

पुस्तकनो नं०
लेनारुं नाम.

आ शीलोपदेशमाला नामनो ग्रंथ पोताना नाम उपरथीज लोकों बतावी आपे ठे के, ते ग्रंथ पोते शील (ब्रह्मचर्यव्रत) नो उपदेश करवानी एक माला ठे. 'माला' शब्द नामनी साथे जोड्यो ठे ते उपरथ एम पण सिद्ध थाय ठे के ए ग्रंथ हंमेशां पुष्पमालानी पेठे कंठमां धारण करी राखवा योग्य ठे. तेनुं कारण एज ठे के, जेम पुष्पनी माल कंठमां होवाने लीधे ते जूली जवाती नथी तेमज आ शीलोपदेशमाल पण हंमेशां कंठमां धारण करवाथी (मुखपाठे करवाथी) शीलव्रत पालवुं जूली जवातुं नथी. आ कारणथी ग्रंथकारे आ ग्रंथनुं नाम शीलोपदेशमाला पाड्युं ठे. शील ए एक चिंतामणिरत्न ठे. कारण के, तेना वनेज माणसो धर्म, अर्थ, काम अने मोक्षरूप चार पुरुषार्थने साधवामां समर्थ थाय ठे. ए चार पुरुषार्थने साधवानो मुख्य आधार शरीर उपर रहेलो ठे. शास्त्रमां पण कह्युं ठे के, " शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम् " धर्मनुं मुख्य साधन शरीर ठे अने ए शरीरने खरो आधार शील उपर रहेलो ठे.

आ विश्वनी अंदर आपणे जोड्ये ठीए के, योग्य रीते शीलव्रत पालनारा माणसोनां शरीर बहु मजबूत होय ठे, अने शीलव्रत नहिं पालनारा उंनां शरीर बहु निर्बल होय ठे. शास्त्रमां पण पूर्वना पुरुषोनां शरीर शीलव्रत पालवाथीज बहु मजबूत वर्णवेलां ठे अने तेथीज तेउं म्होटां म्होटां कार्य करवाने शक्तिवंत थता हता. हालमां शीलव्रत पालवानो अच्यास जेम जेम उंठो थतो जाय ठे तेम तेम प्रजाउं निर्बल थती जाय ठे अने तेथी एक बीजाने परस्पर सहाय्य करवाने शक्तिवंत थता नथी. वली पांच महाव्रतोमां शीलने चोथुं व्रत गण्युं ठे, तो पण ते चोथा व्रतने खंडन करनार पुरुष पांच व्रतने खंडन करनारो थाय ठे अने ते चोथा व्रतने पालनारो पुरुष पांच व्रतने पालनारो थाय ठे.

आवी रीतना ते शीलव्रतमां दिव्यगुणो रहेला होवाथी तेमज ते व्रतने पालनार माणसने आ लोक परलोकसंबंधी बहु लाभ होवाथी आपणा जैनाचार्य श्री जयकीर्ति मुनिये बहु जीवो उपर अपूर्व उपकार करवाना हेतुथी उपदेशरूप आ " शीलोपदेशमाला " त माणसो ...

गधी चाष्णां पद्यबंध ग्रंथ रच्यो ठे. ग्रंथ मागधी चाषामां होवाने लीधे बहु कठीण मालम पडवाथी श्री सोमतिलक सूरिये विक्रम संवत १३९४ नी शालामां तेना उपर शीलतरंगिणी ए नामनी संस्कृत टीका रची ठे. टीका करनार सूरिये पण मूल ग्रंथमां आपेलां दृष्टांतो उपर रसीक मनोहर कथाउं दाखल करी ग्रंथने बहु सुशोजित बनाव्यो ठे. ग्रंथ मागधी अने संस्कृत चाषानो होवाथी अमे विद्याशालाना शास्त्री पासे तेनुं गुजराती चाषांतर करावी ठपावीने प्रसिद्ध कच्यो ठे, तेनुं कारण एज के, उपरनी बन्ने चाषाना उंठा परिचयवाला हालमां आपणा जैन बंधुउं ए ग्रंथने वांचवानो लाज लइ ते महान् आचार्योये आपणा उपर करेला उपकारनो तेमने धन्यवाद आपी ते पुरुषोए करेला श्रमने सफल करे.

आ ग्रंथ ठपाती वखते मतिमंदथी अथवा दृष्टिदोषथी जे कांइ चूलो आवी ठे, ते पाठल शुद्धिपत्रमां सुधारी लीधी ठे. वली १२० मा पृष्ठे श्री भद्विनाथनी कथा उपर ४० मी गाथा चूलथी रही गयेली होवाथी ते गाथाने पाठल शुद्धिपत्रमां दाखल करवामां आवी ठे. तो पण जो कोइ चूल रही गइ होय तो तेने माटे हुं कमा मागुं हुं अने विनंती करुं हुं के, तेवी चूद्यो सुधारी लेवी.

ल० जैनविद्याशाला.

आ पुस्तकमां आवेली कथाउनी अनुक्रमणीका.

अंक.	पृष्ठ.
१ गुणसुंदरी अने पुण्यपालनी कथा.	६
२ द्वैपायनऋषिनी अने विश्वामित्रनी कथा.	१७
३ नारदनी कथा.	२५
४ रिपुमर्दन राजा अने जुवनानंद राणीनी कथा.	३४
५ विजयपाल राजा अने लक्ष्मी राणीनी कथा.	४१
६ ब्रह्मानी कथा.	४९
७ चंद्रनी कथा.	५०
८ सूर्यनी कथा.	५०
९ इंद्रनी कथा.	५१
१० आर्द्रकुमारनी कथा.	६०
११ नंदिषेणमुनिनी कथा.	६९
१२ रथनेमिनी कथा.	७४
१३ नेमिनाथना नव जवनी कथा.	७१
१४ मद्धिनाथनी कथा.	१२०
१५ स्थूलजडनी कथा.	१३६
१६ वज्रस्वामीनी कथा.	१५१
१७ सुदर्शन शेठनी कथा.	१७३
१८ वंकचूलनी कथा.	१७१
१९ सुजडानी कथा.	१९३
२० मदनरेखानी कथा.	१९७
२१ सुंदरीनी कथा.	२०७
२२ अंजना सुंदरीनी कथा.	२१३
२३ नर्मदा सुंदरीनी कथा.	२२५
२४ रतिसुंदरीनी कथा.	२३७
२५ ऋषिदत्तानी कथा.	२४६
२६ दवदंतिनी कथा.	२६२

२७ कमलानी कथा.	२७७
२७ कलावतीनी कथा.	२७४
२७ शीलवतीनी कथा.	२७७
२७ नंदयतीनी कथा.	२२४
२१ रोहिणीनी कथा.	२३०
२२ कुलवालक मुनिनी कथा.	२३७
२३ द्रौपदीनी कथा.	२४४
२४ नूपुरपंक्तितानी कथा.	२५१
२५ दत्तडुहितानी कथा.	२६२
२६ अगडदत्तनी कथा.	२७२
२७ प्रदेशी राजानी कथा.	२७६
२७ महासती सीतानी कथा.	४१४
२७ धनश्रीनी कथा.	४३७

श्या पुस्तको शीवाय मुंबईवाला ज्जीमसी माणके ठपावेलां सर्वे पुस्त-
को तथा तीर्थना नकशा विद्याशालामांथी मुंबईनी किंमत प्रमाणे वे-
चाता मखेळे.

श्री जैनविद्याशाला.

ठे० डोशीवाडानी पोद. अमदावाद.

श्री अमदावाद जैनविद्याशालामां वेचातां पुस्तकोनुं
सूचिपत्र.

किंमत.	पुस्तकनुं नाम.	अक्षर
३-०-०	श्राद्धविधि (श्रावकनी सामाचारी)	शास्त्री
१-२-०	सुलसाचरित्र (बांधेढी चोपडी)	"
१-०-०	सुलसाचरित्र (बुटां पानां)	"
१-४-०	पर्यूषण महात्म्य बालाबोध.	"
३-०-०	सञ्ज्ञायमाला.	"
१-०-०	प्रकरणमाला.	"
०-६-०	सिंदुरप्रकर (मूल टीका अने चाषांतर साथे.)	"
०-४-०	देवसीराइ प्रतिक्रमण.	"
२-०-०	चरतेश्वरवृत्ति	गुजराती.
०-०-०.	समकित कौमुदी.	"
०-२-०	संबोधसत्तरी.	"

आ नीचेनां पुस्तकोनी किंमत मूल किंमत करतां घटाडेढी ठे, तेथी ते हवे पढी घटाडेढी किंमत प्रमाणे वेचाशे.

मूल किंमत-घटाडेढी किंमत.	पुस्तकनुं नाम.	अक्षर.
२-०-०	१-१०-० पंचप्रतिक्रमण तथा नवस्मरण अर्थसहित.	शास्त्री.
१-४-०	१-०-० देववंदनमाला.	"
१-०-०	१-४-० पूजा संग्रह. (पद्मविजयजी तथा रूपविजयजी कृत.)"	
१-०-०	१-४-० पूजा संग्रह (वीरविजयजी कृत.)"	
१-०-०	१-०-० पंचप्रतिक्रमण.	गुजराती
१-४-०	१-०-० जयानंद केवलीनो रास	"
१-०-०	०-१२-० स्नात्र पंचाशिका	"
०-१२-०	०-०-० शत्रुंजयतीर्थ महात्म्य सार.	"

नीचेनुं पुस्तक विद्याशालातरफथी ठपाय ठे.

रूपिमंडलवृत्तिचाषांतर.

श्रीगणधरेभ्यो नमः

श्री

शीलोपदेशमाला.

मूल, शब्दार्थ, विशेषार्थ अने कथाउ सहित प्रारंभः

इहां ग्रंथनी टीका करनार श्रीअन्नयदेवसूरि सात श्लोकवडे
मंगलाचरण करे ठे.

(वसंततिलका वृत्तम्)

यस्योपदेशसमये दशनांशुमिश्राः,

स्कंधोपरि प्रसृमराश्विकुरप्ररोहाः ॥

कल्याणपात्रदधिसंवलितोरुदूर्वा-

लीलां दधुः स कुशलाय युगादिदेवः॥ १ ॥

अर्थ—देशनाने समये दंतकांतिथी मिश्र थएला अने खजा उपर
प्रसरता जेमना अंकुर सरखा केश, सुवर्णपात्रमां दहिंथी मिश्रित एवी
बहु दूर्वानी समान शोचता हता, ते श्री युगादिदेव (ऋषभदेव जगवान)
कल्याणने अर्थे थाउं. ॥ १ ॥

(उपजाति वृत्तम्)

श्रिये स शांतिर्मृगलांठनः सन्, युक्तं दधानः कुमुदां विकाशम् ॥

योऽनूद्भवानीहितजावमाप्य, शिवोत्तमांगं स्थिरजासुरश्रीः ॥ २ ॥

अर्थ—चंद्रमा जेम मृगलांठन पामीने कुमुदोने (चंद्रविकाशी कम-
लोने) प्रफुल्लित करे ठे, तेम जे जगवान मृगलांठन पामीने कुमुदोने
(पृथ्वी उपर रहेला माणसोने) हर्षे उत्पन्न करे ठे. ए युक्तज ठे.
तेमज प्रसिद्ध चंद्रमा जेम पार्वतीने हितकारी एवा शंकरना मस्तके
आश्रय पामीने स्थिर तथा देदीप्यमान शोचाने पाम्यो, तेम जे जगवान

संसारनेविषे अरुचि उत्पन्न करनारा शिवरमणीना मस्तके रही स्थिर
अने देदीप्यमान शोभा पाम्या; ते श्री शांतिनाथ जगवान कल्या-
णने अर्थे थाउं. ॥ २ ॥

शिवश्रियो रूपमनन्यरूपं, ज्ञानात्मदर्शो परिजाव्य जज्ञे ॥

आशौशवात्तन्मयमानसो यः, स नेमिनाथः शिवतातिरस्तु ॥३॥

अर्थ—जे जगवान शिवरमणीनुं अलौकिक सौंदर्य ज्ञानरूप दर्पणमां
जोई वाढ्यावस्थाथीज तेने विषे आसक्त थया, ते श्री नेमिनाथ जगवान
मंगलने अर्थे थाउं. ॥ ३ ॥

जावा अनेकाः प्रतिबिंब्य यस्य, ज्ञानेऽविबाधं दधिरे निवासम् ॥

फणानिजाः सप्त नयाश्च तस्थुस्त्यक्त्वा रिपुत्वं स शिवाय पार्श्वः ४

अर्थ—जे जगवानना ज्ञानमां अनेक जावो प्रतिबिंब पामीने निरा-
बाधपणे रह्या ठे. वली जेमने विषे शेषनागना सात फणासरखा सात
नय पण परस्परमां रहेलो विरोध त्यजी दइने रह्या ठे, ते श्री पार्श्वनाथ
जगवान कल्याणने अर्थे थाउं. ॥ ४ ॥

यस्मिज्जिने गर्जगतेऽपि पित्रोः, श्रीः सर्वतोऽजायत वर्धमाना ॥

सिद्धार्यसूनुश्चरमप्रचुर्मां, सिद्धार्यसार्थं स दृढं विदध्यात् ॥ ५ ॥

अर्थ—जे जगवान गर्जमां आवे ठते तेमना माता पितानी लक्ष्मी दि-
वसे दिवसे वृद्धि पामी, ते सिद्धार्थ राजाना पुत्र चरम तीर्थकर श्री व-
र्द्धमान स्वामी, मने दृढ एवा सिद्ध अर्थना समूहवालो करो. अर्थात्
म्हारा सर्व कार्य निश्चयथी सिद्ध करो. ॥ ५ ॥

(वंशस्थ वृत्तम्)

जयंतु ते श्रीगुरवः कलावतां, जडोऽपि येषां करसंगमान्नरः ॥

रत्नेषु चंद्रोत्पलवद्गुरि स्थितिं, समश्नुते नाशितदोषज्जडशः ॥ ६ ॥

अर्थ—जेम चंद्रकांतमणि जरु ठतां पण सोलकलाना धारक चंद्रना
किरणना स्पर्शथी पोताना दोषने दूर करीने रत्नोमां श्रेष्ठपद मेळवे ठे,
तेमज अनेक कलाता धारक जे सजुरुना हस्तना अवलंबनथी जड पुरुष

पण पोताना दोष तथा दुर्दशा दूर करीने श्रेष्ठ पुरुषोमां अग्रपद मेलवे ठे, ते सजुरु जयवंता वतों. ॥ ६ ॥

(उपजाति वृत्तम्)

चक्रे पुरा यज्ञयसिंहसूरि- शिष्येण शास्त्रं जयकीर्तिनाम्ना ॥
तस्याहमासूत्रयितास्मि वृत्तिं, सुखावबोधां स्वपरोपकृत्यै ॥ ७ ॥

अर्थ—पूर्वे जयसिंहसूरिना शिष्य जयकीर्ति नामना मुनिए जे आ शीलोपदेशमालारूप शास्त्र रच्युं ठे, तेनी हुं (अज्ञयदेवसूरि) पोताना अने परना उपकारने माटे सुखे बोध थाय एवी वृत्ति(टीका)करुं हुं.॥७॥

ए प्रकारे मंगलाचरण करीने ग्रंथकार ग्रंथनो आरंभ करे ठे.

आहिं तत्वना उपदेशरूप अमृतना समूहने एकतुं करनार ग्रंथकार (जिनकीर्तिसूरि) पुण्यरूपी वेलना पद्धवने प्रफुल्लित करवाने मेघना आरंभरूप आ शीलोपदेशमाला नामना प्रकरणना आरंभनेविषे, उत्तम विचारमां प्रविण एवा पुरुषोना चित्तने चमत्कार करवामाटे, ग्रंथ जोनारालनी तेमां प्रवृत्ति करवामाटे अने विघ्नना समूहनो नाश करवामाटे पोताना इष्टदेवताने स्मरण करवापूर्वक शीलना उपदेशना प्रयोजनना संबंधवाली प्रथम गाथा कहे ठे.

(आर्यावृत्तम्)

आवालब्रह्मचारिणं नेमिकुमारं नत्वा जगत्सारम्
आवालवंचयारिं नेमिकुमारं नमित्तु जयसारं ॥

शीलोपदेशमालां वक्ष्यामि विवेककरिशालाम्
शीलोवएसमालं बुञ्जामि विवेककरिसालं ॥ १ ॥

शब्दार्थ—(आवालवंचयारिं के०) जन्मधी मांडीने ब्रह्मचारी एवा अने (जयसारं के०) त्रण जगतने विषे प्रधान एवा, वावीशमा तीर्थकर (नेमिकुमारं के०) श्री नेमिकुमारने (नमित्तु के०) नमस्कार करीने (विवेककरिसालं के०) विवेकरूपी हस्तीने रद्देवानी शालारूप एवा (शीलोवएसमालं के०) शीलोपदेशमाला नामना ग्रंथने हुं (बुञ्जामि के०) कहीश. ॥ १ ॥

विशेषार्थ—आ ग्रंथना करनार श्री जयसिंहसूरिना शिष्य जयकीर्ति मुनि, ग्रंथना आरंभमां मंगलाचरण कहे ठे के— जन्मथीज चतुर्थव्रत-रूप ब्रह्मचर्यने पालनारा, इंद्राणी समान मनोहर स्वरूपवादी राजीम-तीने, राज्यने अने त्रणसे वर्षसुधी पोताने स्वाधीन रहेली राज्यलक्ष्मीने तृणनी पेठे त्याग करी गिरनार पर्वते सहसावनमां दीक्षा लेनारा, ते-मज बीजा साधारण मनुष्यथी नहि पाली शकाय एवा शीलव्रतने पा-लवाथी अथवा लोकमां उत्तम रूपपणाथी ध्यान करवायोग्य अथवा वाह्य अने आन्तर शत्रुने जीतवाथी त्रण जगत्मां प्रधान एवा बावी-शमा तीर्थकर श्री नेमिनाथ प्रभुने नमस्कार करीने *विवेकरूप हस्तीने रहेवानी शालासमान एवी शीलव्रतना उपदेशरूप पुष्पोनी मालाने अथवा शीलोपदेशमाला नामना ग्रंथने हुं कहीश.

हवे फलने वतावता सता शीलनो उपदेश कहे ठे.

निर्मथितसकलहीलं दुःखवद्वीमूलोत्वननकीलं ॥
 निम्महियसयलहीलं, उहवद्वीमूलउरकणणीकीलं ॥
 कृतशिवसुखसंमीलं पालयत नित्यं विमलशीलं
 कयसिवसुहसंमीलं, पालह निच्चं विमलसीलं ॥ १ ॥

शब्दार्थ—हे जव्यजीवो ! तमे (निम्महियसयलहीलं के०) मथन करी नांखी ठे सर्व प्रकारनी निंदा जेणे एवा, तथा (उहवद्वीमूलउरक-णणीकीलं के०) दुःखरूपी वेदना मूलने उखेडी नांखवाने खीळा स-मान एवा अने (कयसिवसुहसंमीलं के०) कस्यो ठे मोक्षना सुखनो मेक्षाप जेणे एवा (विमलसीलं के०) निर्मल शीलने (निच्चं के०) नि-रंतर (पालह के०) पावो. ॥ १ ॥

विशेषार्थ—हे जव्यजनो ! दर्हीने मंथन करनारा रवैयानी पेठे सर्व प्रकारनी निंदाने मंथन करनार, सिंह, गजेंद्र, सर्प अने संग्रामादिकना पराजवने दूर करनार, कर्मरूप जलथी उत्पन्न थएली दुःखरूपी वेदना

मूलने उखेडी नाखवाने खीला समान अने मोक्षसुखने मेलवनाए एवा निर्मल शीलव्रतने तमे *निरंतर पावो. ॥ १ ॥

काव्यनी अंदर केटलांक वचनो विशेष उपदेश आपवाने योग्य होवा-
थी तेने फरीथी कहेवामां पण पुनरुक्ति दोष लागतो नथी. कळुं ठे के-
सञ्चायप्राणतवो, सहेसु उवएसु शुष्पयाणेषु ॥ संतगुणकित्तणेषु य, न
हुंति पुणरुत्तदोसाउ ॥ १ ॥

मूल ग्रंथकारे आ प्रथमना काव्यमां पूर्वाङ्कने विषे विघ्ननी निवृत्तिने
माटे इष्टदेवताने नमस्कार करी उत्तराङ्कने विषे ग्रंथनो विषय कह्यो ठे.
एमां वे प्रकारनो संबंध ठे. वाच्य अने वाचक, तेमां वाच्य प्रकरणार्थ
अने वाचक प्रकरण ठे. वढी शीलोपदेश अजिधेय (कहेवायोग्य वस्तुनुं-
स्वरूप) अने विवेक करी शालारूप प्रयोजन दर्शाव्युं ठे, ते वे प्रकारे ठे
एक कर्त्ताने अने बीजुं सांजलनारने, ते पण पर अने अपर एवा जेदथी
वे प्रकारे ठे. तेमां कर्त्ताने पर एटले मोक्षप्राप्ति अने अपर ए जव्यजीवो
उपर अनुग्रह ठे. सांजलनारने पण पर ते मोक्षप्राप्ति अने अपर ते प्र-
करणना अर्थनुं जाणपणुं ठे. वढी ग्रंथकारे बीजा तीर्थकरोने नमस्कार
न करतां फक्त नेमिनाथने नमस्कार करवानुं कारण ए ठे के, ग्रंथमां
शीलनुं प्राधान्यपणुं प्रगट कळुं ठे.

हवे शील पालवाथी आ लोक परलोकमां जे फल थाय ठे, ते कहे ठे.

लक्ष्मीः यशः प्रतापः माहात्म्यं अरोग्यता गुणसमृद्धिः

लँड्डी जँसं पर्यावो, माहँप्य- मरोग्या गुणसंमिद्धी ॥

सकलसमीहितसिद्धिः शीलात् इह जवेऽपि जवेत्
सयलसंमिहियसिद्धी सीलान् इह जवेवि जवे ॥ ३ ॥

परलोकेऽपि खलु नरसुरसमृद्धिं उपजुज्य शीलचराः

परँलोएवि हुँ नरसुरसमिद्धि- सुर्वँजिऊण सीलँचरा ॥

त्रिभुवनप्रणमितचरणाः अऊणाः प्राप्तुवंति सिद्धिमुखं

तिहुअणपँणमियचरणा, अरिणाँ पाँवंति सिद्धिमुँहं ॥४॥ युग्मम् ॥

* दान, तप अने जावना ए त्राथे जेटलो वखत पाट्यां होय तेदलो वखत फल आ
पवावालां थाय ठे. अने शीलव्रत बहु वखत पाट्या उतां एक वखत खंन करवाथी नपसुं-
खंन थाय ठे. माटे निरंतर शील पालवुं. कळुं ठे के, बुपंति नामचारा, नञ्चिय बुपंति
वीसमंतेहिं ॥ शीलचरो वोढणो, जावङ्गीवं अवीत्तमो ॥१॥ (*परमपयं) इति पाठांतरम्.

शब्दार्थ—(सीलाउ के०) शीलथी अर्थात् शील पालवाथी (इह जवेवि के०) आ जवने विषे पण (लक्ष्मी के०) लक्ष्मी, (जसं के०) जश, (पयावो के०) प्रताप, (माहृप्यं के०) माहात्म्य, (अरोगया के०) आरोग्यता, अर्थात् आरोग्यपणुं (गुणसमिद्धी के०) गुणोनी समृद्धि अने (सयलसमीहियसिद्धी के०) सर्वे रूडा इहेला कार्यनी सिद्धि (जवे के०) थाय ठे. तेमज (परलोएवि के०) परलोकने विषे पण (हु के०) निश्चे (तिहुअणपणमियचरणा के०) त्रण जुवनना जनोए जेमना चरणकमलने नमस्कार कस्यो ठे एवा, अने (अरिणा के०) कर्मरूप ऋण (देवा) थी रहित थएला एवा (शीलजरा के०) शीलव्रतने धारण करनारा पुरुषो (नरसुरसमिद्धि के०) मनुष्य अने देवताउनी समृद्धिने (उवजुंजिऊण के०) जोगवीने (सिद्धिसुहं के०) मोक्षसुखने (पावन्ति के०) पामे ठे. ॥ ३ ॥ ४ ॥

विशेषार्थ—निष्कपटपणे शील पालवाथी आ जवने विषे ' लक्ष्मी ' एटले चक्रवर्ति, वासुदेव, बलदेव अने मंरुलिक राजानी पट्टी, ' यश ' एटले सर्वदिशाउमां धन्यवाद, ' प्रताप ' एटले अखंरित ऐश्वर्यपणुं, ' माहात्म्य ' एटले सर्प विगेरेमां पुष्पनी मालानुं देखावुं, ' अरोग्यता ' एटले अतिसार, जगंदर अने क्षय विगेरे रोगथी निराबाधपणुं, ' गुणसमृद्धि ' एटले महाव्रत अने अणुव्रतोनी पुष्टि अने सर्वे रूडा इहेला कार्यनी सिद्धि थाय ठे, तेमज परलोकने विषे पण त्रण जुवनना प्राणियोए नमस्कार करेला अने पूर्वजन्मना शुजाशुज कर्मरूप ऋण (देवा) थी रहित थएला एवा ते शीलव्रतने धारण करनारा पुरुषो मनुष्य अने देवताउनी समृद्धिने जोगवीने मोक्षना सुखने पामे ठे. ॥ ३ ॥ ४ ॥

शील पालवाथी आजव अने परजवमां सुखनी प्राप्ति थाय ठे,

ते उपर गुणसुंदरी अने पुण्यपालनी कथा.

वे सूर्य अने वे चंद्ररूप चार चक्रने धारण करवाथी सर्वे द्वीपोमां चक्रवर्ती पदने पामेला आ जंपूट्टीपमां लक्ष्मीथी मनोहर एवा जरतदेवनी दक्षिणदिशाए जद्विलपुरनामे मनोहर नगर ठे. जे नगरनी आकाशपर्यंत उंची गएली हवेलीउं उपर सूर्य, सुवर्णना कुंजसमान शोजतो हतो अने सोनाना दंडनी धजाउं उपर बांधेदी शंकडो बूधरीउं आका-

शमां रहेला ताराजनी पेठे शोजती होती. ते नगरमां जेना प्रतापरूप रज-
कणो जाणे रलोज होय नी ! एवो सिंहना समान पराक्रमवालो अरि-
केसरी नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने अरिहंतना धर्मवादी, कामदेव-
रूप हस्तीने बंधन करवाने आलानस्तंजरूप अने अखंडित सौभाग्य-
वादी कमलमाला नामे पट्टराणी होती. धर्मनेविषे प्रीतिवालां ते दंपती
(स्त्री पुरुष) पुत्रने माटे देव देवीजनी बहु मानता करतां हतां, जेथी
तेमने काळे करीने शेंकडो पुत्रथी पण अधिक प्रेमवादी एक पुत्री थइ.
अरिकेसरी राजाए पोताना आत्माने धन्य मानतां ए पुत्रीनो म्होटो
जन्मोत्सव करीने गुणसुंदरी एवुं यथार्थ नाम पाळ्युं. पठी कटपवेलनी पेठे
दिवसे दिवसे वृद्धि पामती ए राजसुता, चंद्रकलानी पेठे सर्व मनुष्येने
अत्यंत वहादी थइ. अनुक्रमे ए राजपुत्रीना शरीररूप वननेविषे पूर्ण
एवा उन्मादरूप क्यारार्थी सिंचन थएवुं अने हावजावरूप लची रहेदी
ठाय्यावाळुं थौवनावस्थारूप वृद्ध वृद्धि पाम्युं.

एक दिवस पूर्णकलाजना अज्यासवादी अने सर्व अंगनेविषे सुशो-
जित अलंकारोने धारण करनारी ए राजकुमारी पोतानी मातानी आ-
ज्ञाथी पोताना पिताना चरणने प्रणाम करवामाटे सज्जामां गइ. चोसठ
कलाथी पूर्ण जाणे साक्षात् सरस्वती पोतेज होयनी ! एवी अने विनयथी
नम्र एवी ते पुत्रीने अरिकेसरी राजाए पोताना खोलामां वेसारी. पठी
उन्मत्तशृंगारना एक तरंगरूप पोतानी सज्जाने जोतो अरिकेसरी राजा,
मदोन्मत्त हस्तिथी पेठे जगत्ने तृणसमान गणतो पोताना मनमां
विचार करवा लाग्यो के, “ आ म्हारी सजा देवसजा ठे, इच्छित समृद्धि-
वाला सेवको देवतारूप ठे, लक्ष्मी पण जोइए तेटली ठे, अने हुं पोते
इंद्ररूप हुं. तो हवे म्हारार्थी स्वर्गने विषे वधारे शुं ठे.” आम गर्वरूप
अजीर्णथी पूर्ण थएला उदरवाला ए राजाए दंडथी ताडन करेला सर्पन्
पेठे (लोकोने) विपरूप वचन कइयां, “ हे लोको ! तमे पृथ्वीने वि-
रह्या ठतां, देवलोकनी ऋीडाथी आवुं देवने स्वाधिन एवुं पूर्ण सु-
जोगत्रो ठे, ते कोना प्रसादथी ? ”

राजानां आवां वचन सांचली आकुल व्याकुल थएला ते सर्वे से-
को, शिवालयनी पेठे एकी वखते राजाने कहेवा लाग्या के, “ हे स्वाधि

नू! निरंतर आपना प्रसादरूप कदपवृद्धनी ठायानो आश्रय करी रहेला अमे जमराउनी पेठे इच्छितफलना खादने पामीए ठीए. " लोकोनां आवां वचन सांजली जैनधर्ममां आदरवाली थएली अने कर्मना मर्मने जाणनारी गुणसुंदरीए जाणे लोकोना वचननो तिरस्कार करतीहोयनी! एम पोतानुं मस्तक धूणाव्युं. पठी राजाए पोतानी पुत्रीने तेम करवानुं कारण पूव्युं एटले गुणसुंदरीए स्पष्ट कछुं के " शुजाशुज फलनी प्राप्तिमां चाव कर्म एज मुख्य कारण ठे. बीजानुं शुं प्रयोजन ठे? फक्त एक लक्ष्मीज दीर्घकालपर्यंत जीवो के, जेना प्रसादथी सर्वे माणसो धनवंत पुरुषनी पासे मीतुं मीतुं बोले ठे. " पुत्रीनां आवां वचनथी अत्यंत कोप पामेला राजाए त्रकुटी चडावीने तेने कछुं के " तुं कोना प्रसादथी आवुं अखंडित सुख जोगवे ठे?" पुत्रीए कछुं, " हे तात! आ सर्वे माणसो पोतपोताना करेला कर्मनुं फल जोगवे ठे, बीजाउ तो केवल निमित्तमात्र ठे.

पठी राजाए, पोताना खोलामांथी पुत्रीने उतारी मूकी सर्व आचरणदिक पण कढावी नांखीने तेने जूनां वस्त्रो पहैराव्यां. ठेवट पोताना सेवकोपासे कोइ एक जीर्णवस्त्रने धारण करनारा, रोगी अने दुर्बल अंगवाला कठीयाराने बोलावीने तेनी साथे ते पोतानी पुत्रीने परणावी दीधी; अने कछुं के " जा, तुं त्हारा कर्मनां अने जीजनां फल जोगव. " वली तेणे पोताना सेवकोने पण कछुं के " जे माणस आ म्हारी पुत्रीनी पाठल जशे, ते निश्चे म्हारो शत्रु ठे, " आम जूपतिए पोतानी पुत्रीने आवी स्थितिए पोहोंचाडी एटले " हे महाराज! अविनीत एवा पण शलकने विषे माता पिताए कोप करवो नहि जोइए. शुं स्तनपान कतो बालक पोतानी माताना स्तनने खेंचवाथी वध करवा योग्य थाय ठे?" गावी रीते अंतःपुरना मंत्रीउए राजाने बहु विनती करी, पण सर्पनी ठे अत्यंत कोपायमान थएला ते राजाए कोइनुं कहेवुं मान्युं नहीं.

पठी प्रफुल्लित मुखकमलवाली गुणसुंदरी " हुं पण म्हारा पुण्यकर्मने जोगवीश " एम कहीने पोताना आत्माने धन्य मानती ठती कागडानी पठल राजहंसीनी पेठे कठीयारानी पाठल पाठल तेना जूना घर प्रत्ये हू. त्यां ए राजपुत्रीए पोताना पतिने आसन आपी तेना उपर वेसा-

स्यो. पठी कठीयाराए गुणसुंदरीने कळुं, “ हे राजसुता ! आ म्हारा घ-
ने विषे त्हारा योग्य कांइ पण वस्तु नथी, तेथी तुं त्हारी मरजी होय
यां बीजे स्थानके जा; कारण के, सुवर्ण ज्यां ज्यां जाय ते त्यां त्यां ड्रव्यने
उत्पन्न करे ठे. ” गुणसुंदरीए कळुं, “ अरे स्वामिन् ! आप हवे क्यारे
पण आबुं वचन बोलशो नहीं. कारण के, चिंतामणि रत्नसमान आपना
शरणे हुं आवेली तुं ” पठी विनयथी नम्र मुखवाली गुणसुंदरीए जेट-
लामां पोताना पतिना जटासमान थएला केशने बूटा करवा मांड्या,
तेटलामां तेने पतिना मस्तकमांथी बावना चंदननो गंध आव्यो एटले
तेणे आश्चर्यथी विचार करी सार जाणीने पोताना पतिने पूव्युं. “ हे
स्वामिन् ! आजे तमे लाकडानो चारो क्यां वेच्यो ठे ? ” कठीयारे उत्तर
आप्यो. के, “ खावानुं लइ कंदोइनी डुकाने घराणे मूक्यो ठे. ” पठी गु-
णसुंदरी पतिनी संगाथे कंदोइनी डुकाने गइ अने तेने लीधेला खावा-
ना पैसा आपी लाकडानो चारो पोताने घेर पाठो आण्यो. कळुं ठे के-
वादलाथी ढंकाइ गएलो सूर्य शुं पोताना तेजने मळिन करे ठे ? अ-
र्थात् नथी करतो.

पठी राजपुत्री गुणसुंदरीए ते बावना चंदननो एक ककडो लइ सरै-
यानी डुकाने वेच्यो अने तेना उपजेला ड्रव्यथी वस्त्राभूषण विगेरे
खरीद कस्यां. त्यांपठी तेणे केशने साफ करी तेलमर्दन करी संस्का-
रपूर्वक पोताना पतिने स्नान कराव्युं. ज्यारथी ए रंक कठीयारो पुण्यने-
लीधे राजसुता गुणसुंदरीने पाम्यो, त्यारथी लोकमां तेतुं पुण्यपाल एवुं
यथार्थ नाम पळ्युं.

हवे पुण्यपाले जे बृह्म कापीने ते चारो आण्यो हतो, ते बृह्म गुणसुं-
दरीए मजुरलोको पासे कपावीने पोताना घरने विषे मंगाव्युं. पठी
“ व्यवहारथी निकली गएला (साधु) पुरुषोए निरंतर चोगवेला मेरु
पर्वतनां शिखरो पण काले करीने क्षय पामे ठे ! ” एवो विचार करीने
ते राजसुताए बावना चंदनना सर्व ककडाने वेची दइने बहु ड्रव्य एकतुं
करी लेवा देवारूप कार्यथी व्यवहार चलाव्यो, परंतु ते कार्यमां पोतानो
पति पशुनी घेठे अजाण हतो, तेथी गुणसुंदरी तेने अन्याय कराववा
माटे कोइ बीजे गाम तेडी गइ. त्यां तेने अकारादि अक्षरो उलखावी

वांचतां शीखव्युं, गणितव्यवहारमां पण प्रवीण कस्यो अने ठेवट वस्त्र अने करीआणा विगेरेनी परीक्षा पण शीखवी. आम गुणसुंदरीए तेने देवा-देवारूप सर्व व्यवहारना कार्यमां चतुर बनावी दीधो. वली सर्व वीद्यामां कुशल एवी ते गुणसुंदरीए पोताना पतिने थोडा दिवसमां धर्मकार्यमां पण प्रविण कस्यो. पठी कोइ सार्थवाहनी संगाये ए राजपुत्री पोताना पतिसहित पोतनपुर नगरप्रत्ये गइ. त्यां तेणे पुण्यपालने वेपारना कार्यमां घणो कुशल कस्यो, तेशी ते अनुक्रमे पोतानी मेले व्यवहारना सर्व कार्यमां प्रवर्त्यो.

एक दिवस गुणसुंदरीने कांइ साधारण लेख जड्यो. तेमां सात औषधीना प्रयोगशी कळ्याणसिद्धिने आपनारी सुवर्ण बनाववानी क्रीया लखी होती. तेउपरशी राजपुत्रीए ए प्रयोग करी बहुद्रव्य एकतुं कस्युं. पठी सर्व प्रकारनी चिंताशी मुक्त थएली अने सुखरूपसमुद्रमां रुबी गएली गुणसुंदरी कमलनेविषे जमरीनी पेठे धर्मरूप उद्यानमां अधिक अधिक रमवा लागी. पुण्यपाल पण राजानी पेठे लक्ष्मीवडे विलास करतो ठतो दान अने चतुराइनी क्रीडाशी लोकमां बहु प्रसिद्धि पास्यो. आप्रमाणे पुण्यपालनी लक्ष्मी, धर्म, दान, यश अने चतुराइ ए सर्व उत्तरोत्तर बहु वधवा लाग्या. कस्युं ठे के- लक्ष्मीना परिचयशी जरुपुरुषो बहु चतुराइने पामे ठे, अने स्त्रीजना यौवननो मद लावण्यपणाने प्रगट करे ठे. पठी धर्मबुद्धिवाला पुण्यपाले त्याना राजापासेशी जमीन लइ तेना उपर एक उंचा तोरणवाळुं जिनमंदिर कराव्युं. “निरंतर एक स्थानके रहेवाशी माणस जड थइ जाय ठे,” माटे हुं पतिने बीजा देशमां लइ जाउं, एवो विचार करी गुणसुंदरीए पोताना पतिने परदेश जवानुं कस्युं.

पठी पुण्यपाले पण घणां वाहनो एकठां करी, शेंकडो करीयाणाने खरीद करी अने म्होटी संघरचना करीने नगरने विषे पटह वगडाव्यो, के, “म्हारी साथे आवनार माणस पासे जाथुं नही होय तो जाथुं अने वाहन नहीं होय तो वाहन हुं आपीश.” पठी त्यांना राजानी रजा लइ जाट लोकोए करेला मांगलिक शब्दपूर्वक पुण्यपाल, प्रजातनी वखते दान आपतो ठतो हस्तीनी पेठे सिंहलद्वीप तरफ चाल्यो. सर्व प्रकारनी संपत्ति करीने जाणे जंगम (हालतुं चालतुं) वृद्धज होयनी !

एम मार्गने विषे जतो एवो ते पुण्यपाल नायक बहु यश पाम्यो, रस्ते प्रज्ञावना पूर्वक तीर्थनो उद्धार करतो ठतो ते पुण्यना समूहनी पेठे ठेकाणे ठेकाणे नवीन एवां जिनमंदिरो करावतो हतो. आप्रमाणे अनेक देशोनुं उद्ध्वघन करी पोताना यशने विस्तारतो ठतो ते पुण्यपाल अनुक्रमे सिंहलद्वीपमां आवी प्होंच्यो. त्यां तेणे माणिक्यजडित आचूपणोथी पोताना सेवकोने साक्षात् कटपवृक्ष समान वनाव्या, इंद्रनी स्पर्धा करनारा तेणे देश देशमां उत्पन्न थएला लाखो अश्वो पोताना सेवको पासे मंगाव्या, तेमज विंध्याचल पर्वतमांथी ऋद्रजातिना हजारो हस्तीउने पण मंगाव्या.

एक दिवसे आ प्रकारनी पोतानी बहु समृद्धिने जोइ गुणसुंदरीए अवसर मलवाथी पोताना पतिने मधुर वचनथी कळुं, “ हे स्वामिन् ! तापथी तप्त थएला पक्षीउना कंठनी पेठे आ द्रव्यादि सर्व संपत्ति चंचल ठे; माटे विवेकी पुरूषोए धर्मकार्य करीने तेना फलनो उपजोग करवो. हे नाथ ! जे द्रव्यथी पुण्य कळुं नथी, अथवा तो खजन संवंधीउने आश्चर्य उत्पन्न थयुं नथी, तो तेवा द्रव्ये करीने शुं ! माटे हवे ज्यां म्हारो पिता अरिकेसरी राजा राज्य करे ठे, त्यांजवुं योग्य ठे. कारण के, ते पण पोतानां नेत्र उघाडीने म्हारा कर्मनुं फल जुए ” प्रियानां आवां वचन सांजली अवसरना जाण एवा ते पुण्यपाले तुरत प्रयाणनो पडह वगडाव्यो. पठी मार्गमां अनेक चूपतिउण सन्मुख आववा विगेरेथी पगळे पगळे सत्कार करेलो ए पुण्यपाल चक्रवर्तीनी पेठे मार्गनुं उद्ध्वघन करवा लाग्यो. तेणे तीर्थस्थानमां जशने महादानथी, संघनी पूजाथी अने प्रज्ञावनादि सत्कृत्यथी जैनशासननी उन्नति करी “ शुं आते चक्रवर्ती ठे ? के वासुदेव ? अथवा तो पृथ्वी उपर इंद्र पोतेज आव्यो ठे ? के जेनी आवी उत्कृष्ट समृद्धि देखाय ठे ! ” आम लोकोग योग्य अथवा अयोग्य रीते शंका करेलो ते पुण्यपाल “ महानायक ” एवी म्होटी नामना पाम्यो.

अनुक्रमे तेणे सर्व देशनुं उद्ध्वघन करीने पूर्वना अनेक संकेतवाली पोतानी जन्मचूमिरूप ऋद्धि पुरनी सीमाने दीठी. पठी ते लाकडाना चारा वहेवारूप पोतानी पूर्व अवस्थाने वारंवार संचारतो ठतो पोता-

ना मित्रोनी आगल ब्रह्माथी पण न उद्धंघी शकाय तेवुं कर्मनुं विचित्र-
पणुं कहेवा लाग्यो. जदिल पुरनी नजीकसां तेणे पोताना संघनो पडाव
करावीने थोडा वखतसां वैमानना समान एक नवो महेल चणाव्यो.
त्यार पठी ते, एक थालसां जाणे गुणोज होयनी !! एम रत्तो मूकीने
अरिकेसरी राजा पासे जेट आपवा गयो. अरिकेसरी राजा पण पुण्य-
पाले वर्णन करेला ते ते देशना आश्चर्यकारी समाचारथी बहु विस्मय
पाम्यो, कळुं ठे के-जे पदार्थो राजाजना जोवासां पण आवता नथी,
तेवा पदार्थोनो परदेशसां मुसाफरी करनारा पुरुषो सहजसां अनुभव
ले ठे. पठी मंत्रीजना कहेवा उपरथी अरिकेसरी राजाए ड्रव्य आपी
पुण्यपाल पासेथी केटलाक हस्तीज खरीदवा साग्या, एटले पुण्यपाले
कळुं. “ हे स्वामिन् ! म्हारे ड्रव्यनुं शुं काम ठे ? में ए सर्व आपना च-
रणमांज अर्पण कळुं ठे; माटे आप म्हारा उपर प्रसन्न थइ म्हारे घेर
पधारी म्हारा उपर अनुग्रह करो. ”

अरिकेसरी राजा पण कौतुकथी तेनो वैभव जोवामाटे थोडा साण-
सोना परिवार सहित पुण्यपालना संघसां गयो. त्यां ते जूदी जूदी जा-
षा बोलनारा तेमज विचित्र अलंकारोने धारण करनारा अने आमतेम
कार्यने माटे जता आवता साणसोवाला स्वर्गसमान ते सार्थने जोइ
आश्चर्य पाम्यो. पठी पुण्यपालनी विनंती उपरथी अरिकेसरी राजा न्हा-
वाने माटे न्हावण करवाना संडपसां जइ वाजोठ उपर वेगो. त्यां ते देव-
तानी समान उत्तम सामग्रीथी खान करी, सूदम रेशमी वस्त्रने पहेरी
श्री जिनराजनुं पूजन करवामाटे मध्यसां रहेला देवगृहसां गयो. त्यां
तेणे कपूर, कस्तूरी, अगुरुचंदन अने उत्तम स्तोत्रपाठथी श्री जिन रा-
जनी पूजा करी. पठी ते चोजनशालासां आवे ठते सेवकोए सुवर्णना
वाजोठ उपर रत्नना थालो मूक्या. पठी श्वेत वस्त्र तथा आचूषणो धारण
करनारी कोइ स्त्री जाणे देवीज होयनी ! एम पूर्वना द्वारसांथी आवीने
राजाना आगल रहेला सुवर्णना थालसां फलो मूकी गइ. वली लीला
वस्त्राचरणने धारण करनारी स्त्री दक्षिण द्वारथी निकलीने मनोहर रस-
वती पीरसी गइ. तेमज पीला वस्त्राचरणने धारण करनारी स्त्री पश्चिम

द्वारमांथी निकली अतीमधुर पक्वान्न पीरसी गइ. ठेवट रक्तवस्त्राचरणे धारण करनारी स्त्री डुध घी विगेरे पीरसीने चाली गइ !

आवी रीते महा उत्तम रूपवाली चार स्त्रींजने जोइ आश्चर्य पामेला अरिकेसरी राजाए पुण्यपालने पूब्युं के, “ तमारे केटली स्त्रींज ठे ? ” पुण्यपाले हास्यपूर्वक उत्तर आप्यो. “ हे स्वामिन् ! आपे जे धाखुं ठे, ते तेमज ठे. ” नोजन करी रह्या पठी राजा अने पुण्यपाल वने जणा एकांते सुखथी वातो करता हता, एवामां अवसरनी जाण गुणसुंदरी पोताना पिताए पोताने काढी मूकती वखते आपेलां वस्त्रोने धारण करी तुरत त्यां आवी. राजाए तेना आवा विलक्षणपणाने जोइने कखुं, “ हे वत्से ! तुं त्हारा शणगारने धारण करी म्हारा खोलामां वेश. ” गुणसुंदरीए तेम कखुं एटले कर्मना फलने मानता एवा राजाए तेने कखुं, “ हे पुत्री ! अवला मागे जता एवा मने तेंज सारो मार्ग देखाळ्यो ठे. वली डुष्ट एवा में नोजन वखते जूदा जूदा शणगारने धारण करी आवती तने उलखी पण नही. ” हे वत्से ! आ पुण्यपाल कोण ठे ? ” राजाना आवा प्रश्नथी गुणसुंदरीए पोतानी द्वारपालिनी (दासी) सामुं जोयुं, एटले ते दासीए पूर्वनो सर्व वृत्तांत राजाने कही संजलाव्यो.

आ वात नगरीमां फेलाइ तेथी मंत्री, सामंत अने अंतःपुरसहित नगरीना सर्वे लोको हर्षथी त्यां आववा लाग्या. जेना नेत्रमां हर्षनां आसुं वहेतां हतां एवी गुणसुंदरीनी माता पण पोतानी पुत्रीने आलिंगनपूर्वक कहेवा लागी के, “ हे वत्से ! आजे तने मलवाथी मने बहु हर्ष थाय ठे, ” धावमातांज अने न्हानपणथीज साथे म्होटी थएली सखींज पण गाढ आग्रहथी तेने वारंवार आलिंगन करवा लागी. नगरनी स्त्रींज गुणसुंदरीना आवा अपूर्व वेचवने सांचली अत्यंत कोलाहल करती ठती वीस्मय पामी. पठी गुणसुंदरीए हर्षथी पोताना पिता अने सेवक वगेने वस्त्र, आचरण अने तांबूल आपी बहु सत्कार कख्यो. वीजना चंद्रनी पेठे उत्साहथी जोवायला पुण्यपाले पण विनयथी मस्तक नमावीने पोतानां सासु ससराने प्रणाम कख्या. पठी सासरो अने जमाइ म्होटी संपत्तिथी हस्तीउपर वेसी परिवारसहित नगरमां चाल्या. रस्ते श्री वर्धमानसूरि धर्मोपदेश आपता हता, तेथी इष्ट अने प-

थ्य एवा ते धर्मोपदेशनी वात सांजली अरिकेसरी राजाए पोताना जमाइ पुण्यपालने कछुं. “ हुं तमारा वैजवने सांजली वैराग्यवासित थयो बुं, माटे विस्तारपूर्वक जिनधर्म सांजलवानी इठा करुं बुं. ” पठी सर्वे जणाए एकठा थइ श्री वर्द्धमानसूरिना चरणने नमस्कार करी वैराग्यना कारणरूप श्री अरिहंत धर्मना महात्म्यने सांजदयुं. ते आ प्रमाणे॥ लक्ष्मीर्यशः कुलेजन्म, प्रतापः प्रियसंगमः ॥ श्रीधर्मकल्पवृक्षस्य, फलमेतज्जिनोदितम् ॥ लक्ष्मी, यश, सारा कुलमां जन्म, प्रताप, प्रियनो संग ए सर्व श्रीधर्मरूप कल्पवृक्षनां फल ठे एम श्री जिनेश्वर प्रभुए कछुं ठे.

वली सूरिए अरिकेसरी राजाने कछुं के, “ हे राजन् ! आ त्हारी पुत्रीए पूर्वजन्मने विषे उत्तम शीलव्रत पादयुं हतुं, तेनुं आ सर्व फल ठे. अने ते अंते मोक्ष पामशे. हे राजन् ! दुःखरूप कल्लोलथी पूर्ण एवो आ संसार समुद्र अपार ठे, माटे दीक्षारूप वहाणविना कोइ तेने तरी शकतुं नथी. ” मुनिनां आवां वचन सांजली राजाए कछुं के, “ हुं आपना चरणनोज आश्रय करीश. कारण के, म्होटा पुरुषोनो आदेश फक्त निरुद्यमी पुरुषोथीज पाद्री शकतो नथी. ” पठी अरिकेसरी राजा सूरिने कहीने पोताना नगर प्रत्ये गयो. त्यां दयावंत एवा तेणे वंधीवानोने ठोडी मूकी पोताने पुत्र न होवाथी पोताना जमाइ पुण्यपालने राज्य आप्युं. त्यार पठी ते जूपति, याचकजनोने मनवांठित दान आपीने महोत्सवपूर्वक चारित्र अंगीकार करी तेने निष्कलंकपणे पालवा लाग्यो.

पुण्यपाल राजा पण श्री जिनधर्मनी प्रजावना करतो ठतो न्यायथी राज्य करवा लाग्यो. “ यौवन नाशवंत स्वप्नाववाळुं ठे, लक्ष्मी क्षणजंगुर ठे; अने आ देह पण शेंकसो विघ्नवालो ठे, माटे धर्मनेविषे बुद्धि करो. ” आवां पोतानी प्रिया गुणसुंदरीनां बोधकारक वचन सांजली पुण्यपाले पोताना पुत्र सुलोचनने राज्य सोप्युं. पठी ते वने स्त्री पुरुषे महोत्सवपूर्वक चारित्र आदखुं. दीर्घकाल पर्यंत निरतिचारपणे चारित्रने पालता ते वने जणा अनुक्रमे अक्षयसुखवाला मोक्षपदने पाम्यां.

जे धीरपुरुषो शीलरूप माणिक्यने यत्थी निरंतर पोताना हृदयने

विषे धारण करे ठे, तेउ गुणसुंदरीनी पेठे आ लोकमां अने परलोकमां वांठित अर्थनी प्राप्तिथी हर्षवंत थाय ठे.

इति गुणसुंदरी अने पुण्यपालनी कथा.

मोक्षसाधननां बीजां घणां साधनो ठे, उतां पण शील उत्कृष्ट साधन ठे ते कहे ठे.

देवः गुरुः च. धर्मः व्रतं तपः गुप्तिः अवनिनाथोऽपि
देवो गुरु यं धम्मो, वयं तवं गुप्ति-अवणिनाहोर्वि ॥

पुरुषः नारी अपि सदा शीलप्रवृत्तानि अर्थंति
पुरिसो नारीवि सया, शीलपवित्ताइं अग्धंति ॥ ५ ॥

शब्दार्थ—(देवो के०) देव, (गुरु के०) गुरु, (धम्मो के०) धर्म, (वयं के०) व्रत, (तवं के०) तप, (गुप्तिं के०) गुप्ति, (अवणिनाहो के०) पृथ्विनो नाथ—राजा, (अपि के०) जीखारी, (पुरिसो के०) पुरुष, (च के०) अने (नारीवि के०) स्त्री पण. ए सर्वे (सया के०) निरंतर (शीलपवित्ताइं के०) शीलमां प्रवर्त्या सता (अग्धंति के०) पूजाय ठे. ॥५॥
विशेषार्थः—शासन प्रवर्त्तावनार देव, धर्मनो उपदेश देनार गुरु, हेय उपादेय एटले त्याग करवा योग्य अने ग्रहण करवा योग्य वस्तुने जणावणार धर्म, दीक्षा अंगीकार करवा रूप व्रत, वाह्य अने आन्तर ए प्रकारनुं तप, मन वचन अने काय ए त्रण प्रकारनी गुप्ति, राजा जीखारी. धर्मने धारण करनार पुरुष तथा मोक्षना साधन जूत ज्ञान, ज्ञान अने चारित्र रूप त्रण रत्नोने धारण करनारी स्त्री; ए सर्वे शीलमां प्रवर्त्या सताज निरंतर पूजाय ठे. अर्थात् शील पालवाथीज म्हो-वे पामे ठे अने सज्जतिमां जवाने योग्य थाय ठे. ॥ ५ ॥
वे वे गाथाए करी बीजा पुरुषोने शीलमां प्रवर्त्तावनाने माटे दु-कारक होवाथी शीलथी व्याप्त थएला पुरुषोने कहे ठे.

दातृशिरोमणयः केके न जृताः जगति मत्पुण्याः
शायारसिरोमणिणो, केके न दुःखा जयंमि संपुरिसा ॥

केके न संति किंपुनः स्तोकाः धृतशीलचराः
केके न संति किंपुण, थोवच्चिय धरियसीलचरा ॥ ६ ॥

पष्ठाष्टमदशमादि तप्यमानाः आपि खलु अतीव उग्रतपः
ठठठमदसमाई तवमाणावि हुँ अईव उगगतवं ॥

अखंडितशीलविमलाः जगति विरलाः महामुनयः
अखलियसीलविमला जयंमि विरला महामुणिणो ॥ ७ ॥ युग्मम् ॥

शब्दार्थ—(जयंमि के०) आ जगतने विषे, गया कालमां (केके के०) कोण कोण (दायारसिरोमणिणो के०) दातारोना शिरोमणीउ एवा (सत्पुुरिसा के०) सत्पुरुषो (न हुआ के०) नथी थया ? अने वर्त्तमान कालमां पण (केके के०) कोण कोण, दातारना शिरोमणिउ (न संति के०) नथी ? अर्थात् गया कालमां घणा थया हुता अने वर्त्तमान कालमां पण घणा ठे. त्यारे (किंपुण के०) कोण थोडा ठे ? तो के, (धरियसीलचरा के०) धारण कस्यो ठे शीलनो चार जेमणे एवा सत्पुरुषो (थोवच्चिय के०) थोडा ठे. ॥ ६ ॥ (हुँ के०) निश्चे (जयंमि के०) आ जगतजे विषे (ठठठमदसमाई के०) ठठ (वे उपवास) अठम (त्रण उपवास) अने दशमादि (चार उपवासादिक) (अईव के०) अतिशय (उगगतवं के०) उग्रतपने (तवमाणावि के०) तपता एवा पुरुषो घणा ठे, परंतु (अखंडितशीलविमला के०) अखंडित शीलव्रते करीने निर्मल थएला एवा (महामुणि के०) म्होटा मुनियो (विरला के०) थोडा ठे. ॥ ७ ॥

विशेषार्थ—आ जगतने विषे गया कालमां जीवरक्षाने माटे पोताना जीवितने (देहने) तोली आपनारा एवा दातार शिरोमणि कोण कोण नथी थया ? कहुं ठे के—कर्णश्चर्म शिविर्मांसं, जीवं जीमूतवाहनः ॥ ददे दधीचिरस्थीनि, नास्त्यदेयं महात्मनाम् ॥ कर्णे पोताना चामडुं, शिपोतानुं मांसं, जीमूतवाहने पोताने जीव अने दधीचि ए पोताना ह आध्यां ठे. माटे महात्मा पुरुषो पासे कांइ न आपवायोग्य वरकार अने वर्त्तमान कालमां पण कोण कोण नथी ? अर्थात् आ जगत गया कालमां बीजाने माटे (जीवरक्षानेमाटे) पोताना प्राण आठ

जीमूतवाहनश्चने दधीचि विगेरे सत्पुरुषो थइ गया ठे अने वर्त्तमान कालमां पण घणा ठे. त्यारे थोडा कोण ठे ? तो के, अखंभित शीलव्रतना चारने धारण करनारा सत्पुरुषो थोडा ठे. ॥ ६ ॥ आ जगत्ने विषे बे उपवास, त्रण उपवास, चार उपवास पंदर उपवास अने मासखमण (एक मंहिनाना उपवास) विगेरे महा उग्रतप करनारा घणा पुरुषो ठे, परंतु अखंभित शीलव्रते करीने पवित्र थएला महामुनियो थोडा ठे. अर्थात् शीलव्रत पालवुं घणुं कठण होवाथी अखंडित शीलपालनारा सत्पुरुषो थोडाज होय ठे. कह्युं ठे के— अस्काणसणी कम्माण मोहणी, तह वयाण वंनवयं ॥ गुत्तीण य मणगुत्ती चउरो डुखेण जिप्पंति ॥ इंद्रियोमां रसेंद्रि जीतवी कठण ठे, कर्ममां मोहनी कर्म जीतवुं कठण ठे, व्रतमां ब्रह्मचर्य व्रत पालवुं कठण ठे अने गुप्तिमां मनगुप्ति संवरवी कठण ठे. एम ए चारे डुःखे जीताय ठे. माटे तपस्विउमां पण निर्मल शील पालनारा थोडा होय ठे. ॥ ७ ॥

तेज वात लौकिक ऋषिना दृष्टांतथी देखाडता सता कहे ठे.

यत् लोकेऽपि श्रूयते निजतपोमाहात्म्यरंजितजगतोऽपि
जं लोएवि सुणिज्जइ, नियतवमाहंप्परंजियजयावि ॥

द्वैपायनविश्वामित्रप्रमुखरूपयोऽपि प्रचृष्टाः
दीवायणंविस्सामि—तपमुहरिसिणोवि पप्रृष्टा ॥ ८ ॥

शब्दार्थः— (जं के०) जे (लोएवि के०) लोकने विषे पण (सुणिज्जइ के०) संनलाय ठे, (निय तव माहंप्परंजिय जयावि के०) पोताना तपना माहात्म्ये करीने रंजन कखुं ठे जगत् जेमणे एवाय पण ते (दीवायण विस्सामिन्त पमुह के०) द्वैपायन अने विश्वामित्र प्रमुख (रिसिणोवि के०) ऋषियो पण शील थकी (पप्रृष्टा के०) व्रष्ट थया ठे ! ॥८॥

विशेषार्थ—खाखरानां सूकां पांदडां, शेवाल अने पाणीथी शरीरनो निर्वाह करनारा तथा पोताना तपना प्रज्ञावथी त्रण जगत्ना जनोने रंजन करनारा एवा जे द्वैपायन अने विश्वामित्र ऋषियो विगेरे लोकने विषे संनलाय ठे, ते ऋषियो पण स्त्रीउना कटाक्षथी त्रांति पामीने शीलथी व्रष्ट थया ठे. अर्थात् एवा म्होटा ऋषिउं पण शीलव्रत पालनामां असमर्थ थया ठे. ॥८॥

म्होटा म्होटा ऋषिउं पण शीलथी ब्रष्ट थएला ठे, ते उपर द्वैपायन ऋषिनी अने विश्वामित्र ऋषिनी कथा.

आ नरतक्षेत्रनेविषे हस्तिनापुर नगरमां पांडवोनो पूर्वज शांतनुनामे राजा राज्य करतो हतो. प्रजानुं पुत्रनी पेठे पालन करतो एवो ते मृगया रमवामां घणी प्रीतिवालो होवाथी एक दिवसे तेणे मृगया रमतां रमतां एक हरिणनुं जोडुं दीतुं. राजाए पोतानो घोडो ते हरिणनी पाठल दो-डाव्यो, तेथी ते हरिण अने हरिणी बन्ने कोइ म्होटा वनमां नासी गयां अने राजा पण तेनी पाठल गयो. त्यां तेणे महावनमां एक म्होटो सात मालनो महेल दीठो. पठी घोडाने नीचे राखी पोते जेवो सातमा माल उपर चडे ठे, तेवामां राजाए एक महारूपवंती कन्या हाथमां पाणीथी नरेलो कलश लड्ने पोतानी सामे आवती दीठी. कन्याए आसन आपी राजाने घणो विनय करी पाणी पाड्ने संतोष पमाड्यो. त्यारे राजाए पूब्युं के, “ हे सुनगे ! तुं कोण ठे ? कोनी पुत्री ठे अने आ स्थानके केम रहे ठे.” कन्याए उत्तर आप्यो के, “हे राजन् ! हुं जन्हु नामना विद्याधरनी दीकरी तुं. म्हारूं नाम गंगा ठे. एक वखते म्हारा पिताए पोताने त्यां आवेला जोशीने पूब्युं के, “ आ पुत्रीनो वर कोण थशे ?” त्यारे ते जोशीए कह्युं के, “ आ तमारी पुत्री गंगाने “ वनमां ” वरनी प्राप्ति थशे.” जोशीनां एवां वचन सांजली म्हारा पिताए आ वनमां सात मालनो महेल चणावी मने अहिं मूकी ठे, अने जोशीए कहेलां वचनो आज तमारा मेलापथी सफल थयां ठे.”

कन्यानां आवां अमृतसरखां वचनो सांजली शांतनु राजा तेने त्यांज गांधर्वविवाहथी परणी म्होटी स्वारीथी पोताना नगरमां लाव्यो. पठी शब्दादिक पांच प्रकारनां विषयसुख जोगवतां ते गंगाने एक पुत्र थयो. तेनुं गांगेय एवुं नाम पाड्युं. शुक्लपद्दनी बीजना चंद्रमानी पेठे ते गांगेय वृद्धि पामवा लाग्यो अने व्होतेर कलानो अज्यास करी पोताना मामानी पासे धनुर्विद्या शीखवा लाग्यो.

हवे हस्तिनापुर नगरनीपासे यमुना नदीने कांठे एक पारासर नामनो ऋषि तप करतो हतो. त्यां मंडगंधा नामनी एक घणा स्वरूपवादी

१ आ मंडगंधानां (मंडगंधा, सत्यवती अने योजनगंधा ए) त्रण नाम हतां.

धीवरनी पुत्रिने जोइ ते ऋषिए ध्यानमांथी चूकी तेनी साथे विषय-सुख नोगव्युं, तेथी केटलेक दिवसे तेने एक पुत्र थयो. तेनुं द्वैपायन एवुं नाम पाळ्युं. द्वैपायन म्होटो थयो एटले ते तापसी दीक्षा लइ तप करवा लाग्यो.

हवे एक वखते शांतनु राजा मृगया रमवा माटे नावमां वेसी यमुना नदीने सामे कांठे गयो. त्यां तेणे घणा स्वरूपवादी धीवरनी पुत्री सत्यवतीने देखी तेना पिताने कळुं के, “आ त्हारी पुत्री मने आप,” धीवरे कळुं. “हे राजा ! मने तमारा सरखो जमाइ क्यांथी मले ? परंतु तमारे गांगेय नामनो पुत्र ठे, तेथी म्हारी पुत्रीना पुत्रने राज्य मले नहि; पण जो तमे मने एवुं वचन आपो के, “हं त्हारी पुत्री सत्यवतीना दीकराने राज्य आपीश, तो हं तमने म्हारी पुत्री परणावुं.” धीवरनां एवां वचनो सांजली खेद पामेलो राजा पोताना नगरमां गयो, परंतु कोइनी साथे राज्यसंबंधी वातचित के, नोजन पण करे नहीं. आ वात गांगेयना सांजलवामां आवी के, ‘राजा धीवरनी पुत्री सत्यवतीने माटे चिंता करे ठे.’ पठी गांगेये पोताना पिता शांतनु राजाने धीवरनी पासे लइ जइ तेनी सत्यवती पुत्री मागी अने धीवरने एवुं वचन आप्युं के, “हं त्हारी पुत्रीना पुत्रने राज्य आपीश अने हं पोते ब्रह्मचारी हुं.” गांगेयनां आवां साहस नरेलां वचनोथी संतुष्ट थइ देवताउंए जयजय शब्द बोली पुष्पनी वृष्टि करी. तेमज तेनुं त्रिष्म एवुं नाम पाळ्युं.

पठी धीवरे पोतानी पुत्री सत्यवती शांतनु राजाने आपी अने त्रिष्मने कळुं के, “एक दिवस में यमुनाने कांठे आ कन्याने जोइ हती. देवताउंए ए रत्नांगदनी पुत्री सत्यवती ठे एम कळुं. हं पुत्रविनानो हतो, तेथी में तेने प्रेमथी पाळी.” अनुक्रमे शांतनु राजा तेने परण्यो अने तेने परस्पर प्रेमवाला एक चित्रांगद अने वीजो चित्रवीर्य एवा वे पुत्रो थया. हवे ते वने पुत्रो ज्यारे सर्व कलाउंनो आचयास करी यौवनावस्थामां आवी राज्य योग्य थया, त्यारे शांतनु राजा मरण पांम्यो. पठी गांगेये चित्रांगदने राज्य आप्युं. त्यार पठी केटलेक वर्षे निखांगद नामना शत्रुनी साथे युद्ध करतां ज्यारे चित्रांगद

मृत्यु पाम्यो, त्यारे गांगेये चित्रवीर्यने गादीए बेसाख्यो. ते चित्रवीर्य पण पोतानी अंबिका अंबालिका, अने अंबा नामनी त्रण स्त्रीउं साथे संसारसंबंधी जोग जोगवतो अने प्रजानुं पालन करतो पुत्रविनाज क्यरोगथी मृत्यु पाम्यो.

हवे गांगेये विचार कस्यो के, “म्हारे म्हारा ज्ञाडुंना वंशनी वृद्धि करवी जोडए, परंतु हुं तो ब्रह्मचारी हुं तेथी म्हारे तो शास्त्रमां कल्या-प्रमाणे पृथ्वी विगेरे त्रण स्त्रीउं ठे. तेथी ते स्त्रीउं कांइ कामनी नथी; माटे पाराशर ऋषिना पुत्र (द्वैपायन) जे एक मासना उपवासरूप तप करीने पारणाने दिवसे सूकी शेवाळ अने खाखरानां सूकां पांढडांनुं जडण करीने पढी बीजा महिनाना उपवासरूप महा तप करे ठे, ते द्वैपायन ऋषि पासे म्हारा ज्ञाडुं चित्रवीर्यनी स्त्रीउंने मोकळुं. ” एवो विचार करी चित्रवीर्यनी स्त्री अंबिकाने बोलावीने कळुं के, “ तुं वस्त्ररहित थडने पाराशर ऋषिना पुत्र द्वैपायन, जे यमुना नदीने कांठे तप करे ठे, त्यां तेमनी पासे जा. ” एटले अंबिकाए विचार कस्यो के, “ ए तो म्हारो जेठ थाय, तो वस्त्ररहित थड म्हाराथी तेमनी पासे केम जवाय ? ” एवो विचार करी ते वस्त्ररहित करेला पोताना देहने सूखड अने केसर विगेरे चोपडी द्वैपायन ऋषि पासे गड. द्वैपायन पण तेना उपर मोहित थड आदर करीने बोड्यो के, “ त्हारे पुत्र थरो, पण ते कोढिउं थरो. ”

बीजे दिवसे गांगेये अंबालिकाने मोकळी. ते पण लाजथी पोतानी आंखे पाटो वांधीने गड. तेथी तेने पण द्वैपायने कळुं के, “ त्हारे पुत्र थरो, पण ते आंधलो थरो. ” वढी बीजे दिवसे गांगेये अंबाने मोकळी पण तेणे तो लाजथी न जतां पोतानी दासीने मोकळी. त्यारे द्वैपायने कळुं के, “ एने दासीपुत्र थरो. ” पढी ते त्रणे जणीउंने अनुक्रमे १ पांडु, २ धृतराष्ट्र अने ३ विदुर एवा त्रण पुत्रो थया. जुउं के, ते द्वैपायन ऋषि महा उग्रतपने करनारा हता, तो पण ते स्त्रीना संगथी पोतानुं शीलवत चूक्या. माटे विषय महा दुर्जय ठे. कळुं ठे के—कानीनस्य मुनेः स्ववांधव-वधूवैधव्यविध्वंसिनो, नस्तारः किल तेपि गोलकसुताः कुंदाः स्वयं पांशुवाः ॥

किं चैतेऽपि समानजातय इति प्राप्ताः समुत्कीर्तनं, तेषां पावनमाः कथं नु विषमा धर्मस्य सूक्ष्मा गतिः ॥ १ ॥ इति द्वैपायनऋषिनी कथा.

द्वित्रिकुलमां आचूषण समान गाधी राजाने विश्वामित्र नामे पुत्र हतो. तेणे वशिष्ठ ऋषिनी बरावरी थवा माटे तापसी दीक्षा लीधी. पठी ते सूकाश् गण्डां खाखरानां पांढडां अने शेवालनुं जडाण करी सूर्य सामी दृष्टि करीने महा उग्रतप करवा लाग्यो. एवी रीते महा उग्रतप करवाथी विश्वामित्रने अनेक प्रकारनी शक्ति प्राप्त थइ. विश्वामित्रनी

* एक वखते कोइ पतित माणसे वशिष्ठ ऋषि पासे आवीने कह्युं के, “मने यज्ञ करावो.” ऋषिए कह्युं “तुं पतितनो दीकरो तुं माटे तने यज्ञ नहि करावुं.” त्यारे ते माणसे विश्वामित्र पासे जइ प्रार्थना करीने कह्युं के “महाराज, मने यज्ञ करावो.” त्यारे विश्वामित्रे “शुं एकलो वशिष्ठज यज्ञ कराववाने समर्थ ठे? अने बीजा नथी?” एवो गर्व करी तेने यज्ञ कराववानी हा कही यज्ञनी सामग्री जेगी करी बीजा ऋषिने बोलावी यज्ञ कस्यो. तेमां वशिष्ठने पण बोलाव्या हता, परंतु ते आव्या नही. पठी विश्वामित्रे ते यज्ञ करनार माणसने कह्युं के “तुं आ देहे स्वर्गमां जा.” एटले ते माणस तेज देहे स्वर्गमां गयो. ते माणसने देखी देवताउंए जेगा थइ इंद्रने प्रार्थना करीने कह्युं के, “हे महाराज! आपणा स्वर्गलोकमां विश्वामित्र नामना ऋषिए मोकलेलो कोइ अधम माणस आव्यो ठे, तेने पाठो मृत्युलोकमां मोकलो; कारण के, ते स्वर्गमां रहेवाने योग्य नथी.” पठी इंद्र विश्वामित्रे मोकलेला अधम माणसने कह्युं के, “तुं मृत्युलोकमां पाठो जा.” एम कहेवाथी ते विश्वामित्र पासे पाठो आव्यो एटले विश्वामित्रे तेने फरीथी स्वर्गमां मोकट्यो. त्यारे इंद्र ते अधम माणसने कह्युं के, “तुं मृत्युलोकमां पाठो जा, नहि तो त्दारं मस्तक कापी नांखीश.” एटले ते माणसे फरीने विश्वामित्र पासे आवी इंद्रे कहेली हकिकत कही संजलावी. इंद्रे कहेली हकिकत सांजली विश्वामित्रने देवताउंनी साथे बैर उत्पन्न थयुं. पठी विश्वामित्रे गर्व करी पोताना तपना बलथी नवी सृष्टि करवा मांडी. ते वखते देवताउं जेगा थइने विचार करवा लाग्या के, “विश्वामित्र ब्रह्माए स्थापन करेली सृष्टिने उत्रापन करीने पोतानी नवी सृष्टिने स्थापन करे ठे, माटे विश्वामित्रनी सृष्टिमां आपणे मेघ न वरसाववो.” एम विचारी तेत्रीश क्रोडे देवताउंए जेगा थइ विश्वामित्रे करेली नवी सृष्टिमां मेघ वरसाववो बंध कस्यो. विश्वामित्रे कूवा वनावी पृथ्विमांथी पाणी काट्युं. करतां करतां ज्यारे देवताउंए गायोने छुध देती बंध करी. त्यारे विश्वामित्रे जेणे अने माणसो पण नवा करवा मांड्या. ते माणसोने मस्तकने ठेकाणे नाखिणर कर्यां ठेकाणे कोहोलुं कस्युं अने हायने ठेकाणे दूधी करी. आवी रीते विश्वामित्रे क सृष्टिने जोइ देवताउंए जय पामी ऋषिनी घणीज स्तुति करी, त्यारे विश्वामित्रे मांडेली नवी सृष्टि बंध करी.

इति विश्वामित्रनी कथा.

तपथी प्रगट थएली शक्ति जोइ सौधर्मापति इंद्र पण जयपामी विचारवा लाग्यो के, “आ ऋषि तपनां बलथी म्हारी इंद्रनी पदवी लइ ले-शे. माटे आने कांइ पण उपाय करीने तपथी त्रष्ट करूं” !! एम विचारी इंद्रे मेनका नामनी देवकन्याने बोलावीने कछुं के, “हे मेनका ! तुं विश्वामित्र ऋषिने तपथी त्रष्ट कर” पठी मेनकाए इंद्रनी आझा मान्य करी विश्वामित्रना आश्रममां आवीने वसंतऋतुने बोलाव्यो ए-टले अठारजार वनस्पति प्रफुल्लित थइ आंवाने म्होर आव्यो, नवा प-ल्लवो फूटवा लाग्या, कोयलो टहुका करवा लागी, जमराउण जंकार शब्द करवा मांड्यो अने मलयाचलनो पवन वावा लाग्यो.

पठी मेनकाए सोल प्रकारना शृंगार सजी, कोयलना जेवी मधुर वाणीथी पंचम राग गातां पोतानुं स्वरूप देखाडतां सतां हाव-जाव अने कटाक्ष बाणने फेंकी विणा वगाडतां सतां ऋषिनी आगल नृत्य करवा मांड्युं अने जाणे ऋषिना अंगने स्पर्श करती होयनी ! तेम चेष्टाउं करवा लागी. आम करवाथी विश्वामित्र ध्यानमांथी चूक्यो, मन विवहल थयुं अने ते जेटलामां नेत्र उघाडीने जुए ठे, तेटलामां तो कामदेवे तेने पो-ताना बाणथी विंधी नांखी विन्नविन्न करी नाख्यो. पठी नाश पाम्यो ठे विवेक जेनो अने कामदेवथी विवहल थयुं ठे मन जेनुं एवा विश्वामित्रे त-पनी क्रिया ठोडी दइ तेने कंठे पकडी नवशे शित्तोतेर वर्षे ठ महिना अने त्रण दिवस सूधी मेनकानी साथे विषयसुख जोगव्युं. जेथी सर्व प्र-कारनुं तप अने ध्यान नाश पाम्युं !!! कछुं ठे के—सुगुप्तानामपिप्राय इंद्रियाणां न विश्वसेत् । विश्वामित्रोऽपिसोत्कंठः, कंठे जग्राह मेनकाम् ॥

पण वश्य थएली एवी पण इंद्रियोनो घणुं करीने विश्वास करवो नहीं, कछुं इ विश्वामित्र जेवाए पण मेनकाने कंठने विषे पकडी. जेणे कृत्रिय श धृतराजन्म पामी महा उग्रतप करी अनेक प्रकारनी शक्तिउं मेलवी महा उग्र विश्वामित्र स्त्रीपायन, जमदग्नि अने रेणुका विगेरे महा ऋषिउं चूक्या. मात्रतथी त्रष्ट थया ठे. जेथी शीलव्रत पालवुं घणुंज दुष्कर ठे. वधूवैधव्यामित्र ऋषिनी कथा.

हवे मिथ्यात्वी साधुर्न तो दूर रह्या, परंतु धर्मतत्व जाणनारा पुरुषोने
पण शील पालवुं कठण ठे ते कहे ठे.

जानंति धर्मतत्त्वं कथयंति ज्ञायंति ज्ञावनाः च
जाणंति धम्मतत्तं, कंहति ज्ञावंति ज्ञावणाऽ य ॥

जवकातराः अपि शीलं धृत्वा पालयंति नो प्रवराः
ज्ञवकायरावि सीलं, धरिउं पालंति नो पवरा ॥ ए ॥

शब्दार्थ—(पवरा के०) उत्तम कुलमां उत्पन्न थएला अने (जवका-
यरावि) संसारे करीने कायर थएला एवाय पण संसारी जीवो (धम्म-
तत्तं के०) धर्मना तत्वने पोते (जाणंति के०) जाणे ठे अने बीजानी आ-
गल (कहांति के०) कहे ठे (च के०) बली (ज्ञावणाऽ के०) अनित्यादि
वार ज्ञावनाऽने पण (ज्ञावंति के०) ज्ञावे ठे, परंतु (सीलं के०) शीलव्र-
तने (धरिउं के०) धारण करीने (नो पालंति के०)नथी पालता ? ॥ए॥

विशेषार्थ— वारंवार जन्म धारण करवारूप जवे करीने कायर थ-
एला घणा उत्तम कुल जातिवाला संसारी जीवो जिनेश्वर जगवाने क-
हेला धर्मतत्वने जाणे ठे, बीजाऽनी आगल ते तत्वनो उपदेश करे ठे
अने अनित्यादि वार प्रकारनी ज्ञावनाऽने पण ज्ञावे ठे; परंतु तेऽ अखं-
नित शीलव्रतने धारण करीने पाली शकता नथी. अर्थात् तेऽ सिंहनी
पेठे चरित्र लक्ष् तेने पालवामां शियालनी पेठे अधीरावनी जाय ठे श्री
डाणांगसूत्रना चोथा ठाणामां चार प्रकारना पुरुष कह्या ठे ते आ रीते-
केटलाएक सिंहनी पेठे व्रत लक्ष्ने सिंहनी पेठे पाले ठे, केटलाएक
सिंहनी पेठे व्रत लक्ष्ने शियालनी पेठे पाले ठे, केटलाएक शियालनी
पेठे व्रत लक्ष्ने सिंहनी पेठे पाले ठे अने केटलाएक शियालनी पेठे व्रत
लक्ष्ने शियालनी पेठे पाले ठे. ए चार जांगामां पहेलो अने त्रीजो
जांगो श्रेष्ठ ठे तेमज बीजो अने चोथो जांगो आदरवा लायक नथी. ॥ए॥

हवे सर्व धर्मथकी शीलव्रत पालवुं कठण ठे, ते कहे ठे.

दानतपोज्ञावनादिधर्मैः सुष्ठुकरं शीलं
दाणतवज्ञावणाई—धम्माहितो सुष्ठुकरं सीलं ॥

इति ज्ञात्वा जोज्जव्याः अतियलं कुरुत तत्रैव
इयं जाणिय जोज्जव्या, अर्जत्तं कुणहं तत्रैव ॥ १० ॥

शब्दार्थ— (चोन्नवा के०) हे नव्यजीवो ! (दाणतवजावणाई के०) दान, तप, अने जावनादिक (धम्माहिंतो के०) धर्म थकी पण (सीलं के०) शील जे ठे, ते (सुडुकरं के०) घणा दुःखथी पण पाली न शकाय एवुं ठे. (इय के०) ए प्रकारे (जाणिय के०) जाणीने (तथेव के०) ते शीलने विषेज (अइजत्तं के०) अतिशय यत्न (कुण्ह के०) करो. अर्थात् ते शील पालवामां अतिशय उद्यम करो. ॥ १० ॥

विशेषार्थ— अन्नय, सुपात्र, अनुकंपा, उचित अने कीर्ति ए पांच प्रकारनां दान; अनशन, उनोदरी, वृत्तिसंक्षेप, रसपरित्याग, कायक्लेश अने इंद्रियपडिसंखिनता ए ठ प्रकारे बाह्य तप तेमज प्रायश्चित्त, विनय, वैयावृत्य, स्वाध्याय, ध्यान अने कायोत्सर्ग ए ठ प्रकारे अर्च्यंतर तप मली बार प्रकारनुं तप अने अनित्य, अशरण, संसार, एकत्व, अन्यत्व, अशुचि, आश्रव, संवर, निर्जारा, लोकसरूप, सुबोधि अने जिनधर्म ए बार प्रकारनी जावनाउं विगेरे धर्मथी पण शीलव्रत पालवुं घणुं दुष्कर ठे. कहुं ठे के, जावनादान क्षणवारनुं ठे तपनी स्थिती पण नियमित ठे परंतु शीलव्रत यावज्जिव पर्यंतनुं होवार्थी ते पालवुं दुष्कर ठे. एम जाणीने हे प्राणीयो ! तमे ते व्रत पालवामांज उत्कृष्ट आदर करो. पण “ शील पालवुं तो दुष्कर ठे. ” एम जाणीने मूकी देशो नही. ॥ १० ॥

हवे ते शीलनुं प्रमाण कहे ठे.

तत् दानं सः च तपः सः जावः तत् व्रतं खलु प्रमाणं
तं दाणं सो यं तवो, सो जावो तं वयं खलु प्रमाणं ॥

यत्र धियते शीलं अंतररिपुहृदयनवकीलं
जंठ धरिज्जइ सीलं, अंतररिउहियनवकीलं ॥ ११ ॥

शब्दार्थ— (खलु के०) निश्चे (तं दाणं के०) ते दान, (सो तवो के०) ते तप, (सो जावो के०) ते जाव, (य के०) अने (तं के०) ते व्रत, (पमाणं के०) प्रमाण ठे के, (जठ के०) जे दानने विषे, जे तपने विषे, जे जावने विषे अने जे व्रतने विषे (अंतररिउहियनवकीलं के०) राग द्वेषरूप अंतरंग शत्रुना हृदयने उखेडी नांखवाने खीला समान एवा (सीलं के०) शीलव्रतने, (धरिज्जइ के०) धारण कराय ठे. ॥ ११ ॥

विशेषार्थ—जे दान, जे तप, जे ज्ञाव अने जे व्रतने ग्रहण करवामां रागद्वेषरूप पोताना अंतरंगशत्रुना हृदयने उखेडी नांखवाने नवा खीला-समान एवा शीलव्रतने विद्वान पुरुषो धारण करे ठे; तेज दान, तेज तप, तेज ज्ञाव अने तेज व्रत प्रमाण गणाय ठे. अर्थात् शीलरहित दान, तप, ज्ञाव अने व्रत कस्यां ठतां पण न कस्यां जेवां थाय ठे. ॥ ११ ॥

हवे अतिचाररहित पावेला शीलनुं माहात्म्य कहे ठे.

कलिकारकोऽपि जनमारकोऽपि सावद्ययोगनिरतोऽपि
कलिकारुवि जंणमा—रुवि सावज्जजोगनिरुवि ॥

यत् नारदोऽपि सिध्यति तत् खलु शीलस्य माहात्म्यं
जं नारुवि सिञ्चइ, तं खलु सीलस्स माहप्पं ॥ १२ ॥

शब्दार्थ—(कलिकारुवि के०) क्लेशने करावनारो एवोय पण तथा (जणमारुवि के०) मनुष्योने मरावनारो एवोय पण अने (सावज्ज जो-गनिरुवि के०) सावद्य योगमां एटले पाप योगमां व्याप्त थइ रहेलो एवोय पण (नारुवि के०) नारद जे ठे, ते पण (जं के०) जे कारण माटे (सिञ्चइ के०) सिद्ध थयो ठे एटले मोक्षने पाम्यो ठे, (तं के०) ते (खलु के०) निश्चे (सीलस्स के०) शीलनुं (माहप्पं के०) माहात्म्य ठे. ॥ १२ ॥

विशेषार्थ—परस्पर एक बीजाने क्लेश करावनार, युद्ध विगेरे करावी मनुष्योने मरावनार, परस्त्रीनां हरण करावनार अने शोक्योना संयोग तथा वियोग करावनार इत्यादि पाप व्यापार करवामां आसक्त एवो नारद ऋषि, मोक्षने पाम्यो ठे; ते एक अखंनित शील पालवानुंज माहात्म्य ठे. अर्थात् बीजा सघला व्रतने त्यजी देनार नारद मोक्ष पाम्यो ते निश्चे शीलनो प्रज्ञाव ठे.

ज्यां त्यां क्लेश करावनार नारद पण शील पालवाथी मोक्षने पाम्यो ठे, ते उपर नारदनी कथा.

सुवर्णमय एवी द्वारका नगरीने विपे वसुदेवना पुत्र श्रीकृष्ण पो-ताना म्होटा जाई बलदेवसहित राज्य करता हता. तेमने सत्यचामा नामनी पट्टराणी हती. तेनी साथे श्रीकृष्ण पांच प्रकारना विषयसुख जोगवता हता. एक दिवस क्लेश कराववामां कुतूहलवाला अने सूर्य स-

मान कांतिवाला नारद ऋषि आब्या. नारदने आवता जोइ श्रीकृष्णे बलचद्रसहित सामा जइ पंचांगे प्रणाम करी आसन उपर बेसारीधन वस्त्रादिकथी तेमनो सत्कार कस्यो. नारद त्यां एक द्वाणमात्र रहीने पढी श्रीकृष्णना अंतःपुरमां गया. ते वखते सत्यज्ञामा शृंगार सजी अरिसामां पोतानुं मुख जोती जोती सखी साथे वात करती हती, तेथी तेणे पोताने त्यां आवेला नारदने दीठा नहि, तेमज चक्तिथी बहुमान पण दीधुं नही, जेथी नारदना मनमां विचार थयो के, “जो मने देवताउं अने इंद्र सरखा पण माने ठे, तो मनुष्यो माने तेमां तो आश्चर्य शुं ? परंतु आ सत्यज्ञामा श्रीकृष्णनी मानीती होवाथी अने धन यौवनना गर्वथी म्हारा सामुं पण जोती नथी, तेथी कोइपण उपायथी म्हारे तेनो गर्व उतारवो जोइए ! सत्यज्ञामानो गर्व उतरवा माटे उपायनो विचार करतां नकी थयुं के, “ जो तेना उपर शोक्य होय, तोज तेनो गर्व उतरे. ते शिवाय तेनो गर्व उतरे तेम नथी; माटे म्हारे नकी तेना उपर शोक्य लाववीज. ”

एवो विचार करी जेने परस्पर क्लेश कराववो बहु प्रिय ठे, एवा ते नारद त्यांथी आकाशमार्गे थइने कुंकिनपुर नगरमां आब्या. ते नगरमां रुक्मी नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने घणीज स्वरूपवान अने जोवन अवस्थामां आवेली रुक्मिणी नामनी बहेन हती तेनी पासे नारद आब्या. रुक्मिणीए नारदने आसन आपी बहुमान देइ संतोष पमाड्यो त्यारे नारद आशीष दइने बोड्या के, “ हे वत्से ! तुं त्रण खं-रुना चोक्ता श्रीकृष्ण वासुदेवनी स्त्री थजे. ” एटले तेज वंखते रुक्मिणीए नारदने पूव्युं. “ हे नारद ! ते श्रीकृष्ण कोण ठे ? केवा ठे ? अने क्यां ठे ? ते कहो. ” नारदे श्रीकृष्णना रूप, गुण अने सौजाग्यनुं वर्णन कस्युं एटले ते रुक्मिणी श्रीकृष्ण उपर घणीज आसक्त थइ. नारदे फरीथी रुक्मिणीने कस्युं. “ हे पुत्री ! तुं चिंता न करीश, त्हारो चर्तार श्रीकृष्णज थरो. ”

पढी चितारा पासे पट्ट उपर रुक्मिणीनुं रूप चितरावी नारद ऋषि द्वारका नगरीमां आवी फरीथी श्रीकृष्णने मट्या. श्रीकृष्णे नारदने बहुमान आपीने पूव्युं के, “ हे नारद ! तमे पृथ्वीमां कांइ कौतुक दीधुं

होय, अथवा कोइ आश्चर्यकारक वार्त्ता सांजली होय ते कहो. ” श्री-कृष्णनां एवां वचन सांजली पोते धारेलुं काम पार पडवानो समय जाणी नारदे रुक्मिणीनुं पट्ट उपर चितरेलुं रूप श्रीकृष्णने देखाळ्युं. ते जोइने ज्यारे श्रीकृष्णे नारदने पूळ्युं के, “ हे नारद ! आ रूप ते कोइ मनुष्यनुं ठे ? के देवांगनानुं ठे ? ” त्यारे नारदे रुक्मिणीनी सर्व वात कहीने कळ्युं के, “ हे श्रीकृष्ण ! वधारे शुं कहुं ! ज्यारे तमे रुक्मिणीने परणशो, त्यारेज तमारो जन्म सफल थशे !! ज्यांसुधी ए स्त्रीरत्न त-मारे घेर नथी आव्युं, त्यांसुधी हुं तमारो जन्म निष्फल मानु हुं !!! ” नारदनां एवां वचनो सांजली रुक्मिणीनुं रूप जोइ अत्यंत प्रीतिवाला थएला श्रीकृष्णे नारदने कळ्युं के, “ हे नारद तमे जेम रुक्मिणी म्हारे घेर आवे, तेम करो. हे नारद ! जेम कल्पवृक्षनी सेवा निष्फल थती नथी, तेम तमारी आगल करेली प्रार्थना पण निष्फल नहिज थाय. ” नारदे कळ्युं. “ हे श्रीकृष्ण ! हुं एवो उपाय करीश, के जेथी तमारा मनोरथ सफल थशे, पण एक वखत तमे रुक्मिणीनी मागणी करो. ”

नारदनां एवां वचन सांजली श्रीकृष्णे कुंभिनपुर नगरना रुक्मी राजा पासे दूत मोकली रुक्मिणीनुं मागुं कळ्युं. त्यारे रुक्मी राजाए रीश चढावी दूतने कळ्युं के, “ शुं हुं म्हारी वहेन गोवालयाना पुत्र कृष्णने आपुं ? ना ना ! म्हारी वहेन तो में म्होटा कुलवंत एवा शिशुपाल राजाने आपी ठे; माटे जा त्हारा श्रीकृष्णने कहेजे के, म्हारी वहेन रुक्मिणीनी त्हारे जरा पण आशा राखवी नही; कारण के रत्न तो सुवर्णनी साथेज शोजे ठे, पण पीतलनी साथे शोजतुं नथी. एम कही दूतने अपमान करी पाठो काळ्यो.

आ सर्व वात रुक्मिणीनी फोइ सांजलती ह्ती, तेथी तेणे रुक्मिणीने कळ्युं के, “ त्हारा नाइ रुक्मी राजाए तने शिशुपालनी साथे परणाववानो निश्चय कस्यो ठे. ” आ वात सांजली रुक्मिणी घणोज खेद करवा लागी, त्यारे फोइए कळ्युं. “ रुक्मिणी ! अतिमुक्त मुनिए गम कळ्युं ठे के, “ रुक्मिणी श्रीकृष्णनी पट्टराणी थशे. ” ए वात में खरेखरी सांजली ठे. ते खोटी केम थाय ? परंतु आ रुक्मी राजा तने शिशुपाल साथे परणाववानुं कहे ठे, तेमज श्रीकृष्णे दूत मोकलीने त्हां मागुं

कह्युं, तो पण तेणे मान्युं नही; माटे हवे शुं थरो ? अक्तिमुक्त मुनिनुं वचन असत्य तो नज थाय. ” फोड आवी वात करती हती, एटलामां तो रुक्मिणीए नारद पासेशी शिशुपालना कुरूपनी वात प्रथम जाणी हती, तेथी ते पोताना चाडए तेनी साथे संबंध करेलो सांजली बहु खेद पामी, पठी फोडए तेने ज्ञानीनी वाणी मिथ्या केस थाय. एम कही कृष्णने विषे आसक्त करी. रुक्मिणीनो आवो दृढ निश्चय जोड शिशुपालनी साथे लग्ननो दिवस आवतो जाणी फोडए एक ठानो दूत श्रीकृष्ण पासे मोकलीने कहेवराव्युं के, “ में रुक्मिणीने तमारा साथे परणाववानो निश्चय करेलो ठे अने रुक्मी राजा तेने शिशुपाल साथे परणावे ठे, तेम लग्ननो दिवस पण आठमनो निश्चय करेलो ठे, माटे तमे ठानी रीते आठमने दिवसे कुंभिनपुर नगरे आवजो अने हुं पण तेने (रुक्मिणीने) नागदेवतानुं पूजन करवा माटे मध्यान समये उद्यानमां नागदेवताना मंदिरे लावीश, त्यां आपणे मलीशुं.” पठी संकेत प्रमाणे श्रीकृष्ण आठमने दिवसे ठानी रीते कुंभिनपुर नगरे आव्या. श्रीकृष्णना चाड वलजडे पण केटलुंक सैन्य लड कुंभिनपुरथी थोडेक दूर गुप्तरीते पडाव कस्यो.

अहिं शिशुपाल राजा पण सर्व सामग्री तैयार करी घणुं सैन्य लेड कुंभिनपुर नगरे आव्यो. त्यारे रुक्मी राजाए सामैयुं करी वगीचामां उतारो आप्यो. पठी क्लेश कराववासां प्रीतिवाला नारदे श्रीकृष्ण पासे आवीने कह्युं के, “ हे श्रीकृष्ण ! आज तमारो दाव आव्यो ठे. ” एटलामां तो रुक्मिणी फोडने साथे तेडीने संकेतस्थानके नागदेवतानुं पूजन करवा माटे आवी. रुक्मिणीनुं रूप जोडने श्रीकृष्ण मनमां विचार करवा लाग्या के, “ नारदे जे रूपनुं वर्णन कस्युं हतुं, तेथी पण आ अधिक रूपवाली ठे. ” एम विचारी प्रीतिथी तेने कह्युं के “हे जडे ! त्हारी फोडना संदेसाथी अने त्हारी प्रीतिथी वश्य थएलो हुं आ दूर पंथे आवेलो हुं, तो हवेतुं वार न कर अने आ रथमां वेसी जा ” पठी रुक्मिणी तुरत रथमां वेसी गड. एटले श्रीकृष्णे रथने पवनवेगे चलाव्यो.

पठी फोड पोताना मायेथी आल उतारवा माटे वूम पाडीने कहेवा लागी के, “ दोडोरे दोडो ! आ श्रीकृष्ण रुक्मिणीने वलात्कारथी हरण

करीने लड़ जाय ठे. " त्यारेपोते प्रसिद्ध थवामाटे श्रीकृष्णे पोतानो पांच-जन्य नामनो शंख वगाडी रथ घणोज उतावलो चलाव्यो.

पठी नारदे शिशुपाल पासे आवीने कहुं के, " हे शिशुपाल ! तने आपेली रुक्मिणीने श्रीकृष्ण लड़ जाय ठे, तो पठी त्हारुं जीवितव्य शा कामनुं ठे ? " आवी रीते जेम शिशुपालने कहुं, तेम रुक्मी राजाने पण कहुं. तेथी शिशुपाल अने रुक्मी राजा ए वने घणुं सैन्य लड़ श्रीकृष्णनी पाठल चाल्या. पोतानी पाठल आवता घणा सैन्यने जोड़ रुक्मिणीए श्रीकृष्णने कहुं के, "हे प्राणनाथ ! आपणी पाठल चतुरंगी सैन्य आवे ठे अने तमे तो वे जणा ठे, माटे हवे म्हारो अने तमारो नाश थशे तेथी तमे एम पण जाणशो के, आ रुक्मिणी म्हारा कुलनो ह्य करनारी थइ. "

रुक्मिणीनां आवां कायर वचनो सांजली श्रीकृष्णे रुक्मिणीने कहुं के, " हे प्रिये ! तुं जय न पामीश. " एम कही पोतानुं वल देखाडवा माटे एकज बाणथी एक म्होटा वृद्धने तत्काल विंधी नांख्युं. पठी पोताना हाथनी वींटीमां जडेला हीराने अंगुठावडे दवावीने कपूरनी पेठे चूर्ण करी नाखी रुक्मिणीने कहुं के " हे प्रिये ! ए विचारानो म्हारी आगल शो जार ठे ? " एटलामां तो श्रीकृष्णे सैन्यसहित रुक्मी राजाने अने शिशुपालने पोतानी पासे आवता दीठा. ते वखते वलदेव, शिशुपाल तथा रुक्मी राजाना सामे युद्ध करवा रह्या अने श्रीकृष्णे रुक्मिणीसहित आगल चालवा मांड्युं. रुक्मिणीए वलदेवने कहुं के, " हे वलदेवजी ! म्हारा जाइने जीवितदान देजो. "

पठी वलदेवे श्रीकृष्णने अने रुक्मिणीने छारका नगरीतरफ विदाय करी पोते हल मूसलथी शत्रुर्जनो नाश करवा मांड्यो. रणतूर वागवा लाग्यां अने अनेक सुजटो पडवा लाग्याथी जूमि बहु जयंकर देखावा लागी. शिशुपाल वलदेव सामो युद्ध करवा आव्यो, तेने वलदेवे मूसल माखुं तेथी ते बगलाना मुखमांथी ठुटेला माठलानी पेठे नासी गयो. ते वखते नारद युद्ध जोवा माटे आकाशमां उता रही नृत्य करवा लाग्यो, अने शिशुपालने हसीने कहेवा लाग्या के, "हे शिशुपाल ! नासी जा रे नासी जा " पठी रुक्मी राजा युद्ध करवा आव्यो. तेणे वलजडनी

सामां अनेक आयुद्धो नांखवा मांड्यां, त्यारे बलजडे एक तीक्ष्ण बाणवडे तेनां सर्व शस्त्रो अने दाढी मूठ कापी नांखीने कळुं के, “ हे रुक्मी ! तुं म्हारा न्हाना जाइ श्रीकृष्णनी स्त्रीनो जाइ थाय ठे, माटे तने जीवतो मूकुं तुं. ” पठी बलरहित थएलो ते रुक्मी, शरमने लीधे कुंडिनपुरनगरे नहि जतां त्यांज जोजकटक नामनुं नगर वसावीने रह्या.

हवे बलजडे पण जीत मेलवीने कीर्तिस्थंज रोपी पाठा द्वारका नगरीए आवी श्रीकृष्णने सर्व समाचार कह्या. पठी श्रीकृष्णे रुक्मिणीने कळुं के, “ हे प्रिये ! देवताउए बनावेली आ द्वारकानगरीमां अने देवताउए बनावेला बगीचावाला महेलमां देवांगनाउनी पेठे त्हारा मननी इठा प्रमाणे सुखेथी रहे. ” श्रीकृष्णनां एवां वचन सांजली रुक्मिणीए श्रीकृष्णने कळुं के, “ हे स्वामिन् ! जेम कोइ पुरुष सेवकने पकडी लावे तेम तमे मने लाव्या ठे, माटे हुं नथी जाणती के, म्हारो निर्वाह केवी रीते थशे ? अने वली शोक्यनां हास्यवालां वचनो पण म्हाराथी शी रीते सहन करी शकाशे ? ” पठी जेम वसंत माधवीलताने (वसंतरतुमां थएली वेलने) परणे तेम श्रीकृष्ण रुक्मिणीसाथे गांधर्व विवाहथी लग्न करीने तेने कळुं के, “ हे जडे ! हुं तने सर्व स्त्रीयोमां मुख्य पट्टराणी करीश. ” एम सांजली रुक्मिणी संतोष पामी.

पठी तेज बगीचामां स्थापन करेली लक्ष्मीनी प्रतिमाने उपाडी नांखी ते ठेकाणे वस्त्रालंकार पहरेावी रुक्मिणीने बेसारी अने सत्यज्ञामा आवे त्यारे लक्ष्मीनी पेठे स्थीर नेत्रो राखवानी जलामण करी श्रीकृष्ण द्वारका नगरीमां आव्या त्यारे सत्यज्ञामाए पूब्युं के, “ हे स्वामीन् ! तमे हरण करीने लावेली कन्या कोण ठे ? अने ते क्यां ठे ? ते मने कहो. ” कृष्णे कळुं. “ हे प्रिये ! मधुवनमां लक्ष्मीनुं मंदिर ठे, त्यां तेने राखी ठे. ” पठी सत्यज्ञामा पोतानी सर्व सखीउने साथे लइ शोक्यने जोवा माटे मधुवनमां रहेला लक्ष्मीना मंदिरे गइ. मंदिरमां जइ चारे तरफ जोवा मांड्युं, पण कोइ कन्याने दीठी नही त्यारे लक्ष्मीने ठेकाणे बेसारेली रुक्मिणीने सत्यज्ञामाए जूलथी पगे लागीने कळुं के, “ हे माता ! श्रीकृष्णे म्हारा उपर उत्तम रूपवाली शोक्य आणी ठे, परंतु ते शोक्यथी जेम मने जरा पण दुःख न थाय अने ते म्हारी सेवा करे तेम

करी तमे म्हारा मनोरथ पूर्ण करजो. हुं तमारी मानता पूर्ण करीश.” एम कही फरीथी पगे लागी मंदिरमां चारे तरफ जोवा लागी, परंतु ठेवटे ज्यारे कोइपण माणस देखवामां न आव्युं, त्यारे श्रीकृष्णपासे पाठी आवी आ प्रकारे कळुं. “ हे धूर्तना शिरदार ! तमे म्हारी शोक्यने क्यां राखी ठे ? ” कृष्णे कळुं “ चाल, तने देखाडुं. ” एम कही लक्ष्मीने ठेकाणे वेठेली रुक्मिणीने देखाडी एटले सत्यजामाए श्रीकृष्ण उपर रीश चढावीने कळुं के, “आ पाखंड तमे शीखव्युं ! जे हुं सर्वथी म्होटी हुं, तेम ठतां तमे मने आ म्हाराथी न्हानीने पगे लगाडी !! ” श्रीकृष्णे हसीने कळुं. “वहेनने पगे लागतां कांइ दोष नथी ! अने तेज त्हारा सर्व मनोरथ पूर्ण करशे. ” श्रीकृष्णनां एवां वचन सांजली सत्यजामा रीसाइ गइ.

हवे तेवा समयमां पेला क्लेश करावनार नारदे क्यांहिथी आवीने सत्यजामाने कळुं के, “ हे सत्यजामा ! तें म्हारी श्रवज्ञा करी हती, माटेज तने आ शोक्यनुं संकट थयुं ठे. ” पठी श्रीकृष्णे रुक्मिणीने सर्व स्त्रीजमां मुख्य पट्टराणी करी.

जुठ आवी रीते परस्पर क्लेश करनारो अने माणसोने मरावनारो एवो नारद पण मोक्षगतिने पाम्यो ठे. तेमात्र शीलनोज प्रजाव ठे. माटे सर्व प्राणीजए शील पालवुं.

इति नारदनी कथा.

शीलत्रष्ट थएला दातार विगेरे पण मोक्षने नथी पामता ते कहे ठे.

दातापि तपस्वी अपि खलु विसुद्धजावोपि शीलपरित्रष्टः
दायाँवि तवस्सीवि हुं, विसुद्धजाँवोवि शीलपरित्रष्टो ॥

न लज्जते शिवसुखं असमं तस्मात् पालयत दुष्करं शीलं
न लहंइ सिवसुहमसमं, ताँ पालहं दुर्करं सीलं ॥ २३ ॥

शब्दार्थ—(हु के०) निश्चे (सीलपरित्रष्टो के०) शीलथी च्रष्ट थएलो एवो (दायापि के०) दातार पण, तथा (तवस्सीवि के०) तपस्वी पण अने (विसुद्धजावोवि के०) निर्मल जावने राखनार एवाँय पुन्य पण (असमं के०) जेनी तुल्य कोइ थइ शके नहि एवा (सिवसुहं

के०) मोक्षना सुखने (न लहइ के०) नथी पामतो. (ता के०) ते कारण माटे, हे जव्यजीवो ! तमे (डुकरं के०) डुष्कर एवा (सीलं के०) शीलने (पालह के०) पालो. ॥ १३ ॥

विशेषार्थ—निरंतर दान आपनारा दातार, बछ अठमादि उग्रतप करनार तपस्वी अने निर्मल चाववालो प्राणी पण जो शीलथी ब्रष्ट थयो होय, तो जेनी बराबर कोइ थइ शकतुं नथी अर्थात् केवलज्ञानी पण जेनुं वर्णन करी शकता नथी एवा मोक्षसुखने ते नथी पामतो. ते कारण माटे मोक्षना अर्थि एवा हे जव्यजीवो ! तमे ते डुष्कर (डुःखे पाद्री शकाय) एवा शीलने पालो. ॥ १३ ॥

हवे वे गाथाए करी शील पालवुं कठण ठे, ते कहे ठे.

दृश्यंते अनेके उग्रखड्गविषमंगणे महासमरे
दीसंति अणगे उ-ग्गखग्गविसमंगणे महासमरे ॥

जग्गेऽपि सकलसैन्ये मात्तीतिदायकाः धीराः
जग्गेवि सयलसिन्ने, मन्नीसादायणो धीरा ॥ १४ ॥

दृश्यंते सिंहपौरुपनिर्मथनाः दलितमदकलगणाः च
दीसंति^३ सीहपोरिसं-निम्महणा दलियमयगलगणा यं ॥

मदनशरप्रसरसमये सपौरुषाः किंतु यदि केपि
मयणसरपसरसमए, सप्पोरिसां किंतुं जइ किंपि^{१०} ॥१५॥ युग्मम्

शब्दार्थ— (उग्गखग्गविसमंगणे के०) उग्र खड्गे करीने विषम ठे आंगणुं जेनुं एवा (महासमरे के०) म्होटा रणसंग्रामने विषे (सयलसिन्ने के०) सर्व सैन्य जे ठे ते (जग्गेवि के०) जागी गए सते एटले नासी गए सते पण (मात्तीसादायणो के०) तमे जय न पामो. एम कहेनारा एवा (धीरा के०) धीर पुरुषो जे ते (अणगे के०) अनेक एटले घणा (दीसंति के०) देखाय ठे ॥१४॥ तथा (जइ के०) जो के (सीहपोरिसनिम्महणा के०) सिंहना वलने नाश करनारा (य के०) अने (दलिय के०) दली नांख्या ठे एटले नाश करी नांख्या ठे (मयगलगणा के०) म्होटा गजेंडना समूह ते जेणे एवा महावलवाला पुरुषो (दीसंति के०) देखाय ठे, (किंतु के०) पण (मयणसर के०) कामदेवनां जे

बाण, तेना (पसरसमए के०) प्रसरसमये एटले वागवानी वखते (सप्पोरिसा के०) बलसहित अर्थात् कामदेवनां वाण वागवानी वखते धीरज राखनारा एवा (किंपि के०) कोइ पण विरला पुरुषोज होय ठे. ॥ १५ ॥

विशेषार्थ—तरवारे करीने जयंकर एवा म्होटा रणसंग्राममां शत्रुना सुजटोथी त्रास पामेला अने सर्व दिशाउमां नासी जता पोताना सर्व सैन्यने “ जय न पामशो ” एवा अजय वचन बोलनारा धीर पुरुषो आ संसारमां घणा देखाय ठे. कह्युं ठे के— महासुजटोना सैन्य चागी गए ठते पण जे वीर पुरुषो शत्रुना समूहना मुख उपर लात मारनारा ठे, ते वीर पुरुषोने पृथ्वी पोताना मस्तके करीने धारण करे ठे, कारण के, तेवाज वीरपुरुषोवडे आ पृथ्वी धारण कराय ठे. तथा सिंहना बलने मथन करनारा अने मदे करीने उन्मत्त थएला म्होटा गजेंद्रना बलने पण नाश करनारा धीरपुरुषो घणा देखाय ठे, परंतु कामदेवना, पुष्परूप तीक्ष्ण बाण वागवानी वखते धीरज राखनारा धीरपुरुषो तो कोइकज होय ठे. कह्युं ठे के— दश अस्थवालो दश मस्तकवालो, अने देव दानवथी पण दुर्जय एवो कामदेवरूपी राक्षसराज (रावण) शीलरूपी शास्त्रवडेज वश्य थाय ठे. ॥ १४ ॥ १५ ॥

सुजटोने पण स्त्रीउं जीती शके ठे, ते कहे ठे.

ये नमयंति न शीर्षं कस्यापि जुवनेऽपि ते महासुजटाः
जे^१ नामंति न सीसं, कस्सवि जुवणेवि^२ ते महासुहडा ॥

रागांधाः गलितबलाः रुदंति महिलानां चरणतले
रागांधा गलिर्यंबला, रुदंति महिलाणां चरणतले ॥ १६ ॥

शब्दार्थ—(जे के०) जे पुरुषो (जुवणेवि के०) त्रण जुवनने विपे (कस्सवि के०) कोइने पण (सीसं के०) पोतानुं मस्तक (न नामंति के०) नथी नमावता, एवा (ते के०) तेउं रावणादिक (महासुहडा के०) महासुजटो पण (रागांधा के०) रागे करीने अंध थएला एवा अने (गलियबला के०) नाश थइ गयां ठे बल ते जेमनां एवा अइने (महिलाण के०) स्त्रीउंना (चरणतले के०) चरणतलने विपे अर्थात्

पगने विषे (रुदंति के०) लोटे ठे. अर्थात् स्त्रीर्जनी सेवा करे ठे. ॥१५॥

विशेषार्थ—जे महाबलथी अजिमान करनारा पुरुषो त्रण जुवनमां कोइने पण पोतानुं मस्तक नमावी प्रणाम करता नथी, ते रावणादिक महासुन्नटो पण प्रीतिये करीने अंध थइने अने कामदेवना वशथी नि-
र्बल थइने स्त्रीर्जना पगमां पडीने आलोटे ठे. धिक्कार ठे ते कामदेवने के जे कामदेवने वश थएला म्होटा शूरवीर पुरुषो पण अधमजातिरूप स्त्रीर्जनी सेवा करे ठे. ॥ १६ ॥

वली पण तेज वात विशेषथी कहे ठे.

शक्रोपि नैव खंडयति माहात्म्यस्फुटं जगति येषां
सैकोवि नेयं खंरुइ, माहृप्पमडप्परं जए जेसिं ॥

तेऽपि नराः नारीभिः कारिताः निजदासत्वं
तेविं नरा नारीहिं, करविद्या निययंदासत्तं ॥ १७ ॥

शब्दार्थ—(जए के०) आ जगतने विषे (सैकोवि के०) शक्रेंद्र पण (जेसिं के०) जे पुरुषोना (माहृप्पमडप्परं के०) माहात्म्यना गर्वने (नेय खंरुइ के०) खंरुन करी शकतो नथी एवा (तेवि नरा के०) ते महापुरुषोने पण (नारीहिं के०) स्त्रीर्जए (निययदासत्तं के०) पो-
ताना दासपणाने (करविद्या के०) कस्या ठे अर्थात् तेमनी पासे स्त्री-
र्जए पोतानुं दासपणं कराव्युं ठे. ॥ १७ ॥

विशेषार्थ—आ जगतने विषे जे पुरुषोना माहात्म्य (कीर्ति) ने इंद्र पण खंडन करी शकतो नथी. अर्थात् जे पुरुषो पोतानां पराक्रम अने अहंकारथी इंद्रने पण गणता नथी, एवा पुरुषोने पण स्त्रीर्जए पोताना दास जेवा कस्या ठे. एटले एवा पुरुषोने पण स्त्रीर्जए नाना प्रकारनी विटंबनामां नांख्या ठे. ॥ १७ ॥

म्होटाउ पण स्त्रीर्जना दास थइने रहे ठे ते उपर रिपुमर्दन राजा
अने जुवनानंद राणीनी कथा.

आ जगतकेत्रमां सुखावासिन नामनुं नगर हतुं. जेमां हिमालयपर्वत सरखी उज्वल हवेलीउ आकाशमार्गने विषे ताराउना जेवी शोचती

हती. ते नगरमां महाप्रतापी, म्होटा मानवालो अने मेरुपर्वत सरखा रत्नवालो रिपुमर्दन नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने न्यायमां घणोज विचक्षण एवो बुद्धिसागर नामे प्रधान हतो, अने अत्यंत प्रिय एवी रतिसुंदरी नामनी स्त्री हती.

हवे ते नगरची पूर्वदिशने विषे उद्यानमां देवताना वैमान सरखुं मनोहर घणुंज उंचुं एवुं श्री आदिनाथनुं देहेरुं हतुं. अने ते देहेराना वारणानी सामे घणुंज उंचुं अने मनोहर एवुं आंवानुं वृद्ध हतुं. ते वृद्धनी उपर मनुष्यनी जाषामां बोलनारुं चतुर पोपटनुं जोडवुं (सूडोसूडी) रहेतुं हतुं. एक वखते सूडीने पुत्र जन्म्यो त्यारे ते सूडो अने सूडी घणो आनंद पामवा साथे राजाची पण पोतानो जन्म अधिक मानवा लाग्या. एक दिवसे ते सूडाने बीजी कोइ सूडी संगाये आसक्त थजलो जाणी तेने वारची आवतो जोइ सूडीए पोताना माळामां नहि आववा देतां कळुं के, “तुं अहि शुं करवा आव्यो ठे? ज्यां त्हारी व्हाली स्त्री होय त्यां जाकारण के, बीजी स्त्रीने विषे आसक्त थएला पुरुषने प्रथमनी स्त्रीसाथे घणो स्नेह, पराधिन थएली संपति अने मूर्ख पुरुषनी सेवा ए त्रण माणसने विष वरावर ठे. माटे हुं तने आ म्हारा माळानी अंदर नहि आववा दजं ” सूडाए कळुं, “ हे प्रिये ! एक वखत म्हारो अपराध क्षमा कर. हुं फरीची आवुं काम नहि करूं. ” एम सूडाए घणी प्रार्थना करी, तो पण सूडीए मान्युं नही; त्यारे फरीची सूडाए कळुं. “ हे सूडी ! म्हारा वंशना कारणरूप पुत्र मने आपी दे एटले हुं म्हारी मरजी प्रमाणे चाळ्यो जउं अने तुं पण त्हारी मरजी प्रमाणे चाळीजा. ” सूडानां एवा वचन सांचली सूडीए कळुं “ अरे सूडा ! तुं तो घणो चतुर लागे ठे ! कारण के, एक तो तें पोते अपराध कस्यो ठे अने वली उखटो पुत्रने मागे ठे !! ” एम एक कहे ठे “ आ म्हारो पुत्र ” अने बीजी कहे ठे के, “आ म्हारो पुत्र ” एवा संशयची पुत्रने माटे वाद करतां करतां ते वनेए राज्यसत्तामां जइ ते वात राजाने कही. पठी राजाए न्याय कस्यो के, “ जेम क्षेत्रमां वावेला बीजनुं फल क्षेत्रनो धणी (वावनारो) लहे ठे, तेम स्त्रीरूपी क्षेत्रने विषे वावेला बीजनुं फल पण वावनारा पुरुषनेज मले: माटे जे पुत्र ठे ते पितानो ठे ” एम कही राजाए पुत्र सूडाने

अपाव्यो त्वारे सूडी रोवा लागी अने तेणे राजाने कळुं. “ हे राजन् ! जो तमे आ प्रमाणे न्याय करता हो, तो तमे जे न्याय कस्यो ठे, ते “ पुत्र पितानो अने पुत्री मातानी एम मने लखी आपो. ” पठी राजाए ते न्याय लखी आप्यो एटले सूडी ते न्याय ज्ञांत उपर लखीने पोताना स्थानके—आंबाना वृद्ध उपर आवी.

एवामां ते वृद्धनी नीचे एक श्रुतज्ञानी मुनिने बेठेला जोइ सूडीए वैराग्यशी वंदन करीने पूब्युं के, “ हे जगवन् ! म्हाळुं आयुष्य केटळुं ठे ? ” श्रुतज्ञानी मुनिए कळुं, “ तुं मनुष्यनुं आयुष्य बांधी आज-शी त्रीजे दिवसे मृत्यु पामीने आ नगरना बुद्धिसागर प्रधाननी रतिसुंदरी स्त्रीना उदरे पुत्रीपणुं पामीश, अने पठी राजानी स्त्री थइश. वढी कोइ वखते दैवयोगशी तने जातिस्मरण ज्ञान पण उत्पन्न थशे. ” श्रुतज्ञानी मुनिनां एवां वचन सांचली सूडीए ते सर्व वचनो देहेरानी ज्ञांत उपर लख्यां. पठी आराधना सहित ते मुनिनी समीपे अनशन व्रत लइ विधिसहित पाद्रीने त्यांशी मरण पामी प्रधाननी स्त्री रतिसुंदरीना उदरने विषे श्रेष्ठ स्वप्नसूचित पुत्रीपणे उत्पन्न थइ. अनुक्रमे जन्म थयो. पिताए जन्ममहोत्सव करी तेनुं जुवनानंदा एवुं नाम पाळ्युं. पठी ते पुत्री म्होटी थइ सरस्वतीनी पेठे सर्व कलाउंनो अज्यास करवा लागी.

एक दिवस ते जुवनानंदा पोतानी केटलीक सखीउं साथे रमती रमती श्री आदिनाथना देहेरामां गइ. त्यां प्रचुनां दर्शन करी देहेरुं जोवा लागी एटले सूडीना जवमां ज्ञांते जे अक्षर लख्या हता, ते अक्षर देखी तेने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी ते पोतानो पूर्वनो सूडीनो जव, राजानो न्याय अने पुत्रनो वियोग देखी विचार करवा लागी के, “ आज श्री आदिनाथना प्रसादशी मने प्रधानना घरने विषे मनुष्यजव प्राप्त थयो ठे, माटे तेज प्रचुनुं हुं चक्तिसहित निरंतर पूजन करूं. ” एम विचार करी ते हमेशां चक्तिसहित पूजन करवा लागी.

हवे एक दिवसे बुद्धिसागर प्रधान एक महाजातिवंत घोडो वेचातो लेइ तेनी अनेक प्रकारे रक्षा करतो हतो. ते वात राजाए सांचली के, प्रधानने घेर एक महाजातिवंत घोडो ठे. पठी राजाए पोताने त्यांशी केटलीएक घोडीउं प्रधानने घेर मोकली. जेथी ते घोडीउंशी घणा -

वाला केटलाएक वठेरा (घोडाउंनां वच्चां) थया. त्यार पठी एक दिवसे राजाए ते सर्वे वठेरा माग्या अने तेउने लाववामाटे प्रधानने घेर माणसो मोकळ्यां. त्यारे प्रधाननी पुत्री जुवनानंदाए राजाना माणसोने कळुं. “ ते वठेरा तमने लइ जवा नहि देउं,” कारण के, “ जे जेनुं बीज, ते तेनी वस्तु. ” आ घोडो म्हारा पितानो ठो अने तेथी आ सर्व वठेरा थया ठे, माटे ते पण म्हारा पितानाज ठे.

पठी ते सर्व माणसोए जइ राजाने कळुं, “ हे स्वामिन् ! प्रधाननी पुत्री वठेराउने देवा देती नथी अने वढी कहे ठे के, जेनुं बीज, तेनी वस्तु, माटे हवे जेम तमारी मरजी होय तेम करो. ” जुवनानंदाए पोताना पूर्वजवनी सर्व वात पोताना पिता प्रधानने कही. राजाए फरीथी बीजा प्रधानने मोकळी वठेरा मंगाव्या, त्यारे पण जुवनानंदाए प्रधानने एवोज जवाब आप्यो के “जेनुं बीज तेनी वस्तु.” वढी राजाना महेलनी चींत उपर शुं लख्युं ठे ? ते तमे जुठे. जो “ पुत्र पितानाज होय ठे. ” एम लख्युं होय तो वठेरा लेशो नहि अने एम न लख्युं होय तो तमे तमारा वठेरा खुशीथी देइ जाउं. ” प्रधाने जइ ते वात राजा आगळ कही, त्यारे राजाए चींत उपर लखेला अक्षरो जोया तो तेज प्रमाणे लेख पण नीकट्यो. लेख वांची विस्मय पामेलो राजा मनमां विचार करवा लाग्यो के “ अहो ! आ प्रधाननी पुत्री तो वालपंकिता ठे. हवे म्हाराथी ते वठेरा मगाशे नही ” पठी केटलाक दिवस जवा देइ राजाए प्रधान पासे जुवनानंदानुं मागुं करी तेने परणीने कळुं के, “ जो तुं पंकिता तुं, तो ज्यांसुधी त्हारे सर्व लक्षणयुक्त पुत्र थाय नहि, त्यांसुधी त्हारे म्हारे घेर आवुं नही. ” त्यारे जुवनानंदाए हसीने कळुं. “ हे प्राणनाथ ! म्हारे पुत्रनो जन्म थया पठीज हुं तमारे घेर आवीश,” पण एक बीजी वात कहुं तुं ते सांजलो. हे राजन् ! हुं तमारी पासे म्हारा पग चंपावुं अने म्हारा पगनी मोजडी पण उपडावुं, त्यारेज तमारा घरनेविपे आवुं. आ पण म्हारी बीजी प्रतिज्ञा ठे. ”

राजाने आ प्रमाणे कही जुवनानंदा पोताना पिताने घेर आवी, पठी पोताना पिता बुद्धिसागर प्रधानने तेणे सर्व वात एकांतमां कही. पिताए कळुं, “ तें आ प्रतिज्ञा घणीज कठण लीधी ठे. ” पुत्रीए कळुं. “ हे

तात! बुद्धिवानने आ प्रतिज्ञा शी कठण ठे. अर्थात् बुद्धिवानने आ प्रतिज्ञा कठण नथी. नीतिशास्त्रमां कळुं ठे के, धनुर्धारी पुरुषना धनुषनी बूटेळुं बाण एक पुरुषने मारे ठे अथवा तो नथी मारी शकतुं, परंतु बुद्धिवान पुरुषनी बुद्धि, देशसहित राजाने पण मारे ठे. (जुवनानंदा पिताने कहे ठे) “ हे पिता ! माटे बुद्धिवानने कोशपण प्रतिज्ञा कठण थइ पडती नथी.” त्यारे प्रधाने कळुं. “ हे वत्से ! जाग्य आगल कोशुं कांइ पण चालतुं नथी.” पुत्रीए कळुं. “ हे तात ! कर्मना वशथकीज बुद्धि प्राप्त थाय ठे, माटे तमे म्हारा कहेवा प्रमाणे करो के, “ प्रथम आजथी तमारे म्हारुं नाम लीलावती कहेवुं अने राजा विगेरे सर्व लोकोने पण एमज कहेवुं के, “ में परदेशथी नाच कराववा माटे आ लीलावतीने बोलावी ठे.” बीजुं राजाना महेलनी पासे श्री आदीश्वर जगवाननुं म्होडु देहे-रासर करावो अने त्यां सारुं गान करनारा अने वाजित्रो वगाडनारा गंधर्वोने बोलावी हमेशां त्रणेकाल नृत्य करावो. तेनी साथे ते देहेरानी अंदर गंधर्वोने रहेवा माटे अने म्हारे रहेवा माटे घर पण बनावी आपो.” पठी विचारवंत प्रधाने देहेरुं कराव्युं अने गायन कराववामाटे गंधर्वोने पण बोलाव्या. हमेशां ज्यारे त्यां त्रणे काले गंधर्वो गायन करे ठे, त्यारे प्रधाननी पुत्री नृत्य करे ठे.

एक दिवसे रिपुमर्दन राजा पोताना धवलगृहमां सूतो हतो, त्यां तेणे लीलावतीनुं पंचमस्वरयुक्त गायन लांचव्युं. पठी सामान्यराजपुत्रनो वेष लइ श्री आदीश्वर जगवानना मंदिरना पश्चिम दरवाजामां आवी मनोहर एवी लीलावतीना नृत्यने जोवा लाग्यो एटले नाच करतां करतां लीलावतीए पोताना तीक्ष्ण कटाक्षरूप वाणे करीने राजाने एवो विंध्यो के, जेथी ते लीलावतीना स्थानथी पातुं घेर जवुं पण झूली गयो! परंतु ज्यारे नाच बंध करी लीलावती पोताना मंदिरमां गइ, त्यारे राजा पोताना मंदिरे गयो. एवी रीते राजा लीलावतीना नृत्यने जोवा माटे ते मनोहर मंदिरमां रात्रे आववा लाग्यो. अने त्यां राजा जे जे बोले ठे, ते ते सांचलीने लीलावती पोताना पिता प्रधानने सर्व वात कहे ठे. एटले प्रधान ते सर्व वात चोपडामां लखी ले ठे.

हवे एक दिवसे नृत्य करी रह्या पठी लीलावती पोतानी मोजडी ज

जोशने चूली जइ पोताने मंदिरे आवी सुखासन उपर सूइ रही. पठी ते मोजडी राजाए दीठी एटले ते विचार करवा लाग्यो के, “आजे लीलावतीनी साथे मोजडी उपाडनारी दासी न होती, माटेज ते आ चूली गइ ठे; तो हुंज तेने आ मोजडी आपवाने मिपे मलवा माटे ज-उं.” एवो विचार करी ते लीलावतीनी मोजडी राजा पोते साथे उपाडी आपवा आव्यो. आवीने तेणे लीलावतीने कछुं. “तमे आज देहेरासरमां मोजडी चूली गयां हतां, ते हुं आपवा आव्यो हुं” लीलावतीए कछुं. “ते साहूंकछुं, पण आजे वधारे वखत सुधी नृत्य करवाथी म्हारा पग बहुज दुःखे ठे, माटे आ सुतेली म्हारी दासीने जगाडो के, ते म्हारा पग चांपे.” त्वारे राजाए कछुं. “दासीने जगाडवानुं कांइ कारण नथी, हुंज तमारा पग चांपीश!!!” एम कही राजाए पग चांपवा मांड्या अने अनुक्रमें तेनी साथे विषयसुख जोगव्युं. एटले लीलावती उंधी गइ, परंतु तेज निद्रामां तेणे खप्पमां पोताना मुखने विपे चंद्रने प्रवेश करतां दीगो. एटले ते जाग्रत थइ, तो पण राजा पग चांपतो हतो; तेथी तेणे राजाने कछुं के, “मने अत्यारे उंधमां खप्प आव्युं हतुं, तेमां में म्हारा मुखने विपे चंद्रने प्रवेश करतां दीगो.” ते सांचलीने राजाए कछुं. “हे जडे! त्वारे सर्व गुणे युक्त एवो पुत्र थशे.”

एम वातो करतां करतां ज्यारे सवारनो वखत थवाने सूचवनारो शंख वाग्यो, एटले राजा पोताने मंदिरे गयो अने लीलावतीए पण पोताना पिताने घेर आवी रात्रीमां वनेली सर्व वात पिताने कही, पठी ते दिवसथी लीलावती मंदिरमां नृत्य करवा नहि जतां पोताना पिताने घेर एकांत स्थानके रही गर्जनुं पालन करवा लागी.

बीजे दिवसे राजा तो हमेशना नियम प्रमाणे रात्रीए श्री आदी-श्वर जगवानना मंदिरमां नृत्य जोवा माटे गयो. मंदिरमां चारे तरफ जोतां पण ज्यारे लीलावतीने न दीठी, त्वारे वहार आवी राजाए पाडोशीने पूव्युं के, “लीलावती नामनी नृत्य करनारी श्री क्यां गइ?” पाडोशीउंए कछुं. “हे राजन्! ते अमने कखा विनाज चाळी गइ ठे, माटे अमे नथी जाणतां के, ते क्यां गइ ठे?” पठी वीरद्वयी व्याकूल थएला राजाए घणा खेदसहित ते रात्री गमावी, ज्यारे प्रज्ञान

थयो, त्यारे प्रधानने बोलावीने पूव्युं. “ हे प्रधान ! तमे नाच करवा माटे बोलावेली लीलावती क्यां गइ ? ” प्रधाने कळुं. “ हे राजन् ! तेना डुराचारने जोइ में तेने मंदिरमांथी काढी मूकी ठे, तेथी ते बीजा कोइना घरमां रात रही हशे. ” प्रधाननां एवा वचन सांचली राजा कांइ पण बोळ्यो नही.

हवे समय आठवे लीलावतीने सर्व लक्षण संपूर्ण पुत्र थयो. प्रधाने तेने गुप्त रीते सर्व कलाउंनो अभ्यास कराव्यो. पठी शुभ्र मुहूर्त्ते प्रधान पोतानी पुत्रीने तथा तेना पुत्रने साथे तेडी राजसज्जामां गयो; त्यारे राजाए पूव्युं. “ हे प्रधान ! आ स्त्री कोण ठे ? अने आ पुत्र कोण ठे ? ” प्रधाने उत्तर आप्यो के, “ हे राजन् ! ते आ म्हारी पुत्री जुवनानंदा तमारी स्त्री अने आ म्हारी दीकरीनो दीकरो तमारो पुत्र ठे. ” प्रधाननां एवां वचन सांचली राजा जेटलामां कांइ बोलवा जाय ठे, तेटलामां प्रधाने आगल लखी राखेली तेनी चेष्टाउं तथा वचनोचो चोपडो राजाना हाथमां आप्यो. राजा ते जुवनानंदानी साथे पोते करेलुं अने बोलेलुं सर्व वांचीने आश्चर्य पाम्यो. पठी लज्जा अने हर्षना आंसुए करीने जराइ गइ ठे आंखो जेनी एवो ते राजा पोताना वृत्तांतने स्मरण करतो मस्तक धूणाववा लाग्यो, अने पोताना पुत्रना सर्व अंग उपर हाथ फेरवी खो-लामां वेसारी पुत्रने कहेवा लाग्यो के, “ हे पुत्र ! आ सघळुं राज्य त्हारुंज ठे. हे पुत्र ! जे महासती त्हारी माताए पुत्रनी प्राप्तिरूप पो-तानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवा माटे केवल मश्करीए करीनेज मने आनंद पमाळ्यो ठे, ते सर्व में हवे जाण्युं; माटे म्हारी धीरजने, शौर्यने, पराक्रमने अने यशने धिक्कार ठे के, जे हुं स्त्रीनी लीलाए करीने जीताणो तुं !!! वली हे प्रधान ! तमारे पण म्हारा तरफथी कांइ जय रा-खवो नहि, कारण के, जेम सूर्य अंधकारनो नाश करे ठे, तेम तमारी पुत्री थकी मने बोध मळ्यो ठे, एम हुं जाणीश. ”

पठी राजाए वैराग्य पामी पोताना पुत्रने राज्य आपी सज्जुह समीपे दीक्षा ग्रहण करी आत्मसाधन कळुं. अहो ! आवा महा पराक्रमी रिपुमर्दन राजाने पण स्त्रीए पोतानो दास कस्यो, तो पठी बीजा साधारण माणसनी शी बात कहेवी ? इति रिपुमर्दन राजा अने जुवनानंदा राणीनी कथा.

हवे पंडित पुरुषोने पण स्त्रीनुं परवश्यपणुं ठे ते कहे ठे.

मरणेऽपि दीनवचनं मानधनाः ये नराः न जल्पन्ति
मरणेऽपि दीणवयणं, माणधणा जे नरा न जंपंति ॥

तेऽपि खलु कुर्वन्ति लक्ष्मिं बालानामपि स्नेहग्रहग्रहिजाः
तेऽपि हुं कुणंति लक्ष्मिं, बालाणवि नेहगहगहिजा ॥ १७ ॥

शब्दार्थ—(जे के०) जे (माणधणा के०) मानरूपी धनने धारण करनारा एवा (नरा के०) पुरुषो जे ठे, ते (मरणेऽपि के०) मरण प्राप्त थए सते पण (दीणवयणं के०) दीन वचनने (न जंपंति के०) नथी बोलता, एवा ठे, तो पण (नेहगहगहिजा के०) स्नेह रूप ग्रहे करी गूंथाएला एवा (तेऽपि के०) ते पुरुषो पण (हुं के०) निश्चे (बालाण-वि के०) स्त्रीउनी पासे पण (लक्ष्मिं के०) प्रिय वचनने अर्थात् जेश्री हसवुं आवे एवा बालक सरखां वचनने (कुणंति के०) करे ठे. अ-र्थात् बोले ठे, ॥ १७ ॥

विशेषार्थ— गर्व रूप धनने धारण करनारा मनस्वी (पोतानी मरजी प्रमाणे चालनारा) जे पुरुषो प्राणना अंत वखते पण दीन वचन नथा बोलता एवां ठतां पण प्रेम रूप कदाग्रहथी (खोटा पासथी) बंधाएला ते पुरुषो पण स्त्रीउनी पासे रांकनी पेठे प्रार्थना करे ठे, अने वीजाउने हास्य आवे एवां वचनोने बोले ठे. कहुं ठे के—अधमा धनमिठंति, धन-मानौ हि मध्यमाः ॥ उत्तमा मानमिठंति, मानो हिमहतां धनम् ॥ अ-धम पुरुषो धननी, मध्यम पुरुषो धन अने मान वझेनी अने उत्तम पुरुषो फक्त माननीज इच्छा करे ठे. कारण के, मान एज म्होटा पुरु-पोनुं धन ठे. ॥ १७ ॥

मरण आवे पण दीन वचन नहि बोलनारा पुरुषो पण प्रेमने वश्य थइ स्त्रीउनी प्रार्थना करे ठे, ते उपर विजयपाल राजा अने लक्ष्मी राणीनी कथा.

आ जंजूछीपना जरतक्षेत्रमां पुरिमताल नामनुं नगर ठे, जे नगरनी हवेदीउनी अगाशीउमां वेठेदी स्त्रीउनां मुख अकाल चंडनी त्रांति कर-वतां हतां. ते नगरने त्रिपे मानवंत राजाउमां शिरोमणि एवो विजय-पाल नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने रंजा सरखी मनोहर रंजा ना-

मनी पट्टराणी हती. एक दिवसे हस्ति उपर बेसीने राजमार्गे जता ते राजाए लक्ष्मी सरखी स्वरूपवाली कोइ श्रेष्ठिनी पुत्री लक्ष्मीने दीठी. ते लक्ष्मीना कटाक्ष रूप बाणथी विंथाएलो विजयपाल राजा त्यांथी पाठो वली घेर आव्यो. पठी ते लक्ष्मीना पितापासे मागुं करी तेनी साथे ते परण्यो. विषयमां अत्यंत आसक्त थएलो ते राजा राज्य संबंधी सर्व व्यवहार मूकी देइ अंतःपुरमां रात्रि दिवस तेनी साथेज क्रिडा करवा लाग्यो. वली लक्ष्मीनी प्रीतिए करीने वश्य थएलो, वांदरानी पेठे नृत्य करतो, पोतानी महताने चूली गएलो अने विवेक रहित बनेलो ते राजा केटलोक काल अंतःपुरमांज रह्यो ! तेथी एक वखते प्रधान विगेरे केटलाक माहा माणसोए आवीने कह्युं. “ हे स्वामिन् ! सामान्य माणस पण जो रागथी स्त्रीउने वश्य थएलो होय, तो ते पण ज्यारे हलकाइने पामे ठे; त्यारे राजाउं हलकाइने पामे तेमां तो कहेवुंज शुं ? धर्म अर्थ अने काम ए त्रणने अवसरे सेवनारा पुरुषोना मनोवांछित अर्थों सफल थाय ठे, अने अवसरविना सेवनारा पुरुषोना मनोवांछित अर्थों निष्फल थाय ठे. तथा रागरूप महा विषथी अंध थएला गुणवंत पुरुषोना गुणो पण नाश पामे ठे. अने गुरुवादिक सत्पुरुषोए आपेलो उपदेश पण ते पुरुषोना कानमां पेंसतो नथी.”

“ हे राजेंद्र ! आपणा राज्य उपर तमारा शत्रुउं युद्ध करवा माटे तैयारी करे ठे, माटे हे प्रभु ! विषयने विषे आसक्ति मूकी देइ राज्य-संबंधी विचार करो ” प्रधाननां एवां वचन सांजलतां ठतां पण जेम उंघथी घोरतो माणस पाटु मारवाथी पण न जागे अने तृषातुर माणस पाणी मलवाथी पण अमृतनी इडा न करे, तेम स्त्रीने विषे आसक्त थएला राजाए प्रधाननां अमृत सरखां वचनने पण नहि गणगारतां कह्युं के, “ हे प्रधान ! मृग सरखां नेत्रवाली अने म्हारा जीवनरूप आ स्त्री म्हारी दृष्टि आगल रहेली ठे, त्यांसुधी तमारे म्हारुं जीवित समजवुं. ” पठी राजाने राज्याचिंता रहित थएला जाणीने प्रधान विगेरे केटलाक माणसो विचार करता हता, तेवामां राजानी अत्यंत प्रिय स्त्री लक्ष्मी, एकाएक सवारमां उलटी विगेरेथी मांदी थइ जवाथी तुरत राजाए विचक्षण विद्वान वैद्योने बोलाव्या; पण जेटलामां ते वैद्यो

आवीने औषध उपचार विगेरे करे ते, तेटलामां तो ते मृत्यु पामी !!!

ते वखते मूर्ध्वांशु विकल देहवालो अने ज्ञानरहित थएलो ते राजा लाकडीनी पेठे पृथ्वि उपर पडी गयो. केटलाक माणसे औषधयुक्त शीतल पाणी ठांटी ताडपत्रना विजणावडे पवन नांखी तेने सचेत कस्यो; एटले ते राजा बालकनी पेठे रुदन करवा लाग्यो अने पोतानी मृत्यु पामेली प्रियाने उद्देशीने कहेवा लाग्यो के, “ हे प्रिये ! तुं क्यां गइ ठे ? हुं जे जे पूहुं तेनो मने योग्य उत्तर आप ! अने आ मरकरींशी न बोलवारूप जे त्हांहूं हास्य ठे, तेने हुं घणीवार सहन करी शकीश नहि !!! एवी रीते विलाप करता अने ते मृत्यु पामेली स्त्रींशी दूर नहि जता ते राजाने प्रधान विगेरे कहेवा लाग्या के. “ हे देव ! आ तमारी प्रिया मृत्यु पामी ठे, माटे तेने अग्निसंस्कार करवानी अमने रजा आपो. ” राजाए क्रोध करीने कस्युं. “ अरे ! आ दुष्ट कोण बोले ठे ? के, जे कडवा वचनेकरी म्हारा कानने वींधे ठे ! अरे पापीउ ! तमारा पुत्र विगेरे सघला माणसोने अग्निसंस्कार करो, अने आ म्हारी प्राणप्रिया तो हजु सो वर्ष जीवशे. तथा जे माणस अमंगलिक वचनो बोले ठे, ते मने शत्रु जेवो लागे ठे. वली आ म्हारी प्रिया ज्यां सुधी जीवती नहि थाय, त्यां सुधी हुं जोजन नही करूं. ”

आवी रीते राजानो आग्रह जोडने प्रधाने मृत्यु पामेली लक्ष्मीने राजांशी ठानो अग्निसंस्कार कस्यो. पठी राजाए जमवुं बंध कस्युं. ज्यारे दश दिवस थया, त्यारे प्रधाने विचार कस्यो के, “ जो राजा नहि जमे, तो ते थोडा दिवसमां मृत्यु पामशे; माटे म्हारे कांइ पण युक्ति करीने जमाडवो जोइए. ” पठी प्रधाने कोइ पुरुषने शीखवीने राजा पासे मोकट्यो एटले ते पुरुषे राजसजामां आवीने कस्युं. “ हे देव ! स्वर्गने विषे इंद्रनी सजामां रहेली, काह्या पुरुषोशी सेवन कराएली अने हस्तिना सरस्वी चाववाली तमारी प्रिया लक्ष्मीए म्हारी साथे समाचार मोकट्या ठे अने आपने कहाव्युं ठे के, “ हे स्वामिन् ! आपना दर्शन विना म्हानं चित्त हमेशां ब्देश पामे ठे, माटे तमारे मृत्युलोकमां न रहेवुं, पण ऊट अहिं आववुं; कारण के, मृत्युलोकमां देहसंबंधी पीडा, मनसंबंधी पीडा, दुर्गंध, अने अपवित्रपणं विगेरे घणां दुःखो ठे; अने स्वर्गमां कांइपण

जातनी पीडा नथी. जेथी सर्व इंद्रियोने प्रीति थाय ठे. " माटे हे नाथ ! जो मने मलबुं होय तो ऊट अहिं आवो, कारण के, जो नंदनवन स्वाधीन ठे. तो पठी मरुदेश (जलरहित देश) मां क्यो पुरुष रमे ? "

ते पुरुषनां आवां वचन सांजली राजाए पोताना प्रधान विगेरेने कळुं. " हे मंत्रीजनो ! तमे मने ऊट स्वर्गनो मार्ग बतावो के, जे मार्गें करीने हुं स्वर्गमां जइ म्हारी प्रियानुं मुखकमल जोउं. " राजानां एवां वचन सांजली राणीनो संदेशो लावेला माणसे कळुं के, " हे राजन् ! पहेलुं स्नान अने विलेपन करो. पठी नोजन करो तथा हम्मेशां पुण्यकार्य साधो एटले तमने स्वर्गमां जवानो रस्तो मलशे ? वली हुं पण पाठो स्वर्गमां जइ आपनी आववानी वात कहुं तुं. " एम सांजली राजा स्नान विगेरे सर्व कार्य करवा लाग्यो. कळुं ठे के— निर्बुद्धिर्वा सुबुद्धिर्वा, रंको वा यदिवा नृपः ॥ अलिकमपि रागेण, वेत्ति सत्यतया पुमान् ॥ १ ॥ अर्थ— बुद्धिविनानो, सुबुद्धिवालो, रंक अथवा राजा, ते सर्वमांथी कोइ पण पुरुष रागने लीधे असत्यने पण सत्य करीने माने ठे,

वली केटलाक दिवस पठी तेज माणसे राजसज्जामां आवी उत्तम प्रकारनां फलो राजानी आगल मूकी हाथ जोडीने कळुं. " हे राजन् ! लक्ष्मीदेवीए मोकलेलां आ कटपवृक्षनां फलो हुं लाव्यो तुं. " एटले ते फल राजाए घणी प्रीतिथी लीधां. एवी रीते ते माणसने प्रधान वारंवार राणीना नामथी राजा पासे मोकलतो हतो. एवामां एक दिवसे प्रधानने विचार थर्यो के, " रखेने ! कोइ धूर्तमाणस म्हारा कपटनी वात जाणीने राजानी आगल कहे ! " एम विचारी प्रधाने एकनोजपत्र उपर कस्तूरीना रसथी समाचार लखी स्वर्गमांथी आववानुं नाम लेइने आवनार माणसने आपी राजानी सज्जामां मोकल्यो. पठी ते माणसे राजापासे आवी पत्र आपीने कळुं के, " हे देव ! तमने आ पत्र आपवामाटे देवीए मने स्वर्गमांथी मोकल्यो ठे. " ते माणसनां एवां वचन सांजली राजा पत्र जोइने कहेवा लाग्यो के, " धन्य ठे स्वर्गनी सामग्रीने ! के, जेमां आ प्रकारनी सामग्री रहेली ठे ! ! ! " एम वखाण करीने पत्र वांचवा लाग्यो, तो तेमां आ प्रमाणे लखेलुं हतुं:—

" स्वस्तिथी पुरिमताल नगरीना महाप्रतापी विजयपाल राजाना च-

रणकमलनी, स्वर्गशी आश्रयवादी लक्ष्मी राणी प्रीतिथी अने घणा उत्साहशी विनंती करे ठे के, “हुं अहिं कुशल तुं. हे नाथ ! में तमने म्हारा हृदयमां धारण करेला होवाशी हुं घणा चारवाली थइ तुं, माटे हुं तमारी पासे आवी शकती नथी, तेथी म्हारा अंगनां घरेणां आ पत्र लावनार माणससाथे जरूर मोकली आपजो, के जेथी हुं पतिना मानवाली कहेवाउं. वली पंदर दिवस अथवा महिना पठी वीजां घरेणां अने वस्त्रो पण मोकल ज्यो.” आ प्रकारना समाचार वांची राजाए प्रधानने कछुं के, “हे प्रधान! सारां सारां घरेणां अने मनोहर देखातां सारां सारां वस्त्रो आ पत्र लावनार माणसने आपो के, ते देवीने आपशे. कछुं ठे के—समाचार आपनारो माणस लक्ष मूल्य पामे ठे, समाचार लखी आपनार क्रोड मूल्य पामे ठे, देखनार शेंकडो क्रोडो मूल्य पामे ठे अने स्नेहिनो संगम अमूल्य वस्तु पामे ठे. परंतु ते स्वर्गमां शीरीते जइ शकशे ?” प्रधाने कछुं. “हे देव ! ते माणस वगडामां जइ अग्निनी चय सलगावी तेमां प्रवेश करशे, एटले ते स्वर्गमां पहुचशे.” प्रधाननां एवां वचन सांजली कोइ पद्मनामना श्रेष्ठीए राजाने कछुं के, “ हे स्वामिन् ! आ वृद्ध माणस चार उपाडीने जइ शकशे नही, माटे वीजा कोइ जवान माणसने मोकलो.” पद्मश्रेष्ठीनुं एवुं वचन सांजली प्रधान विचार करवा लाग्यो के, “ आ पद्मश्रेष्ठीए म्हारो जेद जाग्यो, तेथी हवे म्हारे तेनो घाट घडवो जोशए ! ” एम विचारी प्रधाने राजाने कछुं के, “ हे राजन् ! आ पद्मश्रेष्ठी जवान ठे, माटे जो आपनी मरजी होय तो तेनेज मोकलीए ” राजाए कछुं “तेम करो. ”

पठी ज्यारे ते पद्मश्रेष्ठीने बलात्कारे जाली वगडामां सलगावैला अग्निपासे लइ जवा मांड्यो, त्यारे ते पद्मश्रेष्ठीना संबधीउं प्रधानने पूठवा लाग्या के, “ एणे शो अपराध कस्यो ठे ” प्रधाने उत्तर आप्यो के, “तेणे पोताना हाथेज वाचालपणाथी अपराध कस्यो ठे.” पठी ते पद्मश्रेष्ठीना संबधीउं प्रधानने घणीज विनंती करी, त्यारे प्रधाने तेने ठोडावीने प्रथमना वृद्ध माणसने ते घरेणां अने वस्त्रो आप्यां, एटले तेणे स्वर्गमां जवा नुं नाम देइने गुत्तरीते प्रधानने घेर आवी तेने घरेणां अने वस्त्रो आप्यां.

एक वखतै राजाए प्रधानने कछुं. “ हे प्रधान ! लक्ष्मीदेवीने स्वर्ग-

मांथी तेडावो. कारण के, तेना विना हुं घणोज दुःखी थाउं हुं. ” एटले प्रधाने विचार करीने लक्ष्मीना जेवी स्वरूपवादी कोइ स्त्रीने लक्ष्मी नाम ठरावी राजाए आपेलां घरेणां अने वख्रो पहेरावीने वगीचामां कोइ न जाणे एम ठानी रीते एक ठेकाणे बेसारी. पठी राजापासे आवीने प्रधाने कह्युं, “हे देव ! लक्ष्मीने तेडवामाटे एक माणसने स्वर्गमां मोकल्यो ठे. ”

पठी वीजे दिवसे प्रधाने राजापासे आवीने कह्युं, “ हे महाराज ! वधामणी !!! वधामणी !!! आजे लक्ष्मीदेवी स्वर्गमांथी आवी वगीचामां विराज्यां ठे ! ” प्रधाननां आवां वचन सांचली जेम मेघने देखीने मोर नाचे, तेम राजा नाचवा कूदवा लाग्यो ! अने पोते पहेरेलां सर्व घरेणां प्रधानने देवीनी वधामणीमां आप्यां !! अने वली म्होटी धामधूमसहित वगीचामां देवी सामो गयो. पठी देवीनुं गौरस्वरूप देखीने राजाए प्रधानने कह्युं, “ हे प्रधान ! लक्ष्मी पहेली तो कांश्क श्यामवर्णवादी, टूंका कानवादी, लांवा होठवादी तेमज वांका नाकवादी हती अने हवे आ घणी गौरवर्णवादी (उजली) तेमज रूपसंपन्न देखाय ठे, तेनुं शुं कारण ? ” प्रधाने कह्युं, “हे स्वामिन् ! एवी त्रांति शी करो ठो ? सांचलो, प्रथम तो त्यां (स्वर्गमां) अमृतनुं जोजन ठे अने स्वर्गना राजा इंद्रे हर्षवडे वस्त्रालंकार विगेरेथी सुंदर करीने मोकली ठे, तो पठी गौरवर्ण देखाय एमां आश्चर्य शुं ? ” पठी ते वात साची मानी राजा लक्ष्मीने हस्तिउपर बेसारीने नगरमां लाव्यो.

हवे राजा ज्यारे लक्ष्मीने स्वर्गनी वात पूठे, त्यारे त्यारे लक्ष्मी पण प्रधाने शीखवी राखेली वात कही राजाने आनंद पमाडे अने राजा पण ते सर्व वात साची माने एम करतां घणा दिवसो थया. राजाने पुत्रो थया. पठी आयुष्यनो क्षय थए सते विजयपाल राजा मरण पामीने नरकने विषे गयो.

सज्जानो ! महा अहंकारी अने पृथ्वीने तृणसमान गणनार एवा विजयपाल राजाए पण ज्यारे कामदेवने वश्य थइने स्त्रीनीपासे हसवा जेवी क्रीडा करी तो वीजा अल्प सत्ववाला प्राणीर्जनी शी वात करवी ?

इति विजयपाल राजानी अने लक्ष्मी राणीनी कथा.

हवे पंडित पुरुषो पण स्त्रीर्जने वश्य थाय ठे ते कहे ठे.

ये सकलशास्त्रजलनिधिमंदरशैलाः श्रुतेन गर्विताः
जे सयलसत्त्वजलनिहि-मंदरसेला सुएण गारविआ ॥

बालालल्लुरवचनैः तेऽपि जाताः निहतहृदयाः
बालालल्लुरवयणे-हिं तेवि जार्या निहयंहियया ॥ १ए ॥

शब्दार्थ— (जे के०) जे पुरुषो (सयलसत्त्व के०) सकल शास्त्ररूप (ज-
लनिहि के०) समुद्रनेविषे अर्थात् समुद्रनो पार पामवामां (मंदरसेला
के०) मेरुपर्वत सरखा अने (सुएण के०) सिद्धांते करीने एटले शास्त्रना
अज्यासे करीने (गारविआ के०) गर्व पामेला ठे. (तेवि के०) ते पुरुषो
पण (बाला के०) अबलार्जनां (लल्लुरवयणेहिं के०) मनोहर वचने क-
रीने (निहयंहियया के०) हणाणां अर्थात् हरण थयां ठे हृदय जेमनां
एवां (जाया के०) थया ठे. ॥ १ए ॥

विशेषार्थ— जे पुरुषो सकल शास्त्ररूप महा समुद्रनो पार पामवामां
मेरुपर्वत सरखा ठे अने सिद्धांतनां रहस्यने जाणवाथी म्होटाइने पा-
मेला ठे, तेवा विद्वान पुरुषो पण स्त्रीर्जनां हाव जाव, विलास अने क-
टाक्ष युक्त वचने करीने हरण थयुं ठे चित्त जेमनुं एवा थया ठे. अ-
र्थात् विद्वान पुरुषो पण स्त्रीर्जना राग रूप समुद्रने विषे बूड्या ठे, तो
साधारण पुरुषो बूडे तेमां तो शुं आश्चर्य? कळुं ठे के-तावदेव कृतिना-
मपि स्फुरत्येष निर्मलविवेकदीपकः । यावदेव न कुरंगचक्षुषां, ताड्यते
चपललोचनांचलैः ॥ विद्वान पुरुषोनो पण आ विवेक रूपी निर्मल दी-
पक त्यांसुधीस्फूर्णायमान रहे ठे के, ज्यां सुधी तेउ मृगना सरखां ने-
त्रवादी स्त्रीर्जनां कटाक्षरूपी वाणोथी घायल थया नथी. ॥ १ए ॥

हवे लौकिक देवोने पण स्त्रीर्जनी विटंवना कहे ठे.

हरिहरचतुराननचंद्रसूर्यस्कंदादयोपि ये देवाः
हरिहरचंजराणणचं-दसूरखंदाणोवि जे देवां ॥

नारीणां किंकरत्वं कुर्वति धिक्धिक् विषयनृणा
नारीण किंकरत्तं, करंति धिक्धी विसयंतन्दा ॥ १० ॥

शब्दार्थ— (जे के०) समर्थ एवा जे (हरि हर चंजराणण के०)

विश्व, ईश्वर, ब्रह्मा तथा (चंद्रसूर खंदाशोवि के०) चंद्र, सूर्य अने कार्तिकादिक पण (देवा के०) देवताउं जे ठे, ते (नारीण के०) स्त्री-उंना (किंकरत्तं के०) दासपणाने (कुरंति के०) करे ठे. ते कारण माटे हे जव्यजीवो ! (विसयतहा के०) विषयनी तृष्णाने (धिक्की के०) धिक्कार थाउं ! धिक्कार थाउं !! ॥ १० ॥

विशेषार्थ— हरि, हर, ब्रह्मा, चंद्र, सूर्य अने कार्तिकस्वामी विगेरे समर्थ देवताउं पण विषयनी तृष्णाथी स्त्रीउंनुं दासपणुं करे ठे. अर्थात् स्त्रीउंनी सेवा करे ठे. माटे ते विषयनी तृष्णाने धिक्कार थाउं ! धिक्कार थाउं !! ॥ १० ॥

लौकिक मतने विषे तो ए देवताउंनी पासे स्त्रीउंए नवीन नवीन रीते नृत्य कराव्युं ठे. तेमां हरिनुं स्त्रीने विषे परस्वाधिनपणुं प्रथम रुक्मिणी-ना विवाह वखते स्पृष्ट कहेलुं ठे, तेशी अहिं फरीथी कहेता नथी. गो-पीउंने विषे क्रीडाना चपलपणाए करीने तेमना वगोववाना बहु प्रकारो लौकिकमां प्रसिद्ध ठे, माटे त्यांथी जाणी लेवा. ते आ प्रमाणे—

राधा पुनातु जगदच्युतदत्तदृष्टिर्मथानकं विदधती दधिरिक्तज्ञांडे ॥

तस्याः स्तनस्तवकलोलविलोचनादिर्देवोऽपि दोहनधिया वृषजं निरुंधन् ॥

कृष्णना सामुं जोइ रहेली अने दहिंथी जरेली गोलीने विषे रवैने मूकती एवी राधा जगतनुं रक्षण करो. वली ते राधाना स्तनरूप पुष्पना समूहने विषे लागी रहेला चपल नेत्ररूप जमरावाला कृष्णे पण दोवा-ना मीषथी वाठरडाने बांध्यो. इत्यादि.

महेश्वरे पण पार्वतीनो वियोग न सहन करी शकवाथी अर्द्धनारी-श्वर मूकती धारण करी ठे, तेशी तेमणे पण स्त्रीनुं दासपणुं कर्तुं ठे. ते आ प्रमाणे—

अंवेयं नेयमंवा नहि किल कपिलः स्मश्रुरस्या सुखाग्रे,

तातोऽयं नैव तातः स्तनयुरुहृदयं नैवदृष्टं कदाचित् ॥

केयं कोऽयं किमेतत्कथमिति सजयं याति दूरं विशाखे,

देव्यासारुं सहास्यं रहसि परिणतः पार्वतीशः पुनातु ॥

आ माता ठे ? ना आ माता नथी ? कारण तेमना म्हों उपर काला वाल होता नथी. त्यारे शुं ए पिता ठे ? ना पिता पण नहि ? कारण में

तेमनुं स्तनोथी विशाल हृदय क्यारे पण जोयुं नथी. आ कोण स्त्री ठे ? अथवा कोण पुरुष ठे !! अने ए शी रीते ठे !!! एम जय पामी कार्तिक स्वामी दूर गये ठते पाठलथी पार्वतीनी साथे हास्य पूर्वक एकांतमां क्रीडा करनारा महेश्वर तमने पवित्र करो. इत्यादि.

देवताउं पण स्त्रीउंने स्वाधिन थया ठे, ते उपर ब्रह्मानी कथा.

पूर्वे कोइ वखते ब्रह्माए वनमां निवास करी साडा त्रण कोड वर्ष सुधी महा उग्र तप करवानो आरंज कस्यो. ते वात सांजली देवतानो राजा इंद्र जय पामवा लाग्यो के “ जो ए कोप करशे तो मने पण इंद्रपदथी ज्रष्ट करशे. ” आवा विचारथी दीन वनेला इंद्रनुं मन मेरु पर्वतने विषे अथवा तो नंदनवनने विषे पण हर्ष पाम्युं नहीं. नाटक अने स्त्रीउं पण तेने प्रीति उपजावनारी थइ नहीं. आवी रीते हर्षरहित इंद्रने जोइ रंजादि अप्सराउंए हाथ जोडीने कहुं. “ हे स्वामिन् ! सर्व संपतिउं आपना स्वाधिनमां ठे तो पठी न मेलवी शकाय एवुं शुं ठे ? के जेथी आप आवी चिंता करो ठो ! ” जोके चपल चित्तवाली स्त्रीउं गुप्त वात कहेवाने योग्य तो नथी, तो पण हितकारी स्त्रीउंने दुःख निवेदन करी सुख पामी शकाय ठे. कहुं ठे के—

सुहृदि निरंतरचित्ते, गुणवति नृत्ये प्रियासु नारीषु ।

स्वामिनि सौहृदयुक्ते निवेद्य दुःखं सुखी जवति ॥

निरंतर प्रीनिवाला मित्रोने, गुणवाला चाकरोने, प्रेमवाली स्त्रीने अने स्नेहवाला पतिने पोतानुं दुःख कही दुःखी माणसो सुखी थाय ठे.

रंजा विगेरेनां एवां वचन सांजली इंद्रे कहुं. “ चौद लोकनो सृजनार ब्रह्मा महातप करेठे, तेथी म्हारुं मन कंपे ठे ” रंजाए कहुं “ हे स्वामिन् ! ए कोण मात्र ठे ? तेने एक क्णमांत्रमां तपथी ज्रष्ट करीशुं. ए अमारी प्रतिज्ञा ठे. ” पठी इंद्रे रंजा विगेरे सर्व स्त्रीउंने ज्यां ब्रह्मा तप करता हता त्यां वनमां मोकली. ते स्त्रीउंए पण ब्रह्मानी सन्मुख जइ पंचम रागथी मनोहर गायन अने नृत्य आरंज्युं. गायन, नृत्य अने वाजीत्रना शब्द सांजली जेनी सर्व इंद्रिउं विह्वल थइ हती एवा ते ब्रह्मा हरिणनी पेठे निश्चल थइ सांजलवा लाग्या. पठी तेउंनुं नृत्य जोइ प्रसन्न थपला ब्रह्माए तप त्यजी दशने कहुं. “ हे देवांगनाउं ! हुं नृत्य

जोइ प्रसन्न थयो तुं, माटे वरदान मागो.” रंजा विगेरे स्त्रीजंए कखुं.
 “ हे स्वामिन् ! जो आप अमारा उपर प्रसन्न थया हो तो आ बकरो
 अने कादंबरी नामनी मदिरा ए बे वस्तुमांथी एक वस्तुने ग्रहण करो.”
 ब्रह्मा विचार करवा लाग्या. “ बकरानुं नक्षत्रण करवाथी तपनो नाश थाय
 ठे, वली तपस्वीने जीव वध करवो योग्य पण नथी अने मदिरा तो
 जलरूप ठे अने ते उत्तम हृदयवादाने बाध करनारी नथी ” एम धा-
 री ब्रह्माए ते निःशंकपणे पीधी. पठी ब्रह्माने बहु उन्माद थयो तेथी
 तेमणे बकराने मारीने नक्षत्रण कख्यो अने ते देवांगनाउंनी साथे क्रीडा
 पण करी. पठी देवांगनाउं विचार करवा लागी के “ आ ब्रह्माने तप व-
 धारवाथी तो ब्रह्म कख्या, पण तेमणे साडा त्रण क्रोड वर्ष तप कखुं ठे ते
 शी रीते नाश पामशे ? ” एम धारी तेजंए दक्षिण दिशा तरफ नृत्य
 करवा मांड्युं. ब्रह्माए ते जोवा माटे एक क्रोड वर्षना पुण्यथी ते दिशा
 तरफ बीजुं म्हो प्रगट कखुं. ए प्रमाणे ब्रह्माए त्रण क्रोड वर्षनुं पुण्य आपी
 पोताने चार मुख प्रगट कख्या. पठी ज्यारे देवांगनाउंए उंचे नाच कर-
 वा मांड्यो त्यारे ब्रह्माए अर्द्धा क्रोड वर्षना पुण्यथी एक उंचुं मुख प्रगट
 कखुं. पठी देवांगनाउं तेमने नमस्कार करी अने हसती ठती स्वर्गे गइ.
 आ प्रमाणे ब्रह्मा पण स्त्रीना दासपणाने पाम्या ठे. इति ब्रह्मानी कथा.

चंद्रनी कथा.

पूर्वे कोइ एक वखते सर्वे देवताउंए जेगा थइ चंद्रने ज्योतिश्चक्रना
 अधिपतिपणानी पद्मी आपी. ते वखते सर्वे देवता, ऋषिउं अने ऋ-
 पिनी स्त्रीउं तेने नमस्कार करवा आववा लागी. तेमां चंद्रे पोताना गुरु
 बृहस्पतिनी स्त्रीने घणी रूपवाली देखी तेने जोगवी. तेथी गुरुनी स्त्रीने
 बुध नामनो पुत्र थयो. इति चंद्रनी कथा.

सूर्यनी कथा.

कोइ वखते हजार किरणोने धारण करनारो सूर्य पृथ्वीमां फरतो ह-
 तो, तेणे रानादे नामनी घणी रूपाली स्त्री दीठी, तेथी मोह पामी ते
 तेनी प्रार्थना करवा लाग्यो, त्यारे रानोदेये कखुं के, “ हे स्वामिन् ! त-

मारुं तेज म्हाराथी सहन थइ शकतु नथी, माटे उंबुं करो ” पठी ब्रह्मापासे जइने सूर्य कह्युं के, “ महाराज ! म्हारुं तेज उंबुं करो ” ब्रह्माए सूर्यने कह्युं के, “ जो तुं न बोले तो तेज उंबुं करुं. ” सूर्य तेम कबूळ करवाथी ब्रह्माए संघाडो मंगावी ते उपर सूर्यने चडावी घसवा माड्यो. पगने घसतां घसतां सूर्ये डुःखाणो, तेथी मोढे वोढी गयो, तेथी ब्रह्मा रीसाणा अने सूर्यने संघाडा उपरथी उतारी मूक्यो. पठी सूर्ये पगमां मोजा पहेरी रानादेने जोगवी. जुठ के, स्त्रीना स्नेहथी सूर्ये पण एवी महापीडाने सहन करी. इति सूर्यनी कथा.

जो के कार्तिक स्वामीने लौकिक मतवालाए ब्रह्मचारी मान्या ठे. तो पण ते देवपणाने लीधे अविरति होवाथी डुःशीलनुं पात्र ठे.

इंद्रनी कथा.

गौतम ऋषिनी स्त्री अहल्या घणी स्वरूपवादी हती. तेने इंद्र दीठी, तेथी ते घणोज कामातुर थयो. पठी एक वखते गौतम ऋषि न्हावा माटे नदीये गया त्यारे पाठलथी इंद्रे गौतमने घरे आवी अहल्या साथे विषयसुख जोगव्युं, एटलामां गौतम घेर आव्या; त्यारे इंद्र विलाडानुं रूप लेश वहार नीकल्यो. गौतमे तेने उंलखीने श्राप दीधो के, “ त्हारे शरीरे हजार जग (योनि) थाउं ” पठी देवताउंए ऋषिनी घणी प्रार्थना करीने मनाव्या अने सहस्र नेत्र नाम कराव्युं. एवो स्वर्गनो राजा इंद्र पण स्त्रीने वश्य थवाथी कष्ट पाम्यो. कह्युं ठे के— किमु कुलवयनेत्राः संति नो नाकनार्यस्त्रिदशपतिरहल्यां तापसीं यद्विषेवे ॥ हृदयतृणकुटीरे दीप्यमाने स्मराशावुचितमनुचितं वा वेत्ति कः पंडितोऽपि ॥ स्वर्गमां कमलसरखा नेत्रवादी स्त्रीउं नथी ? के जेथी इंद्र तापसी अहल्याने सेवी !!! ना ! स्वर्गमां रूपवादी बहु स्त्रीउं ठे, परंतु हृदयरूप घासनी कुपडीमां फामदेवरूप अग्नि सलगे ठते कयो पंडित पुरुष योग्य अने अयोग्य जाणी शकं ठे ? अर्थात् कोइ जाणी शकतुं नथी. एत्री रीते घणा देवताउं स्त्रीयोना दासपणाने पाम्या ठे. इति इंद्रनी कथा.

पूर्वे कहेला देवताउने पूजवामां हास्यपणुं कहे ठे.

पूज्यंते शिवार्थं कैः अपि यदि कामगर्हज्ञाः देवाः

पूङ्कन्ति सिवठं, केहिंवि जइ कामगदहा देवाँ ॥

गत्तान् शूकरप्रमुखान् किं न खलु पूजयन्ति ते मूढाः

गत्ता सूर्यरपमुहा-ई किं न हुं पूयन्ति ते मूढाँ ॥ ११ ॥

शब्दार्थ— (जइ के०) जो (केहिंवि के०) कोइ अज्ञानी पुरुषोवडे (कामगदहा के०) कामे एटले विषये करीने गर्हज्ञ सरखा थएला एवा (देवा के०) देवताउ (सिवठं के०) मोहने अर्थे (हु के०) निश्चे (पूङ्कन्ति के०) पूजाय ठे, तो (ते मूढा के०) ते मूढ (अज्ञानी) पुरुषो (गत्ता के०) अज्ञानरूप अंधारी खाइमां रहेला एवा (सूर्यरपमुहाइ के०) चूड प्रमुख अधम पशुउने पण (किं के०) शुं (न पूयन्ति के०) नथी पूजता? अर्थात् अज्ञानी पुरुषो पशु सरखा देवोने पण पूजे ठे! ॥ ११ ॥

विशेषार्थ— मिथ्यात्वरूप मदिराथी उन्मत्त थएला कोइ पुरुषो मोहने माटे कामे करीने गर्हज्ञ सरखा थएला देवताउने पूजे. ठे तो ते मूढ पुरुषो अज्ञानरूप अंधारी खाइमां पडेला चूड विगेरे पशुउने शुं नथी पूजता? अर्थात् ज्यारे नगरमां रहेला कामातुर देवताउ पूजाय ठे, त्यारे ते चूड विगेरे पशुउ पण पूजावा जोइए; कारण के, ते देवताउमां अने चूडमां कांइ विशेषपणुं रहुं नथी. कहुं ठे के— शंजुस्वयंजु-हरयो हरिणेक्षणानां, येनाक्रियंत सततं गृहकुंजदासाः ॥ वाचासगोचर चरित्रपवित्रिताय, तस्मै नमो जगवते कुसुमायुधाय ॥ ब्रह्मा, विष्णु अने महेश्वर जेनाथी निरंतर स्त्रीउने स्वाधिन रहेला ठे. ते वाणिथी न वर्ण-वी शकाय एवा जगवान् कामदेवने म्हारो नमस्कार थाउं. ॥ ११ ॥

हवे कामातुर एवा ब्राह्मणादिकने गुरुपणाथी पूजे, तेने माटे उपहास्यपूर्वक कहे ठे.

विषयासक्तोऽपि नरः नारी वा यदि जजेत् गुरुज्ञावं
विसयासंतोवि नरो, नारी वाँ जइ जइऊ गुरुज्ञावं ॥

ततः पारदारिकैः वेद्यानिः वा किमपरांजं

तां पारदारिएहिं, वेसांदिं वाँ किमर्वरुं ॥ ११ ॥

शब्दार्थ—(जइ के०) जो (विसयासत्तोवि के०) विषयमां आस-
क्त थएत्तो एवोय पण (नरो के०) पुरुष (वाके०) अथवा (नारी के०)
स्त्री (गुरुजावं के०) गुरुजाव एट्ठे गुरुपणाना जावने (जइज्जा के०)
धारण करे, (ता के०) तां (पारदारिएहिं के०) परस्त्रीउण (वा
के०) अथवा (वेसाएहिं के०) वेश्यास्त्रीउण (किमवरुद्धं के०) शुं
अपराध कस्यो ठे ? अर्थात् ज्यारे विषयमां आसक्त थएत्ता स्त्री पुरुषोने
गुरु करीने मानीए, तो पढी वेश्या अने परस्त्रीउनो शो अपराध के, ते-
उने गुरु करीने न मानवी ? ॥ २१ ॥

विशेषार्थ—विषयमां आसक्त थएत्ता व्यास, विश्वामित्र अने वशिष्ठ
विगेरे ब्राह्मणो अने पार्वती, अरुंधती विगेरे स्त्रीउने जो गुरुजावे करीने
सेवीए, तो अन्य पुरुषोनों संग करनारी कुलटास्त्री अने वेश्यास्त्रीउनो शो
अपराध के, तेमनी पण गुरुजावे सेवा न करवी ? कारण के, प्रथम क-
ही गएत्ता पुरुषो अने स्त्रीउमां तथा कुलटा अने वेश्याउमां कंइ विशे-
षपणुं नथी. अर्थात् ते सर्वे सरखां आचरण करनारां ठे. कच्छुं ठे के-
सरागोऽपि हिदेवश्चेज्जुरुरब्रह्मचार्यपि ! कृपाहिनोऽपि धर्मःस्यात्कष्टं नष्टं-
हाजगत् ॥ सरागी देव, अब्रह्मचारी गुरु अने दयारहित धर्म ए सर्वे
कष्ट ठे. माटे खेद थाय ठे के, जगत् तेवडे नष्ट थइ गयुं ठे. ॥ २२ ॥

हवे एक चोथा (शील) व्रतना जंगथी वीजां व्रतोनो पण जंग थाय
ठे. तेमां प्रथम प्राणातिपात व्रतनो जंग कहे ठे.

मैथुनसंज्ञारूढः नवलक्षान् हंति सूक्ष्मजीवानां
मेहुणसन्नारूढो नवलक्षक ह्णोइ सुहमजीवाणं ॥

इति आगमवचनात् हिंसा जीवानां इह प्रथमा
इअ आगमवयणात् हिंसां जीवाण— मिह पठमा ॥ २३ ॥

शब्दार्थ—(मेहुणसन्नारूढो के०) मैथुनसंज्ञाने विषे आरूढ थएत्तो
एवो जे पुरुष, ते (सुहमजीवाणं के०) सूक्ष्मजीवोनी (नवलक्ष के०)
नवलाख संख्याने (ह्णोइ के०) ह्णे ठे. (इअ के०) ए प्रकारे (आ-
गमवयणात् के०) सिद्धांतना वचनथी (इह के०) थालोकने विषे उ
शीलव्रतनो जंग ठे, तेज (जीवाणं के०) जीवोनी (पठमा के०) प्रथम
एट्ठे मुख्य (हिंसा के०) हिंसा कहेवाय ठे. ॥ २३ ॥

વિશેષાર્થ— મૈથુનસેવામાં તત્પર થઇને ચૂઢ પુરુષ, મૈથુન સેવતી વચ્ચે માત્ર કેવલીજ દેખી શકે એવા ઉત્કૃષ્ટથી નવલાખ સૂક્ષ્મજીવોને હણે છે. એ પ્રકારે સિદ્ધાંતમાં કહેલું હોવાથી નિશ્ચય થાય છે કે, આ લોકને વિષે શીલ જંગ કરવાથી જીવોની હિંસા થાય છે. અર્થાત્ તેથી પહેલા પ્રાણાતિપાત નામના પહેલા વ્રતનો જંગ થાય છે. યદાગમઃ— ઇચ્છિણં જોણિણં જવંતિ વેદંદિયાઃ જે જીવા ॥ ઇક્ષોવ દોવ તિન્નિવ, લક્ષપુહત્તં ચ ઉક્ષોસં ॥૧॥ પુરિસેણ, સહગયાણ, તેસિં જીવાણ હોઃ ઉદ્ધવણં ॥ વેણુગ દિઠં-તેણં, તત્તાય સલાગ નાણ ॥ ૨ ॥ પંચિદિયા મણુસ્સા, એનગર ચુત્તનારિ-ગપ્પંમિ ॥ ઉક્ષોસં નવલક્ષા, જાયંતિ એગવેલાણ ॥ ૩ ॥ નવલક્ષાણં મણ્ણે, જાયઃ ઇક્ષસ્સ દોણ્ણવસમત્તિ ॥ સેસા પુણ એમેવ ય, વિલયં વચ્ચંતિ ત-થેવ ॥ ૪ ॥ મેહુણં સેવમાણસ્સ કેરિસણ અસંજમે કલ્લાઃ । ગોયમા ! સે-જહા નામ એકેઃ પુરિસેહુરનલ્લિયં વા રૂવનલ્લિયં વા તત્તેણ અયદ્યુણ્ણેણ સમ-જ્ઞિધં સિજ્ઞા ॥ મેહુણં સેવમાણસ્સ એરિસણ અસંજમે કલ્લાઃ ઇત્યાદિ. ॥૨૩॥

અર્થઃ— સ્ત્રીઝની યોનીને વિષે એક, બે, ત્રણ ઉત્કૃષ્ટથી લક્ષ પૃથક્ત્વ (બે લાખથી નવ લાખ સુધી) વેદંદ્રિયાદિ જીવો હોય છે. પુરુષની સાથે સંયોગ કરતા તે સ્ત્રીની યોનીમાં રહેલા જીવોનો નાશ શાય છે. અગ્નિવડે તપાવેલી લોઢાની સલી રુણરેલી નલીમાં નાખવાએ કરી જેમ વધા રુનો-વિનાશ કરે તે દૃષ્ટાંતે. એક મનુષ્યે જોગવેલી નારીના ગર્ભમાં ગર્ભજ પંચેન્દ્રિય મનુષ્ય એક વચ્ચે ઉત્કૃષ્ટથી નવલાખ ઉત્પન્ન થાય છે. તે નવલાખ જીવોમાંથી એક અથવા બેની નિષ્પત્તિ થાય છે, અને બાકીના ત્યાંજ એમને એમજ વિનાશ પામે છે. વલી મહાનીશીથજીને વિષે પણ કહેલો પાઠ દર્શાવવામા આવે છે—ગૌતમ સ્વામીએ શ્રીમહાવીર સ્વામીને પ્રશ્ન કર્યો કે, “હે જગવન્ ! મૈથુન સેવનાર પ્રાણીને કેવી અવિરતિ લાગે છે ?” જગવાને કહ્યું. “હે ગૌતમ ! જેમ કોઈ પુરુષ આકડાની રુની જરેલી નલીને અગ્નિવર્ણમય થયેલી લોઢાની શલીયે કરીને નાશ પમાડે (તેમાંના રુનો નાશ કરે,) તેવી રીતે અસંખ્યાતા જીવનો વિનાશ કરનાર એવી અવિરતિ લાગે છે.”

૧ ગાંધી જગવતીજીના પાના ૧૦૧ ની ટીકામાં તિર્થચની યોનીમાં ગર્ભજ પંચેન્દ્રિય તિર્થ લક્ષ પૃથક્ત્વ ઉત્પન્ન થાય છે. અને નિષ્પત્તિ પણ થાય છે. અને મનુષ્યની યોનીમાં સદૃશ પૃથક્ત્વ ઉત્પન્ન થાય છે, અને ઘણાની નિષ્પત્તિ થાય છે. એમ કહ્યું છે.

हवे शील जंग करवाथी वीजा अने त्रीजो व्रतनो पण जंग थाय ठे ते कहे ठे.

नो कामिनां सत्यं प्रसिद्धं एतत् जनस्य सकलस्य
नो कामीणं सच्चं, पसिद्धं— मेयं जणस्सं सयलस्स ॥

तीर्थकरस्वामिप्रमुखादत्तमपि एव तत्र खलु जवेत्
तिष्ठरसांमिपमुहा—दत्तंपि हुं तत्रं खलुं हुज्जा ॥ १४ ॥

शब्दार्थ—(कामीणं के०) कामी पुरुषोनुं (हु के०) निश्चे (नो सच्चं के०) कोइ कालने विषे साचापणुं होतुं नथी. (एयं के०) ए प्रकारे एटले ए वात (सयलस्स के०) सर्व एवा (जणस्स के०) मनुष्यना मध्ये (पसिद्धं के०) प्रसिद्ध ठे. वली (तिष्ठयरसांमिपमुह के०) तीर्थकर अदत्त अने स्वामि अदत्त विगेरे चारे प्रकारनुं (अदत्तंपि के०) अदत्त पण (तत्र के०) ते शीलव्रतना जंग करनारने (खलु के०) निश्चे (हुज्जा के०) थाय ठे. अर्थात् शील जंग करवाथी तीर्थकर अदत्त, स्वामि अदत्त, गुरु अदत्त अने जीव अदत्त ए चारे प्रकारनां अदत्त लागे ठे. ॥ १४ ॥

विशेषार्थ— विषयान्निदापी कामी पुरुषो कदि पण साचा होता नथी. ए वात सर्व मनुष्योमां प्रसिद्ध ठे. कहुं के— वणिक, वेश्या, शत्रु, जुगारी, परस्त्री सेवनार, द्वारपाल (दरवाजे उन्नो रहेनार ठडीदार) अने कोल ए सर्वे असत्यज बोलनारा ठे. ए प्रकारे शील जंग करवाथी मृषावादरूप वीजा व्रतनो पण जंग थाय ठे. वली ते शील खंडन करनारने तीर्थकर अदत्त, स्वामि अदत्त, गुरु अदत्त अने जीव अदत्त ए चारे अदत्त लागेज ठे. इहां प्रश्न के, पिता विगेरेनी आज्ञाथी परणेली पोतानी स्त्रीनी साथे मैथुन सेववाथी शुं त्रीजा व्रतनो जंग थाय ? तेना उत्तरमां कहे ठे के, ते मैथुनने विषे पण तीर्थकर अदत्त अने गुरु अदत्त विगेरे लागे ठे. त्यां तीर्थकर अदत्त एटले मोक्षमार्गने विषे प्रवर्तेला पुरुषोने तीर्थकर महाराजे सर्व प्रकारे मैथुननो निषेध करेलो ठे. तेथी तीर्थकर अदत्त लागे ठे. तथा राजाए पण ते कार्यनी आज्ञा थापी नथी तेथी स्वामीअदत्त लागे ठे. प्रमुख शब्दथी जीवअदत्त अने गुरु अ-

दत्त पण लागे ठे. ते एवी रीते के योनिमां रहेला जीवोए मने हणे, एवी आज्ञा आपी नथी तेथी; जीव अदत्त लागे ठे. तेमज गुरु महाराजे पण ते कार्य करवानी आज्ञा आपी नथी; तेथी गुरु अदत्त पण लागे ठे. ए रीते मैथुन सेवनारने चारे प्रकारनां अदत्त लागे ठे. ॥ १३ ॥

हवे शील जंग करवाथी चोथा अने पांचमा व्रतनो जंग थायठे, तेकहे ठे.

अब्रह्मं प्रगटं एव अपरिग्रहिकस्य कामिनी नैव
अब्रह्मं प्रगटं चियं, अपरिग्रहियस्स कामिणी नेयं ॥

इति शीलवर्जितानां कुत्र व्रतं पंचव्रतमूलं
इयं सीलवर्जितायां, कठं वयं पंचवयमूलं ॥ १५ ॥

शब्दार्थ— स्त्री सेवनाराने (अब्रह्मं के०) अब्रह्मचर्य (प्रगटं के०) प्रगट (चियं के०) निश्चे ठे. अने (अपरिग्रहियस्स के०) परिग्रह रहित पुरुषने (कामिणी के०) स्त्री जे ते (नेयं के०) नथीज. (इयं के०) ए प्रकारे (सीलवर्जितायां के०) शीलविनाना पुरुषोने (पंचवयमूलं के०) पांचव्रतनुं मूल एवुं (वयं के०) व्रत जे ते (कठं के०) क्यांथी होय ? ॥ १५ ॥

विशेषार्थ— स्त्रीनी साथे विषय सेवनारा पुरुषने अब्रह्मचर्य प्रगटज ठे. अने परिग्रह न राखनारा पासे स्त्री होयज नही. कारण के, स्त्री राखवी ए पण एक परिग्रह ठे. आ प्रमाणे स्त्री राखनारा पुरुषो शील रहित होय ठे, तेथी तेवा शील रहित पुरुषोने पंचव्रतनुं मूल एवुं व्रत क्यांथी होय ? अर्थात् शील जंगथी चोथा व्रतनो जंग अने पांचमा व्रतनो जंग थाय ठे. ॥ १५ ॥

हवे उपदेश कहे ठे.

तत् कथं विषयप्रसक्ताः ज्वन्ति गुरुवः तथा पुनः तैः
तां कर्हं विसयपसक्ता, ह्वन्ति गुरुणो तर्हा पुणो तेर्हि ॥

जग्नाः जिनानां आज्ञा जणितं एतत् यतः सुत्रे
जग्नां जिणांण आणां, जणियं एच्चं जंत्तं सुत्ते ॥ १६ ॥

शब्दार्थ— (तां के०) ते कारण माटे (विसयपसक्ता के०) विष-

यमां आसक्त थएला एवा पुरुषो जे ठे ते (गुरुणो के०) गुरु (कह् हवंति के०) केम थाय ? अर्थात् जे कामी पुरुषो ठे, ते गुरु थइ शकता नथी. (तहा के०) तथा (पुणो के०) फरीने पण (तेहिं के०) ते कामी पुरुषोए (जिणाए के०) श्री जिनेश्वर जगवाननी (आणा के०) आजा जे ते (जग्गा के०) जागी ठे. (जउ के०) जे कारण माटे (सुत्ते के०) सिद्धांतने विषे (एअं के०) ए प्रकारे (जणियं के०) कळुं ठे, ॥२६॥

विशेषार्थ— विषयमां आसक्त थएला पुरुषो गुरु केवी रीते थइ शके ? कारण के, एक शील व्रत जंग करवाथी वाकीनां सर्व व्रतोनो जंग थाय ठे. ते कारण माटे शीलवंत गुरुनेज सेववा. तथा ते कामी पुरुषोए फरीने पण तीर्थकरनी आजा जागी. जे कारण माटे सिद्धांतने विषे ए प्रकारे कळुं ठे. ॥ २३ ॥

वली तेज कहे ठे.

न एवं किमपि अनुज्ञातं प्रतिपिद्धं वा अपि जिनवरेंडैः

नँ हुं किंचि अणुन्नायं, पंडिसिद्धं वाँ वि जिणवरिंदेहिं ॥

मुत्त्वा मैथुनजावं न तत् विना रागदोषाभ्यां

मुत्तुं मेहुणजावं, नँ तं विणां रागदोसेहिं ॥ २७ ॥

शब्दार्थ—(जिणवरिंदेहिं के०) तीर्थकरोए (किंचि के०) कांइ पण सावद्यकार्य (न अणुन्नायं के०) नथी कळुं. (हु के०) निश्चे (वावि के०) अथवा तो (मेहुणजावं के०) मैथुनजावने (मुत्तुं के०) मूकीने अर्थात् मैथुनजावने उद्देशीने (किंचि न पंडिसिद्धं के०) जुं कांइ पण नथी निषेध कळुं ? अर्थात् तीर्थकरोए सावद्यकार्य करवुं कळुं नथी अने मैथुनजावनो पण निषेध करेलो ठे, कारण के (रागदोसेहिं के०) राग द्वेषे करीने (विणा के०) रहित अर्थात् राग द्वेष विना (तं के०) ते मैथुनजाव (न के०) नज थाय. ॥ २७ ॥

विशेषार्थ— तीर्थकरोए सावद्यकार्यने निषेध्या ठे. तथा मैथुनजावने उद्देशीने सर्व व्रतोमां सावद्यकार्यने करवा, कराववा अने अनुमोदवानो उत्सर्ग अपवादे निषेध करयो ठे. अर्थात् जिनेश्वर जगवानोए सावद्यकार्यने निषेध्या ठे अने सर्व व्रतोमां सावद्यकार्यने करवा, कराववा अने

अनुमोदवानो उत्सर्ग अपवादे निषेध कस्यो ठे; कारण के, राग द्वेष विना ते मैथुनचाव उत्पन्न शतो नथी. वली ते राग द्वेष संसारना मूलमां स्थंज समान ठे. कह्युं ठे के— जो राग द्वेष न होय तो दुःख कोण पामे ? कोना सुखमां विस्मय शवाय अने कोण मोक्ष न पामे ? अर्थात् राग द्वेषरहित पुरुषो दुःख पामता नथी, कोशना सुखमां आश्रय पामता नथी अने मोक्षने पामे ठे. ॥ २७ ॥

हवे उपसंहार कहे ठे.

ततः सकलेतरकष्टानुष्ठानसमुद्यमं परिहृत्य
तां सयलशयरकठां—एुष्ठाणसमुद्गमं परिहरेजं ॥

एकमेव शीलव्रतं धारयत स्वाधीनसकलसुखं
इकंचियं सीलवयं, धरेह साहीणसयलसुहं ॥ २८ ॥

शब्दार्थ— (ता के०) ते कारण माटे, हे अव्यजीवो ! (सयल के०) सर्व एवा (शयर के०) शीलव्रतथी बीजा (कष्ठाणुष्ठाण के०) कष्टना अनुष्ठानना (समुद्यमं के०) म्होटा उद्यमने (परिहरेजं के०) त्याग करीने (साहीण के०) पोताने स्वाधीन रह्युं ठे (सयलसुहं के०) सर्व प्रकारनुं सुख जेमां एवा अने (इकंचिय के०) एकज एवा (सीलवयं के०) शीलव्रतने (धरेह के०) धारण करो. ॥ २८ ॥

विशेषार्थः— ते कारण माटे हे अव्य प्राणियो ! घणाज तीव्र एवा बीजा सर्व प्रकारना तप करवाना अनुष्ठानना उत्साहने त्याग करीने जेमां पोताने स्वाधीन एवं स्वर्ग अने मोक्षनुं सर्व प्रकारनुं सुख रहेलुं ठे, एवा एक शीलव्रतनेज पालो. अर्थात् बीजा व्रतनी अपेक्षा न करतां एक शीलव्रतने धारण करो के, जेशी बीजा बहु व्रतोथी मेलवी शकाय तेलुं सुख तेनाथी प्राप्त शशे. ॥ २८ ॥

हवे धीर पुरुषो पण स्त्रीना संसर्गथी मोक्ष जता शटके ठे ते कहे ठे.

सावद्ययोगवर्जनसुलजाः निरवद्यरुजवोऽपि जगति
सावङ्गजोगवङ्गाण—सङ्गा निरवङ्गजुञ्जुआवि जए ॥

नारीसंगप्रसंगात् जज्ञाः धीराणां शिवमार्गाः
नारीसंगप्रसंगा, जग्गां धीराण शिवमंगगा ॥ २९ ॥

शब्दार्थ— (जए के०) जगत्ने विषे (धीराण के०) धीर पुरुषोना (सावज्जजोग के०) सावद्य योग एटले पाप सहित योगने (वज्जणसज्जा के०) त्याग करवाथी सुलज्ज थएला एवा, तथा (निरवज्ज के०) निरवद्य एटले पाप रहित एवा योगने विषे (उज्जुआवि के०) सरल थएला एवा पण (सिवमग्गा के०) मोक्षना मार्गों जे ते (नारीसंगपसंगा के०) स्त्रीर्तना संगना प्रसंगथी अर्थात् स्त्रीर्तना संसर्गथी (जग्गा के०) जज्ञ थया ठे. ॥ १९ ॥

विशेषार्थ— आ संसारने विषे धीर पुरुषोना, सावद्ययोग एटले मैथुनसेवा विगेरे पापकर्मोंने त्याग करवाथी सुलज्ज रहेला अने निरवद्ययोग एटले शीलव्रत विगेरे उत्तम कर्मने धारण करवाथी सरल थएला मोक्षनगरीमां जवाना मार्गों स्त्रीर्तना परिचयथी नाश पाम्या ठे. अर्थात् सावद्य योगने त्यजी देनारा अने निरवद्य योगने सेवनारा धीर पुरुषोज मोक्षनगरमां जाय ठे. कह्युं ठे के— संसार तव पर्यंतपदवी न दवीयसी । अंतरा दुस्तरा नस्युर्यदि रे मदिरेद्वणा ॥ हे संसार ! जो म्हारा हृदयनी अंदर दुस्तर एवी स्त्रीर्तनो वास नथी, तो म्हारे त्हारा कांठे जवुं ए कांइ दूर नथी. ॥ १९ ॥

हवे स्त्रीना संगना दोपने दृष्टांते करीने दृढकरता सता कहे ठे.

संवेगग्रहितदिक्रुः तद्भवसिद्धिरपि आर्द्रकुमारः
संवेगगहिर्यदिक्रुको. तप्नवसिद्धीवि अद्वयकुमारो ॥

व्रतं उञ्चित्वा चतुर्विंशतिं वर्षान् सेवितवान् गृह्वासं
वयं—मुञ्चिय चउवीसं—वाँसे सेविंसु गिह्वासं ॥ ३० ॥

शब्दार्थ— (संवेगगहिर्यदिक्रुको के०) बेराग्यथी ग्रहण करी ठे दीक्षा जेणे एवा अने (तप्नवसिद्धीवि के०) तेज जवने विषे प्राप्त थइ ठे सिद्धि जेने एवाय पण (अद्वयकुमारो के०) आर्द्रकुमारे (वयं के०) व्रतने (उञ्चिय के०) त्याग करीने (चउवीसंवासे के०) चौवीश वर्षे सुधी (गिह्वासं के०) गृहस्थाश्रमने (सेविंसु के०) सेव्यो. अर्थात् आर्द्रकुमारे पण चारित्रने मृकीने फरीधी चौवीश वर्षे सुधी गृहस्थाश्रम जोगव्यो ठे. ॥ ३० ॥

विशेषार्थ— वैराग्य उत्पन्न श्वाश्री तेज वखते दीहाने ग्रहण कर-
नार अने तेज चवमां मोक्षसिद्धिने पामनार एवा आर्द्रकुमारे चारित्रनो
त्याग करीने चोवीश वर्ष पर्यंत गृहस्थाश्रम सेवन कस्यो. ॥ ३० ॥

आर्द्रकुमारनी कथा.

आ चरत क्षेत्रने विषे मगधदेशमां पृथ्वीरूप स्त्रीना मस्तकने विषे
मणि समान अने संपत्तिए करीने स्वर्गने पण तिरस्कार करनारुं राज-
गृह नामनुं नगर हतुं. ते नगरीने विषे वृद्धिपामेदी प्रेमरूप कलाए करी
प्रजाए सेवाकरेलो श्रेणीक नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने जैन-
धर्मने जाणनार, निर्जय, अने जेनी बुद्धिरूप तारिका राजमंडलमां अ-
धिक शोचति हती एवो अजय कुमार नामनो पुत्र हतो. हवे आर्द्रक
नामना देशमां आर्द्रक नामनुं नगरहतुं. ते नगरने विषे आर्द्रक नामनो
राजा राज्य करतो हतो. तेने मुख्य पट्टराणी आर्द्रिकानामनी स्त्री हती अने
तेने अति गुणवंत तथा जीवदयामां आर्द्र (कोमल) मनवालो आर्द्रकु-
मार नामनो पुत्र हतो. ते कुमार जेटला वखतमां सर्व कलाउनो अज्या-
स करी यौवनावस्थामां अव्यो; ते वखतमां जेमनो पूर्वशीज परस्पर प्री-
तिनो गाढ संबंध चालतो आवेलो ठे एवा उपर कहेला. श्रेणिक राजाए
पोताना प्रधाननी साथे आ आर्द्रक राजा उपर केटली उत्तम कंबल
विगेरेनी जेट सोकली. ते जेटने लइ आर्द्रकराजाए मगध देशना श्रेणी-
क राजानुं कुशल पूव्युं. एटले ते प्रधाने श्रेणीकनुं कुशल कहीने पठी
श्रेणिके पूठेला कुशल समाचारना वचनरूप मलयचलना सुगंधि पव-
ने करीने प्रधाने आर्द्रकराजानी मनोवृत्तिरूप वेदने अत्यंत नृत्य क-
राव्युं. पठी आर्द्रकराजानो पुत्र आर्द्रकुमार श्रेणिकराजाना प्रधानने पू-
ठवा लाग्यो के, “ हे प्रधान ! श्रेणिक राजाने कोइ योग्य पुत्र ठे ? के
जेनी साथे हुंपण म्हारा कुलने योग्य एवी अखंडित प्रीतिवाधुं ? कळुं ठे
के— धन्यास्त एव यत्प्रीतिर्वर्द्धमाना दिने दिने । क्रमात्पुत्रप्रपौत्रेषु, संक्रा-
मति यथा ऋणम् ॥ जेम पितानुं देवुं पुत्रने, पुत्रनुं देवुं तेना पुत्रने एम
अनुक्रमे चाले ठे, तेम जेमनी प्रीति दिवसे दिवसे वधती ठती पुत्र पौत्रा-
दिकने विषे चाले तेजने धन्य ठे.” आर्द्रकुमारनां एवां वचन सांचली
प्रणाम करीने प्रधाने कळुं के, “ हे राजकुमार ! धर्मने जाणनार, बुद्धि-

मान, दयानो समुद्र, पांचसें प्रधानोमां मुख्य, चतुर, करेला गुणने जाणनार, विद्या अने विनयशी संपूर्ण एवो अज्ञयकुमार नामे श्रेणिक राजाने पुत्र ठे; तेने आपे सांचदयो नशी ?” प्रधाननां एवां वचन सांचली अज्ञयकुमार साथे मैत्री वांधवानी इठा करनार पोताना पुत्रने जाणी आर्द्रकराजा ते पोताना पुत्रना वखाण करवा लाग्यो. आर्द्रकुमारे पण अज्ञयकुमारना गुणोने सांचली, विस्मय पामीने घणा हर्षशी प्रधानने कह्युं के “ हे प्रधान ! आर्द्रकराजा तमने श्रेणिकराजा पासे पाठा जवानी आझा आपे त्यारे मने पूठ्याविना अथवा मारा समाचार लीधाविना तमारे जवुं नही. कारण अज्ञयकुमारने मलवा माटे स्हारुं चित्त बहु आग्रह सहित दोडे ठे.” पठी आर्द्रकराजाए श्रेणिक राजा उपर सोकलवाने माटे मुक्ताफल विगेरे घणी जेटनी वस्तुठ प्रधानने आपी अने पोताना प्रधानसहित ते प्रधानने पाठा श्रेणिक राजा पासे जवानी आझा आपी; एटले ते प्रधान आर्द्रकुमार पासे आवीने कहेवा लाग्यो के, “ हे राजकुमार ! आर्द्रक राजाए मने श्रेणिक महाराजा पासे जवानी आझा आपी ठे, माटे हुं जाठं तुं ” प्रधाननां एवां वचन सांचली आर्द्रकुमारे पण अज्ञयकुमारने आपवाने माटे मुक्ताफल विगेरेनी केटलीक जेटो आपी.

पठी केटलेक दिवसे ते प्रधान राजगृह नगरे पहोच्यो. त्यां तेणे आर्द्रकराजाए आपेली मुक्ताफल विगेरेनी जेटो श्रेणिक राजाने आपी. तेने जोइ श्रेणिकराजा घणो संतोष पास्यो. वली ते प्रधाने आर्द्रकुमारे आपेली मुक्ताफल विगेरेनी जेट पण अज्ञयकुमारने आपी सर्व समाचार कया. तेशी अज्ञयकुमार मनसां विचार करवा लाग्यो के, “ आ कोइ आसन्न जव्य, अने जिन शासननो इठित पुरुष चारित्रशी ब्रष्ट थइ अनार्य देशमां उत्पन्न थयो ठे. जो ते अज्ञव्य के दूरजव्य होत तो मारी साथे प्रीति करवानी इठा करत नहीं; कारण समान धर्मवालाने अंतरनी प्रीति थाय ठे. हुं मारी प्रीतिनुं कारण त्यारेज जाणुं, के ज्यारे हुं तेने प्रतिबोध पमारु. वली तेने तीर्थकरनी उत्तम प्रतिमा जेट सोकलुं, तेशी ते जातिस्मरण पामीने बोध पामशे. ” एवां विचार करीने धर्मसां

प्रीतिवाला ते अन्नयकुमारे श्री आदिदेव (ऋषभदेव)नी सुवर्णनी प्रतिमा तथा वीजा केटलाएक पूजानां उपकरणो एक पेट्टीमां चरी पोताना प्रधाननी साथे आवेला आर्द्रक राजाना प्रधानने आप्यां अने कळुं के, “आ पेट्टी आर्द्रक राजाथी ठानी आर्द्रकुमारने आपजो” पठी प्रधाने ठानि रीते ते पेट्टी आर्द्रकुमारने आपी अने आर्द्रकुमारे पण घणा हर्षथी एकांते ते पेट्टी उघाडीने जोयुं तो तेमां श्री आदिदेवनी प्रतिमा दीठी एटले विचार करवा लाग्यो के, “आ घरेणुं हाथमां पहेरातुं हशे ! माथे पहेरातुं हशे !! के हृदयमां धारण करातुं हशे !!! में आ घरेणुं अगाउ क्यारे पण जोयुं ठे ?” एम विचार करतां करतां तेने जातीस्मरण ज्ञान प्राप्त थयुं अने पूर्वना चवनी वात सांचली के, “हुं पूर्वचवने विषे (त्रीजा चवने विषे) मगधदेशने विषे वसंतपुर नगरमां सामायिक नामनो कणवी हतो. वंधुमति नामनी मारी स्त्री हती. कोइ दिवसे ते स्त्रीसहित में सुस्थित नामना आचार्य पासे धर्म सांचलीने वैराग्यथी दीक्षा लीधी. एक दिवसे साध्वीठनी साथे विहार करती वंधुमतीने में दीठी; तेथी हुं पूर्वना अनुरागथी तेनी इठा करवा लाग्यो. ते वात जाणीने ते मने कहेवा लागी के, “हे साधो ! तमारे अने मारे वृत्त ठे ! !” पठी ते अनशन वृत्त लइ प्राणत्याग करीने स्वर्ग लोकमां गइ. आ वात में जाणी तेथी हुं विचार करवा लाग्यो. “म्हारी पूर्वावस्थानी स्त्री के जेणे म्हारी साथे दीक्षा लीधी हती, तेणे म्हाराज माटे प्राण त्याग कस्या.” एवो विचार करीने हुं पण चतुर्थ वृत्तना जंगनी वीकथी अणशन वृत्त लइ मृत्यु पामी देवता थयो अने त्यांथी चवीने आ अनार्य देशने विषे जन्म पास्यो तुं.” आवी रीते ते आर्द्रकुमार पूर्वना जन्मनुं ज्ञान थवाथी फरी विचार करवा लाग्यो के “जेणे मने आ प्रमाणे पूर्वजन्मनो बोध प्रमाळ्यो तेज मारो गुरु अने तेज म्हारो वंधु ठे” एम वीचारी तेणे अन्नयकुमारने मलवा जवानी इठा करीने आर्द्रकराजाने कळुं के “हे तात ! हुं श्रेणिक राजाना पुत्र अन्नयकुमारने मलवानी इठा करुं तुं, माटे मने आज्ञा थापो.” पुत्रनां थावां वचन सांचली आर्द्रक राजाए कळुं के “हे वठ ! आपणी पोताने स्थानके रहिनेज श्रेणिक राजानी साथे प्रीति ठे, माटे त्यां मलवा ज

वाय नहीं." आर्द्रक राजानां आवां सांचली जेने अन्नयकुमार पासे जवानी घणीज इहा ठे एवो ते आर्द्रकुमार आसक्त थएली कुलस्त्रीनी पेठे जवाने तथा रहेवाने शक्तीवान न थयो, परंतु अन्नयकुमारनुं तथा तेना गुणोनुं प्रत्यक्ष दीठानी पेठे ध्यान करवा लाग्यो. वली घरनेविषे तथा वननेविषे अथवा बीजे कोइ ठेकाणे ते शांति न पासतां तथा अन्नयकुमार संबंधी वातो करता विचार करवा लाग्यो के, " जो परमेश्वरे पांखो आपी होत तो तुरतज अन्नयकुमारनी पासे जात."

एवी रीते अन्नयकुमारने मलवा माटे उंचा चित्तवाला थएला आर्द्रकुमारने जाणीने आर्द्रक राजाए पुत्रने जवानी रजा न आपतां पांचसो सामंतो तेना रक्षणने माटे राख्या. ठायानी पेठे पोताना परुखाने न मूकता ते सामंतोने जोइ आर्द्रकुमारे विचाखुं के, " आ तो केदमां पड्या." पठी ते आर्द्रकुमार सामंतोनी साथे हमेशां पोताना नगरथी पांच पांच गाउ जवा आववा लाग्यो. कोइ दीवस आठ गाउ जाय ने पाठो आवे. कोइ दिवस बेहेलो आवे. कोइ दीवस मोडो आवे. एम करतां करतां एक दिवस अन्नयकुमारे सोकलेली आदीश्वर जगवाननी प्रतिमा अने रत्न विगेरे केटलोक समान एक पेटीमां जरी समुद्रने कीनारे वहाणमां ठानी रीते सोकली देइ, पोते सामंतोनी साथे वनमां वीहार करता करता तेउने पठवाने राखी ठानी रीते पोताने माटे राखेला ते वाहाणमां बेसी अन्नयकुमारना देशमां गयो त्यां तेणे अन्नयकुमारे सोकलेली आदीश्वर जगवाननी प्रतिमा तेने पाठी सोकली अने पोते लावेला धनने सातक्षेत्रमां पहेंची नांखी साधु स्वरूपने ग्रहण करी जेटलामां सामायिक चारित्रनो उच्चार करे ठे एटलामां आकाशवाणी थइ के, " अहो आर्द्रक ! तुं दीक्षा न ग्रहण कस्य. कारण के कर्मनुं फल तो तीर्थकरोने पण जोगववुं पडे ठे. त्हारे हजु जे जोगावली कर्म ठे, तेने जोगव्या बीना आ दीक्षारूप व्रतने धारण करवाने तुं योग्य नथी, कारण के जे माणस जोगावली कर्म जोगव्या बीना दीक्षा लड़े ठे, ते व्रत यकी जष्ट थाय ठे अने तेज कारणथी नरकमां जवुं पने ठे." आ प्रकारनी आकाशवाणीनो पण अनादर करीने आर्द्रकुमारे सहज्जा दीक्षा लीधी.

पठी ते प्रत्येकवृद्ध, व्रतनुं पालन करतां एक दीवस वसंतपुर नामना नगरमां आव्या के जे नगरने विषे धनावहशेठनी धनवती चार्यानी कुखे पोताना पूर्वजवनी वंधुमती स्त्री मृत्यु पामीने, श्रीमति नामनी पुत्रीपणे उत्पन्न थइ यौवन अवस्थामां आवी हती.

एक दिवसे ते श्रीमति, पोतानी पांच सात सखीउं सहित ज्यां नगरनी बहार देवमंदिरने विषे आर्द्धकुमार मुनि काउस्सग करी उजा हता त्यां मंदिरमां रमवाने माटे आवी. पठी ते कुमारीउं मंदिरना एक एक थांचलाने “आ म्हारो पति आ म्हारो पति” एम कहीने वरवा लागी. एटलामां श्रीमति पण काउस्सग करीने उजेला आर्द्धकुमार साधुने थांचलानी चांतिथी “आ मारो पति” एम कहीने वस्या. ते वखते देवताउंए “वहु सारुं थयुं! वहु सारुं थयुं!!” एम गर्जनाउं करीने रत्ननी वृष्टि करी, देवताउंए करेली गर्जनाथी जय पामेली ते श्रीमति, आर्द्धकुमार मुनिना पगने वलगी रही. पठी आर्द्धकुमारे पोताने प्राप्त थयेला उपसर्गने देखी पोताना पग ठोकावी त्यांथी विहार कीधो, ते वखते श्रीमतिए कळुं के, “म्हारे आ जवमां तमेज पति थजो, बीजो कोइ नहीं,” हवे देवताए जे रत्नवृष्टि करी हती तेनो कोइ धणी न देखीने राज पुरुषो ज्यारे ते लेवा माटे आव्या त्यारे देवताए कळुं के, “ए सर्वरत्न असे कन्याने विवाहमां दीधां ठे, माटे तमारे ग्रहण करवां नहीं.” देवतानां एवां वचन सांचली राजाना पुरुषो पाठा गया. पठी श्रीमति ते ड्रव्य लेइने पोताना पितानी साथे घेर आवी.

पठी केटलेक ठेकाणेशी श्रीमतिने माटे विवाहना मागा आव्या; त्यारे श्रीमतिये पिताने कळुं के, “हे तात! में जेने पति कह्यो ठे ते जो मलशे तोज हुं विवाह करीश; नहीं तो नहीं करुं. कारण लोकमां पण कळुं ठे के— ॥ सकृज्जाटपंति राजानः, सकृज्जाटपंति पंमिताः ॥ सकृत्कन्या प्रदीयंते, त्रीण्येतानि सकृत् सकृत् ॥ राजाउं एकवार बोले ठे, पंडितो एकवार बोले ठे, कन्या एकवार परणावाय ठे. ए त्रण एक एक वार थाय ठे.” एवां वचन सांचली धनावह शेठ पुत्रीने कहेवा लाग्यो के, “हे बूढे! तें जेने पति कहेलो ठे, ते जबरानी पेटे विचरनारा मुनि केम म-

लंशे ? अने जो ते मलशे तो उलखाशे केम ? ” श्रीमतिये कछुं “ हे तात ! हुं नामतो नथी जाणती; पण मेघ गाजवाथी जय पामीने हुं ते मुनिना पगने वलगीपडी, त्यारे में तेमना पगने विषे पद्म दीतुं ठे ए ए-धाण ठे. ” धनावह शेठे कछुं “ हे पुत्री ! तो हवे जे जे मुनि आवे ते-मने त्हारे दान देवुं अने तेमना पग जोवा. ” श्रीमतिये पण ए प्रमाणे करवां मांड्युं. एम करतां करतां बार वर्ष वीती गयां. एवामां शार्ङ्गकु-मार मुनि त्यां आव्या. तेमने श्रीमतिये उलख्या एटले दोडीने ते मह-त्माने पगे वलगी अने कछुं के “ हे स्वामिन् ! तमे ते वखते म्हारो तिरस्कार करीने जता रह्या, परंतु हवणां म्हारा उपर कृपा करी मने सेवो.”

पठी शार्ङ्गकुमारे देवताना वचनने वीचारी अने जोगकरम उदय आ-व्युं जाणी श्रीमतिनी साथे पाणीग्रहण कछुं. पठी गृहवास करीने रहेला शार्ङ्गकुमार थकी श्रीमतिने त्रीजे वर्षे पुत्र थयो अने ते पुत्र ज्यारे नव वरसनो थयो त्यारे शार्ङ्गकुमारे श्रीमतिने कछुं के “ हे प्रिये ! त्हारे सहाय्यरूप पुत्र थयो ठे, माटे हवे हुं दीक्षा लउं.” पतिनां एवां वचन सांजली श्रीमतिये रेंटीउं मांडी सूतर कांतवा माड्युं. एटलामां वहार रमवा गयेल पुत्र आव्यो अने श्रीमतिने कहेवा लाग्यो के “ हे मात ! आ शुं काम करवा माड्युं ? ” श्रीमतिये कछुं के “ हे वठ ! तुं न्हानो ठे अने त्हारो पिता दीक्षा लहे ठे; माटे हुं आ काम करुं तुं. ” पुत्रे कछुं “ हे मात ! म्हारो पिता क्यां जवाना ठे ? हुं तेमने वांधीने राखीश. ? ” आ सघली वात शार्ङ्गकुमार कपट नीड्राथी सूता सूता सांजलता ह-ता. पठी ते पुत्र शार्ङ्गकुमारना पग सूतरथी वांधीने माताने कहेवा लाग्यो के, “ मात ! तमे जय पामशो नही. में म्हारा पिताना पग वां-ध्या ठे. ” पुत्रनी आवी क्रीया जोइने शार्ङ्गकुमारने दया आवी, तेथी विचार करवा लाग्या के “ जेटला सूतरना तांतणायी म्हारा पग वांध्या होय एटला वर्षसूधी मारे ग्रहस्थाश्रममां रहेवुं. वधारे बार रहेवुं नहीं.” एवो निश्चय करीने पठी पोताने पगे वांधेला सूतरना तांतणा ग-ण्या तो बार थया; एटले वीजां बार वर्ष सूधी ग्रहस्थाश्रमने विषे रह्या. एवी रीते पहेलानां बार वर्ष अने पठीनां बार वर्ष एम चोवीश वर्षे गृ-हस्थाश्रममां रहेला ते शार्ङ्गकुमार एक दिवन रात्रे विचार करवा ला-

ग्या के, “ पहेला जवमां तो में मने करीने चारित्रनी विराधना करी हती, तेथी हुं अनार्य देशमां उत्पन्न थयो हुं अने आ जवे तो कायाये करीने चारित्रती विराधना करी ठे, तो हवे म्हारी शी गति थशे ? ” एम विचार करीने श्रीमतिनी रजा लइ फरी मुनिवेषने धारण करी, पृथ्वी उपर वीहार करवा लाग्या.

एक दिवस राजगृहनगरना मार्गमां विहार करता ते आर्द्धकुमारे पोतानी पासे प्रथम हता ते पांचसो सामंतोने चोरीनो धंधो करता देखीने पूढ्युं के, “ हे सामंतो ! तमे आ शो धंधो करो ठो ? ” सामंतोए कहुं के, “ हे महाराज ! आर्द्धकराजाए अमने तमारी संचाल राखवा माटे राख्या हता, पण ज्यारे तमे अमारथी ढानी रीते नाशी गया, त्यारे अमे विचार कखो के, “ जो हवे आपणे राजापासे जाशुं तो आपणने मारी नाखशे; माटे राजापासे न जतां वीजो उपाय खोलवो.” एम विचार करीने अमे आ चोरीनो धंधो करवा मांड्यो अने आज अमे तमने जलख्या ठे; माटे अमे प्रार्थना करीने कहीये ढीये के अमने तमारो धर्म पमाडो.” एवां ते चोरीनो धंधो करनारा सामंतोनां वचन सांचढी आर्द्धकुमारे कहुं. “ हे सामंतो ! आ संसारमां दश दृष्टांते करीने मनुष्य जन्म घणो दुर्लभ ठे. तेमां वढी धर्मनी प्राप्ति तो घणीज दुर्लभ ठे. माटे प्राणातिपात मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन अने परिग्रह ए सर्वनो त्याग करी पुण्यनो आदर करवो.” एवो उत्तम उपदेश सांचढी क्रूर कर्मने करनारा ते पांचसो सामंतो चोरीनो धंधो मूकी दइने कहेवा लाग्या के “ हे महाराज ! तमे प्रथम अमारा स्वामी हता अने हमणां पण तमेज स्वामी ठो; माटे अमने दीक्षा आपो.” सामंतोनां वचन अंगीकार करी आर्द्धकुमारे तेमने संसारसमुद्र तार नारी दीक्षा आपी.

पठी ते सर्वने साथे तेडीने आर्द्धकुमार श्रीमहावीर स्वामीने वांदवा माटे जेटलामां राजगृह नगरनी पासे आवे ठे, एटलामां रस्ते गोशालो मढ्यो. गोशालाए तेमने जोइने कहुं. “ अहो ! तमे आ वृथा तप करो ठो, कारण के प्राणीने सुखदुःख मलवामां प्रारब्ध एज प्रमाण ठे. संकडो उपायो करवाथी पण जे मेलवी शकातुं नथी, ते फक्त प्रारब्धना

योगथी सहेजमां आवी मले ठे. ” आर्द्रिकुमार मुनिए कळुं. “ हे गो-
शाल ! तुं जेम तेम बोल नहीं; कारण प्रारब्ध अने पुरुषार्थ ए वने
मलवाथी कार्यसिद्धि थाय ठे. जेमके प्रारब्धना योगथी जोजन तो म-
दुं, पण ते थालीमां रहेलुं जोजन ज्यांसुधी आपणे हाथ चलावीए
नही त्यांसुधी मुखमां पेसे नहीं. माटे कांश्क प्रारब्धना योगथी अने
कांश्क पुरुषार्थथी एम वनेथी कार्यसिद्धि थाय, ठे, पण फक्त प्रारब्ध-
थीज कार्यसिद्धि थाय, एम मिथ्या कदाग्रह न करवो. ” कळुं ठे के-
“प्रारब्ध अचिंत्य बलवालुं ठे तो पण पुरुषार्थ तेथी पण वधारे बलवान
ठे. जुं. आकाशमांथी तो पाणी क्यारेक पडे ठे पण कुवो खोदवाथी
निरंतर मले ठे. ”

आ प्रमाणे कही आर्द्रिकुमार मुनिए गोशालाने बोलतो बंध करी
दीधो, तेथी देवताउं, विद्याधरो अने गंधर्वो तेमनी स्तुति करवा लाग्या.

पठी जीवदयाना आज्ञासे करीने त्रांति पामेला एवा अने हाथीना
मांस खानारा हस्ति तापसना आश्रममां आव्या. तेमने ते तापसो क-
हेवा लाग्या के, “ धान्यरूप अनेक न्हाना जीवो मारवाथी शुं ? पण
एक म्होटो हाथी मास्यो होय तो तेथी घणा दिवस आजीवीका चाळे;
तेथी अमे आ एक हाथी मास्यो ठे अने वीजाने वांधी राख्यो ठे. ”
तापसो एम कहे ठे एटलामां तो पेहेलो वांधेलो हाथी आर्द्रिकुमारने
देखीने वीचार करवा लाग्यो के, “ आ मुनिने हुं वांडुं. ” हाथी एम
विचार करे ठे, एटलामां तो तेनां सर्व बंधन वूटी गयां. पठी ते हाथी
मुनि तरफ दोळ्यो एटले लोको जयथी हाहा शब्द करी जागवा लाग्या,
पण आर्द्रिकुमार तो मेरु पर्वतनी पेठे अचल उजा रह्या. पठी हाथी आ-
र्द्रिकुमार मुनिने प्रणाम करी तेमनी पासे उजो रह्यो अने मुनिना चर-
णनो वारंवार स्पर्श करी बहु हर्ष पाम्यो. एटले सर्व तापसो हर्ष पामी
अने आर्द्रिकुमार पासेथी बोध पामी श्री महावीर स्वामीना समव-
सरण तरफ चाट्या. ए सर्ववात ज्यारे श्रेणीक राजाए सांजली. त्यारे ते
अने अजयकुमार, आर्द्रिकुमार मुनिपासे आवीने पूठवा लाग्या के. “ हे
महर्षे ! तमारा दर्शनथी हाथीनां बंधन वूट्यां. ए आश्चर्यने सांजलवाने
इहं तुं. ” राजानां एवां वचन सांजलीने आर्द्रिकुमार मुनिए कळुं के.

“ हे राजन् ! हाथीनां बंधन बूटे ए कांश् आश्चर्यं नथी, पण सूतरना तांतणाथी बांधेला पेला बंध त्रूटवा ए दुस्सह मानुं बुं. ” एम कहीने तेमणे पोतानुं सर्व वृत्तांत कळुं; एटले सर्व सत्ता हर्ष पामी अने अज्ञयकुमार पण आर्द्रकुमारनां वखाण करवा लाग्यो. आर्द्रकुमारे अज्ञयकुमारने कळुं के, “ तमे म्हारा उपर श्री आदीश्वर जगवाननी प्रतीमा मोकली कयो कयो उपकार नथी कस्यो. अर्थात् सर्व प्रकारनां उपकार कस्या ठे, कारण के जे प्रतिमाना प्रसादथी हुं धर्मने उलखी चारित्रने पाम्यो बुं. हे अज्ञयकुमार ए सर्व त्हारो प्रसाद ठे. ” एवी आश्चर्यकारक ते आर्द्रकुमार मुनिनी कथा सांजली घणो आनंद पामेलो श्रेणिकराजा अज्ञयकुमार सहित नगरमां पाठो गयो अने आर्द्रकुमार पण ते राजगृह नगरमां श्री वीर स्वामीना समवसरणनां दर्शन करी कृतार्थ थइ मनुष्य जन्मना कर्मनो दाय करी मोक्ष पाम्या. ॥ इति रुद्रपद्धीय गढमां जट्टारक श्री संघतिलक सूरिनी पाटे आचूषणरूप थएला श्री सोमतिलक सूरिए रचेली शीलोपदेशमालामां आर्द्रकुमारांनी कथा समाप्ता ॥

सामान्यनी वात तो दूर रही, परंतु श्रीजिनेश्वरोए दीक्षा आपेलां पुरुषोने पण स्त्रीजना संगथी दोष प्राप्त थाय ठे ते कहे ठे.

प्रतिदिवसं दशदशबोधकोऽपि श्रीवीरनाथशिष्योऽपि
पद्दिवसं दहदहवो-हगोवि सिरिवीरनाहसीसोवि ॥

श्रेणिकसुतोऽपि सन् वेश्यायाः नंदिपेणमुनिः
सेणिसुतवि संतो, वेसाए नंदिसेणमुणी ॥ ३१ ॥

शब्दार्थ—(पद्दिवसं के०) दिवस दिवसप्रत्ये (दहदहवोहगोवि के०) दश दश पुरुषोने बोध करनार एवा, तथा (सिरिवीरनाहसीसोवि के०) श्री वीरस्वामीना शिष्य थएला एवाय पण अने (सेणिसुतविसंतो के०) श्रेणिक राजाना पुत्र ठतां पण (नंदिसेणमुणी के०) नंदिपेण मुनि (वेसाए के०) वेश्याना घरने विपे रखा होता. ॥ ३१ ॥

विशेषार्थ—दिवस दिवस प्रत्ये (हम्मेशां) दश दश पुरुषो ने बोध आपी चारित्र ग्रहण करावनार, श्रीमहावीर स्वामीना हाथथीज दीक्षा

धारण करनार अने श्रेणिक राजाना पुत्र ब्रतां पण श्री नंदिषेण मुनि
वेश्याना घरने विषे बार वर्षसुधी रखा हता. ॥ ३१ ॥

नंदिषेण मुनिनी कथा.

कोइ एक देशमां कोइ ब्राह्मणे यज्ञ करवा मांड्यो अने ते यज्ञमं-
डपनी रक्षा करवाने माटे तेणे एक चाकर राख्यो. ते चाकर जैनधर्मनो
जाण होवाथी तेणे ब्राह्मणने कळुं के “ यज्ञ करतां जे अन्न विगेरे वधे
ते जो तमे मने आपो तो हुं यज्ञमंडपनुं रक्षण करवा रहुं ” ते वातनी
ब्राह्मणे हा कहेवाथी ते त्यां रह्यो. पठी ते यज्ञ करनार ब्राह्मणे वेद ज-
णेल्ला अने यज्ञकर्म कराववामां कुशल एवा ब्राह्मणोने बोलावी मधुपर्क
विगेरे यज्ञनुं कर्म करावी हवन विधि करावी अने सेंकमो घसा घृता-
दि होमाव्युं, हंमेशां ब्राह्मणोने विविध प्रकारनां जोजन जमाडतां जे
कांइ बाकी रहे ते यज्ञमंडपनुं रक्षण करनार पेला चाकरने आपे; तेथी
ते पण पोताने त्यां वहोरवा माटे आवेला साधुने ते प्रासुक अन्न जाणी
जक्तिथी वहोरावे अने योग्य वस्त्रो पण वहोरावे. पठी ते चाकर केट-
लेक काळे आयुष्यनो क्लय करी मृत्यु पामी देवलोकमां देवपणे उत्त-
पन्न थयो अने त्यां घणो काल देवसंबंधी जोग जोगव्या पठी प्राशुक
अन्नना दानथी श्रेणिकराजाने घेर नंदिषेण नामनो पुत्र थयो. ज्यारे
ते अनुक्रमे यौवन अवस्थाने पाम्यो, त्यारे श्रेणिकराजाए तेने रूप अने
लावण्यथी जोगववा योग्य शरीरवाली पांचसे कन्याउ परणावी.

हवे एक वनमां कोइ गजेंद्र पांचसे हाथणीजनी साथे जेम इंद्र स्वर्गनी
स्त्रीयोनी साथे क्रीडा करे तेम क्रीडा करतो हतो. एक दिवसे ते गजें-
द्र विचार करवा लाग्यो के, “ रखे कोइ नवो हाथी जन्म पामी मने
मारीने आ यूथनो राजा थाय. ” एवो विचार करीने ते हाथणीजने जे
जे पुत्र थाय तेनो तेनो नाश करवा लाग्यो. एवा वखते जे ब्राह्मणे यज्ञ
कस्यो हतो, ते ब्राह्मणमरीने हाथणीना उदरमां आव्यो त्यारे हाथणीए
विचार कस्यो के. “ म्हारे जेटला जेटला पुत्र थया ते सवला आ हा-
थीए मारी नाख्या ठे; तो हवे आ गर्जने कोइ पण उपाय करीने जी-
वाकुं ” एवो विचार करीने कपटथी ते पगे खुली घइ. धीमे धीमे चालवा
मांड्युं. अने एक दिवस हाथी पासे जाय एक दिवस न जाय एम वे

चार दिवस करीने हाथीने विश्वास उपजाव्यो; कारण के स्त्रीयोए कोने कोने नथी ठेतस्या. एक दिवसे हाथी बीजी हाथणीउनी साथे घणे दूर क्री-
 का करतो हतो अने आ हाथणीने प्रसवनो अवसर होवाथी ते पोताने
 माथे एक घासनो पूलो मूकी त्यांथी केटलेक दूर तापसोनो आश्रम हतो
 त्यां आवीने तेणे तापसोने पगे लागी पोतानो जाव जणाव्यो. तापसोए
 जाणुं के, “ एआपणे शरणे आवी ठे.” पठी तापसोए आश्वासन करीने
 कळुं के, “ आ अमारा स्थानमां तुं निर्जयथी रहे.” पठी ते हाथणी पु-
 त्रने जन्म आपी पाठी यूथमां गइ अने एक एक दिवसने आंतरे आ-
 वी पुत्रने दुध पान करावी जाय. तापसोए हाथीना बच्चाने पाड्युं अने
 ज्यारे तापसो आश्रमना वृद्धने पाणी सींचे त्यारे ते बाल हाथी पण
 सींचवा लागे. ए परथी तापसोए तेनुं नाम सेचनक पाड्युं. पठी अ-
 नुक्रमे ते बाल हाथी यौवन अवस्थाने पामी सात हाथ उंचो, नव हाथ
 लांबो, त्रण हाथ जाडो, न्हानी डोकवालो, पीलां नेत्रवालो, सांतेअंगथी
 सुंदर अने चारसोने चाळीश लक्षण युक्त मदनमत्त ऋद्र जातिना गजें-
 द्रनी पदवीमां प्राप्त थयो. एवा समयमां हाथणीना परिवारसहित
 पासेनी नदीमां पाणी पीवा आवेला पोताना पिताने मारीने ते पोते
 यूथपति थयो. पठी ते यूथपति मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ जेम
 म्हारी माताथे कपट करीने म्हारा पितार्थी गुप्त रीते मने तापसोना
 आश्रममां राख्यो, तेम म्हाराथी गुप्तरीते कोइ पण हाथणी पोताना पु-
 त्रने राखे तो में जेम म्हारा पिताने मारी नाख्यो तेम ते मने पण मा-
 री नाखे; माटे आ वनमां तापसना आश्रम विगेरे कोइ पण गुप्त स्था-
 नक राखवां नही ! ” एवो विचार करीने वांदरो जेम पक्षीउना मालाने
 जागी नाखे तेम ते तापसोना आश्रमोने तोनी पाडवा लाग्यो. ताप-
 सोए त्यांथी नासी श्रेणिक राजा पासे जइने कळुं के, “ हे राजन् ! व-
 नमां सर्व लक्षणसंपूर्ण एक सेचनक नामनो हाथी आव्यो ठे अने ते
 अमारा आश्रमोने तोनी पाडे ठे.” ए वात सांजली श्रेणिक राजा वनमां
 आव्यो अने पोते क्यारे पण नहीं देखेला एवा सर्व लक्षणसंपूर्ण हा-
 थीने पकरी नगरमां लावी एक महोटा आलान स्तंज साथे वांध्यो.
 पठी ते हाथी नाश पामेला मठरवाला मनस्वी पुरुपनी पेठे आंखोने

बंध करी शांत थयो. पठी जेउए ते हाथीने पाद्रीने मोटो कस्यो हतो अने जेउना आश्रमोने तेज हाथीए जागी नाख्या हता, एवा ते तापसो हाथीनी पासे आवी तिरस्कार करी कहेवा लाग्यो के, “ हे डुरात्मन् ! अमोए त्हां पालन कस्युं हतुं अने तने लारु लमाव्यो हतो; ते तुं अमाराज आश्रमने जागवा लाग्यो. तेनांज तुं आ फल जोगवे ठे. ” एवं तिरस्कारनां वचन सांचली जेना रातां नेत्र थयां ठे एवो ते हाथी “आ तापसोना वचनथीज म्हारी आ दशा थइ ठे. ” एम धारी क्रोध करी आलान स्थंजने मूलमांथी उखेडी नाखी, बंधनोने तोडी नाखी, तेज वनमां नासी जइ फरीथी तापसोना आश्रमोने तोडी पाडवा लाग्यो. फरीथी पण तापसोनुं रक्षण करवा माटे अने हाथीने पकडवामाटे श्रेणिकराजा पुत्रोनी साथे हाथी उपर वेसीने वनमां गपो. पण जेम डुष्ट-जुत मंत्रने जाणनारा पुरुषने पण वश थतुं नथी तेम ते हाथी श्रेणिक राजाने अने नंदिषेण विनाना बीजा पुत्रोने वश थयो नहीं. पठी नंदिषेण हाथीने पकडवा माटे गयो. ते वखते नंदिषेणना वचन सांचलीने अने पूर्वना जन्मने संचारीने ते हाथी जाणे जींते चित्तरेलो होय तेवो गरीब थइ गयो, पठी नंदिषेण कुमार गरीब बकरानी पेठे थइ रहेला ते हाथी उपर वेशीने ज्यारे गाममां आव्यो, त्यारे श्रेणिक राजाए सर्व लक्षण संपूर्ण एवा ते हाथीने युवराजनी पेठे पोताना सर्व हाथीनो राजा ठरावी पट्टाजिपेक कस्यो.

एक वखते ते राजशह नगरना गुणशिल नामना चैत्यने विपे श्री महावीर स्वामी समवसख्या एटले पुत्र स्त्री विगेरे सहित श्रेणिक राजा त्यां आवी प्रजुने वांदी धर्म सांचलवा आगल वेठो अने कानने विपे अमृतनी सरखी प्रजुनी चार प्रकारनी देशना सांचली तेणे सम्यक्त्व लीधुं. अजयकुमार विगेरे पुत्रोए आवकनो धर्म आदस्यो. पठी नंदिषेण पिताने प्रणाम करीने कहेवा लाग्यो के, “ हे स्वामिन् ! तमे मने आज-सुधी पादण करी, परणावीने लारु लमाव्यो ठे; तो हवे हूं दीक्षा लइश. ” एवी रीते माता पिताने आयहथी समजावी तेणे बलात्कारे दीक्षा लेवा मांडी एटले आकाशवाणी थइ के, “ हे वर ! जोगावली कर्म जोगव्याविना वृष्टतुं नथी. त्दारे हजु जोगावली कर्म चाणु चाकी ठे.

माटे काल (अक्सर) नी वाटजो. कारण के जोगावली कर्मनो ह्य
 थया पठी दीक्षा लेनारने अंतराय थतो नथी. अत्यारे दीक्षा ग्रहण क-
 रवाने मिथ्या उत्साह न कर. अने चारित्रने जंग करनारा जोगावली
 कर्मनो घरने विषे रहीने नाश कर. ! ” एवी रीते आकाशवाणीए ना
 कह्या ठतां पण “ साधुना मार्गमां रहेला मने जोगावली कर्म शुं क-
 रशे ? ” एम कर्मनो अनादर करीने श्री वीरप्रभु पासे गयो. प्रभुए पण
 ना कही तो पण ते पोताना आग्रहथी निवृत्ति पाम्यो नहीं अने हर्षथी
 दीक्षा धारण करी. पठी महा दुःसह तपे करीने पोताना शरीरने शो-
 षण करवा लाग्यो. जोगनी इहा उत्पन्न थाय तो तेने बलात्कारे रोकने
 प्रेतवनमां जइने आतापना करे; तथा विकाररूप अरण्यमां इंद्रियरूप
 चोरो जो अत्यंत पीडा करे तो ते सहन करी नंदिषेण आत्मघातथी
 मरवानो विचार करे अने शस्त्रथी शरीरनो नाश करवा मांडे ते वखते
 जोगावली कर्म शस्त्रने धारविनां करे. अग्निमां परतुं मुकवानुं करे
 त्यारे अग्निने शीतल करी नाखे. पोताना शरीरने सर्प दंश कराववानुं
 करे त्यारे सर्पने निर्विष करी नाखे. गले फांसो खावानुं धारे त्यारे दो-
 रमां तूटी जाय. ठेवट पर्वत उपर जडीने जंपापात करवा तैयार थए-
 ला ते नंदिषेणने जाली लइ जोगावली देवीए कहुं के, “ हे वड ! तुं
 आत्मघातरूप निंदित कर्म न कर; कारण के जाग्यमां लखेलुं सारं
 अथवा नरसुं कर्म जिनेश्वरोने पण निश्चय जोगवतुं पडे ठे. ” पठी कुं-
 फिनपुर नगरमां ठठना पारणाने दिवसे ते एकला नंदिषेणे वेश्याने घेर
 जइने धर्मलाज कह्यो, एटले ते वेश्या हास्यगर्जित वचन बोली के “ अ-
 मारे धर्मलाज जोतो नथी, पण ड्रव्य लाज जोवे ठे. ” ते वेश्यानां एवां
 वचन सांजली मुनिएजाणुं के, “आ वेश्या गर्वना चारथी मने हसे ठे.”
 पठी नंदिषेणे उंचे रहेला तृणने खेंच्युं एटले तेमांथी वार कोड सोना-
 म्होरनो ढगलो थयो. ते देखीने वेश्या मुनिने पगे पडी अने कहेवा
 लागी के, “ हे नाथ ! आप अनाथ अने अनुरक्त थइ रहेली मने
 ठोडीने जशो नहीं, अहींज रहो. ” एवां ते वेश्यानां वचन सांजली.
 आकाशवाणीना वचन संजारी अने पोतानुं जोगावली कर्म उदय आ-

व्युं जाणी नंदीषेणमुनि ते वेश्याने घेर रह्या, पण तेमणे एवी प्रतिज्ञा लीधी के “जे दिवस हुं दश अथवा तेथी वधारे जीवोने प्रतिबोध न-हीं पमाडुं ते दिवस हुं दीक्षा लइश. पठी ते दिवस दिवस प्रत्ये दश दश जीवोने प्रतिबोध पमाडीने जमे अने विविध प्रकारना जोग जोगवे. एम करतां करतां जेनुं जोगावली कर्म क्य थयुं ठे एवा ते नंदि-षेण एक दिवसे नव जीवोने प्रतिबोध पमाडी दशमो टक्क देशनो सो-नी आव्यो हतो तेने बोध पमाडता हता पण ते बोध पामतो न होतो. एवामां जेणे रसोइ तैयार करी हती एवी वेश्याए नंदिषेणने जमवा माटे बोलाव्या; परंतु पोतानो अजिग्रह पूर्ण न थवाथी नंदिषेण जमवा माटे उठ्या नहीं अने ते सोनी पण बोध पाम्यो नहीं. वेश्या वारंवार बोलाववा लागी त्यारे नंदिषेणे कळुं के “में नव जीवने प्रतिबोध प-माड्या ठे पण दशमो जीव प्रतिबोध पामतो नथी.” त्यारे वेश्याए कळुं के, “आज दशमा तमेज थइने बोध पामो.” एवां वेश्यानां वचन सांजली नंदिषेण मुनि फरीथी श्री महावीर स्वामी पासे गया. पठी आलोचना वेइ चारित्रने धारण करी परिसहोने सहन करता ते नंदिषेण मुनि काल धर्म पामी देवलोकमां गया. विष सरखा विषयो एवा सत्पुपोने पण पोताने वश करे ठे तो पठी वीजाउने वश करे एमां तो शुं कहेवुं. इति नंदिषेण मुनिनी कथा समाप्ता.

हवे तेज जवमां सिद्धि पामनाराउने पण विषयनुं दुर्जयपणुं कहेठे.

यदुनंदनः महात्मा जिनघाता व्रतधरः चरमदेहः
जउनंदणो महप्पा, जिणजाया वयधरो चरमदेहो ॥

रथनेमिः राजीमत्यां रागमतिः चकार धिक् विषयाः
रहनेमी राइमई, रायमई कांसि ही विसंया ॥ ३७ ॥

शब्दार्थ—(जउनंदणो के०) यादवना पुत्र एवा, तथा (महप्पा के०) महात्मा एटले शांत थयुं ठे चित्त जेमनुं एवा, तथा (जिणजा-या के०) जिनेश्वर एवा श्री नेमिनाथना न्हाना जाइ, (वयधरो के०) व्रतधारी अने (चरमदेहो के०) चरम एटले ठेहो ठे देह जेमनो अ-

अर्थात् तेज ज्वने विषे मोक्ष जनारा एवा (रहनेमी के०) रथनेमी, ते-
मणे पण (राइमई के०) राजीमतीने विषे (रायमई के०) रागम-
तिने एटवे प्रीतियुक्त मतिने (कासी के०) करी. ते कारण माटे हे
जव्य जीवो ! (विसया के०) विशय जे ठे ते (ही के०) धिक्कार क-
रवा योग्य ठे. ॥ ३२ ॥

विशेषार्थ— यादव कुलमां उत्पन्न थएला समुद्रविजय राजाना पुत्र,
महात्मा (शांत चित्तवान्) श्री नेमिनाथ स्वामीना न्हाना जाइ, व्रत-
धारी अने तेज ज्वने विषे मोक्ष जनारा एवा रथनेमि ए उग्रसेन रा-
जानी पुत्री राजीमतीने विषे रागमति करी. अर्थात् जे विषयोए एवा
समर्थ रथनेमिने विकारपणुं पमाड्या ते विषयोने जितवा कोण समर्थ
ठे ? ते कारण माटे हे जव्य प्राणिउं ! विषयो धिक्कार करवा योग्य ठे. ॥३२॥
रथनेमिनी कथा.

ज्यारे बावीशमा तीर्थकर श्रीनेमिश्वर जगवाने राज्यने अने राजी-
मतिने त्याग करी गीरनार पर्वत उपर जइ दीक्षा लीधी त्यारे तेमना
न्हाना जाइ रथनेमि राजीमतिनी साथे पाणीग्रहण (विवाह) कर-
वानी इच्छाथी तेने वस्त्र, अलंकार अने खावाना पदार्थोंनी जेटो मोक-
लवा लाग्या. तेने ते राजीमती निर्विकारपणाथी (तेना जाइए दीक्षा
लीधी माटे हुं अनाथ थइतुं, तेथी म्हारा उपर दयाथी आ पदार्थो मो-
कले ठे, एवा वीचारथी) ग्रहण करवा लागी.

एक दिवसे विवाहनी इच्छाथी रथनेमिए राजीमतीने कळुं के “म्हारा
मोटा जाइ नेमिश्वरे गीरनार पर्वत उपर दीक्षा लीधी ठे, तो तुं हवे
म्हारी साथे विवाह कर. ” रथनेमिनां एवां वचन सांजली अने तेना
मननो जाव जाणीने राजीमतीए तेने बोध करवाने माटे खीर अने
खांरु खाधी. पठी मदन फल सुंधी उखटी करीने रथनेमिने कळुं के,
“ आ खाउं ? ” त्यारे तेणे क्रोध करीने कळुं के, “ अरे ! हुं शुं कुतरो
तुं के म्हारा उंकेला पदार्थने खाउं ! ” राजीमतीए कळुं. “ त्यारे तमारा
म्होटा जाइए आठ जव सूधी मारो अंगीकार कस्यो अने आ नवमा
जवमां तेमणे मने उंकेला पदार्थनी पेठे तजी दीधी ठे, ते मने तमे जो-
गवानी केम इच्छा करे ठो ? हुं तमारी इच्छा करती नथी, कारण के

हाथीने त्याग करी गधेडा उपर कोण वेसे ? अने रत्नने त्याग करी का-
चने कोण ग्रहण करे ? वली हूं एवी इष्ठा करुं लुं के, बीजा जन्मने विपे
पण म्हारे नेमीश्वर विना बीजो पति थशो नहि. ” एवां वचने करी
रथनेमिने बोध पमाडीने जेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं हतुं एवा श्रीनेमीश्वर
जगवान पासो राजीमती दीक्षा लइ विहार करवा लागी.

एक दिवसे नेमीश्वर विहार करतां करतां गीरनार पर्वत उपर गया.
ते वखते प्रजुने वांदवामाटे द्वारकाथी कृष्ण विगेरे आव्या तेमनी
साथे रथनेमि पण आव्या. तेमणे संसारथी वैराग्य उत्पन्न करनारी प्र-
जुनी धर्मदेशना सांजली श्री जीनेश्वर पासो चारित्र धारण कखुं. एक
दिवस नेमीश्वरने वंदना करी रथनेमि जता हता, तेवामां रस्ते वरसाद
थवाथी ते एक गुफामां उजा रह्या ते वखते नेमीश्वरने वांदवाने माटे
राजीमति आवती हती, ते पण वरसाद थवाथी जे गुफामां रथनेमि उ-
जा रह्या हता, तेज गुहामां अंधकारथी रथनेमिने न जाणती ठती
पेठी अने तेणे पोताना जीनां थयेलां सर्व वखो काढीने सूकव्यां. पठी
स्वर्ग प्राप्त करवाने माटे तप करती अने वस्त्ररहित एवी राजीमतीने
देखी कामांध थयेला ते रथनेमि क्षणमात्र आकुलव्याकुल थइने वि-
चार करवा लाग्या के, “ जेनामां सर्व जगत्तुं सौंदर्यपणुं प्राप्त थएलुं
ठे एवी आ मृगना सरखा नेत्रवाली राजीमतीने में एक वखत पण
जोगवी नथी, तो म्हारा निरर्थक जन्मने धीकार ठे. ” आवी रीते वि-
चार करता एवा रथनेमिने जाणे तेमना म्होटा जाइनुं वेर लेवामाटे
होयनी ? तेम कामदेवे मर्मस्थानमां एवो प्रहार कस्यो के जेथी ते पो-
तानुं सघलुं ज्ञान जूली जवाथी धिमे धिमे गुप्तरीते राजीमति पासो आ-
वीने बोली उठ्या के “ हे जडे ! आव, आव, आपणे जन्म सफल करीये
अने आपणे वस्त्रेजणा ठेवट चारित्र लइ तपोविधि आचरगुं. ” एवी
रीते उंचिंता रथनेमिनां वचन सांजली तरतज सूकवेलां वस्त्र पदेरीने
ते सतीए धीरजपणाने धारण करी रथनेमिने कखुं. “ हे महानुभाव !
जवना कारणरूप आ वेग तने क्यांथी उत्पन्न थयो ? अने तें दीक्षा
धारण करती वखते जे प्रतिज्ञाउं लीधी ठे तेनुं तुं स्मरण कर. कखुं ठे
के- तपस्वीनी हेखना करवाथी, धर्मनो उडाइ थयवा विघात करवाथी

अने देव ड्रव्यनो विनाश करवाथी बोधीनो घात थाय ठे. प्रथम ग्रहस्थावस्थाने विषे में त्हारो आदर कख्यो नथी तो आ व्रतने विषे हुं त्हारो शी रीते आदर करीश.

वली हे साधो ! हुं जोगकुलने विषे उत्पन्न थइ हुं अने तुं अंधक वृष्णिकुलमां थयो ठे; माटे आ अयोग्य कार्य आपणी लाजने नाश करनारुं ठे. वली अगंधन कुलमां थएला तिर्यच जातिना सर्पो अग्निमां वली मरवुं कबूल करे पण वमेला विषने चूसी लेता नथी तो पठी तेवा पदार्थने त्हारीथी शी रीते जोगवाय, माटे अखंडित ब्रह्मचर्य व्रत पाली कलंकविना रहेवुं एज जीवीतनुं सफलपणुं जाण. जेउए ब्रह्मचर्य व्रत खंरुन कखुं ठे एवा पुरुषोना जीवीतने धीकार ठे. हे साधु ! स्त्रीउए करीने जरपूर एवा आ लोकमां जो त्हारुं चित्त स्थीर नथी तो तुं वायुए उखेडी नाखेला वृद्धनी पेठे कोइ ठेकाणे स्थीर थइश नहीं, माटे धारेला व्रतने नाश न करतां धीरपणाने धारण करी शुद्ध धर्मनुं आचरण कर. " एवी रीते कामदेवना उन्मादरूप गर्वने धारण करनारा सर्पना विषने उतारी नाखवाने जांगुली औपधी समान राजीमतीनी वाणीने सांजलीने रथनेमी कहेवा लाग्या के, " गुणनी संपतिना स्थानरूप आ स्त्रीजातिने धन्य ठे ! अने कुकर्मरूप समुद्रने विषे बुडेला पुरुष जातिरूप मने धिकार ठे!! अहो आ महासती स्त्रीना धीरजपणाने धन्य ठे ! कारण के जेणे मने पूर्वावस्थाने विषे अने आ अवस्थाने विषे लघुताना कारणरूप तथा अंध कुवामां पडवाना कारणरूप निंद्य कर्म थकी दूर कख्यो ठे. आज स्त्री निस्संशय मारो गुरु अने बंधु ठे " एम कहीने धन्यात्मारूप ते राजमतीने धन्यवाद आपी रथनेमि नेमीश्वर पासे जइ आलोचना लइ, गाढ तपइया करी चारशे वर्ष गृहावासमां एक वर्ष ठ-अस्थपणुं अने पांचशे वर्षसुधी केवल पर्याय एम एकंदर नवशे ने एक वर्षनुं आयुष्य पाली वाकीनां घातिकर्म खपावी शुद्धात्मा रथनेमि मोद पास्या. इति रथनेमिनी कथा.

मदनपवननेन चदि तादृशा अपि सुरसेलनिश्चलाः चक्षिताः
मयणैपवणेण जइ ता-रिसाँवि सुरसेलनिश्चला चँलिया ॥

ततः पक्वपत्रसदृशानां इतरसत्वानां का वार्त्ता
तां पक्वपत्तसरिसा-एण इयरसत्ताण कां वर्त्तां ॥ ३३ ॥

शब्दार्थ— हे ज्ञव्यजीवो ! (जइ के०) जो (मयणपवणेण के०) कामदेवरूप पवने करीने (सुरसेल के०) मेरुपर्वत सरखा (निच्चला के०) अतिशय निश्चय एवा (तारिसावि के०) ते आर्द्रकुमार, नंदिषेण अने रथनेमि सरखा पुरुषो पण (चलिया के०) चलायमान थया; (ता के०) तो (पक्वपत्तसरिसाण के०) पाका पांदा सरखा एवा (इयरसत्ताण के०) बीजा प्राणिउनी (का वत्ता के०) शी वात ? अर्थात् मेरुपर्वत सरखा धीर पुरुषोने पण कामदेवे चलाव्या ठे, तो बीजा अधीर पुरुषो चलायमान थाय तेमां तो कहेवुंज शुं ? ॥ ३३ ॥

विशेषार्थ— हे ज्ञव्यजनो ! जो कामदेवरूप पवने मेरुपर्वत सरखा अतिशय निश्चल एवा आर्द्रकुमार नंदिषेण अने रथनेमि सरखा पुरुषो चलायमान थया तो पढी पाकां पादडां सरखा बीजा सामान्य प्राणिउं चलायमान थाय तेमां शुं आश्चर्य ? ॥ ३३ ॥

हवे कामनुं डुर्जायपणुं कहेठे.

जीयंते सुखनैव हरिकरिसर्पादयः महाकूराः
जिप्पंति सुहेणंचिय, हरिकरिसप्पाइणो महाकूरा ॥

एकएव डुर्जायः कामः कृतशिवसुखविरामः
इकुंचिय डुजेउं, कामो कयसिवसुहविरामो ॥ ३४ ॥

शब्दार्थ— जे महासुजटोए (महाकूरा के०) महाकूर एवा (हरिकरिसप्पाइणो के०) सिंह, हस्ति अने सर्पादिक प्राणिउं (सुहेणंचिय के०) सुखे करीनेज (जिप्पंति के०) जीताय ठे, परंतु तेवा पुरुषोए (इकुंचिय के०) एकलो एवो अने (कयसिवसुहविरामो के०) कस्यो ठे मोह सुखनो नाश जेणे एवो (कामो के०) कामदेव ठे, तेज (डुजेउं के०) डुःखे करीने पण जीती शकायो नथी. ॥ ३४ ॥

विशेषार्थ— महा सुजट पुरुषो, डुष्ट हृदयवाला सिंहने, हस्तिने अने सर्प विगेरे कूर जीवोने तेना ते ते उपाये करीने पोताने वश्य करे ठे, परंतु मोहसुखनो नाश करनार एक कामदेवनं जीती शकता नथी. कसुं

ठे के-मदोन्मत्त हस्तिना कुञ्जस्थलने दली नाखनारा, उग्र सिंहने दमन करवामां चतुर एवा शूरवीर पुरुषो पृथ्विमां घणा ठे. परंतु कृतार्थ मान-नाराजमां कामदेवना गर्वने दलन करनारा वीर पुरुषो थोडा होय ठे. ॥३४॥

हवे कामने जीतनार पुरुषने वर्णवे ठे.

त्रिभुवनविनयनोद्भ्रतप्रतापप्रकटोऽपि विषमशरवीरः

तिहुअणजगणउप्ररु-पयावपयमोवि विसमसरवीरो ॥

यै जितः लीलया नमोनमः तेज्यः धीरेज्यः

जेहिं जिंउ लिळाए, नमोनमो ताण धीराणं ॥ ३५ ॥

शब्दार्थ- (जेहिं के०) जे महात्माए (तिहुअण के०) त्रिभुवन ए-टले स्वर्ग, मृत्यु अने पातालवासी जनोने (जगणउप्ररुपयावपयमोवि के०) वश्य करवाना बलना माहात्म्ये करीने व्याप्त (विसमसरवीरो के०) तीक्ष्ण बाणे करीने वीर एवा कामदेवने (लिळाए के०) लीलाए करी (जिंउ के०) जीत्यो ठे, (ताण के०) ते (धीराणं के०) धीर पुरुषोने (नमोनमो के०) नमस्कार थाउं नमस्कार थाउं. ॥ ३५ ॥

विशेषार्थ- जे जितेंद्रिय महात्माउंए स्वर्ग, मृत्यु अने पातालवासी जनोने वश्य करवाना प्रराक्रम वाढा अने तीक्ष्ण बाणे करीने वीर ए-वा कामदेवने रमतनी पेठे (मझकरीथी) जीती लीधो ठे, ते धीर पुरुषोने अमारो नमस्कार थाउं ! अर्थात् जेउंए पोताना आत्माने वश्य करेलो ठे तेउं नमस्कार करवायोग्य ठे. कारण के तेउं धीर अने वखाणवायोग्य ठे. वीर विद्यावडे बलवान् होय ठे अने ते ठले करीने कामदेवने जीती लहे ठे. तेना सरखो कामदेव पण पिशाचनी पेठे बीजाने ठेतरे ठे. कछुं के-मध्यत्रिवलीत्रिपथे, पीवरकुचचत्वरे च तरलदृशि ॥ ठलयति मदनपिशाचः पुरुषं हि मनागपिस्खलितं ॥ मध्यत्रीवली रूप त्रण शरीवाली, पुष्टस्तन-रूप चोकवाली स्त्रीउंने विषे जरा पण खलता पामेला पुरुषने कामदेव-रूप पिशाच ठेतरे ठे. ॥ ३५ ॥

हवे शीलथी जश पण पमाय ठे ते कहेठे.

निजशीलघहनघनसारपरिमलेन

अशेषत्रुवनतलं

नियसीलवह्णघणसा-रपरिमलेणं असेसर्जुवणयलं ॥

सुरञ्जीक्रियते यैः इमं नमोनमः तेन्यः पुरुषेन्यः
सुरहिज्जंइ जेहि इमं, नमोनमो ताण पुरिसाण ॥ ३६ ॥

शब्दार्थ— (जेहिं के०) जे पुरुषोए (नियसील के०) पोताना शीलने (वहण के०) धारण करवारूप (घणसार के०) कर्पूरना (परिमलेणं के०) सुगंधे करीने (इमं के०) आ (असेसज्जुवणयलं के०) समस्त पृथ्वीतलने (सुरहिज्जंइ के०) सुगंधवाहुं कराय ठे, अर्थात् कखुं ठे. (ताण पुरिसाणं के०) ते शीलवंत पुरुषोने (नमो नमो के०) नमस्कार थाउं नमस्कार थाउं. ॥ ३५ ॥

विशेषार्थ— जे पुरुषोए पोते धारण करेला शीलरूप घणा कर्पूरना सुगंधे करीने आ समस्त पृथ्वीतलने सुगंधवाहुं कखुं ठे, ते शीलवंत पुरुषोने अमारो नमस्कार थाउं. ॥ ३५ ॥

हवे शीलव्रतनी विशेष दुर्जयता कहेठे.

रमणीकटाहविद्वेषतीक्ष्णवाणैः शीलसंनाहः
रमणीकंरुक्विरके--वतिरुक्वाणेहिं शीलसंनाहो ॥

येषां गतः न जेदं नमोनमः तेन्यः सुजटेन्यः
जेसिं गठं नं जेयं, नमोनमो ताण सुहर्माणं ॥ ३७ ॥

शब्दार्थ— (जेसिं के०) जे पुरुषोनुं (शील सन्नाहो के०) शीलव्रतरूपी कवच (वखतर) जे ठे ते (रमणीकरुक् के०) खीउंए पोताना कटाहरूप (विरकेवतिरुक्वाणेहिं के०) फेंकेला तीक्ष्ण वाणे करीने (जेयं के०) जेदने (न गठं के०) नथी पास्युं अर्थात् नथी चुटी गयुं. (ताण के०) ते शीलव्रत धारण करनारा (सुहर्माणं के.) सुजटोने (नमो नमो के०) नमस्कार थाउं नमस्कार थाउं ॥ ३७ ॥

विशेषार्थ— जे पुरुषोनुं शीलरूपी कवच (वखतर) खीउंए फेंकेला कटाहरूप तीक्ष्ण वाणोए करीने जेदायुं नथी, ते सुजट पुरुषोने अमारो नमस्कार थाउं. कखुं ठे के—(शार्दूलक्रीडित्तवृत्तम्) कोथान् प्राप्य न गवितो विषयिणः कस्यापदोऽस्तं गता, स्त्रीतिः कस्य न खंभितं जुवि मनः को नाम राज्ञां प्रियः॥ कः कालऽस्य न गोचरांतरगतः कोथीं गतो गौरवं, को या दुर्जनवायुरासु पतितः क्षेमेण यातः पुमान् ॥ १ ॥ अर्थः— कया पुरुषे

द्रव्य पामीने गर्व नथी कस्यो ? कयो विषयी पुरुष आपत्तिने नथी पाम्यो ? स्त्रीउण पृथ्विमां कोनुं मन खंमित नथी कस्युं ? राजाउने कोण प्रिय ठे ? कालना कबजामां कोण नथी आव्यो ? कयो अर्थि गौरवपणाने पामेलो ठे ? अने दुर्जनना पासमां पडेलो कयो पुरुष कुशले पाठो आव्यो ठे ? अर्थात् सर्वे पुरुषोए द्रव्य पामीने गर्व कस्यो ठे, सर्व विषयी पुरुषो अपत्तिने पामेला ठे, स्त्रीउण सर्वनां मन खंमित करेलां ठे, राजाने कोइ प्रिय होतुं नथी, कालना कबजामां सर्वे आवेला ठे, कोइ अर्थि गौरवपणाने पामेलो नथी अने दुर्जनना पासमां पडेलो कोइ पुरुष कुशले पाठो आव्यो नथी. ॥ ३९ ॥

हवे तेज वातने दृष्टांते करीने दृढ करे ठे.

नृपसुता निजरूपापहस्तितारोषसुंदरीवर्गा
निवधूँआ नियरूवा-वहृँआसेससुंदरीवग्गा ॥

घनसौजाग्या निरुपमप्रेमा लावण्यरुचिरम्या
घनसोहृँग्गा निरुवमं-पिम्मा लायन्नरुइरम्मा ॥ ३८ ॥

जराजर्जरितस्थविरा इव परिहृता येन नेमिनाथेन
जरजङ्गरथेरी इव, परिहृरिया जेण नेमिनाहेण ॥

ब्रह्मव्रतधारिणां प्रथमोदाहरणं एषः जगति
वञ्जव्यधारीणं, पढमोदाहरण-मेसं जेण ॥ ३९ ॥ युग्मम् ॥

शब्दार्थ- (जेण नेमिनाहेण के०) जे नेमिनाथ जगवाने (नियरूवावहृँआ के०) पोताना रूपे करीने जीत्यो ठे (असेस सुंदरीवग्गा के०) समस्त सुंदरीउनो समूह जेणे एवी, तथा (घणसोहृँग्गा के०) म्हो-टुं ठे सौजाग्य जेनुं एवी, तथा (निरुवमपिम्मा के०) उपमारहित ठे प्रेम जेनो एवी, अने (लायन्नरुइरम्मा के०) लावण्य एटले सौंदर्य तेनी रुचि जे कांति, तेणे करीने रम्या एटले मनोहर एवी (निवधूँआ के०) राजानी पुत्री जे (पोतानी स्त्री) राजीमती ठे, ते (जरजङ्गरथेरीइव के०) जाणे वृद्धावस्थाने पामी नहि होय शुं ? एम जाणीने (परिहृरिया के०) त्याग करी. ते कारण माटे (जए के०) आ जगतने विषे (एस के०) एज श्री नेमिनाथ जगवान (वञ्जव्यधारीणं के०) ब्रह्मचर्य

व्रत धारण करनारा पुरुषोनी मध्ये (पढम के०) प्रथम (उदाहरणं के०)
उदाहरण एटले दृष्टांतरूप थया ठे, ॥ ३८ ॥ ३९ ॥

विशेषार्थ— जे बावीशमा तीर्थकर श्री नेमिनाथ जगवाने पोताना
रूपथी समस्त सुंदरीवर्गोने जीतनारी, म्होटा सौजाग्यवाली, उपमा-
रहितप्रेमवाली, सौंदर्यनीकांतिथी मनोहर अने उग्रसेन राजा पुत्री एवी
पोतानी स्त्री राजीमतीने जाणे वृद्धावस्था पामवाथी शिथिल अंगवाली थड
होय नहि शुं ! एम मानीने त्याग करी. ते कारण माटे आ जगतने विपे
एज श्री नेमिनाथ जगवाननुं चरित्र शीलव्रत धारण करनारा पुरुषोने
प्रथम दृष्टांतरूप थयुं. कळुं ठे के, तावदेव चलत्यर्थो, मंतुर्विषयमाग-
तः ॥ यावन्नोत्तंनकेनैव, दृष्टांतेनावलंब्यते ॥ जाणनार पुरुषना ध्यानमां
आवेलो अर्थ पण ज्यां सुधी दृष्टांतथी दृढ करायो नथी, त्यांसुधी चा-
ल्यो जाय ठे. ॥ ३८ ॥ ३९ ॥

श्री नेमिनाथना नवजवनी कथा.

जेमना नवजवनुं चरित्र नव रसरूप अमृतथी पुष्ट थड नमन करता
एवा जव्य जीवोने प्रकार करे ठे, ते श्री नेमिनाथ प्रजु शांतिने अर्थे थारुं.
असंख्य द्वीपोमां दीवासरखा आ जंबूद्वीपने विपे सर्व संपत्तिना खेत्र
सरखुं जरत नामनुं क्षेत्र ठे. जे जरतक्षेत्रने विपे लक्ष्मीए पोतानो चंचल
खजाव त्याग करीने स्थीरपणाथी निवास कस्यो ठे; ते जरतक्षेत्रमां अ-
चलपुर नामना नगरने विपे महा पराक्रमी विक्रम नामनो राजा राज्य
करतो हतो. लक्ष्मी ते राजाने पामीने हरिना सरखुं सौजाग्य जोगवती
हती. ते राजाने शुक्र पांखवाली हंसलीना सरखी धारणी नामनी स्त्री
हती. एक दिवसे ते स्त्रीचे पाठली रात्रीए स्वप्नामां एक आंवानुं वृद्ध
दीतुं. पठी कोड एक दिव्य पुरुषे आवीने ते वृद्धने ते स्त्रीना आंगणा-
मां रोप्युं अने कळुं के, “ आ वृद्धने हुं वारंवार नववार रोपीश अने ते
वृद्धने उत्तरोत्तर सारां सारां फलो थशे. वली आ वृद्धने हुं त्दारा आंग
णामां पहेलीवारज रोपुं तुं.” एम कहीने ते पुरुष चाल्यो गयो. पठी धा-
रणीचे सवारे जागीने स्वप्नानी वात राजाने कही. राजाए स्वप्नने जाण-
नारा जोशीउने बोलावी स्वप्नानी वात कही एटले जोशीए कळुं के,
“ हे राजन् ! पुत्रनी प्राप्ति रूप महाफलने आपनारुं आ स्वप्न ठे. परंतु

नववार सहकार वृद्धने रोपवानुं फल तो अमे शास्त्रश्री पण जाणी श-
कता नथी, ते तो ज्ञानी जाणे. " पठीकेटलेक दिवसे हर्ष सहित धार-
णीने गर्ज रह्यो अने दशमास पूरा थया त्यारे शुभ दिवसने विषे कवि
जेम सत्काव्यने जन्म आपे तेम धारणीये पुत्रने जन्म आप्यो. हर्ष पा-
मेला विक्रम राजाए बंधीवानोने ठोडी मूकी अने अनेक प्रकारना दान
आपी दश दिवस सुधी पुत्रना जन्मनो महोत्सव कस्यो. तथा बारमे
दिवसे पोताना वंशना माणसोने वस्त्र विगेरेनी जेटो आपी अने पुत्रनुं
धनकुमार एवुं नाम पाड्युं. पठी कलाये करीने अने अवस्थाये करीने
अनुक्रमे वृद्धिपामतो ते धनकुमार स्त्रीउने मोह पमाडनार अने रतिने
क्रीडा करवाना स्थान रूप यौवन अवस्थामां आवी पहोच्यो. "

हवे ते समयमां कुसुमपुर नगरने विषे राजसिंह नामनो राजा राज्य
करतोहतो. तेने निर्मल मनवादी विमला नामनी राणी हती. तेने मनुष्य-
वर्गना पापने नाश करनारी अने आकाशमांथी उतरेली जाणे गंगा होय
नहीं शुं ? एवी उत्तम लक्षणवादी रती तथा कामदेवने जीतवाने माटे
तीक्ष्ण नृकुटीरूप धनुष्यने धारण करनारी अने प्रकासीत चंद्रना सरखा
मुखवादी मनोहर धनवती नामनी पुत्री हती. ज्यारे ते कुमारी यौवन
अवस्थामां त्यारे एक दिवस ते पोतानी सखीयो साथे वगीचामां जइ
लक्ष्मी जेम कमलना वनमां रमे तेम रमवा लागी अने चमरीनी पेठे
अशोकवृद्धनी नीचे जमवा लागी. त्यां तेणे जेना हाथमां चितरेली मू-
र्तिनो पट रहेलोहतो एवा कोइ एक पुरुषने दीठो; तेथी ते तेने पूठवा
लागी के, " तुं कोण तुं ? " एटलामां तो ते धनवतीनी सखी कमलीनीये
ते पुरुषना हाथमांथी चितरेलो पट ऊडपथी लइ लीधो. पठी ते ठवीने
जोइ कमलिनी कहेवा लागी के, " देवता, मनुष्य अने राजाउमां को-
इनुं आवुं उत्तम मनोहर रूप नथी, माटे आ ठवी चीतरनारे कोइने
जोइने चीतरी नथी, पण पोतानी मरजी प्रमाणे चितरेली ठे. अहो !
नेत्रने अमृतना सरखा आ रूपने धन्य ठे; के जे रूप सामान्य ब्रह्माने
करवुं मुश्केल थयुं हशे ! " एवां कमलीनीनां वचनने सांजलीने ते पुरुष
हाश्य सहित आश्चर्य कारी वचन वोळ्यो के, " आ कोइ देव नथी;
दानव नथी; पण धनकुमार ठे. अने तेनुं आ तो एक साधारण रूप में

चितखुं ठे, कारण के, तेनुं बरावर रूप चितरवाने कोइ शक्तिमान था-
य तेम नथी; माटे में मारी शक्तीप्रमाणे जेवुं दीतुं तेवुं चितखुं ठे. ”
एवां ते माणसनां वचन सांचलीने कमलिनीए फरीशी पूब्युं के, “ ते धन-
कुमार कोण ठे ? ” त्यारे ते पुरुषे कखुं. “ अचलपुर नगरना राजा वि-
क्रमनो ए पुत्र ठे. ” एवां ते माणसनां वचन सांचलीने अने ते चितरेली
मूर्तिने जोइने तथा तेना गुणोने सांचलीने धनवती तेज द्दणे मूर्धा पा-
मवानी पेठे वारंवार ते धनकुमारनी मूर्तिने जोवा लागी अने कहेवा
लागी के, “ आबुं स्वरूप में क्यारे पण दीतुं नथी. ” पठी ते धनकुमारने
विषे तृष्णातुर थयेली धनवती विषनी पेठे ते वगीचाने त्यजी दइ कम-
लिनी साथे घेर आवी.

एक दिवस जेनुं चित्त धनने विषे चोटेबुं ठे अने जेने बेसवामां, सू-
वामां, फरवामां, खावामां, दिवसे, रात्रीये के कोइ वखते पण सुख पडतुं
नथी एवी ते धनवतीने तेनी सखी कमलिनीए एकांतमां पूब्युं के, “ हे रा-
जपुत्री ! तुं कृष्णपद्मना चंद्रनी कलानी पेठे दिवसे दिवसे क्षीण केम
थाय ठे ? ” धनवतीए कखुं “ हे तन्वी ! शुं तुं नथी जाणती ? के आपणे
वगीचामां गयाहता, त्यां विक्रमराजाना पुत्र धनकुमारनी ठवी जोइ ठे. ”
एटबुं कहीने धनवतीए नीचुं मुख कखुं, एटले कमलिनीये जाण्युं के,
“ ते धनकुमारनी चिंता करे ठे. ” पठी कमलिनीये कखुं के, “ हे राजपु-
त्री ! धीरज धारणकर, सौं सारुं थशे. ” एक दिवसे वस्त्र अलंकार विगेरेने
पहेरीने धनवती पिताने पगे लागवा गइ. ते वखते राजसिंह राजा पु-
त्रीने जोइ तेना वरने खोलवानी चिंता रूप समुद्रमां कुववा लाग्यो,
पण चाग्यवाला पुरुषोना चिंतवेलां कायों तुरत फली चूत थाय ठे. एम
ते वखते कोइ कामने माटे विक्रमराजाए मोकलेलो दूत राजसिंहरा-
जानी कचेरीमां आव्यो अने राजकार्य संबंधी वात करी रखा पठी ते
एक वाजुए उजो रखो. पठी राजसिंह राजाए ते दूतने पूब्युं के, “ तें
पृथ्वीमां कांइ आश्चर्यनी वात सांचली ठे ? ” दूते कखुं. “ हे महाराज !
विक्रमराजा रूप समुद्रमांथी त्रण लोकने वखाणवा योग्य धनरूप कां-
स्तुजमणि रत्न उत्पन्न थयुं ठे; माटे ते धननो अने आपनी पुत्री धन-
वतीनां जो विवाह थाय तो तेना जेवुं वीजुं कांइ आश्चर्य नथी अने

तेथी करेलो प्रयास पण सफल थरो. ” एवां दूतनां वचन सांजली राजसिंह राजाए दूतने कळुं के, “हे दूत ! तें म्हारा मननी वात जाणी; माटे तने धन्य ठे. ” एम कहीने फरीथी कळुं के, “ तुं विक्रम राजा पासे जइने तेप्रमाणे वात कर. ” इच्छित वरप्राप्तिने सूचवनारी आ वात धनवतीये पोतानी सखीना मुखथी सांजली पण मानी नहीं, तेथी सखीने मोकलीने ते दूतने पोतानी पासे बोलावीने पूळुं, त्यारे दूते राजानी आगल थयेली सर्व वात कही, तेथी धनवती घणो हर्ष पामी. पठी तेणे कंकुना रसथी एक कंकोत्री लखी दूतने आपी अने कळुं के “ आ कंकोत्री धनकुमारने आपजो. ” एम कहीने तेने रजा आपी. पठी ते दूत घणो हर्ष पामतो अचलपुर नगरमां आव्यो अने सजामां बेठेला विक्रमराजाने नमीने कळुं के, “ महाराज ! राजसिंह राजा कुशल ठे अने तेमणे तमारा पुत्र धनकुमारने पोतानी पुत्री धनवती आपवाने कळुं ठे, माटे हे राजन् ! तमारो अने राजसिंह राजानो पुत्रना संबंधथी थयेलो स्नेह वृद्धि पामो. ” ते वात विक्रमराजाए कबुल करी एटले ते दूते धनकुमार पासे आवी धनवतीये आपेलो मूर्तिवंत स्नेहरूप पत्र तेने आप्यो. पठी जेटलामां धनकुमार पोते ते पत्रने उघाडीने वांचवा लाग्यो तेटलामां तो ते कामदेवना वाणे करीने वींथाइ गयो अने मोहथी बोलवा लाग्यो के, “ हे अनंग ! तें मने जित्यो ठे; माटे हवे तुं पुष्परूप वाणनो मने प्रहार न कर. ” आ प्रमाणे बोलता ते धनकुमारे मोतीनो एक हार अने पत्र ते दूतने आप्यां अने कळुं के, “आ पत्र अने हार धनवतीने आपी आव्य ” दूत पाठो कुसमपुर नगरमां राजसिंह राजा पासे आव्यो अने तेणे विक्रमराजाए संबंधनी हा कहेवानी वात कही. पठी ते दूत धनवती पासे आव्यो अने धनकुमारे आपेलो हार अने पत्र आप्यां. एटले धनवतीये एकांतमां जइने पत्र वांच्यो अने हाररूप धनकुमारना गुणोने जाणे धारण करती होयनी ? एम कंठमां धारण कस्यो. पठी राजसिंह राजा, पोतानी पुत्री धनवतीने उत्तम दिवसे धनकुमार साथे परणवीने पोताना जन्मनुं कृतार्थपणुं मानवा लाग्यो.

एक दिवसे वगीचामां आवेला वसुंधर नामना आचार्यने जाणीने विक्रम राजा परीवार सहित तेमने वांदवा गयो, त्यां धर्मांपदेश सांजली

राजाए मुनिने पूब्युं के, “ हे महाराज ! आ धनकुमारनी माने एक स्वमुं आव्युं हतुं; तेमां नववार सहकारनुं वृद्ध रोपवानुं कोइ पुरुषे कळुं हतुं. अने तेज वखते पहेलीवार रोप्युं हतुं ते शुं ? ” राजानां एवां वचन सांजली वसुंधराचार्ये नेमिनाथना नव जवनुं स्वरूप कळुं. मुनिनां वचन सांजली अने जिनमतनेविषे स्थीरता पामी राजा विगेरे सर्वे माणसो पोत पोताने घरे गया. पठी एक दिवसे धनवती अने धनकुमार क्रीडा करवाने माटे बगीचामां गया. त्यां तेमणे कोइ मूर्ठाथी अचेतन थएला साधु-पुरुषने दीठा; एटले तेमने शीतल जल अने वायुना उपचारथी सचेत कीधा अने पठी ते महात्मा पासैथी धर्मोपदेश सांजली तेमने पोताने घेर एक माससुधी प्रासुक खीरनुं नोजन आपीने राख्या. पठी धनकुमारे ते साधुने पूब्युं के, “ हे महाराज ! तमे बगीचामां अचेतन थइने पळ्या हता; तेनुं शुं कारण हतुं ? ” मुनिए कळुं “ हे राजकुमार ! मारुं नाम मुनिचंद्र ठे. हुं बीजा साधुउंनी साथे आवतां मार्गमां जूलो पळ्यो अने तृषा बहु लागवाथी अचेतन थइ पळ्यो हतो. तमे करेला उपचारथी ते हुं पोते सचेतपणाने पाम्यो हुं. ? पठी धनकुमारे अने धनवतीये ते साधु पासैथी गृहस्थांश्रमधर्मने विषे द्वादशव्रतरूप समक्त्व लीधुं. विक्रमराजाए पण धनकुमारने राज्य आपी चारित्र लिधुं. पठी धनकुमारे केटलोक काल राज्य नोगवी जयंत नामना पोताना पुत्रने राज्य आपी धनवतीनी अने बीजा धनदत्त अने धनदेव नामना पोताना जाइउंनी साथे चारित्र लीधुं. अनुक्रमे सूरिपद पामी अने पठी धनवती अने बीजा जाइउंनी साथे एक मासनुं अणसन वृत पाळी धनकुमार मुनि मरण पाम्या. ते धनवती अने धनकुमार सौधर्म देवलोकमां इंद्रना समानिक देवता थया. त्यांथी चवीने वैताढ्य पर्वतनी उत्तर श्रेणिउपर सूरतेज नगरीमां सूर नामना विद्याधरनी स्त्री विद्युन्मतीना उदरमां धनकुमारनो जीव उत्पन्न थयो. अनुक्रमे ते पुत्रतो जन्म थयो; त्यारे पिताए तेनुं चित्रगति नाम पाळ्युं. अनुक्रमे ते पुत्र चौसठ कलाउंनो पार पामेलो थयो. वली तेज वैताढ्य पर्वतनी दक्षिण बाजुए शिव-मंदिर नगरमां अनंगसिंह राजानी शशीप्रजा नामनी स्त्रीने विषे धनवतीनो जीव उत्पन्न थयो. त्यां तेनो जन्म थया पठी तेनुं रत्नवती नाम

पड्युं. एक दिवसे अनंगसिंह राजाए जोशीने पूब्युं के, “ लक्ष्मीना सरखी आ म्हारी पुत्री रत्नवतीनो वर कोण थशे ? ” जोशीए कळ्युं के, “ युद्धनेविषे जे पुरुष त्हारा हाथमांथी तरवार लेइ लेशे अने नंदीश्वरने विषे जेने माथे पुष्पवृष्टि थशे. ते पवित्र ठे वे पंढ जेना एवो पुरुष त्हारी पुत्रीनो वर थशे. ” एवां ते जोशीनां वचन सांचळी जेने पुत्रीना वरना ज्ञाननी प्राप्ति थइ ठे एवा ते राजाए जोशीने ड्रव्य विगेरेथी संतोष पमाड्यो.

हवे आ ऋतक्षेत्रने विषे चक्रपुर नगरमां सुग्रीव नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने यशस्वती अने ऋद्रा नामनी वे स्त्रीयो हती. यशस्वतीने सुमित्र नामनो पुत्र थयो अने ऋद्राने पद्म नामनो पुत्र थयो. तेमां यशस्वतीनो पुत्र सुमित्र गुणवान्, मोटो अने जैनधर्मने जाणनारो हतो अने ऋद्रानो पुत्र पद्म श्रवला आचरण वालो, पापी, अने सर्पना सरखो क्रूर हतो. एक दिवसे ऋद्रा विचार करवा लागी के, “ सुमित्र ठतां म्हारा पुत्रने राज्य मलशे नहीं, माटे कांइ पण उपाय करवो जो इये. ” एवो विचार करीने क्रूर कर्मने करनारी ते ऋद्राये यशस्वतीना पुत्र सुमित्रने जेर दीधुं. सुमित्र मूर्खाथी घणुं डुख पाम्यो ते वात सांचळीने व्याकुल थयेलो सुग्रीव राजा पण प्रधाननी साथे तुरत सुमित्र पासे आव्यो अने घणा मंत्र तंत्र विगेरे उपायो कस्यो, पण जेम डुर्जन माणसनी डुष्ट बुद्धि शांत थाय नहीं, तेम ज्यारे वीषनो वेग शांति न पाम्यो, त्यारे ते राजा सुमित्रने परलोकना मार्गने विषे जाथारूप धर्मकार्य करी तेना गुणोने वारंवार संचारीने रोवा लाग्यो. आ वखते लोकोमां परस्पर वातो थवा लागी के, “ क्रूर कर्म करनारी ऋद्राये सुमित्रने जेर आप्युं ठे. ” ऋद्रा पोतानी आवी वात सांचळी त्यांथी सर्पणीनी पेठे नासी गइ. ते वखते वैमानमां वेसीने कौतुक जोवा माटे पृथ्वीउपर फरतां फरतां चित्रगतिए त्यां आवी सुमित्रना शोकथी ग्लानी पामेलुं अने घणुंज डुःखीत थएलुं ते नगर दीधुं. पठी सुमित्रने विपथी मूर्खा पामेलो जाणीने चित्रगति विमानमांथी हेवो उतस्यो अने मंत्रथी पवित्र करेलुं पाणी ठांटीने तेने सचेतन कस्यो. अहो! मंत्रनुं म्होडुं चल होय ठे. प-

ठी बुद्धिवान् पुरुषोमां श्रेष्ठ एवा ते सुमित्रे ज्यारे पूब्युं के, “ आ लोको शा कारण माटे जेगा थया ठे ?” त्यारे जड्राये आपेला जेरनी अने चित्रगतिए उतारेला जेरनी वात राजाए कही. पठी उत्साहथी उठीने ते सुमित्रे पोताने जीवाडनारा चित्रगतिने नमस्कार कस्यो अने कुल विगेरे पूब्युं; चित्रगति पासे उजेला मंत्रीना पुत्रे चित्रगतिनुं वंश अने नाम विगेरे कस्युं. तेने सांजलीने सुमित्र घणो हर्षे पाम्यो. पठी सुमित्र पोतानी समृद्धिने अनुसारे चित्रगतिने पोताने घेर तेडी गयो. केटलाक दहाडा रह्या पठी चित्रगतिए सुमित्रने कस्युं के, “हवे हुं म्हारे घेर ज-इश.” एटले सुमित्रे कस्युं के, “अहीं एक केवली आववाना ठे, माटे ते आवे त्यां सुधी रहो.” पठी केटलेक दहाडे केवली आव्या तेमने वांदवाने माटे सुमित्र विगेरेने साथे तेडीने चित्रगति गयो. ज्ञानीयो-मां प्रधान एवा ते केवलीए पोतानी आगल वेठेला सुग्रीव राजा विगेरे सर्वेने संसारना क्लेशने नाश करनारी देशना दीधी अने कस्युं के “ मोहना अजिलाषी जीवो जे धर्म प्राप्त करे ठे, ते धर्म डाह्या पुरुषोए उत्तम प्रकारे ग्रहण करवो. राजापणुं, चक्रवर्तीपणुं अने देवपणुं ए सर्व समृद्धिउं आ आराधन करेला धर्मना परमाणुउं ठे. वली साधु अने श्रावकना जेदथी धर्म वे प्रकारनो ठे. तेमां पहेलो श्रावकनो धर्म सरल ठे अने बीजो साधुनो धर्म कांश्क कठीण ठे.” केवलीनी आ प्रमाणे धर्मदेशना सांजलीने चित्रगतिए कस्युं के, “अरे हुं तो संसारमां ठेतरायेलो हुं. कारण के स्वाधिन ठतां पण में एके धर्मनुं आचरण कस्युं नथी.” एम कहीने ते व्रतरूप डालोथी वीटलाएला अने निरती चारपणारूप पुष्पोथी अलंकृत थयेला सम्यक्त्वरूप कटपवृद्धने सेवना लाग्यो. पठी जेतुं मस्तक नमी रस्युं ठे, एवा सुग्रीव राजाए केवलीने पूब्युं के, “ हे महाराज ! सुमित्रने जेर आपीने जड्रा क्यां नाशी गइ ठे ?” केवलीए कस्युं के, “ हे राजन् ! अहींथी नाशी गयेली जड्राने रस्तामां चोर मल्ल्या अने तेनी पासेथी सर्व वस्त्र अने घरेणां लेइ लीधां. पठी ते चोरोए जड्रा वणजाराने वेचाती आपी. त्यांची ते नाशी गइ अने वननेविषे अग्निमां वली मूडने पहेली नरके गइ. त्यांची पाठी आ लोकमां चांडालना कुलमां उत्पन्न थयेली अने गर्जिणी ते जड्राने तेनी

शोक मारी नाखशे; एटले ते पाठी त्रीजे नरके जशे. त्यांशी पाठी आ लोकमां तीर्यचपणाने पामी अनंत कालसुधी जमशे.” केवलीनां एवां वचन सांजली राजाए कळुं के, “ अहो ! जद्राये जे पद्मने माटे पाप कळुं हतुं, ते पद्म तो जीवे ठे अने पोते नरकने पामी; माटे कर्मनी गति विचित्र ठे. तथा आ साररहित संसारमां जंतुं मिथ्याज मोह पामे ठे.” राजाना एवां वचन सांजली तेज वखते प्राप्त थयेलो ठे उत्साह जेने एवा सुमित्रे सुग्रीव राजाने कळुं के, “ हे तात ! स्मशानना सरखा दारुण आ संसारशी हुं उद्वेग पाम्यो हुं, माटे मने आझा आपो के जेशी हुं चारित्र ग्रहण करुं, कारण के आ संसारने विषे डाकीणीनी पेठे स्त्रीं पोताना पुत्रोने मारी नाखे ठे. ” एवां सुमित्रनां वचन सांजली संयमरूप उद्यानने विषे रहेवा तत्पर थएला सुग्रीव राजाए व्रत ग्रहण करवानी ना पाडी तेने राज्यासन उपर वेसारी पोते चारित्र लीधुं. पठी नवा राजा थएला सुमित्रने नगरमां प्रवेश करावी तेनी रजा देखेने चित्रगति विद्याधर पोताना नगर प्रत्ये गयो. सुमित्रे पोताना उरमान जाइ पद्मने केटलांक गाम आप्यां, पण तेथी संतोष न पामेलो ते पद्म पोतानी मरजी प्रमाणे पृथ्वीमां जमवा लाग्यो.

हवे शिवमंदिर नगरना अनंगसिंह राजाना पुत्र कमल नामना विद्याधरे कलिंग राजानी स्त्री के जे सुमित्रनी व्हेन हती, तेनुं हरण कळुं एटले सुमित्रना पक्षशी वलवान् चित्रगतिये कमल विद्याधरनी साथे युद्ध मांड्युं. ते वखते पुत्रनी पक्षे अनंगसिंह राजा त्यां युद्ध करवा आव्यो. तेने चित्रगतिए रणसंग्राममां आयुद्धरहित करी नाख्यो. एटले ते अनंगसिंह राजाए देवताए आपेली रत्नरूप तरवारने ग्रहण करी चित्रगतिने कळुं के, “ हे बालक ! नाशी जा ! नाशी जा !! नहीं तो आ जयंकर तरवारे करीने त्हां मस्तक कमलना नालनी पेठे ठेदी नाखीश. ” अनंगसिंह राजानां एवां वचन सांजलीने चित्रगति हसिने बोल्यो के, “ हे वृद्ध ! तें शुं नशी सांजल्युं, के कायरना हाथमां शस्त्र होय ठे ते वीर पुरुषोने शोचवनारुं ठे. ” एवां वचन कहीने चित्रगति सिंहानी पेठे उठल्यो अने अनंगसिंह राजाना हाथमांशी तरवार तथा सुमित्रनी व्हेनने पकडी लीधी. पठी तेणे चक्रपुर नगरमां जइने

सुमित्रने तेनी व्हेन सोंपी. बुद्धिवंत पुरुषोमां प्रधान एवा सुमित्रे पण पोताना पुत्रने राज्य सोंपी वैराग्यशी दीक्षा लीधी. पठी ते सुमित्र राजर्षि महातपने आचरता मगध देशमां कोइ गामनी व्हार जेटलामां काउस्सग करी उजा रह्या, तेटलामां तेमनो उरमान जाइ पद्म फरतो फरतो त्यां आव्यो अने सुमित्रने जोइने धी नाखवाशी जेम अग्नि वळे तेम वलवा लाग्यो. पठी क्रूर हृदयवाला ते पद्मे जाणे पोतानी माने जे गति प्राप्त थइ ते गति पामवाने होयनी ? तेम सुमित्रने पोतानो शत्रु जाणीने जेम व्याध पशुने विंधे तेमवाणे करीने विंधि नाख्या, एटले ते महात्मा सुमित्र शुद्ध्यान अने आराधनादिक समाधि करीने आयुष्य पुरुं करी ब्रह्मदेव लोकमां महा संपत्तिवाला देव थया. पठी चित्रगति पोताना मित्र सुमित्रना मरणने सांजली शोक करतो करतो नंदी-श्वरनी यात्रा करवा गयो. ते वखते त्यां रत्नवती पुत्रीनी साथे अनंगसिंह राजा तथा विद्याधरो हर्षशी तीर्थयात्रा करवाने आव्या हता. पठी प्रसन्न मनवाला चित्रगतिए श्री शाश्वत प्रभुनी ड्रव्य, केशर, चंदन पुष्प, धूप, दीप, नैवेद्य विगेरेशी पूजा करी विविध प्रकारनां स्तोत्रशी स्तुति करी कहेवा लाग्यो के, “ हे स्वामिन् ! आ अंतरहित संसाररूप समुद्रमां जमता अने थाकी गयेला प्राणिजने मारवाड देशमां म्होटा शरोवरनी पेठे तमे एकलाज आनंद आपनारा ठो. संसाररूप समुद्रमां बूडेलो अने मूढ एवो जे पुरुष तमारा दर्शनने पामे ठे, ते पुरुष उत्तरोत्तर उत्तम समृद्धिने मेलवे ठे. ” ए प्रकारे चित्रगति स्तुति करतो हतो तेटलामां गंधर्वां अने अनंगसिंहराजा जोता ठतां तेना मस्तक उपर जे सुमित्र मुनि देवपदने पाम्या हता तेमणे पुष्पवृष्टि करी. एटले अनंगसिंह राजाए पोतानी तरवारनुं हरण करनार तेने जाणीने पुत्रीनो वर निश्चय कऱ्यो. पठी परस्पर एक वीजानां वखाण करता ते देव अने चित्रगतिने जोइ गंधर्वांए तेमने प्रणाम कऱ्या. ते वखते रत्नवतीनी इष्टी चित्रगतिना लावण्यरूप अमृतना समुद्रमां ए प्रकारे बुडि गइ के, त्यांशी फरी चलायमान थइ नहीं. पठी अनंगसिंह राजाए पोतानी पुत्रीनारागने जोइने तथा जोशीए कहेला वचनने संनारीने चि-

त्रगतिनी साथे पोतानी पुत्री परणावी, एवो कोण मूर्ख होय के रत्नने सोनानी साथे न जोडे. पठी घणो काल गृहस्थाश्रम जोगवी पुरंदर नामना पुत्रने राज्य आपी चित्रगतिए तथा रत्नवतिये चारित्र लीधुं. अनुक्रमे उत्तम प्रकारना तप करी तेउ महेन्द्रदेव लोकमां देवपणुं पाम्यां.

इति श्रीनेमिनाथना पहेला चार जवनुं वर्णन.

हवे पृथ्वीरूप स्त्रीना ललाट सरखा उत्तम एवा पश्चिम महाविदेहमां पद्म नामनी विजयमां सिंहपुर नामनुं नगर हतुं. ते नगरमां शत्रुरूप अग्निने शांत करवाने मेघसरखो अने जेनी कीर्तिरूप अर्द्धचंद्राकार चंद्र आकाशमां शोजी रह्यो हतो, एवो हरिनंदी नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने कामदेवनी आज्ञा माननारी अने चंद्रिकाना सरखा जेना उज्वल गुणोए जगतने आश्चर्य पमाड्युं हतुं, एवी प्रीयदर्शना नामनी स्त्री हती. हवे माहेन्द्रदेव लोकथी चित्रगतिनो जीव चवीने ते हरिनंद राजानो पवित्र बुद्धिवालो अपराजित नामे पुत्र थयो. अने ते प्रधानना विमलबोध नामना पुत्रनो सुख दुःखमां नेत्रना सरखो मित्र थयो. एक वखते ते वन्ने मित्रो (अपराजित अने विमलबोध, वन्ने) घोडाने खेलाववा माटे नगरनी वहार गया. पण ते दुष्ट घोडाउं तुरत ते वन्ने मित्रने म्होटा अरण्यमां लेइ गया. पठी ते वन्ने मित्रोए नीचे उतरी ढीला अइ गयेला घोडाना बंधने बाधवा मांड्या एटले ते वन्ने घोडा कृतघ्न (करेला गुणने न जाणनारा)नी पेठे तरत पड्या अने मरण पाम्या. पठी मार्गमां थाक्री गयेला अने तरशथी विह्वल थयेला ते राजा अने प्रधानना पुत्रो कलियुगमां धर्म तथा न्यायनी पेठे हणमात्रमां तेज रहित अइ गया.

पठी पाणीने शोधता एवा तेउए मित्रनी पेठे हितकारी एवुं एक तलाव दीतुं; तेमांथी अमृतना सरखुं पाणी पीने जाणे तृपारूप समुद्रनो चार पाम्या होय ? एम ते वन्ने कुमारो शांतचित्तवाला थया. पठी राजाना पुत्रे प्रधानना पुत्रने कहुं के, " हे मित्र ! आपण वन्नेने देशांतर जोगानी इछा घणा दिवसथी हती, ते आजे सफल अइ ठे. आपणे माता पितानी आज्ञा लीधा विना आव्या ठीये, तो हवे आपणो वियोग तेउं जेम तेम करीने सहन करशे अने आपणे आश्चर्यथी संपूर्ण प्या आ पृथ्वीमंडल उपर फरीये. " राजपुत्रनां एवां वचन सांजदी

पृथ्वीना चमत्कार जोवाने तत्पर थयेला ते वन्ने जणा मदोन्मत्त हाथीनी पेठे पोतानी इढाप्रमाणे पृथ्वीउपर फरवा लाग्या. एक दिवस कोइ एक चोर तेमनी शरणे आवीने कहेवा लाग्यो के, “म्हारुं रक्षण करो ! रक्षण करो !!” थोडी वखत पठी राजाना केटलाक सुन्नटो ते चोरनी पाठल आव्या. तेमनी साथे आ राजकुमारे युद्ध करी चोरनुं रक्षण कस्युं; एथी प्रसन्न थएला सुकोशल राजाए पोताना मित्रनो पुत्र जाणीने ते अपराजित राजकुमारने सुरसुंदरीना सरखी मनोहर पोतानी कमलमाला नामनी पुत्री परणावी. पठी ते राजकुमार सुकोशल राजाने घेर केटलाक दिवस रहीने राजाथी ठानी रीते प्रधानना पुत्रनी साथे पृथ्वीनां कौतुक जोवाने माटे चाल्यो गयो. एक दिवसे अपराजित राजकुमारे तथा प्रधानना पुत्र विमलबोधे रत्नमाला नामनी विद्याधरनी पुत्रीनुं हरण करीने नाशी जता कोइ एक विद्याधरने तथा न जवानी मरजीथी रोती एवी ते रत्नमालाने दीठी; एटले ते विद्याधरनी साथे अपराजित कुमारे युद्ध करीने ते कन्याने ढोडावी. पठी युद्धथी प्रसन्न थएला ते विद्याधरे अपराजित कुमारने जखम रुजवी नाखनारी उपधि अने महा मूल्यवालो मणि आप्यो. तेमज विमलबोधने रूपपरावर्तन करनारी मूटिका (गोली) आपी. पठी अपराजित कुमार उपर अनुरागवाली थएली रत्नमालाने जाणीने तेना पिताए तेने अपराजित राजकुमार साथे परणावी. वली जुवनजानु नामनो बीजो विद्याधर पण पोतानी पुत्री कोइ जोशीना कहेवाथी पराजित कुमारने परणावतो हतो. एवामां कोइ पुरुषे ते जुवनजानु उपर शस्त्रनो घा कस्यो; पण ते घाने अपराजित कुमारे पोतानी पासे रहेली औपधिना प्रजावर्धी मटाळ्यो अने अति उत्तम रूपवाली ते कन्याने श्रेष्ठ बुद्धिवालो हरिनंदि राजानो पुत्र अपराजित कुमार परण्यो. ए प्रमाणे पृथ्वी उपर विहार करना ते वन्ने कुमारो कुंडिनपुर नगरे आव्या. त्यां तेमाणे केवल ज्ञानी मुनिने दीठा. पठी मुनिने वंदना करीने अने कानने विषे अमृतना सरखी देशना सांजली ते वन्ने कुमारोए मुनिने पृथ्युं के, “हे महाराज ! अमृत जव्य ठीचे के अनव्य ?” कुमारोनां एत्रां वचन सांजली मुनिण कणुं

के “ हे कुमारो ! तमे ऋष्य ङो. वली हुं तमने बीजुं पण कांइ कहुं ते सांजलो. हे राजकुमार ! तुं आधी पांचमा ऋवने विषे आ लोकमां नेमि-कुमार नामनो वावीशमो तीर्थकर थइश अने आ प्रधाननो पुत्र त्हारो प्रथम गणधर थशे. ” एवां ते मुनिनां वचन सांजली अत्यंत हर्षने पामेला ते वने कुमारो तीर्थोने वंदना करता करता पृथ्वीउपर फरवा लाग्या.

हवे तेवा समयमां आनंदपुर नगरने विषे जितशत्रु नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने शीलरूप अलंकारने धारण करनारी धारणी नामनी स्त्री हती. माहेंद्र लोकथी रत्नवतीनो जीव चवीने ते धारणीना उदरने विषे आव्यो. चंद्रनी कांती जेम सुंधाने प्रगट करे तेम धारणीए पुरे मासे पुत्रीने जन्म आप्यो. पीताए तेनुं प्रीतिमती नाम पाड्युं. पठी ते प्रीतिमती गुणोसहित वृद्धि पामवा लागी. सरस्वतीने विषे घणा दिवस रहेवाथी क्लेशे करीने उदवेग पामेलानी पेठे विद्याए, बीजा आधारनी इ्वाथी ते प्रीतिमतीनोज आश्रय कस्यो. अर्थात् ते प्रीतिमती सर्व विद्यानो पार पामेली थइ, अनुक्रमे ते यौवन अवस्थामां आवी पहोची एटले ते राजकुमारीये पिता पासे प्रतिज्ञा करी के, “ जे पुरुष मने विद्याये करीने जीतशे तेने हुं वरीश. ” पुत्रीनी आवी दुःसह प्रतिज्ञा जाणी जितशत्रु राजाए पुत्रीना वरने माटे स्वयंवरनो आरंभ कस्यो. तेणे स्वयंवरमां बोलावेला सर्वे राजाउं अने विद्याधरो आव्या. ते वखते प्रधान पुत्रनी साथे अपराजितकुमार पण विद्याधरे आपेली गोलीना प्रयोगथी रूप परावर्तन करी कलाकौशलरूप अमृतने पीवानी इ्वाथी आव्यो. आगल चालनारा प्रतिहारीउंए जेमना गुणोनुं वर्णन कस्युं ठे एवा राजा अने विद्याधरो उंचां सिंहासनो उपर वेठा. पठी चामर धारण करनारी सखीउंनी साथे वरमालाने हाथमां धारण करनारी स्वर्गथी जाणे देवांगना उतरी होय नही शुं ! एम स्वयंवर मंडपमां प्रीतिमती आवी. राजकुमारीने जोइ कामथी मूर्ठा पामेला अने स्तंभनाज आश्रय करी रहेला सर्वे राजा अने विद्याधरो चित्रमां आलेख्यानी पेठे स्थिर थइ गया. पठी संकडो वेठेला ते राजा अने विद्याधरोनी परीक्षा लेवाने सरस्वती पेठे आवेली ते प्रीतिमतीने प्रतिहारिणीये

कह्युं के “ हे राजकुमारी ! आ बेठेला राजा अने विद्याधरोने प्रश्न पूठ. ” पठी राजकन्याए प्रश्न पूठ्यां; पण सरस्वतीए पोतानी जातवाली प्रतिमतीनो पक्ष करीने ते राजाउने जाणे थंजावी दीधा होयनी ? एम अपराधी माणसनी पेठे तेउं उत्तर आपवाने समर्थ थया नहीं. पठी जितशत्रु राजा खेद करवा लाग्यो के, “ अरे ! जरावस्थाथी वृद्ध थयेलो ब्रह्मा आ पुत्रीना वरने करवोज जुली गयो ठे के शुं ? में दासीना पती सरखा आ राजाने वृथा जेगा कस्या, कारण के तेसांथी एक पण पुत्रीने योग्य वर मळ्यो नहीं.” राजानां एवां वचन सांचली प्रधाने कह्युं के, “ हे महाराज ! खेद न करो. कारण के पृथ्वी रत्नगर्जा कहेवाय ठे, जेथी अधिक गुणवालो पुत्रीनो वर मलशे; केम के चाग्यमां लखेलुं फरतुं नथी. ” पठी राजाए पडो वगडाव्यो के, “जे माणस म्हारी पुत्रीने विद्यावडे करीने जीतशे, ते तेनो पति थशे. ” एटले हरिनंदी राजाना पुत्र अपराजित कुमारे विचार कस्यो के, “ म्होटा पुरुषोने स्त्री साथे विवाद करवो योग्य नथी. ” शास्त्रमां कह्युं के— बालसखित्वमसंस्कृतवक्ता, स्त्रीपु विवाद-कथा खलसेवा ॥ गार्दज्ञयानसकारणहास्यं, षट्सु नरा लघुतामुपयांति ॥ अर्थ:- बालकनी साथे मित्रता, संस्कृत विनानी वाणी, स्त्रीयोनी साथे वाद, खल पुरुषोनी सेवा, गधेडानुं वाहन, अने कारण विनानुं हसबुं; ए ठने विपे माणसो हलकाइने पामे ठे. अने तेम ठतां जो हुं तेने जीतीश तो तेथी करीने म्हारी मोटाइ कहेवाशे नहीं. ” एवो विचार करीने तेणे विद्याधरे आपेलो दिव्य शक्तीवालो मणि हाथमां राखी स्तंजमां कोरेली पुतलीनो स्पर्श कस्यो; एटले पुतलीए प्रीतिमतिने कस्युं के, “ हे राजकुमारी ! मानने ठोडी दे, अने आ राजाउं तो पशुना सरखा ठे. माटे म्हारी साथे वाद कर, कारण के आ राजकुमाररूप गुरुना हस्तस्पर्शना प्रसादथी वाद करवामां तत्पर थपली हुं मूर्खीउंथी अथवा देवताउंथी जीताइश नहीं. ” एवां ते पुतलीनां वचन सांतली हर्ष पामेली राजकुमारी प्रीतिमति वाद करवाने थारी अने चार प्रश्न पूठ्या. तेनो उत्तर पुतलीए आप्यो. ते आ प्रमाणे. प्र० “ गुरु काण ? ” उ० “ तत्वने जाणतारो ” प्र० “ धर्म कयो ? ” उ० “ जीव दया

ते. ” प्र० “ मनुष्यो ए शुं करवुं ? ” उ० “ संसारनो ठेद. ” प्र० “ साचुं शुं ? उ० “ जीवोनुं हित करवुं ते. ” पठी पुतलीए प्रश्न पूज्यो के, “ ब्रह्मचारीने वाहाली कोण ? ” पुतलीना आ प्रश्नो उत्तर राजकुमारी न आपी शकी के “ ब्रह्मचारीउने वहाली मैत्री होय ठे, ” तेथी पुतलीये जीतेली ते राजकुमारी पुतलीने पूठवा लागी के “ आ वरमाला त्हारा कंठने विषे आरोपुं ? ” पुतलीए कळुं. “ म्हारा गुरु आ राजकुमारने कंठे ते वरमाला आरोपण कर. कारण के जे गुरुना प्रसादथी में त्हारी दुःसह प्रतिज्ञाउं झणमात्रमां पूरी दीधी ठे. ” एवां पुतलीनां वचन सांजली पूर्वजवना स्नेहथी जेने रोमांच थयो ठे, एवी ते राजकुमारीए प्रफुल्लीत पुष्पनी वरमाला अपराजितकुमारना कंठमां आरोपण करी. पठी क्षोत्र पामीने अने निर्लज्ज थइने बीजा राजाउं वोलवा लाग्या के, “ अरे आ कापडी कोण ठे ? के जे अमे ठतां आ कन्याने परणेशे ? ” एवी रीते क्रोध पामेला अने पृथ्वीने कंपावता ते राजाउंए अपराजित कुमार साथे युद्ध करवा मांड्युं. अपराजित कुमारे पण सर्वे राजाउंने वायु जेम डांगरनां फोतरांने उराडी नाखे तेम फेंकी दीधा. पठी शास्त्रे करीने स्त्रीए जीतेला अने युद्धमां एक वीर पुरुषथी पराजय पामेला ते सर्व राजाउं क्रोध करीने एकी वखते अपराजितकुमार साथे युद्ध करवा लाग्या. कुमार अपराजिते पण इंद्र जेम पर्वतोनी पांखो वज्रवडे कापी नांखे तेम उठली उठलीने राजाउंने कापी नाख्या. एवामां सोमप्रज नामना मामाए अपराजित कुमारने दीठो; एटले तेणे सर्व राजाउंने युद्ध करता बंधकरी पोते ते अपराजित कुमारने मली अने कळुं के, “ हे जाणेश ! में तने बहु वारे दीठो ठे. तुं जमरानी पेटे क्यां जमे ठे ? तुं ऊट घेर जा, कारण के त्हारा माता पिता त्हारा वियोगथी बहु दुःख पामे ठे. ”

पठी गोलीना प्रयोगथी पोताना स्वरूपने पामेला अपराजित कुमारने जितशत्रुराजाए म्होटो उत्सव करीने पोतानी पुत्री परणावी अने जितशत्रुराजाना प्रधाने पोतानी पुत्री अपराजितकुमारना मित्र विमलबोधने परणावी. राजाए सत्कार करेला ते वने कुमारो केटलोक काल त्यां रघ्या. हरिनंदी राजाने ते वातनी खबर पडवाथी तेणें पोताना प्रधा-

नने बन्ने कुमारोने तेडवामाटे जितशत्रु राजाने त्यां मोकळ्यो. पठी अपराजित कुमार पोतानी सर्व स्त्रीउने साथे लइ प्रधानपुत्र सहित जित शत्रुराजानी आझा मागी पोताना देश जवा निकळ्यो. इंद्रना सरखो महा समृद्धिवालो ते कुमार दानेकरीने लोकोने प्रसन्न करतो केटलेक दहाडे पोताना सिंहपुर नगरमां आवी उत्साहपूर्वक पिताना चरणमां पड्यो तथा अपराजितकुमारनी स्त्रीउ हर्षथी सासुना पगमां पडी. पठी हरिनंदी राजा पुत्रने राज्यासन उपर बेसारी पोते चारित्र लइ अने अक्षय पदने पाम्यो. जेनो प्रधान विमलबोध ठे, जेने प्रीतिमती पटराणी ठे अने जेने खंडपतिउ मित्र ठे एवा ते अपराजित राजाए केटलोक काल राज्य करी पोताना पद्मपुत्रने राज्य आपी पोते बंधुउ, प्रधान, अने स्त्रीसहित चारित्र लीधुं. अंते अनशन व्रत लइ, आयुष्य पूरुं करी ते सर्वे आरण देवलोकमां इंद्रना सामानीक देव थया.

आ जंबुद्वीपमां रत्न विगेरे महासमृद्धिथी मनोहर हस्तिनागपुर नामनुं नगर ठे. तेमां हस्तिना समूहथी देवताउनी स्पर्धाकरनारो श्रीपेण राजा राज्य करतो हतो. तेने मदोन्मत्त हाथणीनी पेठे चालनारी श्रीमती नामनी पटराणी हती. तेना उदरमां आरण देवलोकथी चवीने अपराजितनो जीव शंखस्वप्नने सूचवतो सतो महा समुद्रमां पांचजन्यनी पेठे उत्पन्न थयो. पूरे मासे पुत्रजन्म पाम्यो, एटले पिताए स्वप्नने अनुसारे तेनुं शंख एवुं नाम पाळ्युं. पठी कलाउनो अचयास करतो ते शंख. कुमार यौवन अवस्थामां आवी प्होच्यो. विमलबोधनो जीव पण देवलोकथी चवीने तेज राजाना सुबुद्धि प्रधाननो पुत्र थयो. त्यां तेनुं मतिप्रज्ञ एवुं नाम पाळ्युं. ते जवमां पण शंखकुमारने अने मतिप्रज्ञने पूर्वना जव जेवीज मैत्री थई. एक दिवसे सीममां रहेनारा लोकोए श्रीपेण राजाने कळुं के, " हे राजन् ! विशाल शिखरवाला पर्वत उपर चंद्रशीरा नामनी नदीने कांठ महाबलवालो समरकेतु नामनो पक्षिपति (चोरनो राजा) किल्लो वांधीने रहेलो ठे. वली कोश्यी जलायनहीं एवा ते तमारा देशनी लक्ष्मीने बुटे ठे. " एवां ते लोकोनां वचन सांजली सूर्यना सरखा महा प्रतापी ते श्रीपेण राजाए चोरनो पकडवा माटे चडाइलो पट्ट वगडाव्यो. ते वचने केशरीसिंहना सरखा महापगाकमी

शंख कुमारे राजाने कह्युं के, “ हे तात ! एक चोरने वश करवा माटे आटलो वधो प्रयास तमे केम करो ठो ? ” शंखकुमारनां एवां वचन सांचली प्रसन्न थयेला राजाए तेने आज्ञा करी एटले केटलुंक सैन्य लेई ते शंखकुमार ज्यां चोरनुं गाम हलुं, त्यां आवी पहोच्यो. ते वखते पद्विपति गाम त्यजी दइने कटपथी वीजे ठेकाणे संताई रह्यो. पठी युवराज शंख कुमार पण सैन्यना सारा बलवाला माणसो पासे गाम कवजे करावी पोते वृद्धोना यूथमां संताई रह्यो. पठी पद्विपतिए कपटथी पोताना संताडी राखेला माणसोने एकठा करीने कुमार गाममां ठे एवी शंकाथी कहेवा लाग्यो के, “ अरे सुजटो ! शंखकुमारने जीवतो जालो ! जालो ! ! ” एम कहीने पोते युद्ध करवा आव्यो, एटले शंखकुमारे किद्वामां राखेला पोताना माणसोनी साथे कर्म जेम प्राणीने घेरी बहे तेम तेने घेरी लीधो, तेथी नासी जवानो रस्तो न मलवाने लीधे तथा कुमारे तेने कंठमां कुवाडो मारवाथी ते चोर शंखकुमारने वश थयो. पठी जेनी जेनी जे जे वस्तु चोरी लीधी हती, तेने तेने ते ते वस्तुउं पाठी अपावी ते चोरने साथे लई शंखकुमार पोताना नगर तरफ आवतो हतो एवामां वीजा दिवसनी रात्रीये पोतानी ठावणीमां सुखथी उंधी गयेलो ते शंखकुमार अरधी रात्रिये करुण शब्दवाळुं रुदन सांचलीने उच्यो अने जे तरफथी ते शब्द आवतो हतो, ते तरफ चाळ्यो आगला जतां तेणे एक रुदन करती स्त्री दीठी. कुमारे तेने पूच्युं के, “ हे जीरु ! तुं शा दुःखथी रुचे ठे. ? ” एवां ते कुमारनां वचन सांचली विश्वास पामेली ते स्त्रीए. कह्युं के, “ हे राजन् ! अंगदेशमां चंपा नामनी नगरी ठे. त्यां जितारि राजा राज्य करे ठे. तेने कीर्तिमती स्त्री ठे. तेना उदररूप ठीपमांथी उत्पन्न थयेला मोतीना सरखी कांतिवाली यशोमती नामनी पुत्री ठे. गुणथी परिपूर्ण एवी ते पुत्री ज्यारे अज्यास करती करती यौवन अवस्था मां आवी पहोची, त्यारे श्रीपेण राजाना पुत्र शंखकुमारना गुणने तथा युवावस्थाना रूपने सांचली तेने विपे आसक्त थई. पठी कलाउंना समृद्धने जाणवाथी मनोहर ते यशोमतीये जेम पोयणी सूर्यने विपे रुचि न करे तेम वीजा राजाउंनेविपे रुचि करी. पिता जितारि राजाए शंखकुमारनेविपे आसक्त थयेली पोतानी पुत्रीने जाणीने तेने आपवाने जेट-

खामां हस्तिनागपुरमां पोताना माणसोने मोकले ठे, तेटखामां मणि-
शेखर विद्याधरे ते कन्यानुं मागुं कखुं, पण तेने ना पाडी श्रीपेण राजा-
ना पुत्रने आपवाने नक्की कखुं. पठी मणिशेखर विद्याधरे सिंचाणो जेम
चकलीनुं हरण करे तेम ते यशोमतीनुं हरण कखुं. हुं ते राजकुमारीना
हाथने वलगी रही अहीं सुधी आवी. पठी ते विद्याधरे वलथी मने ते
कन्याना हाथथी ठोडावी नाखी. हुं ते कुमारीनी धाव माता तुं, माटे ते
म्हारा विना दुःख पामशे, तेटला माटे म्हारा मनसां क्लेश थवाथी हुं
रोजं तुं. ” एवां ते रुदन करती स्त्रीनां वचन सांजली शंखकुमारे कखुं के,
“ हे माता ! तुं रोइश नहीं. धीरज राख. हुं जाउं. ते विद्याधरने
मारी अने कन्याने पाठी लावी हुं तने आपीश. ” एम कहीने वीर पुरु-
षोमां हस्तिसमान ते शंखकुमारे सवारना वखते विशाल पर्वतना शि-
खर उपर गुफाना वारणामां वेठेला अने यशोमतीनी प्रार्थना करता
एवा ते मणिशेखर विद्याधरने दीठो. ते वखते यशोमती उंचा खरथी
विद्याधरने कहेती हती के “ हे विद्याधर ! तुं मने आंही लाव्यो तुं,
पण म्हारो प्राणप्रिय जतरार तो शंखकुमार ठे, वीजो कोइ नथी. ” एवां
तेनां वचन सांजलीने शत्रुने कादसरखी पोतानी तरवार खेंचीने आ-
वता शंखकुमारने जोइ मणिशेखर विद्याधरे यशोमतीने कखुं के, “म्हारा
जाग्ये खेंचेलो आ त्हारो वहालो प्राणनाथ शंखकुमार आव्यो, तेने हुं
पहेलो देवांगनाउं पासे मोकलुं तुं. अर्थात् मारी नाखुं तुं तेने तुं जो. ”
एटखामां शंखकुमार तेनी पासे आव्यो अने तिरस्कार करीने कहेवा
लाग्यो के. “ अरे ! अधम विद्याधर ! हुं परस्त्रीयोनी चोरीनुं फल तने दे-
खाकुं तुं. ” शंखकुमारनां एवां वचन सांजलीने केशरीसिंहनी पठे ग-
र्जना करतो अने पाटुजथी पृथ्वीने कंपावतो मणिशेखर विद्याधर तेनी
सामो आव्यो. वत्तेने परस्पर युद्ध चादुं. पठी अगणित पुण्यना महा-
त्म्यथी शंखकुमारे पोताना शस्त्रथी मणिशेखरना अवध्य शस्त्रनो नाश
कस्यो. वली लाघवपणाथी तेना हाथमां रहेलुं धनुष्य खेंची लीधुं अने
तेज धनुष्यना बाणथी जेम योगी पुन्यो पोताना आत्मार्थी आत्माने
मारे तेम विद्याधरने मास्यो. तेथी ते विद्याधर मूल कपाइ गयेला जा-

डनी पेठे पृथ्वीउपर पड्यो. पठी शंखकुमारे तेने पवन विगेरे नांखी सचेत करी फरीथी युद्धने माटे बोलाव्यो एटले प्रसन्न थएला ते विद्याधरे शंखकुमारने कळुं के, “ हे कुमार ! जेम गुणथी आसक्त थएली आ त-मारी प्रिया ठे तेमज हुकममां रहेनारो हुं पण तमारो दास तुं एम जाणो. वली अमारा उपर अनुग्रह करीने वैताढ्य पर्वतउपर यात्रा करवा चालो. ” एवां ते विद्याधरनां वचन सांजली शंखकुमार तेने हा कहीनेह-स्तिनागपुरमां पोताना वृत्तांतनी खबर कहेवरावी अने यशोमतीनी धावमा-ताने पण पोतानी पासे बोलावी. पठी ते विद्याधरोए यशोमती अने धावमा-ता सहित वस्त्रालंकारथी सत्कार करेलो शंखकुमार वैताढ्य पर्वतउपर गयो. त्यां यशोमतीनी साथे शंखकुमारे निष्कपटपणाथी शाश्वत अरिहंत जग-वाननुं पूजन कळुं. त्यांथी मणिशेखर विद्याधर शंखकुमारने पोताना क-नकपुर नगरमां तेडी गयो अने दिव्य वस्त्र अलंकार विगेरेथी तेनो स-त्कार कस्यो. ” पठी शंखकुमारे ते विद्याधरोना शत्रुनो नाश अने राज्य-मां विस्तार विगेरे अनेक उपकारो कस्यो. ते उपरथी विद्याधरोए प्रसन्न थइने तेने पोतानी विद्या शिखवी अने पुत्रीउं आपी. तेउंने लइने जिता-रिराजाने आनंद पमाडतो शंखकुमार चंपानगरीमां आव्यो. स्वर्गथी पण अधिक वैजववाली ते नगरीमां शंखकुमार विद्याधरनी पुत्रीउं सहित यशोमतीने परण्यो. पठी त्यां वासुपुज्य स्वामीनी यात्रा करी अने पो-ताना कार्यने जाणनार एवो ते शंखकुमार जितारिराजानी आज्ञा लइ सर्व स्त्रीयो सहित पोताना हस्तिनागपुर नगरमां आव्यो.

पठी श्रीपेण राजा शंखकुमारने राज्यासन उपर वेसारी पोतें चारित्र लेइ केवल ज्ञान पाम्या. केटलेक दिवसे श्रीपेण केवली विहार करतां करतां हस्तिनागपुर नगरमां आव्या. तेमने वांदवाने माटे शंखकु-मार पोताना अंतःपुर सहित त्यां आव्यो. पठी उपदेश सांजली वैराग्य उत्पन्न थएला शंखकुमारे श्रीपेण केवलीने पूव्युं के, “ हे स्वामिन् ! विचा-रथी जोइये तो आसंसार असार ठे. एम सत्य थाय ठे; तो पठी म्हारे आ यशोमती साथे आटलो वधो प्रेमबंध शा माटे ठे ? ” शंखकुमारनां एवां वचन सांजली श्रीपेण केवलीए कळुं के, “ हे राजन् ! पहेला ज-वमां तुं ज्यारे धनकुमार दूनो त्यारे आ यशोमती धनवती नामनी त्हा-

री स्त्री हती १ त्यांथी पहेला देवलोकमां तुं देव अने ते देवी थइ. २ त्यांथी चवी तुं चित्रगति थयो त्यारे तेज तेज स्त्री त्हारी रत्नवती नामनी स्त्री थइ हती. ३ वली माहेंद्रदेवलोकमां तुं देव अने ते देवी थइ. ४ त्यांथी चवी तुं अपराजित कुमार थयो त्यारे ते प्रीतिमति नामनी त्हारी प्रीया थइ. ५ त्यांथी तमे वन्ने आरुण देवलोकमां देव देवी ६ थइने आ सातमा जवमां तुं शंखकुमार थयो तुं अने तेज स्त्री आ यशोमती थइ ठे. अहिथी चवी तुं अपराजित देवलोकमां देव थइने नवमा जवे आ जारत क्षेत्रने विषे यादवकुलमां नेमिनाथ नामनो वाविशमो तीर्थकर थइश. अने ते वखते आ यशोमती अपराजित विमानमां देवी थइने त्यांथी चवी त्हारी राजीमती नामनी कन्या थशे. पण त्हारे विषे आसक्त थयेली ते तने न परणवाथी चारित्रने धारण करी मोक्षने पामशे. वली पूर्वजवमां जे त्हारा नान्हा वे जाइ हता ते आ वे त्हारा जाइत तथा आ मतिप्रज नामनो पूर्वजवथी अनुसरी रहेलो प्रधान ते सर्वे त्हारा प्रथम गणधरो थशे. ” एवां श्रीपेण केवलीनां वचन सांजली शंखकुमारे पुंडरीक नामना पुत्रने राज्य आपी पोते स्त्री, जाइत अने प्रधानसहित चारित्र लीधुं. पठी अपूर्व वीशस्थानकादिक तप करी जक्ति विगेरेथी अरिहंत जगवाननुं आराधन करी निकाचित तीर्थकर नाम कर्म वांधी अने उत्तम वैराग्यने पामी कर्म रूप लेपरहित शुद्ध देहने धारतो ते शंखकुमार शंखना सरखो शोजवा लाग्यो. पठी जावना, क्षमणा, गर्हणा, अनशन, चार शरण अने पांच परमेष्टि नमस्कार इत्यादि शील आराधना पूर्वक अंतरंग शत्रुनो नाश करी निर्ममतावालो ते शंखकुमार मृत्यु पामीने अपराजित एवा अनुत्तर विमानमां देवता थयो अने त्यां तेणे तेत्रीश सागरोपम आयुष्य जोगव्युं. इति बीजा चार जवनुं वर्णन.

आ जंबूद्वीपना चरतक्षेत्रमां दक्षिण दिशाये लक्ष्मीना कोश सरखो कुशावर्त नामनो देश ठे, सर्व प्रकारना धान्यनी संपत्तिवाला अने उंची डांगरना क्षेत्रथी सुशोजित एवा ते देशमां अत्यंत मनोहर सौर्यपुर नामनुं नगर ठे. जे नगरनी लक्ष्मीने जोवा माटे उत्ताइवन थयेला इंड हजार नेत्र कर्यां ठे, ते नगरमां दशार्ह कुलमां उत्पन्न थयेलो अने उत्तम

रीते प्रजानुं पालन करतो एवो समुद्रविजय नामनो राजा ताराउना समूहने विषे चंद्रनी पेठे राज्य करतो हतो. शंकरने पार्वतीनी पेठे तेने सात प्रकारना अंगना दानथी अतिप्रिय शिवादेवी नामनी राणी हती.

हवे कार्तिक वदी वारसनी रात्रीये चित्रा नक्षत्रमां अने कन्या राशीने विषे चंद्रनो योग ठते अपराजीत देवलोक थकी चवीने त्रण ज्ञानथी विचूषित शंखकुमारनो जीव १ हस्ति, २ वृषभ, ३ सिंह, ४ लक्ष्मी देवी, ५ पुष्पनी माला, ६ चंद्र, ७ सूर्य, ८ ध्वजा, ९ कलस, १० पद्मसरोवर, ११ क्षीर समुद्र, १२ देवविमान, १३ रत्ननो राशि, १४ अग्निशिखा. ए चौद स्वप्नने सूचवता ठतां तेना उदरमां उत्पन्न थयो. ते वखते क्षणवार नारकी जीवने सुख थयुं अने त्रण लोकमां प्रकाश थयो. पठी शिवा देवी चौद स्वप्नने तथा पोताना मुखमां प्रवेश करता चंद्रने जोड जागी गड अने रोमांचथी आकूल व्याकूल थयेली ते शिवादेवीये स्वप्नानी वात समुद्रविजय राजाने कही. स्वप्ननी वात सांचली आनंद पामेला ते राजाए क्रोष्टुकि नामना निमित्तियाने बोलावी स्वप्नानी वात पूठी. एवामां पुण्योच्चारण नामना साधु आठ्या; तेथी तेमने पण राजाए स्वप्नानी वात कहीं. पठी ते वने जणाए राजाने स्वप्नानुं फल कळुं के, “ हे देव ! आ शिवादेवी तीर्थकरनी अथवा चक्रवर्तीनी माता थशे अने तेने पूर्वना पुण्यने योगे उत्तम स्वप्नना निमित्तथी महा पुण्यवान्, त्रण जगत्तुं रक्षण करवामां दिक्षित, अज्ञयदर्शी, सर्वनो आधार, कुलमां उत्तम, अने लोकमां उत्कृष्ट एवो पुत्र थशे. ” एवां तेमनां वचन सांचली आनंद पामेला अने जेमनो उदय वखणायेलो ठे एवा ते राजा अने राणीये घणा मान अने धनथी सत्कार करेला साधु अने निमित्तिक पोताने स्यानके गया. पठी इंडे पोताना आसन कंपथी तीर्थकरने गर्जमां आठ्या जाणी ते वावीशमा तीर्थकरने नमस्कार करीने स्तुतिकरी.

हवे ज्यारथी तीर्थकर जगवान शिवादेवीना उदरमां आठ्या, त्यारथी देशनो उदय थवा लाग्यो अने समुद्रविजय राजाना चंडारमां लक्ष्मी वधवा मांडी. लक्ष्मीण धारण करेली चतुराङ्गी पेठे, उत्तम अर्थवाली कविनी वाणीनी पेठे अने रत्ननी खाणनी पेठे शिवा देवीए गर्ज धारण कस्यो. प्रचुना प्रतापथी उत्पन्न थगला शुक्लध्यानथी होयनी ?

तेम प्रथम करतां शिवादेवीनुं शरीर कांश्क वधारे पीलुं थयुं. शुभ ग-
 र्जना प्रजावथी समुद्रविजय राजाए गुतिने मूकाववादि सर्व शिवा दे-
 वीना दहोला पूर्ण कस्या. पठी राजाए पुंसवन विगेरे जे जे कर्म करवा
 इच्छा करी ते ते कर्म इंद्रे करेलां दीठां. तीर्थकर जगवान माताना उदरमां
 वृद्धि पामता उता पण मातानुं उदरवृद्धि पाम्युं नहीं ए एक आश्चर्य हतुं.
 कह्युं ठे के, म्होटा पुरुषने संपत्तिने विपे अथवा विपत्तिने विपे विकार
 क्यांथीज होय. पठी श्रावण शुदी पांचमनी रात्रिये चित्रा नक्षत्रमां चंद्र-
 नो योग ठते अने लग्नमां सर्व श्रेष्ठ ग्रहो रह्ये ठते शिवा देवीथी तीर्थ-
 कर जगवाननो जन्म थयां. आसन कंपवाथी ठपन्न दिशा कुमारीका-
 उंये प्रचुनी पासे आवी जगवानना जन्मने वखाणीने नमस्कार कस्यो.
 पठी केटलीएक कुमारीकाउ संवर्त वायुथी सूतिकाना ग्रहने शुरू करी,
 जिनेश्वर जगवाननी पासे उनी रही एटले वीजी कुमारीकाउ, सुगंधी
 जलथी सूतिकाना ग्रहने ठांटवा लागी. केटलीक शृंगारना अलंकार जा-
 लीने; केटलीक दर्पण जालीने; केटलीक वींजणाने ग्रहण करीने; केट-
 लीक चामर जालीने; केटलीक दीवी लेइने, एम सर्व कुमारीकाउ जुदी
 जुदी सेवा करवा अने प्रचुना गुण गावा लागी. कोइएक कुमारिका जिनै-
 श्वरना ठेदेला नालने पृथ्वीमां नांखी कपूर विगेरे सुगंधि पदार्थोथी खाडाने
 पुरी दीधो. केटलीक कुमारीकाउंये सूतिकागृहथी चारे दीशामां सिं-
 हासनथी सुशोभित केलना मंडप कस्या. केटलीक कुमारीकाउंये जिनै-
 श्वर जगवानने तथा शिवादेवीने मंगल स्नान करावी, चंदननुं विले-
 पन करी, वस्त्रालंकार विगेरे धारण करावी अने चंदन तथा जस्म वि-
 गेरेनी पोटली बांधीने “ दीर्घ आयुष्यवाला थाउं.” एम आशीश आपी.
 पठी आसनकंपथी प्रचुना जन्मने जाणी सौधर्म देवलोकना इंद्र त्यां
 आवी सूतिकाना घरने त्रण प्रदक्षिणा करी जिनेश्वर जगवानने तथा
 शिवादेवीने नमस्कार कस्यो. त्थार पठी शिवादेवीने अम्यापिनी निझा
 मूकीने इंद्र पांच रूप धारण कस्यां. एक रूपथी जिनेश्वर जगवानने वे-
 हायमां धारण कस्या. एक रूपथी जिनेश्वर जगवानने माये ठत्र धारण
 कस्युं. वे रूपथी वे चामर ग्रहण करी पवन नागवा लाग्यो अने एक
 रूपथी वज्रने उठावनो थागल चाळ्यो. पृथ्वी रीने इंद्र जिनेश्वर जगवा-

नने मेरुपर्वत उपर पांडुकवनमां ज्यां शास्वतुं रत्नं सिंहासन हंतुं त्यां
 लेइ गयो. त्यां ते पूर्वाग्निमुखे जगवानने खोलामां लेइने वेगो एटले
 वीजा त्रेंसठ इंद्रो त्यां श्राव्या. पठी सुवर्ण विगेरेना एक हजार ने
 श्राठ कलशोमां जरेला तीर्थना सुगंधी जलथी देवडुंडुजिपूर्वक अग्नि-
 षेक करी सुगंधी चंदनथी पूजन करी हर्षित मनवाला इंद्रोए स्तुति
 करी. पठी इंशानेंद्रे पांच रूप विकूर्वि प्रजुने पोताना खोलामां लीधा
 एटले सौधमेंद्रे चार दिशामां स्फाटिकना चार वृषजो प्रकट करी तेम-
 ना शिंगडाथी उडलती डुधनी धारावडे प्रजु उपर अग्निषेक कस्यो. ते
 वखते तुंबुर विगेरे गंधर्वो गान करवा लाग्या अने अस्परार्ड नाचवा
 लागी. पठी सुगंधि चंदननो लेप करी, कटपवृक्षना पुष्पोथी पूजन करी
 इंद्रे दिव्यवस्त्र प्रजुने धारण कराव्यां. पठी दिव्य चोखाथी अष्टमांग-
 लीक आलेखी मांगलीक गीतोनुं गान करतां करतां आरति करी, ते
 वखते इंद्राणि अने रंजा विगेरे अप्सरार्डना समूहे नाच करतां करतां
 नेत्रना कटाक्षरूप पुण्योवडे करीने जगवाननुं पूजन कस्युं. पठी इंद्रे “हे
 नाथ ! तमारा शरीररूप इंद्रनीलमणिने जोनारां म्हारां नेत्रो आजे
 बहु प्रसन्न थाय ठे. हे यडुनायक ! यमुना नदीना जल समान तमारा
 शरीरनी श्यामकांति गंगाना जल समान उज्वल यशने उत्पन्न करे ठे;
 ए पृथ्वीमां आश्चर्य ठे. हे महाराज ! आ मेरु पर्वतनुं शिखर म्होटा
 रत्नोथी जरपूर ठे तो पण तमारा सरखा रत्नवडे करीनेज रत्नवाळुं थयुं
 ठे.” एप्रमाणे स्तुति करी त्यांथी लेइने जगवानने माता शिवादेवी
 पासे मूक्या. तथा तेमने जमणे अंगोठे अमृत संचाखुं के जेथी जुख्या थ-
 येला जगवान पान करे. वली तेणे पांच अप्सराने धाव तरीके त्यांज
 मूकी. पठी सूर्य जेम कमलीनीनी निद्रा खेंची ले तेम इंद्रे मूकेली शि-
 वादेवीनी अवस्त्रापिनी निद्राने खेंची लीधी. इंद्रनी आज्ञाथी कुवेरे
 समुद्रविजय राजाना घरने विषे हर्ष करनारी अनेक रत्नोनी वृष्टि करी.
 पठी देवताळ नंदीश्वरे महोत्सव करी पोतपोताने स्थानके गया. ते व-
 खते सवार थइ एटले दक्षिणावर्त वायु वावा लाग्यो. दिशाळ प्रसन्न
 थई. सर्व जगत् हर्षमय थयुं अने पूर्वदिशाचे प्रजुने जेट थापवा माटे
 सूर्यरूप फल प्रगट कस्युं. ते वखते कमलीनीनी पठे शिवादेवीनां वे

नेत्र उघडी गयां, तेथी तेमणे जंगम “हात्रता चालता” कटपवृक्षना जेवा पुत्रने दीठा. पठी राजा समुद्रविजयने वधामणि दीधी. तेथी वसंतऋतु-मां कोकिलानी पेठे हर्षे पामेला ते राजाए बंदीवानोने ठोडी मूकी हर्षेथी वधामणिने माटे आवेला ज्ञातिजनोने तथा नाच करती वारांग-नाठने उत्तम जेटो आपीने जगत्मां आश्चर्यकारी पुत्रनो जन्ममहोत्सव कस्यो. ठठा दिवसे सूर्य चंद्रनां दर्शन कराववापूर्वक ठठीनो महोत्सव करी बारमे दिवसे नामकर्म महोत्सव कस्यो. ज्यारथी जगवान गर्जमां आव्या, त्यारथी लोकोनां अरिष्टो “डुःखो” नाश पाम्यां; ते उपरथी प्र-जुनुं अरिष्टनेमि एवुं नाम पाड्युं. पठी राजाउए परस्पर एकवीजाना हा-थमांथी तेडेला जगवान जिन जिन पन्नमां फरता राजहंसनी पेठे शोचवा लाग्या. जगवानना कंठने विषे धारण थयेली सुवर्णयुक्त मोतीनी माला जगवानना मुखरूप चंद्रनी सेवाने माटे उदेय पामेला ताराउनी पंक्तिनी पेठे शोचती हती. सहज सौभाग्यथी सुशोचित जगवान पिताना अ-नेक मनोरथनी साथे वधता हता.

एक वखते प्रतिवासुदेव जरासंध राजाए समुद्रविजय राजाने कहाव्युं के “वैताढ्य पर्वतनी पासेना सिंहपुरनगरना सिंहरथ राजाने वांधीने म्हारी पासे जे माणस लावशे; तेने हुं म्हारी जीवयशा पुत्री परणावीश अने एक मनोहर नगर आपीश.” ए वात सांजलीने वसुदेवे समुद्रविज-यने हाथ जोडीने कळुं के, “ए काम हुं करीश.” एटले समुद्रविजय राजाए कळुं. “ए काम तारुं नथी.” तोपण वसुदेव न मानतां पो-तानो रथ जोडावी कंसने सारथी करी युद्ध करवा गयो. सिंहरथ राजा पण सामो युद्ध करवा आव्यो. पठी वसुदेव सिंहरथ राजाना सैन्यने मारी तेने पाडी कंसपासे बंधावी पोताना नगरमां लाव्यो एटले समुद्र-विजय राजाये वसुदेवने एकांतमां चेसारीने कळुं के, क्रोष्टुकि निमित्ति-याए कळुं ठे के. “जे माणस जीवयशानो पाणीग्रहण करशे; तेना कुल-नो क्षय थशे.” माटे विचार करी कंसने जीवयशा परणावी तुं सुन्वी था.” एवां समुद्रविजय राजानां वचन सांजली वसुदेव कंसने जरासंध पाले लेइ गयो अने तेने जीवयशा परणावी. तंमज मथुरा नगरी पण कंसनेज अपावी.

हवे ज्यारे कंस मरायो अने प्रतिवासुदेव एवा जरासंधना दूतनुं अपमान कछुं. त्यार पठी यादवोए क्रोष्टुकी निमित्तियाने पूब्युं एटले तेणे कछुंके, “रामकृष्ण थोडा दिवसमां अर्धाचरत क्षेत्रना अधिपति थशे. तमारे खेद पामवो नहि; परंतु त्यां सुधीमां तमारे पश्चिम दिशामां विंध्यपर्वतना सन्मुख समुद्रने कांठे निःशंकपणाथी रहेवुं अने कृष्णनी प्रिया सत्यज्ञामा जे ठेकाणे वे पुत्रोने जन्म आपे, ते ठेकाणे नगर वसावी निश्चयपणेथी निवास करवो.” पठी सात क्रोड कुलसहित यादवो शौरपुरथी नीकल्या अने अगीयारक्रोड कुलसहित उग्रसेन निकल्यो. तेउ विंध्याचल पासे आव्या एटलामां तेमणे काल तथा महाकालनी वात सांजली एटले सर्व यादवो क्रोष्टुकिना सत्यवचनने वखाणवा लाग्या. आगल जतां तेमने मुनि मल्या. मुनिने समुद्रविजयराजा विगेरे पुरुषोए पूब्युं के, “हवे पठी शुं थशे?” मुनिए कछुं. “तमारो पुत्र वाविशमो जिनेश्वर थशे. तेमज रामकृष्ण अर्धा चरतक्षेत्रना अधिपति थशे.” मुनि एम कहीने विहार करी गया. पठी यादवो सोरठ देशमां आवीने अर्धचंद्राकार ठावणी करीने रह्या. ते वखते सत्यज्ञामाने जानु अने जामर एवा वे पुत्र थया; एटले कृष्णे त्रण उपवास करी सुस्थित देवनी आराधना करी. तेथी प्रसन्न थएला सुस्थित देवताए प्रत्यक्षपणाथी आवी सुघोश नामनो शंख रामने अने पांचजन्य नामनो शंख कृष्णने आपीने कछुं के, “मारुं शुं काम ठे? जे होय ते कहो.” कृष्णे कछुं के, “विष्णुनी द्वारकापुरी पाणीमां वूडी गइठे ते अमने आप.” एवां कृष्णनां वचन सांजली सुस्थितदेवे इंद्रपासे जइ ते वात कही. तेथी इंद्रे कुबेरपासे समुद्रमां अठार हाथ उंचा अने वार हाथ जाडा रत्नजडीत्र सोनाना गढवाली, नव हाथ उंडी खाइवाली, देवताना वैमान सरखा एक, वे, त्रण मालथी सुशोजित क्रोड मेहेलवाली, श्रीकृष्णने माटे सर्वतोन्नद्र नामना अठार मेहेलवाली, रत्नजडित्र उत्तम सजावाली, जिनमंदिरोवाली अने अनेक प्रासादवाली नगरी एक रातमां वनावी आपी. तथा देवताउए ते पश्चिम समुद्रने तीरे द्वारका नगरीना राज्यासन उपर श्रीकृष्णने अजिपेक करी म्होटो उत्सव कख्यो.

हवे त्रण ज्ञानयुक्त नेमिकुमार चलजड विगेरेनी साथे वालकनी पेंठे

बगीचामां रमता हता. बलजद्रादिक तेमने बहु रमतोथी रमाडता हता; कारण अवस्थाने अनुसरनारो चाव म्होटा पुरुषोने पण वाध करे ठे. कुमार अवस्था उलंघी वज्ररूपनाराच युक्त शरीरवाला, चतुरस्र मूर्तिवाला अने दशधनुष्य प्रमाण शरीरवाला नेमिकुमार यौवनावस्थामां आवीपहोंच्या. ते वखते वणजाराज रत्नकंबलो वेचवा आव्या; पण त्यां न वेचतां तेज वधारे लाज खावा माटे राजगृह नगरमां गया. त्यां तेमणे जीवयशाने रत्नकंबलो देखाडी. तेणे रत्नकंबलनुं मूल पचासहजार रुपीया कळुं; एटले वणजाराजए कळुं के, “अमने लाख रुपीया द्वारकामां मळता हता; पण त्यां न आपी अने वधारे लाज खावाने माटे अहीं लाव्या तो अहीं पचास हजार रुपीया कीमत थइ, माटे अमने धिक्कार ठे के, अमे त्यां न आपी.” एवां वणजारानां वचन सांचली जीवयशाये पूव्युं के, “द्वारकां नगरी क्यां ठे ? अने तेनो राजा कोण ठे ?” तेजए कळुं के, “पश्चिम देशने विषे सुस्थित देवे आपेला स्थानमां देवताए निर्माण करेली अने कुवेरे धन धान्यथी जरेली द्वारका नगरी ठे. वसुदेव अने देवकीनो पुत्र एवो कृष्ण ते नगरीमां राज्य करे ठे.” वणजारानां आवां वचन सांचली शरीरमां चुत आवेलानी पेठे पोताना हुटा केश करीने माथामां कूटती कूटती ते जीवयशा मगध देशना राजा पोताना पिता जरासंधने कहेवा लागी के “अरेरे ! हजु कंशनो शत्रु जीवे ठे.” तेनां वचन सांचली जरासंधे कळुं के, “हे वठे ! धीरज राख्य ! एम कहीने ते प्रयाणनो पटह वगडावी सहदेव विगेरे पुत्रोने साथे लइ तैयार थयो. ते वखते अपशुकन थवा लाग्यां. एटले डुर्योधन अने शिशुपाले ना पामी तो पण घणो क्रोधयुक्त थयेलो ते जरासंध सूर्यनी पेठे पश्चिम दिशा तरफ चाल्यो. पठी युद्ध जोवामां कौतुकी एवा नारदे मगधदेशना राजानुं प्रयाण द्वारकाना अधिपति कृष्णने कळुं. कृष्णे पण हुंकार शब्द करी प्रयाणनो पटह वगडाव्यो; तेथी परिवार सहित क्रोडो यादवो तैयार थया. उग्रसेन असंग्य सैन्य लइने तैयार थयो. महात्तेन विगेरे अनेक राजाज तथा महाबलवाला तेमज जाणे पांच पांच अंगने धारण करनाराज होयनी ? एवा पांडवो अने सान्तरा तरफची अनेक राजाज कृष्णनी तरफ आव्या. पठी युद्ध पुरुषोए आर्शीर वचन थांपला

अने मंगल करेला कृष्ण, गरुडध्वजवाला तथा दारुक सारथीवाला रथमां वेसी क्रोष्टुकिए आपेला विजयकारी उत्तम मुहूर्तमां जयजय शब्द करीने वलज्जनी साथे ईशानतरफ प्रयाण करी जरासंधना सैन्यने मळ्या. ते वखते प्रलय कालना वायुथी क्षोत्र पामेला सह्य अने विंध्याचल पर्वतनी पेटे ते वझे सैन्य शोचवां लाग्यां. ते वखते राजाउने माथे रहेला रत्नजडीत सोनाना अने रुपाना ठत्रोनां मंडलोथी आकाश हजारो सूर्य चंद्रना सरखुं शोचवा लाग्युं. ते वखते हाथीउनी गर्जनाथी, घोडाउना खोंखाराथी, रथना घोरथी अने पालाउना सिंहशब्दथी जगत् शब्दमय थइ गयुं. घोडाउनी खरीउथी उमेत्ती धूले करीने आकाश रजमय थयुं. दिवसो अमासनी रातना सरखा अंधकारमय थइ गया; तेथी जूतो तथा राक्षसो पोतानी मरजी प्रमाणे फरवा लाग्या. पठी हंस अने डिंजक नामना प्रधानोनी साथे विचार करी जरासंधे शत्रुउना सैन्यनो नाश करवाने माटे सहस्र आरावालो चक्रव्यूह रच्यो. एक हजार आरामां एक हजार राजा, वे हजार रथ, सो हाथी, पांच हजार घोडा, अने सोल हजार पायदल, एप्रमाणे सैन्य राखी कौरव अने गांधार राजाने चक्रव्यूहनी पाठल राखी अने पोते पांच हजार राजाउ सहित चक्रव्यूहना मोठा आगल रह्यो. तथा चक्रव्यूहनी वार अनेक राजाउ यादवोने युद्धने माटे बोलाववाने रह्या, पठी जरासंधे रचेला चक्रव्यूहने सांजलीने समुद्रना सरखा गंज्जीर बुद्धिवाला यादवोए चक्रव्यूह जीतवाने माटे पोतानी सेनानो गरुडव्यूह रची, पचास लाख कुमारोने गरुडव्यूहना मुख आगल राखी वलज्ज तथा कृष्ण गरुडव्यूहना मस्तक उपर रह्या. अने चारे तरफ अनेक सुजट राजाउ रह्या, के जेने जोवाथीज शत्रुउनो गर्व गली जाय. ते वखते अवधिज्ञानथी युद्धनो समय जाणीने इंडे पोतानो मातली सारथी वालो रथ नेमिनायने माटे मोकळ्यो. पठी वझे सैन्यमां युद्धनां वाजींत्र वाग्यां एटले त्रण जगत्ने आश्रयकारी जयंकर युद्ध चाळ्युं, वीरपुरुषोना खड्गना घाथी उत्पन्न थयेलो अग्नि रुधिररूप जलथी शांत थवा लाग्यो. वीर पुरुषोना पगथी उडती धूल रुधिरथी कादवरूप थइ. त्रुटता वीरपुरुषोना सुकृटथी कृष्णमात्र प्रकाश थवा लाग्यो. ते वखते चतुरंगी

सेनाना घातना रुधिरथी राती थइ रहेली चूमिना जेवी पश्चिम दि-
 शामां सूर्य अस्त पाम्यो. रुधिरथी प्रसन्न थएला वैतालोनी पेठे ते रणां
 गणमां मस्तकरहित शरीरो नाचवा लाग्या. ते दिवसे जेनी जीत थएली
 ठे एवा सर्वे यादवो जय जय शब्द करीने रणथी पाठा फख्या अने
 जेनो सेनापति नाश पाम्यो ठे एवुं जरासंधनुं सैन्य पण पातुं फळुं. वीजे
 दिवसे जरासंधे शिशुपालने सेनापति स्थाप्यो; तेथी तेणे हशीने कृष्ण-
 ने कळुं के, “ हे कृष्ण ! आ गोकुल नथी, पण रणसंग्राम ठे. ” एवां
 तिरस्कारनां वचन बोलतामांज कृष्णे चक्रथी तेनुं मस्तक, कुंजार जेम
 दोरडीथी चाकवाउपर रहेला काचा घडाने ठेदी नाखे तेम ठेदी नाख्युं;
 तेथी क्रोध पामेला जरासंधे बलजडना दश पुत्रने मारी नाख्या एटले
 बलजडे पण तेना अठवीश पुत्रने माख्या अने कृष्णे पण तेना एक
 सारा पुत्रने माख्यो. पठी पुत्रना नाशथी क्रोध पामेला जरासंधे बल-
 जडने एक गदा मारी; तेथी ते रुधिरने वमतो ठतो पृथ्वी उपर पड्यो
 अने कृष्णने पण अनेक वाणोथी जेम वादलां सूर्यने ढांकी दे तेम ढां-
 की दीधो. पठी ग्लानी पामेली यादवनी सेनाने जोडने मातली सार-
 थिए नेमिनाथने कळुं के, “ हे स्वामिन् ! तमारा वे हाथ सर्वे जग-
 तनुं रक्षण करवाने समर्थ ठे, माटे आ निर्दयपणाथी यादवनी सेनाने
 मारनार जरासंध तमारे उपेक्षा करवा योग्य नथी. जो के तमारे कोड
 स्वपर नथी, तो पण आ यादवकुलनो उद्धार करो. कारण के जुड सूर्य
 पोयणीने संकोच करतो ठतो पोताना बंधुरूप कमलना बनने शुं प्रकाश
 नथी करतो ? माटे आ शत्रुजने बल देखाडवा माटे शस्त्र ग्रहण करीने
 यादवकुलनो उद्धार करो. ” एवां मातलीनां वचन सांजली नेमिनाथे हा-
 थमां धनुष लइ वर्षादनी धारानी पेठे अनेक वाणो ठोड्यां अने वीर
 पुरुषोना मुकुटोने कापी नाखी तथा माथाजने मुंकी नाखी जोनां जोनां
 लाखो माणसोने विलक्षणां पमाड्या, के जेथी जरासंधनी सेनारूप स-
 मुद्र यादवनी सेनारूप खानामां वृंकी गयो. एथी योगीश्वर नेमिनाथनुं
 महात्म्य प्रकाश पाम्युं. पठी नेमिनाथे करेला उपचारथी स्वस्य धयेला
 बलजडे शत्रुजनी सेनाने मदोन्मत्त हाथी जेम वृद्धोने फेंकी नाखे तेम
 फेंकी नाखी. पोतानी सेनाने नाश पामेली जोडने काळना सरग्या

क्रोध पामेला जरासंधे कृष्णने कहुं के, “अरे गोवालना पुत्र ! तूं म्हा-
 रा जमाइने कपटथी मारीने मंत्रना जाण पुरुषथी झूतनी पेठे नाशी
 जइ पश्चिम समुद्रमां रह्यो तुं, पण आजे यमराजथी स्पर्श थयेला तने
 कंस पासे मोकलीने म्हारी पुत्रीनी प्रतिज्ञा पूर्ण करीश.” जरासंधनां
 एवां वचन सांजलीने कृष्णे कहुं के, “केड बांधीने आव, वार न कर.
 पिता, पुत्र अने माताने एक संगायमां करूं.” एम परस्पर तिरस्कार
 करता अने समुद्रनी पेठे गर्जना करता ते महा बलवाला कृष्ण अने
 जरासंध युद्ध करवा लाग्या. जूदी जूदी विद्यार्थी अनेक जातिना शस्त्रोने
 फेंकतां तेज एक वीजाने त्रम करवा मंड्या. अने एवी रीते युद्ध करवा
 ग्या के जेथी मेरु पर्वतसहित पृथ्वी कंपवा लागी. दीशाउंना हाथीने
 त्रम थवा लाग्यो. समुद्रो दोज पास्या अने सर्व ब्रह्मांड फाटवा लाग्युं.
 पठी शस्त्र रहित थयेला जरासंधे सूर्यना सरखी कांतिवाळुं चक्र कृष्ण
 उपर फेक्युं; पण ते चक्र रमतना दरुनी पेठे कृष्णना हृदयनो स्पर्श
 करी राजहंसनी पेठे हस्त कमल उपर वेतुं. ते वखते देवताउंए “आ
 नवमो वासुदेव ठे.” एम कहीने सुगंधी जलनो अने पुष्पोनो वर्षाद
 कख्यो. पठी कृष्णे चक्र मारीने पोताने तिरस्कार करनार जरासंधनुं म-
 स्तक कापी नाख्युं एटले देवताउंए जय जय शब्द कख्यो. जाणे स-
 र्वना संहार माटेज उत्पन्न थइ होय नही शुं ? एवी जीवयशाये जरा-
 संधनुं मृत्यु शांजलीने माताउं सहित तुरत अग्निमां प्रवेश कख्यो. पठी
 नेमिनाथे आज्ञा करेलो मातली सारथी पोताने स्थानके गयो अने कृ-
 ष्ण अर्धा नरतखंडने जीतीने फरी द्वारकामां गया. त्यां सोल हजार
 राजाउंए पोतपोतानी एक एक मोकलेली पुत्रीने परणी अर्द्ध चक्रवर्ती
 पणार्थी प्राप्त थयेला शंख, खड्ग, धनुष, चक्र, वनमाला, मणि अने ग-
 दारूप सात रत्नोथी तथा समृद्धिथी अलंकृत थयेला ते कृष्ण, बलजड
 सहित चक्रवर्ती राज्य चोगववा लाग्या. तथा वीश हजार राजाने
 वंधीखानामांथी ठोडावी पोताना मित्रोनी साथे क्रीडा करवा लाग्या.
 अने नेमिनाथ तो विषय सुखथी विमुख थया. ॥ इति नेमिनाथ जन्म
 महोत्सव तथा बाल संग्रामसंपूर्णम् ॥

एक दिवसे खंचरी अने नृचरी विगेरे पोतपोतानी हजारो स्त्रीयोनी

साथे बगीचामां विहार करता कृष्णना पुत्र प्रद्युम्न तथा सांव विगेरेने जोशने समुद्र विजय राजाए अने शिवादेवीये युवावस्थामां आवेला पोताना पुत्र नेमिनाथने कहुं के, “ हे विश्वमां एक वहाला पुत्र ! पुत्र-वाला माणसोमां अमे तमारारूप पुत्रनी उत्तम रेखाने धारण करीए ठीए; पण यौवन अवस्थामां प्राप्त थयेला तमे विवाह करता नथी; तेथी बीजाउंना पुत्रोनी बहुउं जोशने अमारा मन बहु दुःखाय ठे. जग-त्मां विधिये तमारे विपे सर्व संबंध निर्माण कस्यो ठे; तो पण जुउं के माणिक्य सोनाने मढ्याविना शोचतुं नथी.” वली बहुने जोवा उत्साह पामेली शिवादेवीये कहुं के, “ हे पुत्र ! पृथ्वीमां जे स्त्रीयोनां मुख आगल कहेला कामने करनारी, उत्तम घरेणांने धारण करनारी अने नेत्रने अमृतना पारणा सरखी बहु फरे ठे; तेज स्त्रीयोने हुं धन्य मानुं हुं.” एवां माता पितानां वचन सांजलीने अने तेमने नमस्कार करीने नेमिनाथे मधुर वाणीथी कहुं. “ हुं दुःखना परिणामज्जुत कन्याने परणवाथी उत्साह पामतो नथी. ज्यारे हुं चतुर अने हितकारी स्त्रीने देखीश त्यारे परणीश; माटे तमारे ते वावत खेद करवो नहीं. कारण के दुःखनी बेल सरखी दारुण स्त्रीने परणवाथी कष्टना पात्ररूप थवाय ठे. “ एम कहिने तेमणे सरल मनवाला ते मात पिताने बोध पमाड्यो. कहुं ठे के—तत्वने विपे दृष्टिवाला मनुष्यो स्वपरजेदने स्वीकारता नथी.

हवे यशोमतिनो जीव अपराजीत देवलोकथी चवीने उग्रसेननी स्त्री धारणीने विपे पुत्री पणाये उत्पन्न थयो. माता पिताए तेनुं राजीमती नाम पाड्युं. पठी ते राजीमती शाश्वत रसना आश्रयवाली बेलनी पंठे ब-धवा लागी. चंडनी लेखानी पंठे पृथ्वी उपर सर्वने हर्ष पमाडती अने सर्व कलानो अज्यास करती ते अनुक्रमे यौवनावस्थामां आवी पढोंची. एक दिवसे कुमारोथी विंटलायेला नेमि कुमारे कृष्णनी आयुशाला-मां “ जाणे बीजा कृष्ण होय नहीं शुं ? तेम प्रवेश कस्यो. अने धनुष्य, खड्ग, चक्र, विगेरे आयुधोने जोशने पठी एकदृष्टी शंखने जोवा लाग्या. पठी शंखने ग्रहण करवानी इत्ता करतां नेमिनाथने रक्षण कर-नाराउण नमस्कार करीने कहुं के, “ हे प्रभु ! सांतलो, आ पांचजन्य शंखने ग्रहण करवाने एक कृष्ण समर्थ ठे. बीजा कोइ नथी. तो बगा-

डवाने तो क्यांथीज समर्थ थाय ? माटे तमे मिथ्या प्रयास करशो नहीं. ”
 एवां ते रक्षकोनां वचन सांजलीने ना कह्या ठतां पण नेमिनाथे, बाल-
 क जेम हाथमां दडो लहे तेम शंख लीधो अने पोताना मुखे धारण
 कस्यो. ते वखते ते शंख हृदयमांथी निकलेला शुद्ध उज्वल ध्यानरूप
 पिंकना सरखो शोजवा लाग्यो. पठी ते शंखने वगाडवाथी जगतने पुरी
 नाखे एवो घोर शब्द निकल्यो, के जेथी रक्षको मूर्ठा पामीने जाणे रो-
 गवाला पड्या होय नही शं ? तेम पृथ्वी उपर पड्या. वली ते शंखना
 शब्दथी प्रलयकालना समयनी पेठे समुद्रो क्षोत्र पाम्या. पृथ्वी कंप-
 वा लागी. ब्रह्मांड फाटवा लाग्युं. गर्जो पडवा लाग्या अने द्वारकानो
 गढ जाणे समुद्रमां पडवाने जतो होय नहीं शं ? एम कंपवा लाग्यो. ते
 वखते राज पुरुषोनी साथे सन्नामां वेठेला कृष्णे शंखनो शब्द सांजली
 ज्ञांति पामीने अने चारे तरफ जोडने बलजडने कहुं के, “ हे जाइ !
 पांचजन्य शंखने वगाडतो शं कोइ वीजा द्वीपथी विष्णु आवे ठे ? के
 वीजो कोइ विष्णु उत्पन्न थयो ? ” एटलामां जयज्जीत थयेला रक्षकोए
 आवीने कृष्णने कहुं के, “ तमारा पांचजन्य शंखने नेमिनाथे वगाड्यो
 ठे. ” एवां रक्षकोनां वचन सांजली जेनो मुकुट शंखना शब्दथी कंप्यो
 हतो एवा कृष्णे विस्मय पामीने कहुं के, “ आपणा कुलमां नेमिनाथ
 चक्रवर्ती थया; कारण के जे शंखने में वगाड्ये ठते पण आवो शब्द थ-
 यो न होतो. ” एम विचार करता करता कृष्ण पोतेज नेमिनाथ पासे आ-
 व्या. पठी पोताना अर्धा आसन उपर बेसारीने कृष्णे नेमिनाथने कहुं
 के, “ हे बंधो ! जेना शब्दथी आकाश पुराइ गयुं हतुं एवो आ शंख
 तमे वगाड्यो ? ” नेमिनाथे हा कही. एटले कृष्णे मधुरवाणीथी नेमिना-
 थने कहुं के, “ हे जाइ ! ज्यारे तमे शंख वगाड्यो हतो त्यारे आ पृ-
 थ्वी कंपवा लागी हती, माटे तमे महा बलवाला ठो; तेथी आपणे वं-
 ने जणा परस्पर एक वीजानुं बल जोवा मद्धयुद्ध करीए. ” कृष्णनां एवां
 वचन सांजली नेमिनाथे पोताना अनंत बलनो विचार करीने कृष्णने
 कहुं के, “ हे जाइ ! आपण वंनेने मडकरीथी पण मद्धयुद्ध करवो यो-
 ग्य नथी, माटे बलजडने साक्षी राखी आपणे वंने जणा परस्पर हाथ
 नमावीए. ” पठी कृष्णे पोतानो हाथ लावो राख्यो एटले ते हाथने ने-

मिनाथे वालक जेम कमलना नालने वाली नाखे तेम वाली नाख्यो. प-
ठी नेमिनाथे पोतानो हाथ लावो राख्यो, पण कृष्ण ते हाथने वज्जना
अंजनी पेठे वालवाने समर्थ थया नही. पठी कृष्ण नेमिनाथनां वखाण
करवा लाग्यो के, धन्य ठे आपणा कुलने ! केजे तमारा सरखा वीर पुरुषो
आपणा कुलमां उत्पन्न थया ठे.” एम कहीने पठी वलज्जने कळुं के,
“ हे जाइ ! आर्यकुलमां जन्म पामेला नेमिनाथना सरखुं वल
इंद्रनुं के कोइ पण चक्रवर्तीनुं नथी, तो ते ठ खंड पृथ्वीनुं राज्य
जोगवे ते कोइ दुर्ह्वज नथी. ” एवां कृष्णनां वचन सांजली तेमनी शंका
दुर करवाने माटे वलज्जने कळुं के, “ हे जाइ ! ते नेमिनाथ पोताना
वले करीने आपणा उपर राज्य जोगवे ठे. कारण के जेमणे जरासंधनी
जरा उतारी ते शुं तमे नथी जाणता ? वली नैमितिए कळुं ठे के, ए
नेमिनाथ बावीशमो तिर्थकर थशे; माटे नरकना कारणरूप राज्यनी ए-
मने इहा नथी अने मोक्षमां जनारा ए नेमिनाथ, कुमार अवस्थार्थीज
द्रढ शीलव्रत पाले ठे.” एवां वलज्जनां वचन सांजली घणो हर्षे पामेला
कृष्ण अंतपुरमां जइ रुक्मणी विगेरे पोतानी स्त्रीयो पासे नेमिनाथनां
वखाण करवा लाग्या. पठी त्यां नेमिनाथने बोलावी, घणुं मान आपी,
प्रसन्न करी, सुगंधी चंदन विगेरे चोपनी, रत्नना सिंहासन उपर वेसा-
डी, अने प्रेमथी व्याप्त एवा ते वने जणा उत्तम रसोइ जम्या. एवी रीते
दिवसे दिवसे षगीचामां, वाव्य अने तलावने कांठे अंतःपुर सहित कृ-
ष्ण नेमिनाथ साथे रमता हता. एक दिवस कृष्णे पोताना द्वारपाल
रक्षकोने आज्ञा करी के, “ तमारे मारा प्राणप्रिय वंधु नेमिनाथने कोइ
ठेकाणे पण रोकवा नहीं. ” तेमज रुक्मणी, सत्यजामा, रेवती विगेरे
पोतानी सर्व स्त्रीजने कळुं के, “तमारे नेमिनाथने दियर सरखा मानवा.”
त्यार पठी समान चित्तवाला नेमिनाथ कृष्णना अंतःपुरमां निःशंकपणे
जवा आववा लाग्या.

एक वखते शिवादेवीचे कृष्णने कळुं के “ हे कृष्ण ! तमे नेमिना-
थने एवो बोध करो के जेथी पुत्रनी स्त्रीना सुखने जोवारूप म्हागे मनो-
रथ पूर्ण थाच. ” पठी नारायणे ते बात रुक्मणी विगेरेना सुखथी नेमि-
नाथने कही, एटले तेमणे ते बात मश्करीथी एवी उरानी दीर्घी के फ-

री ते वात कोइथी बोलाय नही. तेवा वखतमां नेमिनाथना विवा-
हने माटे जाणे सहाय करतो होय नही शुं ? तेम दक्षिण दिशाना प-
वनथी पुष्ट थयेलो वसंत ऋतु आव्यो, एटले कृष्ण नगरवासी जनो अने
अंतःपुर सहित नेमिनाथने साथे लइ गीरनार पर्वत उपर रमवा गया.
जाणे कोकिलाउ बोलावता होय नहीं शुं ? “ अर्थात् जेमां कोकीला
बोली रह्या ठे. अने जाणे कामदेवनुं पूजन करवानेज प्रफुलित थयेलो
होयनी ? एवां ते बगीचामां जेउए मद्यपान कखुं ठे, एवासर्व यादवो स्त्री-
उनी साथे क्रीडा करवाने गया अने पुष्पोना समूह एकठा करवा ला-
ग्या. पठी मृगना सरखा नेत्रवाली सत्यज्ञामा विगेरे स्त्रीयो कृष्णनी आ-
ज्ञाथी नेमिनाथनी साथे पुष्पो वीणवाने माटे वनना मध्यज्ञागमां जइने
क्रीडा करवा लागी. कोइ स्त्रीये कामवेलना सरखी वृद्धनी मंजरी ने-
मिनाथना हाथमां आपी; कोइ स्त्रीये कामदेवने उत्पन्न करनारी जाणे
रक्षानी पोटली होय नही शुं ? तेम उत्तम मह्लिका जातीनां पुष्पोए
करीने नेमिनाथना चोटलाने शणगाख्यो, कोइ स्त्री ठत्र चामर विगेरे रा-
ज्योपनयननी जेटना मिषथी श्री नेमिनाथना मुख रूप कमलना मक-
रंदने पान करवा लागी. कोइ स्त्रीये पोताना हाथना मूलज्ञाग (स्तन)-
ने देखाडती विशेष्य अलंकार धारण कराव्या. केरुथी उत्तरी जता वस्त्र-
वाली कोइ स्त्रीये नेमिनाथना कपालमां पील करी. एम क्रीडा करतां
करतां अग्निने शांत करवामां समर्थ एवो वसंत ऋतु गयो अने श्री नेमि-
नाथने मलवानेज जाणे आवतो होय नही शुं ? एम ग्रिष्म ऋतु आव्यो
एटले सत्यज्ञामा विगेरे स्त्रीयो जलक्रीडा करवाने माटे हरिनी साथे
वाव्युंमां गइ अने त्यां लज्जा रहित थयेली ते स्त्रीउं कृष्णनी साथे ज-
लक्रीडा करवा लागी. तथा कृष्णे हाथमां पकळी राखेला नेमिनाथ ते
जलक्रीडामां जाणे साक्षी होय नही शुं ? एम उज्जा रह्या. पठी कृष्ण-
ना संकेतथी रुक्मणी विगेरे स्त्रीयो, जेणे शृंगार धारण करेलो ठे एवा
श्री नेमिनाथने जलना हिलोलाथी खेलाववा लागी एटले निःशंक थ-
इने नेमिनाथे ते स्त्रीयोनी साथे क्रीडा करी. कारण तेवा उत्तम पुरुषो
कोइनी आशा जंग करता नथी. नेमिनाथे पाणिना हिलोलाथी ताडन
करंसी कोइ स्त्रीना कुंजसरखां स्तनो जलना विंछुउथी मोतीना हारनी

शोचाने पाम्या. तथा जलना सेचनथी केटलीक स्त्रीयोनी नाडीउं त्रुटी गइ; केटलीक स्त्रीउनी कंचुकी फाटी गइ अने केटलीक वस्त्ररहित थइ गइ. एवी रीते कमलना पत्रनी पेठे रागरहित एवा नेमिनाथे कृष्णनी सर्व स्त्रीयोने तांबुलना चूर्णनी पेठे रागयुक्त करी. पठी रुक्मिणीए नेमिनाथने हाथ जादीने वाव्यमांथी बहार काढ्या. जांबुवतीए पीतांबर पहरेवायां, गांधारीए केश बांध्या. रेवतीये शूद्र वस्त्रथी पवन नाख्यो. पद्मावतीए प्रजुना कंठनेविषे हार आरोपण कख्यो एटले सत्यजामाए चरणने चांपतां तथा चंदन चोपडतां नेमिकुमारने कखुं के, “ हे कुमार ! तमे अज्ञानी पुरुषोनी पेठे खोटो आग्रह केम करो ठो ? के जे पूर्वना पुरुषोए प्रवर्तविलो मार्ग हठथी लोपो ठो ! जुठ के सर्वे राजाउंए प्रथम अवस्थामां स्त्रीउनी साथे विवाह करी अने यौवनने सफल करीने अंते व्रतने सेवन कखुं ठे. तमे घणा सौजाग्य वाली आ युवावस्थाने व्रतथी पूर्ण करो ठो, तेथी ताल फलनी श्वा करनारा वनमां रहेला पुरुषनी पेठे हसवा योग्य थशो. ” सत्यजामा एवां युक्तिनां वचन कहेती हती, एवामां कृष्णे आवीने नेमिनाथने कखुं के, “ हे वंधो ! तमारा हठने ठोडीने आ स्त्रिउने प्रसन्न करो. कारण के, बहुधा प्रकारे पूर्वना जिनोश्वरो पण स्त्रीउने परण्या हता. पठी तेउ तीर्थनुं स्थापन करी अने अंते मोक्षने पामेला ठे. तथा अमारा कुलमां पण पूर्वे सुव्रत नामना कोइ पुरुषे जोग जोगवीने पठी व्रतने ग्रहण कखुं हतुं. तो हे कुलमंडन ! तमे पण कुलना आचारने लोपवा योग्य नथी. ” एम कहीने स्त्रीउ सहित कृष्णे ज्यारे नेमिनाथने प्रणाम कख्यो, त्यारे ज्ञाना दाक्षीण्यपणाथी नेमिनाथे परणवानुं कबुल कखुं. कृष्णे समुद्रविजय राजाने तथा शिवादेवीने संदेशो मोकल्यो के, “ नेमिनाथे विवाह करवानुं कबुल कखुं ठे. ” पठी प्रसन्न थयेला तेउंए संदेशो लावनारने घणुं ड्रव्य आपी संतोष पमाड्यो. पठी घणो हर्ष पामेला कृष्ण वर्षाशुतु आववाने वखते सर्व माणसोने लइ छारका पुरमां आव्या. त्यार पठी समुद्रविजय राजाए नेमिनाथने माटे योग्य कन्या खोलवा मांडी. एटले कृष्णे कखुं के, “ जयसेन राजाने पुत्री ठे, तेनो नेमिनाथनी साथे विवाह करखुं. ” ए वात सांजदीने शुन योगने विषे समुद्रविजय राजा उग्र-

सेनना घेर आव्या. अने क्रोष्टुकीने बोलावीने लग्न पूढ्युं. क्रोष्टुकिए कळुं के, “ हरिना शंयन वखते विवाह कर्म करवुं योग्य नथी. ” एवां क्रोष्टुकीनां वचन सांचळी कृष्णे हसीने कळुं के, “ हुं पोतेज हरि साक्षात् जागतो हुं, तो पठी आ शंका शा माटे करवी जोश्ये? वळी नेमिनाथनो विवाह करवामां विलंब करवो योग्य नथी. कारण के आखान-स्तंभे वांधेला एवा मदोन्मत्त हस्तिनो विश्वास करवो योग्य नथी. लग्न श्रावण शुदी ठठनुं मंगल ठे. ” ए वात सांचळी समुद्रविजय राजा अने उग्रसेन विवाहनी सामग्री करवा लाग्या. रंग विगेरेथी पोतपोतानां घरो शणगास्यां. सुवासिनी स्त्रीउं दिनदिन प्रत्ये गीत गावा लागी. विचीत्र जातना वार्जीत्रो वागवा लाग्यां. मांडवा विगेरेनी उत्तम रचनाउं करी. पठी लग्ने आगळे दिवसे शिवादेवीं विगेरे सर्व यादवनी स्त्रीयोए नेमिनाथने पूर्वामिमुखे सिंहाशन उपर वेसारी मंगल स्नान कराव्युं अने तेज दिवसे उग्रसेनने घेर जइने राजीमतीने पण मंगल स्नान कराव्युं. पठी राजीमतीने चोकमां वेसारी वस्त्रालंकार विगेरेथी शणगारवा लागी. ते वखते राजीमतीना रूपने जोवा माटे तरश्या नेत्रवाळी स्त्रीउं नेत्रने स्थिर करीने जोवा लागी. राजीमतीए पण पोताना पूर्वजवना वहाला स्वामीने पामवाना घणा हर्षथी ते रात्री बहु मूश्केलीथी वीताडी. पठी वीजे दीवसे मंगलस्नान करी, चंदन विलेपन करी, शुक्लध्यानना सरखा उज्वल घरेणांने धारण करी, चंद्र सरखा मनोहर ठत्रथी सेवन थयेला, गंगाना तीरसरखा उज्वल चामरोथी शोचता, कुमारीकाउंए लुण उतारेला, व्हेनोये, मांगलिक करेला श्री नेमिनाथ धोला घोडावाला सोनाना उज्वल रथमां वेसी गोविंद विगेरे यादवोनी साथे उग्रसेनना घरे तोरणे आव्या, एटले केशने विपे मोतीउंनी शे-रने धारण करनारी राजीमतीने तेनी दासीउं नेमिनाथने जोवा माटे गोखळां लावी. ते राजीमती पण पोताना निमिपरहित नेत्रथी नेमि-थी नेमिनोवा लागी. ते वखते तेनो (राजीमतीनो) जमणो हाथ अने इने नेमिनाथ फरकवा लाग्युं, तेथी ते परणवा आवेला वरने पुर्वज कोइनी आशा खेद पामी. सखिउंए तेने खेदनुं कारण पूढ्युं के “ हे व्हे-करेली कोइ स्त्री.

न ! तने खेद शा माटे उत्पन्न थयो ? ” राजीमतीये सत्य कळुं के, “हे सखि ! हुं निर्जाग्य हुं; कारण के, आ आनंदना वखतमां मने जमणा हाथना अने जमणा नेत्रना फरकवा रूप दुर्निमित्त उत्पन्न थयुं ठे !!! हवे हुं शुं करुं ?” एवां तेनां वचन सांजली सखीउये कळुं के, “हे सखि ! आ त्हाारा अमंगलीक शब्दोने धिकार ठे अने कुलदेवी अमारुंकुशल करशे.

हवे विवाहने प्रसंगे आवेला अनेक राजानां जोजनने माटे जेगा करीने बांधेलां, अने चींसो पाडतां पशुउंने जोडने नेमिनाथे पोताना सारथीने पूळ्युं के “आ सघलां पशुउं शा माटे जेगां कख्यां ठे ?” सारथीए कळुं के, “हे देव ! तमारा विवाह प्रसंगे आवेला राजाउंना जोजनने माटे ए पशुउंने बांध्या ठे.” सारथीनां एवां वचन सांजलीने नेमिनाथे कळुं के “राजा रहित विश्वने अने दया रहित माणसोने धिकार ठे; कारण के जेउं जेनुं कोइ पण पालण करनार नथी एवां आ पशुउंने मारे ठे.” ए प्रकारे कहीने दयाथी कोरेला हृदयने धारण कररता नेमिनाथे पोतानो रथ बांधेला पशुउं तरफ चलाव्यो, एटले दिन थयां ठे मुख अने नेत्र जेमनां एवां ते पशुउं नेमिनाथने जोडने पोतपोतानी जापामां “अमारुं रक्षण करो, अमारुं रक्षण करो.” एम वोळवा लाग्यां. पठी नेमिनाथे पोताना सारथीने आजा करीने सर्व जीवोने बंधनमांथी ठोडावी पोतानो रथ पाठो वाळ्यो एटले चांति पामीने समुद्रविजय राजा अने शिवादेवी विगेरे पोतपोताना रथमांथी उत्तरी नेमिनाथ पासो आव्या. जेमनी आंखोमां आंसु आव्यां ठे एवां मातपिताए नेमिनाथने कळुं के “हे वत्स ! तने आ विवाहरूप महोत्सवमां शो विरस उत्पन्न थयो ? हे नंदन ! अमने अकस्मात् दुःख केम उपजावे ठे ? तुं विवाहथी विराम पाम्य नहीं.” नेमिनाथे कळुं के, “हे तात ! म्हारा विवाह निमित्त पोताना कर्मथी वांट्यागला आ पशुउंने जोडने हुं विवाहथी निवृत्ति पाम्यो तुं अने नयम मार्गमां विचरिश. तथा तमने संतोष पमाडनारा महानेमि विगेरे तमारा घणा पुत्रो ठे.” नेमिनाथनां एवां वचन सांजलीने मात पिता मूर्छो पाम्या, एटले ऋणो धीरजनार्थी नेमिनाथने कळुं के, “हे तात ! तमे दयाथी जेवी रीते आ पशुउंने मूकाव्या ठे, तेवीज रीते दया करीने मातपिताने दुः-

खमांथी शुं नहीं मूकावो ? अने पुत्र तो मातपिताने दुःखरूप समुद्र-
थकी उद्धार करवाने माटेज ठे; तो तमे तेमनो मनोरथ पूर्ण करो. ”
एम कृष्णे, मातपिताए अने चाइउए घणुं समजाव्या; पण ते सर्वने
रोता मूकीने नेमिनाथ घेर आव्या. पठी लौकांतिक देवताए आवीने ने-
मिनाथने कहुं के, “हे स्वामिन् ! दीक्षा धारण करवानो समय थयोठे.”
एवां देवतानां वचन सांजलीने नेमिनाथे संवत्सरी दान देवा मांड्युं. ए
वात ज्यारे राजीमतीए सांजली, त्यारे ते कंठमांथी तुटेली मोतीनी मा-
लानी पेठे मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर पडी. तेने सखीयोए टाढा पाणी वि-
गेरेना उपचारोथी सचेत करी एटले ते राजीमती विलाप करती कर-
ती कहेवा लागी के, “हे धात ! ते मने शा कारण माटे सरजी ? गर्जमां
केम मारी नाखी नहीं ? हुं यौवन शाकारण माटे पामी ? बाल अवस्था-
मां केम मरी गई नहीं ? म्हारे माटे आ नेमिनाथने सरज्या नहोता तो
तेनुं दर्शन मने शा कारण माटे कराव्युं ? कारण ड्रव्यनो जंडार आपीने
लेइ लेवो ए करतां न देखाडवो ए वधारे सारुं ठे.” ए प्रकारे आत्माने
निंदती, प्रेमथी प्रचुने वारंवार संचारती अने मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर
आलोटी ते राजीमतीने जोइ घणा दुःखवाली थयेली सखीयो
ए कहुं के, “हे सखि ! हवे ते नेमिनाथने विषे त्हारो खोटो आग्रह
ठे; कारण के विरस थयेला तेणे निष्कपटपणाथी तने निश्चय त्याग
करी ठे; माटे तुं बीजा रूप अने पराक्रमवाला हजारो राजाउंमांथी यो-
ग्य रूपवाला राजा साथे विवाह करीने जन्मने सफल कर. ” सखीउंनां
एवां वचन सांजलीने जयंकर ब्रकुटी चडावीने राजीमतीए कहुं के, “अरे
पापिणीउं ! म्हाराथी दूर जाउं. आ तमारा वचनने धिक्कार ठे. में मनथी-
ज वहाला नेमिनाथने स्वामी करेला ठे, तो गजराज सरखा ते स्वामीने
ठोडीने गधेडा सरखा बीजा राजाउंने केम वरुं ? जो तेमणे म्हारो पा-
णीग्रहण करीने आदर नथी कस्यो, तोपण तेज म्हारा धर्माचार्य थशे.”
एम कहीने अने बीजा वर साथे विवाह करवानी इठा करनारा सर्व स्वजनोने
रोकीने ते पतिव्रता राजीमती नेमिनाथना दीक्षाकालनी वाटजोवा लागी.
हवे नेमिनाथ संवत्सरी दान आपी रह्या एटले अंतरजावने जाण-

नारा चोसठ इंद्रोए आवीने तीर्थना जलथी प्रजुने स्नान कराव्युं. पठी देवताउए उत्तरकुर नामनी निर्माण करेली अने हजारो राजाउए उपाडेली पालखीमां प्रजु बीराज्या, एटले शक्रेड्रे प्रजुने साथे ठत्र धारण कछुं. बीजा इंद्रो प्रजुनी बन्ने बाजुए चामर ढोलवा मंड्या अने शिवादेवी विगेरे हजारो स्त्रीयोए गदगद कंठथी गीत गावा मांड्या; कारण के म्होटा पुरुषो पण तुरत मोहने त्यजी देवा समर्थ थता नथी. पठी चारित्ररूप लक्ष्मीने परणवा जता ते नेमिनाथने जोइ राजमती, वायुथी कंपता वननी पेठे दुःखी थवा लागी. पठी राजीमतीनी वाचाल सखीउ प्रजुनी सन्मुख आवीने कहेवा लागी. “ लोकमां स्त्रीउने विषे चंचल पणुं कहेलुं ठे, परंतु कबूल करेल प्रतिज्ञानो जंग करवाथी तमे स्त्रीउथी पण वधारे चंचल देखाउ ठो ! तमे खरेखरा धूतारा ठो, कारण के, राजीमतीने वृथा त्यजी दइ संयमलक्ष्मीने विषे आसक्त थया. जरासंधनो वध करवानी वखते तमे युद्धमां हजारो राजाउथी पण जय पाम्या नहीं, ते एक स्त्रीनी साथे विवाह करवामां जय पाम्या !! वली हे धूर्त ! तमे पोताना कर्मथी बंधायेला हजारो पशुउने दुःखमांथी ठोडाव्या अने एक अवला स्त्रीने दुःखरूप समुद्रमां फेंरी दीधी, तेथी तमारुं दयालुपणुं आश्चर्यकारी ठे !!! तमे एक वर्ष पर्यंत सुवर्णनुं दान आपी विश्वने संतोष पमाड्युं अने एक दीन अवलाने दृष्टिथी पण संतोष पमाडी नहीं, ए तमारुं खरेखरुं दानेश्वरीपणुं जाणुं !! त्रण ज्ञानवाला तमने वधारे ठवको आपवाथी शुं !! ” आप्रमाणे निंदा, स्तुति अने ठवको आपती एवी ते स्त्रीउनां वचनो सांजलता ठता पण नहीं सांजलतानी पेठे थइ नेमिनाथपोते चारित्ररूप लक्ष्मीने मलवामाटे चाड्या. पठी जगवान् हजारो यादवोसहित गाजता वाजता अने पगले पगले दान आपता श्री गीरनार पर्यंत उपर आभ्रवनमां आव्या. त्यां सर्व वल अने घरेणां उत्तारी ठठनो तप करी त्रीश वरसे श्रावण शुदी ठठने दिवसे चित्रा नखत्रमां सवारने पहोरे दीक्षा दीधी. ते वखते जगवानने मनःपर्यव नामनुं ज्ञान उत्पन्न थयुं. जेथी नारकादिक सर्व जीवोने पण कृणिक सुख प्राप्त थयुं. हजारो राजाउए प्रजुनी साथे चारित्र तीधुं. पठी कृष्ण अने बलजद्र प्रजुने बांदी पोतपोताने घरे गया.

हवे चीजे दीवसे नेमिनाथ महाराजे वरदत्त ब्राह्मणने घेर खीरथी ठठनुं पारणुं कखुं; तेथी देवताउण ते ब्राह्मणने घरे पुष्पनी अने सुवर्णनी वृष्टि करी तथा जय जय शब्द कख्यो. तेमज देवडुडुंजि पण वागवा लाग्या. पठी जगवान् चोपन दीवस सुधी विहार करी फरीने पाठा गीरनार पर्वतनी पासेना आम्रवनमां वेतस वृद्धनी तले आव्या. त्यां आशोवदी अमांस अने चित्रा नक्षत्रमां सवारे प्रचुने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं. इंद्रनुं आसन कंपवा लाग्युं; तेथी इंद्रो अवधिज्ञानथी प्रचुने केवल ज्ञान उत्पन्न थयुं जाणीने त्यां आव्या अने त्रीगडा गढथी समवसरणनी रचना करवा मांडी. दरेक शालामां धुपनी घटी, तोरण, ध्वजा, अने वाव्यो रची. मध्यशालामां अशोक वृद्ध रच्युं. तेनी नीचे रत्नजडित सुवर्णनुं सिंहासन कखुं. सुवर्णना कमल उपर पग मूकता मूकता पूर्वद्वारमांथी समवसरणमां आवी श्रीनेमिनाथ महाराज “तीर्था-यनमः” एवो उच्चार करीने सिंहासन उपर बीराज्या, एटले देवताउण त्रणे वाजु सिंहासन उपर त्रण प्रतिमाउं स्थापन करी. उद्यान पालके द्वारकामां जश्ने कृष्णने वधामणि दीधी, तेथी कृष्णे तेने साडावार कोड रुपियानी वधाइ आपी. पठी कृष्ण अंतःपुर अने परिवार सहित अनेक यादवाने साथे लइ प्रचुने वांदवा माटे गीरनार उपर आव्या. जमरी जेम मालतीने मलवा जाय तेम हर्षित मनवाली राजीमती पण त्यां आवी. पठी संसार रूप कुवामां पडेला माणसोने दौरडी सरखी जगवाननी धर्मदेशना सांचली वरदत्त राजाए प्रचुपासे व्रतनी प्रार्थना करी; तेथी जगवाने वे हजार राजकुमार सहित वरदत्त राजाने तथा अनेक कन्याउं सहित राजीमतीने महोत्सवपूर्वक दीक्षा दीधी. जन्म थीज प्रचुना चरण कमल सेववाने मनवाली राजीमतीने जाणीने कृष्णे तेनुं कारण पूव्युं एटले प्रचुए धन अने धनवतिना प्रथम जवथी नवे जवनी वात कही संजलावी. पठी तेमणे स्थापन करेला वरदत्त विगेरे अग्यार गणधरोण त्रीपदीने पामीने सूत्रना वार अंगो रच्यां. दाशार्ह अने उग्रसेने प्रद्युम्न विगेरे पुत्रोसहित थावकधर्म आदख्यो तथा रामे अने कृष्णे सम्यक्त्व व्रत लीधुं. तेमज शिवादेवी, रोहिणी,

देवकी अने रुक्मिणी विगेरे खिउए प्रजुपासे श्राविकानो धर्म आदख्यो. आ प्रमाणे चणुर्विध संघ रचवामां पहेली पोरशी पूरी थइ, तेथी वीजी पोरशीमां गणधरोए धर्मोपदेश दीधो. त्रण मुखवालो, नरना वाहनवालो गोमेध नामनो यद्द स्थाप्यो तथा शासननुं रक्षण करवामाटे सिं-हना वाहनवाली कुष्मांडी नामनी देवी स्थापी. मनोहर अने आश्चर्यकारी प्रातिहार्य सहित लोकने प्रकाश करनार जगवाने पृथ्वी उपर विहार करी अनार्य देशना घणा जव्य जीवोने बोध कख्यो. प्रजुना अठार ह-जार साधुजं, चात्तीश हजार महासती साध्वीजं, एक लाख जंगणोतेर ह-जार श्रावको, त्रण लाख जंगणचात्तीस हजार श्राविकाजं, पंदरशें अव-धिज्ञानीजं, पंदरशें केवलज्ञानीजं, पंदरशें वैक्रियलब्धिवाला, चौदशें द-शपूर्वधारिजं अने अठारसं मनःपर्यवज्ञानीजं हता. ए प्रकारे परिवार स-हित विहार करता अने धर्मनो उपदेश करता ते श्री नेमिनाथ मुक्ति-रूप स्त्रीने वरवानी इच्छाथी फरीने पाठा गीरनार उपर आव्या. त्यां अंत्य देशना सांजलीने केटलाके सम्यक्त्व धारण कखुं, केटलाके दी-क्षा लीधी अने केटलाके श्रावकनो धर्म अंगीकार कख्यो. पठी पांचशे ने ठत्रीश शांत एवा महामुनिजंसहित नेमिनाथे पादपोपगमन अनशन लइ संथारो कख्यो अने आषाढ शुदी आठमने दिवसे अने चित्रा नक्षत्रमां चंद्रनो योग ठते सिद्धिरूप स्त्रीना वदःस्थल 'ठाति' ने विपे अलं-कारताने पाम्या अर्थात् मोक्ष पाम्या. प्रद्युम्न सांव विगेरे कुमारो, ने-मिनाथना जाइजं अने कृष्णनी पटराणीजं विगेरे पण जगवाननी सेवा करवा थकी मुक्तिना पात्र थया. मुक्त आत्मावाली राजीमती पण सा-ध्वीजंना समूह सहित नेमिनाथनी गतिनेज पामी. नेमिनाथना माता-पिता चोथे देवलोके गयां. वीजा पण दशार्हकुलमां उत्पन्न थयेला पु-रुषो देवगति पाम्या. त्रणसें वर्षे वाढ्यावस्थामां अने सातसें ठवस्य तथा केवली अवस्थामां एम प्रजुनुं आयुष्य एक हजार वर्षेनुं इनुं.

द्वेषे देवताजं जगवानना शरीने चंदनयुक्त सुगंधि जलथी नवग-द्युं. नेरुत्य खूणे गोशीर्षे चंदनथी चीता करीने अत्रिकुमारो अग्नि कीधो; वायुकुमारो वायु नाख्यो; मेघकुमारो अग्नि शांत कख्यो एतले इंड्र न-गवाननी डाढ लीधी अने वीजी देवनाजं अस्थी 'दाडकां' लीधां, चन्द्रो

राजाउए लीधां अने जस्म सर्व लोकोए लीधी. बाकीना सर्व साधु-
उनुं अंत्य कर्म देवताउए कखुं. पठी इंद्रे गीरनार पर्वतने विषे जग-
वाननी निर्वाण चूमिउपर मंडप कख्यो अने शीलामां पोताना वज्र थकी
नाम लख्युं. एवी रीते क्खणमात्र नारकी जीवोने पण महा आनंदना
तरंग सरखो विधिप्रमाणे सज्जकिथी उह्व करीने सर्वे देवताउ नंदीश्वर
गया. त्यांतेउ आठ दिवस साश्वता जिनेश्वरनुं पूजन करी, अछाइ उ-
ह्व करी पोतपोताने स्थानके गया. जेवी रीते नेमिनाथ आठ
जवथी अनुसरी रहेली राजीमतीने त्याग करी उत्तम स्थानने पाम्या,
तेवी रीते जव्य पुरुषोए पण समये समये करवुं. इति नेमिनाथना नव
जवनी कथा संपूर्ण थइ.

श्री महिनाथनी कथा.

जेमना लंठननो कलश, नमन करता एवा जव्य जीवोनुं दर्शन थ-
कीज कल्याण करे ठे, ते श्री महिनाथ तमने लक्ष्मी आपो. महिमाना
समुद्ररूप जंबूद्वीपना प्रत्यक् विदेहमां विख्यात अने लक्ष्मीथी मनोहर
सखिलावती नामे विजय ठे. तेमां कलीयुगना अथवा क्लेशना मळे क-
रीने रहित वीतशोका नामनी नगरी ठे. जे नगरीनी ह्वेलीउनी जीते
रहेला विचित्र मणिउनी कांतिथी इंद्रे पोताना धनुष्यने लक्ष्मीवंत क-
खुं ठे एवी ते नगरीमां महा पराक्रमी बल नामनो राजा राज्य करतो
हतो. तेने धरणी (पृथ्वी) थी अधिक गुणवाली शीलवंती धारणी ना-
मनी स्त्री हती. तेउने सिंहना सरखो शूरवीर महाबल नामनो पुत्र हतो.
ते पुत्र ज्यारे अनुक्रमे योवना अवस्था पाम्यो, त्यारे पिताए तेने चोसठ
कलाउनी जाण एवी पांचसैं कन्याउ महोत्सवपूर्वक महा आनंदथी परणावी.

हवे ते महाबलकुमारने १ वैश्रमण, २ अजिचंद्र, ३ धरण, ४ पू-
रण, ५ वसु, अने ६ अचल एठ मीत्रो हता. तेमनी साथे जीव जेम ठ
इंद्रिय साथे क्रीडा करे तेम महाबल वाकी, कुवा, तलाव विगेरे स्था-
नके पोताने योग्य रमतथी निःशंकपणे रमतो हतो. एक वखते सेना-
सहित बल राजा वाडीये गयो; त्यां तेणे ज्ञानि आचार्यने जोइने वं-
दना करी. पठी महात्मा ते आचार्ये धर्मने जाणवानी इछावाला ते रा-
जाने सहज स्नेहथी मेघना सरखी गंजीर वाणीये करीने धर्मदेशना

दीधी अने कह्युं के, “ अज्ञानरूप जांजवाथी आंधला थयेला तथा काम सुखनी त्रांतिये करीने तरश्या थयेला प्राणीउ संसाररूप वनने विषे मृगनी पेठे जमे ठे अने धन्य पुरुषो हजारो दुःख आपनारा आ संसारने तृणनी पेठे त्याग करीने स्वर्ग तथा मोक्ष आपनारी जैनी दीक्षाने हर्षथी ग्रहण करे ठे. ” मुनिनी एवी देशना सांचली राजा विचार करवा लाग्यो के, “ म्हारे राज्यना चारने धारण करे एवो पुत्र हजी थयो नथी; नहीं तो हुं दीक्षा अंगीकार करत. ” एवी रीते विचार करता राजाने जोशने मुनिए फरीथी कह्युं के “ कर्मनुं वल विजयवंत ठतां त्हारा हृदयमां आ शीचिंता उत्पन्न थइ ? वली सुखनुं कारण बालपणुं, यौवनपणुं के वृद्धपणुं नथी; पण सुख दुःखनुं कारण तो पूर्व जवमां संपादन करेलुं कर्मज ठे. तिर्यचोने, जेनुं कोइ रक्षण करनार नथी एवाने, तथा रोग विगेरेथी व्याकुल थयेला देहवाळाने, वनमां पूर्वना कर्म विना बीजुं कोइ पण रक्षण करनार नथी; माटे त्हारे पण राज्यना चारने धारण करवाने समर्थ पुत्रनी चिंता करवी ते फोगट ठे; कारण के सर्वे प्राणिउ पोतपोतानां करेलां कर्म जोगवे ठे. वली जीवीत वायुए कंपावेला वडना पांदडानां सरखुं चंचल ठे, यौवन विजलीना सरखुं चपल ठे, शरीश क्षणिक नाश पामवाना स्वप्नाववाळुं ठे, प्रेम दर्ज उपर रहेला पाणी जेवो चंचल ठे अने वैजवो पण अस्थिर ठे, माटे आत्महित करवुं. कारण के कोइ कोइनुं नथी. ” पठी जेना संकटप विकटप नाश पाम्या ठे एवा ते बलराजाए चारित्र ग्रहण कस्युं. पठी तपथी कर्मनो क्षय करी, सर्वने खमावी अने अंत केवल ज्ञान उत्पन्न करी ते वल मुनीश्वर मुक्तिरूप स्त्रीना शृंगारपणाने पास्या. पठी प्रधान अने सामंतोए सारा मुहूर्तमां महावलने राज्यासन उपर बेसाड्यो; तेथी ते पण बलराजानी पेठेज राज्य करवा लाग्यो. तेमज जेणे प्रतापथी शत्रुउने त्रास पमाड्या ठे एवो अने इंद्रियो सहित प्राणनी पेठे ठ मित्रयुक्त एवो ते पोतानी प्रजानुं रक्षण करवा लाग्यो. कंटलेक दीवसे ते महावलनी स्त्री कमलवतीए. सर्वे अंगथी उत्तम लक्षणवाला पुत्रने पूर्व दिशा जेम सूर्यने जन्म थापे तेम जन्म थाप्यो. महाबल राजाए म्होटो जन्म महोत्सव कर्यो अने चांग्मे दीवने तेदुं

बलज्जद्र एवं नाम पाळ्युं. पठी महाबल राजाए अनुक्रमे युवावस्थाने पामेला अने शस्त्र तथा शास्त्र विगेरे सर्व कलाउत्तमो अज्यास करेला ते महापराक्रमी बलज्जद्रने युवराजपदे स्थाप्यो. बलज्जद्र पण सावधान पणाथी राज्य कार्य करवा लाग्यो; तेथी महाबल पोताने कृतार्थ मानी जिन धर्म पालवामां सावधान थयो. वली दान, तप, शील, ज्ञाना अने जिनशासननी उन्नति इत्यादि धर्म कार्यथी तेणे पोतानो जन्म सफल कस्यो.

एक दिवसे विज्रमथी ज्ञांति पामेला जड माणसोए सेवन करेला कोइ पाखंडी पुरुषने जोइ महाबल विचार करवा लाग्यो के, “ शुभ्र अने अशुभ्र फलवाला कर्मने जाणनारा मुनिउत्तम धन्य ठे; कारण के ते पुरुषो पोते संसार समुद्र तरे ठे अने बीजाने तारे ठे. वली खोटा मंत्र तंत्र विगेरेना गीत गानारा पाखंडी पुरुषोने धिक्कार ठे; कारण के जे पुरुषो मृगनी पेठे जवरूप पासने विषे मूढ जीवोने बांधे ठे.” इत्यादि संसारमां वैराग्यना कारणजून विचार करीने, शुद्ध धर्मने विषे राखी ठे बुद्धि जेणे एवा ते महाबल राजाए बलज्जद्रने राज्य सोंपी पोते चारित्र ग्रहण करवानी इच्छाथी श्रीवरधर्म गुरुपासे जइने चडतां परिणामथी पोताना ठ मित्रोसहित दीक्षा लीधी. पठी संसारना जयनी सामे सुजट सरखा ते साते मुनियो आठ कर्मने जीतवानी इच्छाथी चारित्र पालवा लाग्या. मोक्ष लक्ष्मीनी इच्छावाला ते मुनिउत्तम सर्वतो जद्र अने सिंहनि-क्रिडितादिक तपे करीने कर्मनो क्षय कस्यो. उत्तम फलनी इच्छावाला महाबल मुनि तो तपने अंतरे पण रोगना दंजथी एटले मने रोग थयो ठे, एवा मीपथी पारणुं पण करता नहीं; तेथी ते महाबलमुनिउत्तम तप करता मायावडे करीने स्त्री नाम गोत्र बांध्युं. तेमणे विश स्थानक इत्यादि अरिहंतनी जक्ति विगेरे करीने तीर्थकर नाम कर्म उपार्जन कस्युं. पठी चोराशी लाख पूर्वनी आयुष्यवाला ते साते मुनियो अनशन व्रत ग्रहण करी वैजयंत नामना अनुत्तर वैमानमां तेत्रीश सागरोपम आयुष्यवाला देवता थया.

हवे जंबूद्वीपना चरतक्षेत्रमां दक्षिण दिशाए विदेह देशमां जेनी समृद्धि जोइने स्वर्गमां रत्नेनारी देवांगनाउं पण शीथल थइ जाय ठे

एवी मिथिला नामनी मनोहर नगरी ठे. ते नगरीमां जेनो यशरूप कुंज आकाशमां (स्वर्गमां) अमृतना कुंज सरखो शोजतो हतो एवो इद्रवाकु कुलनो कुंजराजा राज्य करतो हतो. तेने शीलव्रतरूप अलंकारने धारण करनारी अने तारानी पेठे असंख्य गुणना समूहथी सुशोजित एवी प्रजावती नामनी राणी हती. हवे त्रण ज्ञानयुक्त महावलनो जीव वैजयंत नामना अनुत्तर वैमान थकी चवीने नारकी जीवोने पण कृणिक सुख उत्पन्न करतो सतो फागण शुदी चोथ अने अश्विनी नक्षत्रना योगमां रात्रीए राजहंस जेम कमलमां उतरे तेम चौद स्वप्न सूचवीने प्रजावतीना उदरमां अवतस्यो. महावलना जवमां माया तप करवाथी तेने तीर्थकरणामां पण स्त्रीपणाए उत्पन्न थवुं पड्युं.

हवे प्रजावतीए पोताने प्रजात वखते आवेला चौद स्वप्ननी वात राजाने कही के, “ हे स्वामिन् ! म्हारा मुखमां हस्ति विगेरेने प्रवेश करता में आज स्वप्नमां दीठा तो तेनुं शुं फल हशे ? ते मने कहो. ” पठी राजाए हर्षे पामीने राणीने कस्युं के, “ हे देवी ! आ महास्वप्नथी तने महोटो लाज थशे. धन धान्यादिकथी जंडार तथा कोठार वृद्धि पामशे. दुःखे वश न करी शकाथ एवा शत्रुज वश थशे तेमज उत्तरोत्तर आपणी संपत्ति अधिक अधिक वधशे. कारण समय आवे तुं पूर्ण सजुणवाला अने कुलमां दीवा सरखा पुत्रने जन्म आपीश. ” एवां कानने विषे अमृतना पारणा सरखां पतिनां वचन सांजलीने धर्मजागरणमां उद्यमवती थएली ते प्रजावती राणीए रात्री निवृत्त करी. निरंतर देवताजुंए उपासना करवायोग्य ते प्रजावतीए पतिना मनोरथ सहित पृथ्वी जेम निधान (द्रव्यना जंडार) ने धारण करे तेम गर्जने धारण कस्यो. राजाए पुंसवनादिक जे जे कर्म करवानी इठा करी ते ते कर्म चोसठ इंद्रियो मलीने करेला दीठा. तेमज प्रजावतीए पण देश कालने योग्य एवा गर्जने पोपण करनारा विहार, आहार अने कार्यवडे करीने गर्जनुं पोपण कस्युं. प्रजावतीने त्रीजे मात्ते शुज गर्जना प्रजावथी पुष्पनी शय्यामां सूवानो दहोलो उत्पन्न थयो. ते कुंज राजाए पूर्ण कस्यो.

हवे मागशर शुदी अग्यारमने दीवने अश्विनि नक्षत्रमां चंद्रनो योग थते सते, प्रजावतीए तेजथी दीवानी कांतिने पण नाश करनारी, तरे

अंगमां सुंदर लक्षणवाली, इंद्रनीलमणिना सरखी कांतिवाली अने कुंजना लांठनवाली एक पुत्रीने जेम पूर्वदीशा सूर्यनी प्रतिमाने जन्म आपे तेम जन्म आप्यो. ते वखते तेजवडे करीने सर्व जगत् प्रकाशमय थइ गयुं. नारकी जीवोने पण कृणिकसुख उत्पन्न थयुं. दिशाउं प्रकाश पामी. वायु सुखकारी वावा लाग्या अने जगत् योगीना चित्तनी पेठे आनंदमय थइ गयुं. ते वखते अधोलोकमां रहेनारी आठ कुमारीकाए आसनकंपथी प्रजुना जन्मने अवधिज्ञानथी जाणी पोतपोताना परिवार अने वैमानसहित पोताना कार्य करवामाटे त्यां आवीने जिनेश्वर जगवानने तथा तेमनी माताने प्रणाम कस्यो अने “ हे मात ! तमारे जय पासवो नही. ” एम कहीने हजार स्तंजवालुं अने पूर्वाग्निमुखवालुं सूतिकागृह वनावीने संवर्तवायुथी योजन पर्यंत जूमिने शुरू करी इशान तरफ उची रही.

पठी उर्ध्वलोकमां रहेनारी आठ कुमारी आसन कंपथी प्रजुना जन्मने जाणी मेरुपर्वत उपरथी त्यांआवीने योजन प्रमाणजूमिने सुगंधीजलथीठांटी तथा पुष्प वृष्टि करी जिनेश्वर जगवानना गुण गावा लागी. पठी रूचक पर्वतना पूर्वजाग उपरथी आठ कुमारीउं आवी दर्पण हाथमां जाळीने पूर्वदिशामां उची रही. एवामां वीजी मनोहर कांतिवाली रूचक पर्वतना पश्चिम जाग उपर रहेनारी आठ कुमारीकाउं प्रजुना गुण गाती आवीने अने हाथमां जारीउं जाळीने दक्षिण दीशामां उची रही. पठी रूचक पर्वतना दक्षिण जाग उपर रहेनारी आठ कुमारीकाउं आवीने अने हाथमां विऊणा जाळीने पश्चिमदिशामां उची रहीने जिनेश्वर जगवानना गुण गावा लागी. रूचक पर्वतना उत्तर जागमां रहेली वीजी आठ कुमारीउं आवीने चामर ग्रहण करीने उत्तर दिशामां उची रही. पठी तेज पर्वतना खूणाना जाग उपरथी वीजी आठ कुमारीकाउं आवीने दिवाउं हाथमां जाळीने इशानादिक खूणामां उची रही. वली रूचक द्वीपथी वीजी चार कुमारीकाउंए आवीने पृथ्वीमां विवर करीने श्री प्रजुना नाळने नाख्युं.

पठी तें सर्व कुमारीउंए जिनेश्वरना जन्मगृह थकी पूर्व, दक्षिण अने उत्तर दिशामां चार शाखाउंथी मनोहर एवां केलनां गृहो रच्यां अने

ते दरेकमां सुवर्णना सिंहासन मूक्यां. ते उपर जिनेश्वर जगवानने मा-
तानी साथे वेसारी लक्ष्मपाक विगेरे सुगंधि तेल चोली, पवित्र जलथी न-
वरावी, रूडां वस्त्र धारण करावी, केशर, चंदन विगेरे सुगंधि पदार्थां
चोपडीने पुष्पोना हार पहेराव्या. पठी रक्षाने माटे जस्सनी पोटलीउं
बांधी अने काननी पासे पथ्थरना वे गोलाउं वगाड्या. ए प्रमाणे जक्ति-
नो क्रम करीने नाच करती ते कुमारीकाउं जगवानना गुण गावा लागी. पठी
स्वर्गमां शाश्वती घंटा वागवा लागी अने इंद्रोना आसन कंपवा लाग्या; तेथी
इंद्रे अवधिज्ञाने करीने जिनेश्वरनो जन्म जाणीने सुघोशा घंटा वगाडी
एटले सावधान थयेला कोटी देवताउं जेगा थया. पठी ते वखते अनु-
चरोए बनावेला, लाख योजनना विस्तारवाला, मध्यमां माणिक्यना
पीठवाला, पांचसे योजन उंचा एवा पालक नामना विमानमां इंद्र वै-
क्रिय रूप धारण करीने देवता साहीत वेसिने अनेक वार्जीत्रोना शब्द
सहित मिथिला नगरीमां ज्यां उगणीशमा तीर्थकरनो जन्म थयो हतो,
त्यां आव्यो. पठी सूतिकागृहमां जइने इंद्रे जिनेश्वर जगवानने नम-
स्कार करी प्रजावतीने पण नमस्कार कस्यो अने हाथ जोडीने कळुं के,
“ हे मात ! तमारा उदरने विषे प्रजुए अवतार धारण कस्यो ठे, जेथी
त्रण लोकने विषे पुत्रीवंत माताउंमां तमे सर्वथी श्रेष्ठ ठो. हुं अर्हीं
जगवाननो जन्ममहोत्सव करवा आव्यो हुं; माटे तमारे स्हाराथी
जय पामवो नहीं. पठी इंद्रे दासीउं सहित प्रजावतीने प्रखापिनी नीद्रा
मूकी अने जिनेश्वरनी माताना पडखामां कृत्रीम प्रतिमा मूकी पोने
पांच रूपथी जिनेश्वरने सेवन करवानी इठार्थी पांच रूप धारण करी गो-
शीर्षे चंदनवाला हाथमां एक रूपथी जगवानने ग्रहण कस्या. बीजा
रूपथी जगवानने साथे ठत्र धारण कळुं. वे रूपथी चामर नाखवा ला-
ग्यो अने एक रूपथी जगवाननी आगल वज्र उठावतो चाळ्यो. एत्री रीते
जगवानने मेरुपर्वत उपर पांडुकवनमां ज्यां शाश्वतुं रत्नसिंहासन ठे.
त्यां लेइ गयो अने ते सिंहासन उपर प्रजुने खोळामां लेइने वेजो. पठी
बीजा अच्युत विगेरे त्रेसठ इंद्रो पोतपोतानी समृद्धिसिद्धिन आव्या.
सर्वे देवताउंए विविध प्रकारना रत्नजडीत उत्तम सोनाना कळाशोमां
जेरेखा तीर्थना जखथी जगवान उपर अजिपेक कस्यो. पठी इशानेइ

पांच रूप धारण करी पोताना खोलामां प्रचुने बेलास्या, एटले सौधमेंडे अजिपेक कस्यो. जगवाननुं अजिपेक जल देवताउण सिद्ध चूर्णनी पेठे ग्रहण करीने आजरणी पेठे सर्व अंगे चोपडी दीधुं. पठी गंधनुं लेपन करी, दीव्य वस्त्र धारण करावी, माथे मुगट, काने कुंडल अने कंठमां दीव्य मोतीना हार पहेराव्या. हाथे बाजुबंध, कांडे कडां, केडमां घुघरी-वालो कंदोरो अने पगमां रत्नजडीत कडवां पहेराव्या; तेथी ते सर्वे अलंकारो परस्पर अत्यंत शोचवा लाग्या. पठी जंगम कटप वृद्धनी पेठे प्रचुने पूजीने मणिपीठने विषे अष्ट मंगलीक करी आरती उतारीने सौधर्माधिपति अप्सराउण नृत्य करवा मांडे सते गायन करवा लाग्यो. ए प्रमाणे देवताउ हर्षेथी स्तुति करीने परिवारसहित नंदीश्वर छीपे गया. त्यां अछाड महोत्सव करी पोतपोताने स्थानके गया. सुधर्माधिपति पण प्रथमनी पेठे पांच प्रकारनुं रूप करी अने पोताना हाथमां जगवानने लड पाठो मिथिला नगरीमां सूतिकाग्रहने विषे आव्यो. त्यांतेणे मातानी पासे प्रचुने मूकीने कृत्रिम प्रतिमानुं तथा निद्रानुं हरण कस्युं. वली जगवानना उंशींगे वे रेशमी वस्त्र अने रत्नजडित कुंडल मूक्यां तथा प्रचुना नेत्रने आनंद पमाडवामाटे उंचे रत्नजडित सुवर्णनुं दोरडुं चांध्युं. पठी इंद्रनी आज्ञाथी कुवेरे कुंजराजाना घरने विषे वत्रीश क्रोड सुवर्णनी वृष्टी करी. आ लोकने विषे जे जे सुख दुर्लभ हतुं; ते ते सुख प्रचुनी नक्ति थकी कुंजराजाने मद्युं. वली इंद्रे पटह वजडावी त्रण लोकमां आज्ञा करी के, “ जे कोइ जिनेश्वर जगवाननो अथवा तेमनी मातानो दुष्ट विचार करशे तेनुं मस्तक आर्जक मंजरिनी पेठे हुं वज्रवडे कापी नाखीश. !! जगवानने नवराववा, दुधपान कराववा, अलंकार पहेराववा अने क्रीडा कराववा माटे इंद्रे पांच देवांगनाउने धाव तरीके राखी. तेमज प्रचुना जमणे अंगुठे अमृत संचास्युं. पठी इंद्र नंदीश्वर छीपने विषे पूर्व दीशामां अंजनाचल पर्वत उपर आठ दीवस उत्सव करीने पोताने स्थानके गयो.

हुवे प्रजावती पोताना पडखामां सूतेली अने अलंकृत करेली पुत्रीने जोइने दर्पना नारथी इंद्र विंगरेनुं आववुं अने जवुं थयुं हतुं, तेनो विस्मय पणार्थी विचार करवा सागी. कुंजराजाए ते सर्व बात जाणीने घणा दर्पेथी

पुत्रजन्म थकी पण अधिक पुत्रीना जन्मनो महोत्सव कस्यो. तथा राज्यना सात अंगनी उत्तम वृद्धि जोशने ते प्रभुना जन्मनिमित्ते घणां म्होटां तुष्टिदान आप्यां. पठी केटलाक राजाए कळुं के, "आ तमारी पुत्री निश्च मुक्ति पामशे." एवी वात सांचलीने कुंनराजाए सघलो करवेरो माफ कस्यो. ठठीने दीवसे जागरण पूर्वक बढीनो महोत्सव करी अने वारमे दीवसे सगा संबंधिउने तेडावी, जमाडी, वस्त्र विगेरेनी चेट आपी अने पुत्रीनुं मद्धि एवुं नाम पाड्युं. पठी अंतःपुरनी राणीउण लाड लडावेदी अने इच्छाप्रमाणे क्रीडा करती ते पुत्री नंदनवनमां रहेदी कटप वेलनी पेटे बधवा लागी. कर्मना क्य अने उपशम थकी गुरुनी पासे अच्यास कस्या विना पण सर्व कलाउ ते पुत्रीने जाणे प्रथमथी शीखेदी होयनी? एम प्राप्त थइ. पचवीश धनुष उंची, पवित्र लावण्यथी मनोहर, अने त्रण ज्ञाने करीने पवित्र ते मद्धि कुमारी अनुक्रमे युवावस्था पामी.

हवे वैजयंत देवलोकथी चवीने महावलना मित्र अचलनो जीव आ जरत क्षेत्रमां साकेतन नगरने विपे प्रतिबुद्धि नामना राजाना पदने पाम्यो हतो. तेने प्रेमवाली पद्मावती नामनी राणी हती. एक दिवसे पद्मावती सहित प्रतिबुद्धि राजा यात्रा करवा जतो हतो; एवामां रस्ते तेणे प्रफुल्लित पुष्पनो मोगर अने पुष्पनो मंडप दीगो; तेथी राजा ते बन्ने वस्तुने अने पोतानी प्रियाने वारंवार जोवा लाग्यो अने बखाणवा लाग्यो के, "आवी वस्तु हालमां कोइ ठेकाणे पण जोवामां आवती नथी." एवां राजानां वचन सांचली सुबुद्धि प्रधाने कळुं के, "हे देव ! आ ते शुं ठे ! कारण के पृथ्वी घणां रत्नवादी होय ठे. जुवो के, कुंनराजाने घेर मद्धि नामनी कन्या ठे; तेवी बीजी रूपनी रेखा कन्या त्रण जगमां नथी; कारण के, जगत्ना कर्ता ब्रह्माए पोतानी चातुरी जांवाने माटे घणीज संजालथी पुष्पनीमालानी पेटे ते मद्धि कुमारीकाने मृर्जा ठे." प्रधाननां एवां वचन सांचलीने पूर्वजवनी प्रीतिथी उत्पन्न थगला अनुरागने लीधे तेणे ते मद्धि कुमारीकानुं मागुं करवा मांड हुनने कुंन राजा तरफ भोकळ्यो.

हवे वैजयंत देवलोक थकी धरण मित्रनां जीव चवीने पृथ्वी नग-
 १ मह्वीनाथना पूर्वजवना. २ पुष्पना काठ अण प्रफुल्लित पुष्पनो उच्यो.

रीमां चंद्रघाय नामनो राजा थयो. ते नगरीमां जिनधर्ममां निश्चल प्री-
 तिवालो नयसार नामनो शेठ रहेतो हतो. एक वखते ते शेठ वहाणमां
 वेसीने वीजा देशमां वेपार करवा जतो हतो. हवे एवुं वन्युं के एक
 वखते इंद्र पोतानी सत्रामां वेठो वेठो ते नयसार शेठनी जैनधर्ममां
 रहेली चक्तिना वखाण करतो हतो; तेथी एक देवने इष्या उत्पन्न थइ;
 तेथी ते देव नयसार शेठनुं वहाण समुद्रमां जतुं हतुं, त्यां आव्यो अने
 वहाणने घणुंज कंपाववा लाग्यो. पठी शेठनी धर्ममां दढता जोवाने माटे
 ते वोळ्यो के “हे शेठ ! जो तुं जैनधर्म ठोडी दइने म्हारो आश्रय करे
 तो हुं त्हारा वहाणने तारुं; नही तो बूडुं जाण.” प्राणजवाने वखते
 कयो बुद्धिवान् माणस आलोक अने परलोकमां सुख आपनारा श्रीजैन
 धर्मने त्याग करे ? अर्थात् कोइ करे नहीं. तेम ते शेठे ज्यारे जैन धर्म
 त्याग न कस्यो; त्यारे ते देव प्रत्यक्ष रूप धारण करीने उजो रह्यो अने
 स्वर्गमां थयेली वात कही तेनां वखाण करवा लाग्यो. पठी ते देव “दे-
 वतानुं दर्शन निष्फल न होय.” एम कही नयसार शेठने रत्नजडीत
 चार कुंडल आपी स्वर्गमां गयो अने नयसार शेठ कुशलपणाथी समु-
 द्रने उतरी मिथिला नगरीमां आव्यो. त्यां तेणे कुंजराजाने वे कुंडल जे-
 टमां आप्यां, कुंजराजाए पण पोतानी पासे उजेली मद्धि कुमारीने ते कुंडलो
 आप्यां. पठी ते नयसार शेठ क्रय विक्रय (देवा देवारूप वेपार) क-
 रीने पाठो पोतानी पृष्ठचंपा नगरीमां आव्यो अने त्यां पण तेणे चंद्र-
 घाय राजाने वे कुंडल आप्या. ते राजाए नयसार शेठने आश्चर्यथी पूव्युं
 के, “ आ कुंडल तमने क्यांथी मट्या ? ” नयसारशेठे कुंडलनी प्राप्तिनी
 वात कही अने कळुं के, “ वे कुंडल कुंजरानी पुत्री मद्धिकुमारीने आप्यां
 ठे; पण हे राजन् ! ते मद्धि कुमारीना रूपनुं वर्णन एक मुखथी करी
 शक्य तेम नथी, एवी ते रूववंती ठे.” नयसार शेठनां एवां वचन
 सांजली पूर्व जवना स्नेहथी वश थयेला ते राजाए पोते मद्धिकुमारीने
 परणवा माटे पोतानो दूत कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकळ्यो.

हवे पूरण मित्रनो जीव वैजयंत देवलोक थकी चवीने आवस्ती नगरीमां
 रुक्मी नामनो राजा थयो. तेने धारणी नामनी स्त्री धर्ती. एक दीवस ते रुक्मी
 राजाए पोतानी पुत्रीनुं घणुंज मनोहर रूप जोइने आश्चर्यथी पोतानो

द्वारपाल के जे परदेशथी आवेलो हतो, तेने पूछुं के, “ हे द्वारपाल ! म्हारी पुत्रीनुं जेवुं रूप अने समृद्धि ठे, तेवुं रूप अने समृद्धि तें वीजी कोइ कन्यानी जोइ होय तो मने कहे ? ” एवां राजानां वचन सांजली कंचुकीए कछुं के, “ हे देव ! माणसो पोतानी मरजी प्रमाणे गमे तेम बोले, पण गुण अने अगुणनुं पारखुंतो त्रायात माणसो करे ठे. वली मन तो पोताना दोषोने गुण सरखा माने ठे; परंतु पद्म पात विना त्रायात माणसो जे वात कहे ते वातज कबुल करवी पडे. हे मह्विनाथ ! सांजलो. मिथिला नगरीमां कुंजराजा राज्य करे ठे. तेने मह्वि नामे कुमारी ठे. तेनुं जेवुं रूप ठे तेवुं रूप पृथ्वीमां कोइ ठेकाणे नथी. वली तेनी जेवी समृद्धि ठे तेवी समृद्धि स्वर्ग लोकमां पण कोइ ठेकाणे जोवामां आवती नथी. ” एवां कंचुकीनां वचन सांजली पूर्वना स्नेहथी वश थयेला ते रुक्मी राजाए पोते मह्विकुमारीने परणवा माटे दूतने कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकल्यो.

हवे वसु मित्रनो जीव वैजयंत देवलोक थकी चवीने वाराणसी नगरीमां विजय लक्ष्मीना स्तंज सरखो शंख नामनो राजा थयो. हवे एक दिवसे नयसार शेठे मह्वि कुमारीने आपेला कुंडलो जागी जवाथी कुंजराजाए सोनीने आपीने कछुं के, “ आ कुंडलोने सारा करी आप.” एटले सोनीए कछुं के, “ महाराज ! देवताए आपेला कुंडलो सारा करवाने हुं समर्थ नथी. ” तेथी राजाए रीसाइने तेने काढी मूक्यो; तेथी ते सोनी वाराणसी नगरीमां आवी वीजे दिवसे राजाने मलवा माटे कचेरीमां गयो. शंख राजाए तेने देशना कौतुकोनी वात पूठी, तेथी ते सोनीए मह्विकुमारीना रूपनुं वर्णन कछुं, एटले पूर्वना स्नेहथी वश थपला शंख राजाए पोते मह्विकुमारीने परणवाने माटे दूत कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकल्यो.

हवे वैश्रमणनो जीव वैजयंत देवलोक थकी चवीने हस्तिनापुर नगरमां अर्दीनशत्रु नामनो राजा थयो. एक दिवसे मह्विकुमारीना सगा जाइ मह्विकुमारे परदेशथी आवेला कंटलाक चिन्ताग पाने चित्रशाला रंगावा मांडी. तेमां एक चितारो एवो हुतो के. ते देवना वरदानथी कोइ पण माणसनुं एक अंग देवनीने तनुं नथे अंग चितरी था-

पतो. एक दिवसे ते चितारे गोखमां उजेली मल्लिकुमारीना पगनो अंगुठो दीगो; ते उपरथी तेणे मल्लिकुमारीनुं सर्व अंग एक तकतामां चितरीने उजुं कखुं हतुं. एवामां मल्लिकुमार चित्रशालामां आव्यो, तो तेणे तकतामां चितरेली मल्लिकुमारीनी मूर्ति जोडने त्रांतिथी “ए मल्लिकुमारी पोतेज उजी ठे.” एमजाणीने शरमथी पाठो वळ्यो, एटले मल्लिकुमारीनी दासीए कखुं के, “हे राजकुमार ! तमे त्रांति पाम्या ठो; कारणके ते मल्लिकुमारी पोते नथी; पण तेनी चितरेली मूर्ति ठे. ” एवां दासीनां वचन सांचलीने क्रोध करीने तेणे चित्रकारनो हाथ कापी नाख्यो अने पोताना देशमांथी काढी मूक्यो; तेथी ते वीचारो चित्रकार फरतो फरतो हस्तिनापुरमां गयो अने त्यां तेणे अदीनशत्रु राजा आगल मल्लिकुमारीना रूपनी वात कही; एटले ते राजाए पण पूर्वजवना स्नेहथी मल्लिकुमारीनुं शळ्यनी पेठे ध्यान करता पोते मल्लिकुमारीने परणवा माटे पोताना दूतने कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकळ्यो.

हवे अत्रिचंद्रनो जीव वैजवंत देवलोक थकी चवीने कांपित्य नगरीमां जितशत्रु राजा थयो. कोडवखते कुंजराजाना अंतःपुरमां एक पाखंडी स्त्री धर्मनो उपदेश देती हती, तेने मल्लिकुमारीए धर्मना वादविवादमां जीतीने पोताना राज्यमांथी काढी मूकी. तेथी ते स्त्रीए कांपित्य नगरमां आवीने जितशत्रु राजानी पासे मल्लिकुमारीना रूपनी वात कही; तेथी तेणे पण पूर्वजवना स्नेहथी मल्लिकुमारीने पोते परणवामाटे दूतने कुंजराजा पासे मागुं करवा मोकळ्यो.

हवे मल्लिकुमारीए पण पूर्वजवना स्नेहथी प्रार्थना करनारा ते राजाउने अवधिज्ञानथी पोताना पूर्वजवना मित्रो जाणी तेमने बोध करवा माटे पोताना घरना अशोकवनमां मध्यजागे सुशोजित घरमां एक रत्नजडीत्र सोनानुं सिंहासन कराव्युं अने तेनी पासे रत्नजडीत्र मोनानि पोतानी पोली मूर्ति करावी, के जेने माथे ठीडने सोनाना कमलथी हाकेलुं हतुं. तेनी फरतुं जुदा जुदा वारणावाळुं अने जुदा जुदा खंडवाळुं जालीनुं घर कराव्युं, के जेमां उजेला माणसो एकवीजाने जोड शक नही. पठी ते पुतलीने वन्न घरेणां वगेरे पद्देरावी अने तेना पोला जागमां एक घर्णी पुर्णधवाली नली पुतलीनी जोडनी नीतमांथी मूकावी. हवे जेजे

राजाए दूत मोकल्या हता; ते सर्वे दूतो कुंजराजा पासै आवीने मल्लिकुमारीनुं मागुं करवा लाग्या, एटले कुंजराजाए दूतोने कळुं के, “तमारा सरखा राजाने मल्लिकुमारी परणाववाने मारूं मन मानतुं नथी.” एमकहीने तेमने रजा आपी; तेथी ते सघला दूतोए पोतपोताना राजाने ते वात कही. पठी क्रोध पामेला अने पूर्वजवना अज्यासने दीघे प्रीतिथी वश थइरहेला ते राजाउं पोतपोताना मनमां विचार करवा लाग्या के, “वीजामां आसक्त थइ रहेली मल्लिकुमारीने वीजा राजा साथे परणावशे अने अमने नहीं आपे तो अमे तेने वलथी परणशुं.” एम विचारीने पोतपोतानां सैन्य लइने जेम पूर्वना कमां मनुष्यने घेरी ले, तेउंए मिथिलानगरीने घेरी दीधी. कुंजराजा आकुल व्याकुल थयो ने हवे शुं करवुं तेनुं तेने कांइ सूज्युं नहीं, तेथी तेने मल्लिकुमारीए कळुं के, “हे तात ! तमे ते आवेला सर्वे राजाउंने जूदा जूदा आपणा घेर तेडावो.” पठी कुंजराजाए सर्वे राजाउंने जूदा जूदा के जेथी एकवीजा जाणी न शके तेम तेडावी रत्नजडीत सोनानी पुतलीना चारे तरफना घरमां वेसाख्या ज्यां के वेठेला ते सर्वे राजाउं मध्यजागनी पुतलीने जोइ शकता हता. पठी ते सर्वे राजाउं मल्लिकुमारीरूप पुतलीने जोइने ज्ञांतिथी “आ मल्लिकुमारी ठे.” एम मानीने हर्ष पामवा लाग्या. पठी पुतलीना माथा उपर रहेला विडनुं ढांकणुं गुत्तरीते कोरे कळुं, एटले तेमांथी घणोज दुर्गध निकळ्यो के जे दुर्गधित्थी सर्वे राजाउं नाक आडां लुगडां दइने उठवा मंड्या. एवामां मल्लिकुमारीए आवीने कळुं के, “अरे राजाउं ! रत्नजडित सोनानी पुतलीमां आवडो वधो दुर्गध रहेलो ठे; तो आ चांवडाथी अने हानकाथी वनेला तथा मखमूत्र जरेला म्हारा देहने विषे केम प्रीतिवाला थयो ठे ? कयो विवेकी माणस विशाला (इंद्रवारुणी) नुं फल लेवानेसाटे तत्पर थाय ? विषयो विष सरखा, अने अत्रगुणे करीने तो विष थकी पण घणाज दुष्ट ठे. कारण के, विष एक जवनो नाश करे ठे. पण विषय तो अनेक जवनो नाशकरे ठे. हे राजपुत्रो ! इंद्रियरूप चंचल घोडाउं मनुष्यने साग मागेमांथी नरकरूप घोर वनमां फेंकी दे ठे. तो कयो विद्वान् माणस तेने वन्याणें ? व्याधिना पांजरारूप शरीरने विषे यौवननो पवन उगती रत्ने ठेने कयो पुरुष बहु जव आपनारा विषघनी इष्टा करे ? पृथ्वीरीते पूर्वजवना आख्या

नथी बोध पमाडेला ते ठ राजाउने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. पठी ते सर्वे राजाउ मद्धिनाथने कहेवा लाग्या के, “अमने अमारा नगरे जवानी आझा आपो. अमे त्यां जइने संसारनो नाश करनाहूं चारित्र लेशुं. ”मद्धिनाथे कहुं के, “ज्यारे मने केवलज्ञान उत्पन्न थशे, त्यारे तमने चारित्रनी प्राप्ति थशे. ” ए वात सांचली सर्वे राजाउ मद्धिनाथने खमावी अने नमस्कार करी पोतपोताने नगरे गया.

पठी मद्धिनाथने जन्मथी मांडीने सो वर्षे पुरां थयां, त्यारे लोकां-तिक देवताउए आवीने तेमनी विनंती करी के, “हे महाराज ! दीक्षा ग्रहण करवानो समय थयो ठे; माटे जगत्ना अनेक जीवोने अर्थे तीर्थ प्रवर्तावो. ” एम प्रचुनी प्रार्थना करीने लोकांतिक देवता पोताने स्थानके गया. पठी मद्धिनाथे प्रथमदेवताए आपेला (जन्म वखते देवताए वृष्टि करी हती, ते ड्रव्यथी सांवत्सरीक दान दीधुं. पठी मागशिर शुदी अ-ग्यारसने दिवसे त्रणसो राज्य स्त्रीउ साथे मनुष्य अने देवताउए उपा-केली पालखीमां वेसीने अनेक मनुष्योए चामर नाखेला मद्धिनाथ सह-खावनमां अशोक वृद्धनी नींचे आव्या. त्यां पालखीमांथी उतरी वस्त्र तथा घरेणांने उतारी अठम तप करी सवारना पहोरमां देवडुष्य वस्त्र पहेरीने दीक्षा लीधी. सामायक सूत्रनो उच्चार कस्यो एटले तेमने मनः-पर्यव ज्ञान उत्पन्न थयुं. तापथी तपेला वटेमार्गुने जेम मार्गनुं वृद्ध ऋण मात्र सुखकारी थाय ठे, तेम जिनेश्वर जगवाननी दीक्षा नारकी जीवोने पण ऋणमात्र सुखकारी थइ.

पठी तेज दिवसे श्री मद्धिनाथने कर्मना ऋयथी केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. जेथी इंद्रनुं आसन कंपवा लाग्युं अने स्वर्गलोकने विषे झूतिनी पेठे घंटा वागवा लागी. इंद्र अवधिज्ञानथी जिनेश्वरने केवलज्ञाननी उत्पत्ति जाणी विमानमां वेसी देवतासहित त्यां आव्यो अने बीजा पण अच्युत विगेरे सर्वे इंद्रो पण पोतपोताना परिवारसहित त्यां आव्या. पठी वायुकुमार देवताउए योजन परिमीत जूमिने शुद्ध करी; मेघकुमा-रोग सुगंधिजलथी ठांटी; वैमानीक देवताउए रत्न विगेरेथी ध्वजा पता-का अने तोरण विगेरेथी सुशोजित करी; वैमानीक देवताउए पहेखो रत्नमय गट रच्यो अने तेना उपर मणिलना कांगरा कस्यो. ज्योतिपी देव-

ताउंए वचलो सोनानो गढ कख्यो अने तेना उपर उत्तम रत्नोथी कांग-
रा रच्या. जवनपतिउंए त्रीजो रूपानो गढ रच्यो ने तेना उपर कमलना
सरखा सोनाना कांगरा रच्या. जाणे धर्म लक्ष्मीना विवाहने अर्थे चार
मांडवा वनाव्या होयनी ? एम अकेका गढमां चार चार दरवाजा
राख्या तथा दरेक दरवाजा पासे धूप घटी अने कमलथी मनोहर वाव्युं
वनावी. मध्यमां समवसरणनुं म्होटुं मनोहर चैत्यवृद्ध व्यंतर देवताए
वनाव्युं. तेनी नींचे रत्नजकीत पीठ कराव्युं. तेना उपर प्रचुने वीराजवा
माटे पूर्वाजिमुखे सुवर्णनुं सिंहासन मूक्युं. तेना उपर त्रण रत्न सरखा
त्रण ठत्र गोठव्यां, के जेनी समीपे उजेला यक्षो प्रचुने चामरो नाखे.
समवसरणना एक वारणे धर्म चक्र अने बीजे वारणे प्रचुने विसामो क-
रवा माटे देवहंद स्थापन कख्युं.

एवी रीते समवसरणनी उत्तम रचना कख्या पठी कोटी देवताउंथी
वींटलायेला जगवान् कमल उपर पग मूकता मूकता पूर्वद्वारमांथी सम-
वसरणमां आव्या अने चैत्यवृद्धने तथा तीर्थने नमस्कार करीने
जेम मेरु पर्वतना शिखर उपर मेघ वेसे तेम रत्नजकित सोनाना
सिंहासन उपर वेठा.

पठी ते सिंहासननी बीजी त्रण वाजुए व्यतरोए जगवाननां प्रतिविंव
स्थापन कख्यां. प्रचुना मस्तकनी पाठल रहेलुं जामंडल जाणे प्रचुने
सेववामाटे तेजनां पुजलो आवेला होयनी ? एम शोजवा लाग्युं. आ-
काशमां देवताउंनां डुंडुजि वाग्ये सते प्रचुना विजयने जाणे जा-
हेर करती होयनी शुं ? एम ध्वजा पण उंचे शोजवा लागी. ढींचण प-
रिमाण पुष्पनी वृष्टि पण जाणे त्रास पामता कामदेवना हाथमांथी तेनां
वाणो पडी गयां होयनी ? एम अत्यंत शोजती हती.

सर्व सजा पोतपोताने स्थानके वेठा पठी इंद्रे पोते हाथ जोनीने
मद्विनाथ प्रचुनी स्तुति करी. ते आ प्रमाणे. शरण रक्षित माणसाना
समूहने शरण आपनारा, चारित्रना मंदिर, समजावने धारण करनारा.
निर्मल कमलना पांढडाना सरखा मनोहर हाथ पगवाला, जन्म मरण-
रूप रणसंग्रामना जयने नाश करनारा हे प्रजो ! तमे जययना वतीं.
संसारने जय आपनारा. शंकडो नेत्रवाला, निरंतर चंद्र सरखा सुभ-

वाला, देवता अने विद्याधरोए स्तुति करेला, समये समये धर्मोपदेश आपनारा, अन्नय दान आपनारा अने दयावंत एवा हे प्रज्ञो ! तमे जयवंता वर्तो. बीजा मतधारीउना मदने दावा नलसमान, कपटने दूर करनारा, सर्व जगतना रोगने समावनारा, जलसहितमेघना सरखा गंजीर शब्दवाला अने जयकारी वचनवाला हे प्रज्ञो ! तमे जयवंत वर्तो. मोक्षपदने विषे प्रीतिवाला, गणधरोए निरंतर सेवेला, गजराजना सरखी गतिवाला, मदना जारे करीने अत्यंत गाढा वनने मेघ सरखा, उज्वल दांतवाला अने जयने नाश करनारा हे प्रज्ञो ! तमे जयवंता वर्तो जयवंता वर्तो.

इंद्र आ प्रमाणे एक खरथी स्तुति करीने श्री जिनेश्वरना सन्मुख द्रष्टि राखीने पोताने आसने वेगो. प्रतिबुद्धादि बीजा अनेक राजाउंसहित कुंजराजा पण त्यां आवी जिनेश्वरने प्रदक्षिणापूर्वक नमस्कार करी प्रचुना सन्मुख वेगो. श्री महिनाथ प्रचुए पण सर्वे प्राणीउं पोत पोतानी जापामां समजी शके तेवी संसारथी वैराग्य प्रगट करवाना कारणरूप देशना आपी. देशनाथी प्रतिबोध पामेला प्रतिबुद्धादि राजाउंए चारित्र लीधुं अने कुंजराजाए श्रावकपणुं धारण कस्युं. जेउंए त्रीपदि पामीने क्षणमात्रमां वार अंगो रच्यां ते त्रिपगादिक अष्टावीश पुरुषो श्री महिनाथना गणधरो थया. साडा पांच घडी पूर्ण थइ ते वखते कुंजराजा *आढक प्रमाण कलमना चोखानुं वलि लाव्या. वाजिंत्रना शब्द पूर्वक ते वलिने पूर्व द्वारे थइने समवसरणमां लावीने देवता तथा माणसोए प्रचुनी सन्मुख उजा रहीने उंचे उराड्यो. तेमांथी अर्थो जाग उंचेथी देवता लइ गया. वाकीना अर्धा जागमांथी अर्थो जाग राजाउंए लीधो अने वाकी रह्यो ते सामान्य माणसोए लीधो. प्राप्त थएलो ते वलिनो एक दाणो सर्व प्रकारना रोगने नाश करनारो थाय ठे; माटे सर्वे प्राणीउं तेने ठ माससुधी मेलववानो प्रचल करे ठे. प्रचुने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, तेना बीजे दिवसे प्रचुए विश्वसेनना घरने विषे खीरथी प्रारणुं कस्युं, तेंथी ते विश्वसेनना घरने विषे पांच दिव्य प्रगट थया. श्री महिनाथ प्रचुना तीर्थने विषे हस्तिना वाहनवालो, चार मु-

खवालो अने आठ हाथवडे सुशोजित एवो कुवेर नामे यक्ष हतो. ते यक्षना जमणा चार हाथमां वरद, अन्नय फरशी अने त्रिशूल हतां. तथा डावा चार हाथमां मातुलिंग, अक्षसूत्र, मुजर अने तरवार हतां. श्री मह्विनाथ प्रचुनी शासन देवी वैरोठ्या नामनी चार हाथवाली देवी हती. तेमना जमणा वे हाथमां वरद, अने माला हती; तेमज डावा हाथमां तरवार अने मातुलिंग हता. श्री मह्विनाथ प्रचुना चाळीश हजार साधुं, पंचावन हजार साध्वीं, सातसें आठ चौद पूर्वधारिं, बावीशसें अवधिज्ञानि मुनिं, एक हजार सातसें पचास मनःपर्यव ज्ञान धारिं, वे हजार नवसें वैक्रिय लब्धिवाला मुनिं, चौदसें वाद-लब्धिने धारण करनारां, एक लाख तासी हजार श्रावको अने त्रण लाख सात हजार श्राविकां; ए प्रमाणे सघलो परिवार हतो.

पठी क्रोडो देवतांए सेवन करेला तथा साधु, साध्वी, श्रावक अने श्राविका ए चार प्रकारना संघसहित श्री मह्विनाथ प्रचु विहार करता ठता पृथ्वीने पवित्र करवा लाग्या. कुमार अवस्थामां, व्रतपर्यायमां अने केवली अवस्थामां एम सर्व मली प्रचुनुं पंचावन हजार वर्षेनुं आयुष्य हतुं. पठी पांचसें साधु अने पांचसें साध्वीना परिवारसहित समेत शिखर उपर जइ त्यां एक मासनुं अनशन लइ फागण शुद्धी वारशने नरणी नक्षत्रमां एकविशमा तीर्थकर श्री मह्विनाथ प्रचु मोक्ष लक्ष्मी पाम्या. ते वखते आसनकंपथी इंद्रोए अवधिज्ञानथी प्रचुनो मोक्ष जाण्यो; तेथी तेउं मोक्षउत्सव करवा माटे त्यां श्राव्या. क्षणमात्र नारकी जीवोने पण सुख आपनारो मोक्षउत्सव करीने तेमज उपद्रव न थवाना हेतुथी प्रचुनी दाढ दांत विगेरे लइने सवें देवतां नंदीश्वर छीपे गया; अने त्यां अछाइ महोत्सव करीने पठी पोतपोताना विमानना मानवस्थंज उपर वज्रमां प्रचुनी दाढ तथा दांतो उपद्रव न थवा माटे राग्या. श्रीश्ररनाथ तीर्थकर मोक्ष पाम्या पठी एक हजार क्रोड वर्षे श्रीमह्विनाथ जिनेश्वर मोक्षपद पाम्या. हे मुनीश्वरो ! तमे, न्दीपाणुं उतां पण नर्दे माण सोनी मध्ये उत्तम तेमज तीर्थकर पदवीने शोतावनानं अने शील करीने उज्वल एवं श्री मह्विनाथना आश्चर्यकारी चरित्रं मान्तां. मोक्षपदनी उभावाला श्री मह्विनाथ प्रचुए जेवी रीते निश्चयथी शीलजन पा-

द्व्युं ठे; तेवी रीते जव्य जीवोए पण निष्कपटपणाथी शीलव्रतने पालवुं.
इति श्री रुद्रपद्धिय गह्वमां जहारक श्री संघतिलक सूरिनी पाटे आ-
चरणरूप सोमतिलक सूरिए रचेली शीलोपदेश मालानी टीका शील-
तरंगिणीमां श्री महिनाथ प्रचुनुं चरित्र समाप्तम्.

हवे चारित्रनुं दृढपणुं कहेठे.

सः जयतु स्थूलजडः आश्चर्यकारिचरितपरिकरितः
सो^२ जयतु थूलजडो, अठेरयकारिचरियपरिअरितु ॥

यस्याद्यापि ब्रह्मव्रते जगति वाद्यते ययढक्का
जस्सज्जवि वंजवए, जयंमि वंजेइ जयंढक्का ॥ ४१ ॥

शब्दार्थः— (अठेरयकारि के०) आश्चर्यकारी एवा (चारियपरि-
वरितुं के०) शीलव्रतरूप चारित्रे करीने सुशोन्नित थएला (सो
के०) ते (थूलजडो के०) स्थूलजडजेते (जयतु के०) जयवंता वत्तो;
कारण के, (जयंमि के०) आ जगतनेविषे (जस्सज्जवि के०) जे स्थू-
लजडनो आजसुधी पण (वंजवए के०) ब्रह्मव्रत पालवाने विषे अ-
र्यात् शीलव्रत पालवाथी उत्पन्न थएलो (जसढक्का के०) जयनो ढोल
(वज्जइ के०) वागे ठे. ॥ ४१ ॥

विशेषार्थः— प्रथम वार वर्षसुधी जोगवेली कोश्या वेश्याना घरने
विषे रहीने पट्टरस जोजन करता सता पण जे आश्चर्यकारी शीलव्रत
रूप चारित्रथी सुशोन्नित थया ठे, एवा आर्यसंजूतिआचार्यना शिष्य
ते स्थूलजड जयवंता वत्तो; के जे शकटाल मंत्रिना पुत्र स्थूलजडनो
कामदेवनी सेनाने जीतवारूप विजयनो ढोल घणां वर्षे वीत्यां सतां
आजसुधी पण आ जगतने विषे वागी रह्यो ठे. ॥ ४१ ॥

स्थूलजडनी कथा.

आ जरतखंडने विषे पाटलीपुर नामनुं नगर ठे. जे नगरना चैत्यो
उपर रहेला सुवर्णना कलशो रात्रीए सूर्यनी त्रांति करता हता. ते नग-
रमां, जेनी कीर्ति रूप नर्तकी नव खंडमां नृत्य करी रही हती, एवो प्र-
जाने आनंद पमाडनारो नंद नामनो राजा राज्य करतो हुनो, तेने शक-

टाल नामनो महाबुद्धिवंत प्रधान हतो. तेने गुणे करीने जाणे लक्ष्मीनी शोक्य होय नहीं शुं ? एवी अने जेनी कोमलता तथा कलाथी जाणे मृ-गलीउण वननोज आश्रय कस्यो होय नहि शुं ? एवी लक्ष्मीवती नामनी स्त्री हती. प्रधानने लक्ष्मीवतीना उदररूप ठीपमांथी उत्पन्न थएला, मु-क्ताफलना सरखी कांतिवाला, स्थूलजड अने श्रीयक नामना वे पुत्रो हता. तेमां स्थूलजडे ते नगरमां रहेती एवी कोशा वेइयाने विपे मोह पामीने तेनी साथे ऋण मात्रनी पेठे बार वर्षे निवृत्त कस्या हता. अने श्रीयक नंदराजानो अंगरक्षक तथा विश्वासनुं पात्र थयो हतो.

ते नगरमां वररुचि नामनो एक महा बुद्धिवंत अने वाचाल कवि रहेतो हतो. ते हमेशां एकसोने आठ नवां काव्यो करीने नंद राजानी स्तुति करतो हतो. परंतु ते मिथ्यात्वी होवाथी मंत्री तेनी प्रशंसा करतो नहीं; तेथी राजा ते कविने कांइ आपतो पण नहीं. कळुं ठे के— राजाउं हमेशां परमुख (वीजा कहे तेम करनारा) होय ठे. एक दिवस उपा-यने जाणनारा महाकवि वररुचिए मंत्रीनी स्त्री लक्ष्मीवती पासे जडने शकटाल मंत्री पोताना काव्यनी राजानी सजामां प्रशंसा करवा वावत विनंती करी. कळुं ठे के— कपटथी मदोन्मत्त हस्तिउं पण वश्य करी श-काय ठे. पठी लक्ष्मीवतीए कहेदी ते वात शकटाले कबुल करी. कळुं ठे के— हाथथी घरेडीनी पेठे स्त्रीउंथी कयो पुरुष त्रमित नथी थतो ? अ-र्थात् सर्व थाय ठे.

पठी वीजे दिवसे मंत्रीसहित नंद राजा सजामां आव्यो, त्वारे व-ररुचिए हमेशाना नियम प्रमाणे काव्यो कथां एटले मंत्रीए “ अहो वाणीनी शी मधुरता ठे ! ” एम प्रशंसा करी. ते उपरथी प्रसन्न थएला नंद राजाए तेने एकसोने आठ सोना म्होरो थापी. कळुं ठे के— रा-जाउं हमेशां पशुउंनी पेठे कोइना कहेवा प्रमाणे करे ठे. आ प्रमाणे हमेशां वररुचिने सोना म्होर थापता एवा राजाने एक दिवसे मंत्रीए ना पाडी एटले राजाए मंत्रीने कळुं के— “ हुं तो फक्त नमारी प्रशं-साथीज आपतो हतो. ” मंत्रीए कळुं. “ अन्य पुरुषांए करेला काव्यने विपे प्रशंसा शी ? वली ते वखते तो में काव्यना गुणांनी प्रशंसा करी हती; परंतु कविनी नहीं. ” राजाए कळुं. “ त्वारे शुं ते कवि म्हारी

जुनां काव्योथीज प्रशंसा करतो हतो ? ” कळुं ठे के— काचा माटीना घडानी पेठे राजाजुनो समागम तत्काल नाश पामे ठे. पठी मंत्रीए कळुं. “ कवि जे काव्यो कहे ठे ते काव्यो म्हारी पुत्रीने पण आवडे ठे; तेथी हुं ते काव्यो काळे सवारे संजलावीश. ”

वीजे दिवसे मंत्रीए यद्दा यद्ददत्ता, झूता, झूतदत्ता, रेणा, वेणा अने एणा ए साते पुत्रीजने के जेजमां पहेली एक वखत सांजलेलां काव्यो कही सकती हती. वीजी वे वखत सांजलेलां काव्यो कही सकती हती. एम अनुक्रमे सातमी सात वखत सांजलेलां काव्यो कही शकती हती. ते सातेने वररुचिना आव्या पहेलां सजानी एक वाजुए पडदानी अंदर वेसारी. पठी वररुचि आव्यो ने तेणे हमेशांनी पेठे काव्यो वांच्या, एटले शकटाल मंत्रीनी पुत्रीज सरस्वतीनी पेठे अनुक्रमे ते काव्यो बोली गइ; ते उपरथी क्रोधायमान थयेला राजाए ते वररुचिने तुष्टिदान आप्युं नहीं. कळुं ठे के— घडाने वनाववो कठीण ठे; परंतु फोडवो कठीण नथी.

हवे वररुचि एवो ढोंग करवा लाग्यो के— ते हमेशांगुहरीते सांजे गंगाना जलने विपे एकसोने आठ सोना म्होरोनी पोटली मूकी आवतो अने वीजे दिवसे सवारे गंगानी स्तुती पूर्वक ते पोटलीने ग्रहण करतो. आ प्रमाणे करता एवा ते कविए सर्व लोकने आश्चर्य पमाळ्या. कळुं ठे के— धूर्त पुरुषोएवाह्य दृष्टिवाला क्या क्या पुरुषोने नथी ठेतस्या ? अर्थात् सर्वने ठेतस्या ठे. पठी मंत्रीए तेना कपटनी वात गुप्त अनुचरोथी जाणी लीधी. कारण कळुं ठे के— शत्रु पासे ठते बुद्धिवंत पुरुषो सुखथी निद्रा लेता नथी. पठी तेणे गुप्त अनुचरोमोकली वररुचिए गंगामां मूकेलुं ड्रव्य मगावी लीधुं. वीजे दिवस सवारे वररुचि गंगाने कांठे गयो. त्यां कौतुक जोवाने माटे मंत्री सहित राजा पण आव्यो. कविए गंगानी स्तुति करीने पठी गुप्त रीते यंत्रने खंच्यो पण ड्रव्य पळुं नहीं; तेथी ते सर्व माणसोना जोता ठतामां विलक्ष वनी गयो. अने जाणे पाताळमांज पेथी जवानी झ्ठा करतो होय नहीं शुं ? एम लज्जाथी नीचा मस्तकवालो देखायो. पठी मंत्रीए कळुं. “ अमे वीजानुं ड्रव्य ग्रहण करता नथी; माटे तुं आ ल्हानं ड्रव्य ग्रहण कर. ” एम कहीने तेणे सोना म्होरोनी पोटली पाठी आपी अने राजाने तेना कपटनी वात निवे-

दन करी. ते उपरथी राजा ते प्रधाननी बुद्धिनां वखाण करवा लाग्यो-
हवे सर्पनी पेठे ढिडने खोलतो एवो वररुचि मंत्रीना घरनी चेष्टा
जाणवाने तेनी (मंत्रीनी) दासिउने पूठवा लाग्यो. एक दिवस श्रीय-
कना विवाहने प्रसंगे शकटाल मंत्री राजाने जेट आपवा माटे ठत्र चा-
मरादिक कराववा लाग्यो. ते वात मंत्रीनी दासीउ पासेथी सांचलीने टा-
ढथी पीडाएलो माणस जेम कंवलने पामीने आनंद पामे तेम हर्ष पा-
मेवा वररुचिए पोतानी पासे अज्यास करता एवा वालकोने आ प्रमाणे
बोलवानुं शीखव्युं के “ शकटाल मंत्री जे करवानो ठे, ते मूढ लोको
नथी जाणता. ते राजानो नाश करीने पोताना पुत्र श्रीयकने राज्य आ-
पशे. ” आ प्रमाणे बोलता एवा ते वालकोनी वात राजा पासे पडोची.
ते उपरथी राजा विचार करवा लाग्यो के “ वालको स्वेष्टाथी जे बोले ठे,
खीउ जे कहे ठे अने उंचितु जे वाक्य संजलाय ठे; ते घणुं करीने खोटुं
होतुंज नथी. ” आ प्रमाणे विचार करीने राजाए गुप्त अनुचरो मंत्रीने
घरे जोवा मोकळ्या. तेउए जेवुं जोयुं हतुं तेवुं राजा आगल कळुं; तेथी
राजा अत्यंत कोपायमान थयो.

पठी सवारे मंत्रीए सजामां आवीने प्रणाम कख्यो, एटले राजाए अ-
वलुं मुख कखुं, ते उपरथी मंत्रीए तेना चित्तनो अजिप्राय जाणीने घरे
आवी पोताना पुत्र श्रीयकने एकांतमां बोलावीने कखुं. “ हे वत्स !
कोइ दुष्ट पुरुषे राजाने म्हारा उपर कोपायमान कख्यो ठे, ए एक आ-
पणा कुलने विषे म्होटो अकस्मात् उत्पात उत्पन्न थयो ठे. वली ते उ-
त्पात हुं जीवुं त्यां सुधी निवृत्ति पामे तेम पण नथी; माटे हुं सवारे स-
जामां जइने राजाने प्रणाम करुं ते वखते त्हारे शस्त्रवती म्हामं मस्तक
ठेदी नाखवुं. ” श्रीयके कखुं. “ शुं आबुं निर्दय कृत्य म्हेठ पण करे ख-
रो ? ” एम कहीने रुदन करवा लागेला श्रीयकने फरीधी मंत्रीए कखुं.
“ हे पुत्र ! वृद्धावस्थाथी व्यास थएला एवा मने मारीने तुं आपणां कु-
लनो उद्धार कर. कारण के एक कोडीना नाशथी कोटी इव्यने कयो
पुरुष न इछे ? अर्थात् सर्व इछे ठे. वली हुं नालपुट विपने जहाण करीनेज
नाश पामीश; परंतु त्हारे म्हामं मस्तक ठेदीने राजाने एम कहेवुं के-
हे स्वामिन् ! हुं दुष्ट पितानी इछा राखतो नथी. ” पिताए आ प्रकारे

महा कष्टी समजावेला श्रीयके तेज प्रमाणे करीने “ आ राजानो झोही ठे. ” एवी रीते त्रांति पामेला सच्य लोकोने बोध पमाड्यो. पठी राजाए कळुं. “ तें पूज्य पितानो वृथा वध केम कस्यो ? ” श्रीयके उत्तर आप्यो के “ तेवा सुवर्णनुं शुं प्रयोजन ठे ? के जेनाथी कान तुटे. ”

पठी मंत्री मुद्रा आपता एवा राजाने श्रीयके आ प्रमाणे कळुं. “ हे देव ! स्थूलजद्र नामनो म्हारो म्होटो जाइ कोशा वेश्यानां गृह प्रत्ये रह्यो ठे, तेने ए मुद्रा आपो. ” ते उपरथी राजाए स्थूलजद्रने बोलावी मंत्री मुद्रा धारण करवानुं कळुं. स्थूलजद्रे उत्तर आप्यो के “ हुं विचारीने कहीश. ” पठी ते पासेना अशोक वनमां गयो; त्यां जइने योगिनी पेठे एकाग्र चित्तथी विचार करवा लाग्यो के— “ म्हारे मंत्रीमुद्रानुं शुं प्रयोजन ठे ? कारण शाकिनी रूप मंत्री मुद्रा धारण करे ठते धनथी आकुल थयेलो मनुष्य स्वजनने विषे अथवा अन्य जनने विषे निपेंद-पणाने पामे ठे. कुल धर्मनो त्याग करीने अने धर्मना अज्ञानी रहींने पण मंत्री मुद्रा धारण करनारा पुरुषे स्वामीनुं कार्य वरावर रीते करी आपवुं पडे ठे. वली तेमां पण जो दैवयोगथी स्त्रीने वश्य थयो तो नर-कथी पण वधारे दुःख आ लोकमां जोगवुं पडे ठे. वेश्या स्त्रीउथी पण वधारे निंदा करवा योग्य मंत्री मुद्रा ठे. तो पठी कृत्याकृत्यने जाण-नारो कयो पुरुष ते मुद्राने धारण करवाने आदरवंत थाय ? देव, दानव अने मनुष्योने पूजवा योग्य पुण्यवंत महात्माउं व्रतरूप चक्रवर्ती पणाने जोगवतां ठतां पोते संसार समुद्रथी तरे ठे अने वीजाउंने तारे ठे; माटे हुं मंत्रीमुद्राने न स्वीकारतां इष्टफलने आपनारी जेनी दीहाने धारण करुं. ” एम विचार करीने स्थूलजद्रे तत्काल लोच कस्यो अने रत्न कंवलयी वनावेला रजोहरणे करीने सुशोजित एवा तेणे सजामां जइने राजाने धर्म लाज दीधो. ते वखते राजाए “ हे मंत्रीसुत ! तें आ बहु सारुं कळुं ! बहु सारुं कळुं ! ! के जे दुःसाध्य एवा कार्यनो आ-रंज कस्यो. ” एम कहीने बहु प्रशंसा करी.

पठी मोहराजानी सेनाने जीतवा माटे व्रतरूप वग्वतरने धारण क-रता एवा ते स्थूलजद्र. संनरू एवा मुजटनी पेठे त्यांथी चाट्या. ते व-

खते राजाए पण सर्व प्रकारनी शमताने धारण करनारा स्थूलजडना घणां वखाण कस्यां. पठी स्थूलजडे श्री संजूतिविजय आचार्यना चरणकमलनो आश्रय करीने सर्व सावद्यथी विराम पामीने व्रत अंगीकार कछुं. पठी ज्ञानरूप अंकुशथी वश थयेला जडक हस्तिनी पठे जिनेश्वरप्रणित धर्मक्रियानुं आचरण करता ठता ते विहार करवा लाग्या.

अहिं जेम सूर्य अस्त थया पठी लक्ष्मी कमलिनीनो आश्रय करे तेम मंत्री मुद्राए श्रीयकनो आश्रय कस्यो. अर्थात् राजाए श्रीयकने मंत्री मुद्रा आपी; तेथी तेणे पण पोताना पिताना वैरनुं स्मरण करीने कोशा वेश्यानो आश्रय कस्यो. कारण तेवां जनो पण कपट साध्य वस्तुना कार्यने विषे काम आवे ठे.

एक दिवस एकांतमां वेठेला श्रीयके स्थूलजडनी वार्ताथी कोशा वेश्यानुं मन, जेम टंकणखारथी धातुने पिंगलावी नाखे तेम पिंगलावी नाख्युं अने पठी कछुं के “ हे प्रिये ! स्थूलजडने दीक्षा लेवरावी अने पितानी एवी स्थिति करी ए सर्व वररुचिनुं काम ठे; माटे म्हारे पण ए वैर त्हारी सहायथी लेवुं ठे. ” श्रीयकनां आवां वचन सांजलीने कोशाए हास्यथी कछुं. “ ते वैर शी रीते लेवाशे ? ” श्रीयके उत्तर आप्यो के— “ त्हारी व्हेननी साथे तेने घणीज प्रीति ठे; माटे जो ते वररुचिने मद्यपान करावे तो हुं कृतार्थ थाउं. ” पठी कोशाए पोतानी व्हेन पास वररुचिने मद्यपान करवानो अन्यास कराव्यो. कछुं ठे के— पवित्र माणसो पण पडतीने वखते पोताना कुलाचारने त्यजी दे ठे. पठी वैरना साधनमां उद्यमवाला श्रीयके पण वररुचिनी साथे वीलाडी जेम उंदरनी साथे मित्रता करे तेम मित्राइ करी. वररुचि पण अमर जेम पन्नवनमां जा आव करे तेम निरंतर राजानी सत्तामां जा आव करतो अने राजा पण कवितानी प्रीतिथी हंमेशां तेनां वखाण करतो, तेथी गाडरीआ प्रवाहना सरखा लोकने विषे ते कवि पूज्यपणाने पान्यो हतो.

कोइ अवसरे एकांतमां वेठेला राजाए श्रीयकने कणुं के “ जेवो इंद्रने मंत्री गुरु ठे; तेवो अमारे शकटाख हतो. जेम रात्री चंड विना शोचती नथी; तेमज म्हारी सत्ता शकटाख मंत्री विना शोचनी नथी; तेथी नद्य य में कागडाने उडाडवाने मांटेज रज फेंकी दीधुं ठे. ” राजानां

आवां वचन सांचलीने श्रीयके कहुं. “ स्वामिन् ! शुं करीए ? मद्यपान करनारा वररुचिए ए खोटी वात उडाडवाथी एम थयुं ठे ! ” राजाए कहुं “ शुं ए विप्र मद्यपान करे ठे ? ” मंत्रीपुत्र श्रीयके उत्तर आपता जणाव्युं के “ ते वात हुं आपने सवारे देखाडीश. ”

बीजे दिवस सत्ता जराइ एटले प्रथमथी शीखवी राखेला मात्तीए सर्वे माणसोने एक एक कमलनुं पुष्प आप्युं अने वररुचिने मदनफलना चूर्णवालुं कमलपुष्प आप्युं. श्रीयक कमलने सुंधीने तेनी सुगंधी विपे वखाण करवा लाग्यो. ते उपरथी सर्वे माणसो पोतपोताना कमलपुष्पने सुंधवा लाग्या. वररुचि पण उत्साहथी पोताना कमलपुष्पने सुंधवा लाग्यो, एटले मदनफलनुं चूर्ण उंचा श्वासने लीधे नाकमां पेशी गयुं, तेथी तेने जलटी थइ. पठी राजाए अने बीजा सत्ताना माणसोए वररुचि मद्यपान करे ठे के नहीं तेनी परिक्षा करवामाटे तेनुं मुख सुंध्युं; एटले मद्यना जेवी वास आववा लागी, तेथी सत्ताना सर्वे माणसोए तिरस्कार करेलो वररुचि तत्काल पोताने घेर गयो. तेना पुत्रोए मद्यपान संबंधि प्रायश्चित्त करवा माड्युं, पण एटलामां ते वररुचि श्रीयकना वेरने लीधे मृत्यु पाम्यो. पठी शकटाल पुत्र श्रीयक, नंद नृपतिना राज्यना साते अंगने धारण करतो ठतो निर्विरोधपणे स्वार्थ, परार्थ तथा राज्यार्थने साधवा लाग्यो. स्थूलजड मुनि पण अनुक्रमे द्वादशांगीना धारक थया.

एकदा वर्षाकाल प्राप्त थवाने वखते त्रण साधुज गुरुनी पासे आवीने संसारनो निग्रह करवामां निपुण एवा अज्जिग्रहोने धारण करवा लाग्या. एके कहुं. “ हुं चार मास उपवास करीने सिंहनी गुफा आगल कायोत्सर्गे रहिश. ” बीजाए कहुं. “ हुं पण चार मास सुधी उपवास करतो ठतो दृष्टि विष सर्पना राफना आगल कायोत्सर्गे रहिश. ” बीजा साधुए एवो अज्जिग्रह लीधो के, “ हुं पण चार मास सुधी उपवास करतो ठतो कुवाना मंडाण उपर कायोत्सर्गे रहिश. ” पठी संज्ञतिविजय आचार्य जेटलामां पोताना श्रुत ज्ञानथी ते मुनिउता तपनी शक्ति जाणीने तेमने आडा आपे ठे; एटलामां तो स्थूलजडे कहुं के, “ हे प्रज्ञो ! हुं पण यदस्स नो आहार लेतो ठतो कोशा वैश्यानी चित्र

शालामां चोमासुं निर्गमन करीश. ” गुरुए स्थूलजज्ञनी सर्वे इंद्रिउतुं वश्यपणुं जाणीने तेमने तथा बीजा त्रण शिष्योने पोतपोताने स्थानके जवानी आझा आपी. पठी पेला त्रण शिष्यो पोत पोताने स्थानके गया अने स्थूलजज्ञ मुनि पण कामदेवनी इर्ष्याथी कोशा वेश्याने घरे गया. पोताने त्यां आवेला मुनिने जोइ कटाक्षथी जाणे मंडपनेज उचो करती होय नहि शुं ? एम ते वेश्या तत्काल उठीने कहेवा लागी. “ हे नाथ ! मने शी आझा ठे ? जे होय ते कहो. ” मुनिए धर्मलाज आपीने तेनी चित्रशाला मागी. कोशाए ते आपी एटले शमताना समुद्ररूप ते महात्मा जेम मदोन्मत्त हस्ति विंध्याचलने विपे रहे तेम तेमां रद्या.

पठी “ चारित्रने न सहन करी सकवाथी अने पूर्वना स्नेहथीज ए मुनि म्हारा घरे फरीथी आवेला ठे. ” एम विचार करती एवी ते वेश्या मुनिने षट्तरस आहारथी चोजन कराववा लागी. वली “ निश्चय लज्जाथी मने कंडू कही शकता नथी. ” एम धारती ते वेश्या वपोरना वखते मुनिनी पासे आवीने कटाक्ष फेंकवा लागी; परंतु मुनिनुं चित्त जरा पण कंपायमान थयुं नहीं; तेथी ते वेश्याए पोतानुं वक्षस्थल (ठाति) चतावी हाव, जाव अने विलास करवा मांड्या. पण ते तो पोताना आत्माने श्रमरूपज थया, कारणके आकाशने विपे चित्रनी रचना जरा पण थइ शकती नथी. “ ग्रहण करेली दीक्षा जेना प्रजावथी सिद्धयोगने अर्थे थाय ठे ? जे कारण माटे मांखण सरखा कोमल आ मुनि आ अ-वसरे म्हारी पासे वज्र सरखा कठोर थया ! ” ए प्रकारे विचार करती अने पूर्वना स्नेहने वारंवार स्मरण करती ते वेश्या पूर्वे जोगवेला जोगोने संजारवा लागी; परंतु कमलिनीना पत्रना सरखा निलेंप हृदयवाला मुनि तो ते वेश्याने जाणे गुप्तरीते आलोचना ग्रहण करती होय नहि शुं ? एम मानवा लाग्या. जेम पाणीने जुहुं करवा माटे करेला प्रहार अने वैराग्यवंत पुरुषोने धारण करावेला पुष्पना हार निष्फल थाय ठे. तेमज कोशाए करेला सर्वे विकारो ते स्थूलजज्ञ मुनिने विपे निष्फल थया. वली वेश्याए करेला शृंगारो अने विकारो ते महामुनिने विपे जेम म पर्वत उपर सिंदे मारेली फास निंध्या थाय तेम फोकट थया. जे-

म वृद्धिवंत वाचाल पुरुषनुं विज्ञान सज्ञाने विषे वृद्धिपामे, तेमज वेश्या-
ए करेला उपसर्गथी मुनिनुं ध्यानतेज वधारे वधारे वृद्धि पामवा लाग्युं.

पठी अत्यंत खेद पामेदी वेश्या मुनिना चरणने विषे प्रणाम करीने
कहेवा लागी. “ हे प्रज्ञो ! में पूर्वना अज्ञ्यासथीज तमारे विषे आ अ-
पराधो कख्या ठे, तेने हवे आप क्षमा करो.” पठी ते वेश्याए मुनिनी आ-
ज्ञाथी पोताना धर्मनो त्याग करी श्रावक धर्म अंगीकार कख्यो अने ए-
वो अजिग्रह धारण कख्यो के, “आजथी म्हारे राजाए प्रसन्न अश्ने मो-
कलेला पुरुषा विना वीजा सर्वे पुरुषोनो जावजीव सुधी नियम ठे.”

हवे पेला त्रण साधुठ के जेठ सिंहनी गुहा आगल, सर्पना राफडा
आगल, अने कुवाना मंडाण उपर चार मास सुधी कायोत्सर्गे रहेवानो
अजिग्रह लश्ने गया हता; तेठ चोमासुं पूर्ण अयुं, एटले जाणे पोतेज
पुरुषार्थरूप होय नहिं शुं ? एम गुरुनी पासे आव्या. तेठने आवता
जोश्ने गुरुए कांश्क उठीने कुशल समाचार पूब्या अने वखाण करीने
कख्युं के, “ तमे दुष्कर कार्य कख्युं ठे. ” पठी स्थूलजड आव्या. तेमने
जोश्ने गुरु सामा तेडवा माटे गया अने प्रशंसा करीने कहेवा लाग्या
के “हे महाज्ञाग ! तमे तो बहुज दुष्कर दुष्कर कार्य कख्युं ठे.” गुरुनां
आवां वचन सांजलीने पासे वेठेला पेला त्रण शिष्यो इर्ष्याथी मांहो-
मांहे कहेवा लाग्या के, “ अहो ! मंत्रीनो पुत्र जाणीने गुरुए तेमने आ
प्रमाणे अति दुष्कर दुष्कर कख्युं !! जो पदरसना आहारथी दुष्कर
दुष्कर करनारा थवातुं होय तो आपणे पण आवतां चोमासामां अनुक-
मे तेज तप करशुं. ” पठी इर्ष्यानुं पोषण करनारा ते त्रणे साधुठए म-
हाकष्टथी आठमास निवृत कख्या. चोमासुं वेसवाना समये सिंहगुहावासी
साधुए गुरुपासे आवीने स्थूलजड प्रमाणे कोशा वेश्याने त्यां रहेवानी
विज्ञप्ति करी. गुरुए उपयोगथी जाण्युं के “ ते स्थूलजडनी स्पर्धा करे
ठे. ” परंतु तेम रहि शकवाने असमर्थ एवा ते मुनिने जाणीने गुरुए
कख्युं. “ हे मुनि ! स्थूलजड प्रमाणे करवुं बहु दुष्कर ठे, माटे ते आ-
ग्रह मृकी थो. कारण शेष विना वीजो कयो पुरुष पृथ्वीनो चार धारण
करवाने समर्थ ठे ? ” आ प्रकारे गुरुए घणा वाख्या; परंतु मुनि तो आग्र-
हथी तेज व्रतने धारण करी कोशाने त्यां आव्या अने तेनी चित्रशाला मा-

गीने हस्तिशालामां जेम रासज रहे तेम रह्या. वेश्याए जाण्युं के “आ मुनि स्थूलजडनी स्पर्धा करीने आव्या ठे.” ए उपरथी परिहा करवाने माटे तेणे मुनिने षट्स आहार जोजन कराववा मांड्यो.

पठी विविध प्रकारना अलंकारोने धारण करी शृंगारोथी सुशोचित थइ जाणे साक्षात् कामदेवनी क्रीडा जूमी होय नहीं शुं? एवी ते वेश्या मुनिनी पासे आवी. ते बखते तेना मुखरूप चंद्रने जोइ कोच पामेला मुनिना चित्तरूप समुद्रने विपे दीर्घकालथी सुइ रहेलो वड-वाग्नि प्रदिप्त थयो. पठी कामरूप विपना तरंगोथी नाश थइ ठे धीरता जेमनी एवा ते मुनि पोताना साधुपणाने, तपनी क्रीयाने तथा स्थूलजडनी स्पर्धाने जूली गया; तेथी तेमणे कोशा पासे विषयसुखनी याचना करी एटले तेणे उत्तर आप्यो के, “द्रव्य आपीने पठी इष्ट कार्य पूर्ण करो.” वेश्यानां आवां वचन सांचलीने मदनज्वरथी दीन नेत्रवाला मुनिए फरीथी कळुं. “हे जडे ! अमारी पासे द्रव्य क्यांथी होय ? माटे मने तत्काल प्रसन्न था.” पठी स्थूलजड पासेथी सांचल्यो ठे जैनधर्मनो उपदेश जेणे एवी कोशाए मुनिने खेद पमाडवा माटे कळुं. “हे साधो ! जो तमारे जोग जोगववानी इहा होय तो नेपाल देशमां जाऊं. त्यांनो दयावंत राजा परदेशथी आवेला साधुर्जने एक एक रत्नकंबल आपे ठे ते लइ आवो ने पठी इष्ट कार्य करो.” वेश्यानां वचनथी मुनि नेपाल देशमां गया. त्यांथी रत्नकंबल लइ तेने वांसमां नांखी जमर जेम मालतीनुं स्मरण करे तेम कोशानुं स्मरण करता पाठा फस्या. रस्ते मुनिने जोइने पट्टीपतिना पोपटे “लक्ष जाय ठे.” एवो उच्चार कस्यो. ए उपरथी चोर लोकोए मुनिने रोक्या अने जोयुं पण कंइ मळ्युं नहीं एटले तेमने जवा दीधा. पोपटे फरीथी उच्चार कस्यो के, “लक्ष जाय ठे.” तेथी चोर लोकोए मुनिने रोक्याने पूव्युं. मुनिए पण सत्य कही दीधुं एटले चोर लोकोए तेमने दयाथी जवा दीधा. पठी मुनि पाटलीपुर नगरप्रत्ये आव्या अने वेश्याने रत्नकंबल आपी. वेश्याए पण ते रत्नकंबलने जेम अगाध जलवाला धरामां जांगेला रत्नने फेंकी दे तेम कादवसां फेंकी दीधी; तेथी मुनिए कळुं. “हे मुग्ध ! तें आ महामूख्यवादी अने दुर्ज्ञान एवी गल्पव-

लने फाटेला वस्त्रनी पेठे हेलनाथी कादवमां केम फेंकी दीधी ?” वेश्याए उत्तर आप्यो के, “अरे मूर्ख ! तुं रत्नकंवलनो शा माटे शोक करे ठे ? शुं कुवता एवा आ व्रतरूप माणिक्यने नथी देखतो ? मात्र अटपसुखना आचासनी आशाथी त्रांति पाम्यां ठे चित्त जेमनां एवाजड पुरुषो मोक्ष सुखथी वृथा व्रष्ट थाय ठे.”

इत्यादि अनेक वचनोथी प्रतिबोध पमाडेला अने उत्पन्न थयो ठे वैराग्य जेमने एवा ते मुनिए वेश्याने कछुं. “हे महानुचावे ! वलता एवा धरमांथी जेम कोइ वालकनुं रक्षण करे तेम तें पण म्हारुं रक्षण कछुं ठे. हवे हुं अतिचारना दोषनी आलोचनाने माटे गुरुना चरण कमलनी उपासना करीश.” ते वखते कोशाए हाथ जोडीने मुनिने कछुं. “हे मुनि ! प्रबोध पमाडवाने माटे में जे अशातना करी होय ते आप क्कमा करजो.” पठी लज्जाथी अधोमुखवाला मुनिए गुरु पासे आर्वीने आलोचना लइ फरीथी म्होटा तपनो आरंभ कस्यो.

एक दिवस राजाए विषयवांठारहित एवी कोशाने त्यां एक सुथारने मोकळ्यो; तेथी ते हमेशां सुथारनी आगळ स्थूलजडनां वखाण करा लागी. ते उपरथी इर्ष्यावंत थएला सुथारे एक दिवस पोतानी चातुरी देख्वाडवाने माटे पलंग उपर वेठा वेठा एक वाणथी आंवानी लुंव वींधी अने ते वाणने वीजुं वाण सांध्युं, तेने त्रीजुं, एम परस्पर वाणो लगाडिने पठी वीजा अर्धचंद्र वाणथी लुंव कापीने पोताना हाथथी लइ वेश्याना हाथमां आपी. आ प्रकारे ते पोतानुं कौशळ्य देख्वाडीने कोशा वेश्यानां मुख त्तामुं जोवा लाग्यो. पठी वेश्याए पण पोतानी चातुरी वताववाने माटे सरशवना डगला उपर सोय खोशी तेना उपर पुष्प गोठवी ते उपर नाच कस्यो; परंतु सरसव, पुष्प के सोय एमांतु कांइ पण कंष्यु नहीं. ते उपरथी प्रसन्न थएला सुथारे कछुं. “कहे ! हुं तने शुं आपुं ?” वेश्याए कछुं. “में एवुं शुं कछुं ठे के आप प्रसन्न थया ? घुवड रात्रीए देखे ठे अने पक्षुं आकाशमां उडे ठे. ए सर्व अन्यासथीज जाति सिरु ठे. कांइ आश्चर्यकारी नथी. परंतु आश्चर्य तो एज ठे के महामुनि स्रृजनडे नहीं जाति सिरु के नहीं अन्यासित एवुं डुण्कर श्रीव्रत पाळ्युं. जेम सूर्यना तापना समागमथी नवनीन (मग्वण) पींगळी

जाय ठे, तेम स्त्रीना समागमथी पुरुषो पण पींगली जाय ठे. ठतां म्हारी साथे वार वर्ष सुधी जोग जोगवीने रहेला ते स्थूलजडे आ वखते वज्रमणिना सरखुं कठीणपणुं धारण कछुं. ” आ प्रमाणे स्थूलजडनी प्रशंसा करती एवी ते कोशा वेश्याए चंद्र ज्योत्स्ना जेमकुमुदिनीने प्रबोध पमाडे तेवी रीते सुथारने प्रबोध पमाड्यो. पठी सुथारे पण स्थूलजडना गुणोनुं स्मरण करता ठतां दीक्षा ग्रहण करी अने कोशा वेश्या पोताना अजिग्रहनुं पालन करवा लागी.

कोइ वखते वार वर्षनो डुकाल पड्यो; तेशी साधुनो संघ समुद्रने कांठे रहीने डुःखथी डुःस्तर एवा विपम कालने निवर्त करवा लाग्यो. जणवा गणवानुं बंध थयुं; तेशी सौ सिधांतो जुडी जवा लाग्या. ते उपरथी पाटलीपुर नगरमां संघ जेगो थयो. त्यां जेने जेने जे जे सूत्रो आवडतां हतां ते ते एकठा करीने पूर्ण एकादशांगी रची. पठी सूत्रोना विठेदथी जय पामेला संघे जडवाहु मुनिने बोलाववा माटे वे साधुजने तेमनी पास मोकळ्या. तेजए त्यां जडने वंदना करी जडवाहु मुनिने कछुं. “ तमने गुरु महाराज पाटलीपुर नगरमां संघ जेगो थयो ठे त्यां बोलावे ठे. ” जडवाहु मुनिण कछुं. “ हवणां में महाप्राण नामनुं ध्यान आरंज्युं ठे; तेशी हुं हवणां त्यां आवी सकीश नहीं. ” ते वात वे शिष्योण आवीने गुरुने तथा संघने निवेदन करी, पठी संघे अने गुरुण बीजा वे शिष्योने कंइ कह्नीने मोकळ्या. तेजए जडवाहु मुनि पास आवीने पूव्युं के, “ जे संघनी आझा न माने तेने शो दंड आपवो ? ” मुनिण उत्तर आप्यो के, “ तेने संघनी वहार मृकवो. ” ते उपरथी शिष्योण कछुं. “ हे जगवन् ! त्यारे तो संघ तमने तेज प्रमाणे करशे. ” मुनिण कछुं. “ संघ जे छे ठे ते करे ठे; परंतु जो म्हारा उपर दया करीने बुद्धिवंत साधुजने अहिं मोकळ तो हुं तमने हंमेशां सात वाचना आपीश. तेमां एक गोचरीणथी आवीने, बीजी मध्यान्हे, बीजी वहारथी आव्या पठी. चौथी मध्या नमचे अने घाकीनी त्रण प्रतिक्रमण वखते, एम करवार्थी संघनुं अने म्हारं कार्य सिद्ध थशे. ” ए वात शिष्योण आवीने गुरुने तथा संघने निवेदन करी. ते परथी दुर्षित थयेला संघ स्थूलजड विंगेर पांचले साधुजने इधियाव जणवा माटे जडवाहु मुनि पास मोकळ्या.

हवे चद्रवाहु मुनि पोताना ध्याननो विरोध न थाय एटलामाटे ते सर्व साधुजने थोडी थोडी वाचना देवा लाग्या; तेथी उद्देग पामेला ते सर्वे मुनिउ पोतपोताना स्थानके चाल्या गया. फक्त स्थूलचद्र एक-लाज रह्या. ते तो स्वधर्ममां तत्पर रहीने गुरुनी सेवा करवा लाग्या. तेथी ज्यारे महाप्राण ध्यान पूर्ण थयुं; त्यारे गुरुए तेमने संतोष थाय ए-टलो पाठ आपवा मांळ्यो, एटले समाधानरूप अमृतना पानथी प्रफु-ल्लित बुद्धिवाला स्थूलचद्र वे वस्तु विना दश पूर्व जणी गया.

एकदा दीक्षाने धारण करी पृथ्वी उपर विहार करती एवी स्थूल-चद्रनी व्हेनो पोताना जाइने वंदन करवा माटे त्यां आवी अने तेउए गुरुने पूव्युं के, “ हे स्वामिन् ! अमारो जाइ स्थूलचद्र क्यां ठे ? ” गुरुए उत्तर आप्यो के, “ आगल अशोक वृक्षनी नीचे वेठो वेठो स्वाध्याय करे ठे.” स्थूलचद्रे पण आवती एवी पोतानी व्हेनोने जोइने कौतुक जोवानी इष्टाथी सिंहनुं रूप धारण कखुं; एटलामां तो व्हेनोए आवीने जोयुं तो सिंह दीठो, तेथी तेउ जय पामी पाठी गुरु पासे जइने कहेवा लागी. “ प्रजो ! अमारा जाइने तो सिंह चक्रण करी गयो ठे !!! ” गुरुए फरीथी उत्तर आपतां जणाव्युं के, “ तमे क्लेश करशो नहीं. तमारो जाइ कुशल ठे, माटे फरीथी त्यां जइ तेने प्रणाम करो. ” गुरुनां वचन सांज-ली यक्षा विगेरे सर्वे व्हेनो त्यां गइ अने स्थूलचद्रने वंदना करी. पठी सिंहनी वात पूठी, एटले “ सिंहनुं स्वरूप में धारण कखुं हतुं. ” एम स्थूलचद्रे कखुं.

पठी यक्षाए कखुं. “ हे जगवन् ! श्रीयके अमारी साथे चारित्र धा-रण कखुं हतुं; परंतु ते क्रुधा परिसह सहन करी शकतो न होतो. एक दिवस तेणे पर्वने दिवसे म्हारा कहेवाथी पोरसी करी. पोरसी पूर्ण थइ एटले पारणुं करवाने इष्टातुर थएला एवा तेने में फरीथी कखुं. “ तुं आ दुर्लभ एवा पर्वने विषे पूर्वाण्डनुं व्रत शुं नहीं करे ? ” ए उपरथी तेणे लज्जाने लीधे ते व्रतने पण थंगीकार कखुं. ते व्रत पूर्ण थया पठी में तेने अपराण्डनुं व्रत कराव्युं. त्यार पठी में “ रात्री मुखेथी निवृत्त थइ जशे. ” एम बांध पमाडीने उपवासनुं पचखाण कराव्युं. पठी अर्क-

रात्रीए क्कधाथी आकुंल थयुं ठे शरीर जेनुं एवो ते महात्मा श्रीयक आ-
राधन पूर्वक मृत्यु पामीने देवलोक प्रत्ये गयो. ”

यद्दा स्थूलजडने कहे ठे के “ हे प्रजो ! रुपिघातना पापथी जय
पामेली एवी में प्रायश्चित्त करवा माटे ते वात संघनी आगल निवेदन
करी. ते वखते संघे कछुं. “ आनुं पायश्चित्त होय नहीं, कारण तमे तो
तेने तारवाने माटे ते तप कराव्युं हतुं. ” संघे आ प्रकारे कहे ठते में
पोतानी निंदा करतां करतां फरीथी कछुं. “ जो आ वात जिनेश्वर प्रजु
पोताना मुखथी कहे तो म्हारुं समाधान थाय. ” ते उपरथी संघे का-
योत्सर्ग कख्यो, एटले शासन देवीए आवीने संघ प्रत्ये आ प्रमाणे कछुं.
“ हुं आ यद्दाने श्री सीमंधर स्वामी पासे लइ जइने जेटलामां अहिं
पाठी लावुं त्यांसुधी तमे कायोत्सर्गे रहो. ” पठी शासन देवी मने
श्री सीमंधर प्रजुपासे तेडी गइ. त्यां में प्रजुने हर्षथी वंदना करी. पठी
प्रजुए कछुं. “ आ साध्वी निर्दोष ठे. ” प्रजुए ते वखते म्हारी पासे चार
चुलिकानुं व्याख्यान कछुं; ते में धारी लीधुं. पठी शासन देवी मने आ
जरत क्षेत्रने विषे लावी एटले में चारे चुलिका संघने आपी. ”

यद्दा आ प्रमाणे पोतानी वार्ता स्थूलजडने कहीने परिवारसहित
पोताना आश्रमे गइ. स्थूलजड पण पण वाचना लेवाने माटे आचार्य
पासे आव्या. ते वखते गुरुए कछुं. “ हवे तुं वाचना आपवा योग्य नथी. ”
गुरुनां एवां वचन सांजली दीन मुखवाला स्थूलजड विचार करवा लाग्या.
“ में एवो शो अपराध कख्यो ठे के, वाचना आपवाने पण अयोग्य थयो? ”
घणीवार विचार करतां पण याद आव्युं नहीं, तेथी दीनमुखवाला
तेमणे फरीथी गुरुने कछुं. “ प्रजो ! ज्यांसुधी मने करेला अपराधनी
स्मृति आवती नथी, त्यांसुधी हुं अपराधी कहेवाउं नहीं. ” गुरुए
कछुं. “ अरे ! अपराध करीने पाठो मानतो नथी? ” स्मरण आववाथी
स्थूलजड तत्काल गुरुना चरणकमलमां पड्या अने कहेवा लाग्या के
“ म्हारा आ एक अपराधने क्षमा करो: हवे हुं फरीथी नेम करीश नहीं. ”
गुरुए कछुं. “ फरीथी अपराध कर अथवा न कर: परंतु जेम नाववाला
चित्तहुं अपाय नहीं तेमज हुं तने वाचना पण आपीश नहीं. ”

पठी स्थूलजडे गुरुने शांत करवा माटे संघनी प्रार्थना करी. कछुं ठे

के- चिंतामणि रत्न विना इष्टफल आपवाने बीजुं कोण समर्थ ठे ? संघनी प्रार्थना उपरथी सूरीए फरीथी संघने कळुं. “ज्यारे आ स्थूलजद्र सरखा पण आ ज्ञानथी विकार पाम्या तो पठी बीजाठ पामे तेमां तो शुं आश्चर्य ? माटे वाकीना जे पूर्वोने हुंज जाणुं हुं ते पूर्वो अर्थ विना स्थूल-जद्रने शीखडावीश, कारण एटलो तेने दंड आपवो घटे ठे. ” संघना आग्रहथी गुरुए स्थूलजद्रने वाकीना पूर्वो अर्थविना जणाव्या. अनु-क्रमे आचार्य पदने पामीने स्थूलजद्र जव्यजीवोने बोध पमाडवा लाग्या. पठी तीव्र एवुं तप करी, अमृतना सरखा सिद्धांतोना उपदेशथी जव्य-जीवोने बोध पमाडी स्थूलजद्र अनुक्रमे स्वर्गप्रत्ये गया.

॥ इति स्थूलजद्रनी कथा संपूर्णा ॥

हवे शील पालवामां केड वांधेला पुरुषोनुं दोजथी पण अवध्यपणुं कहेठे.

तं नमत वज्रस्वामिनं स्वयंवरा रत्नकोटिसुसमृद्धा
तं नमह वयरसामिं, सयंवरा रथणकोडिसुसमिद्धा ॥

अवगणिता येन तृणमिव श्रेष्ठिसुता प्रवररूपा
अवगणिया जेण तिणं-व सिंठिधूआ पवररूआ ॥ ४२ ॥

शब्दार्थः- हे जव्यजीवो ! (जेण के०) जेणे (सयंवरा के०) स्वयं-वरा एवी, तथा (रथणकोडिसुसमिद्धा के०) रत्ननी कोटिए करीने सु-शोभित अएली एवी अने (पवररूआ के०) प्रधान (मनोहर) ठे रूप जेनुं एवी (सीठिधूआ के०) श्रेष्ठिपुत्री रुक्मिणीने (तिणंव के०) तृ-णनी पेंठे (अवगणिया के०) अवगणी ठे. एवा (तं के०) ते (वयर-सामिं के०) वज्रस्वामिने (नमह के०) नमस्कार करो. ॥ ४२ ॥

विशेषार्थः- हे जव्यप्राणिठ ! जे महात्माए स्वयंवरा एटले पोते गुण सांजलीने अनुरागवाली अएली, कोटि रत्नोथी सुशोभित अने मनोहर रूपवाली एवी श्रेष्ठिपुत्री रुक्मिणीने पण जीर्ण तृणनी पेंठे गणीने त्याग करी ठे. एवा शीलव्रतने धारण करनारा ते वज्रस्वामिने तमे नमस्कार करो. आ प्रकारना समजाववाला महात्माठ नमस्कार करवा योग्य ठे. अने समतापण आ प्रकारनी ठे. कळुं ठे के-न यत्र दुःखं न सुखं न रो-

गो, न द्वेषमोहौ न च काचिदिष्टा ॥ रसः सः शांतो विहितो मुनिनां,
सर्वेषु चावेषु समः प्रदिष्टः ॥ जेमां दुःख, सुख, राग, द्वेष, मोह् अने
कांश् पण इष्टा नथी, ते शांत रस मुनिजनो कह्यो ठे. अने ते सर्व चावने-
विषे समचाव कह्यो ठे. ॥ ४२ ॥

वज्रस्वामीनी कथा.

आ जरतक्षेत्रमां ललाटना तिलकनी उपमावालो अने जाणे लक्ष्मी-
ना आचरणरूप होय नहीं शुं ? एवो अवंति नामनो देश ठे. त्यां देवना
सरखा मनुष्योष्ठी सुशोभित तथा लक्ष्मीना स्थान सरखुं तुंववन नामनुं
उत्तम स्थान ठे. त्यां पवित्र आत्मावालो तथा समृद्धि ए करीने कुवेरना
सरखो धनगिरि नामनो वणिकूपुत्र रहेतो हतो. जेम योगी शमताने
पामे तेम मन, वचन अने कायाए करीने धर्मनुं आचरण करतो ते अ-
नुक्रमे यौवन अवस्था पाम्यो. माता पिताए तेने माटे योग्य कन्यानी
शोध करवा मांडी; परंतु दीक्षाना अर्थी एवा ते धनगिरिए जेम तृप्त
थएलो माणस जोजननो तिरस्कार करे तेम कन्यानो तिरस्कार कस्यो.
वली तेणे कस्युं के “ हुं स्त्री तथा मित्रादिकनो त्याग करी व्रत अंगीकार
करवानो हुं; माटे कोशए पोतानी पुत्री मने आपीने तेने दुःखमां ना-
खवी नहीं. ” एवां पुत्रनां वचन सांजलीने तत्वातत्वना विचारवालां
माता पिता पोताना आग्रहथी निवृत्त थयां.

पठी धनपाल शेठनी पुत्री सुनंदाए एवो अजिग्रह लीधो के “ हुं ध-
नगिरि विना बीजा कोशने नहीं परणुं. ” तेना आवा निश्चयथी माता
पिताए वलात्कारथी धनगिरिने तेनी साथे परणाव्यो. पठी शतुने अंते
स्नान करेली सुनंदानी साथे धनगिरिए जोगावली कर्मना प्रबलपणथी
विषयसेवन कस्युं. ते बखते यद्द लोकथी कुवेरनो सामानिक देवता
चवीने सुनंदाना उदरने विषे अवतस्यो. पठी धनगिरिए ते स्त्रीने गर्भ-
वती जाणीने तथा तेनी आज्ञा लश्ने सिद्धगिरि आचार्य पाने जडने
दीक्षा धारण करी. पठी ते मुनि सुनंदाना ज्ञाश् के जेमणे तेज गुण पाने
चारित्र धारण कस्युं हतुं, एवा आर्यशमितनी साथे जेम ब्रह्मर पुष्पना
रसनो संचय करे तेम शास्त्रनो अन्वयात्त करवा लाग्या.

हचे अहीं सुखेथी गर्भनुं पालन करनी पठी सुनंदाए अन्न दिवने,

जेम नंदन वननी चूमी कटपवृक्षने जन्म आपे तेम एक उत्तम पुत्रने जन्म आप्यो. ते वखते जन्ममंगलनां गीतो गाती एवी सुनंदानी सखि-उंए कुमारना अंगने स्पर्श करीने कहेवा मांड्युं के, “ हे तात ! जो त्हा-रा पिताए प्रथम दीक्षा न लीधी होय तो ते आजे त्हारो म्होटो जन्म-महोत्सव करत; परंतु पुरुष विना धनवाली एवी पण एकली स्त्री शुं करी शके ? शुं तेल थड रह्या पठी दीवि शोन्ने खरी ? ” आवां सखिउंनां वचन सांजलीने उहापोह करता बालकने जातिस्मरण ज्ञान प्राप्त थयुं; तेथी ते पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ म्हारा गुणोथी आनंद पामेली माता मने त्याग करशे नहीं. तो पठी हुं दीक्षा शी रीते धारण करीश ? ” एम विचार करीने ते रोवा लाग्यो. सुनंदा तेने पारणा-मां सुवाडे; मधुर स्वरथी गीत गाय, परंतु ते बालक डुष्ट चूते असित क-रेलानी पेटे रोवाथी विराम पामे नही. एम करतां ठ मास गया एटवे सुनंदा पुत्र घणो वहालो ठतां पण तेना उपर खेद पामवा लागी.

एवामां श्री सिंहगिरि आचार्य, पोताना शिष्य धनगिरि अने आर्य-शमित विगेरे अनेक साधुं सहित पृथ्वी उपर विहार करता करता त्यां आव्या. पठी आज्ञा लश्ने आर्यशमित सहित धनगिरि गोचरी जवा निकळ्या, ते वखते तेउने शुच शकुन थएलां जोश्ने प्रफुल्लित मुख-वाला आचार्ये कळुं. “ आजे तमने म्होटो लाज थशे; माटे जाउं, प-रंतु सचित्त अचित्त जिज्ञानो निषेध करशो नही. पठी तेउं वन्ने जणा फरता फरता सुनंदाना घरे आव्या. तेउने जोश्ने सखिउंए हास्यथी सुनंदाने कळुं. “ अरे सुनंदा ! आ धनगिरि आव्या ठे; तेमने पुत्र अ-र्पण कर. कारण के ते आवा पुत्रने अहिं मूकीने चाळ्या गया ठे. ” पुत्र-ना रुदनथी खेद पामेली सुनंदा पण हाथमां पुत्रने लड धनगिरि पासे आवी अने कहेवा लागी. “ न पाळी शकाय एवा आ पुत्रने में आज-सुधी पाळ्यो ठे. एणे मने बहुज खेद पमाडेली ठे. तमे निस्पृह ठो ठतां एने अद्रण करो, कारण एना वहाला पिता तमेज ठो. रोता एवा आ बालकनी तमे उपेक्षा करशो. नही. ” धनगिरिए गुरुना वचननुं स्मरण करीने हास्यथी कळुं. “ हे कळ्याणी ! बहु साकं कळुं. त्हाकं वचन अ-वश्य म्हारे पाळवुं जोशए. परंतु सहसा आपेली वस्तुने विपे फरीथी

स्पृहावादी थइश नही. कारण पोताना हस्तथी आपेळुं दान पातुं मळतुं नथी. कोइ पोतानी वस्तु बीजाने आपी देता नथी, ठता तुं तेम करवा तैयार थइ ठे, तो खलपुरुषो ए वातनो निरोध न करे एटलामाटे सा-
द्धि राख्य." मुग्ध सुनंदाए तेम करीने पुत्र वहोराव्यो एटले मुनिए तेने पोताना पात्र वंधमां धारण कस्यो. ते वखते सिद्ध थयो ठे मनोरथ जेनो एवो ते बालक तत्काल ठानो रही गयो.

पठी गुरुनी आज्ञाने मान्य करनारा ते वन्ने मुनिउं त्यांथी पाठा फ-
री नैपिधिकिनो उच्चार करीने पौपध शालामां आव्या. त्यां पात्रना जा-
रथी नमि गयेला हाथवाला धनगिरिने जोइ गुरुए कळुं के " तमे पा-
त्रबंध मने आपीने द्वाण मात्र विश्राम करो." गुरुनां वचन सांचली
धनगिरिए देदीप्यमान कांतिवालो पुत्र तेमना हाथमां अर्पण कस्यो.
तेथी गुरुनो हाथ पण पुत्रना चारने दीधे नमवा लाग्यो; ते उपरथी ते-
मणे पुत्रनां लक्षण जाणी दीधां. पठी समय लक्षणवाला अने अमृ-
तना सरखी आकृतिवाला पुत्रने जोइने शिष्यनी चिंतामां कृतार्थ थ-
एला गुरुए कळुं.

"अहो ! आवा चारथी अने आवी कांतिथी आ पुत्र जिनशास-
नने अलंकृत करवामां युग प्रधान थशे. वली ते कर्मरूप हस्तिनो नाश
करवाथी अने चारित्ररूप रत्नने धारण करवाथी म्हारुं सिंहगिरि ए नाम
सत्य करशे; माटे आ पुत्रनुं यत्नथी रक्षण करी तेनुं पोपण करवामां
जक्त अने कढ्याणकारी एवी आविकाउंने जोडवी. पठी गुरुए वज्रना
सरखा सारवाला ते पुत्रनुं नाम वज्र पाड्युं अने तेने रक्षण करवा माटे
साध्वीउंने सोंप्यो. साध्वीउंए पण प्रेमवादी अने क्रीडा कुतुहलवादी
एवी शय्यातरी स्त्रीउंने सोंप्यो.

पठी स्पर्धाथी शय्यातरीउंवेडे पावन करतो ते वज्रकुमार तारीकाउं
विषे चंद्रनी पंठे एक बीजीउंना खोलामां विचरवा लाग्यो. सौभाग्यरूप
अमृतना कुंडसमान ते वज्रकुमारने जे जे ग्री क्रीडा करावे ठे ते ते
स्त्रीने विषे पोतानी मानानी पंठे ते स्नेह करवा लाग्यो. बालको पण तेने
इइ क्रीडाथी रमाडता हुता अने ते पण तेउंने पोतानी समय क्रीडा थ-
शावतो हुतो. यर्षा श्लु जेस वृक्षनुं पोपण करे तेम शय्यातरीउं, स्नान,

पान, मंडन, क्रीडन् अने विलेपन विगेरेथी वज्रकुमारनुं पोषण करती. वज्रकुमारे पोताना कंठने विषे धारण करेली माला अने सुवर्णजडित रत्नो हृदयरूप कमलथी निकलता एवा कमल तंतुनी उपमाने पामता हता. वली दिवस दिवस प्रत्ये धर्म क्रीडाथी रमतो एवो ते वज्रकुमार प्रासुक अन्नना आहारथी साध्वीजना चित्तने आनंद पमाडतो हतो.

आ प्रकारे हमेशां दिन दिन प्रत्ये अधिकता देखाडता एवा पुत्रने जोइ सुनंदा श्राविकाउं पासे पोताना पुत्रनी याचना करवा लागी. श्राविकाउंए कळुं. “अमे तमारी वात जाणतां नथी. अमने तो गुरुमहाराजे सोंपेलो ठे; माटे पालन करीए ठीए.” एवी रीते तिरस्कार करेली ते सुनंदा समुदायथी ऋष्ट थएली वांदरीनी पेठे दूर उज्जी रहिनेज वज्रमणिना सरखा दुर्ध्वज एवा वज्रकुमारने जोवा लागी. पठी मोहना उद्धासथी पराधिन थएली ते कोइ कोइ वखते उपाश्रयमां आवीने धावमातानी पेठे वज्रकुमारने स्तनपान कराववा लागी.

हवे अचलपुर नगरनी पासे कन्या अने पूर्णा एवी वे नदीजना मध्य जागने विषे रहेली चूमिमां तापसोए सेवन करेलुं कन्यापूर्ण नामनुं तीर्थ ठे. त्यां एक तापस लेप कर्मनो जाण होवाथी ते लेपवाली पाकुंकाने पहरी अगाध जल उपर हंसनी पेठे चालतो हतो. आवी रीते लेपना योगथी ते हमेशां नदी उतरतो हतो; तेथी तेणे सर्व लोकने विस्मय पमाड्या हता. वली अहंकारवालो ते तापस श्रावकोने “तमारा शासनने विषे आवो कोइ प्रजाव ठे ?” एम कहीने हसतो हतो.

कोइ वखत पृथ्वी उपर विहार करता करता वज्र कुमारना मामा के जे महातपस्वी हता ते श्रीआर्यशमित मुनि स्वेठाथी त्यां आवी चड्या. श्रावकोए तेमनी पासे जडने तापसे करेली पोताना शासननी निंदा कही वतावी. मुनिए ज्ञानथी तापसनी युक्ति जाणी अने पठी श्रावकोने कळुं. “अज्ञानरूप अंधकारना मंदिर एवा तापसोने विषे तपनी शक्ति क्यांथी होय ? अर्थात् नज होय. परंतु ए तापस लेपक्रीयाथी मूर्ख लोकोने विस्मय पमाडे ठे. माटे हे जिनमतने जाणनाराउं ! तमारे आमां कंइ विन्मय पामचो नहीं: कारण ते विधितो फक्त कोइना वताव्याथी

करी शकाय ठे. वली तेना पाखंडनी परीक्षा करवा माटे तमारें घेर तैनुं आमंत्रण करो अने दंजत्रक्तिथी तेनी पाडुका धोइ नाखो. कळुं ठे के—जैनधर्मना उपहासना नाशने माटे माया पण सुख आपनारी थाय ठे.” पठी श्रावकोए तापस पासे जइने कपट श्रद्धाथी तैनुं आमंत्रण कळुं. ते उपरथी ते एक श्रावकने घरे जोजनमाटे आव्यो, ते वखते “ तमारा चरणने धोएला पवित्र जलथी अमारा घरने विपे कुशल थाउं.” एम कहेता एवा ते कपटत्रक्तिवंत श्रावके तापसना पग उना पाणीथी एवी रीते धोइ नाख्या के कमलना पांढडानी पेठे जरा पण लेप चोटी रह्यो नहीं. पठी गोशिर्पे चंदनथी तेना चरणने लेप करी आदरथी पट्टरस युक्त रसोइ जमाडी. कळुं ठे के—स्वार्थनी सिद्धिने माटे अव्यनो व्यय करी शकाय ठे.

हवे तापस पाडुकानो लेप धोवाइ जवाथी पाणीमां डुवी जवाना प्रयने लीधे आकुल व्याकुल थवा लाग्यो; तेथी तेणे ताववाला माणसनी पेठे जोजननो पण कांइ स्वाद जाण्यो नहि. जोजन करी रह्या पठी “ हजु कंइ लेप चोटी रह्यो हशे एम धारीने ” ते तापस माणसोना समूहसहित नदीने कांठे आव्यो अने जेवो पाणीनी अंदर चालवा जाय ठे तेवोज लोढाना वहाणनी पेठे पोताना यशसहित डुववा लाग्यो. ते वखते कांठे उजेला माणसो ताळीउं पाणीने हसवा लाग्या अने कहेवा लाग्या के, “ पाडुकाए लेप करीने नदी उतरता एवा आ दंजीए अमने घणा दिवस ठेतस्या ठे. ” एवामां जैनमार्गना प्रजावने देखाडवा माटे जोजराजासहित आर्यशमित मुनि त्यां आव्या. पठी योग महात्म्यने वश्य थइ रहेली नदी प्रत्ये मुनिए कळुं के “ हे वत्से ! अमने मार्गे आप्यः म्हारे त्हारा पेला पार प्रत्ये जवुं ठे. ” ते वखते मित्रोनी पेठे वझे तट जेगा थइ गया; तेथी संघ अने राजासहित मुनि पेले तीर गया. पठी मुनिनुं अतिशयपाणुं जोइने गर्व रहिन थण्डा सर्वे तापसोए वैराग्यथी तेमनी पासे दीक्षा धारण करी गटवे तेउं आगमने विपे “ ब्रह्म कृपिक ” एवा नामथी प्रसिद्ध थवा.

हवे वज्रकुमार अणु चरिणो थयो एवामां यन्नगिरि विघेरे माधुउं विदार करता करता ते लुंघनवनने विपे आव्या. घणा काले आंचला एड

धनगिरिने जाणीने पुत्रनी इच्छावाली सुनंदाए तेमनी पासे पोतानो पुत्र माग्यो, ते वखते धनगिरिए कछुं. “ हे मुग्धे ! मिथ्या न बोळ्य. शुं ते वखते तें विचार कस्यो नहोतो ? साक्षि राखीने आपेला पुत्रने मागतां तने लाज नथी आवती ? ” सुनंदाए कछुं “ में म्हारा कुटुंबीउंनी साथे विचार कस्यो नहोतो, तो हवे तेमनी रजा सिवाय म्हारा बालकने लेइ जवा कोण समर्थ ठे ? ” आ प्रकारे ते वझे जणा अने ते वझेनी पद्दनां माणसो वाद करतां करतां राजानी सज्जामां गया. राजानी डावी वाजुए पोताना परिवार सहित सुनंदा वेठी अने जमणी वाजुए धनगिरि आचार्यसहित श्री संघ वेठो. पठी जोज राजाए वझे पद्दनी वात सांजदीने न्याय कस्यो के, “ मध्यजागमां उजेला आ बालकने बोलावतां ते जेनी तरफ जशे तेनो कहेवाशे. ” राजाना आ न्यायने वझे पद्दवालाउंए प्रमाण कस्यो. पठी सुनंदानी पद्दवालाउंए राजाने कछुं के, “ हे देव ! आ बालक हंमेशां साध्वीउं पासे रहे ठे, माटे तेमना परिचयवालो ठे. तो तेने हवणां प्रथम माता सुनंदा बोलाववा योग्य ठे. राजाए ते वातनी हा कही ते उपरथी पुलकित अंगवाली सुनंदा पोतानी आगल अनेक जातिना रमकडां अने खावाना पदार्थो मूकीने गाय जेम वाठरडाने बोलावे तेम मधुर वाणीथी पुत्रने बोलाववा लागी.

“ हे वत्स ! अहिं आव्य, मने हर्ष आप्य अने म्हारा खोलाने सुशोचित कर. आ लाडवो, डाख, खांड अने साकर ठे, तेने तुं ले. वली आ घोडो, हाथी, दडो, कमल अने गाडी विगेरे लावी तुं, ते तुं ग्रहण करीने मने हर्ष आप्य. हे तात ! हुं त्हारा नेत्रनां उवारणां लेती ठती वलीरूप थाउं तुं. हे वत्स ! आव्य ! अहिं आव्य !! हुं त्हारा मुख उपरथी मरी जाउं तुं. हे वज्र ! तुं दीन एवी मने ठोडी दइश नहीं. में त्हारुं गर्जने विषे पोषण कछुं ठे; माटे तुं म्हारी पासे आवीने कणरहित था. हे वत्स ! हुं जाणुंतुं के तुं विरक्त ठे; परंतु एक वखत आवीने त्हारी माताने जेटी जा. ” आ प्रकारे सुनंदाए मनोहर वचनथी तथा रमकडांथी घणो ललचाव्यो, परंतु जेम वायुथी मेरुपर्वत चलायमान थाय नहीं; तेम मातानां वचनथी वज्रकुमार जरा पण चलायमान थयो नहीं.

“ माता गौरवपणामां पितार्थी वधारे ठे. ” एम जाणतो ठतो पण वज्रकुमार ते वखते विचार करवा लाग्यो के, “ जो हुं मातानुं वचन अंगीकार करीश तो संघनी आझानुं उद्वंघन थशे के जेथी संसाररूप स. मुद्रनुं उद्वंघन करवुं दुर्घट थइ पडशे. वली जो हुं त्यां (संघपासे) नहीं जाउं तो तेथी संघ अने माता वने समानपणुं पामशे. तेमज म्हारा वियोगथी अदप कर्मवाली माता पण व्रत अंगीकार करशे. ” आवी रीते विचार करता एवा दीर्घदृष्टि वाला वज्रकुमारे पोताने बोलावती एवी माता सामी दृष्टि पण करी नहीं.

पठी राजानी आझाथी प्रफुल्लित मनवाला धनगिरिए पोताना हस्तने विपे तत्वना सरखा रजोहरणने धारण करीने वज्रकुमार प्रत्ये कथुं. “ हे वत्स ! जो त्हां मन दीक्षा धारण करवामां दृढ होय तो मोक्ष लक्ष्मीना दूतना सरखा आ रजोहरणरूप धर्मध्वजनुं सेवन कर. ” आवां मुनिनां वचनने सांजलीने जेम डाह्यो माणस चिंतामणि रत्नने ग्रहण करे अने हस्ति कमलने ग्रहण करे तेम वज्रकुमारे तत्काल मुनि पासे जइने आदरथी रजोहरण धारण कस्यो, ते वखते रजोहरण जाणे नाल सहित कमलने जीतीने नींचा मुखवाळुं वनावेलु होय नहि शुं ? एम वज्रकुमारना हस्त कमलने विपे शोचवा लाग्युं, पठी विकल थइ गथुं ठे मन जेनुं एवी सुनंदा कपाले हाथ दइने तथा क्षणमात्र मनमां धीरज राखीने विचार करवा लागी. “ अहो ! प्रथम जाइए संयम अंगीकार कस्यो, पठी पतिए पण चारित्र लीधुं अने हवे आ पुत्र पण दीक्षा लेशे. तो पठी हुं एकली घरने विपे रहिने शुं करीश ? ” आवां विचार करी सुनंदा त्यांथी उठीने घेर गइ अने साधुं पण वज्रकुमारने लइने पोताने उपाश्रये आख्या.

पठी संयमने विपे ठे मति जेनी एवा वज्रकुमारे स्तनपान त्याग कथुं, ए कंइ आश्चर्यकारी नहोतुं; कारण ते फक्त अवस्थाथी न्हानो वना, परंतु बुद्धिथी तेम नहोतो. गुरुए व्रतने छुता एवा कुमारने उद्वयवी दीक्षा आपीने फरीथी साध्वीउने सोप्यो. सुनंदाए पण दुर्पथी तेमनी पासे दीक्षा लीथी, पठी बुद्धिवंत एवा वज्रकुमारे समुद्र जेम नदीउने ग्रहण करे तेम साध्वीउनां मुद्यथी सांजलेखी एकादशांगीने धारण

करी. अन्यदा आठ वर्षनी वयवाला ते कुमारने साथे लडने उज्जयिनी तरफ गुरु विहार करता हता एवामां रस्ते वर्षाद थयो एटले तेउए अप्काय जीवोनी विराधना न थवा माटे एक मंडपमां निवास कस्यो. ए अवसरे वज्रकुमारनी परीक्षा करवा माटे तेना पूर्वजवना मित्र कोइ जंजक देवताए वृष्टि थोडी बंध करी वणिकरूप धारण करीने त्यां आवी अने सूरिनी विनंती करी के, “ हे प्रजो ! अमारा आश्रममां साधुउने अन्न वहोरवा मोकलो.” गुरुए जोयुं तो वर्षाद पडतो हतो; तेथी तेमणे उत्तर आप्यो नहीं. पठी देवताए वृष्टि बंध करीने फरीथी विनंती करी एटले सूरीए वज्रकुमारने अन्न वहोरवा मोकळ्या. वज्रकुमार पण पोतानी आवश्यकी क्रीया करीने पठी वीजा मुनिने साथे लड गोचरी देवा चाट्या. त्यां वणिकरूप देवतानी जुंपडीमां नाना प्रकारना जड्य, जोज्य अने मनोहर एवा शाकना समूहोने जोइने ते मुनि विस्मय पांम्या. ड्रव्य क्षेत्रादि सामग्री जोइने पठी कुमारे ते देवना सामुं जोयुं तो तेनां निमेषरहित नेत्र दीठां. तेउपरथी वज्रकुमारे जाणुं के आ कोइ देवता ठे. पठी “अमारे देवपिंड कट्ये नहीं.” एम कहीने ते पाठा फस्यो. ते वखते देवताए पोतानुं खरुं स्वरूप धारण करीने वज्रकुमारने वैक्रियलब्धि आपीने पठी ते तुरते अंतर्ध्यान थइ गयो. आ वात सांजलीने गुरुउं ते वज्रकुमारना कार्यथी अत्यंत आश्चर्य पांम्या.

एकदा जेठ मासमां तेज जंजक देवता वणिकरूप धारण करीने वज्रकुमारने घेवर वहोराववा आव्यो; परंतु “आ देवपिंड ठे” एम जाणीने तेमणे वहोस्या नहीं; ते उपरथी प्रसन्न थएला देवताए तेमने आकाश गामिनी विद्या आपी. स्थिरमनवाला वज्रकुमारे अच्यास करता एवा साधुउना समूहथी सांजली साजलीने वज्रमणिना सरखा दृढ अंगवाली एकादिशांगीने पोताना हृदयमां धारण करी हती. वली गुरुए जणवाने माटे आहा करेला ते पोतानी बुद्धिनो प्रकाश न करता ठता गुरुए कहेला वचन अस्पष्ट वाणीथी बोलता अने अच्यास करता एवा वीजा साधुउना सूत्रने, जेम जलो रुधिरने ग्रहण करी लहे तेम ते ग्रहण करी देता.

एकदिवस नवें साधुउं जिज्ञा माटे गया हता. अने गुरुपण स्थंभित गया हता. ते वखते वज्रकुमार उपाश्रयमां एकला होवार्थी तेमणे सर्व

उपधि पोतानी आगल मूकी पोते जाणी गुरु होय नहिं शुं? एम वाचना आपवा मांडी. एवामां पाठा आवता एवा गुरुए दूरथी तेमनो शब्द सांचलीने पोताना मनमां विचार करवा मांड्यो के, “शुं आजे साधुउं गोचरीथी वहेला आव्या? के जेउं स्वाध्याय करता ठता म्हारी वाट जुए ठे.” वारणा पासे आवीने तेमणे जोयुं तो फक्त वज्र एकलाज ठे एम मालम पड्युं. वली ते अगीआर अंगनी वाचना सांचलीने विस्मय पास्या अने कहेवा लाग्या के “अमने धन्य ठे के जे गठने विपे आवां पात्रो उत्पन्न थाय ठे, निश्चय आ वज्रकुमार अगीयार अंग सांचलीनेज नण्यो ठे.” वली गुरु विचार करवा लाग्या के “जो हुं उंचितो अंदर जइश तो ते शरमाइ जशे.” एम धारीने तेमणे वारणां आगल उजा रहीने उंचा खरथी नैपेधिकी कही. ते सांचलीने वज्रकुमार सर्व उपधि ठेकाणे मूकी तत्काल गुरुपासे आव्या अने तेमना चरणतुं मार्जन करवा लाग्या. पठी ते पोताना स्वरूपने गोपवीने चिंतामणिनी पेठे गुरु आगल वेठा.

एकदिवस पासेना गामडाउंमां विहार करवानी इच्छा करता एवा गुरुने वीजा शिष्योए कळुं. “प्रजो! अमने अहिं वाचना कोण आपशे.?” गुरुए “वज्र वाचना आपशे.” एम कहीने विहार कस्यो. पठी गुरुनी आज्ञा माननारा सर्वे साधुउं वाचनाने वखते गुरु बुद्धिथी वज्रकुमार पासे आव्या. वज्रमणिना सरखा दृढ हृदयवाला वज्रकुमार पण गुरुनी आज्ञाने जाणीने विस्मित चित्तवाला ते सर्वे साधुउंने वाचना आपवा लाग्या. ते एवी रीते के जेटळुं गुरुनी पासे नणता घणा दिवस थाय तेटळुं थोडा दिवसमां जाणी जवाय. वली तेमणे मंद बुद्धिवालाने पण सारी रीते बोध पमाड्यो. गुरु पांच ठ दिवस विहार करीने पाठा आव्या एटले तेमणे नवें शिष्योने वाचनानुं सुख पूठ्युं. ते उपरथी सर्वे शिष्योए हाथ जोडीने नक्ति पूर्वक कळुं. “हे प्रजो! वज्रकुमारनी वाचनार्थी अमने उनम बोध प्राप्त थाय ठे: माटे अमने एज वाचना आपो. वली प्रथम जेनी मृतपणार्थी अमे आपनी पासे निंदा करता इता, तेज आ वज्रकुमार शान्तनो जंगमयोश (हासतो चालतो जंठार) घयो ठे.” पठी गुरुउंए आदरघंत वज्रकुमारने जे जे नहोतुं आवडतुं ते ते सर्वे नणाव्युं अने तेनो

निरंतर बोध रहे एटला माटे उत्साहथी यथाविधि उत्सारकद्वय पण ज्ञणाव्युं. वज्रकुमारे पण दृष्टिवाद विगेरे जेटला सूत्रनो समूह हतो, ते सर्वनो अज्ञ्यास कस्यो.

गुरुज वज्रकुमार सहित विहार करता करता दशपुर नगर प्रत्ये आव्या. त्यां तेमणे वज्रकुमारने आज्ञा करीके “ हे वत्स ! दशपूर्वने धारण करनारा जडगुप्त सूरी पृथ्वी उदर विहार करता करता हवणां अवंति नगरीने विपे आवेला ठे. तेमने अथवा त्हारा विना म्हारे एवो वीजो कोई शिष्य नथी, के जे दशपूर्वो नो धारण करनारो थाय; माटे तुं उज्जयिनी नगरी प्रत्ये जई दशपूर्वो नो अज्ञ्यास करवाने योग्य ठे. कारण घणा चारने वहन करवाने हस्ति समर्थ ठे, गधेडा नथी. हे वत्स ! समाधिवडे दशपूर्वो नो अज्ञ्यास करता एवा तने निश्चय शासन देवता सानिध्य करशे. ”

पठी गुरुना वचनने प्रमाण करीने वे साधुज सहित वज्रकुमार, जाणे गर्वने जीतवानी इठा करता होय नहिं शुं ? एम उज्जयिनी तरफ चाट्या. अनुक्रमे ते सायंकाले उज्जयिनी पहोच्या; तेथी तेमने रात्रीए नगरनी बहार रहेवुं पडयुं.

हवे अहिं जडगुप्त आचार्यने एवं स्वप्न आव्युं के, “ जाणे कोई पुरुषे म्हारा हाथमांथी दुधना जरेला पात्रने लई तृप्तिपर्यंत पीधुं. ” रात्रीने अंते आचार्य जागी उठया अने स्वप्नानी वात पोतानी पासेना साधु-जने निवेदन करीने कहेवा लाग्या के, “ आजे कोई बुद्धिवंत अतिथि साधु आवशे के जे म्हारी पासेथी सूत्र अने अर्थसहित दशपूर्व शीखशे. मने धन्य ठे के म्हाराथी दशपूर्वो नो विवेद नहिं थाय; कारण विद्यारूप उत्तम फल योग्य पात्रने विपे प्राप्त थशे. ”

आ प्रकारे जडगुप्त आचार्य पोतानी पासेना साधुजने वात करे ठे, एटलामां तो प्रजात कालने विपेज वज्रकुमारे नेपेधिकीनो उच्चार करीने उपराश्रयमां प्रवेश कस्यो. ते बखते आचार्य आकृति अने तेजथी “ आ वज्रकुमार ठे. ” एम निश्चय करीने अने तेने योग्य जाणीने अत्यंत हर्षपूर्वक जेवा बने हाथथी आलिंगन करवा जाय ठे, एवाज वज्रकुमारे पण तेमना चरणकमलने विपे नमस्कार कस्यो. पठी तेमणे

आलिंगन करी वज्रकुमारने संयमार्थनुं कुशल पूठयुं अने कहुं के, "हे वत्स ! त्हारे गुरुना चरणकमलनो त्याग करीने आ अवंतिमां शा कारण माटे आववुं पडयुं ? " गुरुनां वचन सांजली नक्तिथी नम्र थएला वज्रकुमारे उत्तर आप्यो के " हुं गुरुनी आज्ञाथी दश पूर्वनुं अध्ययन करवाने अहिं आपनी पासे आव्यो बुं. हे प्रजो ! जेम सूर्यने विपेज उत्तम एवुं तेज रहुं ठे तेम आपने विपेज दशपूर्व रहेला ठे; माटे तेना दाने करीने म्हारा उपर प्रसन्न थाउं. "

पठी वज्रकुमार गुरुना महात्म्यरूप सिद्धचूर्णना अनुजावधी दशपूर्वना धारणहार थया. कारण जेने अज्यास करवानी अजिलापा होय ठे तेनेज विपे गुरुनी आज्ञा प्रवर्ते ठे. वली दृष्टिवाद विगेरे सूत्रोनो पण एज अनुक्रम ठे. अनुक्रमे वज्रकुमार दश पूर्वनो अज्यास करी जद्रगुप्त आचार्यनी रजा लक्ष दशपुर नगर प्रत्ये पोताना गुरुपासे गया. त्यां सिंहगिरि आचार्ये प्रसन्न थइने तेमने गह्वना चारसहित आचार्यपद आप्युं. ते वखते ए म्होटा महोत्सवमां वज्रकुमारना पूर्वजवना मित्र जंजक देवताए त्यां आवीने पुष्पवृष्टि करी. सिंहगिरि आचार्य पण अनशन व्रत धारण करीने स्वर्गलोके गया.

पठी वज्रसूरि पांचसे साधुउं सहित पृथ्वी उपर विहार करवा लाग्या. कलाना जंडाररूप तेउं ज्यां ज्यां विहार करे त्यां त्यां सर्वे मनुष्यो पुण्यरूप आश्चर्यमां जाणे वूमि जता होय नहीं शुं ? एवा देखाता हता.

हवे एम वन्युं के, श्री वज्रस्वामीनी केटलीक साध्वीउंए पाटलीपुर नगरमां धनशेठनी शालामां वसति लीधी हती. ते शेठने साध्वीउंना संगथी अत्यंत विवेकवादी रुक्मिणी नामनी पुत्री हती. ते रुक्मिणी निरंतर वखाणने अवसरे साध्वीउंना मुखधी श्री वज्रस्वामीना शील शौचाग्यादि गुणोना समूहने सांजलती हती; तेथी ते चमरीनी पठे वज्रस्वामीनां सौंदर्यरूप मयनुं पान करती रागरहित एवा ते सूर्गिने विपे अनुरागवाली थइ. पठी तेणे मनमां निश्चय करीने साध्वीउं पाने एदी प्रतिज्ञा करी के, " जेम रोहिणीनो पति चंद्र ठे तेम म्हारो पति श्री वज्रस्वामी थाउं. " आवां रुक्मिणीनां वचन सांजली साध्वीउंए कणुं. " अरे सुग्गे ! श्री वज्रस्वामी नो विरक्त ठे. जेनी लागे मनोग्य एघा

थशे. कारण मारवाडनी जूमीमां रहेनारी ज्रमरीने कटपवृद्धनी मंज-
रीनो जोग क्यांथी मले ? ” आवी रीते साध्वीउए प्रतिबोध करेदी रु-
क्मिणीए फरीथी कह्युं. “ जो एम होय तो पण म्हारे तो एमनां चर-
णकमलनुंज शरण थाउं. ” श्री वज्रस्वामीने विषे ठे चित्तवृत्ति जेनी एवी
ते रुक्मिणी वज्रलेपनी पेठे पोताना अजिदाषथी निवृत्ति पामी नहीं.

कोइ वखते वज्रस्वामी पोताना पांचसे साधुउ सहित विहार करता
करता पाटलीपुत्र नगरना उद्यानमां समवसख्या. ते वात सांजद्वीने राजा
नगरवासी जनोसहित तेमना सामो गयो. परंतु सूर्यना सरखा तेजवंत
अने लावण्यना समुद्ररूप सर्वे साधुउने समान जोइने दीर्घकाल सुधी
विचार कख्या पठी तेणे ते तपरूप धनवाला मुनिउने पूछ्युं के, “ आपना
मध्ये वज्रस्वामी कोण ठे ? ” तेउए उत्तर आप्यो के, “ टिंटोडाना सरखा
अमारा समूहमां राजहंस समान वज्रस्वामीने उदखवामां तमने शा माटे
ज्रम थाय ठे ? हारना सरखी आ साधुउनी पंक्तिमां जे महाकांतिवाला
नायकनी पेठे शोचता होय तेमने तमे श्री वज्रस्वामी जाणो. ” पठी
समान लावण्यवाला अने ताराउथी विंटलाएला चंद्रनी पेठे अनेक
साधुउसहित दूरथी आवता एवा श्री वज्रस्वामीने राजाए दीठा एटखे
तेणे अनीष्ट वस्तुने जोनारी पोतानी दृष्टिने जाणे अमृतथी पूर्ण करी
होय नहीं शुं ? एम श्री वज्रस्वामीने जक्तिपूर्वक प्रणाम कख्या. पठी
तेमणे परिवार सहित नगरमां प्रवेश करीने धर्मदेशना आपी. पठी
आचार्यना दांतनी ज्योत्स्ना रूप जखनी धाराथी धोइ नाख्या ठे मनना
मल जेमणे एवा सर्वे माणसो पोत पोताना स्यानके गयां. राजाए पण
अंतःपुरमां जइने सूरिना रूप वैजवनी प्रशंसा करी; ते उपरथी सर्वे रा-
णीउं पतिनी आझा खइने मुनिने वंदन करवा आवी. ते वखते श्री व-
ज्रस्वामीने जोवाने उत्साहवंत थएदी रुक्मिणी पण पोताना पिता पासे
आवीने कहेवा लागी. “ हे तात ! में जेमने पति मानेला ठे ते अहिं
आव्या ठे, माटे हवे ज्रमरना सरखी वृत्तिवाला ते जो म्हारो पाणी ग्र-
हण कख्या विना जता रहेये तो हुं निश्चय अग्निने शरण थइश. ”

पठी धनशेठ, उत्तम वस्त्रालंकारोथी पोतानी पुत्रीने शणगारी तथा
एक कोठी इव्य साथे खइ वज्रस्वामी पाने गयो. आचार्य पण नगर-

वासी जनोना चित्त क्षोत्र पामवाना जयथी पोतानुं स्वरूप गोपवीने वेठा हता, तेथी सर्वे माणसो एम कहेवा लाग्या के, “अहो ! सर्वे प्रकारनी कलाने सेवन करनारा अने विश्वना गुरु एवा आ श्री वज्रस्वामीने दुष्ट ब्रह्माए तेमना गुणने योग्य एवी रूपलक्ष्मी आपी नहीं.” आ प्रकारना जक्तोना चित्तने ज्ञानचक्षुथी जाणीने श्री वज्रस्वामीए जगतने आश्चर्य उत्पन्न करनारुं पोतानुं स्वात्ताविक रूप प्रगट कळुं. ते उपरथी सर्वे माणसो फरीथी कहेवा लाग्या के, “आ एमनुं स्वात्ताविक स्वरूप ठे के जेने एमणे गोपवी राख्युं हतुं; ते हवणां आपणा उपर कृपा करीने प्रगट कळुं ठे. ” आवी रीतना महिमाना ऐश्वर्यने जोडने संघ आनंद पामवा लाग्यो. कळुं ठे के—मेघना शब्दथी मोरो शुं नथी नृत्य करता ? अर्थात् करेठे.

पठी धनशेठ पोते धन्य मानतो ठतो मनमां विचार करवा लाग्यो के, “आ म्हारी पुत्रीने धन्य ठे के, जेणे पोताना चित्तरूप सुवर्णने विपे वज्रमणिरूप वज्रस्वामीने धारण करी राख्या ठे.” कन्यानां दान अने वरना ध्यानमां चोटी गयुं ठे चित्त जेनुं एवा ते धनशेठे, जेम कामी माणस शीलनी कथा सांजले नहीं तेम आचार्यनी धर्मदेशना सांजली नहीं. देशनाने अंते तेणे उठीने विनंती करी के, “हे प्रजो ! जेम माधवी लता चैत्रमासने विपे आसक्त होय ठे तेम आ म्हारी पुत्री आपने अनुरक्त थएली ठे; तेथी आपनो अने एतो योग्य संबंध थाउं. कारण तेम करवाथी ब्रह्माने थएलो थम सफल थशे. वली हे दयानिधि ! ते म्हारी पुत्रीए एवी प्रतिज्ञा करी ठे के, “म्हारो पति वज्रस्वामीथाउं, अन्यथा म्हारे अग्नि एज शरण ठे.” कल्पवृक्षने विपे आसक्त थइ रहेली जमरीनी पेंठे एणे वरवा थावेला अनेक पुरुषोनां तिरस्कार कस्यो ठे. माटे हे स्वामिन् ! सुवर्णमां रत्ननी पेंठे सर्वांनिशय रूपवाला तमे रतिथी पण अधिक रूपवाली आ म्हारी पुत्रीने ग्रहण करीने म्हारा मनने आनंद पमाडो. हुं आपने पाणीग्रहणने विपे असंख्य इच्छा आर्षीश. ” वज्रस्वामीए कळुं. “कथो पुरुष व्रतरूप तात्ताज्य पद त्याग करीने संसारने आधिन थवानी इच्छा करे ? नांग सर्पना वेंडू सग्या अने संसारिक मुख विष समान ठे. लक्ष्मी तथा श्री ए व्रते संसारना

मूलरूप ठे. तो कयो विद्वान् पुरुष तेमनो स्वीकार करे ? वली चातु-
र्गतिक एवा आ संसारमां परित्रमणना कारणरूप अने किंपाक
फलसमान एवा विषयने विषे कयो पुरुष अनुरक्त थाय ? माटे हे धन-
शेठ ! जो आ त्हारी पुत्री म्हारे विषे गाढ अनुरागवाली होय तो मने
प्रिय एवा संयमने हवणांज ग्रहण करे. कारण के नाशवंत स्वजा-
ववाला, अल्प अने संसारथी उत्पन्न थएला एवा आ संयोगवडे शुं ?
मनुष्योए निरंतर मोहने अर्थे उद्यम करवो के ज्यां अनंत सुखनी
प्राप्ति थाय ठे. ”

इत्यादि वज्रसूरिनी देशनारूप अमृतना सिंचनथी शांत अइ ठे मो-
हनी पीडा जेनी एवी रुक्मिणीए तत्काल चारित्र धारण कखुं. ए योग्य
थयुं के जे धनशेठती पुत्री रुक्मिणी मोहराजना बलथी वज्रस्वामीने पो
ताना हाथने विषे ग्रहण करवाने इठती हती; परंतु एज वज्रस्वामीए
मोहरूप वृद्धनो नाश कख्यो. कारण जे अवानुंहोय ते अन्यथा थतुं नथी.
ते अवसरे श्री वज्रस्वामिनी देशनारूप जलथी सिंचित थएला अंकुरे
करीने देदीप्यमान एवा केटलाक जव्य जनोरूप कटपवृद्धने दीक्षा
रूप फलो प्राप्त थयां.

पठी श्री वज्रस्वामीए संघने अर्थे महापरिज्ञाध्ययनथी आकाशगा-
मिनी विद्यानो उद्धार कख्यो. परंतु “ आ विद्या मानुपक्षेत्र सुधीनी ठे. ”
एम जाणीने तेमणे “ ते विद्या आपी शकाय एवी नथी. ” एम संघने
कखुं. हवे तो श्री वज्रस्वामी आ आकाशगामिनी विद्याथी अने जंजक
देवताउण आपेती विद्याउंथी संघनेविषे महा प्रजावयंत थया. कोइ व-
खते विद्याउंता जंगम समुद्र रूप ते अनुक्रमे सर्व देशमां विहार करता
करता उत्तर दिशा तरफ गया. त्यां प्रजाउंने पीडाकारी एवो महा दा-
रुण हुकाल पडयो हतो; तेथी संघे आवीने तेमनी विनंती करी के, “ हे
प्रतो ! आ हुर्जिह रूप वनमां रांकरूप सेकडो सीयालो फरे ठे; जेथी
तेउं कोइने खावा देता नथी. वली अत्वारे कृधारूप राक्षसीनो मंत्र
जागतो थयो ठे के जेनाथी पिटा पामेला सर्वे धनवंत पुरुषो पाण उपवास
करे ठे. तेमज योगी जेम परमात्मानुं ध्यान करे तेम सर्वे मनुष्यो, धा-
न्यनुं ध्यान करे ठे. ज्यारे तेउं धान्यने देखे ठे; त्यारे तो जाणो परमा-

स्माज मल्या होय नहिं शुं ? एम अत्यंत आनंद पामे ठे. वली कोइ साधु जिह्वा लइने जता होय तेने जोइने सर्वे रांको जेम दहीना पात्रमां वीलाडाउ पडे तेम तेना उपर पडे ठे. तेमज जिह्वाने अर्थे आवता एवा साधुने जोइने जव्य जीवो पोतानां वारणा बंध करे ठे. माटे हे नाथ ! आ प्रकारना संकटथी संघनो उद्धार करो. कारण के जेम मणिउनुं स्थान रोहणाचल पर्वत ठे तेम सर्व लब्धीउना स्थानरूप आपज ठे. " आवी संघनी विनंती सांजली श्री वज्रस्वामी विचार करवा लाग्या के, " संघने अर्थे विद्यानो उपयोग करवो ए कंइ पाप नथी. " एम धारीने तेमणे विद्याना बलथी चर्मरत्नना सरखो म्होटो पट उत्पन्न कस्यो. पठी संघसहित तेमां वेसीने आचार्ये ते पटने विद्याना बलथी आकाशमां चढाव्यो. ते वखते ते पट जाणे मूर्तिवंत योगज योय नहिं शुं ? एम मोक्षमार्गने देखाडतो ठतो आकाशमां चाल्यो.

हवे ते वखते श्री वज्रस्वामीनो श्रेष्ठ शय्यातर दत्त नामनो ब्राह्मण के जे गोचरीने माटे गाममां गयो हतो ते आव्यो. तेणे श्री वज्रस्वामीने तथा संघने आकाशमार्गे जता जोइने कलुं के, " हे यतीश्वर ! हुं आपनो शय्यातर हवणां साधर्मिक थयो तुं; ते मने अनाथने त्याग करीने तमे केम चाल्या जाउं ठे ? " तेनां एवां वचन सांजली अने तेने जोइने दशपूर्वधारी श्री वज्रस्वामी आ प्रमाणे सूत्रार्थनो विचार करवा लाग्या के, " जेउं साधर्मिकना वात्सल्यमां प्रेमवाला होय, स्वाध्यायमां तत्पर होय, प्रजावना करवामां प्रेमवाला अने व्रतमां उद्यमवंता होय तेउने सर्व प्रकारनी शक्तिवडे निश्चय तारवा जोइण. " आवा सूत्रार्थनुं स्मरण करीने श्रीवज्रस्वामीए ते शय्यातरने पोताना पटमां लइ लीधो. पठी ते आकाश मार्गने विषे वायुथी प्रेरला मेघनी पठे चाल्या ? रस्तामां अनेक देवताउंए वंदन करेला अने संघना मनने विषे आश्चर्य उत्पन्न करता एवा श्री वज्रस्वामी अल्प कालमां मद्दापुर नगरे आव्या. त्यां सुजिह्वा होवाथी श्री संघ सुनेथी दीवनांने निर्गमन करवा लाग्या अने आचार्ये पण धर्मकार्यनुं साधन करवा लाग्या.

हवे ते मद्दापुर नगरमां जैनधर्मां अने बौद्धधर्मां आवको वसता रता. तेउं धर्म कार्यने विषे एक बीजा उपर स्पर्धा करीने वेगनुं कागण

उत्पन्न करता. संघ आववाने लीधे घणा एकठा थएला जैन लोकोए प्रजाने आनंदकारी महा पूजादि उत्सवोए करीने बौद्धलोको उपर विजय मेलव्यो हतो; ते उपरथी बौद्धमार्गी एवा राजाए माली लोकोने एवो हुकम कख्यो के, “ कोइए जैनधर्मीने एक पुष्प पण आपवुं नहीं. ” आवा राजाना आदेशथी सुलज्ज एवां पुष्पो कोटी ड्रव्यथी पण अप्राप्य थयां. पठी धनाढ्य पुरुषो रत्नोथी अने कर्पूरादिक सुगंधीथी पंचवर्णना पुष्पनी पेटे समाधिवडे प्रचुनुं पूजन करवा लाग्या. आ प्रकारे प्रचुनुं पूजन करवाथी शत्रुं उपर विजय मेलवनारा जैनधर्मींउं विशेष उत्कर्षेने इठता थका पुष्प मेलववाना उपाय शोधवा लाग्या.

एवामां जैन शासनने अनीष्ट एवां वार्षिक पर्व आव्यां एटले प्रचुनुं पुष्पवडे पूजन करवा इठता एवा संघे श्री वज्रस्वामीनी विनंती करी के, “ हे प्रजो ! कृत्रिम पुष्पोथी करेली पूजा केवी शोचशे ? शुं रत्नना भोजनथी कुधानी निवृत्त थाय खरी ? माटे हे स्वामिन् ! लब्धिना चंडाररूप तमे गुरु ठतां कयो पुरुष हर्ष नहीं पामे ? घरमां रहेलो मणि अंधकारनो नाश करे ठेज. माटे पुष्पने मेलववाथी श्री संघने हर्ष पमाडो. शुं चंद्रविना बीजो कोइ पोयणीने प्रफुल्लित करी शके खरो ? ” संघनी आवी विनंती सांजलीने श्री वज्रस्वामी पद्मीनी पेटे तत्काल आकाशमार्गे चाट्या अने कृष्णमात्रमां माहेश्वरी नगरी प्रत्ये आव्या. त्यां हुताशन नामना यक्षना उद्यानमां पोताना पिता धनगिरिनो मित्र तडित नामनो माली रहेतो हतो. ते प्रजात कालने विषे सूर्यना सरखा तेजवंत मुनिने जोइ, वंदना करी अने कहेवा लाग्यो. “ हे प्रजो ! हुं आपना मुखदर्शनथी अत्यंत हर्षवान् थयो तुं. आपने जे कार्य होय तेनी मने आझा करो. ” आचार्ये कखुं. “ हुं संघना कार्य माटे पुष्पोने लेवा आव्यो तुं; माटे ते आपवाने तुं समर्थ ठे ? ” मालीए उत्तर आप्यो के “ आ उद्यानमां निरंतर वीश लक्ष पुष्प थाय ठे, ते आप ग्रहण करीने मने कृतार्थ करो ” मुनिए कखुं. “ तुं ए पुष्पोने ऊट तैयार कर. ” एम तेने आझा करीने श्री वज्रस्वामी श्रुद्धिमात्रय प्रत्ये गया. त्यां सिरुना गणो सहित ते शाश्वती जि न प्रतिमाना दर्शन करीने पद्मखंडथी शुशोजित एवा लक्ष्मी देवीना था

गमां आव्या. ज्यां राजहंसना समूहो मधुर शब्द बोली रह्या हता, ज्यां त्रमराज गुंजारव करी रह्या हता एवा ते वनमां मुनिए लक्ष्मीना मणिमय एवा गृहरूपी कमलने दीवुं.

पठी लक्ष्मीदेवीनुं पूजन करवानी इठाथी जेटलामां मुनिए पोताना हाथमां एक कमल लीधुं, तेटलामां तो लक्ष्मीदेवीए वज्रस्वामी पास आवीने तेमने वंदना करीने हर्षथी कळुं के, “ मने शी आझा ठे ? ” वज्रस्वामीए आशिष आपीने कळुं के, “ म्हारे त्हारा हाथमां रहेला सहस्र पत्रवाला कमलनो खप ठे. ” लक्ष्मीए कळुं. “ प्रयोजन होय तो कहो, हुं आपने आ इंद्रवनमाथी लक्ष्मीकमल आपुं. ” एम कहीने लक्ष्मीए पोताना हाथमां रहेलुं कमल मुनिने आप्युं.

पठी श्री वज्रस्वामी लक्ष्मीए आपेला कमलने लक्ष्मीने फरीथी हुताशन वनमां आव्या. त्यां तेमणे विद्याना चलथी रत्न जडित सुवर्णनुं वेमानवनावी तेमां पुष्पोना करंडीया न्ह्या. तेनी नीचेनी वेठकमां जाणे पोते ठत्रनी नीचे वेसता होयनी ? तेम वेठा; तेथी ते ताराजथी विंटलाएला चंद्रनी पेठे शोचवा लाग्या. पठी स्मरणथीज प्राप्त थयेला जंजक देवताजए इंद्रनी पेठे सेवन करेला श्री वज्रस्वामी अनेक वाजिंत्रोना शब्दपूर्वक अने गंधर्वोना गायनपूर्वक घुघरीजथी सुशोचित एवा वेमानमां वेसीने संघने आनंद करता ठता तत्काल महापुर नगरमां आव्या.

हवे अहिं महापुर नगरमां रहेला सर्वे बौद्धलोको आकाश मार्गथी वेमानसहित आवता एवा वज्रस्वामीने जोइ विचार करवा लाग्या के, “ निश्चय आ एक बौद्धदर्शननो प्रत्यक्ष अनुभव ठे के, इंद्र पोतानी महर्द्धि सहित अहिं आपणा बौद्ध मंदिरोमां थता उत्सवोने जोवा आवे ठे. ” एम घारीने तेज उंचा वृक्षना फलनी पेठे उंचा मुख रागीने जेटलामां आचार्य सामुं जुए ठे: एटलामां तो श्री वज्रस्वामी जैन मंदिरमां उतऱ्या एटले ते सर्वे बौद्धलोको जाणे काजलथी इयाम मुखवाला थया होय नहिं शुं ? एवा देखाया. पठी जैनलोकोए पयुषाणादिक पर्वने विषे जिनालयोमां म्होटो उत्सव कऱ्यो. ते वसतें श्री वज्रस्वामीना थावा अद्भुत महिमाने जोइने सर्वे बौद्ध लोको घुगनी पेठे निश्चयनी घनी गया. वज्रस्वामीना तेजथी जैनो अज्ञानरूप अंधकार

नाश धयो ठे एवो राजा पण जैनधर्मी थयो. प्रजा पण जैनधर्मी थइ. वली जिनालयने विषे रहेलां पुष्पोनी सुगंधथी आकाशमां उडता एवा असंख्य जमराउं जाणे वौरू धर्मना दुष्ट यशनी निंदा करता होय नहिंं शुं ? एम गुंजारव करवा लाग्या.

पठी श्री वज्रस्वामीए तेज महापुर नगरमां आर्यरक्षित नामना मुनिने साकानव पूर्वनो अज्यास कराव्यो. पठी पगले पगले जविक जनोनां मनमां प्रजावनानां आश्रयने उत्पन्न करता एवा तेमणे दक्षिण दिशां विहार कस्यो. एकदिवस त्यां कफथी पीडा पामता एवा ते वज्रस्वामीए जोजन पठी खावाने माटे एक सुंठनो गांगडो पोताना कान उपर राखी मूक्यो. पठी जोजन करीने स्वाध्याय करवा लाग्या; तेथी कान उपर रहेला सुंठना गांगडाने झूली गया. राते प्रतिक्रमणने अवसरे कान उपर मुहपत्ति पठी लेहता झूमी उपर पडी गयेला सुंठना गांगडाने जोइने तेउं विचारवा लाग्या के, “धिकार ठे मने ! के जे प्रमाद मने पीडा उपजावे ठे; माटे निश्चय हवे हुं शरीरनो त्याग करीने वीजा जवने साधुं. ” एवामां वार वर्षनो डुकाल पड्यो; तेथी वज्रस्वामीए पोताना वज्रसेन नामना शिष्यने वीजा केटलाक साधुउं सहित अन्यस्यले विहार कराव्यो. त्यां पण तेउं जिज्ञा न मलवाथी गुरुए आपेला जिज्ञापींडने खावा लाग्या.

एकदा वज्रस्वामीए पोताना शिष्योने कस्युं के “आ डुकाल वार वर्ष सुधी रहेशे माटे अन्नने अर्थे उद्यम करवाथी संयमने वाध थशे. ए करतां तीर्थनो आश्रय करी अनशन धारण करीने प्राणने त्याग करवो ए सर्वोत्तम ठे. ” एम विचार करीने तेउं केटलाक साधुउंसहित पर्वत उपर गया, पण पोतानी पाठल आवता एवा एक कुडक (वाड) साधुने दयाथी तेमणे ठेतरनीने पासेना गाममां मूक्यो. पठी तेउं पर्वत उपर चड्या. अहिंं वाड साधुए, गुरुने अप्रीति न थवाने माटे नीचे रहिनेज अनशन व्रत धारण कस्युं. पठी सूर्यना तापथी उंगलता एवा माखणनी पठे गली जनो ते इंद्रियोना समूहने वश करीने मृत्युपामी स्वर्गप्रत्ये गयो.

पठी कुडकना शरीरनी क्रीया करवाने आवता एवा देवताउंने जोइने साधुउंए, तेनुं कारण गुरुने पूठ्युं. गुरु(श्री वज्रस्वामी)ए ए व्रत उपयो-

गथी जाणीने शिष्योने कही; ए उपरथी साधुउ तेनां वखाण करवा लाग्या के, “ जेणे आपणां पाठल दीक्षा दीधी हती, ते आपणां पहेलां थयो तो पठी आपणे शा माटे प्रमाद करवो जोइए ? ” एम विचारीने तेमणे गुरुनी साथे अनशन व्रत धारण कखुं. पठी कोइ मीथ्यावी देवताए तेमनी परीक्षा करवा माटे श्रावीकानुं रूप धारण करी तेउने कखुं के, “ आ मोदकथी पारणुं करो. ” देवाताए जोजन करवाना करेला आग्रहथी पीडा पामेला साधुउ ते पर्वतने त्याग करी वीजा पर्वत उपर गया. त्यां उत्तम प्रकारे समाधिथी अनशन व्रत पाळीने ते सर्व मुनिउ स्वर्ग लोक पाम्या. आ वात सांचलीने इंद्र त्यां आव्यो अने रथ उपर बेसीने तेणे पर्वतनी प्रदक्षिणा करी. त्यां रथना प्रहारथी जागी गएला वृद्धो हजी सुधी पण विद्यमानू ठे. ए उपरथी ते पर्वतनुं “ रथावर्त ” एवुं नाम प्रसिद्ध थएलुं ठे. इंद्रे तेउनुं अंतकृत्य करीने चित्ताउने स्थानके सुवर्णमय स्तंभो कराव्या. पठी ते वज्रस्वामीना गुणोनुं स्तवन करतो करतो स्वर्गे गयो.

हवे अहिं श्री वज्रस्वामीना शिष्य वज्रसेन विहार करता करता सोपारपुर प्रत्ये आव्या. त्यां श्रावकोमां शिरोमणि सरखो जिनदत्त नामनो शेष वसतो हतो. तेने जैनधर्ममां चतुर एवी ईश्वरी नामे ली हती. तेउने चंद्र, देहिक, नागेंद्र अने विद्याचतू ए नामना धर्म कर्ममां कुशल एवा चार पुत्रो हता. ते सर्वे छुकालने दीधे अन्न न मलवाची उर्मृत्युनी शंका पामता हता. तेथी तेउ लक्ष मूढ्य आपी थोडुं अन्न खावी तेमां विष जेलवीने जोजन करी मृत्यु पामवानी झळा करता हता. ते वखते वज्रसेन साधु जिद्दाने अर्थे तेने घेर जाणे कर्मज बोलाव्या होय नहिं शुं ? एम श्रावी पहोंच्या एटले ईश्वरी हाथ जोडीने साधुप्रत्ये कहेवा लागी. “ हे प्रभो ! आ खीरमां विष जेलव्युं नथी एटलामां आप श्रावी पहोंच्या ए बहु सारुं कखुं; माटे आ खीरने ग्रहण करी अमने संसार समुद्रथी तारो. ” पठी महात्मा वज्रसेन पण तेउना कार्यने जाणी आ प्रमाणे शिक्षा देवा लाग्या. “ तमे वृथा मृत्यु पामणो नही, कारण के सवारे सुजिह् थशे. अमने महा ज्ञानवंत एवा श्री वज्र-

स्वामीए सुजिहनुं लक्षण कहीने आ देश तरफ मोकळ्या ठे. ” आवां मुनिनां वचन सांजलीने ते सर्वे मृत्युधी निवृत्ति पाम्या.

पठी बीजे दिवसे सवारमां अन्य देशोमांथी धान्यधी नरेला घणां वहाणो आव्यां एटले सुजिह थयुं. पठी जिनदत्त शेठना चारे पुत्रोए वज्रसेन आचार्य पासे मोक्षनी इहाधी चारित्र धारण कखुं. चारे जणाए पोत-पोताना नामधी गढो स्थाप्या के, जेथी आ वज्रसेननी शाखा आज सुधी पण प्रवर्ते ठे. आ प्रकारे लब्धिना समुद्ररूप अने प्रजावक पुरुषोने विषे मुकुट सरखा श्री वज्रस्वामी देवलोकप्रत्ये गया पठी आ लोकमां चोथुं संघयण अने दशमु पूर्व विव्हेद पाम्युं.

॥ इति श्रीवज्रस्वामीनी कथा ॥

हवे शील पालवामां सामर्थ्यवंत स्त्रीजनुं पण पूज्यपणुं उपदेश करता सता कहेठे.

पालयंती निजशीलं स्थापयंती शुद्धधर्ममार्गे
पालंती नियसीलं, ठावंति सुद्धधम्ममग्गंमि ॥

रथनेमिमुनिमपि जगति सा पूज्या राजीमती आर्या
रहनेमिमुणिंवि जंए, सां पुंजा राइमइ अज्जा ॥ ४३ ॥

शब्दार्थ— (रहनेमिमुणिंवि के०) रथनेमि मुनिने पण (सुद्धधम्ममग्गंमि के०) शुद्ध धर्ममार्गने विषे (ठावंति के०) स्थापन करती एवी तथा (नियसीलं के०) पोताना शीलव्रतने (पालंती के०) पालती एवी अने (अज्जा के०) तपरूप धनवाली (सा के०) ते (राइमइ के०) राजीमती (जंए के०) आ जगतने विषे (पुजा के०) पूजवा योग्य अइ ठे. ॥ ४३ ॥

विशेषार्थ— श्री नेमिनाथ जगवाने दीक्षा ग्रहण कख्या पठी पोते शीलव्रतने पालन करती, गिरनार पर्वतनी गुफाने विषे संकटमां पडी सती पण क्रिडा करवामां चतुर एवा रथनेमि मुनिने धर्ममार्गमां स्थापन करती अने तपरूप धनवाली जयसेन राजानी पुत्री राजीमती आ जगतने विषे शील पालनारी स्त्रीजमां वखाणवा योग्य अइ ठे. ॥ ४३ ॥
आ राजीमतिनी कथा आगल कहेमां आवी ठे, माटे अदिं कहेता नथी.

हवे शीलव्रत पालनारा गृहस्थोनो पण उत्कर्षे कहेते.

ते धन्याः गृहिणोऽपि खलु महर्षिमध्ये वे उदाहरणं
ते धन्ना गिहिणोवि हुं, महर्षिसिमझंमि जे उदाहरणं ॥

निरुपमशीलविचारे प्राप्नुवन्ति प्रसिद्धमाहात्म्याः
निरुपमशीलवियारे पावन्ति पसिद्धमाहप्पा ॥ ४४ ॥

शब्दार्थ— (हु के०) निश्चे (पसिद्धमाहप्पा के०) प्रसिद्ध ठे माहा-
त्म्य एटले प्रज्ञाव जेनो एवा (ते गिहिणोवि के०) ते गृहस्थिउ पण
(धन्ना के०) धन्य ठे के, (जे के०) जे गृहस्थिउ (महर्षिसिमझंमि
के०) महर्षिउनी मध्ये (निरुपमशीलवियारे के०) उपमारहित एवा
शीलव्रतनी परीक्षाने विषे (उदाहरणं के०) उदाहरण एटले दृष्टान्ते
(पावन्ति के०) पामे ठे. ॥ ४४ ॥

विशेषार्थ— जे प्रसिद्ध माहात्म्यवाला गृहस्थिउ महामुनिउनी मध्ये
जेनी उपमा आपी शकाय नहि एवा शीलव्रतनी परीक्षामां दृष्टान्त रूपे
थाय ठे, तेज गृहस्थिउने धन्य ठे. ॥ ४४ ॥

वली एज अर्थने दृष्टान्ते करी दृढ करे ठे.

शीलप्रज्ञावप्रज्ञावितसुदर्शनं तं सुदर्शनं श्राद्धं
शीलप्रज्ञावप्रज्ञाविय—सुदंसणं तं सुदंसणं सहं ॥

कपिलानृपदेवीन्यां अशोचितं नमत नित्यमपि
कविलानिवदेवीहिं, अशोचितं नमद् निञ्चंपि ॥ ४५ ॥

शब्दार्थ— हे नव्यजनो ! (शीलप्रज्ञाव के०) शीलना प्रज्ञाव यकी
(प्रज्ञावियसुदंसणं के०) अतिशय प्रकाशित करुं ठे जिनशासन जेणे
एवा तथा (कविलानिवदेवीहिं के०) कपिला ब्राह्मणी अने राजानी
राणी अजया ते वे जणीउंधी पण (अशोचितं के०) क्षोभने नहि
पामेला एवा (तं के०) तं (सुदंसणं सहं के०) सुदर्शन आवकने (नि-
ञ्चंपि के०) निरंतर पण (नमद् के०) नमस्कार करे. ॥ ४५ ॥

विशेषार्थ— हे नव्यजीवां ! ब्रह्मचर्यना साहात्म्यनी प्रकाशित करुं
ठे जिनशासन जेणे एवा तथा कपिला ब्राह्मणी अने अजया गार्गीनी

पण चलाववाने अशक्य एवा ते सुदर्शन श्रावकने तमे निरंतर नमस्कार करो; कारण के, गृहस्थ पण साधुना सरखुं दृढपणुं होवाथी नमस्कार करवा योग्य ठे. ॥ ४५ ॥

सुदर्शन शेठनी कथा.

जाणे आकाशमां विजली होयनी ? एवी अंगदेशमां पृथ्वीना आजू-षणरूप चंपा नामनी प्रसिद्ध नगरी ठे. त्यां जेनो यश हीर समुद्रना दूधनी पेठे मथन करवो अशक्य ठे एवो इंद्रना सरखो दधिवाहन नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने जेना लावण्यरूप समुद्रे यशथी उज्वल एवा ते राजाने आसक्त वनावी दीधो हतो एवी अन्नया नामे स्त्री हती. त्यां अरिहंत प्रजुनां उपासक एवो रूपनदास नामे शेठ वसतो हतो. तेने जेनधर्ममां प्रीतिवादी अर्हदासी नामे स्त्री हती. तेजने सुजग नामे गोवाल हतो ते हमेशां शेठनी जंशुने वगडामां चारतो हतो.

कोइ वखते माघ मासने विषे जंशु चरावीने पाठा आवता ते सुजगे रस्तामां जेमणे कंइ पण उड्युं नथी एवा मुनिने कायोत्सर्गे उजा रहेला दीठा. पोते घरे आव्यो पण “आ दुःसह टाढथी ए साधुनुं शुं थयुं ह-शे ? ” एम दयाथी विचार करता एवा तेणे रात्री महाकष्टथी निवृत्त करी. पठी सवारे वेहेलो उठी जंशुने आगल करीने जता एवा ते सु-जगे मुनिने तेवीज रीते उजा रहेला दीठा. पठी तो ते नमस्कार करीने तेमनी पासे ऋणवार वेगो; एवामां जाणे ते मुनिनां पुण्यनुं बीज होय नहिं शुं ? एवा सूर्यनो उदय थयो. पठी तीक्ष्ण एवा तपना तेजे करीने जाणे बीजा सूर्यज होय नहिं शुं ? एवा ते चारण मुनि “ उँ नमो अरिहंताणं ” ए शब्दनो उच्चार करीने तत्काल आकाशमार्गे उड्या. पठी सुजगे “ आ मंत्र आकाशगामिनी विद्यानो ठे. ” एम जाणीने तेने निर्मल मोतीना हारनी पेठे पोताना हृदयने विषे धारण कख्यो. वली तेणे दिवसे, रात्रीए, चालतां, वेसतां, सूतां, जागतां, घरे तथा व-हार तेज मंत्रनुं ध्यान करवुं शरुं कखुं.

एक दिवस तेने रूपनदास शेठे पूव्युं. “ हे सुजग ! दरिद्री माण-सने डव्यना जंडारनी पेठे उड्वेज एवुं आ पद तने क्यांथी प्राप्त थयुं ? ” मुजगे उत्तर थाप्यो के, “ आ आकाशगामिनी विद्यानो मंत्र ठे. ” एम

कहीने तेणे ते पद प्राप्त थवानी सर्व वात शेठने कही. पठी शेठे कळुं. " ए केवल आकाशगामिनी विद्यानो मंत्र ठे एम नथी; परंतु स्वर्ग अने मोक्षनुं कारण पण एज ठे. वली त्रण जुवनमां जे जे वस्तु दुर्लभ ठे, ते ते आ मंत्रथीज प्राप्त थाय ठे. हवे त्हां " सुजग " ए नाम य-थार्थ थयुं ठे. पण आ मंत्र त्हांरे अपवित्रपणाने वखते जपवो नही. " एम शीखामण आपीने शेठे तेने सर्व नवकार मंत्र जणाव्यो. सुजगे पण ते वरावर धारण कस्यो. एवामां मुसाफर लोकोने काल सरखां वर्षाकाल आव्यो.

एक दिवस वर्षाद घणो वरसतो हतो; एवामां सुजग जेशुने चारवा माटे वनमां गयो. रस्ते नदीमां घणुं पूर आव्युं हतुं; पण जेशु तो तेने तरीने सामे तीरे जइ कोइना खेतरमां पेठी, जेशी सुजग आ कांठे उ-जो उजो विचार करवा लाग्यो के, " म्हारा स्वामीने ठवको मलशे, माटे आकाशगामिनी विद्याथी सामे तीरे जइने जेशुने पाठी वाळुं. " एम धारीने तेणे नवकार मंत्रनुं स्मरण करी नदीमां जंपापात कस्यो ए-टले खीलाथी विंथाइने ते तत्काल मृत्यु पास्यो. पठी नवकार मंत्रना प्र-जावथी सुजगनो जीव जेम मान सरोवरमां राजहंस उतरे तेम उत्तम स्वप्नने सूचवतो ठतो रूपजदास शेठनी स्त्री अर्हदासीना उदरने विपे थवतस्यो. गर्ज त्रण मासनो थयो एटले शेठे पोतानी स्त्रीना धर्ममय दोहदोने पूर्ण कस्या. पठी योग्य समये ते अर्हदासीए उत्तम लक्षण-वाला पुत्रने जन्म आप्यो. पिताए महोत्सवपूर्वक तेनुं " सुदर्शन " ए-बुं नाम पाळ्युं. पठी रूपजदासे अनुक्रमे सर्वकलाना अख्यासथी यौवना-वस्था पामेला अने विवेकवाला ते पुत्रने मनोरमा नामनी कन्या नाथे परणाव्यो. सर्वने आनंद पमाडनारो सुदर्शन पण बीजना चंद्रनी पेंठे राजवर्गमां अने मनुष्यवर्गमां घणुं मान्यपणुं पास्यो.

हवे सुदर्शन शेठने राजाना कपिल नामना पुरोहितनी नाथे वग्नेन अने कामनी पेंठे मित्राइ थइ; तेथी वानोरूप अमृतथी प्रभव थयां ठे अंतर जेमनां एवा ते वने जणा रामलक्ष्मणी पेंठे दिवसांने निर्ग-मन करवा लाग्या.

एक दिवस पुरोहितने तेनी स्त्री कपिलाए पुत्र्युं. " हे न्यासिन् नमो ह्ययां

सर्व कार्यमां शिथिल थएला केम देखाउं ठे ? ” तेणे उत्तर आप्यो के, “ म्हारे सुदर्शन नामनो प्राणप्रिय मित्र ठे, तेनी वातोना सुखमां मग थएला मने कंइ सांज्तरतुं नथी. ” स्त्रीए कळुं. “ ए कोण ठे ? अने केवो ठे ? ” पुरोहित कपिले फरीशी उत्तर आप्यो के, “ ए ऋषजदास शेठनो महा बुद्धिवंत पुत्र ठे. तेनां रूप, लावण्य, सौजन्य अने दाहिण्यादि गुणो आकाशना ताराउंना सरखा असंख्य ठे. हे जडे ! ज्यांसुधी तें गुणोना समुद्ररूप ए शेठना पुत्रने दीठो नथी, त्यांसुधी त्हारो जन्म वृथा ठे. ” आवां पतिनां वचन सांज्जलीने कपिला सुदर्शनने जांवाना उपायो शोधवा लागी. पठी कोइ दिवसे राजानी आज्ञार्थी कपिल गुप्तरीते बीजे गाम गयो एटले कामथी विह्वल थएली कपिला सुदर्शनने घेर आवीने कहेवा लागी. “ हे सुदर्शन ! आजे तमारा मित्रने शरीरे सुख नथी; माटे तमे म्हारे घेर आवीने तेमने तमारी अमृत दृष्टिशी संतोष पमाडो. ” तेनां आवां वचन सांज्जलीने सुदर्शन शेठ मित्रनी प्रीतिने लीधे तत्काल तेने घरे आव्या अने पूव्युं के “ म्हारो मित्र क्यां ठे ? ” कपिलाए उत्तर आप्यो के “ उंरडानी अंदर ठे. ” पठी कपिलाए उंरडानी अंदर गयेला सुदर्शनने जाणीने वारणुं बंध कळुं अने निर्लज्ज थइने विषयनी याचना करी. पठी हाजर जवावी एवा सुदर्शन शेठे हसीने कळुं. “ आ संसारसमुद्रमां मनुष्योने युवावस्थानुं फल विषयज ठे; परंतु विधाताए मने नपुंसक वनावीने विडंबना पमाड्यो ठे माटे हे जामिनि ! फक्त पुरुषना रूपनेज धारण करनारा म्हारेविषे तुं चुख्या थएला वटेमार्गुं जेम ताल फलने विषे मिथ्या चांति पामे तेम मिथ्या चांति पामी तुं. ”

पठी विलक वनेली कपिलाए वारणुं उघाडीने सुदर्शन शेठने रजा थापी एटले ते ठुटी गयेला कर्मवाला जीवनी पेठे तृणसमान संसारनुं ध्यान करतो ठतो सरल रस्ते थइ पोताने घेर आव्यो. पठी ते दिवसथी थारंजीने राक्षसीनी पेठे स्त्रीउंथी जय पामता एवा सुदर्शन शेठे बीजा कोइना घर प्रत्ये न जवानो निश्चय कस्यो. वली वश्य आत्मावाला अने धर्मध्यानमां तत्पर एवा तेणे मूर्तिमंत योगनी पेठे धर्मनुं आचरण करवा मांशुं.

एक दिवस दक्षिवाहन राजा, सुदर्शन शेठने अने कपिल पुरोहितने

साथे लड़ वागमां क्रीडा करवो गयो. पाठल अन्नयाराणी पण पुरोहि-
तनी स्त्री कपिलाने साथे लड़ इंद्राणी जेम इंद्रनी पाठण जाय तेम रा-
जानी पाठल गइ. ते वखते शुदर्शन शेटनी स्त्री मनोरमा पोताना ठ
पुत्रो सहित जाणे गुणयुक्त साम्राज्य लक्ष्मी होय नहिं शुं ? एम रस्ते
जती हती; तेने जोइने कपिलाए आश्चर्यथी अन्नयाराणीने पूब्युं. “आ
ठ पुत्रोसहित कोनी स्त्री जाय ठे ?” अन्नयाराणीए कळुं. “हे ब्राह्म-
णी ! तुं शुं एने पण ओलखती नथी. ? ए गृह लक्ष्मीना सरस्वी सुद-
र्शन शेटनी स्त्री मनोरमा ठे.” कपिलाए हसिने कळुं. “जो ए सुदर्शन
शेटनी स्त्री ठे तो तेने शेरडीनी पेठे शुं फल प्राप्ती होय ? अर्थात् जेम
शेरडीने फल थतुं नथी तेम एने पण पुत्ररूप फल होय नहीं; तो
पठी आ पुत्रो क्यांथी ?” अन्नयाए कळुं. “अरे वाचाल ! एम अयोग्य
केम बोदे ठे ? राजा अने रांक ए वन्नेतुं साधारण लक्षण तो पुत्रज ठे.”
पठी कपिलाए “सुदर्शन शेट नपुंसक ठे.” एम कहेवार्थी अन्नयाए
तेने परीक्षानुं कारण पूब्युं, ते उपरथी कपिलाए पोतानी सर्वे बात क-
ही बतावी. पठी अन्नयाए कळुं. “अरे मुखी ! सुदर्शन शेटे तने ठेनरी
ठे; कारण धर्मवंत एवो ते शेट परस्त्रीउने विपे नपुंसक ठे; परंतु पोतानी
स्त्रीने विपे नपुंसक नथी. शुं कमलने संकोच पमाडनारो कुमुदिनीनो
पति चंद्र डुपण आपवा योग्य ठे ?” ए प्रकारे अन्नयाराणीए बांदरीनी
पेठे हसी काढेली कपिला विलक्षणपणुं पामीने पठी मंड मंड वाणीथी
बोली. “सुदर्शन शेटे नपुंसकना दंजथी मूर्ख एवी मने ठेतररी ठे; परंतु हुं
तहारी चातुरी त्यारे जाणुं के, ज्यारे तुं एनी साथे क्रीडा करे. ?” अन्न-
याए गर्व धरीने कळुं. “अरे ! जो एम होय तो में तेनी साथे क्रीडा करे-
ली जाण्य. कारण के जे अनेक एवी राजकन्याउंथी न वश्य थइ शके एवो
आ म्हारो पति दधिवाहन राजा म्हारी ब्रकुटीना फरकवार्थी बांदराना
चाखकनी पेठे जमे ठे. ज्यारे वैराग्यवंत एवा तापसो पण स्त्रीउनी साथे
क्रीडा करे ठे. तो पठी निरंतर स्त्रीने विपे आसक्त थइ म्हेला आ सुदर्शन
शेटनुं तो शुं कहेवुं ? स्त्रीउना कटाक्षथी गंकेडि एवा गृध्रो पण पुण्डित
याच ठे; तो पठी चतुर एवा पंचेडिय पुरुषोने कोज पसाडवामां केड-
खो थम पवानो ठे ? जो हुं एनी साथे क्रीडा नहिं करे ना थमिसां

प्रवेश करीश. ” आ प्रमाणे प्रतिज्ञा करती एवी ते अज्ञयाराणी बागमां जइ त्यां घणो वखत क्रीडा करीने पठी अज्ञया तथा कपिला सांजे पोतपोताने घेर गया.

पठी सुदर्शन शेठने विषे ठे मन जेनुं एवी अज्ञयाराणीए पोतानी प्रतिज्ञा पोतानी पंडिता नामनी धावमाताने कही एटले तेणे कळुं के, “ पुत्रि ! तें आ सारुं काम कळुं नथी; कारण के तुं महात्माउना धैर्यने जाणती नथी. वली सामान्य श्रावक पण परस्त्रीने विषे बंधुजाव (जाइ व्हेननो जाव) धरावे ठे; तो पठी सुदर्शन शेठनी तो वातज शी करवी ! ते निरंतर गुरुनी उपासना करनारो अने धर्मध्यानमां एक निश्चल बुद्धिवालो ठे; जेथी तेने अहिं लाववो पण अशक्य ठे, तो पठी कामचोगनी तो वातज शी करवी ? कयो बुद्धिवान् माणस जांऊवाना जलने पीवानी इठा करे ? अने शशलाना शिंगडा खोलवाने माटे वनमां चटके ? तेमज रूप सौजाग्यना गर्वे करीने पण कोण सुदर्शन शेठना शीलव्रतने जंग करवानो प्रयत्न करे ? ” अज्ञयाए फरीथी आग्रह करीने कळुं. “ हे मात ! गमे तेम करीने तेने एकवार अहिं लाव्य. पठी हुं तने वीजा काममां जोडीश. ” पंडिताए विचार करीने कळुं. “ जो त्हारो आवोज निश्चय होय तो में तेने अहिं लाववाने माटे एक उपाय शोधी काढ्यो ठे ते एज के, आठम चौदश विगेरे पर्वना दिवसे ते शून्यग्रहने विषे कायोत्सर्गं रहे ठे. ते वखते तेने अहिं लाववो. वीजी रीते तेनो मेलाप थशे नहीं. ” अज्ञयाए कळुं. हे बुद्धिवंत पंडिते ! तें बहु सारुं धाखुं. तुं यथार्थ नामवाली ठे. हवे तो तेजप्रमाणे उपाय करवो. पंडिताए ते वात कबुल करी. पठी हमेशां सुदर्शन शेठना शरीर प्रमाण कृत्रिम मूर्तिने अंतःपुरमां लइ जती अने लावती एवी पंडिताए पेढेरेगीरोने विश्वास पमाळ्या.

एत्रामां कौमुदी पर्व आव्युं; तेथी राजाए पट्टह वगडावीने सर्व प्रजाने वनमां क्रीडा करवा जवानी आज्ञा करी; परंतु सुदर्शन शेठ तो ते दिवसे चातुर्मासिक पर्व हांवाथी राजानी आज्ञा लइ धर्म कृत्य करवा माटे घेर रह्या. अहिं पंडिताए अज्ञया राणीने कळुं. “ तमारें पण आज्ञे वनमां जवुं नहीं, के जेथी करीने धारेळी प्रतिज्ञा सफल थाय. ”

ते उपरथी अन्नया राणी पण “ आज म्हारुं माथुं दुःखे ठे ” एवा मीपथी राजाने समजावी घेर रही. कळुं ठे के—“खीउं सहसा बुद्धिना बलवाली होय ठे.

हवे अहिं सुदर्शन शैव दिवसे देवपूजन विगेरे करीने रात्रीए शून्य घरने विपे कार्यात्सगे रह्या एटले पंडिता त्यां आवी तेमने पालखीमां वेसारी अन्नया राणी पासे लइ गइ. पठी शृंगाररूप वाणना जाथाने धारण करनारी, त्रकुटीरूप खेंचेला धनुष्यवाली अने कटाक्षरूप वाणथी तैयार थइ रहेली अन्नयाए ते शैव उपर निशान मांड्युं. अन्नयाए कळुं के, “ हे ऋद्र ! घणा कालथी आचरण करेलुं आ दुःसह तप आजे फलीभूत थएलुं ठे; माटे हवे इष्ट कार्यने पुर्ण कर. ” आ प्रमाणे हाश्यवचन बोलती अने अनेक प्रकारनी चेष्टाउं करती. एवी ते कामातुर थएली राणीए सुदर्शन शैवने पोतानी ठातीमां घालीने आ लिंगन कळुं. ते वखते सुदर्शन शैवनुं ध्यान बधारे उद्दीपित थवा लाग्युं. कळुं ठे के— प्रलय काळना वायुथी पण मेरु पर्वत शुं चलायमान थाय खरो ? फरीथी अन्नयाराणीए कळुं. “ अरे धूर्त ! तुं पोतानी आगल आवी रीते मने क्यांसुधी नचावीश ? हुं कामरूप हस्तिथी जय पामीने त्हारे शरणे आवेली तुं. म्हारी उपेक्षा न कर. त्हारे माटे घणा कालथी खंद पामुं तुं. एवो कयो मूर्ख होय के प्राप्त थएला अमृतने वृथा त्याग करे ? ” धीर एवो सुदर्शन शैव मनमां विचार करवा लाग्यो के “जो हुं आ संकटथी मूकाईश तोज कार्यात्सर्गने पारीश. नाहिं तो अनशन धारण करीश.” अन्नयाए आ प्रकारे प्रार्थना करतां ठतां पण ज्यारे सुदर्शनशैवे न मान्युं, त्यारे तो उत्पन्न थयो ठे क्रोध जेने एवी ते कहैवा लागी. “ अरे अज्ञान ! तने धिक्कार थाउं ! मने मिथ्या अपमान पमाडतो एवो तुं शुं नथी जाणतो के प्रसन्न थयेली खी अमृतसमान ठे अने क्रोधयुक्त थयेली खी विप समान ठे ? त्हारा आवा आचरणथी निश्चय हुं त्हारी यमदूती तुं. ”

तेनां आवां वचनथी तो सुदर्शन शैव महा ध्यानमां बधारे मग थयो. कळुं ठे के— संकटना नेत्रना आग्निना नंग ठतां पण चंडमानां अमृत नयज ठे. पठी प्रज्ञान थवाथी विलक्ष बनेली अन्नया पोताना अंगने विपे

नखवडे उऊरडा करी सोर करवा लागी एटले तत्काल पेहेरेगीरो आ-
वी पहाँच्या अने तेमणे पडिमाधारी एवा शांत सुदर्शन शेठने दीठा.
पठी तेउ विचार करवा लाग्या के, “ जेम चंद्रने विषे विषना कळोवनो
संजव थाय नहिं तेम आ शेठने विषे आ पापनो संजव थतो नथी. ”
एम धारीने तेउए ए वात तत्काल राजाने कही; तेशी राजाने त्यां आव्यो.

अज्ञया रोती रोती गद् गद् वाणीशी राजा प्रत्ये कहेवा लागी. “ हे
देव ! हुं आपनी रजा लइने जेटलामां अहिं आवीने वेठी तेटलामां
अवसर विनाना कुष्मांड (कोला) फलनी पेठे में आने म्हारी आगल
दीठो. वली ते डुष्ट, मधुर वाणीशी सने पोतानी साथे क्रीडा करवानुं
कहेवा लाग्यो. में ना कही एटले तो तेणे वलात्कारथी नखवडे म्हारा
शरीरे उऊरडा कस्या, तेशी हुं शोर करवा लागी. कारण अमारा अवला-
जनने विषे वीजुं वल शुं होय ? ” राजाए “ सुदर्शन शेठने विषे आ
काम असंजवित ठे. ” एम मानता ठता तेमने पूब्युं के “ आ कृत्य तमे
कस्युं ? ” सुदर्शन शेठे अज्ञयानी दयाथी कंइ पण उत्तर आप्यो नहीं.
कस्युं ठे के— पीली नाखेलो एवोय पण शेरडीनो सांगो मिष्ट रस आपे
ठे. पठी “ परस्त्रीगमननुं अने चोरीनुं मौन एज लक्षण ठे. (अर्थात् प-
रस्त्रीगमन करनारा अने चोरी करनारा जवाव आपता नथी. ” एम वि-
चार करीने राजाए तेने विषे दोष आरोपण कस्यो. पठी तेणे क्रोधथी
रक्षकोने आज्ञा करी के, “ आ शेठना दोपने नगरमां जाहेर करी पठी
तेने शूली उपर चडावो. ”

राजाना आवा आदेशथी रक्षको सुदर्शन शेठने केश पकडी वहार
लई गया. त्यां तेमना सस्तके करेणनां पांदडां चांध्यां; कंठमां लींवडानां
पानना हारो वांध्यां; मशथी मुख श्याम कस्युं; शरीरे रातो रंग चोपड्यो;
ठेवट सुपडानी ठत्री धारण करावी अने गधेडा उपर वेसारी वाजींत्रना
शब्दपूर्वक सघला नगरमां फेरव्या. ते वखते राजाना रक्षको उद्घो-
षणा करवा लाग्या के, “ अंतःपुरमां अपराध करनारा आ सुदर्शन शे-
ठने शूली उपर आरोपण करवा लइ जवाय ठे. ” शेठनी आवी स्थीति
जोइ नगरवानी सवें जनो विचार करवा लाग्या. “ अहो ! राजाए आ
सारं कस्युं नथी. कारण एनो आवो अपराध होय नही. ए कांइ कुशीस

नश्री. अपराधीनुं मुख आबुं न होय. ते तो निरंतर शून्य गृहने विपे शयन करे ठे; माटे जाग्येज तेने अपराधवालो कस्यो ठे. हवे शुं ए बहु ड्रव्य आपवाथी पण मूकाय खरो ? ” आ प्रकारे बोलता एवा सर्वे नगरवासी जनो जेटलामां हाहाकार करी रह्या ठे अने स्वजनो मदन करी रह्या ठे; तैटलामां ते पोताना घर आगल आव्यो. तेने जोडने सती मनोरमा विचार करवा लागी. “ अरे ! म्हारा पतिने आ योग्य ठे ? जो चंद्रश्री अंगारानी वृष्टि थाय, अग्निश्री वर्षाद पडे अथवा सूर्य पश्चिम दिशामां उगे तो पण आ म्हारो पति दुष्ट कृत्य करे नहीं. ”

एम विचार करीने ते पोताना घरनी अंदर गइ अने जिनेश्वर प्र-
चुनुं पूजन करीने कायोत्सर्गे रही. ते एम धारीने के, “ ज्यारे शासन देवता आ म्हारा निष्कलंकित पतिने प्राप्त थएलो उत्पात निवृत्त करी सानिध्य करशे त्यारेज हुं कायोत्सर्गेने पारीश. नहिं तो अमारे कुड-
स्त्रीने अनशन एज श्रेय ठे. ” ते बखते शासन देवताए आकाशवाणी-
श्री कस्युं. “ हे वत्से ! तुं खेद पामीश नहीं. हुं सुख उपजावीश. ” आ आकाशवाणी कायोत्सर्गे रहेली मनोरमाए सांचली.

हवे रक्षकोए सुदर्शन शैवने नगरमां फेरवीने पठी शूली उपर च-
डाव्या एटले तो ते शूली सटीने सिंहासन अइ गयुं; तेथ्री तेउ (रक्ष-
को) तेमने खड्ग अने लाकडीवती प्रहार करवा लाग्या, पण ते प्रहार तो श्रेष्ठीना कंठने विपे हाररूप, मस्तके मुकुटरूप, बद्धे कानमां कुंडल-
रूप, हाथमां बाजु रूप अने पगमां कडलारूप थया. ते जोडने आ-
श्चर्य पामेला रक्षकोए ए वात राजाने निवेदन करी. ते उपरथी दधिवा-
हन राजा हाथणी उपर वेसीने त्यां आव्यो. पठी अत्यंत क्रोधे पामेला
शैवने आतिंगन करीने राजाए कस्युं. “ हे श्रेष्ठिन् ! पोताना प्रतापथी
जीवता रहेवा तमने में आज दीठा ए म्हारां म्होटां जाग्य ठे. जेनां
अंगनुं रक्षण करवामां धर्मवासनाउ जाग्यत रहे ठे एवा पुनपोने विपे
दिव्य अग्नी पण चुंठां अइ जाय ठे, तो पठी म्हारा सरग्वा पुनपोनुं तो
शुंज कहेवुं. जे निरदिवेकी पुरुष श्रीउतां बचनमां विश्वास करे ठे; ते
म्हारी पठे क्लेशना पात्र थाय ठे. में बीजाउता कहेवाची आपना जे
अपराध कस्यो होय ते क्षमा करो. ” एम कलिने राजा तेने हाथणी उपर

वेसारी महोत्सवपूर्वक नगरमां लाव्यो. ते वखते महाहर्षवंत थएला लोको मनोरमाने कहेवा लाग्या के, “ तुं पूर्ण सौजाग्यवादी ठे, माटे कायोत्सर्गने पार. ”

पठी राजाए स्नेहसहित ड्रव्य, पुष्प अने चंदन विगेरेशी सत्कार करी शेठने सर्व वात पूठी ते उपरथी तेणे यथार्थ वात कही दीधी. पठी अज्ञयाने शिक्षा करवा माटे क्रोध पामेला राजाना चरणनो स्पर्श करीने शेठे अज्ञयाने अज्ञयदान आपवानी विनंती करी. राजा पण सुदर्शन शेठे देखाडी आपेदी जिनधर्मनी प्रजावनाने जाणीने ते जैनधर्मने विषे आसक्त थयो. पठी राजाए सुदर्शन शेठने हाथणी उपर वेसारी अनेक माणसो सहित वाजते गाजते तेमने घेर पहाँचाड्या.

आ सवली वात अज्ञयाए सांजली तेथी तेणे फांसो खाइने प्राणत्याग कस्यो अने पंडिता पण पाटलीपुत्र नगरमां जइने देवदत्ता नामनी वेश्याने घेर रही. कळुं ठे के— तेवां पात्रोने एवुंज स्थान योग्य ठे. पंडिता ते देवदत्ता वेश्यानी आगल सुदर्शन शेठनां हमेंशा वखाण करती; ते उपरथी तेणे कळुं के, “ जो हुं तेने (सुदर्शन शेठने) देखुं तो पठी मानुं. ”

हवे अहिं सुदर्शन शेठे पण संसारथी वैराग्य पामीने चारित्र धारण कसुं. एक दिवस तेउ विहार करता करता पाटलीपुत्र नगर प्रत्ये गया. त्यां देवदत्ता आविकानुं रूप धारण करी पारणाना मीपथी तेमने पोताने घेर आग्रहथी व्होरवा तेडी गई. कळुं ठे के— साधुउं हमेंशा सरख खजाववाला होय ठे. पठी चारणुं बंध करी ते वेश्या मुनिने पीडा करवा लागी; परंतु जेम रत्ननो दीवो वायुथी विकृति पामे नहिं तेम ते मुनि वेश्याए करेला उपसर्गथी चलायमान थया नहीं. ठेवट सांजे ठोडी मूक्या तेथी ते महात्मा श्मशान प्रत्ये जइने कायोत्सर्ग रह्या. त्यां पण व्यंतरी थई रहेली अज्ञयाए वीजी पोतानी सहचरीउं सहित क्लेशना कारणरूप वैर खेवा माड्युं पटले सुदर्शनमुनिने शुजध्यानथी केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. ते वखते देवताउंग तेमनो केवल महोत्सव कस्यो; तेथी ते मुनि सहस्र पत्रवाळा कमल उपर वेसीने धर्मदेशना देवा लाग्या. तेमणे मोक्षना कारणरूप साधु अने आवकनो धर्म निरूपण कस्यो पठी केटसा-

के चारित्र्य अंगीकार कछुं अने केटलाके श्रावक धर्म आदस्यो, व्यंतरी अन्तयाए पण ते बखते श्रावक धर्म अंगीकार कस्यो अने देवदत्ता बे-
श्या तथा पंडिता पण बोध पामी. ए प्रकारे सुदर्शन मुनि पृथ्वी उपर
विहार करता ठता अनेक जव्य जीवोने संसारसमुद्रथी तारी अने
शीलव्रतना अतुल एवा प्रजावने स्थापन करी अंते मोक्षलक्ष्मीने पाम्या.

॥ इति सुदर्शन शैठनी कथा समाप्ता ॥

हवे चोर पण शील पालवाथी सुगतिनुं पात्र थाय ठे, ते कहे ठे.

यः अन्यायरतोऽपि एव नृपचार्याप्रार्थितोऽपि नापि क्षुब्धः
जो अन्नायरतवि हूँ, निवज्जापठितवि नवि खुंशे ॥

शीलनियमानुकूलः सः वंकचूलः गृही जयतु
शीलनियमाणुकूलो, सँ वंकचूलो गिंही जयत ॥ ४६ ॥

शब्दार्थ—(जो के०) जे (अन्नायरतवि के०) अन्यायने विपे प्रीति-
वालो एवोय पण अने (निवज्जा के०) राजानी स्त्रीए (पठितवि के०)
कामने माटे प्रार्थना करेलो एवो पण (हु के०) निश्च (नवि खुंशे
के०) न ज क्षोत्र पाम्यो. (स के०) ते (शीलनियमाणुकूलो के०)
शीलव्रतना नियमने अनुसरीने रहेलो एवो तथा (गिंही के०) गृ-
हस्थाश्रामी एवो (वंकचूलो के०) वंकचूल (जयत के०) जय-
वंतो वत्तो. ॥ ४५ ॥

विशेषार्थ— जे चोरी करवामां प्रीतिवालो. चोरी करवा माटे राजा-
ना घरमां पेठेलो अने राजाथी रीसाइ गण्डी पट्टराणीए विषयने माटे
प्रार्थना करेलो ठता पण ज्रष्ट थयो नहि; तेज शील पालवामां केड वां-
धीने तैयार थएलो, गृहस्थाश्रामी एवो वंकचूल नामना चोर आ ज-
गत्मां जयवंतो वत्तो. ॥ ४५ ॥

वंकचूलनी कथा.

आ जगत क्षेत्रमां समृद्धिवाला पुन्योने पुण्यवीजना अंकुरनी पंठे न-
वन करवा योग्य रथनूपुर नामनुं नगर ठे. त्यां जेना प्रतापरूप सूर्यनी
आगत सूर्य पण अग्निना तणखा शरणां देवमानो हतो एवां अने शर-

उने ताप पमाडनारो विमलयश नामनो राजा राज्य करतो हतो. इं-
द्रने इंद्राणीनी पेठे अने शंकरने पार्वतीनी पेठे ते राजाने मांगल्य क-
दाना आश्रय रूप सुमंगला नामनी पट्टराणी हती. तेउने वंकचूला ना-
मनी पुत्री अने दुर्नयने लीधे अग्निनी ज्वलाना सरखो क्रूर वंकचूल नामनो
पुत्र हतो. अनुक्रमे ते पुत्र ज्यारे युवावस्था पाम्यो त्यारे पिताए तेने
चंद्रने रोहिणीनी पेठे रूप अने गुणथी अद्भुत एवी एक राजकन्या सा-
थे परणाव्यो. परंतु ते संताप करनार, दुःशील अने न्यायमार्गनो अ-
जाण होवार्थी पिताए तेने निर्गुण एवा अपयशनी पेठे घरमांथी काढी मू-
क्यो एटले तो बालवैधव्यथीज बली रहेली वंकचूला पण पोताना
जाइना मोहथी जेम अन्यायनी साथे पापबुद्धि जाय तेम तेनी साथे
चाली. वंकचूल पोताना अंगना केटलांक बस्रादंकार बइ व्हेन तथा
स्त्रीने साथे तेडी त्यांथी चाली नीकल्यो.

अनुक्रमे ते जमतो जमतो एक म्होटा अरण्यमां आवी चड्यो. त्यां
तेणे यमदूतना सरखा केटलाक धनुष्यधारी जिव्होने दीठा. पठी आकृ-
तिथी राजा सरखो जाणीने सर्वे जिव्होए तेने नमस्कार करी आदरथी
आववानुं कारण पूळ्युं. कुमार वंकचूले पोतानी सर्वे बात कही आपी;
तेथी हर्षे पामेला सर्वे जिव्हो तेने कहेवा लाग्या के, “अमारो स्वामी
पह्वीपति मृत्यु पाम्यो ठे; माटे हवे ते पद तमे अंगीकार करो.” वंकचूल
तेउनां वचन अंगीकार करी पह्वीमां गयो अने पह्वीपति थयो. पठी ते
पापकर्मना उदयथी जिव्होनी साथे पृथ्वी उपर लुंठ करतो ठतो परा
क्रमे करीने म्होटी प्रसिद्धि पाम्यो.

एकदा चंद्रयशा नामे सूरी सात साधुजंसहित सार्थवाहथी जूला
पडीने जमतां जमतां त्यां आवी चड्या. एवामां प्रवासीउने कालस-
रखो वर्षाकाल आव्यो अने स्तनोना नारथी नमी गयेली जुवान स्त्रीनी
पेठे आकाश शोचवा लाग्युं. पृथ्वीमांथी खल पुरुषोना अपराधोनी पेठे
अंकुरो उत्पन्न थवा लाग्या अने सर्वे मार्गो जीवना संचारवाला थइ
गया. पठी विहार करवो अयोग्य जाणीने सर्वे साधुजं पह्वीमां आव्या.
राजपुत्र वंकचूले तेमने मद्दार्हर्षथी वंदना करी एटले साधुजंए तेने
धर्मखान कर्दीने पठी तेनी पाले वसतिनी वाचना करी. ते उपरथी

वंकचूले उत्तर आप्यो के, “ इष्टस्थान ग्रहण करीने मरजीप्रमाणे रहो; परंतु हे जगवंतो ! तमारे कृपा करीने म्हारुं एक वचन अंगीकार करवुं अने ते एज के, तमारे क्यारे पण अमने धर्मदेशना देवी नहीं; कारण के तमे हिंसारहित एवा धर्मनी देशना आपो ठो अने अमारी हिंसा एज आजीविका ठे. ” साधुर्ण ए वात कबुल करी अने तेणे आपेदी वसतिमां निवास करी स्वाध्याय विगेरे धर्मकार्यनुं आचरण करता चार मास निवर्त कस्या.

पठी ते साधुर्ण राजपुत्रनी आज्ञा लइ विहार करवा निकल्या. राजपुत्र पण धर्मदेशना न आपवारूप पोतानी आज्ञा पालवाथी प्रसन्न थ-इने सीमाडासुधी तेमनी पाठल गयो. पठी त्यांथी पाठा बलता एवा ते राजपुत्रने साधुर्ण मधुर वाणीथी कळुं. “ हे राजपुत्र ! अमे त्हारी सहाय्यथी आ गाममां चार मास सुखे करीने निवृत्त कस्या ठे; माटे प्रीतिथी त्हारो उपगार करवाना कारणे तने आ लोक अने परलोकमां शुभ फल आपनारा नियम आपवानी इष्टा करीए ठीए. ” राजपुत्रे कळुं. हे जगवंत ! ते म्हाराथी शी रीते पावी सकाशे ? ” मुनिर्ण कळुं. “ शक्तिप्रमाणे ग्रहण करवा. बहु आग्रह करवो नही. १ ज्यारे तुं जीवना बध करवानो उद्यम करे त्त्यारे सात पगलां पाठो हठीने पठी त्हारी मरजीप्रमाणे आचरवुं. २ जे फलनुं नाम तुं जाणे नहीं ते जक्षण करीश नहीं. (अजाण्युं फल खाइश नहीं.) ३ राजानी पट्टराणीने माताना सरखी गणवी. ४ कोइ दहाडे कागडानुं मांस खावुं नहीं. हे राजपुत्र ! आ नियमो घणा पालवा योग्य ठे; माटे त्हारे प्रचलथी पालवा. ” पठी राजपुत्रे (आ महाप्रसाद ठे.) एम कहीने ते नियमानो स्वीकार कस्यो एटले महा गुणवंत एवा ते मुनिर्ण विहार कस्यो.

कोइ बखते उनालानी शत्रुमां पट्टीपति राजपुत्र वंकचूल केटलाक जिहोने साधे खइ कोइ एक गाम लुंटावा निकल्यो; पण तेना पट्टीच्या पट्टेला गामना लोको खबर पडवाथी नासी गया ट्टना; तेथी तेउं नु-ख्याने नरश्या वपोरना बखते पाठा फस्या. पठी दीन थइ गयां ठे मुन्य जेमना एवा केटलाक जिहो रमनामां एक वृक्ष नीचे बेता अने केटलाक फल तथा पाणीनी शोध करवा लाग्या. एवामां तेउं पाकेला फ-

लोथी नमी रहेलुं किंपाक वृद्ध दीवुं. पठी आ फलो खावाथी शुं परिणाम थरो, ए वातथी अजाण्या एवा जिह्वोए ते फलो लावीने वंकचूळ आगल मूक्यां. वंकचूळे पण पोतानो अजिग्रह संजारीने तेउने पूव्युं. “ आ फलोनुं नाम शुं ठे ? अने ते शेनां फल ठे ? ” जिह्वोए उत्तर आप्यो के, “ ते तो अमे जाणता नथी; पण आ फलो घणां मीठां ठे ” वंकचूळे कळुं. “ हुं अजाण्यां फल खातो नथी. ” जिह्वोए फरीथी कळुं. “ हे देव ! हवणां जुखथी मरवानो वखत ठे, माटे आ फलो खाउं; कारण जो जीवता रहीशुं तो फरीथी पण नीयम लेवाशे. ” वंकचूळे धीरज राखीने कळुं के, “ तमारे आवां वचन क्यारे पण बोलवां नही; कारण लक्ष्मीनो नले नाश थारुं; प्राणो चाड्या जाउं; परंतु पोताउं कहेलुं मिथ्या न थारुं. ”

पठी सर्वे जिह्वो ते फलो खाइ एकांतमां जइने सूता. फक्त वंकचूळे अने दाक्षिण्यताने लीधे एक सेवके ते फलो खाधां नहीं. पठी अरधि रातना वखते राजकुमारे उठीने पोताना सेवकने कळुं. “ जा सर्वे जिह्वोने जगाड. ” सेवके जिह्वो पासे आवीने जेटलामां जगाडवा मांड्या तेटलामां तेउने मरी गयेला दीठा. तेणे राजपुत्रने ए वात कही एटले ते पण विस्मय पाम्यो. पठी हर्ष अने शोक युक्त थएलो ते वंकचूळ हाथमां तरवार लइ पोताना घर तरफ चाड्यो. घरनी पासे आव्यो पण वारणां बंध होवाथी तेणे कमाडना ठिडमांथी जोयुं तो अंदर दीवो वळतो दृतो; तेथी तेणे कोइ पुरुपनी साथे पोतानी स्त्रीने सूतेली दीठी. पठी ते अत्यंत क्रोध पामी तरवार खेंची ठापरां उपर थइ अंदर उतस्यो. पठी ते जेटलामां तरवार उगामी वन्नेने मारवा जाय ठे तेटलामां सात पगळा पाठा हठवानो गुरुए आपेलो नियम संजारी ते सात पगळां पाठो दृठ्यो; जैथी उगामेली तरवार वारणमां अथडावाना शब्दथी जागी उठेली वंकचूळाए तेने एकदम पूव्युं के, “ तुं कोण ठे ? अने अहिं केम आव्यो ठे ? ” वंकचूळे व्हेननो शब्द उंखली खड संताडीने पूव्युं. “ तें पुरुपनो वेश आकारण माटे धारण कय्यो ठे ? ” तेणे उत्तर आप्यो के, “ अवसरना अर्थी नट लोको नृत्य करवा आव्या दता. तेउ कोण ठे ? साचा नटलोको ठे के पल्लीने रंढी जाणीने लुंट करवा आ-

वेला बीजा कोइ दुश्मनो ठे ? ” श्रावा विचारथी हुं त्दारा दुगडां प-
हेरी पुरुषनो वेश धारण करी सजामां गइ. त्यां घणो वखत तेउने नृ-
त्य जोइने पठी ड्रव्य वख विगेरेथी तेउने संतोप पमाडी घरे श्रावी
प्रमादने दीधे पुरुषनो वेश त्याग कख्या शिवाय हुं तेमनी तेमज म्हारी
जोजाइ जेगी सूइ गइ. ”

वंकचूले कहुं. “ धन्य ठे ते गुरुउने के, जेमणे मने तारवाने माटे
नियमो श्राप्या ठे. प्रथम अजाण्यां फल न खावां ए नियम श्रापवाथी
तेमणे म्हारो पोतानोज उद्धार कख्यो ठे. बीजी जीवहिंसा करतां सात
पगलां पाठा खसवाना नियमे करीने मने व्हेन तथा स्त्री हत्याथी व-
चाव्यो ठे. अहो ! तेज महात्मा जाणवा के, जेउ पोते तरे ठे अने बी-
जाने तारे ठे. वली धिक्कार तो अमनेज ठे के, जे अमोए तेमनो धर्मो-
पदेश पण सांजळ्यो नहीं. ”

हवे सर्वे जिह्वो मरी जवाथी पोते एकलो रद्देवो वंकचूल शत्रुना ज-
यथी पट्टीनो तृणनी पेठे त्याग करी उज्जयिनी नगरीमां श्राव्यो. त्यां
पण कोइ शेठने घेर पोतानी व्हेन तथा स्त्रीने सूकीने पोते चोरीनो धं-
धो करवा मांड्यो. चोरी करवामां कुशल एवो ते हमेशां धनवंतानां घ-
रमां खातर पाडतो; परंतु क्यारे पण पकडातो नहीं. एक दिवस तेणे
विचार कख्यो के, “ एक कोडीने माटे पण पोताना पुत्रोने मारनाग
एवा वेहेपारीउना धनने धिक्कार ठे. परड्रव्यना लालचु एवा निद्रुक
ब्राह्मणो पण उपेक्षा करवा योग्य ठे तो पठी थोडामांथी थोडुं चोरी
लेनारा सोनी लोकोनी तो वातज शी करवी. वली उत्तम पुरुषाने निं-
दा करवायोग्य एवी वेश्यानुं धन शा कामनुं ठे ? कारण के, जे वेश्या
धननी इष्टाथी कोटीथा माणसने पण कुवेर सरखो माने ठे. माटे हवे
चोरी करवी तो राजाने घेरज करवी. कारण जो ते नफल घाय तो अ-
हाय ड्रव्य मखे अने सफल न घाय तो दीर्घ कालनां वग मखे. ” एवो
विचार करीने वर्षाकालने विषे ते वनमांथी एक भगोली खाव्यो अने
तेना पुंठडाने जाडीने राजाना मेहेल उपर चढ्यो. त्यांची ते नत्काल
राजाने रद्देवाना मंदिग्मां गयो. त्यां तेने कोइ एक मनोद्वर न्यरूपवाली
स्त्रीए दीठो अने पुंठुं के. “ तुं कोण ठे ? ” वंकचूले जवाय श्राप्या के,

“हुं चोर तुं.” स्त्रीए फरीथी पूब्युं. “तुं शुं लेवानी इडाकरे ठे. ?” तेणे उत्तर आप्यो के, “मणि अने रत्न विगेरे.” पठी वंकचूलतुं रूप जोशने मोह पामेली स्त्रीए कळुं. “बीजा चोर तो रत्न विगेरेने चोरी ले ठे अने तें तो म्हासं चित्त चोरी लीधुं ठे; तेथी तुं खरेखरो चोर ठे. तुं म्हा-री साथे क्रीडा करे तो हुं तने अनेक रत्नो आपुं.” वंकचूले पूब्युं. “तुं कोण ठे ?” स्त्रीए कळुं के, “हुं राजानी पट्टराणी तुं. म्हारा सौजा-ग्यथी राजा गुस्से थयो ठे; माटे स्त्रीरूप धनथी रहित एवो तुं मने अंगीकार करीने पोताना आत्मानेसफल कर.” पठी “राज्यस्त्री जोग-ववा योग्य नथी.” एम पोताना नियमनो विचार करीने वंकचूले तेने कळुं. “तुं सर्व प्रकारे म्हारी माता समान ठे. स्मार्तो पण कहे ठे के—
राजपत्नी गुरोःपत्नी, मित्रपत्नी तथैवच ॥

पत्नीमाता स्वमाता, च पंचैता मातरःस्मृताः ॥

अर्थ—राजानी स्त्री, गुरुनी स्त्री, मित्रनी स्त्री तेमज पोतानी स्त्रीनी मा अने पोतानी मा ए पांच माताउं कही ठे.

राजानी स्त्रीए कळुं. “हे मूर्ख ! तुं वृथा उपेक्षा न कर. हुं त्हारा स्वाधिन थएली तुं.” आ प्रकारे घणी वार सुधी समजाव्या ठता पण ज्यारे वंकचूल जरा पण क्षोत्र पाम्यो नहीं त्यारे तो तेणे क्रोध करीने कळुं. “जो तुं म्हारी इडा प्रमाणे नहीं करे तो तने पोताने आजे यम-राज कोप्यो ठे एम जाणी तेने उत्तर आपवानो विचार कर.” आ स-घली वात राजा नीचेना माले सूतो सूतो सांचलतो हतो. पठी रा-णीए नखवडे पोताना शरीरे उजरडा करी सोर करवा मांड्यो के, “अ-रे ! आ कोइ छुरात्मा चोर के जार अहिं पेटो ठे.” राणीनां आवां वचन सांचली खड्ग धारण करनारा केटलाक रक्षको आवी पहोच्या. “अरे क्यां ठे ! क्यां ठे ! ! जालो ! जालो ! !” एवा शब्दनो उच्चार कर-नारा ते सुजटोने राजाए आडा करी के, “एने मारशो नहीं; परंतु यांथी राखो.” पठी राजाए पण राणीना विचारमांज आखी रात्री निर्गमन करी. सत्रारे सत्रामां आवीने राजाए चोरने बोलाव्यो एटखे सुजटो तेने बंधनमांथी मुक्त करी त्यां लड गया. पठी राजाए तेने पूब्युं के, “कोइ माणसथी न जइ शकाय एवा म्हारा मेहेलमां तुं केस पेटो हतो ?”

वंकचूले उत्तर आप्यो के, “ हे देव ! वीजाउने त्यां खातर पाडवाथी खेद पामेवो हुं ड्रव्यना मोहथी घरोलीनुं पुंठकु जाळी आपना मद्देल उपर चढ्यो हतो. त्यां वीलाडी जेम दूधने देखे तेम महादेवीए मने दीगो. हे राजन् ! आप म्हारा उपर दया करो; कारण पोते वलवंत ठतां पठी विग्रह शो ? ” राजाए कळुं. “ हुं त्हारा उपर प्रसन्न थण्डो तु; माटे आ म्हारी पट्टराणी तने आपुं तुं; तेने तुं ग्रहण कर. ” चोरे कळुं. “ हे देव ! जे आपनी पट्टराणी, ते म्हारे माता समान ठे. ” तेनां आवां वचन सांजली राजाए क्रोधथी रक्षकोने आज्ञा करी के, “ एने शूली उपर चडावी मारी नाखो. ” राजाए आप्रमाणे कळुं तो पण ते चोर जेम सम्यक्त्वने धारण करनारो पुरुष न्यायथी चले नहींं तेम पोताना धारेला अजिग्रह (नियम) थी चढ्यो नहींं. राजाए गुस्सरीते सुजटना नायकने समजाव्यो के, “ एने मारवो नथी; पण फक्त जय देखाडवो ठे. ”

पठी चोरने नगरीमां फेरवी शूली पासे लड गया अने तेना उपर चडाववाने माटे पण तैयार कस्यो ठतां ते पोताना अजिग्रहने जाळी रायो; तेथी सुजटो तेने पाठो राजा पासे लाव्या. राजाए प्रसन्न थड तेने पुत्रसमान मानी युवराज पदवी आपी. पठी तो ते वंकचूल पोतानी स्त्री अने व्हेनसहित सुखेथी रहेवा लाग्यो. वली ते विचार करवा लाग्यो के. “ मने धन्य ठे; म्हारो मनुष्यजन्म सफल थयो ठे; परंतु जो ते मुनिने फरीथी देखुं तो हुं निश्चय तेमनी पासे उत्तम धर्म आदरुं. ” आ प्रमाणे ते विचार करतो हतो, एवामां ते चंद्रवशा सूरि विहार करता करता त्यां आव्या. वंकचूले तेमनी वंदना करी धर्मांपदेश सांनड्यो. पठी ते दिवसथी आरंजीने जेना अरिहंत प्रभु देव ठे; साधु गुन ठे अने जीवदया धर्म ठे. एवो ते वंकचूल आवकधर्म पाखवा लाग्यो अने गीतार्थ आवक थयो. पठी तो साधु अने साधर्मि आवक विंगरेना नक्त अने देवपूजा करवामां तत्पर एवा ते वंकचूलने उज्जयिनी नगरीनी पासेना शाळी गाममां रहेनारा जिनदास नामना आवक त्राये वणी मित्राड थड.

कोड वखते वंकचूले कोड एक मद्द जयंकर एवा पद्मीपतिनी त्राये

रणसंग्राममां युद्ध करीने तेने माख्यो, परंतु पोते पण घणा घा वागवाथी जर्जरित थईने घरे आब्यो. घणां औषधो कस्यां पण पीडा तो वधारेने वधारे थवा लागी. ठेवट वैद्योए कळुं के, “ जो एने कागडानुं मांस ख-वरावे तो घा रुजाइ जाय. ” ए उपरथी राजाए कागडाने मारी तेनुं मांस लाववानो पोताना सेवकोने हुकम कख्यो. ते सांजली कुमार वंक-चूले कळुं. “ मने कागडानुं मांस न खावानो नियम ठे. ” राजाए कळुं. “ हे वत्स ! जो तुं जीवतो रहीश तो वारंवार नियम लेवाशे; परंतु जो मृत्यु थयुं तो आज देह कागडा अने कुतराउने जक्षण करवा योग्य थशे. ” राजानां आवां वचन सांजली कुमार वंकचूले तो निश्चयथीज कळुं के, “ जो म्हारुं जीवित जतुं होय तो जवा द्यो, पण हुं ते काम तो करीशज नहीं. ”

पठी राजाए पोताना सेवकोने पूब्युं के, “ एनो कोइ मित्र ठे ? ” से-वकोए जवाव आप्यो के, “ हा महाराज ! शाळी गाममां रहेनार जि-नदास नामनो श्रावक एनो परम मित्र ठे. ” पठी राजाए तेने बोळा-ववा माटे पोताना सेवकने मोकळ्यो; तेथी मित्रने विषे प्रीतिवाखो जि-नदास पण घरेथी निकळ्यो. रस्तामां एक वृद्धनी नींचे वेसीने रुदन क-रती एवी वेस्त्रीजने जोइने तेणे पूब्युं के, “ तमे शा माटे रुदन करो ठो ? ” तेउण उत्तर आप्यो के, “ अमे सौधर्म देवलोकमां रहेनारी अने पति-विनानी देवीउं ठीए. जो वंकचूल कागडानुं मांस जक्षण कस्या विना मृत्यु पामशे तो ते अमारो पति थशे; परंतु तेने कागडानुं मांस जक्षण करवाने राजाए तने बोळाव्यो ठे. हे जद्र ! हवे जो ते कागडानुं मांस जक्षण करशे तो ते अमारो पति थशे नहिं, तेथी अमे पति विना रही सकशुं नहिं; आटला माटे अमे रुदन करीए ठीए. पठी “ हुं तेने का-गडाना मांस जक्षणनो उपदेश नहिं करुं. ” एम कहीने जिनदास उ-ज्जयिनी नगरीमां जइ आदरथी पोताना मित्रने मळ्यो. राजाए जिनदा-सने कळुं. “ आने समजावीने कागडानुं मांस जक्षण कराव्य. ” जिनदाने वंकचूल सामुं जोइने राजाने कळुं. “ महाराज ! आने धर्म रूप औषध करवुं योग्य ठे, तेमां पण वार करवा जेवुं नथी. ”

पठी धर्मतत्त्वने जाणनारो वंकचूल आराधना पूर्वक साधर्मिकादिकने

विषे ड्रव्य वापरतो, समाधिवडे पुण्यनुं अनुमोदन करतो, दुःष्कृतने निं-
दतो अने जीवोने खमावतो मृत्यु पामीने वारमा देवलोकमां चावीश
सागरोपम आयुष्यवालो देवता थयो.

हवे मित्र जिनदास, वंकचूलनुं उत्तरकार्य करीने पठी पोताने गाम
जवा निकल्यो. रस्तामां तेणे तेज वृद्धनी नीचे रुदन करती एवी तेज
वे स्त्रीर्जने देखीने पूढ्युं. “ में वंकचूलने कागडानुं मांस जक्षण कराव्युं
नथी; ठतां तमे शा माटे ह्वो ठो ? ” स्त्रीर्जण उत्तर आय्यो के, “ तमे
मांस जक्षण कराव्युं नथी; परंतु एवुं कखुं ठे के, (अर्थात् एवो धर्मोप-
देश दीधो के) ते अमने त्याग करीने वारमा अच्युत देवलोक प्रत्ये
घाल्यो गयो. ” पठी ते दिवसथी आरंजीने जिनदास जैनधर्ममां दृढ
मनवालो थयो. कखुं ठे के— प्रत्यक्ष दीठा पठी कयो पुरुष शाक्षिनी
वाट जुए. ए प्रकारे राजानी स्त्रीने विषे शीलव्रतने पालन करवाथी म-
हा समृद्धिवान् थएलो वंकचूल ग्रहस्थाश्रममां रह्यो ठतो आ लोकमां
अने परलोकमां सुखनो जोक्ता थयो.

॥ इति वंकचूलनी कथा ॥

हवे गृहस्थाश्रममां रहेली महासतीर्जना शीलप्रज्ञाव कहेवा माटे
ते स्त्रीर्जना गुणनुं चार गाथाए करी वर्णन करे ठे.

अस्खलितशीलविमला महिला धवत्वति त्रिष्यपि गुह्यानि
अर्कलियसीलविमला, महिला धवलेइ तिन्निवि कुंजाइं ॥

इह परलोकेषु तथा यदाः अन्नमसुहं च प्राप्नोति
इह परलोकेषु तदा, जस मसमसुहं च पावेइं ॥ ४७ ॥

शब्दार्थ— (अस्खलितशीलविमला के०) अखंडित एवा शीलकरीने
निर्मल एवी (महिला के०) स्त्री जे ठे ते (तिन्निवि कुंजाइं के०) मा-
ता, पिता अने ससराना त्रण्ये कुलोने पाण (धवलेइ के०) उच्चर करे
ठे. (च के०) अने (इह के०) आ लोकने विषे (जस के०) जशने
(तदा के०) तथा (परलोकेषु के०) परलोकने विषे (अन्नमसुहं के०) जेनी
बराबरी बीजुं कोइ यइ शके नहि एवा सुखने (पावेइं के०) पाने ठे.

विशेषार्थ— अतिचार रहित एवुं श्रेष्ठ ब्रह्मचर्यव्रत पालवाथी निर्मल थएली स्त्रीउं माता, पिता अने ससराना ए त्रण्ये कुलोने निर्मल करे ठे. अर्थात् त्रण्ये कुलोने प्रकाश करे ठे. वली ते स्त्रीउं कुलोनो प्रकाश करी पोतेज केवल वखाणवा योग्य थाय ठे एम नहि, पण ते स्त्रीउं आलो-कमां कीर्त्ति अने परलोकमां जेनी वरोवर वीजुं कोइ पण सुख थइ शकतुं नथी एवा स्वर्ग अथवा मोक्षना सुखने पामे ठे. अर्थात् आ लोकमां ब्रह्मचर्यना माहात्म्यथी मनुष्योमां वखाण पामे ठे अने परलोकमां ब्रह्मचर्य-ना सामर्थ्यथी स्वर्ग अथवा मोक्षना सुखने पामे ठे. ॥ ४७ ॥

या निजकांतं मुक्त्वा स्वप्नेऽपि न ईहते नरं अन्यं
जा नियंकंतं मुत्तुं, सुविणेवि न ईहए नरं अन्नं ॥

आवालब्रह्मचारिणां सा ऋषीणामपि स्तवनीया
श्रींवालबंजयारी—ए सां रिसींणंपि थवणिजा ॥ ४८ ॥

शब्दार्थ— (जा के०) जे स्त्री (नियंकंतं के०) पोताना स्वामीने (मुत्तुं के०) मूकीने अर्थात् पोताना स्वामी विना (सुविणेवि के०) स्वप्ने विषे पण (अन्नं नरं के०) वीजा पुरुषने (न ईहए के०) नथी इच्छती. (सा के०) ते स्त्री (आवालबंजयारीण के०) जन्मथी मांडीने ब्रह्मचारी एवा (रिसींणंपि के०) ऋषियोने पण (थवणिजा के०) स्तुति करवा योग्य ठे. ॥ ४८ ॥

विशेषार्थ— जे स्त्री पोताना पतिने मूकीने अर्थात् पोताना स्वामी विना स्वप्नमां पण वीजा पुरुषने नथी इच्छती. अर्थात् जे स्त्री जन्मथी मांडीने मन वचन कायाए करी पोताना पतिनेज सेवेठे. ते महासती स्त्री जन्मथी मांडीने ब्रह्मचारी एवा महर्षि पुरुषोने पण स्तुति करवा योग्य थाय ठे. ॥ ४८ ॥

हृवे शील नहि पालनारी स्त्रीउं माटे कहे ठे.

परपुण्यमेधिन्यः कुलरमण्यः जयंति यदि लोके
परपुंससेविणीउं, कुलरमणीउं ह्वंति जइ लोए
तदा येऽप्रादासीनां प्रथमांशुषा कुलवधु
तां वेसादासीणं, पैदमारिहा कुलवदसु ॥ ४९ ॥

शब्दार्थ— (जइ के०) जो (लोए के०) लोकने विपे (कुलरम-
णीउ के०) कुलस्त्रीउ जे ठे ते (परपुरिससेविणीउ के०) अन्य पुरुषने
सेवनारीउ (हवंति के०) थाय ठे. (ता के०) तो (कुलवद्रासु के०)
कुलस्त्रीउनेविपे (वेसादासीणं के०) वेश्यास्त्रीउनी दासीनी (पढमा-
रेहा के०) प्रथम रेखा (निशानी) जाणवी. ॥ ४९ ॥

विशेषार्थ— जो लोकने विपे कुलवंती स्त्रीउ परपुरुषने सेवनारीउ
थाय ठे, तो कुलवंती स्त्रीउने विपे वेश्या दासीउनी ते प्रथम रेखा (प-
हेली निशानी) जाणवी. अर्थात् ज्यारे कुलस्त्रीउ परपुरुषनी सेवा करे,
त्यारे कुलस्त्रीउमां अने वेश्यानी दासीमां कांइ फेर रहेतो नथी. ॥ ४९ ॥

हवे सहज निंदा करवा योग्य स्त्रीउने प्रशंसानुं कारण कहे ठे.

तुष्ठापि रमणिजातिः प्रशंसनीया सुरासुरनराणां
तुष्ठावि रमणिजाई, पसंसणिजा सुरासुरनराणं ॥

विहिता महासतीजिः काञ्चिरपि अतिविमलशीलाजिः
विहिद्या महासईहिं, काहिवि अइविमलशीलाहिं ॥ ५० ॥

शब्दार्थ— (अइविमलशीलाहिं के०) अतिशय निर्मल ठे शील जेमनां
एवी (काहिवि के०) कोई पण (महासईहिं के०) महासतीउए क-
रीने (तुष्ठावि के०) तुष्ठ एवीय पण (रमणिजाई के०) स्त्रीजाति
जे ठे ते (सुरासुरनराणं के०) देव, दानव अने मनुष्योनी मध्ये (पसं-
सणिजा के०) बखाणवा योग्य (विहिद्या के०) कइी ठे. अर्थात् म-
हासती स्त्रीउवडे तुष्ठ एवी स्त्रीजाति देव, दानव अने मनुष्योनी स-
जामां बखाणवा योग्य थइ ठे. ॥ ५० ॥

विशेषार्थ— अतिशय निर्मल शीलवाली कोई पण महासती स्त्रीउए
करीनेज तुष्ठ एवी स्त्रीजाति देव, दानव अने मनुष्योनी सजामां बखा-
णवा योग्य थइ ठे. अर्थात् शीलनी परीक्षाने बगवते आश्रय उत्पन्न कर-
नारी महासती स्त्रीउज स्त्रीजातिने ब्रह्म लोकमां बखाणवा योग्य करे ठे.
आर्वा स्त्रीजातिनुं निंदापणं तो जगत्मां प्रतिक ठे. ॥ ५० ॥

हवे ते स्त्रीर्जमां सीतासतीनुं दृष्टान्त कहेठे.

निजशीलमहामंत्रेण प्रबलज्वलनं जलं कुर्वत्याः
नियसीलमहामंते-ए पबलजलणं जलं कुण्तीए ॥

शीलोद्घोषणपटहः अद्यापि धनत् ध्वनति सीतायाः
सीलग्वोसणपडहो, अञ्जवि ऊणहणइ सीयाए ॥ ५१ ॥

शब्दार्थ- (नियसीलमहामंतेण के०) पोताना शीलवतरूप महा-
मंत्रे करीने (पबलजलणं के०) अतिशय धखेला खेरना अंगाराने
(जलं कुण्तीए के०) जल (पाणी) करती एवी (सीयाए के०) सीता-
ना (सीलग्वोसणपडहो के०) शीलनो उद्घोषण करतो एवो डुंडुजि जे ते
(अञ्जवि के०) आज सुधी पण (ऊणहणइ के०) वागे ठे. ॥ ५१ ॥

विशेषार्थ- रामचंद्रजीए रावणने मारीने पाठी लावेदी पोतानी स्त्री
सीता सतीने शीलव्रतना चंगनी शंका मटाडवा माटे अग्निमां प्रवेश क-
राव्यो; ते वखते पोताना शीलव्रतरूप महामंत्रना प्रजावथी अतिशय
धखेला खेरना अंगाराने पण जल करती अर्थात् ते अग्निथी उत्पन्न थएला
पाणीनी उपर सुवर्ण कमलनी उपर तरती एवी जनकराजानी पुत्री सी-
तानो शीलव्रतथी उत्पन्न थएलो यशरूपी पटह जय जय शब्द करतो
सतो आजसुधी पण वागे ठे ॥ ५१ ॥

आ सीतानुं चरित्र आगल रावणना चरित्रमां कहेठे.

हवे शीलव्रतना माहात्म्यना चमत्कारने कहे ठे.

चालनीघृतजलया संघमुखोद्घाटनं कृतं यया
चालणिधरियजलाए, संघमुहुग्घारुणं कयं जीए ॥

चंपादारोद्घाटनमिषेण नंदतु सुजडा सा
चंपादारुग्घारुण-मिसेण नंदतु सुजडा सा ॥ ५२ ॥

शब्दार्थ- (चालणिधरियजलाए के०) चालणीमां धारण कस्युं ठे
जल जेणे एवी (जीए के०) जे सुजडाए (चंपादारुग्घारुणमिसे-
ण के०) चंपानगरीना द्वार (दरवाजा) उघाडवाना मिषे करीने (सं-
घमुहुग्घारुणं कयं के०) संघना मुखने प्रकाशित कस्युं. (सा सुजडा
के०) ते सुजडा (नंदतु के०) दीर्घ आयुष्यवासी थारुं. ॥ ५२ ॥

विशेषार्थ—सूतरना तांतणाथी चांधेली चालणीए करीने कूवामांथी पाणी काढी, चंपा नगरीना दरवाजा उघाडवाथी संघना सुखने प्रकाशित करनारी अर्थात् जिनशासननी प्रजावना करनारी जिनदत्त शैवनी पुत्री सुन्नद्रा दीर्घआयुष्यवादी थारु. ॥ ५२ ॥

॥ सुन्नद्रानी कथा ॥

जेमां पुण्यना अंकूरसरखी जैनमंदिरोनी पंक्ति शोर्नी रहीं हती एवुं आ जगतक्षेत्रने विपे पृथ्वीना आञ्जूपणरूप वसंतपुर नामनुं नगर ठे. त्यां कामदेवना सरखो रूपवंत जितशत्रु नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते नगरमां प्रसिद्ध वैभववालो अने जेना गुणो सर्व कोइ मनुष्योना हृदयमां हारनी पेठे क्रीडा करता हता एवो जिनदास नामनो आवक वसतो हतो. तेने जैनधर्ममां प्रीतिवादी, तत्वनी मात्वारूप अने शीलव्रतथी सुशोचित एवी जिनमति नामे स्त्री हती. तेउने द्राह्मनासरखी मधुर वाणीवादी अने जेनी स्पर्धा करवाथी समुद्रने पण खानं थइ जवुं पड्युं ठे ! एवी सुन्नद्रा नामनी पुत्री हती. राजहंसो जेम कमलीनीनो आश्रय करे तेम धर्मगुणोथी आश्रय करायेली ते सुन्नद्रा अनुक्रमे युवान पुरुषोना मनने मोह पमाडनारी युवावस्था पामी. पत्नी केटलाक युवावस्थावाला पुरुषोए तेनुं मागु कस्युं पण ते सर्वेने मिथ्यादृष्टि जाणीने जिनदास शेठे कागडाउने जेम खीर न थापे तेम तेउमांथी एकने पण पोतानी पुत्री थापी नही.

कोइ वखते चंपा नगरीथी बौद्धधर्ममां कुशल एवो ब्रह्मदास नामनो वणिक ते नगरमां वेपारने माटे आव्यो. बीजे दिवस ते कंइ कार्य प्रसंगे जिनदासना घेर आव्यो. त्यां तणे सुशोचित अलंकारवादी सुन्नद्राने दीठी. पठी विवाहनो अर्थि ते ब्रह्मदास. बीजा साणलो पानेथी तेना विवाहनी वात सांजली रबनो अर्थि जेम समुद्रना तीरनुं नेवन करे तेम इंजथी साधुउनुं नेवन करवा लाग्यो. पठी श्रद्धा विना पण साधुउनी सेवा करतो एवो ते ब्रह्मदास. साधुउना संगर्नी जेम चंपाना संसर्गथी तिलगुद्द नुगंधवाळां वाय तेम अशिर्वाज पान्यो. पठी तो ते जिनेश्वर प्रभुनुं पूजन, वंदन अने स्तवन विगरे करपा लाग्यो. कसुं ठे के—रत्नने पामेलां कसो पुरुष प्रमाद करे ? पठी तेना जिनघाटि मु-

णोए करीने प्रसन्न थएला जिनदास शेठे जेम गुरु शिष्यने शास्त्र आपे तेम पोतानी पुत्री साधर्मिक एवा ते बुद्धदासने आपी. जेम रोहिणी अने चंद्रनो योग थाय तेम शुभमुहूर्तने विषे मनुष्योने प्रशंसा करवा योग्य एवो तेउनो मंगलीक विवाह थयो. पठी त्यांज रहेला अने परस्पर गाढ प्रीतिवाला वनेला ते स्त्री पुरुषने सुख जोगवता केटलोक काल गयो.

एक दिवस वेहेपारथी घणुं ड्रव्य मेलवनारा अने पोताना घरप्रत्ये जवाने उत्साहवंत थएला बुद्धदासे विनयपणाथी जिनदासनी रजा मार्गी एटले तत्त्वने जाणनारा जिनदासे मधुर वचनथी कळुं. “हे वत्स! तमे बहु सारुं कळुं; कारण माता पितानी सेवा करनारा पुत्रो प्रशंसा करवालायक थाय ठे; परंतु तमारा मातापिता मिथ्यादृष्टी ठे अने म्हारी पुत्री सुजद्रा जैनधर्मवादी ठे, तो तेउनो जेगो निर्वाह केम थशे ?” बुद्धदासे कळुं. “हुं तेने जूदा घरमां राखीश, तो पठी जातिवंत सुवर्णने दोष आपवा कोण समर्थ थशे ?” पठी बुद्धदास पोताना सासरा जिनदासनी रजा लइ सुजद्रा सहित पोताने देश जवा निकट्यो अने अनुक्रमे इंद्रपुरीसमान पोतानी चंपापुरीप्रत्ये आवी पहोच्यो. त्यां ते सुजद्राने जूदा स्थानमां राखी पोते घेर गयो.

पठी सासु अने नणंद सुजद्राना ठिड खोलवा लागी; परंतु सती सुजद्रा तो निष्कपटपणे अरिहंत प्रजुनो धर्म पालती हती. वडी तेना घरनेविषे साधुउं जक्त पान वहोरवा पण आवता हता. ते उपरथी सुजद्रानी सासु अने नणंद बुद्धदासने हंमेशा कहेती के, “हे वत्स ! पोतानी मरजीप्रमाणे चालनारी आ त्हारी स्त्री साधुउंनी साथे क्रीडां करे ठे.” बुद्धदास पण कहेतो के “ए शीलवती ठे, माटे तमारे एम कहेवुं योग्य नथी.” कळुं ठे के— सुवर्ण बहुकाळे पण मलीन थतुं नथी. बुद्धदासनां आवां वचन उपरथी तो ते वन्ने छुटालं सुजद्राना ठिड खोलवाने माटे वधारे ने वधारे तत्पर थइ.

एकदिवस कोइएक साधु सुजद्राना घरे वहोरवा माटे आव्या हता; त्यां तेमना नेत्रमां पवनथी उडेलुं तृण पळ्युं; परंतु शरीरने विषे निस्पृह एवा तेमाणे ते कढाव्युं नहीं. एवामां जिज्ञा वहोरावती एवी ते सतीए साधुनां नेत्रमां पीमा जोडने पोतानी जीनवती ते तृण काढी नांय्युं, परंतु पो-

ताना सैंथामां जरेखा सिंदूरनो स्पर्श साधुना कपादे थइ गयो. पठी साधुना कपादने विषे थएखा सिंदूरना स्पर्शने देखाडता ठता बुरूदासने तेनी माताए कखुं के, “ हे वत्स ! जो आ त्हारी सती स्त्री ? ” बुरूदासे पण ए निशानना ठलथी ते वात साची मानी सुजज्ञानो त्याग कख्यो. कखुं ठेके, स्त्रीउंए कोनुं मन खंडित नथी कखुं ? वली ते विचार करवा लाग्यो के, “ जो आ महाजाग्यवाली स्त्री निंदित कर्म करशे तो पठी निराधार थएखा सर्वे गुणो पाताळमां पेसशे. ” सती सुजज्ञा पण निस्नेह थएखा पतिने जोइ विचार करवा लागी के, “ दोपना मूलरूप आ गृहस्थाश्रम धर्ममां कळंक प्राप्त थवुं कंइ आश्चर्य नथी; परंतु सर्वे उपाधिथी शुरू एवा आ जिनेश्वर प्रजुना शासनमां थकस्मात् अपवाद प्राप्त थयो एज म्हारा हृदयमां खेद उपजावे ठे; माटे ज्यांसुधी आ जैन शासनने प्राप्त थएखुं कळंक नाश नहिं पामे त्यांसुधी हुं कायोत्सर्गने पारीश नही. ” एम विचार करीने तेणे सायंकाळे जिनेश्वरनुं पूजन करी थने शासन देवीनुं ध्यान करी एकांते कायोत्सर्ग कख्यो. आ प्रकारे ते एकाग्रचित्ते करीने जेटळामां कायोत्सर्गे रही तेटळामां तो तत्काल शासन देवीए प्रत्यक्ष थईने तेने कखुं. “ हे वत्से ! तपनी पेठे त्हारा सत्वे प्रेरेखी हुं थहिं आवी तुं; माटे तत्काल कहे, हुं त्हारुं शुं काम करुं ? ” सुजज्ञाए कायोत्सर्ग पारीने हर्षेथी प्रणाम करीने कखुं. “ हे देवि ! जैन शासनने लागेलो कळंक उतारो. ” शासन देवीए फरीथी कखुं. “ हे वत्से ! खेद न कर, हुं सवारे त्हारी शुक्रिवडे धर्मप्रज्ञावना करीश. ” आ प्रकारे आज्ञा करीने शासनदेवी अंतर्धान थई गइ. सुजज्ञाए पाण धर्मध्यान वडे वाकीनी रात्री निवृत्त करी.

पठी सवार थइ एटळे छारपालोए नगरीना दरवाजाउं उघाडवा मांड्या; पण ते उघड्या नही; घाणुं जोर कखुं; परंतु कंइ वळ्यु नही. तेथी नगरवासी जनो थने पशुउं सोर कग्वा लाग्या. राजा पण आकुल व्याकुल थइ त्यां आवी जाग्यनुं प्रबलपाणुं मानवा लाग्यो. पठी हाथ पग धोइ, पवित्र थइ, हाथमां धूप लइ थने हाथ जोडीने राजाए कखुं. “ हे देव दानवो ! सांजसो, तमारामांथी जे थोइ प्रतोथ पाम्यो होय ते म्हारा उपर तत्काल प्रसन्न थारुं. ” राजानां थायां पन्नथी सु-

रत आकाशवाणी थइ के “कोइ महासती काचा सूतरना तांतणांथी वांधेदी चालनीवडे कूवामांथी पाणी काढी त्रण अंजली नगरना दरवाजाने ठाटशे तो तरत उघडी जशे.” आवी आकाश वाणी सांचलीने नगरनी सर्व स्त्रीउ तैयार थइ; पण ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य अने शुद्रनी स्त्रीउमांथी कोइ एके एवी न नीकली के जे चालणीवडे कूवामांथी पाणी काढवामां विलक्षण पणुं न पामी होय !!! अर्थात् केटलीक सूतरने वांधवाथी, केटलीक वांधीने चालवाथी अने केटलीक कूवामां शींचवाथी तूटीजवाने दीधे विलक्षण पणुं पामी हती.

एवामां विनीत आत्मावादी सुजद्राए मधुर वाणीथी पोतानी सासुने कह्युं. “हे मात! जो तमे मने रजा आपो तो हुं म्हारा आत्मानी परीक्षा जोवा माटे जाजं.” सासुए हसीने उत्तर आप्यो के “त्हारुं सतीपणुं अमे प्रथमथी जाण्युं ठे, माटे तुं हवे अमने नगरवासी जनोमां वगोवीश नहीं. ए सर्वे सतीउ पुरद्वार उघाडमां समर्थ थइ नथी, तो पठी निरंतर जैन साधुनी सेवा करनारी तुं खरेखरी ते कृत्य करवामां समर्थ थईश!” सुजद्राए कह्युं. “हे मात! तमे कह्युं ते तो योग्य ठे. कारण शीलव्रत पाववुं बहु दुर्लभ ठे; तो पण हुं तो पंचनी साक्षीए आत्मपरीक्षा करीश.” ए प्रकारे कहीने सासु तथा नणंदर्ष्या करता हता तोपण ते सुजद्रा स्नान करी, पवित्र वस्त्र पेहेरी अने पंच परमेष्ठीना स्मरणपूर्वक नवकार जणी ज्यां सर्वे माणसो हता त्यां गइ. पठी तेणे पोताना गुणसरखा काचा सूतरवडे चालणीने वांधी आश्चर्य सहित सर्वे माणसो जोता ठता तेवडे कूवामांथी पाणी काढ्युं. ते वखते परिवारसहित राजा त्यां आवी कहेवा लाग्यो. “हे सति! तमे बहुसारुं कह्युं! बहुसारुं कह्युं!! हवे नगरीना दरवाजाने तत्काल उघाडो.” पठी मंत्रि, सामंत, ऋषि अने नगरवासी जनोए आगल करेदी, जगतने जितनारा चालनी रूप यंत्रने दायमां धारण करी रहेदी, हस्तिना सरखी गतिवादी, प्रफुल्लित मुखवादी अने चंदिजनोए स्तवन कस्यो ठे विजय जेनो एवी ते सुजद्रा पूर्व तरफना दरवाजा पासे गइ.

पठी पंच परमेष्ठी नमस्कारनो उच्चार करती एवी सुजद्राए ते जलनी त्रण अंजलीउ नगरना दरवाजाने ठांटी, ते वखते जेम विपची आंधला

थइ गएला माणसनां नेत्र जांगुली मंत्रना जपथी उघडी जाय तेम न-
गरीनुं द्वार उघडी गयुं; तेथी आकाशमां देव हुंडुजि वागवा लाग्या.
नगरवासी जनो तेनां वखाण करवा लाग्या अने देवताउ पण जैन ध-
र्मनो जय जय शब्द करवा लाग्या. ए प्रकारे ते सुनज्राए दक्षिण तथा
पश्चिम तरफना दरवाजाने उघाडी सासु तथा नणंद विगेरे दुर्जन मा-
णसोनां मुखने श्याम कस्यां. पठी उत्तर तरफना दरवाजा पासे आवीने
सुनज्राए कळुं. “ जो कोइ बीजी स्त्री सती होय तोज आ द्वार उघ-
डशे. ” महासती सुनज्राणा शीलव्रतना अतिशयने सूचवतुं ते चंपा न-
गरीनुं उत्तर तरफनुं द्वार आज सुधी पण बंध ठे. लोकमां सुनज्राणा
शीलव्रतरूप एक अपूर्व दीपक प्रकाशे ठे के, जे दुर्जन माणसोए आ-
पेला अपयशरूप जलना पूरथी पण होलवाइ जतो नथी. पठी गुणना
समूहने गायन करता एवा नगरवासी जनोसहित ते सुनज्राए चैत्य
परिपाटी करी. राजाए महोत्सवपूर्वक सुनज्राणे तेना घरप्रत्ये पहो-
चाडी. त्यां सुनज्राए नृपतिने जैनधर्मनो उपदेश दीधो. नृपति ते स्त्री-
कारीने पोताना घेर गयो अने बीजा सर्वे लोको पण पोताना घेरे गया.
प्रथम तिरस्कार करवाथी पस्तावो करता एवा सासु नणंद विगेरे कु-
टुंबी जनो पण मान आपवा लाग्या. माता पिता पण तेना वखाण क-
रवा लाग्या. वली बुद्धदासे तो तेना चरणमां पडी पोतानो अपराध क-
माव्यो. पठी महासती ते सुनज्रा गृहस्थ धर्मने पाली अंते चारित्र धा-
रण करी सजति पामी.

॥ इति सुनज्राणी कथा. ॥

शीलनी रक्षा माटे राज्यादि सुखने विषे पण महासतीउनुं
निलोत्तिपणुं कहे ठे.

निजशीलरक्षणार्थं तृणमिव राज्यमपि परिहरंत्याः
नियंसीलरक्षणं तेषां वैरं जंषि परिहरंतीए ॥

सकलसतीनां मध्ये इह रेखा मदनरेखायाः
संयत्सर्षणं मंश्रे इह रेखा मयणरेहाए ॥ ५३ ॥

शब्दार्थ— (इह के०) आ जगत्ने विषे (नियसीद्वरखण्डं के०) पोताना शील रक्षणने माटे (रज्जुपि के०) राज्यने पण (तणव के०) तृणनी पेठे (परिहरंतीए के०) त्याग करती एवी (मयणरेहाए के०) मदनरेखानी (सयलसईणंमझे के०) सकल महासतीर्जनी मध्ये (रेहा के०) प्रतिष्ठा ठे अर्थात् सर्वोत्कृष्टपणुं ठे ॥ ५३ ॥

विशेषार्थ—आ जगत्ने विषे पोताना शीलव्रतनुं रक्षण करवामाटे राज्यने पण तृणनी पेठे त्याग करती एवी युगवाहु राजानी स्त्री मदनरेखा शील पावनारी सर्व महासतीर्जनी मध्ये रेखारूप थइ ठे. अर्थात् सकल महा सतीर्जमां मदनरेखानी कीर्ति सर्वोत्कृष्टपणे वर्त्ते ठे. ॥ ५३ ॥

मदनरेखानी कथा.

ज्यां जोगी पुरुषोने ताराउं पण निर्मात्य पुष्पना समान देखाता हता एवुं अवंती देशमां लक्ष्मीथी मनोहर सुदर्शन नामनुं नगर ठे. त्यां आकाशमां रहेलो चंद्र पण जेना यशपिंक सरखो शोचतो हतो एवो मणिरथ नामनो महा धर्मवंत राजा राज्य करतो हतो. तेनो युगवाहु नामनो न्हानो जाइ युवराज पदवी जोगवतो हतो. तेने पतिव्रताना गुणोए करीने प्रसिद्ध अने जेनां रूपनी संपत्ती जोइने काम पोतानी मेळे वली मूवो ठतां शंकरे कामदेवने वाढ्यो एवो लोकमां शंकरने मिथ्या अपवाद अपाय ठे एवी मदनरेखा नामनी स्त्री हती.

एक दिवस मणिरथ राजा पोताना न्हाना जाइ युगवाहुनी स्त्री मदनरेखाने जोइ कामदेवची पीडा पामतो ठतो मनमां विचार करवा लाग्यो. “ म्हारे कामदेवना जीवित रूप आ स्त्रीने कोइ पण उपायथी मेळववी.” आप्रमाणे विचार करीने तेणे मदनरेखाने माटे निरंतर जूदी जूदी जेदो मोकलवा मांडी. कळुं ठे के—

तं तोपयमिपेण प्राक्, यं वशीकर्तुमिच्छसि ॥

नत्स्वादुबुध्यो यत्प्राणी, कार्याकार्यं न विंदति ॥

अर्थ—हे जाइ ! तुं जेने वश करवाने इच्छतो होय तेने प्रथम अपूर्व वस्तुउं आपीने संतोष पमाड्य, कारण के, तें वस्तुउंना स्वादमां बुध्य थणुं प्राणी कार्याकार्यने जाणी शकतो नथी. मदासनी मदनरेखा पण

मणिरथ राजाए मोकलावेली पुष्प तांबूलादि जेटोने जेठना प्रसादरूप गणीने ग्रहण करती हती.

पढी कोइ एक दिवसे मणिरथ जूपतिए पोतानी झूती मदनरेखानी पासे मोकली; तेथी ते त्यां जइने कहेवा लागी के, “हे जडे ! त्हारा गुणोथी अनुरक्त थएला महाराजा तने एम कहे ठे के, हे सुत्र ! गोखमां उभेली तने ज्यारथी में दीठी ठे त्यारथी मांडीने म्हारी एक घडी वर्ष समान जाय ठे तो तुं मने पतिरूप मानीने पट्टराणी पद जोगव.” आवां राजाए कहेलां वचन झूतीनां मुखथी सांजलीने धर्मनी जाण एवी मदनरेखाए कहुं. “केटलाक सत्पुरुषोनुं मन परस्त्रीउमां जतुंज नथी अने तेवा केटलाक पुरुषोनुं मन तो पुत्रनी स्त्रीनेविषे पण आसक्ति पामे ठे. स्त्रीउमां शीलव्रतरूप जगत्प्रसिद्ध महागुण ठे. तेनो नाश थयाथी तो जीवरहित देहनी पेठे जीवुं पण वृथा ठे. जेने पोतानो ज्ञाइ ज्येष्ठबंधु तथा राज्यस्वामी मानीने निरंतर नमन करे ठे; ते शुं म्हारी प्रार्थना करे खरो ? हे झूति ! त्हारे म्हारा वचनथी राजाने कहेवुं के, तुं पोताना न्हाना ज्ञाइनी स्त्रीने आ प्रकारनो संदेशो मोकलतां लाज न पाम्यो ?” झूतीए आ सर्व समाचार राजाने कह्या; परंतु जेम मद्यपान करनारो पोताना व्यसनने त्यजे नहीं तेम ते पोतानो आग्रह न त्यजता विचार करवा लाग्यो के, “ज्यांसुधी न्हानो ज्ञाइ जीवतो ठे त्यांसुधी निश्चय ए स्त्री म्हारे वश्य थनारी नथी.” एम धारीने ते पोताना न्हाना ज्ञाइने मारी नाखवाना उपायो शोधवा लाग्यो.

एवामां आंवानां अंकुरोथी मदोन्मत्त थएला कोकिलाना शब्दोए सूचवेलो अने युवराज कामदेवसहित वसंत नामनो ऋतुराजा आव्यो. अर्थात् वसंतऋतु आव्यो. ते वखते वृद्धनी वेलना समूहने विषे जाणे ते राजा वसंते आज्ञा करेलो कोइ पुरुष होय नहिं शुं ? एवो मलयाचलनो चतुर पवन फरवा लाग्यो. मदोन्मत थएला जमरो जंकार शब्दबडे गीत गावा लाग्या अने वृद्धो जाणे पद्मवोरूप हस्तने लांवा टुका करीने नृत्य करता होय नहिं शुं ? एम देखावा लाग्या. वली प्रफुल्लित थतां एवा कलीउना पुष्पोनी सर्वे वृद्धो जाणे वसंतने जेहुं आपता होय नहिं शुं ? एवा देखाता हता. ते वखते रातां पुष्परूप

कुसुंवी वस्त्रने धारण करनारी अने श्वेतपुष्पना हारवादी वनलक्ष्मी प्राप्त थइ. पठी इंद्राणीसहित इंद्रनी पेठे मदनरेखासहित युगवाहु वसंत लक्ष्मीने सफल करवा माटे उद्यानमां गयो. त्यां आखो दिवस पुष्पना समूहने एकठा करवादिक क्रीडा करीने पठी ते रात्रीए प्रियासहित कदलीगृहमां निश्चितपणे सूतो. राजा मणिरथ पण अवसर जाणीने खड्ग लइ केटलाक माणसो सहित गुप्तरीते ते कदलीगृह प्रत्ये आव्यो. त्यां तेणे कुलनी मर्यादानो त्याग करी, यश, धर्म अने लज्जा विगेरेने ठोडी दइ पोताना वंधुना कंठने विपे खड्गनो प्रहार कख्यो. अरे धिक्कार ठे कामना उदयने ! के, जेने वश थएला राजाए पोताना चाइने पण गण्यो नहीं !

पठी मेदनरेखा करुणस्वरथी सोर करवा लागी एटवे सेवको दोडी आव्या; पण राजा तो तत्काल ठानी रीते पोताने घेर जतो रह्यो. पठी प्राणने नाश करनारा प्रहारने जाणीने सती मदनरेखा पोताना पतिना कानमां कहेवा लागी. “ हे महाजाग ! तमे जरा पण वृथा खेद पामशो नहीं; कारण के, सर्वे प्राणिउ पोताना पूर्वे करेला कर्मने जोगवे ठे. मृत्यु पामवाने तैचार थइ रहेला मनुष्ये कोइ उपर छेप करवो नहीं; कारण छेप करवाथी कंइ बलतुं नथी; परंतु उलटो ते परलोकथी ब्रष्ट थाय ठे. हे नाथ ! मनने समाधीमां राखी जिनेश्वर प्रभुनुं शरण करो. ममतापणुं मूकी थो अने सर्वे प्राणिउने विपे मैत्री करो. वदी एम पण चिंतवन करो के, “ म्हारे आ लोकमां तथा परलोकमां अरिहंत प्रभु देव, साधु गुरु अने जिनेश्वर प्रणित धर्म थाउ. हे प्राणवह्वज ! सिद्धादि साक्षिवाला पोताना डुराचरणने नींदो अने सर्वे स्थानकेथी मोहनो त्याग करी पंच नमस्कारनुं स्मरण करो. जेने माटे शास्त्रमां कहुं ठे के—

प्राणा यस्य नमस्कारं, स्मरतः प्रातमियति ॥

न याति यदि मोहं स, ध्रुवं वैमानिको जवेत् ॥

अर्थ—जे मनुष्यना प्राण नवकारनुं स्मरण करतां जाय ठे. ते माणस कदापि जो मोह न पामे तो ते निश्चय वैमानिक देवता तो थाय.

वदी हे नाथ ! पंच अणुव्रत, चार शिद्धाव्रत, अने व्रण गुणव्रत ए रूप आवकना धार व्रतने ग्रहण करां. जगत्मां प्राणीउने मित्र, पुत्र

अने स्त्री विगेरे कोइ शरण नथी; परंतु आ लोकमां अने परलोकमां धर्म एकज रक्षण करनार ठे. हे महामति ! आ मनुष्यजव विगेरे सामग्री वारंवार मलवी बहु दुर्लभ मानीने एना फलने ग्रहण करो. प्रमाद राखशो नहीं. ”

आ प्रकारनां स्त्रीनां वचनथी शांत थयो ठे क्रोध जेनो एवो ते युगबाहु ते सर्व अंगीकार करी अने वैराग्यथी मृत्यु पामीने ब्रह्मलोकमां देवता थयो. पठी चंद्रयश पुत्र अने बीजा माणसो रुदन करवा लाग्या. ते वखते मदनरेखा आ प्रमाणे विचार करवा लागी के, “अरे ! हुं गर्जमांज केम न गढी गइ ? के जेथी करीने म्हांरुं स्वरूप आवा अनर्थना कारण रूप थयुं ! जेम चंदन वृक्षना नाशनुं कारण सुगंधी थाय ठे तेम आ प्यारा पतिना नाशनुं कारण हुं थइ पडी हुं. अरे ! जे डुरात्माए म्हांरे माटेज पोताना बंधुनो नाश कस्यो ठे, ते पुरुष निश्चय म्हांरां शीलव्रतनो जंग करशे; माटे हवे हुं कोइ पण उपायथी शील व्रतनुं रक्षण करुं. ” एम विचार करीने ते मदनरेखा पुत्र विगेरे राज्यने तृणनी पेठे त्याग करीने उदरमां गर्जने धारण करती ठती रात्रीए नाशी गइ. पूर्व दिशा तरफ जती वढी पगमा कांकरानी अने कांटानी पीडाने सहन करती एवी ते एक महा अरण्यमां आवी पहोची. त्यां रात्री निर्गमन करी मध्यान्हने वखते डुःसह एवी क्रुधा तृषाने निवृत्त करवाने माटे तेणे फल फुल विगेरे रक्षण कस्या.

पठी आगार सहित पञ्चखाण लइ श्रमने दूर करवा माटे पंच नमस्कारनुं स्मरण करी एक लतागृहमां सूती. त्यां रात्रीए सिंहादि महाजयंकर सत्त्वोना शब्दने सांजली महा त्रास पामती ते सतीए सर्व अंगे करीने सुंदर लक्षणवाला एक पुत्रने जन्म आप्यो. पठी बालकने रत्न कंबलमां विंटाळी तेना हाथमां पिताना नामनी विंटी घाली पोते वख धोवाने माटे तळावे गइ. एवामां ते तळावमांथी कोइ जलहस्तिए निकली तेने आकाशमां फेंकी. ते वखते आकाशमार्गे थइने नंदीश्वर द्वीपमां जता एवा विद्याधरना पतिए जेम सिंचाणो चकलीने जीखे तेम तेने ठीली लीधी. पठी रुदन करती एवी ते मदनरेखा विद्याधरना पतिने कहेवा लागी के, “ हे बंधो ! आ वनमां आजे जन्म पामेसो म्हांरो

पुत्र ठे; तेने कोइ सिंह विगेरे पशुउं म्हारी नाखशे. वली स्तनपान विना पण ते मृत्यु पामशे; माटे कृपा करीने तुं मने त्यां लइ जा अथवा तेने अहिं लावीआप.” विद्याधरे कळुं. “जो तुं मने पति माने तो हुं त्हां काम करूं. वली तुं निश्चय जाणजे के, हुं त्हारा जाग्यने लीधेज अहिं आकाशमां मली आव्यो तुं. हुं चक्रवर्ती एवा मणिचूड विद्याधरनो पुत्र मणिप्रज नामनो सेनापति तुं. हे शुभे ! चारित्र धारण करनारा पिताने वंदन करवा जता एवा में पोपट जेम द्राक्षाने देखे तेम तने दीठी ठे; माटे हे चार्वंगि ! मने अंगीकार करीने विद्याधरपति था; कारण के प्राप्त थएला कल्पवृक्षनो कोण अनादर करे ? वली त्हारा पुत्रनी वात कहुं ते सांजल. दुष्ट अश्वे हरण करीने ते वनमां आणेला मिथिला नगरीना पद्मरथ राजाए त्हारा पुत्रने लइ पोतानी स्त्री पुष्पमालाने सांप्यो ठे; तेथी ते पुष्पमाला पोताना पुत्रनी पेठे त्हारा पुत्रनुं पालन करे ठे. ते त्यां सुखी ठे. आ सघली वात में प्रज्ञति विद्यार्थी जाणी ठे, माटे हे जडे ! पुत्र संवंधी शोकने त्याग करी म्हारी सेवा कर.” आवां विद्याधरनां वचन सांजली मनमां अत्यंत खेद पामेली मदनरेखा विचार करवा लागी के, “अहो ! हुं शीलव्रतनुं रक्षण करवामाटे देशनो त्याग करी आटली दूर जूमी आवी ठतां अहिं पण तेज शीलव्रतनो जंग थवानुं कारण थयुं; परंतु म्हारे शीलव्रतनुं रक्षण तो गमे तेम करीने करवुं अने त्यां सुधी आ कामी वनी गयेला विद्याधरने रोकवो.” एम धारीने ते मदनरेखाए कळुं. “ हे महाजाग ! तुं प्रथम मने नंदीश्वरनी यात्रा कराव्य. पठी हुं त्हागे मनोरथ पूर्ण करवाने यत्न करीश. ”

पठी प्रसन्न थएलो विद्याधर, मदनरेखा सहित नंदीश्वर प्रत्ये गयो. त्यां अनुक्रमे वावन चेत्योने विपे तीर्थपतिने वंदना करीने ते वने जणाए मणिचूड मुनिने नमस्कार कस्यो. पठी चतुर्ज्ञानी एवा ते महात्मा मणिचूड मुनिए पण पुत्रना चावने जाणीने तेने देशनावडे एवो वैराग्य उत्पन्न कस्यो के. ते मणिप्रज नत्काल त्यांथी उठीने व्हेननी बुद्धिथी मनी. मदनरेखाना पगमां पड्यो. पठी मदनरेखाए मुनिने पोताना पुत्रना समाचार पुत्र्या; ते उपर्यी मुनिए तेना केटलाक पूर्वना जव सहित सर्व वात अनुक्रमे कही. एवामां बीजा सूर्यना सरखो अने जेनी पा-

ठल अनेक देवांगनाउं गायन करी रही हती एवो कोइ एक देव त्यां आवी वैमानमांथी नीचे उतख्यो. नम्र अंगवालो ते देव प्रथम त्रण प्रद-
हिणा करीने मदनरेखाना चरण कमलमां पड्यो. पठी त्यांथी उठी मु-
निने वंदना करी योग्य स्थानके बेगो.

आवो अयोग्य आचार देखीने मणिप्रज्ञे देवताने पूब्युं. “ तमे च-
तुर्ज्ञानी एवा साधुने उद्धंघन करी प्रथम स्त्रीने नमस्कार कस्यो!!!
आवी रीते तमारा सरखा ज्यारे अन्याय करशे तो पठी अमारे शुं क-
हेवुं ? ” मणिप्रज्ञनां वचन सांचली जेटलामां देवता उत्तर आपवा जा-
य ठे तेटलामां चरणमुनिए तेने कस्युं. “ आ कृतज्ञ देवता ठवको
आपवा योग्य नथी; कारण के ज्यारे आ देवता पूर्व जवनेविषे आ म-
दनरेखानो पति युगबाहु हतो त्यारेतेने आ सतीना लोचनी तेना म्हो-
टा नाइए खड्गना प्रहारथी माख्यो हतो. युगबाहु क्रोध करवा लाग्यो,
ते वखते आ मदनरेखाए पोताना पतिने जिनधर्मनो उपदेश आपवा-
रूप अमृत पान करावी शांत कस्यो हतो. पठी वृद्धि पाम्यो ठे सं-
वेग जेनो एवो ते युगबाहु मृत्यु पामीने पांचमा ब्रह्मलोकने विषे देवता
थयो.” चरणमुनि मणिप्रज्ञने कहे ठे के, “ हे विद्याधर ! तेज आ देव-
ता ! के जेणे पोताना धर्माचार्यनुं स्मरण थवाथी तत्काल अहिं आवी
मुनिने त्याग करी प्रथम सती मदनरेखाने प्रणाम कस्यो ठे. साधुए अ-
थवा आवके जे पुरुषने जैनधर्मनो उपदेश दीधो एज तेनो धर्माचार्य
कहेवाय ए निःसंशय ठे. वली आ लोकमां सम्यक्त्व एज दुर्ध्वज एवी
सार वस्तु ठे; माटे सम्यक्त्वनुं दान करनारा पुरुषे शुं न आप्युं कहे-
वाय ? अर्थात् सर्व आप्युं कहेवाय.” आवां चरणमुनिनां वचन सां-
चली मणिप्रज्ञे ते देवता पासे क्षमा मागी.

पठी देवताए महासती मदनरेखाने कस्युं के, “ हुं तमारुं शुं अज्ञीष्ट
करुं ? अर्थात् मने शी आज्ञा ठे ? ” मदनरेखाए उत्तर आप्यो के, “ म-
ने मिथिलानगरी प्रत्ये लइ जाउं, के ज्यां म्हारो पुत्र ठे. पठी देवताए
तेने आकाशमार्गवडे क्षणमात्रमां श्रीनमिनाथ अने मङ्गिनाथना ज-
न्मव्रते करीने पवित्र थएली मिथिलानगरी प्रत्ये पहोचाडी. त्यां वझे
जणाए चैत्योने वंदना करी साध्वी पासे जइने धर्मदेशना सांचली. प-

ठी देवताए सतीने कछुं. “तुं म्हारी साथे चल. हुं तने पुत्र अर्पावुं.” मदनरेखाए कछुं. “आ अनादि संसारमां कोइ कोइनुं नथी; माटे हवे तो म्हारे चारित्र एज. शरण ठे.” पठी देवता साध्वीने तथा मदनरेखाने प्रणाम करी पोताने स्थानके गयो अने सतीए चारित्र धारण कछुं.

हवे पद्मरथ राजाने पुत्रना प्रजावथी सर्वे राजाउं नमन करवा ला-
ग्या, तेथी तेणे पुत्रनुं नाम नमिकुमार पाड्युं. अनुक्रमे युवावस्था पामे-
ला ते कुमारने राजाए एकसोने आठ कन्याउं परणावी. ठेवट पुत्रने
राज्य सोंपी तेणे दीक्षा धारण करीने मोक्षलक्ष्मीनो स्वीकार कख्यो.

हवे अहिं मणिरथ राजा जे रात्रीए पोताना न्हाना जाइ युगवाहुने
मारी घेर आव्यो तेज रात्रीए तेने सर्पदंश थयो; तेथी ते रौद्र ध्यानथी
मृत्यु पामी चोथी नरके गयो. पठी मंत्रिउंए युगवाहुना म्होटा पुत्र चं-
द्रयशने राज्यासन उपर बेसाख्यो.

एकदा नमिराजाना श्वेत कांतिवाला पट्टहस्तिने विंध्याचलनुं स्म-
रण थयुं; तेथी ते आलान स्तंभने उखेडी नाखी वनमां नासी गयो. त्यां
तेने चंद्रयश राजाए पकडी पोताना घरे आण्यो. दूतोए आ वात नमि-
कुमारने कही एटखे तेणे दूत मोकलीने चंद्रयश राजा पासे पोतानो
पट्ट हस्ति माग्यो. ते वखते चंद्रयश राजाए दूतने कछुं. “नमिराजा
निश्चय नीतिनो अजाण ठे; कारण शुं ए नथी जाणतो के परहस्ते गयेली
वस्तु फोगट मखे खरी ?” इत्यादि तिरस्कारना वचन कही तेणे दूतने
काढी मुक्यो; तेथी ते विचाराए नमिराजापासे आवीने सर्ववात निवेदन
करी. ते उपरथी नमि राजा म्होटी सेना लइ युद्ध करवा गयो. चं-
द्रयशराजा पण पोतानुं असंख्य सैन्य लइ जेटखामां युद्ध करवा निक-
खतो हतो तेटखामां तेने अपशुकन थयां, तेथी ते पोताना सैन्यथी विं-
टखापखो ठतां त्यांज उजो रह्यो. नमिराजाए पण पासे आवीने चं-
द्रयशराजानी नगरीने घेरो घाळ्यो.

आ वात नमिराजानी माता के जेणे चारित्र धारण कछुं हतुं ते
मदनरेखाए सांजखी: तेथी ते विचार करवा लागीं के, “आ तो बने
जाइ थाय ठे. तो पठी विनाकारण युद्ध करी अने अनेक जनोने हय
पमारी तैठने नरकगतिमां शामाटे जनुं जोइए ?” एम धारीने ते

नमिराजा पासे आवी. नमिराजाए पण सामा जइ आदर सत्कार करी तेमने उत्तम आसन उपर बेसास्या. कछुं ठे के-घणे काले करीने पण अंतरनी प्रीति लोपाय खरी ? अर्थात् नज लोपाय. पढी साध्वीए कछुं. “हे राजेंद्र ! लक्ष्मी जलना तरंगो समान चंचल ठे, तो पढी तेनेमाटे युद्धनो आरंज करवो ए केवल नरके जवाना कारण रूप थाय ठे. तेमां पण त्हारे तो विशेषे करीने म्होटा जाइनी साथे क्षयना कारणरूप दारुण युद्ध करवो ए तो योग्यज नथी.” नमिराजाए विस्मय पामीने पूब्युं. “अहिं म्हारो मोटो जाइ कोण ठे ?” साध्वीए उत्तर आप्यो के, “आ चंद्रयश राजा.” पढी “ए म्हारो जाइ शी रीते ?” एम नमिराजाए पूब्युं एटले मदनरेखाए सर्व संबंध कही संजलाव्यो; तेथी तो ते हर्ष शोकाकुल थइ गयो. विशेष खात्री करवाने माटे तेणे पद्मरथराजानी स्त्री पुष्पमालाने पूब्युं एटले तेणे युगबाहुना नामवाली मुद्रा तथा रत्नकंबल देखाडी. आथी तो तेने अत्यंत प्रेम उत्पन्न थयो; परंतु ते युद्धथी पाठो फस्यो नहीं. कछुं ठे के- मनस्वी पुरुषो पोताना प्राणने तृण समान माने ठे.

पढी मदनरेखा साध्वी चंद्रयशराजा पासे गइ. त्यां तेने जोइ जेम चंद्रने जोइ समुद्रनी वेला उज्जी थाय तेम सर्वे सामंतोसहित ते उज्जो थयो. पढी जक्तिवडे माताने प्रणाम करी हर्षथी जेनी आंखोमांथी आंसुनी धारा वहे ठे एवा ते राजाए माताना मुखथी सर्व वात सांजली. वली ते नमिराजाने पोतानो जाइ जाणी जेम मेघनो शब्द सांजली मोर हर्ष पामे तेम हर्ष पाम्यो. पढी ते म्होटा आडंबरथी न्हाना जाइने मखवा चाढ्यो. ते वात सांजली नमिराजा पोताना म्होटा जाइने सामो आवीने प्रीतिथी मळ्यो. ते वखते तेउं सूर्य चंद्रनी पेठे अथवा नर नारायणनी पेठे शोजवा लाग्या. पढी ते वन्ने जाइउंए महोत्सवथी नगरमां प्रवेश कस्यो.

कोइ वखते चारित्र धारण करवानी इष्टावाला चंद्रयश राजाए पोताना न्हाना जाइ नमिने कछुं. “हे वंधो ! पिताना मृत्यु पढी मने राज्यनी इष्टा नथी; माटे तुं म्हारा राज्यने ग्रहण करी साम्राज्य पद जोगव अने मने कृतार्थ कर.” इत्यादि वाक्यथी बोध पमाडी तेने पो-

तानुं राज्य सौपी पोते चंद्रयशराजाए चारित्र ग्रहण करी आत्मसा-
धन कखुं. नमीराजा पण शत्रुउने वश्य करी अखंडित एवा वन्ने रा-
ज्यनुं पावन करवा लाग्यो. कोइ वखते तेना देहनेविषे पूर्व कर्मना
योगथी ठ मासनो दाह उत्पन्न थयो एटले तेनी शांतिने माटे जे
उए हाथमां रत्न जडित अनेक कंकणो धारण कख्या हता एवी अंतः
पुरनी स्त्रीउ तेना शरीरनेविषे गोशीर्ष चंदननो लेप करवा लागी; प-
रंतु तेउना कंकणोनो शब्द दाहथी उद्देग पामेला ते राजाने जेम शो-
कवावाने वीणानो शब्द सुख करतो नथी तेम सुखकारी थयो नही. पठी
नमीराजाए कंकणोनो शब्द न थवाने माटे सर्वे स्त्रीउना हाथमां एक एक
रखावी वाकीना सर्वे कढावी नाख्या. एवामां तेने चारित्रांतरायना केट-
लाक कर्म बंधनो तूटी जवाथी शुद्ध अर्धवसाय उत्पन्न थयो; तेथी ते
कंकणना द्रष्टांते करीने विचारवा लाग्यो के, “ घणां परिग्रहवालो जीव
दुःख पामे ठे; माटे एकला रहेवुं ए वधारे सारुं ठे. हुं पण जो आ
रोगथी निवृत्त थइश तो चारित्र धारण करीश. “ आवा विचारमां तेने
निद्रा आवी अने तेमां तेणे स्वप्न दीतुं के, “ जाणे हुं मेरुपर्वत उपर
श्वेत हस्तिउपर वेठो तुं. ” एवामां तेनी आंख उघडी गइ.

पठी सवारे जेनी दाहशक्ति नाश पामी ठे एवा अने जेने जाति
स्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं ठे एवा ते राजाए पुत्रने राज्यासनउपर वेसा-
री पोते दीक्षा ग्रहण करी. देवताए आपेला वस्त्र पात्र विगेरे उपकर-
णन धारण करी जेटलामां ते मुनि नगरीनी वहार निकट्या तेटलामां
नां तेमना अद्भुत प्रतिबोधथी प्रसन्न थयेलो इंद्र ब्राह्मणनो वेप धरी ते-
मनी आगल आवीने कहेवा लाग्यो. “ हे महाजाग ! प्रथम आ दीक्षा
दया रूप मूलवाली ठे, तो तमे व्रत धारण कखुं ते दुःखने लीधे सर्व प्र-
जा रोवे ठे, जेथी ते व्रत लेवुं ए पूर्वापर विरोधवाळुं ठे; माटे प्रथम प्र-
जाने सुखी करीने पठी व्रत अंगीकार करो.” नमिए उत्तर आप्यो के,
“ तेमां कोइ म्हारं नथी: तेम हुं पण कोइनो नथी. वली तेउ म्हारे मा-
टे दुःखी घना नथी: परंतु स्वार्थने माटे थाय ठे. ना पठी म्हारे पण
निर्ममतावाळा चिन्तवठे म्हारो पोतानो स्वार्थ साधवो जोइए. ”

आ प्रकारनी युक्त अने प्रत्युक्तिना वचन वठे मुनिए पोताना नि-

र्ममत्वपणाथी ते विप्ररूप इंद्रने निरुत्तर करी दीधो. पठी इंद्र पोतानुं खरु स्वरुप धारण करी अने मुनिने प्रणाम करीने पोताना स्थानप्रत्ये गयो. मुनिए पण मोक्ष पद प्राप्त कछुं. विविधप्रकारना तप रूप जळे करीने पोताना कर्मरूप मेळाने धोश् नाखती अने पोतानुं तथा परनुं हित करनारी शीलरेखाने धारण करती ते उत्तम बुद्धिवाली मदनरेखा पण मोक्ष लक्ष्मीने पामी.

॥ इति मदनरेखानी कथा समाप्ता ॥

हवे शील पालनारी स्त्रीजनां दृष्टांत कहे ठे.

नंदतु शीलानंदितजनवृंदा सुंदरी महाजागा
नंदेज सीलाणंदिय-जणविंदा सुंदरी महाजागा ॥

अंजनासुंदरीनर्मदासुंदरीरतिसुंदर्यः च
अंजणसुंदरि नम्मय-सुंदरि रइसुंदरीउं यं ॥ ५४ ॥

शब्दार्थ- (सीलाणंदिय के०) शीलव्रते करीने आनंदित कख्या ठे (जणविंदा के०) मनुष्योना समूह जेणे अने (महाजागा के०) पुण्यवाली एवी (सुंदरी के०) सुंदरी जे ठे ते (नंदेज के०) जयवंती वत्तो. (च के०) वली (अंजणसुंदरि के०) अंजना सुंदरी, तथा (नम्मयसुंदरि के०) नर्मदासुंदरी अने (रइसुंदरीउं के०) रतिसुंदरी ते सर्वे पण जयवंती वत्तो. ॥ ४ ॥

विशेषार्थ- शीलव्रते करीने मनुष्योना समूहने आनंदित करनारी अने महाजाग्यवति अर्थात् कलंक रहित एवी श्री रूपदेवस्वामिनी पुत्री सुंदरी, अंजनकेतुराजानी पुत्री अंजनासुंदरी, सहदेव शेठनी पुत्री नर्मदासुंदरी अने वरकेसरी राजानी पुत्री रतिसुंदरी, ते सर्वे आ जगत्मां जयवंती वत्तो. आ गाथामां "महाजागा" एवुं सतीनुं विशेषण आप्युं ठे. महाजागा कोने कहेवाय ठे ? के जेने खोटो अपयश लाग्यो नथी, ते महाजागा कहेवाय ठे. कछुं ठे के-

आजन्ममरणांतं हि, यस्यावाच्यं न जायते ॥

सुसूक्ष्मं सा महाजागा, विज्ञेया क्षितिमंडले ॥

अर्थ—जेने जन्मथी आरंजीने मरणपर्यंत जरापण अपयश लाग्यो नथी, तेने पृथ्वीमां महाजागा कही ठे. ॥ ५४ ॥

॥ सुंदरीनी कथा. ॥

आ अवसर्पिणी कालनी आदिमां नाजिराजाना पुत्र श्री ऋषभ प्रजु विनीतानगरीमां राज्य करता हता. तेमने सुमंगला अने सुनंदा नामनी वे स्त्रीउं हती.

एकदा सुमंगलाए निद्रामां चौद स्वप्न जोया. ए वात तेणे पोताना ज्ञानवंत पति ऋषभ प्रजुने कही. तेमणे कळुं के, “ त्हारे चक्रवर्ती पुत्र यशे. “ पठी ठ लाख पूर्व गये ठते सुमंगलाए जरत नामना पुत्रने तथा ब्राह्मी नामनी पुत्रीने एम एक जोडलाने जन्म आप्यो. सङ्घुरुपासेथी ग्रहण करेली विद्या जेम ज्ञान अने वासनाने प्रगट करे तेम सुनंदाए पण वाहुवलि नामना पुत्रने तथा सुंदर आकृतिवाली सुंदरी नामनी पुत्रीने जन्म आप्यो. मणिनी खाण जेम रत्नना समूहने प्रगट करे तेम सुमंगलाए फरीधी उंगणपचास जोडलाने जन्म आप्यो. विंध्याचलमां वृद्धि पामता एवा कलज (हस्तिना वाकक) नी पेठे वृद्धि पामता एवा ते परिवारथी विंढलाएला प्रजु यथपतिनीपेठे शोजता हता.

पठी प्रजुए लोकव्यवहारनी प्रवृत्तिने माटे सो शिल्पकला प्रगट करी. जरतने पुरुषनी वहाँतेर कला शीखवी अने वीजा पुत्रोने पण ते कलानो अज्यास कराव्यो: तेथी ते कलारूप वीद्या सारा क्षेत्रमां वावेली डांगरनी पेठे अनेक प्रकारे वृद्धि पामवा लागी. वाहुवलिने स्त्री, पुरुष, हस्ति अने अश्वना लक्षणो अनेक जेद सहित शीखव्या. ब्राह्मीने जमाणा हाथथी अठार प्रकारनी लिपीनो अने सुंदरीने डावा हाथथी गणितनो अज्यास कराव्यो. पठी क्षीण अइ गयां ठे जोगावली कर्म जेमना अने गळी गयो ठे सोड्वंधन जेमनो एवा प्रजु संसारथकी वेसाथ पामीने विचार करवा लाग्या. एटलामां लोकांतिक देवताए आधीने तेमनी विनंती करी के, “ हे स्वामिन् ! आपे जेवी लोकव्यवस्था करी ठे ते प्रमाणे धर्म तीर्थ पण आपज प्रवर्तावो. “ पठी प्रजुए जरतने चक्रवर्ती पद आपी, वीजाउने यथायोग्य देशो आपी अने सांवत्सरीना दानथी लोफने प्रसन्न करी देवेंडे करेला महोत्सवपूर्वक चारित्र धारण

कस्युं. हाथ रूप पात्रने धारण करनारा अने मौनधारी प्रभुए आर्य अने अनार्य देशमां विहार करी एक वर्षे श्रेयांस कुमारने घरे प्रासुक एवा शेरडीना रसथी पारणुं कस्युं. ते दिवसथी श्रेयांस कुमारना दृष्टांतथी दानधर्म विस्तार पाम्यो. पठी ब्रह्मस्थावस्थाथी सर्व देशमां विहार करता एवा प्रभुए एक हजार वर्ष लीला मात्रमां निवृत्त कख्या. अयोध्यानी पासेना पुरीमताल पुरना शकटोद्यानमां न्यग्रोध (वनवृक्ष)नी नीचे अष्टम तपधारी एवा प्रभुने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, जेथी देवताउण त्यां आवीने समवसरण रच्युं.

आहिं चक्रवर्ती राज्य जोगवता एवा जरतराजानी सन्नामां थमक अने समक नामना बे पुरुषोए प्रवेश कस्यो. तेमां पहेलाए श्रीऋषज प्रभुने केवलज्ञान उत्पन्न थवानी वधामणी आपी अने बीजाए तेनी (जरतनी) आयुर्दशालामां चक्ररत्न उत्पन्न थवानी वधामणी आपी. पठी प्राणीर्जना वधना कारणरूप चक्ररत्ननी पूजानी उपेक्षा करी जरत राजा त्रण लोकने अज्ञय आपनारा पिता श्री ऋषज प्रभुने वंदन करवा चाढ्यो. त्यां उतर तरफना द्वारमांथी समवसरणमां प्रवेश करी सर्व माणसोसहित तेणे म्होटा आनंदथी तीर्थनाथने वंदना करी. पठी जरत राजा हाथ जोकीने इंद्रना अर्धासन उपर बेठे ठेते प्रभुए सर्व प्राणीर्जने पोतपोतानी चाषामां परिणामे एवी अमृत वाणीथी देशना दीधी, “ हे जव्यजनो ! जरावस्था, मनसंबंधी पीडा अने देहसंबंधी पीका इत्यादि मगरमढथी जरेला आ संसाररूप द्वार समुद्रने विषे प्राणिर्जने शुं सुख ठे ? वली सेंकमो दुःखोथी जरपूर एवा अने जेमां बिलकुल सुख नथी एवा आ संसारने विषे मारवाड देशनी जूमिनी पेठे कयो पुरुष प्रीति करे ? खल पुरुषोनां वचन जेवा परिणामे क्रूर ठे विषयो ठे जेमां, तेमज पाकेला फलनी पेठे नाश पामवानो ठे स्वचाव जेनो एवो ठे प्रेम जेमां एवा आ चातुर्गतिक संसारने दुःखरूप धारीने हे मनस्वीजनो ! तमे सर्व प्रकारे मोक्षने माटे प्रयत्न करो; कारण के, सर्व प्रकारनी साव्य विरति विना ते मोक्ष दुर्लभ ठे.

प्रभुनी आवी देशना सांजली जरत राजाना पांचसे पुत्रोए अने सातसे पौत्रेए (पुत्रना पुत्रोए) दीक्षा लीधी. जरते आज्ञा करेली त्रा-

ह्रीं ए पण चारित्र लीधुं. कळुं ठे के- अमृतनो कुंम पामीने पठी कयो पुन्य तरशयो रहे ? अर्थात् कोइ न रहे. दीक्षा धारण करवाने श्बती एवी मुंदरीने वाहुवलीए रजा आपी; परंतु जरतराजाए ना पामवाथी ते प्रचुनी पहेली श्रावीका थई. वली ते उत्तम रूपवंती अने लावण्यवाली होवाथी जरत राजाए स्त्रीरत्ननी श्वाथी तेने पोताने घेर राखी. पठी जरत राजाए प्रचुनी पासे श्रावक धर्म अंगीकार करीने चक्ररत्ननी पूजा माटे आयुद्धशालामां प्रवेश कस्यो. त्यां चक्रनी पूजा, प्रदक्षिणा अने नमस्कार करी तेमज अछाइ महोत्सव करी ठेवटे दिग्विजय करवा निकळ्यो. निरंतर शोल हजार यक्षोथी विंटलाएला तेणे जरतखंडना ठ खंमने साध्या एटले चक्ररत्न, ठत्ररत्न, खड्गरत्न अने दंडरत्न ए चार गकेंद्रिय रत्नो तेनी आयुद्धशालामां उत्पन्न थया. ज्ञान, दर्शन अने चारित्र सरखा काकिनीरत्न, चर्मरत्न अने मणिरत्न ए त्रण रत्नो तेना कोपने विपे उत्पन्न थया. वली सेनापतिरत्न, गृहपतिरत्न पुरेहेदितरत्न अने वार्द्धकीरत्न ए चार नररत्नो तेनी विनीता नगरीमां उत्पन्न थया. गजरत्न अने अश्वरत्न ए वे वेताढ्य पर्वतना मूलजागमां उत्पन्न थया. ठेवट स्त्रीरत्न उत्तर दिशामां विद्याधरोनी श्रेणीने विपे उत्पन्न थयुं. जेम गंगा अने सिंधु विगेरे महा नदीउथी आ जंवूछिप शोचते ठे तेम ते चौद रत्नोवडे जरत राजा शोचवा लाग्या.

आ प्रकारे साठ हजार वर्षसुधी दिग्विजय करी सर्व प्रकारना ऐश्वर्ययुक्त जरतराजा पोतानी विनीता नगरी प्रत्ये आख्या. पठी यार वर्षपर्यंत चक्रवर्तीना राज्यात्तिपेक करावी दर्शनना उत्सुक एवा पोताना न्वजनने मलवा चाळ्या. एवामां तेमणे हिम पडवाथी करमाइ गयेली कमलीनी नरखी, मृकाइ गण्डी केलना सरखी, दिवसे चंद्रनी कलाना नरखी, ग्लानी पामी गण्डी रूप अने लावण्यवाली अने फक्त हाडकांज बाकी रहेला एवी मुंदरीने दीठी: तेथी ते पोताना अनुचरो प्रत्ये कदेया लाग्या के, " अरे ! शुं म्हारा घरने विपे पूर्वना सरखी धान्यनी संपनि नथी ? शुं धान्यने उत्पन्न करनारी पृथ्वी निर्वाज थइ गइ ठे ? शुं कोइ ज्ञानी माणस पुनं खावानुं आपनो नथी ? शुं रनोइआ पोतानी क्रिया नथी गया ठे ? अरे ! जो तेम थयुं होय तो तेउने दूर करो.

शुं म्हारा घरने विषे ड्रिड्रीना घरनी पेठे खजुर, खारेक, द्राक्ष, नालीएर अने बीजी फलादिक वस्तु उ सुखथी खावाने माटे नथी ? शुं म्हारा उद्याननां वृक्षो वाजीयां (फलरहित) थइ गयां ठे ? अथवा कटपवृक्षो पण पोतानो धर्म चूली गयां ठे ? अरे ! शुं घडाना सरखा औवाली म्हारी गाथो नथी डुऊती ? ना ना एम होय नहीं. त्यारे शुं उनालाना जयंकर तापथी पण गंगा अने सिंधु विगेरे महानदी उ सुकाइ गइ ? जोज्यादि सर्व सामग्री ठतां आ सुंदरी खाती नथी, तो तेने कोइ रोग उत्पन्न थयो ठे ? अरे जो तेम होय तो शुं तेवा रोगनो नाश करवामां समर्थ एवा कोइ वैद्यो नथी ? के ते उ मरुस्थलमां कहेवा मात्र नदी उना सरखा बनी गया ठे ? वली शुं आपणां घरने विषे दिव्य औषधि उ नथी मलती ? के हिमाचल पर्वतज औषधि विमानानो वांजी उ थइ गयो ठे ? अहो ! जन्मथीज मांडीने दुःखमां वली रहेलीनी पेठे. अथवा एकांतना घरमां पुरी राखेली बकरीनी पेठे आ सुंदरी दुर्बल केम देखाय ठे ? ” सेवकोए नरतराजाने प्रणाम करीने उत्तर आप्यो के, “ हे महाराज ! कटपवृक्ष समान आपना घरने विषे कंइ दुर्बल नथी; परंतु आप ज्यारथी दिग्विजय करवा निकळ्या हता, त्यारथी ते सुंदरी आंबिलनो तप करे ठे. वली हे देव ! चारित्र धारण करवाने इच्छती एवी तेने तमे ना पाडी ठे; तेथी तो ते, ते दिवसथी मांडीने जावथी साध्वीनी पेठे रही ठे. ”

पठी नरतराजाए सुंदरीने पूछ्युं. “ हे कळ्याणि ! तुं पितानी पासे चारित्र लेवानी इच्छा करे ठे ? ” सुंदरीए हा कही. ते उपरथी नरतराजाए फरीथी कळ्युं के, “ अहो ! में मुग्धपणाथी अथवा प्रमादथी आ महासतीने व्रत लेवामां आटलो काल विघ्न कळ्युं ठतां ते हवणां पोतानां इष्ट कार्यने साधे ठे. वली मदीराथी उन्मत्त थयेलानी पेठे विषयमां आसक्त थइ रहेला अने हिताहितने नहिं जाणनारा एवा अमनेज धिक्कार ठे के, जे अमे राज्यसंपत्तिमां मूर्खा पामी रह्याठीए. उत्तम पुरुषो नाशवंत एवा जे देहवडे मोक्ष साधे ठे तेज देहवडे अमो अहिं रह्या ठता नाश थइ गयेली सुगंधीवाला पुष्पथी जोगनी वांठा करनारा पुरुषनी पेठे जोगनी इच्छा करीए ठीए. मनसंवंधी पीडा, देहसंवंधी पीडा, वीटा,

मूत्र, मल अने परसेवारूप आ शरीर लक्षणना ककडानी पेठे सुगंधी-वाहुं करी शकतुं नथी; माटे आ देहवडे करीने उत्तम एवुं चारित्ररूप फल ग्रहण करवुं; कारण के बुद्धिवंत पुरुपोज रेतीमांथी सुवर्णना कणोने ग्रहण करे ठे." आवां जरतराजानां वचन सांचली व्रत धारण करवाने आझा आपेली सुंदरी तपथी दुर्वल थइ गचेली ठतां पुष्ट शरीरसर-खी शोचवा लागी.

एवामां श्री रूपज प्रभु अनुक्रमे विहार करता करता उनालाना ता-पथी तपेल देशने विपे मेघनी पेठे अष्टापद पर्वत उपर समवसख्या. उ-द्यानपालकोए प्रभुना समवसरणनी अने धर्मदेशना आपवानी वात जरतराजाने निवेदन करी. विजयना हर्षथी पण अधिक हर्ष आपनारी प्रभुना समवसरणनी वार्ता निवेदन करनारने अत्यंत प्रसन्न थएला जर-तराजाए साडा वार क्रोड सोना म्होर आपी. पठी तेणे सुंदरीने कछुं के, "हे नडे ! खेतरमां स्वाति नक्षत्रना मेघनी पेठे त्हारो मनोरथ सिद्ध करवाने माटे श्री जगजुरु अष्टापद पर्वत उपर समवसख्या ठे." पठी जरत राजानी आझाथी अंतःपुरनी अंगनाउण सुंदरीने दीक्षा धा-रण करवानां अतिपेक कस्यो. सुंदरीए पण पोताना शरीरने विपे चंद-नतो विक्षेप करी अकाश जेम शरद् ऋतुना वादलाने धारण करे तेम सुं-दर पट्टकुलने धारण कस्यो. ते वसवते सुंदरीना शरीरने विपे रहेला दि-व्य रत्नोना अलंकारोना समृद्धो जाणे तेना शीलव्रतरूप अलंकारना सेवको दाय नदिं शुं ? एम देखावा लाग्या. सुंदरीना रूप सौंदर्यनी आगल मुक्तजा नामतुं न्नी रत्न पण दासीना सरखुं देखावा लाग्युं.

पठी ते जादरवा मासनी मेघमालानी पेठे दीन जनोने इच्छित ज्ञान आपनी सती पालर्वांमां वेंची. श्वेत वत्रथी शोचती, चामरोथी पवन नवाइ रट्टली. गंधवे लोकोण गुणोथी गायन करेली, अंतःपुरनी श्रीउंना समृद्धी सुशोभित वनेली, दर्पित चित्तवाला जरत राजाए आगल नजावेली. वंभुउंनी श्रीउण अत्यंत हर्षथी मंगल गीत गायन करायेली. उनम र्नीउण पगले पगले लुण उतारेली अने वागनां एवां वाजीओना शब्दथी आकाशने पूर्ण करी देती एवी ते मद्रासती पिताना वागल जनजथी पवित्र थएला अष्टापद पर्वत प्रत्ये आर्वी पट्टोची. पठी

वैराग्यनी वातोमां चतुर एवा जरतराजा अने सुंदरी समवसरणने विषे प्रचुना चरण पासे आव्या. त्यां जरते धर्म चक्रवर्ती एवा प्रचुने आदरथी नमस्कार कस्यो अने सुंदरी तो हाथ जोडी प्रचुने प्रमाण करी गद्गद् वाणीवडे कहेवा लागी. “ हे त्रिजगत्पति ! आपे घणां काले दर्शन आप्यां ए अमारा म्होटां जाग्य. अमने घणां पुण्यना संचयथी आजे आपनां दर्शन थयां. जरतराजाए आग्रहथी मने आटला दिवस सुधी दीक्षा न लेवा दीधी; तेथी हुं पोतानी मेले ठेतरायती हुं. म्हारी व्हेन ब्राह्मीए, ज्ञाना पुत्रोए अने तेमना पुत्रोए चारित्र धारण कस्युं ठे, माटे ते सर्वेने धन्य ठे. हे विश्ववत्सल ! हवे मने दीक्षा आपीने तारो, कारणके जगत्ने प्रकाश करनारो सूर्य शुं घरमां प्रकाश नथी करतो ?

पढी “ हे महाजागे ! हे माहासत्वे ! ते बहु सारुं कस्युं; ! बहु सारुं कस्युं ! ” एम प्रशंसा करता एवा प्रचुए तेमने संसार समुद्र तारवामां नावरूप चारित्र धारण कराव्युं. पढी स्वधर्मने धारण करनारी अने धर्मरूप उद्यानमां फरनारी ते सुंदरीने प्रचुए देशना आपी एटले पोताना आत्माने कृतार्थ मानती ते सुंदरी साध्वीर्जना गणमां बेसवा लागी. देशनाने अंते जरतराजा पण प्रचुने, साधुर्जने अने साध्वीर्जने वंदना करी अत्यंत हर्ष पामता ठता अयोध्या प्रत्ये आव्या.

सुंदरी पण बे प्रकारनी शिक्षाने ग्रहण करी निरतिचारपणे चारित्र पाळवा लागी. अनुक्रमे निरवद्य तपनुं आचरण करी घातिकर्मनो नाश करीने तेणे केवल ज्ञान प्राप्त कस्युं. अतुल्य शीलव्रतना प्रज्ञावथी उत्पन्न थएला केवलज्ञानने दीर्घ काल सुधी पाळीने अंते सुंदरीए अष्टापद पर्वत उपर अनंतसुखवाली मोक्षलक्ष्मीने अंगीकार करी.

॥ इति सुंदरीनी कथा ॥

अंजना सुंदरीनी कथा

आ जंबुद्वीपने विषे शाश्वत कल्याणना मंदिररूप अने विद्याधरना जोडलाउनी पंक्तिथी शुशोभित एवो वैताढ्य नामनो पर्वत ठे. त्यां सिद्ध चूमिना सरखुं प्रसिद्ध अने जाणे स्वर्गचूमिने जीतवाने माटे होयनी ? एवा उंचा उंचा महेलथी जरपूर एवुं प्रह्लाद नामे नगर

ठे. त्यां शत्रुर्जने शिक्षण करनारो अने जेना प्रतापरूप सूर्य आकाशमां निरंतर चमि रह्यो ठे एवो प्रल्हाद नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने गुणे करीने मणिनी खाणरूप पद्मावती नामनी स्त्री अने जयंतना सरखो गुणवंत पवनंजय नामनो पुत्र हतो. ते पुत्र पोताना रुषजदत्तादिक मित्रोनी साथे उपवन, वाव्य अने वीजा विहारना स्थानकने विपे क्रीडा करतो हतो.

हवे तेज पर्वतनी वीजी श्रेणीए अंजनपुर नगरमां अंजनकेतु नामनो राजा इंद्रनी पेठे राज्य करतो हतो. मनस्वीजनोने पण मान्य एवी अंजनवती नामनी तेने स्त्री हती. तेजने नेत्रमां अमृतना अंजन सरखी अंजनासुंदरी नामनी एक पुत्री हती. रूप गुण, अने सौंदर्यना सीमा-डारूप ते पुत्री पिताना मनोरथ सहित वृद्धि पामती ठती अनुक्रमे युवावस्यामां आवी पहोची. चोमासामां नदीना पुरनी पेठे ते अंजना सुंदरीनां रूप, गुण अने सौंदर्यनी वात सर्वे राजांमां वेगथी फेलाई; तेथी ते सर्वे राजांए पोताना अथवा पोताना कुमारोना पटो चितरा-रावीने प्रधानोनी साथे अंजनकेतु राजा पासे मोकट्या. अंजनकेतु राजा पण वय, रूप, कुल, ऐश्वर्य, विद्या, शील अने पराक्रमनी परीक्षा करवा माटे ते सर्वे राजांना पटने जोतो ठतो ऊवेरी जेम वज्रमणिना गुणोनी परीक्षा करे तेम परीक्षा करवा लाव्यो. एक वखत दत्तकुमारनुं अने पवनंजयनुं रूप अंजनासुंदरीने मलतुं आववाथी अंजनकेतु राजाए ते वळे पटो हाथमां लइ प्रधानने आप्या अने पूठयुं के, “आ व-द्धोमां वधारे रूपवान् अने गुणवान् कोण ठे?” प्रधाने कळुं “ हे देव ! रूप तो दत्तकुमारनुं वधारे ठे; परंतु केवलीए कळुं ठे के-ते दत्तकुमार-जन्मथी अठारमे वपे मोक्ष जसे.” पठी “अधिक गुणवान् ठतां अट्पा-युष्यने लीधे ते दत्तकुमारने कन्या आपी शकाय तेम नथी.” एम धा-रीने अंजनकेतु राजाए तेने पोतानी पुत्री आपी नदीं. एवामां नंदीश्वर ह्रीपमां शाश्वत क्षत्रनी यात्राने विपे म्होत्रि समृद्धिथी अनेक विद्याधरो एकठा थया ट्ता. त्यां अंजनपुरना अधिपति प्रल्हाद राजाना पुत्र पवनंजयने जोडने अंजनकेतु राजाए पोतानी पुत्री अंजनासुंदरी तेने आपी. निमिनियाए बोडा दिवसने आंतरे लग्नो दिवस आप्यो; तेथी

अंजनकेतु राजा अने प्रव्हाद राजा पोतपोताने घेर जइ महोत्सव पूर्वक लग्नी सामग्री करवा लाग्या. पढी अंजनकेतु राजाए प्रव्हाद राजाने जान लइ आववा माटे कंकोत्री लखी; ते उपरथी प्रव्हाद राजा पोताना सर्व खजनोने बोलावी जाननी तैयारी करवा लाग्यो. कह्युं ठे के— समृद्धि ठतां कया कया पुरुषो उद्यमवंत नथी थता ? अर्थात् सर्वे थाय ठे.

हवे ऋषभदत्ते पोताना मित्र पवनंजयने कह्युं. “ हे मित्र! आपण बन्नेनो परस्पर मित्रपणाथी अयेलो स्नेह हवे स्त्रीना प्रेमथी तूटशे. ” पवनंजये हसीने कह्युं. “ हे सखे! मने कौतुक उत्पन्न थयुं ठे, माटे आपणे बन्ने जणा रात्रीए कोइ न देखे तेवी रीते ते अंजनासुंदरीने जोइ आवीए. ” आवो विचार करीने ते बन्ने मित्रोए कालो पोषाक धारण करी, वैमान उपर बेसी, आकाशमार्गे अइने सासराना घरमां प्रवेश कस्यो अने ज्यां अंजनासुंदरी तथा सखिउ परस्पर वातो करती हती त्यां आव्या. ते वखते कोइ एक सखि अंजनासुंदरीने कहेती हती के, “ हे सखि! तें जे पति प्रथम धास्यो हतो, ते अद्वय आयुष्य जोगवी मोह जनारो ठे तो सारा पण अद्वय आयुष्यवाला पतिए करीने शुं? कारणके तृप्ति विना पतिनो वियोग ए असह्य दुःखरूप ठे. ” अंजनासुंदरीए कह्युं. “ सखि! आवी वात करवाथी शुं? तें शुं नथी सांचद्वयुं के, अमृतनां ठांटा पण घणां दुर्लभठे. ” आवां तेनां वचन सांचली तिरस्कार करेला सिंहनी पेठे क्रोधथीजेनारातां नेत्र थइ गयां ठे एवो ते पवनंजय कुमार पोतानुं खड्ग उगामीने जेटलामां तेने मारवा माटे दोडतो हतो तेटलामां ऋषभदत्त मित्रे तेना हाथमांथी खड्ग पाबुं खेंची लइने कह्युं. “ अरे मित्र! अयोग्य कार्यनो आरंभ श्रेष्ठ पुरुषोने घटे खरो? एक तो पारका घरमां आव्या ठीए; बीजुं रातनो वखत ठे; तेमां वली स्त्रीनो वध करवाने तत्तर थायठे. ज्यां सुधी तुं एने परण्यो नथी; त्यांसुधी ते स्त्री त्हारी नथी; माटे तुं तेने मारवाने योग्य नथी. ” आ प्रकारे मित्रे स्त्रीना वधथी निवृत्त करेलो पवनंजय खड्गने म्यानमां नाखी तेनाथी विरक्त चित्रवालो अथो थको पाठो पोताने घेर गयो.

हवे प्रव्हाद राजाए लग्नी दिवस पासे आवेलो होवाथी अनेक ह-

स्ति, अश्व, रथ अने पायदलवाली जाननी तैयारी करवा मांडी. मृदंग विगेरे अनेक वार्जांत्रोना मंगलिक शब्द थवा लाग्या. ते वखते केटली-क सुवासीनी स्त्रीउं पवनंजय कुमारने मंगल स्नान कराववाने तथा व-
 द्वाचरण धारण कराववाने त्यां आवी. कुमारे वेगथी आवेली ते स्त्रीउंने जोड्ने तेउंने तथा पोताना मित्रने पोतानो अजिप्राय दर्शाव्यो. “ तमे
 आ शो आरंज करो ठो ? जेम सज्जन माणस दुष्ट वातनी इहा करतो
 नथी तेम हुं पण आवा अयोग्य कर्म करवानी इहा करतो नथी. ” कु-
 मारनां आवां वचन सांजली विलक्ष्य वनेली सर्व स्त्रीउंए ते वात पद्मा
 वतीने कही एटले ते पद्मावती सर्व स्त्रीउं सहित त्यां आवी कुमारने
 कहेवा लागी. “ हे वत्स ! तें साधारण मनुष्योनी आशा पूर्ण करी ठे,
 तो पठी अत्यारे तुं माताने निराश करवाने योग्य ठे खरो ? ” विवा-
 दनी सामग्री एकठी करवामां व्याकुल चित्तवाला प्रव्हाद राजाए पण
 आ वात सांजली; तेथी ते पण कुमार पासे आवीने कहेवा लाग्यो.
 “ अरे ! नीच माणसोने योग्य अने लज्जा पमाडनारुं आ शुं संजलाय
 ठे ? शुं अमे आरंजेतुं कार्य क्यारे पण शिथील थाय खरुं ? अमे जी-
 वतां ठनां ते कन्याने वीजो कोण परणशे ? जेम शंकरे चंद्रना ककडाने
 आदरथी धारण कस्यो ठे, तेम कोड् पण आदरेला कार्यने ठोडी दे
 खरो ? ” आ प्रकारे क्रोध सहित अहंकारथी बोलता एवा प्रव्हाद रा-
 गाए पवनंजय कुमारने हाथे पकडी वाहन उपर बेसास्यो. कळुं ठे के-
 कृदवान् माणस लज्जाथी पण पूज्य पुरुषोनां वचनने मिथ्या करता नथी.

पठी पवनंजय कुमार क्रोधने गुप्त राखी तेउंनी साथे चाळ्यो. ते व-
 खते सुवासिनी स्त्रीउंए उत्तम प्रकारे मंगल करेलो, मुकुट, हार, वाजुबंध
 वगैरे महामुख्यवासां आनुपणांथी सुशोणित थड् रद्देलो, चंद्रमंडलना
 सरखा श्वेत ठवनं धारण करता, गंगानदीना तरंगो सरखा वने वाजुए
 चंचल पया चामगेथी सुशोणित थड् रद्देलो, दानथी प्रसन्न थएला मा-
 गण जनांए उचार करेला जय जय शब्दने सांजलतो, दृष्टिथी सर्वनां
 सरकार करतो; तांयुद्धथी सुशोणित सुखवालो अने जानमां सोनी आ-
 गल चाळतो एवा ते कुमार, देवनेनाने विषे कार्तिकस्वामिनी पठे अ-
 त्मत शोचवा लाग्या.

पढी कन्याना तरफथी म्होटा अधिकारी संबंधिउं सामैयुं करी जानने बलिराजाना यझमंडप सरखी पोतानी नगरी प्रत्ये लइ गया. त्यां दान, मान, जोजन अने जेटो विगेरेथी सौने संतोष पमाडी विवाहनुं मंगल कृत्य कखुं. ते समये योग्य अवस्थावाला अने योग्य रूपवाला ते पवनंजयकुमार अने अंजना कुमारी चंद्र अने रोहिणीने पेठे लोकमां अत्यंत प्रशंसा पाम्या. पढी प्रव्हाद राजाए पोताने घेर आवी स्वजनोने तुष्टीदान आपी सौ सौने घरे जवाने विदाय कख्या.

पढी शुद्ध कुलाचारमां परायण एवी अंजनासुंदरीए पोताना गुणैकरीने लक्ष्मीनी पेठे सर्व कुटुंबने प्रसन्न कखुं, परंतु केवल पूर्वना दुष्ट कर्मना परतंत्र पणाए करीने पतिए तेनो चांमालणीनी पेठे दृष्टिथी पण स्पर्श कख्यो नहीं. पतिने विषे नक्तिवाली, प्रीतिवाली अने महासती एवी ते अंजनाकुमारी, जेम रोगवालाने घीनुं जोजन हर्ष आपनारुं थतुं नथी तेम पतिने हर्ष पमाडनारी थइ नहीं. वली कर्मनी विकृतिने जाणती अने पतिनी नक्तिने उद्धंघन न करती एवी ते अंजनाकुमारीए समुद्रनी पेठे पोतानी मर्यादाने ठोडी नहीं.

एवामां विष्णुना प्रतिपक्षथी वरुणनी साथे युद्ध करवा जता एवा रावणे पोतानी सहाय्य माटे प्रव्हाद राजाने बोलाववा माणसमोकदयुं. ते वखते युद्ध जोवामां आश्चर्यवाला तेणे पोतानुं सैन्य एकतुं करवाने माटे पटह वगडाव्यो. ते वात सांचली पवनंजय कुमार विचार करवा लाग्यो के, “ म्हारा सरखा पुत्र उतां पिता युद्ध करवा जाय ए योग्य नथी. ” पढी तेणे पिताने प्रणाम करीने बीकुं लीधुं. कखुं ठे के—धुरंधर पुत्र पिताने प्रयासनो हेतु थतो नथी. पढी मातानी आज्ञा लेवा जवाने इबता एवा पतिने जाणीने खेदयुक्त मनवाली अंजनासुंदरी सासुना घर प्रत्ये आवीने एक बाजुए स्तंजनो आश्रय करीने उज्जी रही.

हवे पवनंजय कुमार पण वखतरने धारण करी, सैन्यने प्रयाण करवानी आज्ञा आपी पोते मातानी आशीष लेवाने माटे तेमना घर प्रत्ये आव्यो. त्यां पोताना चरणमां पढी प्रणाम करता एवा पुत्रने आशीष आपी माताए तेने योग्य शीखामण दइ युद्धमां जवाने माटे आज्ञा आपी. स्तंजनो आश्रय करी निश्चलपणे उज्जी रहेली अने पतिनी द-

दिने इठती एवी ते अंजना सुंदरी रूपवडे पुतलीनी पेठे शोभती हती. पठी माताना घरेथी विदाय थता एवा कुमारे उदासीनी पेठे ते प्रियानो दृष्टिथी पण स्पर्श कस्यो नही; तेथी तो नेत्रना जले करीने पृथ्वीने सिंचन करती अने शून्य चित्तवाली थएली ते कुमारी पाठी पोताना घरे आवी.

हवे कुमारे पण त्यांथी प्रयाण करी मानस सरोवरने कांठे सुखे पहेलो पडाव कस्यो. त्यां संध्या वखते चकलीउंनो कोलाहल शब्द सांचली तेणे पोताना मित्रने पूव्युं के, “ हे जाइ ! आ पक्षिउं शा माटे पोकार करे ठे ? ” मित्रे उत्तर आप्यो. “ हे देव ! जाग्यना वश्यथी आ पक्षीउंनां जोडलांउंनो दिवसे संयोग थाय ठे अने रात्रीए वियोग थाय ठे. अत्यारे रात्री थवानो वखत ठे, माटे पतिना वियोगनो शोक करती एवी चकलीउं आंसुनी धाराउंने वरसावे ठे. वली हे जाइ ! जीवती ठती मूवाना सरखी ते म्नीउं सवारे पोताना पतिना मेलापनी इठा करे ठे.

एवामां अंजना सुंदरीना जोगांतराय कर्मनो क्षय थवाथी पवनंजय कुमारे पोताना मित्रने कळुं. “ अरे मित्र ! पक्षिउं पण एक रातनो विरह सहन करी शकता नथी, तो पठी में वार वर्ष थया त्याग करेली प्रियानी शी थवस्था थइ हशे ? माटे हे सखे ! हुं तेने मळवानी इठा करुं तुं. तो हुं हवणा जइ तेने मळी पाठो थावुं तुं. ” मित्रे रजा आपवाथी कुमार नत्काल पोताने घरे आव्यो. क्षणवार वारणा आगल उंचो रह्यो तो तेणे विदाप करती एवी पोतानी महासती स्त्रीने दीठी. पठी तेणे पोताना पाठा आववानी वात कही वारणुं उधडाव्युं. पठी तेज दिवसे स्नान करेली ते महासतीरूप पोतानी स्त्रीने सेवन करी आंत चित्तवालो थएलो ते कुमार तेने पंधाण रूप पोतानी मुद्रिका (दीर्घा) आपी पाठो तेन्य प्रत्ये आव्यो. पतिना आदरथी हर्ष पामेली अने पुर्यनी पुर्दशा चली गयेली अंजनासुंदरी पण पोताना आत्माने नफस मानवा लागी. कणुं ठे के— स्त्रीउंने आशा (गर्ज) एज उरुइ सुग्यरूप ठे.

हवे अंजनासुंदरीने वीजे माने कंडक गर्ज प्रगट थयो; तेथी “ आ थगर्जनी ठे. ” एम सत्तराण धारुं. पठी शुक्र पक्षना चंडनी पेठे जेम जेम हर्षने आपनारो गर्ज वृष्टि पामवा लाग्यो तेम तेम लोकमां कलंक

पण वधवा लाग्यो. गर्ज पूर्ण वधवाशी पासेना माणसोए कलंक संबंधी वात अंजनासुंदरीने कही; तेथी तेणे पतिनी एंधाणवाली मुद्रिका सासुने बतावी. सासु पद्मावतीए कळुं. “ म्हारा पुत्रे दृष्टिथी पण त्हारो सत्कार कस्यो नथी, तो पठी युद्ध करवा गयेला तेणे पाठावलीने त्हारो अंगीकार कस्यो, ए त्हां वचन मिथ्या केस नहीं होय ? अर्थात् ए त्हां वचन मिथ्या ठे. आवी रीते मिथ्या कलंकवाली थएली अने धिक्कार पामेली ते अंजनासुंदरीने सासुए घर बहार काढी सूकी. कळुं ठे के— दोषवालाने विषे पक्षपात करनारा वीरला होय ठे.

पठी निराधार थएली ते पोतानी पूर्ण प्रेमवाली बालसखीनी साथे पिताना घर तरफ चाली. त्यां गया पठी माता पिताए पण गर्जनी वात सांजलीने तेने काढी सूकी. कळुं ठे के—दोषवालाने कोइ पोतानुं अतुं नथी. पठी स्वजने करेला अपमानथी अत्यंत लज्जा पामेली अने जीवितने विषे आदररहित थएली ते अंजनाकुमारी रुदन करती ठती त्यांथी चाली निकली. लज्जाने लीधे कोइ पण गाममां न जतां पोताना शुद्ध शीलव्रतथी रक्षण कराएली ते वनने विषेज जमवा लागी. कंद, मूल अने फलनो आहार करती, ऊरणाना जलनुं पान करती अने एक दासीनी सहायवाली ते सुंदरी वनने विषे निर्जयपणाथी रहेवा लागी. पठी अवसर प्राप्त थयो एटले जेम वैदुर्यचूमि वज्रमणिने जन्म आपे तेम अंजनासुंदरीए सूर्यना सरखा जाज्वल्यमान तेजवाला एक पुत्रने ते महावनमां एक स्थानके जन्म आप्यो. सिंह, बाघ, हस्ति, चोर, जल अने अग्निवाला ते वनमां पण महासती अंजनासुंदरी पोताना शीलव्रत रूप शस्त्रथी निर्जयपणे वन वन प्रत्ये फरती हती.

एक दिवस अंजनासुंदरीए पाणीनी शोधने माटे वनमां मोकलेली दासीए पर्वतना शिखर उपर कायोत्सर्ग करीने उजा रहेला मुनिने दीठा. पठी दासीए तेने वात कही एटले अंजनासुंदरी तृपाने चूली जइ पुत्र तथा दासीने साथे लइ त्यां मुनिपासे गइ अने तेमने चक्तिथी वंदना करी. मुनिए कायोत्सर्ग पारीने धर्मलाज दीधो. पठी धर्मोपदेश सांजलवाने पोतानी आगल वेठेली तेमहासतीने तेमणे धर्मोपदेश दीधो के,“ हे महाजागे ! आ अपार दुःखथी चरेला संसारमां आशाने आधिन

थइ रहेला प्राणितने धर्मविना वीजुं कोइ पण रक्षण करनार नथी. संयोग अने वियोग ए पण कर्मने आधिन ठे, उतां मोहने वश थएलो प्राणी वीजाउने दोष आपे ठे ते मिथ्या ठे. जोगववा योग्य कर्मने कोइ पण प्राणी फेरवी शकतो नथी. जीव पोते करेला कर्मने जोगवीने पठी इष्ट वस्तुने पामे ठे. आवक अने यति (साधु) ना जेदथी धर्म वे प्रकारनो कहेलो ठे. ते धर्म स्वर्ग अने मोक्ष मेलवी आपवानुं कारण तथा दुःखना नाशनुं कारण ठे.

आ प्रकारनो अरिहंतना धर्मनो उपदेश सांजलीने थयो ठे वैराग्य जेने एवी ते अंजनासुंदरीए अजिग्रहसहित सम्यक्त्व धारण कखुं. पठी ते सतीए उपदेशथी महात्मानुं ज्ञानातिशयपणुं जाणीने पूब्युं के, “ हे जगवन् ! मने क्या कर्मवडे आवुं दुःख उत्पन्न थयुं ?” महात्माए कखुं. “ हे जडे ! तुं पूर्वजवने विपे कोइ एक शेठनी स्त्री हती. त्हारे जैनधर्ममां प्रीतिवाली एवी वीजी शोक्य हती. तेने एवो अजिग्रह हतो के, ते हमेशां जिनेश्वर प्रभुनुं धूप दिप विगेरे अनेक उपहारथी पूजन करती हती; तेथी तुं तेना उपर वृथा आग्रहथी छेप करती हती. एक दिवस शोक्य उपर इर्ष्या करती एवी तें क्रोधथी जिनेश्वर प्रभुनी प्रतिमाने उकरडामां माटी दीथी. ते उपरथी आविका एवी त्हारी शोक्ये प्रभुनुं पूजन कख्या विना वार छणसुधी जोजन कखुं नही. ठेवटे तें तेने प्रभुनी प्रतिमा थामी. ते कर्मनुं आ फल तने प्राप्त थयुं ठे के, जे तने वार वर्षसुधी पतिनो वियोग थयो. हवे ते फल जोगववानो थोसो वखत ठे.” आयां महात्मानां वचन सांजली जक्तिथी हाथ जोडी अंजनासुंदरीए पूब्युं. “ हे स्वामिन् ! मने अनुसरी रहेली आ दासी क्या कर्मथी पीसा पामे ठे ?” मुनिए उत्तर आप्यो के. “ हे धर्मशीले । जे वखते तुं जिनेश्वर प्रभुनी प्रतिमाने उकरडामां माटनी हती; ते वखते एक बाजुउथी उघाडी रहीं गएली ते प्रतिमाने जोइने आ त्हारी धर्मचारिणीए तने धारंवार कणुं हनुं के, आ प्रतिमा थानी तरफथी उघाडी रहीं जाय ठे.” तेनां आयां वचनथी तें प्रभुनी प्रतिमाने वधारे हांकी दीथी. ते कारण माटे आ त्हारी दाम्नी पण पुर्णना कर्मनुं फल जोगव ठे.” मुनिनां

आवां वचन सांचली विस्मय पामेली सती अंजनासुंदरी सुख दुःखने विषे कर्मनुं प्रबलपणुं मानवा लागी. वली तेणे मुनिने पूब्युं, “ हे जगवन् ! म्हारा शुचकर्मनो उदय क्यारे अशे ? अने मने आ जवमां पतिनो संग अशे के नहीं ? ” मुनिए उत्तर आप्यो. “ हे महासत्वे ! त्हां पूर्वज-न्मना डुराचरणनुं फल पूर्ण अवा आव्युं ठे; माटे तुं अहिंज रहे. कारण के तने त्हारा मामानो मेलाप अहिं अवानो ठे. वली तेना घरने विषे पिताना घरनी पेठे रहेली एवी तने त्हारा पतिनो मेलाप अशे. ” आ प्रकारना आश्वासनथी महात्मानी सेवामां तत्पर एवी ते महासती अंजनासुंदरी सत्वगुणनो आश्रय करीने तेज पर्वतना शिखर उपर रही.

हवे तेनो मामो सूर्यकेतु विद्याधर नंदीश्वरनी यात्रा करीने पाठो घेर जतो हतो, एवामां तेनुं वैमान चारणमुनिना प्रज्ञावथी स्तंजित अइ गथुं. कळुं ठे के-क्यारे पण तीर्थनुं उल्लंघन अइ शकतुं नथी. विद्याधरे पण पर्वतना शिखर उपर उतरिने पुण्यना लाजथी पोताना आत्माने धन्य मानता सता हर्षथी मुनिने वंदना करी. पठी साधर्मिकने वंदना करता एवा ते विद्याधर वाणी अने रूपना अनुमानथी पोतानी ज्ञाणेज-ने उलखीने अत्यंत आनंद पाम्यो. पठी तेनी सर्व वात सांचली दयाथी जिंजाइ गएला हृदयवालो ते विद्याधर पोतानी ज्ञाणेजने साथे लइ त्यांथी घर तरफ चाल्यो. पोतानी ज्ञाणेजना पुत्रने मनोहर वाणीथी लाड लडावतो ते वैमानमां बेसीने आकाशमार्गे चालतो हतो ते वखते वागती एवी घुघरीजना मनोहर शब्दथी हर्ष पामेलो अने कान दइने ते शब्दने सांचलतो ते बालक ध्यानमां रहेला योगी पुरुषनी पेठे स्थिर अइने रहेतो हतो.

एक वखते ते बालक चपलपणाने लीधे हाथवके वैमाननी घुघरीजने खेंचतो हतो, तेवामां ते मामाना खोलामांथी नींचे पृथ्वीपर पडी गयो. ते जोइने अंजनासुंदरी शोक करवा लागी के, “ हा दैव ! तुं मने आ प्रकारनुं दुःख आपतां ठतां पण तृप्ति न पाम्यो के, जेथी पुत्रना सुखने जोवारूप म्हारुं सुख त्हारथी सहन अइ शक्यु नहीं. हा ! सुखनी आ-शासहित आ वैमानमां वेठेली हुं हणाएली तुं, कारण के म्हारो बालक शिवाथी अथवा पाषाणथी निश्चय चूर्णरूप अइ गयो हशे. ” ज्ञाणेज आ

प्रकारे शोक करती हती, एवामां सूर्यकेतु विद्याधर तत्काल वैमानमांथी नीचे उतरिने जे ठेकाणे वालक पड्यो हतो, त्यां आव्यो अने तेणे जोयुं तो वज्रना सरखा शरीरवाला कुमारना पकवाथी चूर्ण थड् गयेली शिलानी रेतीमां ते वालकने रमतो दीगो. पठी तेणे वालकने मस्तकमां सुंधी स्नेहथी शरीरे हाथ फेरवी जेम कादवमांथी मणि लड् ले तेम तेने लड् लीथो. पठी हाथरूप कमलमां राजहंसनी पेठे लाड लडावता एवा ते विद्याधरे पोतानी चाणेजने जाणे वालकनी छेट आपतो होय नहीं जुं ? एम ते पुत्र अर्पण कस्यो एटले सती अंजनासुंदरी अखंडित अंगवाला पुत्रने जोडने अत्यंत आनंद पामती ठती प्राप्त थएला ड्रव्यना चंडारनी पेठे तेनो वारंवार स्पर्श करवा लागी. सूर्यकेतु विद्याधरे पण “आ वालके शिलाने चूर्ण करी नाखी ठे.” एवुं धारीने तेनुं “शिलाचूर” एवुं नाम पाड्युं. पठी ते उत्सवसहित पोतानी चाणेजने पोताने घरे तेडी गयो, कारण के बहुकाले खजननो मेलाप थवाथी कुटुंबीठ घणुं करीने हर्षवंत थाय ठे. पठी ज्यां त्यां दीन अने अनाथने दान आपवा-मां तत्पर एवी ते अंजनासुंदरी उत्तम धर्मकार्यथी दिवसोने निर्गमन करवा लागी. सुकोमल अंगवालो कुमार शिलाचूर पण मामाने घेरे वसतो ठतो ताराउने विपे चंडमानी पेठे एक वीजाना हाथप्रत्ये फरवा लाग्यो. पठी नेउनी वान देशोदेश अने गामोगाम कस्तुरीना गंधनी पेठे चारे तरफ फेलाड् गड्.

दुवे अहिं पवनंजयकुमार वरुणने जीती विजयनां वाजिंत्रोने वगडा-वनां ठतो पोताना नगरप्रत्ये आव्यो. त्यां तेणे पिताना चरणमां नमस्कार करी. मानानी आशीष लड्, वीजी सुवासिनी म्नीउनी पण आशीष धारण करी सर्वे जनानां वाणीथी सत्कार कस्यो. पठी उत्सवने विपे पण उत्सव मन्गवा र्नीना सुखकमलने जोवानी इत्राथी द्वाथी जेम पोताना निवास-स्थानमां आवे तेम ते पवनंजयकुमार पण पोताना निवासगृहप्रत्ये आव्यो. त्यां देवगद्दिन देवालयना मरखा प्रिया विनाना घरने जोड वि-स्तृथी व्याकुल वनेछोने चित्रशाळाने ज्वालासमान. मंदिरने उंचाडीथा-ममान, राज्यने नौद्या नमान अने पोताना प्राणने नृणमखान मानतो नगो विजाप करवा लाग्यो. “हा कांत ! तुं क्यां गड् ठे ? हे शांत ! जे

रात्रीए आपणे मळ्यां हतां, ते वखते पण तें कोई स्थानके जवानुं मने कळुं न होतुं. म्हारा घरमांथी जती एवी तने विधात्राए पण रोकी नहीं; तेमज सारा विचारवाला मंत्रीप्रमुखे पण न रोकी ! अरे ! छुद्र एवा माता पिता पण ते दिवसथीज आपत्तिने विषे आवी पळ्या ठे के, जेठ म्हारा आवता सुधीमां तने रोकी शक्या नहीं. निश्चय ते सरी गइ हशे अथवा तो कोइ घातकी जीवोए न्हण करी हशे ! अरे खोवाइ गएळुं तेवुं रत्न निर्जागी पुरुषने क्यांथी सलशे ? हे न्हणे ! हे सुंदरि ! हे गुणसमुद्र ! हुं जीवीश त्यांसुधी त्हारा स्नेहनो देणादार सटी सकीश नहीं. ” आवी रीते विलाप करता अने शोकथी पीला पामेला पवनंजय कुमारे तत्काल बली मरवाने माटे चंदनना काष्टनी चिता रची. माता पिताए विविधप्रकारना वचनथी प्रतिबोध पमाडेला एवाय पण ते कुमारे वियोगरूप विषथी पीला पामवाने लीधे पोताना मरणना आग्रहने ठोड्यो नहीं.

एवामां ऋषन्नदत्त मित्रे त्यां आवी कुमारने आलिंगन करीने पठी काळाक्षेप करवाने माटे त्रण दिवसनी मुदत मागी. बली तेणे कळुं के, “ अंजनासुंदरी पोताना शीलप्रजावथी जीवती हशे; माटे हुं ज्यांसुधीमां तेनी शोध लावुं, त्यांसुधी तुं वाट जो. ” आ प्रकारनी प्रतिज्ञा लइ ऋषन्नदत्त वैमानमां बेसी गरुडनी पेठे तत्काल आकाशमार्गे चाळ्यो. शेहेर, उपवन, गाम अने नगरादिकने विषे नमतो तथा स्त्री बालकनी वातोने सांचलतो ते त्रीजे दिवसे सूर्यपुरना उद्यानमां आवी पहोच्यो. त्यां क्रीडा करती एवी स्त्रीजना मुखथी तेणे आवी वात सांचली के, “ शिलाचूर कुमारना सरखो बीजो कोइ बालक रूपवालो नहीं. ” आ वात सांचलीने ऋषन्नदत्त विचार करवा लाग्यो के, “ आ वात अंजनासुंदरीना पुत्रनी होय एम जणाय ठे. ” पठी ते ऋषन्नदत्त वातो करती एवी स्त्रीजनी पासे जइ अंजनासुंदरी मामाने घरे आवी ते दिवसथी आरंजी आजसुधीनी सर्व वातो सांचली आनंद पाम्यो. पठी ते सूर्यकेतु राजानी सन्नामां गयो. त्यांतेणे खोलामां पुत्रने लश्ने वेठेदी अंजनासुंदरीने दीठी. महासती पण पोताना पतिनो मित्र आव्यो जाणीने लज्जाने लीधे न्रम सहितउज्जी थइ. पठी सूर्यकेतु राजाए अंजनासुंदरीनुं सर्व वृत्तांत कही

संचलाव्युं: ते उपर महा आश्चर्य पामेला रूपजदत्तनो महासतीए आदर सत्कार कख्यो. पठी अंजनासुंदरीए आणेदी स्नान, पान अने जोजननी सामग्रीनो उपचोग करीने हर्षथी व्याप्त थएला हृदयवाला रूपजदत्ते कखुं. " पुत्रसहित अंजनासुंदरीने जोवाथी म्हारो सर्व श्रम निवृत्ति पाम्यो ठे. कखुं ठे के-सफल थएला कार्यवालाने श्रम श्यो ? कुमार पवनंजय वरुणने जीती स्नेह अने मनोरथसहित उत्सवपूर्वक पोताने घरे आव्यो. पण तेणे प्रियाने न देखवाथी आकुल व्याकुल थइने अग्नि-मां प्रवेश करवा मांड्यो. हुं तेने त्रण दिवसनी मुदत आपी अंजनासुंदरीने शोधवामाटे निकळ्यो हुं, माटे हवे तेने म्हारी साथे मोकलो, जेथी ते वने जणानुंकुशल आय. वली सेंकडो कालोवालो आ तमारा उपकार-रूप वृद्ध पण निरंतर वृद्धि पामो. रूपजदासनां आवां वचन सांचली समयने जाणनारा ते सूर्यकेतु राजाए तेनीसाथे पुत्रसहित पोतानी जाणेजने तेने सासरे मोकली.

पठी हर्षना वेगथी महासतीने वैमानमां वेसारीने रूपजदास तत्काल प्रह्लाद राजाना नगरना उद्यानमां आव्यो. त्यां ते अंजनासुंदरीने राखी पोत राजापासे जइ पुत्रसहित अंजनासुंदरी आव्याना खबर कही तेने आनंद पमाड्यो. ते उपरथी हर्ष पामेला अने संचमित मनवाला थएला सर्वे माणसो रूपजदत्तनी वाणीने जीवतरना औपधरूप मानवा लाग्या. पठी नविन उदय थएला चंद्रसरखा पवनंजय कुमारना पुत्रने जोवा माटे नमुझनी पेंठे सर्वे नगरवाली जनो तेना सामा जवा लाग्या. प्रह्लाद राजाए म्होंटा उत्सवपूर्वक पुत्रसहित वधु (अंजनासुंदरी)ने पोताना नगरमां प्रवेश कराव्यो. प्रसन्न चित्तवाली सासु पण अत्यंत प्रसन्न बडने गृणोण करीने परीक्षा करावली बहुने बहु मान आपवा लागी. कखुं ठे के-व्याणवायोग्य पुत्रवाली पतिव्रता स्त्री कोने हर्ष आपनारी बनी नथी ? कल्पवेल जातेज श्रेष्ठ होय ठे. तेमां वली फल थाय एटले थुं फळंथुं ? पठी अरु वेराग्यना नरंगरूप अंजनासुंदरीए पूर्वना जन्मनुं स्मरण करीने अरिहंत प्रवृत्ता भर्मेने आचर्यो. पवनंजयना पुत्र शि-जानुं सर्वे संबधिजनाए हर्षथी " हनुमान " एवुं नाम पाव्युं. प्र-

द्वहाद राजाए पण निर्मल एवी पुण्यनी सामग्री प्राप्त करी अने पुत्रने राज्याभिषेक करी पोते दीक्षा लीधी.

पठी महापराक्रमवालो पवनंजय राजा लीलामात्रथी समग्र पृथ्वीनुं पालन करवा लाग्यो. जेवी रीते रामचंद्रने सीता पट्टराणी हती अने इंद्रने इंद्राणी पट्टराणी ठे तेवीज रीते पवनंजय राजाने पण अंजनासुंदरी पट्टराणी थइ. तेथी महापुण्यवालो ते पवनंजय अंजनासुंदरीनीसाथे धर्म अर्थ अने कामना साररूप राज्यसुखने जोगववा लाग्यो. युवावस्थारूप पुण्यना अंगोपांगे करीने मनोहर एवो हनुमान पण औदार्य, शौर्य अने गांजिर्य विगेरे गुणोनी साथे वृद्धि पामवा लाग्यो.

हवे ते वखते विशमा तीर्थकर श्री मुनिसुव्रत स्वामीना तीर्थने विषे केटलाक आचार्यो ते नगरने विषे विहार करता हता. तेमनी देशना सांचलीने वैराग्यवंत थएली अंजनासुंदरीए दीक्षा लेवा माटे पतिपासे प्रार्थना करी. पवनंजयकुमारे तेने बहु आग्रह करीने समजावी पण ज्यारे तेणे पोतानो आग्रह बोड्यो नहीं त्यारे पवनंजयकुमारे पण प्रियानी साथे चारित्र अंगीकार कखुं. पठी ते स्त्री पुरुष निरतिचारपणाथी चारित्र पाळी स्वर्गे गया. त्यांथी तेज मोक्ष पामशे. हे नव्यजनो ! आ महासती अंजनासुंदरीना आश्चर्यकारी चरित्ररूप चंदनने हृदयमां धारण करी शीघ्रतरूप सुगंधि द्रव्यथी पोताना शरीरने शीतल करो.

॥ इति अंजनासुंदरीनी कथा ॥

॥ नर्मदासुंदरीनी कथा ॥

आ नरतक्षेत्रने विषे जे नगरनां देरासरो उपर रहेली ध्वजाउ जाणे स्वर्गसंपत्तिनो तिरस्कार करती होय नहिं शुं ? एम शोचती हती एवुं लक्ष्मीए करी मनोहर वर्द्धमान नामे नगर ठे. त्यां जेना शत्रुउनी अपकीर्तिथी जाणे आकाश श्यामवर्णवाळुं थइ गयुं होय नहिं शुं ? एम देखातुं हतुं. त्यां रूपथी कामदेवना गर्वने नाश करनारो श्री संप्रति नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते नगरमां कृषसेन नामनो सार्थवाह रहेतो हतो. तेने जेम धर्मने स्त्री धीरज ठे तेम वीरमती नामनी स्त्री हती. तेमने न्यायवंत एवा सहदेव अने वीरदास नामना वे पुत्रो तथा लाव-

एवना चंडाररूप ऋषिदत्ता नामनी पुत्री हती. ऋषभसेन सार्थवाहे पोतानी पुत्रीनुं मागुं करतां एवा पुरुषोने मिथ्यादृष्टिवाला जाणीने कोइने आपी न हती.

कोइ एक दिवस रुद्रदत्त नामनो महाधनवंत वणिक पुत्र रूपचंद्र नगरथी ते नगरमां वेपारने अर्थे आव्यो. ते पोताना मित्र कुवेरदत्तने घरे रहींने पोताना घरनी पेठे स्थिरचित्तथी वेहेपार करवा लाग्यो. कोइ वखते गोग्रमां वेठेलो ते रुद्रदत्त पोतानी सखिउ सहित रस्ते जती, उचां स्तनवाली अने राजहंसना सरखी चालवाली ऋषिदत्ताने जोइ चंद्र सामुं जोइ रहेला चातक पक्षीनी पेठे स्थीर थइ गयो. पठी तेणे कुवेरदत्त पासेथीज "ए ऋषिदत्ता जैनधर्मिंविना वीजाने मलवानी नथी. "एवी हकीकत सांचलीने तेना लोचथी पोते मिथ्यादृष्टि ठतां जैनधर्म शीखवा मंडयो. पठी माया (कपट) अने विवेकवडे वश कखुं ठे चित्त जेनुं एवा रुपनदत्ते पोतानी पुत्री ऋषिदत्ता रुद्रदत्तने आपी. कखुं ठे के- धूर्त पुरुषोने दंत एज कल्पवृक्ष ठे.

पठी शुच दिवसे ऋषभसेन सार्थवाहे केटलीक जेटोसहित पोतानी पुत्रीने रुद्रदत्तनी साथे परणावी. तेथी ते ऋषिदत्ता जेम खेतरने सिंचन करवाथी घडो पोताना आत्माने कृतार्थ माने तेम कृतार्थ मानवा लागी. केटलाक मास वित्वा पठी सासु ससरानी आझा लइ रुद्रदत्त प्रियासहित पोताने गाम गयो. त्यां तेणे माता पिताने प्रणाम करीने पठी वालक जेम रजनो त्याग करे तेम जैनधर्मनो त्याग कख्यो. ऋषिदत्ता पण तेउना संसर्गथी मिथ्यात्वने जेवन करवा लागी. कखुं ठे के- शवने नरगिन थाण्डो वायु शुं दुर्गंधताने नथी पामतो ? अर्थात् पामे ठे.

पठी शुक्र जैनधर्मवाला ऋषिदत्तानां माता पिताए ते वात सांचलीने पुत्रजन्म अथवा विवाह विगेरेना कार्य उपर पुत्रीने न बोलाववानो निश्चय कख्यो. पठी केटलाक कासे ऋषिदत्ताए महेश्वरदत्त नामना पुत्रने जन्म आय्यो. अनुक्रमे ते पुत्र युवावस्था पाम्यो.

एव ऋषिदत्ताना म्हाटा जाड सदुंदयनी मी सुदरीणश्रेष्ठ स्वप्नसूचित गर्जभाग्य कख्यो. तेथी तेने नर्मदा नदीमां न्हावानो दाहद उत्पन्न थयो. महदेश पोताना केटलाक सार्थवाहसहित तेने शुच दिवसे नर्मदा न-

दीमां न्हावा तेडी गयो. त्यां यथाविधि पूजन करी तेउं बन्ने जणा नर्मदा नदीना जलमां क्रीडा करवा लाग्या. पठी पोताना वेपारथी सुखे रहेला तेणे नर्मदा नदीने कांठे नर्मदापुर नामनुं नगर वसावी तेमां सम्यक्त्वरूप देहना पोषणने अर्थे जाणे पोतानो पुण्यपिंड होय नहिशुं? एवुं मेरुपर्वतना सरखुं जिनमंदिर कराव्युं. पोतपोताना स्थाननो त्याग करी केटलाक वेहेपारीउण जमराउं जेम कमलमां निवास करे तेम ते नगरमां निवास कस्यो. पठी वैद्युर्मणिनी चूमि जेम वैद्युर् शलाकाने प्रगट करे तेम सुंदरीए योग्य समये उत्तम लक्षणवाली एक पुत्रीने जन्म आप्यो. पिताए पुत्रना सरखो जन्ममहोत्सव करीने तेनुं नाम "नर्मदासुंदरी" पाड्युं. जाणे पूर्वजवने विषेज अज्यास करी राख्यो होय नहिशुं? एम सर्व कलाउंनो अज्यास करती ते नर्मदासुंदरी अनुक्रमे चंद्रना उदयथी पूर्णिमाना सरखी यौवनावस्थामां आवी पहोची.

हवे पोताना चाइनी पुत्री नर्मदासुंदरीना उत्तम रूपने सांचली ऋषिदत्ता पोताना महेश्वरदत्त नामना पुत्र अर्थे मागु करवानो निश्चय करी विचारकरवा लागी के, "अहो! सडी गएला पगनी पेठे स्वजनोए दूर करेली एवी मने धिक्कार ठे. वली जिनधर्मनो त्याग करवाथी हवे म्हारे घणुं कष्ट सहन करवुं पडशे. कारण के माता पिता विगेरे कोइ स्वजन पर्व तिथिने विषे पण म्हारो सत्कार करता नथी, तो पठी तेउं म्हारा पुत्रने पोतानी पुत्री शी रीते आपशे? आ प्रकारे विचार करीने रुदन करती एवी प्रियाने जोइ रुद्रदत्ते तेनुं कारण पूब्युं. ते उपरथी ऋषिदत्ताए पोतानी सघली वात पतिने कही. महेश्वरदत्त पण पासेज उन्नो हतो; तेथी तेणे ते वात सांचलीने पिताने कळुं. "हे तात! मने आझा आपो, हुं त्यां जइ सर्वे स्वजनोने वश करी मामानी पुत्री साथे लग्न करीने म्हारी माताने हर्ष पमाडुं." पिताए रजा आपी एटले महेश्वरदत्त थोडा दिवसमां नर्मदापुर नगरने विषे आव्यो. त्यां मातामह (मानो वाप) ऋषजसेन विगेरे स्वजनोए तेनो लोकलज्जाथी आदर सत्कार कस्यो. कळुं ठे के—जैनधर्मवालाउंण क्यारे पण पोताना योग्य आचारने त्याग करवो नहीं.

अहिं महेश्वरदत्ते पण पोताना धैर्य, गांजिर्य, औदार्य अने वय विगेरे

उत्तम गुणोए करीने पारधी जेम मनोहर गायनथी मृगने संतोप पमाडे तेम ते सर्वे स्वजनोने संतोप पमाड्या, एकदा पोताना खोलामां वेठेला महेश्वरदत्तने मातामहे कळुं. " हे वत्स ! जेम सर्प जांगुली औषधीनो त्याग करे तेम तें अमारा जैनधर्मनो त्याग कस्यो ठे; माटे हवे अमे तने शुं आपीने सुख पामीए ? मातामहनां आवां वचन सांजली महेश्वरदत्ते नर्मदासुंदरीनुं मागुं कळुं एटले रूपदत्ते कळुं. " तें योग्य कळुं ठे; परंतु त्हां कुल मिथ्यादृष्टि होवाथी अमारुं मन शंका पामे ठे. " महेश्वरदत्ते कळुं. " कुल गमे तेवुं हो, तेनाथी शुं ? कारण कमलने धारण करनारा पुरुषो शुं कमलना उत्पत्ति स्थानने जुए खरा ? तमारे मने सर्व परीक्षाथी जैनधर्मि जाणवो." आ प्रमाणे तेणे अनेक सोगन खाडने पोते जैनधर्मि ठे एवो ते सर्वेने विश्वास कराव्यो.

पठी रूपदत्तेने गौरवपणाथी पोताना पुत्र सहदेवने आज्ञा करी; तेथी तेणे पोतानी पुत्री नर्मदासुंदरीने महेश्वरदत्तनी साथे परणावी. महेश्वरदत्ते पाण चित्रवेलना सरखा अंगवाली ते कन्यानो स्वीकार करी पोतानो मनोरथ पूर्ण कस्यो. नर्मदासुंदरीए पण मदोन्मत्त हाथीनी पेटे तेने धर्मापदेशनां वाक्याथी सन्मार्गमां चालनारो अर्थात् जैनधर्मि कस्यो. केटलोक काळ विल्या पठी सासु ससरानी आज्ञा लइ महेश्वरदत्त पोतानी प्रियान्द्रिन हाथी जेम विंध्याचल प्रत्ये जाय तेम पोताना घरप्रत्ये गयो.

त्यां पोताना पगमां नमी रडेली नर्मदासुंदरीने खोलामां वेसारी सासु रूपिदत्ता वर्षाशतुमां वननी लतानी पेटे अत्यंत आनंद पामी. पठी नर्मदानुंदरीए न्वर्गंगानी पेटे पोताना सुकृतरूप जले करीने सासराना घरमां रडेला मिथ्यात्वरूप कादवने धोइ नांस्यो. पतिने हास्योत्सवमां कष्टोष्ठा लखी अने सर्वे स्वजनोने मान्य एवी नर्मदासुंदरीए ए प्रकारे केटलोक काळ सुखे निर्गमन कस्यो.

एक दिवस गोग्रमां वेठेळी, दर्पणमां मुख जोती अने तांबुलनुं जडाप करनी एवी ते नर्मदासुंदरी विलास करती वेठी हृती. ते वावते गोगर्ती नीचिना राजमार्गमां यडने विहार करना एवा कोइ एक साधुना मन्मथ रुपर तें अज्ञाणथी तांबुलनो रस नास्यो. ते जोडने आनवंत साधुए जोडथी कळुं के, " जेणे आ प्रकारे अमारी आशातना करी दृशे

तेनो पतिथी वियोग थशे. ” मुनिनां आवां वचन सांजली अत्यंत खेद पामेली नर्मदासुंदरी तत्काल नीचे उतरीने साधुना चरणमां पडी अने विनंती करवा लागी के, “ हे मुनि ! निर्जाग्य अने दुष्ट आत्मावाली हुं आपना श्रापथी बली मूड हुं; कारण के जे हुं जैनधर्मिणी ठता में आपनो आ प्रकारे अपराध कस्यो ठे. महात्माउ तो विश्वने वहाला अने दयारसना समुद्ररूप होय ठे, माटे हे प्रज्ञो ! म्हारा आ अपराधने क्षमा करो. बली समान दृष्टिवाला मुनिउ शत्रुउ उपर क्रोध पामता नथी, स्वजनो उपर मोह पामता नथी अने पोतानो अपराध करनाराउ उपर क्रोध पामीने तेने श्राप पण आपता नथी. अदुष्ट जाववाली म्हारे विषे श्राप क्षमा करो; कारण ठेदातुं एवुंय पण चंदननुं वृक्ष सुगंधिपणाने आपे ठे. ”

मुनिए कह्युं, “ हे श्राविका ! सांजल्य. हे वत्से ! तुं वृथा खेद न पाम्य. कारण के जैनसाधुउ क्यारे पण श्राप आपता नथी अने निग्रह पण करता नथी. में तने श्राप आप्यो नथी; परंतु त्हारुं जविष्य कहेलुं ठे. हे जडे ! त्हारो कर्मना दोषथीज पतिनी साथे वियोग थवानो सृजेलो ठे; तो पठी पोताना पूर्वना कर्मने जोगवतो एवो कयो विद्वान् पुरुष खेद पामे ? ” आ प्रमाणे नर्मदासुंदरीने प्रबोधीने अने तेने शांत करीने मुनिए त्यांथी विहार कस्यो. पठी निरंतर निराबाध एवा जिनधर्मनुं पालन करती एवी नर्मदासुंदरीए केटलोक काल सुखे करीने निर्गमन कस्यो.

एक दिवस महेश्वरदत्त वेहेपार करवानी इच्छाथी अनेक जातना वासणो लइ म्लेष्ठ छीपने विषे जवा निकल्यो. तेणे पोतानी प्रिया नर्मदासुंदरीने घणा आग्रहथी घरे रहेवानुं कह्युं, पण ते तो पोताना कदाग्रहथी वायुनी साथे पत्रपंक्तिनी पेठे महेश्वरदत्तनी साथे जवा तैयार थइ. पठी तेउ वहाणमां बेसी जेटलामां मध्यसमुद्रमां आव्या; तेटलामां तेउए मध्यरात्रीने वखते कोशुं गायन सांजल्युं. पठी स्वरना लक्षण जाणवामां चतुर एवी नर्मदासुंदरीए मध्यरात्रीए थता एवा ते गायनने सांजलीने पोताना पतिने कह्युं. “ हे स्वामिन् ! जे पुरुष मधुर वाणीथी गायन करे ठे; ते श्याम अंगवालो, पुष्ट हाथ पग उपर वालवालो, बलवालो, गुह्यस्थान उपर मशवालो, रक्त नेत्रवालो, जमणा अंग उपर

चिन्हवालो, वावीश वर्षेनी उमरवालो अने विशाल ठातिवालो होवो जोडए. ” स्त्रीनां आवां वचन सांचली महेश्वरदत्त पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चे विश्वामित्रनी साथे मेनकानी पेठे आ म्हारी प्रिया पण कोड मदोन्मत्त पुरुषनी साथे आसक्त थपली जणाय ठे. कारण के जो एम न होय तो अमृतने वरसावनारा चंद्रना स्वरूपने जाणनारी कमलिनी पेठे तेने वीजा पुरुषना देहना लक्षणनुं ज्ञान क्यांथी होय ? हुं तेने आजे सुधी महासती जाणतो ह्ना; परंतु ह्वाणां तो ते कुलनो वेद करवाने कालकेतुना सरखी जणाय ठे. अरे ! कयो विद्वान् माणस शाकिनीना सरखी स्त्रीउने विषे विश्वास करे ? के जे स्त्रीउ पोताना स्वार्थने माटे पति पुत्रादिकने तृणसमान गणे ठे. हुं ह्वाणां आ स्त्रीने उठिष्ट पदार्थनी पेठे समुद्रमां फेंकी दउं ! अथवा खड्गरूप दंडे करीने कदलीनी पेठे छेदी नाखुं ! ” आवो विचार करीने जेटलामां ते दोपरहित एवी पोतानी प्रियाने विषे कांई पण उद्यम करवा मांडे ठे; तेटलामां वहाणना शठ उपर रहेला निर्यामके (वहाण चलावनाराउना उपरीए) उंचा शब्दथी कळुं के, “ अरे ! वहाणने ऊट उचुं राखो; शठने वांधी ल्यो; सांकलोने पकडी ल्यो; कारणके, आपणं म्हेठ छीपमां आची पहोच्या ठीए. वली जल अने काष्ठ पण नरी ल्यां. ” आवां उपरीनां वचन सांचलीने सवं खलासीउं ते प्रमाणे करवा लाग्या.

ह्वां ते छीपमां रहेलो अने गुप्त मत्सरवालो महेश्वरदत्त एक वखत महासती एवी पोतानी प्रिया नर्मदासुंदरीने क्रीडा कराववाने एक म्दोटा अरण्यमां तेडी गयो. त्यां धुर्त एवा महेश्वरदत्तनी साथे वनवनप्रत्ये जमवार्थी थार्की गयेली ते महासती तलावने कांठे चेतस वृद्धना गहन वनमां सुती. ते वखते पुर्वे संपादन करेला कुकर्मरूप प्राप्त थपली दृष्टिआज जाणे तेला नेत्रोने बंध करी नांग्या होय नहिं शुं ? एम तेने नीडा प्राप्त यडे. पत्री महेश्वर विचार करवा लाग्यो के, “ जो हुं आ स्त्रीने गहन विंगरेला प्रहारथी मारी नाखुं तोपण पापना पात्र थाउं नही ” त्या प्रकारे पोताना थपरगवने चारंवार स्मरण करता अने ते प्रियानुं म्हणुं इच्छता ते महेश्वरदत्तने जेम थांधलां माणस सर्पनी आंतिथी

पुष्पनी मालाने त्याग करे अने जेम पोपट फोतराथी ढंकाएला चोखाना ढगलानो त्याग करे तेम तेनो त्याग कख्यो. पठी ते विलाप करतो करतो पाठो वहाण पासे आव्यो. खलासीउण तेने विलापनुं कारण पूब्युं एटले तेणे उत्तर आप्यो के, “म्हारी प्रियाने वनमां कोईएक राक्षस ज़हण करी गयो. पठी ते मने ज़हण करवा आवतो हतो एटलामां हुं अहिं आवतो रह्यो तुं; माटे हवे तमे वहाणने ज़रीने ऊट चलावो. ” महेश्वरनां आवां वचन सांजलीने सर्व खलासीउं ते प्रमाणे करवा लाग्या. कख्युं ठे के— आत्मा कोने वहालो नथी ? अर्थात् सर्वने वहालो होय ठे.

पठी महेश्वरदत्त कपटथी जाणे वहाणमां बेसवानुं न इच्छतो होय ? एम करी पराणे वहाणमां बेसी पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो. “बुद्धिवंत एवा में वेश्यातुल्य स्त्रीनो त्याग करी लोकापवादथी आत्मानुं रक्षण कख्युं ए सारुं कख्युं ठे. ” परंतु ते मूढ पुरुष एम नथी जाणतो के “ म्हारो आत्मा ज्ञान्यथी हणाएलो थयो ठे. ” पठी खलासीउं पण तेने स्त्रीना वियोगथी पीडा पामेलो जाणीने प्रतिबोध देवा लाग्या. अनुक्रमे महेश्वरदत्त पोताना नगरप्रत्ये आवी पहोच्यो. त्यां तेणे म्लेच्छ द्वीपनी वात, त्यां थएलो लाज अने पोतानी प्रियाना मरणना खोटा समाचार कह्या. ते उपरथी अत्यंत दुःखी थएलां तेना माता पिताए वधू (पुत्रनी वहु)नुं उत्तरकार्य करीने पठी तेने बीजी स्त्री परणावी.

हवे अहिं नर्मदासुंदरीए मोक्षसुख आपनारा पंच परमेष्ठीनुं स्मरण करी जेटलामां उठीने जोयुं तो पतिनो दिठो नहीं एटले प्राणनाथे मशकरी करेली मानीने ते कहेवा लागी. “ हे नाथ ! ऊट पाठा आवो; हुं आवी मशकरीने वधारे वार सहन करी सकीश नहीं. ” आवी रीते वारंवार बोलाव्या ठतां पण ज्यारे पति पाठो आव्यो नहीं, त्यारे पोतेज त्यांथी तत्काल उठीने खोवाइ गएला रत्ननी पेठे तीर प्रत्ये अने वृद्ध वृद्ध प्रत्ये प्राणनाथने खोलवा लागी. घणो वखत एम करवाथी पण ज्यारे पतिने दीठो नहीं त्यारे तो क्रोध पामेला मृगोए पण दयाथी जोवाएली ते नर्मदासुंदरी गाढस्वरथी रुदन करवा लागी. ते वखते वनमां पोताना रुदनना थएला पडठंदाने सांजली ते महासती जांजवाना जलनी प्रत्ये दोडती एवी मृगलीनी पेठे चारे तरफ दोडवा लागी. ते म-

हावनमां एवुं कोइ वृह, लता के गुफा न हती के जेमां ते नर्मदा सुंदरीए पोताना पतिने न खोख्यो होय.

एवामां जाणे तेना शोकधीज होय नहिं शुं ? एम सूर्य अस्त पाम्यो. एटले ब्रह्माए तेने सुख उपजाववा माटे चंद्रने मोकड्यो. अर्थात् ते वखते सूर्यनो अस्त अने चंद्रनो उदय थयो. पतिना वियोगना दुःखे करीने चंद्ररूप अग्निना कुंमथी अत्यंत तप्त अएली ते महासती जयंकर पशुर्जनी बीकथी एक लतागृहमां पेसी गइ. त्यां सैंकडो वर्षनां सरखी ते रात्रीने निर्गमन करीने पतिना गुणोनुं स्मरण करती एवी ते नर्मदासुंदरी रोवा लागी अने वली कहेवा लागी के, “ हे नाथ ! जेम कुमुदिनीने मूकीने चंद्र नाशी जाय तेम दीन अने प्रेमरूप अमृतमय एवी मने आ एकांत प्रदेशमां सूती मूकीने क्यां नासी गया ठो ? आवीरीते पोते रोती अने बीजा प्राणीउने रोवरावती वली पतिनी वार्तानो शोध करती ते महासती नर्मदासुंदरीए पांच दिवस निर्गमन कख्या.

पठी ठठे दिवसे पतिने खोलती एवी ते समुद्रना कांठाने विषे ज्यां पोतानुं वहाण उचुं रहुं हतुं त्यां आवीने जोयुं तो वहाण विनानुं ते स्थान शून्य दीतुं, एटले वधारे निराश थइने ते महासती मुनिना सत्य वचनने संचारती ठती पोताना आत्माने बोध करवा लागी के, “ हे आत्मन् ! पूर्वे करेला कर्मने जागव्य; परंतु खेद न पाम्य. ” एम कहीने ते महासतीए सरोवरमां स्नान करी, देवने वांदी अने फल विगेरेनो आहार करीने तापसीपणुं धारण कखुं. पठी तेणे कोइ एक गुफामां निवास करी, त्यां माटीनी अरिहंत प्रचुनी मूर्ति बनावीने पोतानी सन्मुख निश्चलपणाने माटे स्थापी तेनुं फल, फुल निवार (वनना धान्य) विगेरेथी पूजन करी इंशुदीना तेलथी दीवा कख्या. आ प्रकारे ते महासती हमेशां सवारे उठीने एकाग्र चित्तथी प्रचुनु पूजन, स्वाध्याय अने स्तवनादिके करीने कृतार्थ एवा दिवसोने निर्गम करवा लागी.

एक दिवस जेम राजहंसी मानस सरोवर प्रत्ये जवानी इष्टा करे तेम नर्मदा सुंदरीए सज्जतिना साधनरूप व्रत ग्रहण करवाने अर्थे चरत क्षेत्रप्रत्ये जवानी इष्टा करी, एवामां तेनोकोइएक विवेकबुद्धिवालो वीरदास नामनो पित्राइ वर्वरकुल देशप्रत्ये जतो ठतो त्यां आवी चड्यो.

त्यां ते महासतीना पगलाने अनुसारे पर्वतनी गुफाना पासेना जागमां आवी पहोच्यो एटले तेणे जिनेश्वर प्रभुनी स्तुति करती एवी नर्मदासुंदरीनी वाणी सांचली. पठी केवल शब्दना अनुमानथी “ आ नर्मदासुंदरी ठे. ” एम निश्चय करीने गुफामां पेठेला ते वीरदास पित्राइए पोतानी दृष्टिना उत्सवरूप नर्मदासुंदरीने दीठी. महासती पण पोताना पित्राइने उलखीने तेना कंठे वलगी रोवा लागी. वीरदास पण स्नेहने लीधे हर्ष अने शोकथी व्याप्त थइ गयो.

पठी “ हे वत्से ! तुं अहिं क्यांथी आवी तुं ? अने एकली केम रहे ठे ? ” एम वीरदासे पूब्युं एटले नर्मदासुंदरीए पोतानी सर्व वात निवेदन करी. पठी जाग्यनी निंदा करतो एवो ते पित्राइ वीरदास महासतीने साथे लइ म्हेबकुलप्रत्ये गयो. त्यां गामनी बहार पोताना सार्थवाहने पडाव करावी अने एक उत्तम तंबुमां नर्मदासुंदरीने राखी पोते केटलीक जेटो लइ राजसज्जामां गयो. त्यां राजाए अर्धुं दाण माफ करी सत्कार करेला वीरदासे नगरने विषे लेवा देवारूप वहेपार कस्यो.

हवे ते नगरमां राजानी मानिती अने रूप सौजाग्यनी संपत्तिवाली हरिणी नामनी एक वेश्या रहेती हती. राजाए तेनी एवी व्यवस्था करी हती के, जे माणस नगरमां वहेपार करवा आवे तेनी पासेथी ते वेश्या एक हजारने आठ सोना म्होर लहे. तेथी ए वेश्याए वीरदासने बोलाववा माटे एक दासीने मोकली. पण वीरदासे तो “ अमे स्वदारार्थी संतोष पामेला ठीए. ” एम कहीने तेने काढी मूकी. पठी राजाए हरिणीनी करी आपेली व्यवस्था दासीए वीरदासने कही. ते उपरथी तेणे दासीने एक हजार अने आठ सोना म्होरो गणी आपी. पठी दासीए हर्ष पामतां ते लइने हरिणीने आपी एटले ते वेश्याए कळुं. “ म्हारे द्रव्यनो शो खप ठे ? हुं तो गणिका तुं; माटे तुं वीरदासने अहिं तेडी लाव्य. ” हरिणीनां आवां वचन सांचली दासी वीरदासने तेना घर प्रत्ये तेडी लावी अने पठी ते दासी एकांत प्रदेशमां हरिणीने कहेवा लागी के, “ आ शेठना घरने विषे रूपे करीने देवांगनाउठनो पण तिरस्कार करनारी तेनी ब्हेन, स्त्री, के पुत्री ठे; माटे जो हरिणीना सरखा नेत्रवाली

ते स्त्री त्हारी आझा प्रमाणे चालनारी थाय तो तुं पोताना, घरविषे क-
द्वपवेळ उगी ठे एम जाण जे. ”

पढी कपट बुद्धिवाली हरिणीए वातो करता करता वीरदासना
हाथनी आंगलीमांथी तेना नामवाली मुद्रिका (वींटी) तेने रोकवा माटे
लइ लीधी. पढी तेणे ए मुद्रिका दासीने आपीने कांइ कानमां कळुं.
पढी दासीए वीरदासना पन्नावमां जइ त्यां बेठेली नर्मदासुंदरीने
कळुं. “ हे शोचने ! वीरदास शेत अमारा घरनेविषे बेठेला ठे अने त-
मने बोलावे ठे. तेमणे एंधाणने माटे आ मुद्रिका आपी ठे, माटे ऊट
त्यां चालो. ?” वीरदासना नामवाली मुद्रिका जोइने कपटनी अजाण एवी
नर्मदासुंदरी वेश्याना घरप्रत्ये आवी. त्यां दासीए तेने बीजा बारणामां-
थी प्रवेश करावी तरतज चोंयरामां उतारी दीधी.

पढी कृतार्थ मानती एवी ते वेश्याए वीरदासने तेनी मुद्रिका पाठी
आपी एटले अखंडित व्रतवालो ते पोताना पन्नावप्रत्ये आव्यो. त्यां तेणे
नर्मदासुंदरीने न देखवाथी सेवकोने पूव्युं के, “ नर्मदासुंदरी कयां गइ
ठे. ? ” तेउए उत्तर आप्यो के, “ अमे जाणता नथी. ” पढी वीरदासे
घणा उपायो करीने शोधवा मांडी पण जडी नहिं. कळुं ठे के— धूतारा
माणसोए करेला गुप्त कार्यनो पार कयो पुरुष पामी शके ? अर्थात् कोइ पामी
शकतो नथी. पढी वीरदास विचार करवा लाग्यो के, “ जेणे कपटथी
सती स्त्रीतुं हरण कळुं ठे. ते हुं अहिं रहिश, त्यांसुधी तेने केम प्रगट
करशे ? ” एम धारीने ते वीरदास ते देशना वासणो विगेरे अनेक वस्तु-
उंथी वहाण चरी, राजानी आझा लइ नृगुकळ (नरूच) देशप्रत्ये आव्यो.
त्यां तेणे उपायने जाणनारा अने उपासक एवा जिनदास नामना पो-
ताना मित्रने सर्व वात कही तेने तुरत म्लेह देशप्रत्ये मोकळ्यो; तेथी
ते जिनदास नर्मदासुंदरीने अर्थे केटलीक सामग्री लइ ते देशप्रत्ये गयो.

हवे वीरदासपोताना देश तरफ गया पढी धनने अर्थे हणायला मन-
वाली हरिणी वेश्याए नर्मदासुंदरीने कळुं. “ हे चड्रे ! तुं वेश्यापणुं अंगी-
कार करीने पोतानो जन्म सफल कर अने इंद्रने उर्वशीनी पेटे राजाने
मानिती था. ” गणिकानां आवां वचनरूप अग्निथी जाणे वलती होय
नहिं शुं ? एम पोताना हाथने धूणावती एवी नर्मदासुंदरीए उत्तर

आप्यो के “ अरे ! हुं जीवुं त्यांसुधीमां म्हारा शीलव्रतरूप माणिक्यने ग्रहण करवा कोण समर्थ ठे ? ” वेश्याए कळुं, पृथ्वीने विषे अमारो जन्म सफल ठे, कारण अमे अहिं रह्या ठता इच्छित जोगने जोगवीए ठीए. नर्मदासुंदरीए कळुं, “ त्हारा विना बीजुं कोण आ प्रकारना सुखे करीने पोताना आत्माने कळ्याणशी ब्रष्ट करे ? जे बालक (मूर्ख) होय तेज मणि आपीने चणाने खरीद करे ठे. ” आवां नर्मदासुंदरीनां वचन सांजलीने अत्यंत क्रोध पामेदी हरिणीए पोतानुं इच्छित कार्य करवाने अर्थे जड (लोडुं) जेम चिंतामणि रत्नने मारे तेम तेने मारी एटले नर्मदासुंदरीए पंच नवकारनुं स्मरण कळुं, के जेना प्रजावशी हरिणी गणिका अकस्मात् मृत्यु पामी.

हवे वेश्याना मरण पठी तेना स्थानने अंगीकार करवा माटे राजाए प्रधाननी साथे नर्मदासुंदरीने कहेराव्युं एटले प्रचुपणाने विषे पोतानी इष्ठाशी नाशी जवाना उपायनो विचार करीने ते नर्मदासुंदरीए हरि जेम पोतानुं स्त्रीपणुं माने तेम राजाना हुकमने मान्य कळ्यो.

पठी प्रधानना मुखशी नर्मदासुंदरीना सौंदर्यादि गुणोने सांजली उत्सुकवंत थएला राजाए तेने बोलाववा माटे पालखी मोकली. महासमृद्धिवाला राजाना सेवको नर्मदासुंदरीने पालखीमां बेसारी अने मस्तक उपर ठत्र धारण करी जेटलामां राजानी पासे लइ जायठे तेटलामां “ शीलरक्षाने अर्थे गाडां थवुं ए ऊषधरूप ठे. ” एम विचार करीने तेणे नगरनी म्होटी पथ्यरनी बांधेली खालमां पडतुं मूक्युं. पठी “ आ मलियागर चंदननो लेप करुं. ” एम कहेती एवी ते महासती जाणे लोहनुं कवच धारण करती होय नहिं शुं ? एम पोताना सर्व अंगने विषे कादवनो लेप करवा लागी अने सर्व लोकोना समक्ष पोतानां वस्त्रोने पांढडांनी पेठे फाडवा लागी. वली ते महासती मंत्रवादीनी पेठे शीलव्रत रूप जीवितने नाश करनारा राजपुरुष रूप सर्पोने त्रास पमाडवा माटे तेजना सामे धूल उराडवा लागी अने व्यंतरोशी पण न निवारण थइ शके एवी जयंकर आकृतिने धारण करी पोताना शौर्यने लीधे अपूर्व एवुं नृत्य करवा लागी. आ वात राजाए सांजलीने पोताना मांजिको मोकळ्या. तेजने पण महासती नर्मदासुंदरीए कुतराजने पथ्यरा

मारवानीपेठे पथ्यराज मारीने दूर काढ्या. पठी पथ्यर फेंकवाथी लोकोए दूर त्यजी दीधेली ते महासती पांदडांथी विटलायला वंटोलीयानी पेठे बालकोथी विंटलायली ठती नगरने विषे जमवा लागी.

हवे एकदिवस जिनेश्वरना रासने गाती, बालकोना समूहथी विंटलाएली अने फाटेला वस्त्रना ककडाने धारण करती तेमहासतीने पेला जिनदासे दीठी एटले दयायुक्त थइ गयुं ठे हृदय जेनुं एवा तेणे आगल जइने नर्मदासुंदरीने पूब्युं. “हे जडे! तुं कोण बुं? व्यंतरोनी देवी ठे? अथवा जिनेश्वर जक्त ठे तेमनेकहे. ? नर्मदासुंदरीए उत्तर आप्यो के, जोतुं जैन होय तो मने एकांतमां पूबजे; पण अत्यारे आ थएला रंगना जंगरूप वैर करीश नहीं ” पठी बीजे दिवसे वायु जेम पांदडाने विखेरी नाखे तेम बालकोने पथ्यर विगेरेथी मारीने दूर काढी मूकी पोते नर्मदासुंदरी कोइ एक वनना एकांत प्रदेशमां जिनेश्वरनी स्तुति करवा लागी. एवामां तेना पाठल पाठल जिनदासे आवीने हाथ जोडीने पूब्युं के, “ हे जडे! धर्मने विषे एक मनवाली तुं कोण बुं?” नर्मदासुंदरीए तेने श्रावक जाणीने पोतानी सर्व वात कही, तेथी हर्ष पामीने तेणे कहुं. “वहु सारुं थयुं के जे में तने आजे दीठी; कारण के हे वंत्से! म्हारा मित्र बीरदासे मने जरूचथी अहिं त्हारी शोधने माटेज मोकलेलो ठे तो हवे खेद पामीश नहीं सर्व सारुं थशे, कारण समयने अनुसारी बुद्धिने शुं असाध्य होय ठे? हे जडे! हवे आजे पण त्हारे राजमार्गमां हाथणीनी पेठे फरतां फरतांवेहेपारीजना वासण विगेरेने फोडवां.” आ प्रकारे संकेत करीने जिनदास नगरमां आव्यो अने नर्मदासुंदरी पण गांडी थइनेसंकेतप्रमाणे सर्व वेहेपारीजना वासण विगेरेने फोडवा लागी. एवामां राजसत्तामांगयेला जिनदासने राजाए कृपाथी कहुं के, “अरे! जूतनीपेठे गांडी थएली आ स्त्रीए वांदरी जेम बगीचाने उपद्रव करे तेम सर्व नगरने विषे उपद्रव कख्यो ठे; माटे उपद्रवथी अनर्थने करनारी तेने चित्रणीनी पेठे समुद्रने सामे तीर लइ जाउं. ” राजानी आवी आज्ञाथी जिनदास नर्मदासुंदरीने सांकलवडे बांधीने वैद्य जेम दिव्य औपधीने लइ जाय तेम लइने चाढ्यो. पठी तेणे कादवमांथी जडेला चिंतामणि रत्नना सरखी दुःप्राप्य एवी नर्मदासुंदरीने समुद्रनां

कांठे लइ जइ आनंदपूर्वक स्नान करावी रेशमी वस्त्र धारण कराव्यां. त्यांथी महामूख्यवाला पात्रनी पेठे वहाणमां बेसारी त्रगुकड देशमां थइ वीरदास पीत्राइसहित नर्मदापुर प्रत्ये आव्यो. पुत्रीने आवी जाणी सहदेव पिता विगेरे अनेक संबंधीउं मलवामाटे सामा गया. तेउने प्रणाम करीने तेमज कंठे वलगीने महासती घणुं रुदन करवा लागी. ऋषजसेन विगेरे पण जीवती एवी पुत्रीने जाणी घणोज हर्षे पाम्या. अने तेनो मंगलाचार पूर्वक फरीथी जन्म महोत्सव कस्यो. वली जैन-मंदिरोमां महापूजापूर्वक साधर्मिवात्सल्य विगेरे धर्मनां कार्यों कस्या.

एवामां दशपूर्वधारी आर्यसुहस्ति नामे आचार्य विहार करता करता नर्मदापुर नगरमां आव्या एटले माता, पिता अने पित्राइउंसहित नर्मदासुंदरी दूरकस्या ठे जव जेमणे एवा ते साधुउने वंदन करवा माटे गइ. त्यां गुरुए धर्मलाज आपी उपदेश दीधो. देशना पूर्ण थया पठी वीरदासे गुरुने प्रणाम करीने पूब्युं के, “ हे प्रजो ! आ नर्मदासुंदरीए पूर्वजवने विषे एवुं शुं कर्म कस्युं हतुं के, जे आ जवने विषे निदोष ठता पण दुःखना पात्ररूप थइ ? ” गुरुए श्रुतोपयोगथी जाणीने उत्तर आप्यो के, “ आ जन्तुक्षेत्रने विषे जाणे पृथ्वी जरवानो मानदंड होय नहीं शुं ? एवो विंध्याचल नामे पर्वत ठे. ते पर्वतमांथी नीकलेली आ तटी नामनी नदी के जेने अन्यदर्शनी लोको “ नर्मदा ” कहे ठे. एक दिवस कायोत्सर्ग करीने उजा रहेला धर्मरुचि नामना मुनिने छेषवाली ते नर्मदाए उपसर्गो कस्या; परंतु ज्यारे ते मुनि जरा पण चलायमान थया नहीं, त्यारे तो उलटी ते नर्मदा सम्यक्दृष्टिवाली थइ गइ. तेज नर्मदा मृत्यु पामीने आ जवने विषे त्हारी नर्मदासुंदरी नामे पुत्री थइ ठे. पूर्वना अज्यासथीज ते आ पुत्री स्नान दोहदे करीने वृद्धि पामेली हती अने साधुने करेला उपसर्गरूप दूराचरणथी दुःख पामी हती.”

पठी उत्पन्न थयुं ठे जाति स्मरण ज्ञान जेने एवी ते नर्मदासुंदरीए मुनिनी पासे दीक्षा लीधी. पठी केटलक दहाडे तपनुं आचरण करती एवी ते महासतीने उज्वल एवुं श्रवधिज्ञान उत्पन्न थयुं. अनुक्रमे प्रवर्तिनी पद पामी तपना आचरणथी दूर्बल जणाती ते साध्वी अनुक्रमे विहार करती करती रुपचंद्र नगर प्रत्ये आवी पहोची. त्यां अनेक व्रतोने

धारण करनारी साध्वीउना समूहथी विंटलाएली ते महासती नर्मदासुंदरी पोतानी सासु ऋषिदत्ताए करावेला उपाश्रयमां घणा दिवस रही. त्यां ते हमेशां कर्मना मर्मने प्रगट करनारी धर्मदेशना देती हती के जेने ऋषिदत्तासहित महेश्वरदत्त सांचलवा आवतो हतो.

एक दिवसे नर्मदासुंदरीए वैराग्य उत्पन्न करवामां औषधरूप सर्व स्वरनुं लक्षण महेश्वरदत्तने कछुं. ते उपरथी पस्तावो करता एवा तेणे जाएथुं के, “ निश्चय आज म्हारी प्रिया हती. अरे ! अविवेकथी कलंकीत थएला अधर्मी अने अधम एवा मने धिक्कार ठे के, जे में सती एवी प्रियाने वनमां एकली मूकी हती. अरे ! शीलवती एवी प्रियाने दूषण पमाडवाथीज हुं निर्जागी बन्यो तुं. अरे ! आ लोकमां म्हारा सरखो बीजो कोइ पापी माणस हशे नहीं. ” आवी रीते पस्तावो करता एवा ते महेश्वरदत्तने प्रवर्तिनी एवी नर्मदासुंदरीए कृपाथी कछुं, “ हे ऋद्र ! तेज हुं नर्मदासुंदरी तुं; माटे तुं शोक करीश नहीं, कारण के सर्वे प्राणिउं पोतपोताना कर्म करीनेज सुख दुःख जोगवे ठे, तेमां कोइ कोइनो दोष नथी. ” पठी स्फुरीत एवा वैराग्ये करीने प्रकाशित थएला महेश्वरदत्ते तेनी पासे क्षमा मागी अने आर्यसुहस्ति आचार्य पासे जइने दीक्षा लीधी. ऋषिदत्ताए पण संसारथी वैराग्य पामीने चारित्र ग्रहण कछुं. वने जणा तपश्चर्या करीने स्वर्गसंपत्तिने पाम्यां. नर्मदासुंदरीए पण अधिज्ञानथी आयुष्य पूर्ण थयुं जाणी अनशन व्रत अंगीकार करीने समाधिए मृत्यु पामीने ते देवलोकमां गइ. त्यांथी महा विदेह क्षेत्रमां च्यवी, राज्यलक्ष्मीने जोगवी, दीक्षा धारण करी अने आठ कर्मनो क्षय करी निर्मल एवा शीलव्रतना योगथी अंतेमोक्ष पामशे.

॥ नर्मदासुंदरीनी कथा समाप्ता ॥

अथ रतिसुंदरीनी कथा ॥

आ जरतक्षेत्रने विषे जाणे लक्ष्मीनुं संकेतस्थान होय नहिं शुं? एवुं साकेतपुर नामे नगर ठे. जे नगरना वहेपारीनी स्त्रीउना मुख चंद्रथी पण अधिक कांतिवाला शोचता हता. ते नगरमां शत्रुउंरूप हाथीने नाश करवामां केशरीसिंहना सरखो महा पराक्रमी अने जेना खड्गथी मरा-

एला शत्रुरूप हाथीना कुंजस्थलमांथी निकलेलां मुक्ताफल जाणे आकाशमां रहेला ताराउज होय नहिं शुं ? एम शोचता हता एवो नरकेसरी नामे राजा राज्य करतो हतो. ते राजाने कल्याणरूप गोत्रजनी लक्ष्मीना विलासने विषेज धारण कस्यो ठे आदर जेणे एवी कमलसुंदरी नामनी स्त्री हती. तेउने पवित्र आत्मावादी अने जाणे विधाताए पोतानी सृजवारूप कलानी चातुरी देखाडवा माटेज सौंदर्यनी लक्ष्मीना सरखी बनावेली होय नहिं शुं ? एवी रतिसुंदरी नामनी पुत्री हती.

एक दिवस ताराउंथी विंटलाएली चंद्रलेखानी पेठे सखिउंथी विंटलाएली रतिसुंदरीए गुणश्री नामनी प्रवर्तिनीने वंदना करी एटले ते साध्वीए अमृतना सरखी मधुरवाणीए करीने तेने मुक्ताफलना हारसरखी उज्वल धर्मदेशना दीधी अने कळुं के, “मेरु पर्वतना सरखा दुर्ध्वज मनुष्य जन्मने पामीने बुद्धिवान् माणसोए धर्मरत्नने ग्रहण करवुं. रत्नशी नरेलो चंडार प्राप्त थये ठते पण मूर्ख पुरुष जेम कोडीने खोले ठे तेमज मोक्षफलने आपनारो आ मनुष्यजव प्राप्त थये ठते अज्ञानी पुरुष जोगूनी इष्टा करे ठे; माटे हे जडे ! तुं सम्यक्त्वने ग्रहण कर अने संयमने पाळ्य. वली जीवितपर्यंत निर्मल एवा तपनुं आचरण करी संसारसमुद्रना अंतने पाम्य. तपरूप अग्निशी तपेलो अने शीलव्रतरूप निर्मल जलशी सिंचित थएलो जीव तपावेला सुवर्णनी पेठे कर्मना मेलने धोइ नाखे ठे; माटे हे राजपुत्री ! तुं ज्यांसुधी जीव त्यांसुधी जिनेश्वरना धर्मने विषे यत्न कर.” आ प्रकारे प्रवर्तिनीना मुखरूप चंद्रशी धर्मोपदेशरूप अमृतनुं पान करी उत्साहवंत थएली ज्ञानदृष्टिवाली राजपुत्रीए कळुं. “ तमे मने आ दोषरहित धर्मोपदेश दीधो ए बहु सारुं कळुं; परंतु हुं प्रमादी होवाथी आ प्रकारनां व्रत धारण करवाने समर्थ नथी; माटे म्हारा उपर प्रसन्न थइने दमन करवायोग्य बलदने चारनी पेठे गृहस्थाश्रमीने योग्य अने संसारसमुद्रमांथी तारवाने नावरूप धर्मनो युक्तिशी उपदेश करो. ”

पठी प्रवर्तिनीए राजपुत्री रतिसुंदरीने सम्यक्त्वरूप व्रत आपीने कळुं. “ हे वत्से ! शीलव्रत पालवुं ए स्त्रीउंनो उत्तम धर्म ठे अने ते एज के परपुरुषनो त्याग करवारूप शीलव्रत पोते पालवुं अने वीजाउं पासे प-

लावतुं, जेथी करीने स्त्रीउनी कीर्ति आ लोकमां सूर्य चंद्र रहे त्यांसुधी स्थिर थाय अने परलोकमां कल्याणना स्थानरूप मोक्ष पण प्राप्त थाय. मेघथी लताना अंकुरोनी पेठे शीलव्रतना प्रज्ञावथी आ जवने विषे उत्तम कुलनी स्त्रीउना सर्व मनोरथ सिद्ध थाय ठे. राजाउने परलोकमां आ संसारसंबंधी दुःख दुर्गतिनां अनेक संकटो घणाकाल सुधी सहन करवां पडे ठे; माटे तुं वज्रना सरखी दृढ अइने परंपराथी मुक्तिने आपनारा सम्यक्त्व व्रतने पाळ्य. ” आवां प्रवर्तिनां वचन सांचली उद्वास पाम्या ठे रोमराय जेना एवी रतिसुंदरीए घणा हर्षथी नियमने अंगीकार कस्यो.

हवे नरकेसरी राजाए पोताना कंइ कार्यने अर्थे मोकलेलो दूत चंद्रराजाना नंदन नगरमां गयो. त्यां देशना समाचार कहेवाने वखते चंद्रराजाए दूतना मूखथी रतिसुंदरीना उत्तम रूपनी वात सांचली एटले अनुरागथी कामित थएला तेणे रतिसुंदरीनुं मागुं करवा माटे पोताना प्रधानने नरकेसरी राजापासे मोकळ्यो. नरकेसरी राजाए पण योग्य संबंध मानी जेम दळे पोतानी पुत्री रोहिणीनो संबंध चंद्रनी साथे कस्यो हतो तेम रतिसुंदरीनो संबंध चंद्रराजा साथे कस्यो. पठी शुभ दिवसे महासमृद्धिसहित तेणे रतिसुंदरीने महासंपत्तिवाला नंदनपुरमां मोकली; त्यां ते लक्ष्मी जेम कृष्णने वरी हती तेम चंद्रराजाने वरी. उत्तम मुहूर्त्तमां तेउनो धन्य विवाह थये ठते मनोहर एवा नंदनपुरमां अत्यंत आनंद आपनारो महोत्सव थयो. नगरवासी जनो पण रतिसुंदरीना स्वरूपने जोइ आश्चर्यथी कहेवा लाग्या के, “ शुं आ कोइ देवी, विद्याधरी के नागकन्या ठे ? ” आवी ज्योत्स्नारूप प्रियाथी अलंकृत थएलो कृत्रियरूप नक्षत्रोनो नायक चंद्रराजा सर्व थकी अधिक शोचवा लाग्यो.

एक दिवस कुरुदेशना बलवंत महेंद्रसिंह राजाए सिंह जेम सिंह उपर संदेशो मोकले तेम चंद्रराजाने दूत मोकलीने कहेवराव्युं के, “ हे देव ! सूर्यनी साथे कमलोनी पेठे तमारी साथे अमारी प्रीति घणा कालथी चालती आवेली ठे. जे पुत्रो पोताना पूर्वजोए मेलवेला महिमाना स्थानरूप संबंधने लोपता नथी तेज पुत्रोने कुलनो उद्योत करनारा जाणवा. वली अखंड रीते सौजन्यपणुं धारण करता एवा तमारे पोतानुं कार्य निश्चय अमारार्थीज साधवा योग्य ठे. वधारे शुं कहीए ? परंतु

नवोढा एवी रतिसुंदरी अमने जेटमां आपो के, जेथी अमे तेनो सत्कार करीए. कारण जेनी साथे प्रीति होय तेना गौरवपणाने अर्थे प्रिया पण आपी शकाय ठे. जुं के वसिष्ठे आदर करेली अरुंधती कोने मानवा योग्य नथी ?” दूतनां आवां वचन सांजली चंद्रराजाए जरा हसीने कहुं. “ चंद्रज्योत्स्नाना सरखा सुजन मनुष्यो कोने वहाला नथी थता ? कहुं ठे के— परोपकार, मैत्री, दाक्षिण्य, प्रियन्नाषण, सौशील्य, विनय अने त्यान (दान) एटला सज्जन पुरुषोना गुणो ठे. हे दूत ! त्हारा राजाए मने आ सारुं कहुं ठे. कुलिन पुरुषो समुद्रनी पेठे पोतानी मर्यादा लोपता नथी. हे दूत ! अमे जे तने कहीए ते तुं त्हारा राजाने कहेजे के, जीवितनी याचना करवानी पेठे देवी रतिसुंदरीनी याचना करवी ए पण प्रीतिनुं लक्षण नथी. ” दूते कहुं. “ तमारे महेंद्रसिंह महाराजानी आज्ञा लोपवी ए योग्य नथी; कारण के कोमलपणाथी साधी सकाय एवा अर्थ (प्रयोजन) ने विषे कठोरपणुं राखवुं ए विवेकीपणुं कहेवाय नहीं. मर्यादाने लोपता एवा समुद्रने कोनाथी रोकी शकाय ? वली क्षोत्र पामेला समुद्र ठते पाल बांधवाने कयो पुरुष समर्थ थाय ? माटे तमारा हितने अर्थे ते महाराजानी इच्छा पूर्ण करो. ” आवां दूतनां वचन सांजलीने क्रोधथी राता थइ गएला चंद्रराजाए तेने कहुं. “ अरे दूत ! तें बहु सारुं कहुं. शुं बीजाउनी स्त्रीउने मागनारो ते त्हारो कुलीन राजा पोतानी स्त्रीने बीजाना घरने विषे मोकले ठे खरो ? सर्पराज जीवता ठता तेना मस्तक उपर रहेलो मणि कोनाथी ग्रहण करी शकाय तेम ठे ? ” दूते फरीथी कहुं. “ हे ऋपति ! तत्व वचन सांजलो. जेम तेम करीने पण आत्म रक्षण करवुं. ए राजनीतिना वचननुं स्मरण करो. वली कहुं ठे के— सेवकथी द्रव्यनुं रक्षण करवुं. सेवकथी अने द्रव्यथी स्त्रीनुं रक्षण करवुं. परंतु आत्मानुं तो सेवक, द्रव्य अने स्त्रीथी पण रक्षण करवुं. ” इत्यादि वचन कहेता एवा ते दूतने कृपण माणस जेम चीखारीने काढी मूके तेम चंद्रराजाना सेवकोए ते दूतने गले पकडीने काढी मूक्यो.

पठी ते दूते महेंद्रसिंह ऋपति पासे जइने पोतानी सर्व वात निवेदन करी एटले ते मर्यादा मूकेला समुद्रनी पेठे पोतानुं असंख्य सैन्य वइ

चंद्र राजा उपर चढ़ी आव्यो; तेथी क्रोधे करीने व्याकुल थएलो चंद्र राजा पण तेना सामो थयो. अनुक्रमे बन्ने सेनानुं युद्ध थतां थतां केशरीसिंहनी पेटे ते बन्ने राजानुं पण युद्ध चाढ्युं. पढी जाग्यना वशथी वृद्धि पामेला महेंद्रसिंहे राहु जेम चंद्रने ग्रहण करे तेम जीवता एवा चंद्रराजाने पकडीने बांध्यो. पढी नासता एवा चंद्रराजाना सैन्य-मां नासी जती एवी रतिसुंदरीने पारधी जेम मगलीने पकडी ले तेम महेंद्रसिंहे पकडी लीधी.

पढी रतिसुंदरीना लाजथी संतोष पामेलो महेंद्रसिंह चंद्रराजाने ठोडी दइ पोताना नगर प्रत्ये आव्यो. त्यां कामरूप जिह्वथी पीडा पामतो ए-वो ते रतिसुंदरीने कहेवा लाग्यो के, “ हे सुत्रु! जे दिवसे दूतना मुख-थकी त्हारा रूपनुं वर्णन सांजळ्युं ठे तेज दिवसथी मालतीने विषे त्रम-रनी पेटे म्हारुं मन त्हारे विषे उत्साहवंत थयुं ठे. हे जडे! में त्हारा माटे आ आरंज कस्यो हतो; माटे हवे सर्व स्त्रीउमां पट्टराणीपदने स्वीकारी म्हारो मनोरथ सफल कर. ” महेंद्रसिंहनां आवां वचन सां-जळी चंद्रप्रिया रतिसुंदरी पोताना मनमां विचार करवा लागी के, “अरे! धिक्कार ठे म्हारा रूपने, के जेथी फलवाला वृद्धनी पेटे प्राणनाथनीआवी दुर्दशा थइ. आ दुष्ट आचारवालो कामी, जेम जुगारी जुगटाने विषे उत्साह पामे तेम म्हारे विषे उत्साह पामेलो ठे, तो हवे म्हारे कसाइने त्यां बांधेला बकरानी पेटे जीवितरूप शीलनुं शी रीते रक्षण करवुं ? हा ! प्राणसंकटने विषे काल विलंब करवो ए श्रेयकारी ठे. ” एवां नीतिनां वचननुं स्मरण करी रतिसुंदरीए नम्रपणाथी महेंद्रसिंहने कळ्युं. “ हे नरकुंजर ! तमे मने घणी प्रीतिवाली जाणी ठे; माटे जो ना न कहो तो हुं तमारी पासे कंइ पण मागणी करुं. ” महेंद्रसिंहे कळ्युं. “ हे रंजोरु ! एवी शी प्रार्थना ठे ते कहे ? कारण में त्हारा माटे प्राणने पण तृणसमान गणेलो ठे. हे सुत्रु ! जे मस्तक आपवा तैयार थाय ठे, तेनी पासे नेत्रनी प्रार्थना करवी रहेतीज नथी; माटे हुं त्हारा दुर्ध्वज मनोरथने पूर्ण क-रीश. ” रतिसुंदरीए कळ्युं. “ म्हारे परपुरुषनी साथे विषयसुख जोगववुं नहीं एवो नियम ठे; माटे तमे चार माससुधी म्हारा ब्रह्मव्रत (शीलव्रत) नो जंग करशो नहीं, ए म्हारी प्रार्थना ठे. ” महेंद्रसिंहे कळ्युं. “ हे वरा-

नने ! त्हारुं वचन मने वज्रपातथी पण वधारे दारुण लाग्युं ठे; तो पण ते त्हारी आज्ञाने हुं फेरवीश नहीं. ” दुःखरूप समुद्रमां रुबेली रतिसुंदरी महेंद्रसिंहना वचनरूप द्वीप (बेट) ने पामीने सूर्यना तापथी तपायमान थएलो माणस जेम वृद्धनी ठायाने पामीने हर्षे पामे तेम प्रसन्न थइ. महेंद्रसिंह पण “ चार मास पठी म्हाराज हाथमां ठे. ” एवो विचार करीने चूमिमां डाटी राखेला ड्रव्यवाला गरीब माणसनी पेठे मनमां हर्षे पामवा लाग्यो. पठी निरंतर आंबील अने उपवास विगेरे तपना कृत्यथी पोताना शरीरनुं शोषण करती तथा त्याग कस्या ठे स्नान, अंगराग अने आचूषण जेणे एवी ते रतिसुंदरी शिथील स्तनवाली, ग्लानी पामेला मुखकमलवाली, सुकाइ गएला रुधिर, मांस अने नासिकाना अग्रजागवाली तथा कठोर केशवाली थइ गइ.

एक दिवस मेलथी श्याम बनी गयेली, कार्यने विषे जयंकर अने हिमथी बली गयेली कमलीनीना सरखी ते रतिसुंदरीने जोइने राजा महेंद्रसिंहे पूब्युं. “ हे मृगाक्षि ! त्हारी आवी अवस्था केम थइ गइ ? शुं त्हारा शरीरने विषे कंइ रोग उत्पन्न थयो ठे के चित्तने विषे कंइ पण दुःख उत्पन्न थयुं ठे ? ” रतिसुंदरीए उत्तर आप्यो. “ हे देव ! में आ फलरहित एवुं व्रत वैराग्यथी धारण कखुं ठे; एथीज फागण मासना वननी पेठे म्हारुं शरीर सूकाइ गयुं ठे. हे महाराज ! हवे म्हारे जेम तेम करीने आ व्रत पूर्ण करवुं ठे; कारण के व्रतनो जंग करवाथी नरक गति प्राप्त थाय ठे. ”

महेंद्रसिंहे फरीथी पूब्युं. “तने आवो वैराग्यनो हेतु शाथी उत्पन्न थयो के, जेने लीधे तें पुष्पनी मालानी पेठे जोगववा योग्य आ शरीर तप रूप अग्निमां फेंकी दीधुं ? ” पतिव्रता रतिसुंदरीए कखुं. “ हे राजेंद्र ! प्रथम शेकडो दोषवाळुं तेमां पण एक वैराग्यने बंधन करनारुं आ म्हारुं शरीर जुळ के, जेना नवद्वारमांथी स्नायु, रुधिर, मांस, चरवी, हाडकां, पित्त, विष्टा, मूत्र अने श्लेष्मने लीधे दुर्गंध निकले ठे. वली ते शरीर वारंवार स्नान, सुगंधी चंदन अने धूप विगेरेथी संस्कार कस्या ठता पण पोतानी दुर्गंधताने ठोडतुं नथी. तेमज ए शरीरनी अंदर अने वहार विविध प्रकारना उपचार करीये तोपण खल पुरुषने करेला

उपकारनी पेठे ते ते विरूपपणुं पामेला देखाय ठे. फक्त उपरशीज मनोहर देखातुं पण अंदरशी तो अपवित्रताना समुद्र सरखुं आ शरीर गधेडाना ठाणनी पेठे कोने वैराग्यना कारणरूप नशी थतुं ? वढी बीजा पण आ तुड शरीरना घणा दोषो ठे; तो पढी कया वैराग्यवंत पुरुषो किंपाकवृद्धना फलना सरखा आ देहने विषे मोह पामे ? ” आ प्रकारनी रतिसुंदरीनी वैराग्यवाढी देशनाशी पण जेम वर्षादनी धाराशी काला पठरनो पर्वत नरम थाय नहीं तेम महेंद्रसिंह पोताना विचारशी नरम थयो नहीं; परंतु ते तो उलटो पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ तपशी दुर्बल अइ गएली आ रतिसुंदरी तप पूर्ण थया पढी हती तेवी अशे. ” एम धारीने ते “ हे मुग्धे ! खेद न पाम्य अने त्हारो नियम पूर्ण कर. ” एवुं कहीने हसतो ठतो पाठो चाळ्यो गयो.

व्रत पूर्ण थयुं एटले पारणाने अंते राजा महेंद्रसिंहे रतिसुंदरीने कळुं. “ हे ऋद्धे ! आजे त्हारो संग करवाने हुं घणो उत्साहवंत थयो तुं. ” रतिसुंदरीए कळुं. “ हे देव ! सर्व प्राणीजने पोतानो स्वार्थ बलीष्ट होय ठे. आजे में घणा दिवसे स्निग्ध अन्न खाधुं ठे, तेथी म्हारुं शरीर आकुल व्याकुल थाय ठे; माथुं दुःखे ठे; ठातिमां शूल आवे ठे अने शरीरना सर्वे सांधाउं तूटे ठे. ” आ प्रमाणे कहीने ते रतिसुंदरीए गुप्त रीते मदनफल मुखमां नाखी खाधेलुं अन्न उंकी काळ्युं अने पढी राजाने कळुं. “ हे राजन् ! आ शरीरनुं कृतघ्नपणुं जुउं के, जेणे में मनोहर जोजन कळुं हतुं, तेने पण ऋणवारमां अपवित्र करी नाख्युं. आ पदार्थने बालक बुद्धिवाला त्हारा विना बीजो कयो चूख्यो पुरुष खावानी इडा करे ? ” महेंद्रसिंहे कळुं. “ तुं एम केम कहे ठे ? ” महासतीए उत्तर आप्यो के, “ आ प्रत्यक्ष दाखलो मळ्या ठता हवे कहेवा मात्रशी शुं ? अन्य पुरुषे जोगवेढी स्त्रीशी बीजुं शुं निंदित ठे ? अने तेवी स्त्रीनी इडा करनार तुं पण निंदाना पात्ररूप केम नहिं थाय. ? ”

राजाए कळुं. हे सुंदरी ! ते सर्व वात हुं जाण्युं तुं, तो पण प्रीतिनी अधिकताने लीधेज त्हारो संग करवाने लोजायेलो तुं. महासतीए कळुं. “ आ रूपरहित थयेला अंगने विषे हवे राग श्यो ? ” पढी रतिसुंदरीना नेत्रना श्याम रंगशी प्रीतिवाढा थएला राजाए फरीशी कळुं. “ त-

पत्नी शुष्क थएला एवाय पण देहने विषे आ त्हांरां बन्ने नेत्र जीर्णपात्रमां रहेला रत्ननी पेठे त्रण जगत्मां अमूढ्यपणुं पाम्यां ठे. ” राजानां आवां वचन सांजली शील रक्षाने अर्थे बीजा कोइ उपायने न जाणती एवी ते महासतीए पोतानां बन्ने नेत्रोने खेंची काढीने तत्काल राजीने अर्पण कऱ्यां. ते जोइने चमत्कार पामेला अने मूकाइ गयुं ठे रागरूप सर्पनुं जेर जेने एवा तथा वृद्धि पाम्यो ठे संवेग जेने एवा ते राजाए संजमथी तेने कऱ्युं के, “ अरे ! कुशोदरी ! तें आ दारुण कर्म केम कऱ्युं ? अने म्हारा महा दुःखना कारणरूप केम थइ ? ” रतिसुंदरीए कऱ्युं. “ हे देव ! रोगी माणसने तिदण औषधनी पेठे आ म्हारुं कृत्य आपणा बन्नेना सुखनुं कारण जाणो. ! ”

पठी रतिसुंदरीए देशनावडे करीने धर्मने विषे स्थिर करेला अने वैराग्य पामेला ते राजाए तेनी क्षमा मागी. पठी शीलव्रतना प्रजावथी शासनदेवीए ते रतिसुंदरीनां नेत्र फरीथी मनोहर कऱ्यां. पठी महेंद्रसिंहे पोताना प्रधाननी साथे रतिसुंदरीने नंदनपुरने विषे मोकलावी अने चंद्रराजाने कहाव्युं के, “ रतिसुंदरी म्हारी ब्हेन ठे. ” चंद्रराजाए वखाणेला रतिसुंदरी पण पोताना निर्मल शीलने पालीने अनुक्रमे मोक्ष सुख पामशे.

॥ इति रतिसुंदरीनी कथा समाप्ता ॥

हवे पतिए त्याग करेली महासतीर्जना शीलनुं माहात्म्य कहे ठे.

ऋषिदत्ता	द्वदंती	कमला	च	कलावती	विमलसीला
रिसिदत्ता	द्वदंती,	कमला	थं	कलावई	विमलसीला

नामग्रहणजलेनापि

कलिमलप्रक्षालनं

कुरुत

नामग्रहणजलेणवि, कलिर्मलपखाजणं कुणह ॥ ५५ ॥

शब्दार्थ— (विमलसीला के०) निर्मल ठे शीलव्रत जेनुं एवी (रिसिदत्ता के०) ऋषिदत्ता (द्वदंती के०) द्वदंती (कमला के०) कमला (य के०) अने (कलावई के०) कलावती, ए सर्वे जयवंती वत्तो. हे जव्यजीवो ! ते सर्व शीलव्रत धारण करनारी महासतीर्जना (नामग्रहणजलेणवि के०) नाम ग्रहणरूप जले करीने पण (कलि-

मंलपरकालाणं के०) कलियुगना अथवा क्लेशना पापने प्रह्लादन (कुं
एह के०) करो, अर्थात् धोइ नाखो. ॥ ५५ ॥

विशेषार्थ— हे ऋष्यजनों ! वली निर्मल शीलवंत एवी हरिषेण ताप-
सनी पुत्री ऋषिदत्ता, ज्ञीमक राजानी पुत्री दवदंती, मेघराजानी पुत्री कम-
ला, अने विजयसेन राजानी पुत्री कलावती ए सर्वे पण जयवंती वत्तो.
हे ऋष्यप्राणिउ ! शीलव्रत धारण करनारी ते सर्व सतीजनां नामग्रहण-
रूप जलेकरीने कलियुगना पापने तमे धोइ नांखो. ॥ ५५ ॥

ऋषिदत्तानी कथा.

आ मध्यदेशने विषे रथमर्दन नामनुं नगर ठे. ज्यां वेपारीजना मं-
दिरने विषे कुबेर पण एक सामान्य वणिकपुत्रनी पेठे शोचतो हतो. त्यां
जेनी खड्गरूप वद्धि शत्रुजनी स्त्रीजनां उंनां एवां पण आंसुए करीने वृद्धि
पामती हती एवो हेमरथ नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते राजाने
जेना नेत्रथी जाणे लज्जा पामेली हरिणी वननो आश्रय करीनेज रहीं
होय नहिं शुं ? एवी सुयशा नामनी राणी हती. तेजने जेनी कीर्तिरूप स्त्री
वाल उतां पण सर्व दिशाजमां प्रसरी रहीं हती एवो कनकरथ नामनो
महा समर्थ पुत्र हतो.

ते वखते पृथ्वीरूप लक्ष्मीना केशपास सरखी कावेरी नगरीमां सुंदर-
पाणी नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने पतिव्रता स्त्रीजमां आचूषण-
रूप वासुदा नामे स्त्री हती. जेम मेरुपर्वतनी जूमि कटपवेलने प्रगट करे
तेम तेणे रुक्मिणी नामनी पुत्रीने जन्म आप्यो हतो. ते पुत्रीज्यारे अ-
नुक्रमे यौवनावस्थामां आवी पहोची त्यारे सुंदरपाणी राजाए तेनो सं-
बंध कनकरथ राजकुमारनी साथे कस्यो. पठी लग्नना अवसरे पितानी
आज्ञाथी कावेरी नगरी तरफ जता एवा ते कनकरथ राजकुमारे मार्गमां
सिमानाना सर्वे राजाजने पोताने तावे कस्यो. एम अनुक्रमे प्रयाण क-
रता एवा ते राजकुमारे असंख्य वृद्धोथी गाढ एवा एक म्होटा अर-
ण्यमां आवी पडाव कस्यो. एवामां पोते मार्ग जोवाने अगाजथी मोक-
लेला केटलाक सेवकोए आवीने वृद्धनी नीचे वेठेला ते राजकुमारने कस्युं.
“हे देव ! तमारी आज्ञाथी घणे दूर गएला अमोए जाणे क्षमानुं सुख
होय नहिं शुं ? एवुं कमलथी मनोहर एक तलाव दीतुं. अमे जेटलामां

ते तलावने कांठे गया तेटलामां तो चपलनेत्रवाली अने सुद्ध अंगवाली एक स्त्री अमारा जोवामां आवी. पठी ते स्त्री अमने जोइ तत्काल नाशीने विद्याधरीनी पेठे वृद्धोनी घटामां संताइ गइ. अमे तेने घणो वखत खोली; पण दरीद्रिमाणसने चित्रवेलनी पेठे अमने ते प्राप्त थइ नहीं.” कुमार ते सेवकोनी वात सांजली मेघनी गर्जनाथी जेम मोर हर्ष पामे तेम हर्ष पाम्यो अने ते सेवकोए बतावेला मार्गे ते वनमां जवाने चाढ्यो. अनुक्रमे आ-म्रवनमां आवीने कुरंगपक्षिनीपेठे वृद्धोनी घटामां संताइ रहेला कुमारे चंचल नेत्रवाली ते स्त्रीने दीठी एटले विस्मय पामीने ते विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चय मुनिना श्रापथी त्रष्ट थयेली आ कोइ देवांगना हशे! नहिं तो मारवाड सरखा निर्जल देशमां कटपलताना सरखुं स्त्रीरत्न अहिं क्यांथी होय ?” आ प्रकारे स्त्रीनुं रूप जोवार्थी मूढ थइ गएलो ते राजकुमार जेटलामां स्थिर उचो रहीने विचार करे ठे तेटलामां से-नानो गाढशब्द सांजलीने ते स्त्री नासी गइ.

पठी सरोवरने कांठे वृद्धोनी घटामां सेनाने पडाव करावी कामदेव-ना बाणथी व्याप्त थइ गएलो राजकुमार ते स्त्रीने शोधवा माटे वनमां जटकवा लाग्यो. शोध करता बहु दूर गयेला चंचल हृदयवाला कुमारे वनमां उंचा तोरणवाळुं एक देरासर दीठुं एटले “ निश्चय नाशी गयेली कुरंगपक्षिना सरखा नेत्रवाली ते स्त्री आ मंदिरमां हशे. ” एम धारीने राजकुमारे ते देरासरमां प्रवेश कस्यो.

त्यां आदीश्वर प्रभुनी मूर्ति जोइ अचिंतित फल प्राप्त थवार्थी पो-ताना आत्माने धन्य मानता एवा ते राजकुमारे वनना पुष्प विगेरेथी जेटलामां प्रभुनी पूजा करी तेटलामां ज्योत्स्ना सहित चंद्रनीपेठे म्होटी जटावाला कोइ वृद्धमुनि ते कुमारी सहित त्यां आव्या. मुनिनी पुत्री राजकुमारने जोइ विचार करवा लागी के, “ आ कोइ इंद्र, चंद्र अथवा कामदेव ठे.” विस्मित चित्तवाला राजकुमारे जिनेश्वर प्रभुने नमस्कार करीने पठी ते मुनिने प्रणाम कस्यो. मुनिए पण “ दीर्घआयुष्यवालो था. ” एम आशीश आपी. मुनिए राजकुमारने पूठ्युं. “ हे जद्र! तमे कोण ठो? तमारुं कुल शुं ठे? अने तमे क्यांथी आव्या ठो? ते कहो. ” पठी कुमारनी साथे रहेला सेवके कुमारनी सर्व हकीकत कही. कुमारे पण

पोताना नेत्ररूप चकोरने आनंद पमाडवामां चंद्रनी ज्योत्स्ना सरखी कुमारीने जोइ मुनिने पूढ्युं के, “तमे कोण ठो? आ कन्या कोण ठे? अने आ मंदिरने विषे केम रहो ठो?” मुनिए उत्तर आप्यो के, “हे वत्स! आ म्होटी कथा ठे; माटे हुं पूजा करीने आव्या पढी कहीश. ” कुमार “बहुसारु ” एम कहीने बीजा मंडपमां बेठो अने मुनि ते कुमारी सहित प्रभुनुं पूजन करवा गया. ते वखते राजकुमार कुमारीने अने कुमारी राजकुमारने एम परस्पर पोतानां धवल चंचल नेत्रोथी वारंवार जोता हता. प्रभुनी पूजा करी रह्या पढी मुनिए राजकुमारने पोतानी जुंपनीए तेडी जइ त्यां मधुपर्कथी पूजा करी आसन उपर बेसारीने कहुं.

हे वत्स! मंत्रितावति नामनी नगरीने विषे हरिषेण नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने यथार्थ नामवाली प्रियदर्शना नामनी स्त्री हती अने अजितसेन नामनो पुत्र हतो.

एक दिवस दुर्विनीत अश्व उपर चडीने फरवा निकलेला ते राजाने दुष्ट अश्व आ वनमां हरण करी लाव्यो. पढी राजा तेने पिंपलाना वृक्षसाथे वांधीने अश्वथी पण वधारे वेगवालो पोते आ वनमां आव्यो अने तलावने विषे हाथ पग धोइ त्यां बेठेला विश्वचूति नामना साधुने नमस्कार करी नेमनी आगळ बेठो एटले कळ अने महाकळ वंशना ध्वजरूप ते महामुनिए (आदीश्वर प्रभु त्हां कळ्याण करो.) एम आशिष आपी.

पढी राजा अने मुनि परस्पर कुशल समाचार पूढता हता एवामां ते वनने विषे म्होटी कोलाहल शब्द थवा लाग्यो एटले सर्वे आश्रमवासी मुनिउं आश्चर्यथी कहेवा लाग्या के, “आ कोलाहल शेनो थतो हशे?” राजाए तो जाण्युं के, “निश्चय म्हारुं सैन्य म्हारा पगळे आवी प्होच्युं.” पढी तेणे मुनिपासेथी उठीने पोताना सर्व सैन्यने शांत पमानी पोते मुनिनी सेवा करतो ठतो एक मास सुधी त्यांज रह्यो. त्यां तेणे पुण्यरूप समुद्रने वृद्धि पमाडवामां चंद्रसमान श्री आदीश्वर जगवाननुं उंचा तोरणवाळुं आ मंदिर वंधाव्युं. पढी पोतानी नगरी प्रत्ये जवाने प्रयाण करता एवा ते राजाने कुलपति मुनिए सापना केरने उतारवानो एक मंत्र आप्यो.

पढी राज्यनुं पालन करता अने एक दिवस सजामां बेठेला ते हरिषेण राजानी कोइ एक द्वारपाले आवीने विज्ञापना करी के, “ हे देव ! कढ्याणकारी एवी मंगलावती नगरीमां महा तेजवंत प्रियदर्शन नामे राजा राज्य करे ठे. तेने विजलीनी लताना सरखी विद्युत्प्रजा नामे स्त्री ठे. तेउने गुणे करीने पवित्र एवी प्रीतिमति नामनी पुत्री ठे. ते पुत्रीने आजे दुष्ट सापे दंश कख्यो ठे; माटे प्रियदर्शन राजाए तमने खबर कहेवाने माटे मने अहिं मोकख्यो ठे. ” दूतनां आवां वचन सांजली परोपकारी बुद्धिवालो ते हरिषेण राजा वेगवाला हाथी उपर बेसीने मंगलावती नगरी प्रत्ये गयो. त्यां तेणे प्रीतिमतीने सापना जेरथी मुक्त करी. पढी प्रसन्न थएला प्रियदर्शन राजाए पोतानी पुत्री हरिषेण चूपतिनी साथे परणावी. हरिषेण राजा पण तेने परणीने म्होटा उत्सवथी पोतानी नगरी प्रत्ये आव्यो.

केटलोक काल वित्या पढी हरिषेण राजाए युवावस्थामां आवेला पोताना अजितसेन पुत्रने राज्य सांपी पोते स्त्रीसहित विश्वचूति नामना तपस्वी पासे तापसी दीक्षा लइ अखंफित ब्रह्मव्रत पालवा लाग्यो. पढी ते प्रीतिमतिने पांचमे मासे स्त्रीमंत्रनीपेठे लज्जा पमाडनारो गर्ज प्रगट थयो; ते जोइने हरिषेण राजाए स्त्रीने पूठयुं. “ हे नद्रे ! कुल अने शीलने अयोग्य एवो आ गर्ज तने क्यांथी प्रगट थयो ? ” प्रीतिमतिए उत्तर आप्यो के, “ दिक्षा लीधा पहेलानो ठे; परंतु वादलामां रहेला चंद्रनी पेठे हुं तेने जाणी शकी नहीं. ” हरिषेणे कहुं. “ हवे अहिं रहेवाथी आपणे तपस्वीजमां धिक्कार पामशुं; माटे सवार थये बीजा कोइ स्थानके जता रहेवुं. ” आवो विचार करता एवा ते स्त्री पुरुषे रात्री निर्गमन करी. पढी सवारे तेउए जोयुं तो दुष्ट चूते खोदी काढेला घरनीपेठे ते वन तपस्वीज रहित दीठुं एटले आश्चर्यवंत थएला ते स्त्रीपुरुषे पोताना चंचल नेत्रथी चारे तरफ जोवा मांड्यु तो सूकाइ गएला पांढडावाला वृद्धने त्याग करीने जेम पद्धि उडी जाय तेम ते आश्रमने ठोडी दइने ठेवट चाल्या जता एवा एक वृद्ध मुनिने दीठा. हरिषेणे मुनिपासे जइ हाथ जोडीने पूठयुं के “ हे जगवन् ! आ पवित्र एवुं तपोवन तपस्वीज विनानुं शून्य केम थइ गयुं ? ” मुनिए उत्तर आप्यो के, “ हे वत्स ! त-

मारा निन्दित कर्मने जोइ कोठीया माणसनी पेठे तमारो त्याग करीने सर्वे तपस्वीउ वीजा वनमां चाल्या गया ठे.” एम कहीने ते मुनि पण बीजे स्थानके गया.

पढी खेद पामेलो हरिषेण राजा पोताना आश्रममां आव्यो. यति जेम लक्ष्मीनी निंदा करे तेम पोताना कर्मनी निंदा करता एवा ते स्त्री पुरुषे सेंकको वर्षना सरखा दुःख आपनारा बीजा चार मास पण तेज आश्रममां निर्गमन कस्या. पढी पूर्ण मास थये प्रीतिमतीए इच्छित फल आपनारी कदपवेलना सरखी पुत्रीने जन्म आप्यो. “ऋषिउंना प्रसादशीज आ पुत्री आपणने प्राप्त थइ ठे.” एम मानता एवा ते माता पिताए पुत्रीनुं उत्तम अर्थवाळुं “ऋषिदत्ता” एवुं नाम पाळ्युं. पढी प्रीतिमती मरण पामी एटले हरिषेण तापसे ते पुत्रीने पाळी पोशीने आठ वर्षनी करी. पढी “आ रुपवति पुत्रीने कोइ वनचरो उपद्रव करशे.” एवो विचार करीने तेणे पुत्रीना नेत्रमां अदृश्यना कारणरूप अंजन आंज्युं के जेथी तेने कोइ देखी शके नहीं.

(श्री आदीश्वर प्रजुना देराशरनी पासे रहेनारा मुनि कनकरथ राजकुमारने कहे ठे के,) “हे राजकुमार ! तेज हुं हरिषेण राजा तुं अने आ म्हारी पुत्री ऋषिदत्ता ठे, के जेने में अंजन आंजवाथी कोइ देखी शकता नहोता पण तमे दीठी ठे.” पढी राजकुमार कनकरथ अने ऋषिदत्ता परस्पर पोतानी स्निग्ध दृष्टिशी एक बीजाना शरीरने जोता एवा जाणीने तथा तेउंना जावने समजीने मुनिए राजकुमारने कहुं. “हे परूणा ! आ कन्या त्हारे योग्य ठे; माटे तुं तेने ग्रहण कर.” राजकुमार ते वातने कबुल करी शंकर जेम पार्वतीने परण्या हता तेम तेने त्यांज परण्यो अने नवोढा एवी ते ऋषिदत्तासहित मालतीनी साथे जमरानी पेठे केटलाक दिवस तेज आश्रममां रह्यो.

पढी वैराग्यमां परायण एवा हरिषेण मुनिए पुत्री तथा जमाइनी रजा लइ पंच परमेष्ठिनुं स्मरण करता ठता अग्निमां प्रवेश कस्यो; तेथी ऋषिदत्ता पृथ्वी उपर आलोटा अने विलाप करवा लागी. कुमार कनकरथ अमृतसमान वाणीशी तेने बोध पमाडी अने प्रथम पोताना नगरशी जेने परणवा जतो हतो, ते रुक्मिणीनो त्याग करी केवल ऋषिदत्ता

ने ग्रहण करी पाठो पोताना नगरतरफ जवाने निकळ्यो. ऋषिदत्ता पण हरिवर्षथी आणेला अने सर्व ऋतुमां फलने प्रगट करनारा वृद्धोना वीजने हारबंध वावती तेनी साथे चाली. विशाल नेत्रवालो कनकरथ कुमार पिताए करेला उत्सववाला रथमर्दन नामना पोताना नगरप्रत्ये के-टलेक दहाडे आवी पहोच्यो. पठी पतिने मान्य एवी ऋषिदत्ताए पोतानां श्रेष्ठ आचरण अने विनयादि गुणोए करीने कुटुंबना सर्वे माणसोना चित्तने वश्य कऱ्यां. तेमज ते युवराज एवा पोताना पतिनी साथे राज्यनां अनेक सुखोने जोगववा लागी.

हवे अहिं कावेरी नगरीमां सुंदरपाणी राजाने समाचार मढ्या के, “रुक्मिणीने परणवा माटे आवतो एवो कनकरथ कुमार मार्गमां हरिषेण ऋषिनी पुत्री ऋषिदत्ताने परणी पाठो वळी गयो.” यौवनना उन्मादथी दुर्मद बनी गएली तथा कनकरथ कुमारनी साथे विषय सुखने इच्छती एवी रुक्मिणी पण ते वातने सांजलीने उपाय शोधवा लागी. पठी तेणे मंत्र तंत्र जाणनारी तथा कोटी कपट करवामां चतुर एवी सुलसा नामनी कोइ योगिनीने बोलावी प्रार्थनापूर्वक कऱ्युं के, “तुं ऋषिदत्ताने साथे कळंक चडावी मने कनकरथ राजकुमारनो मेलाप कराव्य.” रुक्मिणीनी ते वात अंगीकार करी बे जीजवाली सर्पणीना सरखी तथा दुष्ट हृदयवाली राक्षसीना सरखी सुलसा रथमर्दन नगरमां आवी. त्यां अग्निना सरखा हृदयवाली ते गाढ अंधकारने उत्पन्न करी, सर्व माणसोने निद्रावश करी, अने एक माणसने मारीने कनकरथना मंदिरप्रत्ये आवी. त्यां निद्राने वश थएली ऋषिदत्तानां मुखने रुधिरथी खरडी अने तेने उंशीके पेला मारी नाखेला माणसना मांसना करंडीयाने मूकी तथा मूकेली निद्रानुं हरण करीने, पठी नासी गइ. अरे ! धिक्कार ठे दुष्ट स्त्रीजना दुरात्मपणाने के, जेने आ प्रकारनो अन्याय करवामां पण विचार थयो नहीं.

हवे सवार थइ एटले पेला मूवेला माणसना कुटुंबीज कोलाहल शब्द करवा लाग्या; तेथी कुमार कनकरथ जागी उठ्यो अने जोयुं तो पोतानी प्रियानुं लोहीथी खरडाएळुं मुख तथा तेने उंशीके पडेलो मांसनो करंडीज दीठो. पठी ते मनमां शंका लावी विचार करवा लाग्यो के, “मू-

वेला माणसो वयारेक जूत, प्रेत अने राक्षस थएला संजवाय ठे; तेम आ स्त्री पण तेवीज देखाय ठे के शुं? हाय! हाय! शुं म्हारी प्राणप्रिया खरेखरी राक्षसी हशे! ना ना एम संजवतुं तो नथी; कारण के ते तो अहिंज सूतेली ठे. आ प्रकारे प्रियासंबंधी संकटप करता एवा ते राजकुमारे ऋषिदत्ताने जगानी.

ऋषिदत्ता जागी उठी एटले कनकरथे कळुं. “हे प्रिये! जो तुं म्हाराथी ठानुं न राखे तो हुं तने कंइ पूवुं!” ऋषिदत्ताए उत्तर आप्यो के, “हुं सत्यज कहीश; माटे जे पूठवुं होय ते पूठो.” पठी राजकुमारे कळुं. “हे प्रिये! आज रातमां कोइए एक पुरुषने मारी नाख्यो ठे अने वली त्हारुं म्हों लोहीथी खरनायेळुं ठे; तो हे जडे! तुं कोइ राक्षसी मुनिनी पुत्रीपणाने पामेली तुं? आ त्हारां प्रत्यक्ष आचरण जोइ तने राक्षसी कोण नहिं जाणे?”

आ प्रकारनां पतिनां वचन सांजलीने अत्यंत जय पामेली अने पोतानुं मुख जोइ दीन नेत्रवाली बनेली ऋषिदत्ताए उत्तर आप्यो के, “हे स्वामिन्! जो हुं प्रथमथी मांस खाती होत तो आजे तेवी इष्ठा थात.” पठी कनकरथ कुमार मनमां विचार करवा लाग्यो के, “आ स्त्री कोइ पुरुषने मारी नाखे एवात संजवती नथी; कारण के जे तेवी वात बोलवामां समर्थ नथी तो पठी करवामां केम समर्थ थाय? माटे निश्चय पूर्व कर्मना अनुज्ञावथी तेना कोइ वैरीए आ कामकळुं ठे.” ऋषिदत्ताए कळुं. “हे स्वामिन्! जो आपने म्हारो विश्वास न आवतो होय तो सर्पे डशेला शरीरना एक जागनी पेठे तेनो तपास करो.” कृपाना समुद्ररूप अने विवेकी कुमारे कळुं. “जडे! हुं तने बीजना चंद्रनी पेठे दोषरहित जाणुं तुं.” आवी रीते खल पुरुषना मुखने मुद्रित करवाने अर्थे अमृतवाणीथी बोलता एवा ते राजकुमारे पोते ऋषिदत्ताना मुखने धोइ नाख्युं. पठी सुलसा योगिनी हंमेशा एक माणसने मारी ऋषिदत्ताना मुखने रुधिरथी खरनी अने तेनी पासे मांस मूकी नासी जवा लागी. राजकुमार पण हंमेशा मांसने फेंकी दइ प्रियानां मुखने धोइ नाखवा लाग्यो.

एक दिवस हेमरथ राजाए क्रोध करीने प्रधानोने कळुं के, “अरे

डुर्मंत्रीज ! तमे नगरने विषे हंमेशा थती एवी एक मनुष्यनी हिंसाने सांजलता ठता केम विचार नथी करता ? शुं तमे नथी जाणता के शरीरनी अंदर वधेला रोगनी पेठे जामेलो शत्रु सर्वनो नाश करनारो थाय ठे ? ” प्रधानोए कछुं. “ हे देव ! अमे सर्वे सावध ठइए, ठतां आपना नगरमां कोइ मारी (मरकी) अथवा मांत्रिकी विगेरेअमारी नजरे परतुं नथी; परंतु अमे धारीए ठीए के, जो आप नगरमांथी सर्वे पाखंडी-उने बहार काढी मूको तो शांति थाय. ” प्रधाननां आवां वचन सांजली राजाए जैनदर्शनि शिवाय बाकीना सर्व दर्शनीउने नगर बहार काढ्या.

ते वखते डुराचारवाली, क्रूर हृदयवाली अने विद्वत्तानुं मान धरती एवी सुलसाए राजाने एकांतमां बोलावीने कछुं के, “हे देव ! आजे मने कोइ देव स्वप्नामां एम कही गयो के, आजे राजा पोताना नगरमांथी पाखंडी-उने बहार काढी मूकशे; माटे तुं राजापासे जइने तेउनुं निरागपणुं निवेदन कर अने कहे के, दूध तो बीलाडी पी गइ ठे अने तमे गायना वाठरडाने शा माटे मारो ठे ? तमारा पुत्रे वनमांथी आणेदी स्त्रीरूप राक्षसीनुं निश्चे आ कृत्य ठे. एम कही ते देव अंतर्धान थइ गयो. वली जो तमे आ वातने साची न मानता हो तो आज रात्रीए तमारी जाते तपास करजो. ” पठी ते दिवसे राजाए रात्रीने विषे पुत्रने पोतानी पासे सूवास्यो अने ऋषिदत्ताने माटे ठाना पहेरा राख्या.

हवे राजकुमार कनकरथ मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चे आजे प्रियानो दोषो उघाडो थशे तो हवे शुं करवुं ? एक तरफथी न उह्वंधी शकाय एवी पितानी आज्ञा, बीजी तरफथी प्रियानो वियोग एम बे म्होटा संकटमां पडवुं पडशे. एवामां सुलसाए पोतानी विद्याना वले करीने पूर्वनी पेठे ऋषिदत्तानां मुखने लोहीथी खरड्युं अने तेनी पासे मांसनो पींड मूक्यो. पठी सवारे राजपुरुषो लोहीथी खरडाएला मुखवालि ऋषिदत्ताने राजा पासे लइ गया. तेने जोइ क्रोध पामेला राजाए पुत्रनो तिरस्कार करीने कछुं के, “अरे ! तुं प्रियाने राक्षसी जाणतां ठतां पोताना घरमां केम राखे ठे ? अरे डुराचारी ! क्रूर ! राक्षणीना पति ! तुं एनो त्याग कर. तें कुंदपुष्पना अने चंद्रना सरखा म्हारा निर्मल कुलने कलंकित कछुं ठे. ” राजकुमारे नमन करीने कछुं

“ हे तात ! स्त्रीने विषे आ वात संजवती नथी. ते कृत्य कोइ दुष्ट माणसनुं ठे, माटे तमे क्रोध न पामो. ” राजाए फरीथी कछुं. “ अरे मूढ ! जो तने विश्वास न आवतो होय तो त्यां जइने ए राक्षणीनुं मोडुं जो. ”

राजानी आझाथी निस्तेज बनी गयेला राजकुमारे ग्लानी पामेला मुखवाढी प्रिया पासे जइने मधुरवाणीथी कछुं. “ हे प्रिये ! त्वारा पूर्वना कर्मनो उदय थयो. हवे हुं शुं करुं ? कोइ योगिनीए राजानी आगल “ तुं राक्षसी हुं. ” एम कछुं ठे. वढी राजाए पण तने रुधिरथी खरडाएला मुखवाढी दीठी ठे; जेथी हवे हुं नथी जाणतो के कर्मना आधिनपणाथी शुं थशे ? ” पठी क्रोधवंत थएला राजाए ऋषिदत्ताने केश पकडी घर बहार काढी अने वध करनाराजने सोंपीने कछुं के, “ आ दुष्ट राक्षसीने नगरमां फेरवीने स्मशानमां लइ जइ मारी नांखो. ” राजानी आवी आझा सांचढी महादुःखथी व्याप्त थएला कुमारे गळे फांसो खावा मांड्यो. तेने राजाए घणी मूश्केलीथी समजावीने ठोकाव्यो.

पठी वध करनाराजए ऋषिदत्ताने काने सुपडां बांध्यां; चोटलो कापी नाखी मस्तक उपर वीलीनां फल बांध्यां; कंठे लींवरानां पांन अने ठीकरानी माला पहेरावी; मोठे मश लगामी सघळुं शरीर गेरुथी चितखुं. ठेवट गधेडा उपर बेसारी वाजते गाजते सघला नगरमां फेरवी. ते जोइ नगरना लोको हाहाकार करवा लाग्या. वध करनाराज ते महासतीने स्मशानमां लइ गया. त्यां एक निर्दय माणस पोताना क्रूर देवनुं स्मरण करी जेटलामां ते ऋषिदत्ता उपर खड्गनो घा करवा जाय ठे तेटलामां जयथी त्रास पामेढी ते महासती मूर्छा आववाने लीधे पृथ्वी उपर पडी गइ एटले ते हिंसक पुरुषो खड्गनो घा कस्या विनाज तेने मृत्यु पामेढी मानीने तत्काल नगरतरफ चाल्या गया.

हवे थोमीवारे शीतल पवनथी सचेत थएली ते महासती ऋषिदत्ताए उठीने जोयुं तो ते स्थान मनुष्यो विनानुं शून्य दीवुं एटले जय पामती एवी ते महासती पडठंदाथी आकाशने पूरी देता एवा म्होटा सादथी रुदन करवा लागी अने विलाप करती करती कहेवा लागी के, “ हे तात ! जो ते वखते दुर्बुद्धिवाढी एवी में तमने त्यजी दीधा न होत तो

हुं आवा दुःखना पात्ररूप थात नहीं.” वली ते पोताना जीवने कहेवा लागी के, “हे जीव ! तें पूर्व जन्मने विषे एवुं शुं कस्युं ठे के, आ जवने विषे तेना फलरूप तने आवुं कलंक प्राप्त थयुं ?” वली जताने कहे ठे. “हे प्राणनाथ ! वृद्ध गायनी पेठे दुःखरूप म्होटी खाइमां पडेली आ तमारी वहाली स्त्रीनुं रक्षण करो.” आ प्रकारे विलाप करी अने शोकने उठो करी ते महासती धीमे धीमे दक्षिण दिशामां पोताना पिताना आश्रम तरफ चाली. पोताना हाथथी वावेला वृद्धोनी पंक्तिथी मार्गना ज्ञानवाली अने दर्शना अग्रजागथी विंधाता पगवाली ते थोडा दिवसमां पिताना आश्रमप्रत्ये आवी पहोची. पठी पिताना स्मशानने जोइ स्नेह-थी रुदन करती ते कहेवा लागी के, “हे तात ! तमे क्यां ठे ? महादुःखवाली मने दर्शन आपो. अरे ! प्रथम पितानुं जे आ तपोवन नगरसरखुं लागतुं हतुं तेज आ हमणां दुःखथी बलती एवी मने अग्निना सरखुं देखाय ठे.” पठी शोकने मूकी दइ कंद, मूल अने फलनो आहार करती ते महासती पिताना आश्रमने विषे तपस्वीनी थइने रही.

एकदा ते विचार करवा लागी के “रस्ताने विषे पाकेली बोरडीना सरखी हुं आ तपोवनमां एकली केम रही शकीश ? वली स्त्रीजने परलोकमां सिद्धि आपनारुं एक शीलव्रत कहेलुं ठे तो तेनुं म्हारे करमाइ न गएली पुष्पनी मालानी पेठे कोइ पण उपायथी रक्षण करवुं जोइए.” ऋषिदत्ता आवो विचार करती हती एवामां तेने याद आव्युं के, “हा पिताए बतावेली औषधी आ वनमां ठे के, जेना प्रजावथी स्त्रीज पण पुरुष रूपने धारण करे ठे.”

पठी महासती ऋषिदत्ता ते औषधी लावी पोताना कानमां राखी पुरुषपणाने पामीने पठी धारण कस्योठे तपस्वीनो वेश जेणे एवी ते जिनेश्वर प्रभुनुं पूजन करती ठती तेज आश्रममां निवास करीने रही. अहिं प्रियाना वियोगथी व्याकुल थएलो कनकरथ राजकुमार पण जाणे पोतानुं सर्वस्व खोइ बेठो होय नहिं शुं ? एम शून्य चित्तवालो थइ गयो. जेम चंडिकाने बकरानुं बलिदान आपीने प्रसन्न करे तेम पोताना आत्माने कृतार्थ मानती एवी सुदसाए पण पोते करेला विजयनी वधामणी रुक्मिणी आगल कहीने तेने प्रसन्न करी.

हवे कावेरी नगरीना अधिपति सुंदरपाणी राजाए एक वाचाल दूतने हेमरथ राजापासे मोकदयो. दूते रथमर्दन नगरमां जइने हेमरथ राजाने कह्युं के, “ हे देव ! सुंदरपाणी महाराजा कहावे ठे के, तमारो कुमार शा कारणमाटे रुक्मिणीने परणवा सारु न आव्या ? हवे मोकलो; कारणके विवेकी मनुष्यो सज्जन पुरुषोने अपमान पहोचाडता नथी. ” दूतना वचननो सत्कार करी राजाए पुत्रने एकांतमां बोलावीने कह्युं. “ हे वत्स ! तुं निरंतर शून्य घरनी पेठे निस्तेज केम रहे ठे ? जो पूर्वना कर्मथी कंइ कष्ट पड्युं होय तो तेने दूर करी धीर पुरुषो कार्यने विषे फरीथी उद्यम करे ठे ? हे पुत्र ! हवे तुं कावेरी नगरीना राजानी पुत्रीने परणवा जवानो प्रयाण करी म्हारा मनने आनंद पमाड्य. ”

पठी पितानी आझा लोपवाने असमर्थ होवाथी सैन्यना चारे करीने पृथ्वीना तलने कंपावतो अने फरीथी परणवामाटे जतो कनकरथ अनुक्रमे तेज वनमां आवी ऋषिदत्ताने संचारीने खेदथी विचार करवा लाग्यो के, “ तेज आ वन, तेज आ देरासर अने तेज आ तलाव तथा वृद्धो के, ज्यां हुं अत्यंत स्नेहथी सुंदर नेत्रवादी ऋषिनी पुत्री (ऋषिदत्ता) ने परण्यो हतो. अरे ! मने तेना विना आ सर्व स्थान दुःख आपनारुं देखाय ठे. हे धात ! अनिश्रित स्वप्नाववादा तें आ शुं करी नाख्युं ? ” आवी रीते विचार करतो एवो ते राजकुमार आदीश्वर प्रचुना मंदीरमां गयो के ज्यां पोतानुं प्रिय सुचवनारुं जमणुं नेत्र फरकवा लाग्युं; तेथी ते फरीने विचार करवा लाग्यो के, “ अरे ? हुं आ सर्व निष्फल विचार करुं तुं; कारण के, हवे ते म्हारी प्राणप्रिया अहिं क्यांथी होय ? परंतु आ देरासर जेवुं मने प्रथम प्रिय लागतुं हतुं तेवुं आजे पण लागे ठे. ” कुमार आवो विचार करतो हतो एटलामां ऋषिदत्ता के जेणे पुरुषरूप तापसनो वेश धारण कस्यो हतो तेणे आवीने कुमारने पुष्प अर्पण कस्यां. प्रियाना त्रमना स्पर्शथी कनकरथ कुमार पोतानी दृष्टिथी तेने जोतो ठतो ते मुनिना हाथमांथी जाणे पोतानो विचारसत्य करतो होय नहिं शुं ? एम तेणे पुष्पनी माळाने ग्रहण करी. ते वखते गुप्त आकृतिवादा तपस्त्रीए जाणी दीधुं के, “ निश्चय आ म्हारो प्राणनाथ फरीथी रुक्मिणीने परणवा माटे जाय ठे. ”

पढी कुमार जिनेश्वर प्रचुने नमस्कार करी मुनिने साथे लड पोताना आश्रममां आव्यो. त्यां तेणे मुनिने जोजन अने वस्त्र विगेरेथी सत्कार करीने पूब्युं के, “ हे मुनि ! तमे अहिं क्यारे अने क्यांथी आव्या ठो ते सर्व तमारी वात मने कहो ? ” मुनिए दांतनी कांतिरूप डांगरथी वनने मंगलकारी करतां कळुं. “ पूर्वे हरिषेण नामना मुनि अहिं रहेता हता. तेमने प्राणना सरखी वहाली ऋषिदत्ता नामे पुत्री हती. तेने कोइ राजकुमार परणीने पोताना नगर तरफ गथो. मुनि पण अग्निमां प्रवेश करी देवलोकमां गया. ते वखते हुं पृथ्वी उपर जमतो जमतो अहिं आवी चड्यो. हे राजकुमार ! मने अहिं आव्याने पांच वर्ष थइ गयां ठे; परंतु आजे तमारा दर्शनथी म्हारा सर्वे मनोरथो सफल थया ठे.” राजकुमारे कळुं. “ हे मुनि ! आनंदयुक्त एवा तमने जोइ जेम वरसादथी वन तृत न थाय तेम म्हारी दृष्टी जरा पण तृत थती नथी.” मुनिए कळुं. “ हे देव ! जेम कमलने सूर्य अने पोयणीने चंद्र हर्ष करनारा थाय ठे. तेम आ लोकने विषे कोइ कोइने हर्ष करनार थाय ठे. ”

पढी कनकरथ राजकुमारे मुनिने आग्रहथी कळुं. “ हे मुनि ! हमणां तमारा प्रेमरूप सांकलथी म्हारुं मन बंधाइ गयुं ठे; माटे तमे म्हारी साथे चालो अने वलती वखते आ आश्रममां रहेजो. ” मुनिए कळुं. “ हे देव ! साथे तेनी जवामां आग्रह करवो नहीं, कारणके अमारे मुनिउने सर्व प्रकारे राजानो समागम दोषवालो ठे. ” मुनिनां वचन सांजली सर्व जनो सहित राजकुमारे तेमने एवो आग्रह कस्यो के ऋषिदत्ता मुनिने तेनी साथे जवानुं कबुल कस्या विना चाड्युं नहीं. पढी अस्ताचल पर्वतना शिखर उपर आवी पहोचेला राता फलसरखा सूर्यने दीधे संध्याकालनां वादलांथी सर्व दिशाउं राती थइ गइ. ते वखते ऋषिदत्ता महामुनिनो सत्कार करवा माटेज होय नहिं शुं ? एम सात ऋषिउं सहित चंद्र उदय पाम्यो. पढी संध्याकालनुं नित्य कार्य करी प्रीतिनी वातोथी हर्षित मनवाला ते वझे जणाउंए एक शय्यामां सूइने रात्री विवृत्त करी. पढी तेउं अनुक्रमे रस्तामां अनेक प्रकारनी वातो करता, नवां नवां स्थानो जोता अने विचित्र एवा सुजापित श्लोको वोदता कावेरी नगरीमां आवी पहोच्या. सुंदरपाणी राजाए महा हर्षथी तेमने नगरमां

प्रवेश कराव्यो. पत्नी जोशीए आपेला शुभ्र मुहूर्तमां इंद्रना समान स-
मृद्धिवाला सुंदरपाणी राजाए रुक्मिणीनो पाणी ग्रहण करावी कनक-
रथ कुमारने त्यां केटलाक दिवस राख्यो.

हवे एक दिवस विश्वास पामेली रुक्मिणीए कनकरथ कुमारने पूब्युं
के, “ हे स्वामिन् ! मुनिनी पुत्री ऋषिदत्ता केवी हती के, जेम अहल्याए
इंद्रना मनने संतोष पमाड्युं हतुं तेम तेणे तमारा मनने संतोष उप-
जाव्यो हतो ? ” रुक्मिणीनां वचन सांजली जेनी आंखोमां आंसु आवी
गयां हतां एवा कुमारे गद्गद् वाणीशी उत्तर आप्यो के, “ हे प्रिया !
वधारे शुं कहुं, पण त्रण लोकमां जेटली स्त्रीउं ठे, ते सर्वने हुं तेना च-
रणरज समान गणुं हुं. अरे ! तेनो वियोग थवाथीज में त्हारो पाणि-
ग्रहण कस्यो ठे. कस्युं ठे के—निर्जल एवा मारवाड देशमां पण खारो कूवो
हर्ष आपनारो थाय ठे.

ऋषिदत्तानी स्तुतिरूप राजकुमारनां वचन सांजली क्रोध पामेली रु-
क्मिणीए योगिनी सुलसाने मोकलवादिक पोतानुं सर्व पुरुषातनपणुं रा-
जकुमारनी आगल कही बताव्युं. रुक्मिणीए कहेली आ सर्व पोतानी
वात बीजा पासेनां गुप्त स्थानमां रहेली ऋषिदत्ता मुनिए सांजली एटले
पोताने माथे चडेला कलंकने उतारी सीतानी पेठे ते अत्यंत हर्ष पामी;
परंतु तेनां एवां वचनथी क्रोधने लीधे रातां थड गयां ठे नेत्र जेनां एवा
राजकुसारे दहिंना पात्रमां मुख नाखनारी कुतरीनी पेठे तेनो (रुक्मि-
णीनो) तिरस्कार करीने कस्युं. “ अरे पापीणी ! क्रूर अनेम्हारी प्राण-
प्रियानो वियोग करावनारी एवी तने धिक्कार ठे के, जे तें मने दुष्ट एवा
चिंत्तारूप समुद्रमां फेंकी दीधो. अरे ! पोतानुंज सारुं करवानी श्वा-
वाली अने दुष्ट बुद्धिवाली तें वन्ने लोकमां नरकना कारणरूप दुष्ट आ-
चरण कस्युं ठे. ”

आ प्रकारे तिरस्कार करी रुक्मिणीने काढी मूकी महा दुःखथी व्याप्त
थएलो कुमार कनकरथ चीता खडकी जेवो तेमां प्रवेश करवा जाय ठे
तेवो सुंदरपाणि राजाए हाथ जाळी तेने अटकाव्यो. रुदन करता एवा
बीजा मनुष्यो पण निवारवा लाग्या; परंतु कुमार कोइना वचनथी नि-
वृत्त थतो न हतो एवामां ऋषिदत्ता मुनिए आवीने तेने-कस्युं. “ हे ज-

गदाधार ! हे कुमार ! तें जे वात मने अहिंलावतां कही हती, ते तुं शुं झुली गयो ? वली त्हारा सरखा वीर पुरुष केवल स्त्रीने माटे मरण पामवा तैयार थाय खरा ? जेने त्हारा सरखो पति ठे ते तो सदा जीवतीज ठे. हे राजकुमार ! मृत्यु पामेली प्रियाना संगनी वात डुर्लभ ठे; परंतु जो तुं जीवतो हश, तो ते कोइ ठेकाणे तने मलशे. ”

राजकुमारे कहुं. “ हे मुनि ! तमे पण मने बालकनी पेठे झोलवो ठो के शुं ? जो मृत्यु पामेला पाठा मलता होय तो कोइ दुःखी थायज नहीं. ” मुनि कहुं. “ हे महासत्व ! शंका न पाम्य. आ त्हारा धैर्यथी त्हारी प्रिया जीवती थशे. कारण तुं चिंतामणि रत्नसमान ठुं. ” मुनिनां वचन सांजली प्रफुल्लित नेत्रवाला कुमारे फरीथी पूब्युं. “ हे मुनि ! तमे तेने क्यांइ दीठी ठे ? अथवा सांजली ठे ? जो एम थयुं होय तो मने कहो. ” मुनि कहुं. “ हे राजकुमार ! ज्ञानदृष्टिवाला मुनिउं ज्ञाने करीने सर्व जाणी शके ठे; माटे हे जड ! त्हारी प्रिया यम (नियम-व्रत) ना स्थानमा रही ठती सुखी ठे. ” राजकुमारे “ ते अहिं शी रीते आवी शके ? ” एम पूब्युं एटले मुनि उत्तर आप्यो के, “ हे देव ! हुं त्हारा चरणने विषे आत्माने धारण करी ते सती स्त्रीने लावी आपीश. ” स्त्रीनी आशाथी कुमारे मुनिने कहुं, “ हे मित्र ! हवे वार शा माटेकरो ठो ? ” मुनि कहुं, “ हुं तमारुं हित करुं; तेना बदलामां तमे मने दक्षिणा शुं आपशो ? ” राजकुमारे कहुं, “ तमे प्रथमथी म्हारा चित्तने तो हरण कखुं ठे, तो हवे आत्मा आपीश. कारण मित्रने अर्थे शुं आपी शकातुं नथी ? अर्थात सर्व आपी शकाय ठे. ” मुनि हसीने कहुं. “ हे राजकुमार ! आत्मा कोइथी आपी शकातो नथी, पण वखत आव्ये हुं जे मागुं तेनी ना कहेशो नहीं. ” राजकुमारे ते वात कबुल करी एटले मुनि घरनी अंदर गया.

ते वखते कौतुक जोवा माटे अनेक लोको एकठा थया हता. माग-धलोको “ सती स्त्रीजना सत्व, तप, ध्यान अने महात्म्य पृथ्वीमां जयवंता वर्ते ठे. ” एम मधुर वाणीथी कहेता हता. हाथमां धारण करी ठे पुष्पनी माळाउं जेमणे एवा देवताउं आकाशमां उचा रही खेडु लोको जेम वर्षादनी वाट जुए तेम ऋषिदत्तानी वाट जोता हता. कुमार पण वीजा

सघलां कार्य मूकी दइ आश्चर्यथी प्रफुल्लित नेत्रवालो थइ जोइ रह्यो हतो; एटलामां ऋषिदत्ता मुनिनो वेश उतारी, कानमां राखेली औषधी काढी नाखी अने पोतानां वस्त्रो धारण करी अग्निमांथी निकलेली सुवर्णनी शक्तीनी पेठे शोचती ठती तत्काल त्यां आवीने उज्जी रही एटले देवताए “ हे पतिव्रता! तुं जयवंती था !! जयवंती था !! ” एम शब्द करी पुष्पोनो वरसाद वरसाव्यो. पोताना रूपे करीने रुक्मिणीने दासी सरखी बनावती ऋषिदत्ताने तथा तेने विषे राजकुमारना आग्रहने जोइ सर्वे मनुष्यो ते-जनां वखाण करवा लाग्या. सुंदरपाणी राजा पण पोताना जमाइना जी-वितने औषधरूप ऋषिदत्ताने जोइ समुद्र जेम चंद्रज्योत्सनाने जोइ आ-नंद पामे तेम आनंद पामी ते वन्ने जणाने हस्ति उपर बेसारी महो-त्सवपूर्वक पोताना नगरमां तेडी गयो अने सुलसा योगिनीने नाक कान कापी देश बहार काढी मूकी. वली पुत्रीना गाढ स्नेहने लीधे कनकरथ कुमारने तथा ऋषिदत्ताने केटलोक वखत पोताना नगरमां राख्यां.

एक दिवस कनकरथ कुमारे शोकथी ऋषिदत्ताने कछुं के, “हे प्रिये! में त्हारी शोधने माटे मोकलेला म्हारा प्रियमित्र मुनि हजु पाठा आव्या नहीं.” कुमारनां वचन सांजली ऋषिदत्ताए हसिने उत्तर आप्यो के, “हे दयानिधे ! खेद न पामो. ए सर्व में औषधीना प्रयोगथीज कछुं हतुं, माटे हवे तमे ते वखते आपेलो वरदान अत्यारे आपो अने ते एज के “ तमे म्हारे विषे जेटलो स्नेह राखो ठो तेटलो रुक्मिणीने विषे राखो.” कुमारे कछुं. “अहो ! पोताने माथे आटलुं आटलुं कस्या ठतां पण जोयो तेनो विवेक ! जा एम थाउं.” एम कहीने तेने मधुरवाणीथी संतोष पमाडी एटले ऋषिदत्ताए कनकरथनी आज्ञाथी रुक्मिणीने पो-तानी पासे वोलावी. केटलेक दहाडे सासु ससरानी आज्ञा लइ प्रीति अने रतियुक्त कामदेवनी पेठे वन्ने स्त्रीउं सहित कनकरथ कुमार पोताना नगर प्रत्ये आव्यो. पिताए महोत्सवपूर्वक तेने नगरमां प्रवेश कराव्यो. पठी ऋषिदत्तानी सर्व वात सांजली लज्जावंत थएलो हेमरथ राजा पो-ताना अपराधनी क्षमा मागी तेने सती स्त्रीउंमां चूडामणी समान मा-नवा लाग्यो. वली कनकरथने राज्यासन उपर बेसारी जीतेंद्रिय एवा पोते नद्राचार्यनी पासे दीक्षा धारण करी अंते मोक्ष पांम्यो.

हवे कनकरथ राजा पितानी पेठे प्रजानुं रक्षण करतो ठतो ऋषिदत्ता थकी सिंहरथ नामना पुत्रने पाम्यो. एक दिवसे ऋषिदत्तासहित गो-खमां बेठेलो ते राजा नाशवंत स्वप्नाववाला वादलांने जोइ वैराग्य पाम्यो; तेथी ते पोताना उद्यानमां समवसरेला चंद्रयशा सूरिने सांचली तत्काळ परिवारसहित तेमने वंदन करवा गयो. त्यां तेउए मोहने नाश कर-नारी मुनिनी धर्मदेशना सांचली. पठी ऋषिदत्ताए हाथ जोडीने पूव्युं के “ हे जगवन् ! में पूर्व जवने विषे एवुं शुं दुष्ट कर्म हतुं के, मने आ जवमां राक्षसीनो कलंक लाग्यो ? ” ज्ञान दृष्टिवाला मुनिए गंचीर वा-णीथी उत्तर आप्यो के, “ हे जडे ! आ जरत क्षेत्रने विषे गंगापुर नामे नगर ठे. त्यां गंगदत्त नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने गंगा ना-मनी स्त्री अने गंगासेना नामनी पुत्री (के जे जवने विषे तुंज) हती. एक वखते ते नगरमां चंद्रयशा नामना साध्वी आव्या, तेमनी पासेथी धर्म जाणीने तें खल माणसनी पेठे सर्व प्रकारना विषयोना तिरस्कार कस्यो. ते वखते संगी नामनी कोइ एक साध्वी दुष्कर तप करती हती; तेथी सर्वे माणसो तेना वखाण करता हता; परंतु मत्सरने लीधे तुं ते वखा-णने सहन करी शकी नहीं, तेथी तें ते साध्वीने माथे एवुं कलंक च-डाव्युं के, “ आ साध्वी दिवसे निःसंग थइने तप करेठे अने रात्रीए स्मशानमां जइ मूवेला माणसनु मांस खाय ठे. ” शमतारुप अमृतथी पूर्ण हृदयवाली ते महासतीए त्हारा आ कलंकने सहन कस्युं; तेथी हे वत्से ! तने आ कर्मबंध थयो. पठी आलोचना न लेवाथी ते कर्मना फलरुप अनेक जवोमां जटकती एवी तुं आ गंगापुरमां राजपुत्री थइ हती. ते जवमां दीक्षा धारण करी कपटथी तप करती एवी तुं इशाने-द्रनी स्त्रीपणाने पामी अने त्यांथी चवीने हरिषेण राजाने घरे पुत्रीपणे उत्पन्न थइ तुं. हे राजसुता ! आ जवमां तने पूर्वना कर्मनुं कलंक प्राप्त थयुं ठे; कारण के केवल वचन मात्रे उपार्जन करेलुं कर्म सेंकडो जवे करीने पण जोगव्या विना बुटतुं नथी. ”

एवी रीते वैराग्यरुप कटपवृक्षने नंदनवननी चूमी सरखी मुनिनी देशना तथा पोताना पूर्वजवनी कथा सांचली थयुं ठे जातिस्मरण ज्ञान जेने एवी ते ऋषिदत्ता पोताना पूर्वजवोनी सर्व वात जाणी अने क-

मैत्री त्रय पामी मुनिनी प्रार्थना करवा लागी के, “ हे जगवन् ! मने संसारसमुद्र तरनारी दीक्षा आपो. ” राजा कनकरथ पण आ सर्व वात सांजलीने हाथ जोमी दीक्षा धारण करवा माटे मुनिनी प्रार्थना करवा लाग्यो एटले मुनिए कहुं. “ पुण्यने अर्थे कोशपण कार्यमां विलंब करवो नहीं. वली आ असार संसारमां तप क्रिया एज मनुष्य जवनुं उत्तम फल ठे. ” मुनिनां आवां वचन सांजली कनकरथ राजाए पोताना सिंहरथ पुत्रने राज्यासन उपर बेसारी पोते स्त्रीसहित मुनिपासे दीक्षा लीधी. खजनी धारा समान चारित्रने पालता एवा तेउए कपटरहित शुद्ध तपोविधिने आचरवा मांड्यो. पढी गुरुनी साथे विहार करता तेउ श्री शीतलनाथना जन्मे करीने पवित्र एवा जहिल नगरमां आवी पहो-च्या. त्यां तेउ हाथीनी पेठे कर्मरूप वृद्धोने उखेडी नाखी शुद्ध ध्यानथी केवल ज्ञान पाम्या. अनुक्रमे चंद्रनी कलानी पेठे सर्व कर्मना कलंकना लेशनो नाश करी उत्तम प्रकारे व्रतने पाली तेउ मोक्षगति पाम्या.

॥ इति ऋषिदत्तानी कथा समाप्ता ॥

दवदंतीनी कथा.

आ जगतक्षेत्रने विषे धर्मवंत एवा कोशल देशमां जेनो किल्लो यल. विना पण देवताउंती स्त्रीउंता दर्पणपणाने पाम्यो हतो एवी कोशला नामनी नगरी ठे. त्यां जेनी खड्गरूप लाकडी श्यामवर्णवाली ठता पण उज्वल यशने प्रगट करती हती एवो अने शत्रुउंती स्त्रीउंता शृंगारने उतरावनारो निषध नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने जेनी वाणीथी जीताथेदी कोयल पण जडपणाने पामी हती एवी अने लावण्ये करीने मनोहर लावण्यसुंदरी नामे स्त्री हती. तेउने शत्रुउंने दावानल समान तथा उत्तम बुद्धिवालो म्होटो नल नामनो अने वीजो दुष्ट हृदयवालो न्हानो कूबर नामनो एवा वे पुत्रो हता.

ते वखते वैदर्भ देशने विषे लक्ष्मीए करीने मनोहर एवा कुंडिनपुर नगरने विषे महा पराक्रमी एवो जीमक नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेनी पुष्पदंता नामनी प्रियाए श्वेत हस्तिना स्वप्नथी सूचित एवी लक्ष्मीना समान एक चतुर पुत्रीने जन्म आप्यो. पूर्वकर्मना योगे करी-

ने ते पुत्रीना कपालमां उदयाचल पर्वत उपर रहेला सूर्यना प्रतिबिंबनी पेठे तिलक शोचतुं हतुं. ठ्ठीने दिवसे जागरण अने सूर्य चंद्रनां दर्शन कराववापूर्वक पिताए बारमे दिवसे स्वप्नाने अनुसारे तेनुं “द्वदंती” नाम पाड्युं. पठी स्वप्नावे करीने मनोहर एवी ते बालाने धावमाताउं निरंतर मधुर वचनथी तथा लीलाथी हसावती हती. कुमारी पण पगमां पहेरेला जांऊरना मधुर शब्द करती धावमाताउंनी आंगली जाळी चालवा लागी. अंतःपुरनी स्त्रीउं हर्षथी पोताना ढांचणउपर द्वदंतीने उची राखीने धीमे धीमे कंपावती ठती नृत्य करावती हती. आ प्रकारे जागता सौजाग्यवाळी ते कुमारीए बाल अवस्थाने उद्धंघन करता सर्व कलाउंनो अज्यास कस्यो.

एक दिवस निर्वृति देवीए ऋषिप्यकाले अनारा श्री शांतिनाथनी सुवर्णमय प्रतिमा द्वदंतीने आपीने कळुं के, “हे कल्याणि ! त्हारे आ कल्याणकारी मूर्ति निरंतर पूजन करवा योग्य ठे.” पठी द्वदंती ते प्रतिमाने जाणे पोताना हृदयमांज मूकती होय नहिं शुं ? एम हर्षथी घरना देवमंदिरने विषे मूकी पूजन करवा लागी. एवामां तेने कामदेव राजाना नगररूप यौवन प्राप्त थयुं के, जे यौवनमां अनुक्रमे करीने सर्व अंगनी मनोहर लक्ष्मी वृद्धि पामे ठे. द्वदंतीना मुखनी शोचाथी जीताएलो चंद्रगांडो थइ जवाने लीधे होय नहिं शुं ? एम आजसुधी शंकरना मस्तक उपर रहेलो ठे. पुत्रीना योग्य वरनी प्राप्तिने अर्थे विचार करता एवा जीमक राजानी चिंतासहित ते द्वदंती अनुक्रमे अठार वर्षनी थइ.

पठी प्रधानोए विज्ञप्ति करेला जीमक राजाए पुत्रीना वरनी प्राप्तिने अर्थे स्वयंवरनो आरंभ कस्यो. तेमां अनुचरो मोकलीने बोलावेला इंद्रना सरखी समृद्धिवाला अनेक राजाउं मानस सरोवरमां एकठा थएला हंसोनी पेठे जेगा थया. ते वखते जीमक राजाए मोकलेला दूते विज्ञप्ति करेलो निषध राजा पण नल अने कूवर नामना पोताना वन्ने पुत्रोसहित तत्काल त्यां आव्यो. इंद्रना समान समृद्धिवाला जीमक राजाए ते सर्वे राजाउंने अत्यंत आदर सत्कार करी उतारा आप्या. ते वखते

कुंडिनपुरना निवासीउ कामदेवना समान रूपवंत नलने राजा मानी चीजाउने केवल अनुचर (दास) रूप मानवा लाग्या.

पठी नीमक राजाए शिदपलोको पासे सुवर्णना स्थंजवालो, सैंकडो सिंहासनवालो, नीलमणिनी ज्जींतोवालो, पगथीआउनी हारोवालो अने सुधर्मा सजाना सरखो मनोहर स्वयंवर मंरुप रचाव्यो. स्वयंवर मंडपना कौतुकने जोवामाटे जाणे स्वर्गथी देवांगनाउ आवी होय नहिं शुं ? एम स्तंजोने विषे सर्व अंगे करीने मनोहर कोरेली पुतलीउ शोचती हती. ते वखते नीमक राजानी पुत्रीने अलंकृत करवानी इहाथी रत्न लेवाने माटे जाणे तारा विगेरेउए स्तुति करवाथी होय नहिं शुं ? एम सूर्ये समुद्रप्रत्ये प्रवेश कख्यो. अर्थात् सूर्य अस्त थयो एटले “अमे नीमकनी पुत्रीने जोइशकशुं नहिं” एवा खेदथी जाणे वृद्धो श्यामपणुं पामी जता होय नहिं शुं ? एवा देखावा लाग्या. ते समये नीमक राजाने घेर स्वयंवर मंरुपमां एकठा थएला राजाउनी वात सांजलीने औषधीउनो राजा चंद्र पण तारारूप अनेक अलंकारोथी सुशोचित थयो ठतो जाणे त्यांज आवतो होय नहिं शुं ? एम देखावा लाग्यो. “सवारे अमारी दृष्टि नीमकपुत्रीने जोशे ए अमारां म्होटां जाग्य.” एवो विचार करता एवा राजाउने ते रात्रीने विषे निद्रा पण न आवी. पठी सवार थइ एटले विचूपणोथी सुशोचित एवा दवदंतीना मुखनी आगल जाणे लज्जा पामतो होय नहिं शुं ? एम चंद्र अस्ताचल पर्वत तरफ नाशी जवा लाग्यो अने जाणे राजाउए नामवडे प्रार्थना कराएलो होय नहिं शुं ? एवा उदयाचलपर्वते पोताना मस्तकउपर सूर्यना मंडलने प्रदर्शित कखुं. सूर्योने उदय थवाथी तलावमां कमलनी पेठे सर्व राजाउना मुखकमलनी पंक्ति हर्षे पामी. पठी सर्वे राजाउ स्नान करी, विलेपन करी अने उत्तम वस्त्रालंकारोने धारण करी स्वयंवर मंडप तरफ दोडवा लाग्या. रत्नजडित सिंहासनो उपर वेठेला राजाउ जाणे नीमक राजाए कौतुकथी सर्वे स्त्रीपनां आचूपणो मगाव्यां होय नहिं शुं ? एम शोचता हता. कल्पवृद्धनी पेठे योग्य अलंकारोने धारण करता एवा वन्ने पुत्रोसहित जेणे देवसंबंधी प्रातःकृत्य कखुं ठे एवो निपथ राजा स्वयंवर मंडपमां जइ पोताना सिंहासन उपर वेठो. ते वखते आ लोक अने परलोकसं-

बंधी लक्ष्मीना समूह सरखा निषध राजाना बन्ने पुत्रो (नल कुबर) ने जोइ सर्वे राजाउनां मन द्वदंती थकी निराश थइ गयां. विशेषे करीने तो कलाना समूह सरखा नलने जोइ सर्वे राजाउण पोताना विवाहनी आशा दूर मूकी दीधी.

हवे जीमक राजाना अंतःपुरनी सौजाग्यवंती उत्तम स्त्रीउं द्वदंतीने स्वयंवरमां लाववाना हेतुथी अनेक प्रकारे शणगार पहैराववा लागी. द्वदंतीना पगना तलने विषे चोपडेलो सरस थावकरस जाणे सर्वे राजाउनो प्रत्यक्ष अनुराग लागेवो होय नहिं शुं? एम शोचतो हतो. कपालनेविषे कस्तुरीथी बनावेदी पील जाणे कामदेवरूप राजानी जागती एवी प्रशस्ति (स्तुति) होय नहिं शुं? एम शोचती हती. चोटलाने विषे गुंथेला मल्लिका अने मालतीना पुष्पो जाणे तेना मुखरूप चंद्रनी सेवामाटे आवेला नक्षत्रो होय नहिं शुं? एम शोचतां हतां. काननेविषे धारण करेला रत्नजम्बू कुंभलो जाणे राहुनाजयथी त्रास पामेला सूर्य अने चंद्र होय नहिं शुं? एम शोचता हता. वली तेणे नेत्रने विषे धारण करेदी अंजनरेखा कमलने विषे भ्रमरीना सरखी शोचती हती अने उठेवुं श्वेत वस्त्र गंगाना कल्लोलसरखुं शोचतुं हतुं. पठी जेनी पाठल अंतःपुरनी स्त्रीउं मनोहर गायन करती हती, जेने माथे श्वेत ठत्र शोचतुं हतुं, जेनी बन्ने बाजुए चामरो चलायमान थई रह्या हता, वली भ्रमरीउंथी शोचती एवी कमलिनीपेठे जेनी पाठल दासी-उंथी शोचती हती, जे वज्रमणी, मुक्ताफल अने वैशुभमणीना उत्तम अलंकारोथी सुशोचित बनेली हती, वली पालखीमां बेठेदी, हाथमां पुष्पनी मालाने धारण करी रहेदी अने कामपासनासरखी आचरणवाली ते द्वदंती जाणे स्वर्गलोकमांथी उतरेली साक्षात् लक्ष्मीज होय नहिं शुं? एम स्वयंवरमंडपमां आवी. चंद्रनी लेखारूप तेने जोइ क्षोच पामेला राजारूप समुद्रो विविध प्रकारना शृंगारने शोचावनारी चेष्टा करवा लाग्या. ते वखते द्वदंतीनी आगल चालनारी अने जाणे पोतेज सरस्वती होय नहिं शुं? एवी वाचाल द्वारपालिकाए सर्वे राजाउना वंश, शौर्य, न्याय तथा आचरणनुं वर्णन करवा मांड्युं.

“ हे राजकुमारी ! उत्तम कीर्तिथी आकाशने पूरी देनारो आ अंग

देशनो राजा ठे के, जेना शरीरना मनोहर अवयवोथी जीताएलो कामदेव अंगरहित थयो ठे. हे देवी ! तेजना स्थानरूप आ मगध देशनो राजा विराजे ठे. हे सुजगे ! जेना यशरूप ताराना हारो आकाशमां शोची रह्या ठे एवो आ कलिंग देशनो महाराजा बेठो ठे. हे राजसुता ! उत्तरोत्तर तेजनी लक्ष्मीथी प्रीतिनीपेठे आचरण करता एवा आ लाट, कर्णाट अने मेदपाट देशना राजाउं विराजे ठे.” जेम पृथ्वीउपर उगेला कमलोने जोई तेना उपर राजहंसी आदर न करे तेम ते राजानो दृष्टिथी पण आदर न करती एवी ज़ीमक सुताने प्रतिहारिणीए फरीथी कह्युं. “ हे देवी ! त्हारी आगल आ देवतानासरखा वैजववालो निषध देशनो राजा विराजे ठे. जेना नल अने कूबर नामना वन्ने पुत्रो अश्विनीकुमारनी पेठे पासे पासेनां सिंहासनो उपर बेठा ठे. ” पठी राजाउंरूप वनमां जमती दवदंतीनी दृष्टीरूप जमरी पुत्रागरूप नलकुमारने विषे विराम पामी एटले जेने रोमांच थयो ठे एवी ते विचार करवा लागी के, “ जेम वृद्धोने विषे कटपवृद्ध वखाणवायोग्य ठे तेम सर्व राजाउंमां आ नल एकज वखाणवायोग्य ठे. विधाताए सृष्टीने वनाववारूप पोतानी चातुरीथी आ नलने उत्पन्न कस्यो ठे. वली सर्वे राजाउंमां आ नल माणिक्यमां कौस्तुभमणिनी पेठे शोन्ने ठे. ”

आप्रमाणे नलने वखाणती एवी ते दवदंतीए तेना (नलना) कंठने विषे वरमाला आरोपण करी के, “ जेथी ते वरमाला मेरु पर्वतने विषे ताराउंनी पंक्तिनीपेठे अत्यंत शोचवा लागी. दवदंती नलने वरी एटले तेने विषे स्पर्धावाला बीजा सर्वे राजाउं नलउपर चढी आव्या; पण जेम मंगलनो ग्रह वृष्टीने स्तंजावी दे तेम नले सर्वे राजाने वाण वृष्टिथी संजावी दीधा. नले सर्वे जूपतिउंने पराजय पमाड्या एटले परस्पर प्रीतिवाला एवा निषध अने ज़ीमक राजाए नल तथा दवदंतीनो विवाहमहोत्सव कस्यो. हस्तमेलापना वखते नल अने दवदंतीनुं चित्त परसेवाना मिपथी जाणे एकपणुं पामतुं होय नहिं शुं ? एम परस्पर मली गयुं. अग्निने प्रदक्षिणा कस्या पठी हस्तमेलापने वखते ज़ीमक राजाए पांताना जमाइने अनेक रत्न, घोडा, हाथी अने रथो आप्या.

पठी पुत्रने तथा बहुने साथे लई पोताना देशप्रत्ये जता एवा निषध

राजानी पाठल ज़ीमक राजा पण जेम सूर्यनी पाठल मंगल जाय तेम वलावा माटे चाख्यो. केटले दूर गयापठी “ हे सुते ! पति दुःखी होय तोपण तेनेज अनुसरनारी थाजे. ” एवी पुत्रीने शिखामण आपी ज़ीमक राजा पोते पाठो पोताना देशप्रत्ये आव्यो. सती द्वदंती पण पितानी शिखामणने माथे चडावी नलना रथ उपर बेठी. नवोढानी स्फुरणायमान त्रकुटीने जोई आश्चर्य पामेलो नल मोहथी सारथीपासे रथने अवला मार्गने विषे चलाववा लाग्यो. पठी धूर्तने प्रिय एवा नल राजाए मार्गने विषे प्रसिद्ध एवा वृद्धादिकना प्रश्ने करीने मुग्धा एवी द्वदंतीनी लज्जाने शिथिल करवा मांडी. द्वदंतीने विषे रागवान् थएला नलने जाणी तेनी स्पर्धाथी सूर्य पण पोतानी अनुरागवाली संध्याने आलिंगन करवा लाग्यो. धूर्त सखीरूप संध्याए द्वदंतीनी लज्जाने उंठी करी, जेथी नल राजानुं मुखरूप कमल आश्चर्यकारी रीते प्रकाश पाम्युं. ते वखते निषध राजानो पुत्र प्रगट थएला यौवनवाली द्वदंतीने वास्यायने कहे-ली युक्तिउंठडे वैशाख मास जेम डाखने रमाडे तेम रमाडवा लाग्यो.

पठी रात्रीए चालता अने अंधकारने लीधे पडता एवा सैन्यने जोई सूतेली प्रीयाने नलराजाए कखुं. “ हे देवी ! सूईश नहीं, जाग. वली हे प्रिये ! अंधकारनो नाश करवामाटे ! त्हारा तिलकने प्रगट कर. ” प्राणनाथनां आवां वचन सांजली ज़ीमक सुताए पोताना कपालना केशने उंचा करी तिलकने प्रगट कखुं. सूर्यनासरखा तिलकना प्रकाशे करीने ते स्त्रीपुरुषे पोतानी नजीकमां कायोत्सर्ग करीने उजा रहेला एक मुनिने दीठा. पठी वनना ऊरता मदवाला हाथीउंठना घसाराना सुगंधथी जमता एवा जमराउ जेमने उपद्रव करता हता एवा ते मुनिने पिता विगेरे सर्व मनुष्योसहित नल राजाए वंदना करी. मुनिए कायोत्सर्ग पारी धर्मलाज आपीने देशना दीधी.

पठी नल राजाए हाथ जोडी मुनिने द्वदंतीना तिलकना प्रकाशनुं कारण पूख्युं. मुनिए उत्तर आप्यो के, “ हे राजन् ! आ द्वदंतीए पूर्व जवनेविषे चोवीश तीर्थकरोने उद्देशीने तप कखुं ठे. वली तेणे ते तपना उद्यापनने विषे रत्नना तिलको आप्यां ठे. एज कारणथी तेना कपालने-विषे सूर्यना ककडा सरखो महा तेजवंत तिलक शोजे ठे. अनुक्रमे आ

द्वदंती सर्व कल्याणना पात्ररूप थशे. ” मुनिनी आवी मनोहर वाणी सांजली आनंदयुक्त थएलो नल अनुक्रमे नगरवासी जनोए मंगलमय करेली पोतानी राजधानी प्रत्ये आव्यो. त्यां ते निर्लज्ज मनवालो नल नवीन नवीन क्रीडाउठवडे दिवसोने दीनसमान अने रात्रिउठने द्वाणरूप करवा लाग्यो. पठी निषध राजाए नलने राज्य सोंपी कूबरने युवराज पदवी आपी पोते अखंडित एवा चारित्रने पाली देवपदवी प्राप्त करी, त्रिवर्ग (धर्म, अर्थ, काम,)नुं साधन करवामां व्यग्र चित्तवाला नल राजाए सती द्वदंती सहित पिताए आपेला अखंडित राज्यनुं पालन करता अर्धा जगतक्षेत्रने पोताने स्वाधीन कस्युं; तेथी सर्वे राजाउठए एकठा थईने तेने कृष्णनी पेठे फरीथी राज्याभिषेक कस्यो. पठी दुष्ट हृदयवालो क्रूर कूबर राज्यनी इच्छाथी शीयाल जेम सिंहना ठिड्र खोले तेम निरंतर नल राजाना ठिड्र खोलवा लाग्यो.

एक दिवस निर्मल मनवालो अने बंधमोक्षादिकने जाणनारो नल राजा दुष्ट हृदयवाला पोताना चाइ कूबरनी साथे सत्पुरुषोने लज्जा पमाडनारी द्युतक्रीडा करवा लाग्यो. गाम, गरास, नगर विगेरे सर्व हारी गया ठता पण ते निवृत्ति पाम्यो नहीं. आवा दुष्ट आग्रहमां वलगी रहेला पोताना पतिने जाणीने जीमकसुता द्वदंती पोते नलराजा पासे आवीने मधुर वाणीथी कहेवा लागी. “ महेन्द्रना सरखा वैज्रवाला हे स्वामिन् ! तमारे द्युतक्रीडामां आ व्यसन शुं ? कयो पुरुष दूध स्वाधीन ठतां कांजी पिवामां आसक्त थाय ? हे नाथ ! दुष्ट हृदयवाला कूबरने स्वाधीन आ पृथ्वी न करो ? शुं तमे नथी जाणता के वगलो पाणीमां पेठा पठी मत्स्योनी शी गति थाय ठे ? ” आ प्रकारे प्रियाए तथा प्रधान वर्गे निवास्या ठता पण नलराजा द्युतथी निवृत्ति पाम्यो नहीं. कस्युं ठे के—दैव कोप पामवाथी प्राणिलनी शी मति थाय ? अनुक्रमे दैवना योगथी नलराजा देहना आचरणोने अने ठेवटमां अंतःपुरसहित द्वदंतीने पण हारी गयो.

पठी हर्ष पामेला कूबरे नल राजाने कस्युं. “ हे चाई ! हवे तुं म्हारी पृथ्वीमां रहीश नहीं. ” ए उपरथी नलराजा फक्त एक वस्त्र धारण करी त्यांथी चाली निकल्यो. पठी पतिनी पाठल जती एवी जीमकपुत्रीने

कूबरे कह्युं. “ हे नद्रे ! में तने नल पासेशी जीती ठे; माटे तुं तेनी साथे न जतां म्हारा अंतःपुरनो आश्रय करीने रहे. ” द्वदंतीए तेम न करवाथी नगरवासी अने प्रधानविगेरे पुरुषोए कूबरनी विनंती करी तेने रथमां बेसारी नलनी पाठल मोकळी; परंतु नलराजाए रथ विगेरेने साथे न राखता फक्त द्वदंतीनेज पोतानी साथे राखी. दासी विगेरेनी आज्ञा लईने जती एवी द्वदंतीए वर्षाऋतु जेम वनस्थळीने चींजवी दे तेम सर्व मनुष्योनां हृदयने चीजवी दीधां; तेथी सर्वे मनुष्यो कहेवा लाग्या के, “ अरे विधि ! जो त्हां आ प्रकारनुं कर्तव्य हतुं तो पठी नलराजाने अर्धा ऋतक्षेत्रनो पति शा माटे कस्यो हतो ? वली आपना जयथी जे सतीने सूर्य पण पोताना किरणो ए करीने स्पर्श करी शकतो न होतो, ते आ सती पृथ्वीउपर केम चाळी सकशे ? अरे ! धिक्कार ठे कूबरने के, जेणे पोताना म्होटा जाईने पण आवी दया उपजावनारी स्थितिए प्होचाड्यो. ”

पठी प्रधान विगेरे नगरना सर्वे माणसोए नलराजाने जेट आपवा मांडी; पण केवल पोताना उपरज आधार राखनारा अने जुज पराक्रमवाला तेणे कंई पण लीधी नहीं. वृद्ध प्रधान विगेरे नलनी पाठल जवा मंड्या; परंतु तेउने तेणे पाठा नगरप्रत्ये मोकळ्या. ज्यारे द्वदंतीरूप लक्ष्मी नलराजानी पाठल गई त्यारे तो तेना विनानुं नगर तेजरहित देखावा लाग्युं. पठी गद्गद् वाणीथी ते ते बाग बगीचानी शोचाने देखाडतो एवो नलराजा थाकी गएली पोतानी प्रियाने धीमे धीमे चलाववा लाग्यो. द्वदंती पण ते वखते पतिनीसाथे चालवाथी जे हर्ष पामवा लागी तेवो हर्ष पूर्वे परुदानी अंदर ठत्र धारण करीने चालती ठती पण क्यारे पामी न होती. ज्यारे द्वदंती अमथी परसेवायुक्त थायठे त्यारे नलराजा पोते तेने पत्रथी पवन नाखे ठे; ज्यारे थाकी जाय ठे त्यारे पग चांपे ठे अने ज्यारे तरशी थाय ठे त्यारे कमलना पत्रमां जल लावीने पाय ठे. वली क्यारेक पोते थाकी गयो होय ठे ने द्वदंती पग चांपवा मांडे ठे त्यारे ते सत्व गुणनो आश्रय करीने तेने ना पाडे ठे. मध्यान्हने वखते फलाहार करी सायंकाले थाकी गएला ते स्त्रीपुरुष कोई लताग्रहनो आश्रय करी रात्रीने निर्गमन करे ठे.

आ प्रकारे वनने विषे जता एवा ते दंपतीए एक दिवस जाणे ती-
 द्दण सूर्यना तापथी त्रास पामीने केवल अंधकारनो आश्रय करीनेज रहुं
 होय नहिं शुं ? एवा एक म्होटा अरण्यमां प्रवेश कस्यो एटवे तेजए
 एक म्होटुं तलाव दीतुं. तेमां हाथ पग धोया पठी नलराजाए ग्लानी
 पामेदी प्रियाने जोई विचार करवा मांड्यो के, “ अरे ! प्रवालना सरखी
 सुकोमल आ स्त्री क्यां ? अने दुःखनी पंक्तिजवालो आ मार्ग क्यां ?
 जेने पुष्पथी पण कोमल मोजडी पहरेवी जोइती हती तेने आ
 महा अरण्यमां चटकवुं पडे ठे. ” पठी विश्रान्ति अर्थे नलराजाए एक
 म्होटी शिला उपर पल्लवोथी शय्या बनावी. वली दवदंतीनुं शरीर दुःख
 न पामे एवा हेतुथी ते शय्यानेविषे पोतानुं उत्तरीय वस्त्र पाथरी दीधुं.
 पठी परमेष्ठीने नमस्कार करी मार्गमां चालवार्थी थाकी गएला ते स्त्री
 पुरुषे परस्पर एक बीजाना हाथना उंशीका मूकी स्वेढाथी शयन कस्युं.

पठी रस्ताना दुःखे करीने अग्निपीठे बलतो अने जाणे ते वनमां
 रहेला हिंसक पशुजना संगथी निर्दय बनी गएलो होय नहिं शुं ? एवो
 निषधपति मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ अरे ! हुं आ स्त्रीनी साथे
 रह्यो ठतो मार्गरूप समुद्रनो पार केम पामी सकीश ? कारण पोतानी
 मरजीप्रमाणे चालनारा पुरुषोने स्त्रीज सांकलना समान बंधन करनारी
 ठे. जो हुं उंधी गएली आ स्त्रीने त्याग करी चाळ्यो जाउं तो पठी ते
 सवारे पोताना पिताने अथवा दियरने घेर जशे. ” ऋपति आवो वि-
 चार करतो हतो एवामां जविष्यनेविषे थनारा वियोगनी पीडानी
 हूतीरूप निद्रादेवीए नलप्रियाना नेत्रमां तत्काल प्रवेश कस्यो.

पठी निद्रानो त्याग न करावता नलराजाए दवदंतीना उंशीके रहेला
 पोताना हाथने धीमे धीमे खेंची लीधा. ते वखते पोते पोताना आत्माने
 कहेवा लाग्यो के, “ अरे मूर्ख आत्मा ! आ चांडालना सरखी चेष्टाने
 मूकी दे. जे तुं विश्वास पामेदी, उंधी गएली अने एकली एवी आ
 स्त्रीने त्याग करवानी इठा करे ठे. अरे दैव ! तुं म्हारीपासे आ अयोग्य
 कर्म करावतां शुं लज्जा नथी पामतो ? ” वली दवदंतीनी नीचे पथरा-
 एला वस्त्रना ककडा करवा माटे हाथमां ठरी लईने आंसुथी जेनुं मुख
 व्याप्त थई रहुं ठे एवो नलराजा पोताना हाथने कहेवा लाग्यो के,

“अरे हाथ ! आ स्त्रीनो पाणिग्रहण करवामां प्रथम तुं प्रवर्त्यो हतो तेज तुं संज्ञोगने वखते मदद आपतो हतो. वली तेनो तेज तुं आजे प्रियानो वियोग कराववामां प्रथम जाग लेवा तैयार थयो हुं.”

पढी वखने कापी द्वदंतीना श्वेत वखमां अक्षरो लखवामाटे पोताना शरीरमांथी रुधिर काढी पोताना दक्षिण (जमणा) जुजने कहेवा लाग्यो के, “बे दक्षिण हस्त ! तुं पण वाम (दाबा) हस्तनी पेठे दक्षिणविनानो देखाय ठे खरो. जेने क्रूर एवा खड्गनो संग होय तेने दया अथवा दक्षिण क्यांथी होय ?” पढी तेणे निर्दय एवा पोताना जमणा हाथथी प्रियाना वखनेविषे रुधिरथी लख्युं के, “हे प्रिये ! आ पासेना वडनी नीचे बे मार्ग ठे. तेमां डाबी बाजुनो मार्ग कुंडिन नगरनो ठे अने जमणी बाजुनो मार्ग कोशला नगरीनो ठे. हे गजगामिनी ! ए बे नगरमां त्हारी मरजी होय त्यां तुं जजे अने हुं म्हारुं मोहुं कोइने देखाडवाने शक्तिमान न होवाथी चाख्यो जाउहुं.” आवी रीते लखीने गुह्य दुःखथी रोतो अने वारंवार पाठो वलीने प्रियाना मुखने जोतो ते चाढी निकल्यो. “अरे विधि ! जो तें सर्वथी उत्तम रूपवाली आ चीमक सुताने सृजी ठे, तो पढी तेने दुःख शा माटे आपे ठे ? कारण के पोते वावेढी बोरडी पण कापी नाखवी ए योग्य नथी. हे वनदेवताउ ! तमे सर्वे म्हारा उपर कृपा करीने सांचलो. तमारे आ चीमकपुत्री कोइपण रीते दुःखी न थाय तेम करवुं.” आ प्रकारे विलाप करतो अने जेनी डोक नमी गइ ठे एवो ते नलराजा पाठो वली प्रियानां मुखने जोइने फरीथी एटले दूर जतो रह्यो के पढी प्रियाना स्थानने जोइ शक्यो नहीं. वली “वनना हिंसक प्राणीउथी तेने कोइपण प्रकारनो उपद्रव न थाउं,” एवा विचारथी पाठा वलेला ते नलराजाए कोमलपादडानी शय्यामां सूतेली प्राणप्रिया द्वदंतीने दीठी; तेथी पोताना आत्माने कहेवा लाग्यो के, “हे सुरात्मन् नल ! जेनी प्रिया आ महा जयंकर वनमां सूती ठे एवो तुं नस्मपणाने केम पामतो नथी ?” आवो विचार करता करता रात्री निवृत्त थवा आवी जेथी सर्व अंधकारे जाणे नलनां मनमां प्रवेश कस्यो होय नहिं शुं ? एम सर्व स्थानके प्रकाश थवा लाग्यो. जगत्ना मित्ररूप सूर्यने उदय थता जोइने चाढी निकलेला नलराजाए केटलेक

दूर ज्वालारूप जटावाला दावानलने दीगो. तेमां बलता एवा वनना प्राणितना शब्दोमां मनुष्यनो शब्द सांजली नल राजा तेनी पासे गयो.

“ इद्वाकु कुलरूप समुद्रने आनंद पमाडवामां चंद्ररूप हे नल राजा ! हे विश्वने वहाला ! हुं आ दावानलमां बलुं बुं, माटे तुं म्हारुं रक्षण कर. ” आ प्रकारना शब्दो जे तरफथी आवता हता ते तरफ नल राजाए जोयुं तो लताना यूथमां रहेला एक म्होटा सर्पने तेणे दीगो. पठी ते धीरज राखीने बोळ्यो के, “ हे महानाग ! तें म्हारुं नाम शी रीते जाणुं ? वली तुं सर्प ठता आ मनुष्यनी जाषा शी रीते बोळी शके ठे ते मने कहे ? ” सर्पे उत्तर आप्यो. “ हे महा जाग ! हुं पूर्व जन्मने विषे मनुष्य हतो. ते संस्कारथी मने मनुष्यनी जाषा आवडे ठे. वली मने अवधिज्ञान प्राप्त थयुं ठे; जेथी हुं आ सर्व जगतने हाथेळीमां रहेला पदार्थनी माफक जोइ शकुं बुं. हे राजन् ! तुं म्हारुं रक्षण कर. हुं तने उपकारी थइश. ”

पठी कूवामांथी जेम पाणी काढे तेम वल्ल नाखी दयावंत नलराजाए सर्पने लताना यूथमांथी खेंची काळ्यो एटले कृतघ्न पुरुषनी पेठे ते सर्पे तत्काल नल राजाने दंश दीधो. पठी नल राजाए सर्पने कळुं. “ हे वे जीजवाला नाग ! में तने दावानलमांथी मूकाव्यो तेनो तें मने आ सारो वदलो आप्यो. ” एटलुं कहेतामां तो सर्पनुं जेर सर्व अंगे चडी गयुं; तेथी तेनुं सर्व अंग कुवडुं वनी गयुं. ते जोइने प्राप्त थएला वैराग्यवाला नल राजाए चारित्र लेवानो निश्चय कळ्यो एटलामां ते सर्पे दिव्यरूप धारण करी नलराजाने कळुं “हे वत्स ! हुं त्हारो पिता निपध राजा तुं, माटे खेद न पाम्य. हुं दीक्षाना प्रजावथी ब्रह्मलोकमां देवता थयो तुं अने त्हारुं दुःख जोइ आवी मायाने धारण करीने अहिं आव्यो तुं. आ त्हारुं कुवडुंरूप हितने अर्थे ठे एम जाण्य. कारण के, आ रूपथी तने कोइ शत्रुठ उपद्रोह करी शकशे नहीं. हे वत्स ! हजु त्हारे अर्धा जगतक्षेत्रनुं राज्य जोगवुं वाकी ठे; माटे दीक्षानो अवसर आवशे त्तारे हुं तने कहीश. हे पुत्र ! आ वीळुं अने करंडीठ ग्रहण कर अने ते वस्तुनुं जीवितनीपेठे निरंतर रक्षण करजे. हे वत्स ! ज्यारे तने पोतानुं रूप धारण करवानी इठा आय त्तारे आ श्रीफल उघाडी ते-

मांथी रेशमी वस्त्रो काढीने पहरेजे तथा आ करंडिकामांथी अलंकारोने लइने धारण करजे के, जेथी तुं त्हारा मूल स्वरूपने पामीश. ” आ प्रकारे कही अने बन्ने वस्तुउं आपी देवताए नल राजाने फरीथी कह्युं. “ हे वत्स ! हवे तने क्यां जवानी इछा ठे, ते मने कहे ? हुं तने त्यां तेडी जाउं. ” पठी “ हे तात ! मने सुंसुमार नगर प्रत्ये तेडी जाउं. ” एवां नल राजानां वचन सांजळी देवता तेने क्णमात्रमां सुंसुमार नगरनी पासेना उद्यानमां मूकीने अंतर्धान थइ गयो.

पठी हसता मुखवालो नल जेटलामां नगर तरफ जाय ठे तेटलामां तेणे नगरमां थतो म्होटो कोलाहल सांजळ्यो. “आ शुं हशे ?” एम भ्रांति पामीने ते जेटलामां क्णवार उन्नोरह्यो. तेटलामां तो हाटोने पारुता, वृद्धोने उखेडी नाखता, अनेक वस्तुउंने फेंकी देता अने प्रलय कालना अग्निनी पेठे सर्वमनुष्योने त्रासपमाडता कालना सरखा मदोन्मत्त हाथीने तेणे पोताना सामे आवतो दीठो. प्रजानो संहार करता एवा ते हाथीने आलान स्तंज प्रत्ये लइ जवाने समर्थ एवा कोइ पुरुषने दीठो नहीं एटले पाठलथी राजाए उंचा हाथ करीने कह्युं के, “ हे नगरवासी जनो ! जे माणस आ हाथीने वश्य करी आलान स्तंज साथे बांधशे; तेने हुं घणी संपत्ति आपीश. ”

राजानां आवां वचन सांजळी जागता पराक्रमवालो नलराजा हाथी सामो दोड्यो. तेने जोइने सर्वे नगरवासी लोको बोली उठया के, “ अरे कुब्ज ! मरवाने माटे हाथी सामो न जा; कारण एमहा दुष्ट ठे; तेथी तने मारी नाखशे. ” नलराजा माणसोनां वचन सांजळतो ठतो पवनना वेगथी हाथी पासे जइ तेने एक पथ्थर मारीने कहेवा लाग्यो. “ अरे दुरात्मन् मातंग ! तुं आ स्त्रीउंने तथा बालकोने मार नहीं; कारण के मदनो नाश करवामां सिंहना सरखो पराक्रमी हुं त्हारी आगल आवीने उन्नो तुं. ” पठी क्रोधथी आंधला थएला, उरुत अने चारे तरफ दोडता एवा ते हाथीने नलराजाए पोतानी लघु गतिथी खेलाववा मांड्यो. घणो वखत तेम करवाथी थाकी गएला ते हाथीनी पासे नले पोतानुं वस्त्र फेंक्युं; तेथी क्रोध पामेलो हाथी वांको बलीने मनुष्यनी त्रांतिथी ते वस्त्रने पोताना दांतो मारवा लाग्यो एटले लाघवपणायी उठली तेनी

पीठ उपर चमी गएला नलराजाए कुंजस्थलपर हाथ फेरवी घणे वखते तेने पोताने खाधिन कस्यो.

पठी दधिपर्ण राजाए तेने उत्तम पुरुष जाणीपोताना कंठनी रत्नमाला तेना कंठने विषे नाखी. नलराजा पण हाथीने आलान स्तंज साथे बांधी दधिपर्ण राजा पासे आवीने वेगो. राजाए तेने उत्तम वस्त्र अने अलंकारोनी जेटो आपी कुल वंश विगेरे पूब्युं; ते उपरथी कुब्ज एवा नलराजाए कह्युं. “ हे नूपति ! म्हारी जन्मभूमि कोशला नगरी ठे. त्यां म्हारुं सर्व कुटुंब कुशलपणाथी रहे ठे. हुं नलराजानो हुंडीक नामे रसोइउं हुं अने रसोइ संबंधी सर्व कलाउं जाणुं बुं. वली नलराजा जे सूर्यपाक रसोइ जाणतो हतो तेने हुं पण तेनी कृपाथी जाणुं बुं. हे राजन् ! वधारे शुं कहुं ? परंतु रसोइनी खरी परीक्षा एने हती; जेथी हुं तेने प्रसन्न थइ पड्यो हतो. हे महीपति ! दुर्भाग्यने लीधे नलराजा पोताना न्हानाजाइ कूबर साथे द्यूत रम्यो. तेमां ते राज्यादि हारीजवाथी स्त्रीसहित वनमां गयो. वली ते त्यां मरी गयो एम पण में सांजव्युं ठे. ” आवां कुब्जनां वचन सांजली नलना गुणोने संजारता अने शोकमां बूडी गएला दधिपर्ण राजाए तेनुं प्रेतकार्य कस्युं.

एक दिवस दधिपर्ण राजाए कुब्जने प्रार्थना करीने कह्युं के, “ मने एकवार सूर्यपाक रसोइ जमाड. ” ते उपरथी कुब्जे सूर्यविद्यानुं स्मरण करी चोखानी जरेली तपेली तडके मूकी. पठी सूर्यपाक रसवती करीने सर्वेने जमाड्या; तेथी प्रसन्न थएला राजाए तेने पांचसे गाम अने एक लक्ष टंक सोनुं आपवा मांड्युं; कुब्जे पण गाम न लेतां सोनुं लीधुं. वली एक दिवसे राजाए फरीथी कुब्जने कह्युं, “ जे त्हारी मरजी होय ते मागी ले. ” कुब्जे कह्युं. “ हे देव ! जेटली पृथ्वीमां तमारुं राज्यठे ते-टली पृथ्वीमांथी द्यूत, मद्य अने मृगया एत्रण क्रियाने बंध करो. ” राजा दधिपर्ण कुब्जना कहेवा प्रमाणे पोताना राज्यमांथी ए त्रण क्रीयाने दूर करीने तेनो आदर सत्कार कस्यो; जेथी ते सुखे करीने त्यांज दिवसोने निर्गमन करवा लाग्यो.

एक दिवसे कुब्ज तलावने कांठे वृद्धनी ठायां वेगो हतो, एवामां को-इ एक परदेशी ब्राह्मण आवीने तेनी पासे वेगो. पठी प्रफुल्लित नेत्रवाला

ते ब्राह्मणे कुब्जना सर्व अंगने जोशने ते बन्ने जणानी परस्पर वातो थती हती, तेना मध्ये गीतरूप आ बे श्लोक कया.

अनार्याणामलज्जानां, दुर्बुद्धीनां हतात्मनाम् ॥

रेखां मन्ये नलस्येव यःसुतामत्यजत्प्रियाम् ॥ १ ॥

विश्रब्धां वद्वन्नां स्निग्धां, सुतामेकाकिनीं वने ॥

त्यकुकामोऽपि जातः किं, तत्रैव हि न जस्मसात् ॥ २ ॥

अर्थ— हुं नलराजानी रेखाने अनार्य, निर्बल, दुर्बुद्धि अने हणाएला आत्मावाला पुरुषोना सरखी मानुं तुं; कारण के जे नलराजाए सूतेली एवी पोतानी प्रियाने त्यजी दीधी ठे. विश्वासवाली, वहाली, पोतानेविषे आसक्त अने वनमां एकली सूतेली प्रियाने तजी देवानी इच्छावालो ते शुं त्यांज जस्म पणाने नहिं पाम्यो होय? अर्थात् जस्मरूप थवो जोशए.

पढी “ बहु सारुं गान कखुं. ” एम कहीने कुब्जे ते ब्राह्मण सामुं जोशने पूखुं. “ तुं कोण ठे? क्यांथी आव्यो ठे? अने आ नलनी वात क्यां सांचली ठे? ” ब्राह्मणे उत्तर आप्यो. “ हुं कुशल नामनो ब्राह्मण कुंडीन नगरथी आव्यो तुं अने में नलनी वात त्यांज सांचली हती. ब्राह्मणना वचन सांचली जेनुं मुख प्रफुल्लित थयुं ठे एवा कुब्जे फरीथी कखुं. “ हे ब्राह्मण ! नलराजाए द्वदंतीनो त्याग कख्यो त्यां सुधीनीवात में सांचली ठे. बाकीनी जे वात होय ते मने कहे? ” ब्राह्मणे कखुं. सूतेली एवी द्वदंतीनो त्याग करी नलराजाचाड्या गया पढी थोडी रात्री बाकी हती ते वखते द्वदंतीए स्वप्न दीतुं के, “ जाणे हुं आंवा उपर फलो लेवा चडी होउं. एवामां कोइ एक हाथीए आवी ते वृद्धने मूलमांथी उखेडी नाखुं; जेथी हुं ते वृद्ध सहित पृथ्वी उपर पनी. एवामां सवार थवाथी जागी गएली तेणे जोयुं तो पतिने दीठो नहीं एटले महाजय पामेदी ते अबला द्वदंती आम तेम चारे तरफ जोती मनमां विचार करवा लागी अने पोताना जाग्यने कहेवा लागी. “ अरे दुर्जाग्य ! दुःखथी वली रहेली एवी मने तुं हजु शुं करवानी इच्छा करे ठे? जे हुं आ प्रकारनी दशाने प्राप्त थया ठता पतिने देखती नथी. शुं मुख धोवाने माटे तलावमां तो नहिं गया होय? अथवा सौजाग्यना निधिरूप ते प्यारा पतिने कोइ वनदेवताए हरण कख्या तो नहिं होय?

शुं मने क्लेश कराववाने माटे लताना गुढोमां संताइ रह्या हशे ? ” आ प्रकारे विचार करती एवी ते महासती वृद्ध वृद्धने जोवा लागी; परंतु ज्यारे कोइ स्थानके पतिने दीठो नहीं त्यारे तो ते चीराइ गएला हृद-यवालांनी पेठे सघळी वनस्थळीने रोवरावती ठती रुदन करता क-रता मूर्छा पामी.

पठी वनना शीतल पवनश्री मूर्छा वळी एटले ते स्वप्नाना अर्थनो विचार करवा लागी के, “ जे में आंवानो वृद्ध जोयो हतो ते म्हारो सर्वोत्तम प्राणनाथ हतो. फलरूप राज्य लक्ष्मी अने हाथीरूप कूबर हतो. वळी जे हुं पडी गइ तेज आ पतिनो वियोग हतो. ” आवी रीते विचार क-रती अने पूर्वे करेला कर्मना फलने मानती एवी ते महासतीए पोतानां वस्त्रमां रुधिरश्री लखेला अक्षरो दीठा; तेथी ते वांचीने विचार करवा लागी के, “ निश्चय हजी सुधी तो वहाला पतिना मनरूप मान सरोव-रने विषे राजहंसीरूप हुं रहीं तुं, कारणके जे प्राणनाथे पोताना रुधिरश्री लखेला अक्षरोए करीने मने पिताने घेर अथवा दिश्ररने घेर जवानी आझा करी ठे. हवे हुं वरु पासेना मार्गे करीने पिताने घेर जइश; का-रणके पतिरहित एवी स्त्रीजे पिते एज शरण ठे.

पठी ते दवदंती हरिणीनी पेठे जय पामती अने मंत्रनी पेठे नलरा-जानुं स्मरण करती पीताना घर तरफ चाली. रस्ते अखंडित एवा दर्जना जागो पगमां वागवाथी निकलेला रुधिरे करीने जाणे पृथ्वीना तलने या-वकना रसथी शोचायमान करती होय नहिं शुं ? वळी रस्ते चाल-वाना श्रमथी थएला परसेवामां उडेली धुल चोटवाथी धुसरी बनी ज-वाथी जाणे कादववाला पाणीमां न्हायेली हंसी होय नहिं शुं ? एवी ते दवदंती वनमां जती हती. सिंहो पर्वतनी देवी मानीने, सर्पो जांगुली श्रोपधी मानीने अने हाथीजं सिंहण मानीने तेने कोइ प्रकारनो उपद्रव करी शकता नहोता. जेमां कोइपण माणस नहोतुं एवा ते महा अरण्यमां जती एवी ते अवलाने शीलव्रतना प्रजावथी हिंसक जीवो पण जाणे स-हाय्यकारी थता होय नहिं शुं ? एवा देखता हता.

पठी वनने उलंघवाने कोइपण उपाय शोधती एवी ते दवदंतीए जेमां अनेक गाडांजं जोडेलां हतां एवा एक सार्थवाहने दीठो. जेटळामां ते

सार्थवाहने जोइ तेनुं मन स्वस्थ थयुं तेटलामां तो केटलाएक चोरोए आवीने विषयो जेम कामी पुरुषने रोके तेम ते सार्थवाहने रोक्कयो. ते जोइने महासती द्वदंतीए पोताना हाथ उंचा करीने चोरोने कह्युं. “अरे तस्करो ! नासी जाउ ! नासी जाउ ! ! कारण जेम पोपटे नालीयेरने विषे करेलो श्रम फोगट जाय ठे तेम आ सार्थवाहने विषे करेलो तमारो श्रम फोगट जशे. ” चोरोए द्वदंतीनुं कहेवुं न मान्युं अने सार्थवाहने लुंटा मांड्यो; तेथी ते द्वदंतीए मंत्राद्वारना सरखा हुंकार शब्दथी चोरोने त्रास पमाड्यो एटले ते चोरो नासी गया.

पठी सार्थपति परिवार सहित द्वदंतीनी पासे आव्यो अने कुलदेवतानी पेठे प्रणाम करीने बोड्यो. “ हे कल्याणी ! तुं कोण तुं ? आ निर्जन वनमां केम जमे ठे ? अने अमारा पुण्ययोगथी अहिं केम आवी चडी तुं ? ” पठी द्वदंतीए नलराजा द्यूत रम्यो त्यारथी आरंजनीने पोतानी सर्व वात कही; ते उपरथी सार्थपती तेने नलप्रिया जाणीने पोतानी ब्हेन समान मानवा लाग्यो. पठी सार्थवाहना पटमंडप (तंबु) मां रहेती एवी ते महासती सुखथी मार्गनुं उल्लंघन करवा लागी. एवामां प्रवासीउने अपराधी सरखो वर्षाकाल प्राप्त थयो एटले गाडांउं कादवमां खूचवा लाग्यां, तेथी सार्थपतिए सारुं उंचुं स्थान जोइने त्यां पमाव कस्यो.

एक दिवस “सार्थपति अहिं घणा दिवसो सुधी रहेशे. ” एवुं धारीने द्वदंती तेने पूज्याविना गुप्तरीते चाली गइ. रस्ते तेने एक महा जयंकर अमासना समान कांतिवालो अने विकराल दाढोवालो राक्षस मड्यो. राक्षसे कह्युं. “हुं घणा दिवसनो जुख्यो तुं; माटे त्हां जद्वण करी कुधाने निवृत्त करीश. ” द्वदंतीए कह्युं. “ हे जद्र ! सांचल. धर्म बुद्धिवालाने मृत्युथकी जय क्यांथी होय ? परंतु तुं परस्त्री एवी मने स्पर्श करतामां जस्मजूत थइ जइश. ” द्वदंतीनां आवां वचन सांचली तेना धैर्यथी प्रसन्न थएला राक्षसे कह्युं. “तहारी शी इडा ठे ? जे होय ते कहे ? ” द्वदंती पूज्युं. “ मने पतिनो मेलाप क्यारे थशे ? ” राक्षसे उत्तर आप्यो. “ वार वर्षेने अंते. ” द्वदंतीए हर्षथी कह्युं. “ तें आम्हां इच्छित कार्य कखुं ठे; माटे त्हां कट्याण थाउं. हवे तुं तहारी मरजी प्रमाणे चाट्यो जा अने चिरकाल सुधी एक धर्म ग्रहण करजे. ” पठी राक्षस दिव्य-

रूप धारण करीने अंतर्धान थइ गयो अने दवदंतीए पण ज्यांसुधी न-
लराजानो मेलाप न थाय त्यांसुधी तांबुल, रक्तवस्त्र, पुष्प, आचरण अने
अंजनादि एटली वस्तुउं न ग्रहण करवारूप अजिग्रह धारण कस्यो. पठी
अनुक्रमे चालता चालता बिला घासथी अने वृद्धोथी सुशोजित एवी
पर्वतनी एक गुफा आवी तेमां तेणे निवास कस्यो. त्यां मृत्तिकार्थी शांति-
नाथनी मूर्ति करी गुफानी एक बाजुए मूकी तेमनुं वननां पुष्पोथी पू-
जन करती, तप क्रिया करती, खजावथी नीचे पडेला वृद्धोना फलोवडे
पारणुं करती, पंचपरमेष्ठीनुं स्मरण करती अने निर्जय एवी तेणे एक-
लीए केटलोक काल त्यांज निर्गमन कस्यो.

हवे जेनी पासेथी ते ठानी रीते नासी गइ हती एवो सार्थपति “शुं
तेनुं कोइए हरण कस्युं हशे ? एवी शंकार्थी तेना पगळे पगळे चाळ्यो
अने केटलेक दहाडे पर्वतनी गुफा पासे के ज्यां दवदंती रहेती हती त्यां
आवी पहोच्यो. त्यां तेणे जोयुं तो जिनेश्वरनुं पूजन करती एवी दवदं-
तीने दीठी. “तुं कोनुं पूजन करेठे ? ” एम सार्थपतिए पूठवाथी दवदं-
तीए उत्तर आप्यो के, “शांतिनाथ नामना शोदमा जिनेश्वरनुं. ” आ
प्रकारना सार्थपतिनो अने दमयंतीनो थतो कोदाहल सांचलीने केट-
लाक तापसो त्यां आव्या; तेउने दवदंतीए सविस्तर जिनधर्म कस्यो. पठी
जेना कर्मबंध तूटी गयां ठे एवो वसंत नामनो सार्थपति पण जिनधर्मनो
अंगीकार करी सार्थसहित त्यांज रह्यो.

एक वखते पासेना आश्रममां रहेनारा ते तपस्वीउं महा वर्षाद पडतो
होवाथी आकुल व्याकुल थवा लाग्या एटले दवदंतीए तेउनां फरतुं चारे
तरफ कुंडालुं करीने कस्युं. “जो हुं जिनेश्वरनी उपासना करनारी अने
महासती होउं तो वर्षाद आ कुंडालानी अंदर पडशो नहीं. ” पठी सं-
केत करी राखेलानी पेठे वर्षाद कुंडालानी अंदर पडतो बंध थयो, जेथी
सर्वे तापसो सुखेथी रहेवा लाग्या. पठी ते सर्वे तापसोए विस्मयथी
“आ कोइ स्त्रीरूपे देवी ठे ” एम धारीने जैनधर्मनो स्वीकार कस्यो.
सार्थपतिए पण तेज स्थानके एक मनोहर नगर वसावी तेमां उंचा तो-
रणवालुं श्री शांतिनाथनुं देरासर कराव्युं. दवदंतीए त्यां पांचसे ताप-
सोने बोध कस्यो ते उपरथी ते नगरनुं नाम तापसपुर पाळ्युं.

एक दिवस यशोज्ज्वल सूरि विहार करता करता ते पर्वत उपर गया. त्यां निर्मल बुद्धिवालो कूबरनो पुत्र सिंहकेशरी रहेतो हतो. तेणे सूरिने पूढी पोतानी पांच घडी आयुष्य जाणीने तेमनी पासे दीक्षा दीधी ए-टले तरतज तेने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. सर्वे देवताउ तेनो केवल म-होत्सव करवा आववा लाग्या; तेमने जोशने द्वदंतीए पण पांचसे साधु अने सार्थपति सहित त्यां जइ केवलीनी देशना सांजली. केवलीए सा-र्थपतिने अने तापसोने कह्युं के, “ आ वैदर्जी महासती, सत्यवाणीवाली, धर्मनी जाण अने अरिहंत प्रचुनी जक्त ठे. ” पढी ते केवल ज्ञानिमुनि सर्व कर्म क्षय थवाथी मोक्षपद पांम्या.

हवे द्वदंतीए पोतानो पूर्वजव यशोज्ज्वल सूरिने पूढयो एटले तेमणे कह्युं. “ हे जडे ! नलराजा पूर्व जवने विषे मम्मण नामे राजा हतो अने तुं तेनी वीरमति नामे वहाली स्त्री हती. एक वखते तमे बन्ने जणा क्यांइ जता हता एवामां एक मुनि सामा मढ्या; तेथी तमे अपशुकन थया मानीने क्रोधथी तेमने बार घडी रोकी राख्या. पढी क्षणमात्रमां क्रोधने शमावी तमे बन्ने जणाए मुनिने खमाव्या. एज कारणथी तमने आ बार-वर्षनो वियोग थयो ठे. ” आवां मुनिनां वचन सांजलीने द्वदंती पाढी पोताने स्थानके आवी. आ प्रकारे पर्वतनी गुफामां रहेती, जिनेश्वरतुं पूजन करती अने प्रजावना करती एवी तेणे त्यांज सात वर्ष पूर्ण कस्या.

कोइ वखते कोइ पुरूषे गुफाना बारणा आगल आवीने द्वदंतीने कह्युं के, “ हे वैदर्जि ! में त्हारा पति नलराजाने अहिं पासेना वनमां दीगो ठे; तेथी हुं तने कहेवा माटे आव्यो हुं. हवे हुं जाउं हुं; कारण के, म्हारो सार्थवाह जतो रहे ठे. ” पुरुषनां आवां वचन सांजली द्वदंती नलनी शोध करवाने चाली अने ते महा अरण्यमां जूली पडी. एवामां तेणे एक म्होटी राक्षसी दीगी, पण तेने तो महासतीए पोताना शी-लव्रतना प्रजावथी राक्षसनी पेठे क्षणवारमां स्तंजीत करी दीधी. वली तृषातुर थएली ते द्वदंतीए पृथ्वी उपर हाथ पढाडी जलप्रवाहवाली नदी प्रगट करीने तेमां पोते न्हाइने निर्मल पाणी पीधुं. आवा शील प्रजाववाली ते महासतीने कोइ एक दिवसे ते वनमां धनदेव नामनो सार्थवाह मढ्यो; तेनी साथे ते अचलपुर नगर प्रत्ये गइ अने त्यां जाणे

आकाशथी पडी होय नहिं शुं ? एम निराधारपणे नगरनी ब्हार रही. ते नगरमां ऋतुपर्ण नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने चंद्रयशा नामे स्त्री हती के, जे दवदंतीने मासी थती हती. एक वखते चंद्रयशानी दासी पाणी जरवा जती हती, तेणे दवदंतीने देखीने चंद्रयशानी आ-गल वात कही; जेथी चंद्रयशाए दवदंतीने पोतानी पासे बोलावी; परंतु “आ पोतानी व्हेननी पुत्री ठे” एम ते उलखी शकी नहीं. तेम दवदंती-ए पण पोतानी मासीने उलखाण करावी नहीं; तोपण चंद्रयशाए तेने पोतानी पुत्रीनी समान मानीने पोतानी पासे राखी.

पठी दवदंतीए चंद्रयशा (मासी)नी आझाथी दान देवा मांड्युं अने पींगलक नामना एक चोरने फांशीनी शीक्षाथी ठोडाव्यो एटले वसंत सार्थवाहनो सेवक ते पींगलक दवदंतीने उलखीने कहेवा लाग्यो के, “ हे देवि ! तमे ज्यारे तापसपुरथी चाट्या गया, त्यारे वसंत सार्थवाह अन्नने त्यजी दइ घणा खेदथी रुदन करवा लाग्यो. तेने यशोन्नद्र सूरिए अने बीजा केटलाक जनोए प्रतिबोध करीने साते दिवसे पारणुं कराव्युं. पठी सुवर्ण अने रत्नोनी जेटुथी कूबर राजाने संतोष पमाडी वसंत सार्थ-वाह तापसपुरनो राजा थयो ठे. हे मात ! तमारा प्रसादथीज कूबर राजाए वसंत सार्थवाहनुं वसंत शेखर नाम पाडी पोताना नगरथी तापसपुर प्रत्ये मोकड्यो ठे. ” पींगलनां वचन सांचली दवदंतीए तेने कहुं. “ हे वत्स ! दीक्षा धारण कस्य. ” पठी पींगलके लघु कर्मपणाथी दीक्षा लीधी.

हवे “ जाइनी साथे द्यूत रमवाथी राज्य विगेरे सर्व हारी जइ न-ल राजा दवदंती सहित वनमां गयो ठे. त्यां ते दवदंतीने त्यजी दइ पोते एकलो चाट्यो गयो ठे. ” एवी वात चीमक राजाए सांचली; तेथी ते अने दवदंतीनी माता पुष्पदंता रुदन करवा लाग्या. पठी चीमक रा-जाए दवदंतीनी शोधने माटे हरिमित्र ब्राह्मणने मोकड्यो; तेथी ते ब्रा-ह्मण गामे गाम, शहेरे शहेर अने वने वन जोतो जोतो अचरपुर नगरमां आव्यो, त्यां तेणे ऋतुपर्ण राजानी पासे जइने दवदंतीनी खबर पूठी. हरिमित्रे सर्व वात कही ते उपरथी ऋतुपर्ण राजा अने चंद्रयशा शोक करवा लाग्या. पठी जुख्यो थएलो ते ब्राह्मण दानशालामां गयो. त्यां ते दवदंतीने जोइने आश्चर्य पास्यो.

पढी ते विप्र द्वदंतीने नमस्कार करीने कहेवा लाग्यो के, “हे नीमकसुता ! सर्व पृथ्वीमां जमता एवा में आजे तने दीठी ठे ! हा ! रत्न घरमां ठते मुख माणसज पृथ्वी उपर जमे ठे.” पढी ते ब्राह्मणे “तमारी दानशाळाने विषे द्वदंती ठे.” एम ऋतुपर्णे राजानेअने चंद्रयशाने वधामणी आपीने हर्ष पमाड्या. चंद्रयशा पण तत्काल दानशाळामां आवी द्वदंतीने आलिंगन दशने कहेवा लागी. “हे वत्से ! हुं त्हारा बलिरूप थाउं. अरे ! धिक्कार ठे मने के, जे हुं ब्हेननी पुत्री एवी तने उलखी शकी नहीं. हे वत्से ! तें पोतानी वात गुप्त राखीने मने केम ठेतरी ?”

पढी चंद्रयशा द्वदंतीने पोताना मंदिरमां तेडी गइ. त्यां तेने सुगंधि जलथी स्नान करावी, उत्तम हिरागल (रेशमी) वस्त्र पहेरावी अने पढी राजा पासे तेडी गइ. राजा ऋतुपर्णे सर्व वात पूठी ते उपरथी द्वदंती पोतानी राज्य हारी जवा विगेरे सर्व वात कहीने रोवा लागी. ऋतुपर्णे तेनां आसुंने लुही नाखता ठता कळुं. “हे वत्से ! एमां खेद शो करवो ? कारण के, कर्मनी गति एवीज होय ठे.” आ प्रकारे ऋतुपर्णे अने द्वदंती परस्पर वातो करे ठे एवामां पोतानी कांतिथी सज्जाने प्रकाश करतो ठतो कोइ देव त्यां आव्यो अने द्वदंतीने नमस्कार करीने बोड्यो. “हे ऋद्रे ! हुं ते पींगलक नामनो चोर हुं के, जेने तें फांशीनी शीक्षाथी मूकाव्यो हतो. वली जैनधर्मनो बोध करीने दीक्षा पण ग्रहण करावी हती. हे ऋद्रे ! एक दिवस श्मसानमां कायोत्सर्ग करीने उन्नो रहेलो हुं चितानी अग्निथी वली मरीने त्हारा प्रसादथीज सौधर्म देवलोकने विषे श्रेष्ठ देवपणाने पाम्यो तुं. हे महादेवि ! तुं दीर्घकालसुधी विजय पाम्य.” एम कहीने ते देवताए ऋतुपर्णे राजानी सज्जामां सात ऋड सोना म्होरनी वृष्टि करी. आ प्रमाणे धर्मनुं फल जोइ हर्ष पामेला ऋतुपर्णे राजाए जैनधर्मनो स्वीकार कख्यो.

पढी हरिमित्र ब्राह्मणे ऋतुपर्णेने कळुं. “हे राजन् ! द्वदंती अहिं घणा दिवस रहि ठे, माटे हवे तेने पिताना घर प्रत्ये मोकलो.” ब्राह्मणां वचन उपरथी ऋतुपर्णे राजाए द्वदंतीने म्होटी सेनासहित पिताने घेर मोकली. पुत्रीने आवती सांजली नीमक राजा पुष्पदंता प्रिया सहित सामो गयो. तेउने जोइ हर्षनां आंसुथी विव्हल वनेली द्वदंती

पिताने प्रणाम करी माताना कंठे बलगीने रोवा लागी. पठी नीमक राजाए पुत्रीने नगरमां प्रवेश करावी सात दिवससुधी म्होटो उत्सव कस्यो.

(तलावने कांठे वृद्धनी ढायामां वेठेला कुब्जने मुसाफर ब्राह्मण कहेठे के) “ हे कुब्ज ! सात दिवसनो उत्सव पूर्ण थया पठी एक दिवसे नीमक राजाए पुत्री दवदंतीने तेनी सर्व वात पूठी एटले तेणे पोतानी सर्व वात पिताने कही. ते वखते हुं त्यां वेठेलोहतो; तेथी में आ वात सांचली ठे. पठी नीमक राजाए दवदंतीने कहुं. “हे वत्से ! तुं आपणा घरे सुखेथी रहे. त्हारो मनोरथ पूर्ण थरो तेम हुं करीश. ” पठी तेणे हरिमित्र ब्राह्मणने पांचसे गाम आप्यां अने कहुं के, “ नलराजा आवशे एटले तने अर्धुं राज्य आपीश. ”

हवे एम वन्युं के, दधिपर्ण राजाए कंइ कार्य प्रसंगे आ सुंसुमार नगर थकी पोताना बुद्धिवान् दूतने कुंडिनपुरमां नीमकराजा पासे मोकल्यो. राज्यकार्य करी रह्या पठी सुखेथी रहेला ते दूते एक वखत प्रसंगने लीधे नीमक राजाने कहुं के, “ हे देव ! दधिपर्ण राजानी पासे नलराजानो रसोइउ आवेलो ठे. ते शरीरे कुब्ज (ठींगणो) ठतां उत्तम सूर्यपाक रसवती करी जाणे ठे. वली ते बीजी पण केटलीक कलाउ जाणे ठे. ” एवां ते दूतनां वचन सांचली दवदंतीए नीमक राजाने कहुं. “हे तात ! सूर्यपाक रसवती तेना (नलराजाना) विना बीजो कोइ जाणतो नथी. तो जंघधि, अथवा मंत्रके देवादिकनां माहात्म्यथी गोपवी राखेदी आकृतीवालो तेज तमारो जमाइ (निषध राजानो पुत्र) होवो जोइए. पठी नीमक राजाए मने शीखामण आपीने तत्काल अहिं मोकल्यो ठे, जेथी हे जइ ! हुं पूठतो पूठतो अहिं त्हारी पासे आवी चड्यो तुं.

(तलावने कांठे वेठेला कुब्जने मुसाफर ब्राह्मण कहेठे के) हे कुब्ज ! तने जोइने खेद पामेला आत्मावालो हुं विचार करुं तुं के, “ मुक्ताफख समान कांतिवाली दवदंती क्यां ? देवना समान कांतिवालो अने खड्गीना समूह सरखो नल राजा क्यां ? अने धनुर्वाथी वांका थइ गएला अंगवालो तेमज श्याम मूर्तिवालो तुं क्यां ? क्यां कटपवृद्ध ? अने क्यां एरंडानुं जाड ? वली क्यां मणि ? अने क्यां पथर ? हे कुब्ज ! आजे तेने जोवाथी हुं धारुं तुं के, दवदंतीनो मनोरथ पण कुब्ज (वांको अ-

थवा श्रवलो) थयो. हा ! मने जे शुभ शकुनो थया हता, ते सर्वे निष्फलपणाने पाम्या. अरे ! जो सर्वे माणसोनुं इच्छित कार्य थतुं होत तो कोइ दुःखी थात नहीं. ”

पढी कुब्ज पण “ अरेरे पथिक ! आ स्त्री पुरुषनो वियोग शा कारण-माटे थयो ? ” एम कहीने मनमां पोतानी प्राणप्रियानुं स्मरण करीने रुदन करवा लाग्यो. वली ते कहेवा लाग्यो के, “ हे विप्र ! तुं पूज्य तुं. कारण के, तें म्हारी आगल आवी पवित्र कथा कही. चाल म्हारे घरे, हुं त्हारो सत्कार करूं. ” एम कहीने ते पोताने त्यां तेनी गयो. त्यां तेणे सूर्यपाक रसवतीथी ब्राह्मणने जमाही पूर्वे राजाए पोताने आपेलुं सघलुं द्रव्य आपीने तेनो सत्कार कस्यो.

पढी ते ब्राह्मणे विदर्शनगरमां आवीने ज्ञीमक राजानी पासे द्वदंती सांजलता ठता पोताने थएलो कुब्जनो मेलाप, वात सांजलवाथी कुब्जनुं रुदन, सूर्यपाक रसवतीनुं जोजन अने पोताने थएला द्रव्यनो लाज, ए सर्व वात कही. पढी द्वदंतीए पिताने कस्युं. “ हे तात ! हवे कंइ विचार करवा जेवुं रहुं नथी. निश्चय ए कुब्ज रूपथी तमारा जमाइ रह्यो ठे. माटे तेने गमे ते उपाय करीने एक वखत अहिं बोलावो. हुं तेनां लक्षणे करीने नल अथवा अनलनी परीक्षा करीश. ” ज्ञीमक राजाए कस्युं. “ हे वत्से ! मिथ्या स्वयंवरनो आरंज करी सुंसुमार नगरना पति दधिपर्ण राजाने बोलाववा माटे माणसने मोकलीए. जो ते कुब्ज नल हशे तो राजानी साथे आवशे. कारणके, स्त्रीउनो पराजव पशुउने पण दुःसह होय ठे. वली नलराजा अश्वविद्या जाणे ठे, तो स्वयंवरनुं मुहूर्त पासे राखीए एटले ते विद्यानी पण परीक्षा थइ जशे. ”

पढी चैत्र शुदी पांचमनुं मुहूर्त राखी ज्ञीमक राजाए दधिपर्ण राजाने मिथ्या स्वयंवरमां बोलाववा माटे माणसो मोकल्या. दधिपर्ण राजा पण मुहूर्त नजीक आव्युं जाणी खेद करवा लाग्यो. तेने जोइने कुब्जे पूब्युं. “ हे देव ! केम शोकातुर जणार्ड ठो ? ” राजाए उत्तर आप्यो के, “ नल राजा मरी गयानी खबर सांजली द्वदंती सवारे वीजो स्वयंवर करे ठे; जेने फक्त ठ पहोरनुं अंतर ठे. मने द्वदंती साथे पाणीग्रहण करवानी घणी श्वा ठे; परंतु प्रजात थवाने हवे वार नथी; माटे खेद था-

यठे. ” कुब्जे कहुं. “ हे देव ! खेद न करो. तमे मने इच्छित उत्तम घोडा अने रथ आपो. हुं तमने सवारमां कुंभीनपुर पहोचता करीश. पठी दधिपर्ण राजाए तेने उत्तम घोडा अने रथ आप्यो. ते कुब्जे तैयार कस्यो. तेमां राजा, ठत्र धारण करनार, ठडीदार, बे चामर नाखनार अने कुब्ज ए ठ जणा वेठा. वली कुब्जे नागे आपेलो करंभीठ अने बीलुंण पोतानी साथे लइ लीधुं. पठी तेणे रथने चलाव्यो एटले ते महासमुद्रमां पवनवडे ऊडपथी चालता वहाणनी पेठे चालवा लाग्यो. रस्तामां वायुना वेगथी दधिपर्ण राजानुं उत्तरीय वस्त्र (पासे राख्यानुं) पृथ्वी उपर पडी गयुं; तेथी तेणे कुब्जने कहुं. “ रथ उन्नो राख्य; म्हारुं उत्तरीय वस्त्र पृथ्वी उपर पडी गयुं ठे, ते हुं लइ लउं. ” कुब्जे हसिने कहुं. “ हे देव ! ज्यां तमारुं उत्तरीय वस्त्र पडी गयुं ठे; त्यांथी पचचीश योजन आगल आवता रह्या ठीए. हजु आ मध्यम घोडाउं ठे; परंतु जो उत्तम घोमीठ होत तो निश्चय पचास योजन आगल निकली जात. ”

पठी रस्ते जता एवा दधिपर्ण राजाए फलवाला वेहडाना वृद्धने जो-इने पोतानो उत्कर्ष वताववा सारुं सारथीने कहुं. “ आ वृद्धना फलनी संख्या हुं गण्या विना जाणी शकुं लुं; पण ते कौतुक हुं तने आवतीवखते वतावीश. कारणके, अत्यारे वार थइ जाय. ” कुब्जे कहुं. “ ते कौतुक मने अत्यारे वतावो. वली हुं सारथी लुं; त्यांसुधी तमारे विलंब थवानो जय राखवो नहीं ” राजा दधिपर्णे कहुं. “ ए वृद्ध उपर अठार हजार फलो ठे. ” पठी कुब्जे रथथी नीचे उतरी एक मुष्टी मारीने वृद्धने नीचे पाळ्युं अने फलोने गणी जोयां तो वरावर तेटलांज थयां. पठी दधिपर्ण राजाए पोतानी गणितशास्त्रनी विद्या कुब्जने शीखवी अने कुब्जनी अश्वविद्या पोते शीख्यो. अनुक्रमे चलावेलो रथ सूर्योदय वखते कुंडिनपुरना दरवाजा आगल आवी पहोच्यो.

हवे अहि दवदंतीए ते रात्रमां स्वप्न दीतुं हतुं; तेथी तेणे सवारमां उठीने पोताना पिताने कहुं के, “ हे तात ! आजे स्वप्नामां कोइ निवृत्ति देवी मने कोशलपुरना उद्यानमां तेडी गइ. त्यां ते देवीना कहेवाथी हुं कोइ रसाल फलवाला वृद्ध उपर चमी. वली तेणे म्हारा हाथमां प्रफुल्लित कमल आप्युं. एवामां ते वृद्ध उपरथी कोइ पडी नीचे पमी

गयुं. एटलामां हुं जागी गइ. ” चीमक राजाए स्वप्नानी वात सांचद्वीने पुत्रीने कहुं. “ हे वत्से ! तें आ उत्तम स्वप्न दीतुं ठे. पूर्वना ऐश्वर्यनी प्राप्ति, पतिनो मेलाप अने कूबरनुं राज्यथी ब्रष्ट थवुं, ए सर्व आ स्वप्न सूचवे ठे. ” आ प्रकारे पिता पुत्री परस्पर वातो करे ठे एवामां मंगल नामना द्वारपाले आवीने तेउने वधामणि आपी के, “ दधिपर्णे राजा नगरना दरवाजे आवीने उजा ठे. ”

पठी चीमक राजाए हर्षथी सामा जइ बहुमानपूर्वक तेमने नगरमां प्रवेश करावी उतारो आप्यो. त्यां दधिपर्णे राजाए कुब्ज पासे सूर्यपाक रसवती करावी चीमक राजाने कुटुंबसहित जोजन कराव्युं. द्वदंतीए पण सूर्यपाक रसवतीने मगावी जोजन करीने निश्चय कस्यो के, “ आ रसवती करनारो कुब्ज हो अथवा लुलो हो; परंतु नल तो एज ठे. एमां हवे कांइ संशय नथी. कारण ज्ञानीए कहुं ठे के, “तेना विना बीजो कोइ आ प्रकारनी रसवती करवामां चतुर नथी.” निश्चय कुब्जरूप धारण करनारो एज निषध राजानो पुत्र ठे. द्वदंतीए पिताने कहुं. “हे तात ! ए कुब्जरूपधारी निषध राजानो पुत्र ठे; कारण श्वेतांबर मुनिना वचन मिथ्या होय नहीं.”

पठी चीमक राजाए कुब्जने पोताने घेर बोलाव्यो एटले द्वदंतीए पिताने कहुं. “ हे तात ! ए नलराजा ठे एवी सर्व प्रकारे खात्री थइ चूकी ठे ठतां बीजो उपाय ए ठे के, जो ए मने पोतानी आंगद्वीनो स्पर्श करे अने एनाथी मने रोमांच उत्पन्न थाय तो एने खरोखरो नल जाणवो. ” पठी चीमक राजाए कुब्जने तेम करवानुं कहुं एटले तेणे कहुं. “हुं जन्मथी आरंजीने ब्रह्मचारी हुं, तो परस्त्रीनो स्पर्श केम करुं ? ” वधारे आग्रहथी कुब्जे ते वात कबुल करीने एक आंगद्विवति द्वदंतीना अंगने स्पर्श कस्यो, जेथी रोमांच उत्पन्न थवाने लीधे तेणे कुब्जने कहुं. “ हे नाथ ! ते वखते हुं सूतेली होवाथी तमे मने त्याग करीने जता रह्या हता, परंतु अत्यारे तो जागती हुं. तो शी रीते तेम वनशे ? ” एम कहीने ते कुब्जने पोताना घरनी अंदर तेडी गइ. त्यां नल राजाए नागे आपेलां वस्त्र तथा अलंकारोने धारण करी पोतानुं खरुं स्वरूप

प्रगट कस्युं; जेश्ठी पतिव्रता दवदंती नलना जे स्वरूपनुं ध्यान करती हती तेज तेणे दीवुं.

पठी नलराजा वहार आव्यो एटले ज्नीमक राजाए तेने घणा स्नेह-
श्री मल्ली अने पोताना सिंहासन उपर बेसारी हाथ जोकीने कस्युं. “हे
राजेंद्र ! आ राज्य अने संपत्ति सर्व तमारुं ठे. वली अमे पण तमारा
हुकममां रहेनारा ठीए; माटे जेम मरजी होय तेम करो. दधिपर्ण राजा
पण संत्रांत थयो ठतो नल राजाने नमस्कार करीने कहेवा लाग्यो. “हे
देव ! में पण अज्ञानपणाथी जे कंइ आपनो अपराध कस्यो होय ते
क्षमा करो.” एवामां सार्थपति धनदेव ज्नीमक राजाने मलवा माटे
आव्यो. तेनो राजाए पोताना बंधुनी पेठे आदर सत्कार कस्यो. दवदं-
तीना कहेवा उपरथी ज्नीमक राजाए तापसपुरना अधिपति वसंत-
सार्थवाहने अने ऋतुपर्ण राजाने पण पोताने घेर बोलाव्या. आ प्रकारेमान
आपता ज्नीमक राजाए सर्वने पोताने त्यां एक मास सुधी राख्या; परंतु
नविन नविन उत्सवोने लीधे तेठने एक मास क्षणनी पेठे चाल्यो गयो.

एक दिवस कोइ देवताए आवीने दवदंतीने कस्युं. “हे देवी ! तुं
मने उलखे ठे ? हुं ते तापसोनो अधिपति हुं. तें मने प्रबोध पमाडीने
अरिहंत संबंधी व्रत ग्रहण कराव्युं हतुं. अनुक्रमे हुं मृत्यु पामीने सौधर्म
देवलोकने विषे केसर नामनो देवता थयो हुं. तुं तत्वथी म्हारो उपकार
करनार हुं ” एम कहीने नमस्कारपूर्वक सात क्रोड सुवर्णनी वृष्टिकरीने
ते देवता अंतर्ध्यान थइ गयो. पठी वसंत सार्थवाह, दधिपर्ण, ऋतुपर्ण
अने ज्नीमक विगेरे बीजा राजाउए अग्निनासमान प्रौढ पराक्रमवाला
नलराजाने राज्याजिपेक कस्यो एटले ते नल राजा, बीजा राजाउ सहित
म्दोटा सैन्यथी पृथ्वीने कंपावतो ठतो पोतानी कोशला नगरी तरफ
चाल्यो. अनुक्रमे पोताना रतिवह्वन्न नामना उद्यानमां आवी पहोचेला
नलराजाने सांजली माणस जेम कालथी जय पामे तेम कुवर तेनाथी
जय पामवा लाग्यो.

पठी न्यायमां प्रविण एवा नलराजाए दूत मोकली कूवरने कहेव-
राव्युं के, “हे बंधो ! हवे फरीथी पासाए खेळीए; नहिं तो पठी शस्त्रो-
थी खेळीए.” दूतनां वचन सांजली कूवर धीरपुरुषोने साध्य एवी युद्ध-

क्रीयाथी जय पामी द्यूतक्रीया कबुल करी. कखुं ठे के- दीठेल अर्थने विषे कयो पुरुष स्पृहावंत न थाय ? पठी बन्ने चाइउ पाठा द्यूत रमवा बेठा; तेमां उपार्जीत करेला पुण्यना प्रजावथी नलराजा जीत्यो एटले तेणे राज्य स्वीकार करी कूबरने युवराज पदवी आपी; जेशी अर्धा चरत क्षेत्रना सर्वे राजाउ नलने जेटुं आपवा लाग्या. पठी प्राप्त थएली लक्ष्मीवाला नलराजा अने द्वदंती पोताना राज्यमां अमारी पटह वगडावी कोशला नगरीना जिनमंदिरोमां उत्सव अने जैनधर्मनी पर-जावना करावा लाग्या. वली निरंतर दर्शन पूजन करवा माटे आववा लाग्या. आ प्रकारे धर्म कार्य करता एवा ते राजाए हजारो वर्षसुधी पृथ्वीनुं पालन कखुं.

एकदा निषध राजाए स्वर्गथी आवीने पोताना पुत्र नलराजाने कखुं. “ हे वत्स ! राज्यना सारासारनी विवेचना शी ठे ? वायुए जूदा जूदा फेंकी दीधेला वादलाना सरखी संपतिउ चंचल ठे, तो पठी तेने विषे निर्मल मनवालो कयो पुरुष आसक्ति पामे. ? ” एम कहीने निषध राजा पाठो स्वर्गे गयो. पठी पुष्कल नामना पुत्रने राज्य सोंपी नलराजाए द्वदंतीसहित चारित्र ग्रहण कखुं. सत्तर प्रकारना संयमने पालता एवा ते स्त्री पुरुष गुरुनी साथे विहार करवा लाग्या; परंतु सुकोमल स्व-जावने लीधे नल मुनि संयम पालवामां शीथील आदरवाला थवाथी निषध राजाए फरी स्वर्गमांथी आवीने तेमने दृढ हृदयवाला कख्या.

पठी ते नल मुनि ! द्वदंतीने विषे अनुरागवाला चित्तने महाकष्टथी वश्य करीने अनशनव्रत धारण करी मृत्यु पाम्या; अने त्यांथी उत्तर दि-शाना कुबेर नामे अधिपति थया अने द्वदंती पण अनशनथी मृत्यु पामी तेनी स्त्री थइ. आ प्रकारे पापरूप कादवनो नाश करती, निर्मल शील-व्रतने धारण करती अने कोइपण प्रकारनां अशुच आचरणने न करती एवी ते द्वदंती आ कुबेरपत्निना जवने विषे पण सर्व कर्मनो क्षय करी निराबाध अने अगाध एवा मोक्षसुखने पामशे.

॥ इति द्वदंतीनी कथा समाप्ता ॥

कमलानी कथा

आ एक रत्नाकर (रत्नना चंडाररूप समुद्र) वाला जंबूद्वीपने जाणे लज्जा पमाडतो होय नहिं ? एम अनेक रत्नाकरो (रत्नना चंडारो) श्री-सनोहर एवा लाट देशने विषे नृगुकुब्ध नामनुं नगर ठे. जिनेश्वरोए पवित्र कस्युं ठे उपवन जेनुं एवा ते नगरने जाणे नर्मदानदी पोताना आत्माने पवित्र करवाने अर्थे विंटलाइ रही होय नहिं ? एम खाइ रूपे देखाय ठे. ते नगरमां जेना प्रतापरूप सूर्य सर्व दिशाउंमां प्रकाश करी रह्यो ठे एवो अने लक्ष्मीने हर्ष करनारो मेघरथ नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने धर्म अर्थने विषे निर्मल बुद्धिवादी विमला नामनी स्त्री हती. तेउने लक्ष्मीने पेठे हर्षना पात्ररूप सात पुत्र उपर आठमी कमला नामनी पुत्री हती. सात बंधुउंनी न्हानी व्हेन ते कमला ज्यारे युवावस्थामां आवी त्यारे युवान पुरुषोना मनने मोह पमाडवामां औषधीरूप थइ. जेम कोयल वसंतऋतुने संचारे, हस्तिउं विंध्याचलनुं स्मरण करे, तेम अनेक राजपुत्रो कामदेवने वश थइने ते कमलानुं स्मरण करवा लाग्या.

हवे ते वखते सोपारपुरमां जाणे सर्वे माणसोना चित्तने विषे निवास करनारो रतिवह्वन्न (काम) होय नहिं ? एवो रतिवह्वन्न नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते राजा, मेघरथराजानी साथे मित्रता करवानी इच्छाथी हमेशां मेघरथराजा माटे जूदी जूदी जातनी जेटुं मोकलतो हतो. निरंतर पत्र अने जेटनी वस्तुउं लइ जता अने लावता एवा ते राजाना डुतोथी ते वत्रे नृपतिउंनी परस्पर प्रीति वधवा लागी. कस्युं ठे के— दानथी, प्र-शंसाना वचनथी अने अनुकूल चाषणथी शत्रुपण मित्रपणुं पामे ठे, तो पठी वीजानी तो वातज शी करवी.

एक वखते मेघरथ राजा विचार करवा लाग्यो के, “आवा विनयादि गुणोथी रतिवह्वन्न सरखो शुं वीजो कोइ राजकुमार ठे खरो ? अर्थात् नथी. जेवो सर्वगुणयुक्त रतिवह्वन्न ठे तेवीज आ म्हारी पुत्री कमला ठे. तो सर्व माणसोने वखाणवा योग्य तेउनो परस्पर विवाह करवो वधारे सारो ठे.”

कोइ वखत मेघराजा सजामां वेठो हतो, एवामां कमला कुमारी आ-वीने तेना खोलामां वेठी. मेघरथ राजाए सर्व आज्ञापणोथी सुशोजित

पुत्रीने जोइ तत्काल मनमां पुत्रीना वरनो विचार करतां मुख्य प्रधानोने कहुं के, “रोहिणीने चंद्रनी पेठे आ कमला कुमारीना योग्य वरने शोधी काढो.” पठी प्रधानोए जेम पंडित पुरुषो शास्त्रना योग्य अर्थने शोधी काढे तेम सर्व प्रकारे शुद्ध अने कोइ पण दुषणरहित एवा रति वल्लभने शोधी काढ्यो. पठी राजा मेघरथ मनमां विचार करवा लाग्यो के, “तत्त्वना जाण प्रधानोए म्हारा चिन्तना अजिप्रायने मलता आवीनेज कहुं ठे. पृथ्वीमां घणुं करीने राजाउं शणगार सजावीने सजामां शो-जावी राखवा जेवा ठे; परंतु तात्पर्यथी राज्य तो प्रधानोना हाथमां रहेलुं ठे. राजाना नेत्र प्रधानो कहेवाय ठे, ते खरुं ठे. एटलाजमाटे बहु प्रधानोने लीधे इंद्र हजार नेत्रवालो कहेवाय ठे. राजाउं पासे राज्य-नां सर्व अंग संपूर्ण हो; परंतु प्रधाननुं बल सर्वथी श्रेष्ठे गणाय ठे.” आ प्रमाणे विचार करी मेघरथ राजाए प्रगटपणे प्रधानोने कहुं. “हे उत्तम प्रधानो! तमे म्हारा विचारने अनुसरीने हितकारी अने योग्य वचन कहुं ठे. हवे आपणे रतिवल्लभ साथे कमलानो विवाह करवा माटे कोइ सारा चतुर दूतने सोपारपुरमां मोकलवो जोइए.” आ प्रमाणे विचार करीने बीजे दिवसे साल नामना दूतने सारी जेट आपी रतिवल्लभ पासे मोकल्यो. रतिवल्लभ राजाए पण कमला (लक्ष्मी) ना सरखी कमलानो विवाह कबूल करी ते दूतने सत्कार करीने पाठो मोकल्यो. पठी सारा मुहूर्ते म्होटी समृद्धिथी आवीने रतिवल्लभ राजा जेम कृष्ण कमला (लक्ष्मी) ने परण्या हता तेम कमलाने परण्यो. हाथेवाला वखते मेघरथ राजाए रतिवल्लभने हाथी, घोडा, रत्न अने अलंकार विगेरे बहु समृद्धि आपी. पठी पोताना देशप्रत्ये जता एवा रतिवल्लभने सीमाडासूधी वलावी मेघरथ राजा पाठो वल्यो. मार्गमां ठेकाणे ठेकाणे गामडा-ना लोकोए प्रवेशोत्सवथी सत्कार करेलो, जाट अने चारण लोकोए करेला जय जय शब्द सांजलतो, लोकोने दानथी संतोष करतो, वागता वाजिंत्रोना शब्दथी दिशाउंने वेहेरी करी देतो अने मूर्तिमंत राज्यलक्ष्मीना सरखी कमलाथी शोजतो ते रतिवल्लभ अनुक्रमे पोताना सोपारपुरमां आव्यो. त्यां ते राजहंसना सरखी गतिवाली अने सर्वे अंगे

करीने सुंदर एवी राज्यलक्ष्मीनी पेठे पोतानी कमला प्रियानी साथे जोग जोगववा लाग्यो.

हवे ते वखते समुद्रनी मध्ये गिरिवर्द्धन नामना नगरमां स्त्रीजेने विषे आसक्त एवो कीर्तिवर्द्धन नामनो राजा राज्य करतो हतो. जेम माणस धंतूराने पीवाथी गांडो थइ जाय तेम ते राजा एक दिवस कमलाना स्वरूपने सांजली कामथी गांमो बनी गयो; तेथी तेणे मंत्रविद्याना जाण एवा पोताना युगंधर नामना मित्रने एकांतमां बोलावीने कळुं के, “ हे मित्र ! त्हारा सरखा मित्रोनी विद्यार्थी श्रमने फल शुं ? कार्य त्हारे स्वाधिन ठे; तो पठी घरमां सर्व प्रकारनी संपत्ति ठतां निर्जाग्य माणसनी पेठे हुं आवुं दुःख शा कारणमाटे सहन करुं ? ” पठी कीर्तिवर्द्धन राजाना इष्ट अर्थने जाणी विवेकथी चतुर एवा युगंधरे कळुं. “ हे मित्र ! स्त्रीज वे प्रकारनी आय ठे. एक पतिव्रता स्त्री अने बीजी असती स्त्री. जो ते महासती हशे तो तेने द्वाववामाटे श्रम करवो ए फोगट ठे अने जो असती हशे तो त्हारो मनोरथ सफल थवाने वार नथी. ” कीर्तिवर्द्धने कळुं. “ हे मित्र ! तुं पण कामथी मरी रहेला मने शामाटे मारे ठे ? तुं तेने एक वखत अहिं लावी आप. पठी फल मलवुं अथवा न मलवुं, ए म्हारे स्वाधिन ठे. ” पठी युगंधरे रात्रीए जोंयरामां पेसी मंत्र जाप अने होमादि कार्य कळुं, जेथी वायुए खेंचेली पांढडानी पंक्तिनी पेठे पोताने त्यां पलंगमां उंधी गएली कमला तेमनी तेमज त्यां आवी पहोची. पठी युगंधर विचार करवा लाग्यो के, “जो आ महासती जागशे तो निश्चे पद्म नामनी नागणीनी पेठे शाप आपीने मने जस्मकरी नाखशे. ” आवी रीते विचार करी ते तुरत जोंयरामांथी बहार निकली गयो. कीर्तिवर्द्धन पण मंगल आज्ञावली कमलाने जोइ विचार करवा लाग्यो के, “ निश्चे आ विश्वने मोह पमाडनारी ठे. जेम उत्तम सुगंधीवाली कमलीनी राजहंसनो मनोरथ पूर्ण करे ठे तेम सवारे जागी उठेली आ स्त्री म्हारो मनोरथ पूर्ण करशे. ” आवी उत्कंठाथी ते बोली उठयो के, “ हे जडे ! जाग्य ! जाग्य ! सूइ न रहे. ” कीर्तिवर्द्धननां आवां वचनथी जागी उठेली कमला यूथथी चूली पडेली हरिणीनी पेठे आमतेम जोवा लागी अने विचार करवा लागी के, “ अरे ! हुं

क्यां? आ स्थान क्यां? म्हाहं घर क्यां? अने म्हारी निद्रा क्यां? आ ते इन्द्रजाल ठे के स्वप्न ठे? ते म्हारा प्राणनाथ क्यां गया?" आ प्रमाणे बोलती अने आकुल व्याकुल थइ गयेली ते कमलाना पगमां पडीने कीर्तिवर्द्धने कहुं के, "हे जडे! हुं कीर्तिवर्द्धन त्हारो पति हुं. आ घर, आ स्थान, आ सघली संपत्ति अने बीजुं जे कांइ ठे ते सघलुं त्हारुंज ठे. वली हुं पण त्हारी आज्ञा प्रमाणे चालनारो हुं." कमलाए कोप करीने कहुं. "अरे दुरात्मन्! फुलनेविषे कलंक वधारनारो तुं कोण म्हारी सामे उजो हुं? जेम कागडो राजहंसीने जोगववानी इष्ठा करे ठे तेम दुर्बुद्धि एवो तुं रतिवद्वज राजानी पतिव्रता स्त्रीने जोगववानी इष्ठा करनारो कोण हुं? अरे! तुं ऊट मने म्हारा घरनेविषे पहेचती कर; नहिं तो म्हारा पतिनां बाणो त्हारा माथानुं दश दिशामां चूतोने वलीदान आपशे." कीर्तिवर्द्धने पण वचनरूप लाकडीवडे प्रहार करतां कहुं के, "गजराज जेम वेलना समूहने तोडी पाडे तेम हुं त्हारा सतीपणाने हवणांज चांगी नाखुं हुं." आ प्रमाणे तिरस्कार करता एवा तेणे जाणे कर्मथी उत्पन्न थएला पुजलो होय नहिं? तेम लोढानी सांकलवडे सर्व अंगे बांधीने ते कमलाने जाणे कामधेनु होय नहिं? एम गुप्त स्थानके राखी.

हवे अहिं सोपारपुरमां रतिवद्वज राजाए सवारे शय्याथी उठीने जोयुं तो जाणे चोर लोकोए सर्व प्रकारे चोरी करी होय नहिं? एम पोतानी कमला प्रियाने दीठी नहीं. आम तेम जोयुं; परंतु कोइ ठेकाणे प्रियाने दीठी नहीं; तेथी जाणे वृद्धथी चूलो पडेलो वांदरो होय नहिं? एम तेणे चोकीदारोने पूब्युं. तेउए पण विस्मय पामीने कहुं के, "महाराज! देवीने पगे चाद्रीने जता अमे कोइ ठेकाणे जोया नथी. वली अमे सवारसूधी बराबर जागता रहीने चोकी करी ठे."

पढी रतिवद्वज राजाए दूत विगेरेने मोकली बीजा द्वीप अने राज्य-स्थानोमां शोध करावी; परंतु कोइ ठेकाणेशी कमलानी शोध मली नहीं. कहुं ठे के-ज्ञानथी जाणी शकाय एवी वस्तुउने वाह्य चहुउवाला शी रीते जोइ शके? पढी धर्मनेविषे चतुर एवा ते राजाए मनमां निश्चय कस्यो के, "निश्चय कोइ विद्यादि सिद्ध पुरुषे म्हारी प्रियानुं हरण

कछुं ठे. हवे धिक्कार ठे आ म्हारा निरर्थक राज्यने, सर्व संपत्तिउने अने जुजवलने के, जे म्हारी प्राणप्रियानुं हरण थयुं !!! जे कोइ म्हारी प्रियानी शोध लावी आपशे; तेने हुं अरुं राज्य आपीश.” आ प्रमाणे पडह वगमावीने वली ते शोक करवा लाग्यो के, “हाय ! हाय ! हुं जीवतो ठतो मूवा सरखो हुं; कारण जेम उंघी गयेला माणसना माथा उपरथी मुगटनी चोरी आय तेम म्हारी प्रियानी चोरी थइ ठे.” आवी रीते पोताना जुजवलनी निंदा करतो अने गुप्त क्रोधवालो ते रतिवह्वन्न उषधि अने मंत्रथी स्तंजित करी दीधेला सर्पनी पेठे मनमांज बलवा लाग्यो.

हवे कमलानुं हरण थया पांच मास पूरा थया; एवामां प्रियाना शोकथी व्याप्त एवा ते रतिवह्वन्न राजाना उद्याननेविषे जाणे बीजा सूर्य होय नहिं? एवा केवलज्ञानी मुनि समवसस्या. जेम वर्षाद आववाथी खेरु लोक हर्षे पामे एम मुनिना आववाथी हर्षित थयेला रतिवह्वन्न राजाए तेमनी पासे जइ वैराग्य करनारी धर्मदेशना सांजली. देशनाने अंते राजा ए मुनिने पूब्युं के, “हे प्रजो ! म्हारी प्रिया जीवती ठे के मृत्यु पामी?” केवलज्ञानी मुनिए सर्ववृत्तांत यथार्थ कछुं एटले फरी राजाए पूब्युं. “हे जगवन् ! आ कया कर्मनुं फल प्राप्त थयुं? अने हवे ते स्त्री जीवती मने फरीथी मलशे के केम ?” केवलज्ञानी मुनिए कछुं.

हे राजन् ! विस्मय नामना नगरमां दुर्जय नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने धन्या नामनी स्त्री हती. एक दिवस धन्याए क्रोध करीने पोतानी दासीने दोरडीवती वांधीने चूखी अने तरसी जोंयरामां पूरी दीधी. पठी थोडे दिवसे प्रसन्न थयेली धन्याए तेने बंधनथी ठोमी दीधी. दासीने वांधी राखवाथी धन्याए महादारुण कर्म उपार्जन कछुं. पठी अनेक गतिमां ते दारुणकर्मनुं फल जोगवीने हवणां ते धन्या त्हारी स्त्री कमला थइ ठे. तेने आ ठेह्वी वखतनुं बंधन थयुं ठे. वली तोणे पूर्वजवने विषे जे त्रण माससूधी पंचमीनो तप कस्यो ठे; तेथी ते बंधनथी मुक्त थशे. पठी ते निश्चय तने मलशे; कारणके जोगवेला कर्म तुरत ह्य पामे ठे.” मुनिनी आवी कतकचूर्णनी पेठे प्राणीउने निर्मल करनारी धर्मदेशना सांजली थणा जव्य जीवो पापरूप कादवथी मूकाइ गया.

हवे रतिवह्वन्न राजा पोतानी प्रियाने बंधनमांथी ठोमाववामाटे जेट-
लामां कीर्तिवर्द्धन राजानी साथे युद्ध करवा जवासारु सैन्यनी तैयारी
करे ठे तेटलामां तेज महाबल नामना केवलज्ञानी मुनि विहार करता
करता कीर्तिवर्द्धन राजाना गिरिवर्द्धन नगरने विषे गया. त्यां तेमना
प्रजावशी कमलाने बांधेला सांकलना बंधो सिंडुचार वृद्धना पुष्पनी
पेठे तुरत तूटी गया. कीर्तिवर्द्धन राजा परिवार सहित मुनिने वंदन
करवा गयो. त्यां तेने मुनिए धर्मदात्र आपीने विशेष प्रतिबोध करवा-
माटे तेना पूर्वजन्मना वृत्तांत सहित कमलानो प्रत्यक्ष दृष्टांत कही सं-
जलाव्यो अने कहुं के, “आ शीलवृत्तरूप वृद्धनुं प्रत्यक्ष फल जुळ के, जे
प्रथम कमलाना शरीरे बांधेला सांकलनां बंधनो तूटी गया.” आवां मु-
निनां वचन सांजली अत्यंत खेद पामेलो कीर्तिवर्द्धन राजा आश्चर्यशी
विचार करवा लाग्यो के, “हाय ! हाय ! बन्ने लोकमां विरुद्ध एवुं में आ
शुं आचखुं !!! काममां आसक्त एवा में महासती एवी कमलाने विषे जे
खोटुं चिंतव्युं हतुं, ते तेना शीलवृत्तशी निष्फल थयुं !” आवी रीते वि-
चार करी ते त्यांशी उठी ज्यां कमलाने एकांत स्थानमां राखी हती त्यां
आवीने तेना पगमां पडी पोताना करेला अपराधनी क्षमा मागीने
कहेवा लाग्यो के, “हे ब्हेन ! जेनुं मुख जोवा योग्य नथी एवो पापी,
अने जगतमां निंदा करवा योग्य हुं तुं के, जे में तने आवुं कष्ट आप्युं.
वली तें प्रथम मने अकार्य करता वाख्यो हतो; तेथी तुंज म्हारो बंधु
अने धर्माचार्य ठे. हवे हुं तने त्हारा नगरप्रत्ये पहोचाडीश. त्यां त्हारे
रतिवह्वन्न राजाए म्हारा उपर करेलो क्रोध दूर कराववो.” पठी महा
मूख्यवाला रत्तोथी गाकांठ चरी अने कमलाने साथे लश् कीर्तिवर्द्धन
राजा त्यांशी चाली निकट्यो. अहिं सोपारपुरशी रतिवह्वन्न राजा पण
म्होटी सेनाने साथे लश् जेटलामां सीमाडे आव्यो तेटलामां तेने कम-
लाए पत्र आपीने आगदथी मोकलेलो कासद सामो मळ्यो. पठी तुरत
क्रोध अने संतोषशी व्याप्त थयेलो रतिवह्वन्न राजा कमलाए लखेलो
पत्र लश् वांचवा लाग्यो.

स्वस्तिश्री म्हारा हृदयमां निवास करी रहेला श्रीरतिवह्वन्न स्वामीने
नमन करीने समुद्रना मध्यशी आपनी दासी कमला विनंती करे ठे के,

“हे स्वामिन् ! आपना प्रसादशी हुं अखंडीत शीलवाली हुं. वली आ म्हारा हृदयमां निवास करी रहेला आपवडेज हुं निरंतर सनाथ हुं. हुं अहिंशी आपनुं दर्शन करवामाटे आवुं हुं अने म्हारीसाथे म्हारो कीर्तिवर्द्धन नामनो जाइ आपने विषे पूर्ण ऋक्तिवालो ठतो आपना चरणना दर्शन करवामाटे आवे ठे.” आ प्रमाणे कमलाए लखेलो पत्र वाची रतिवह्वन्न राजा विचार करवा लाग्यो के, “अहो ! कमलाना शीलनुं महात्म्य खरेखरुं आश्चर्यकारी ठे के, जेणे शत्रुने मित्र बनावी दीधो.”

पठी वझे राजाउ समुद्रने कांठे एकठा थया. त्यां तेमणे परस्पर एक वीजानो योग्य आदर सत्कार कस्यो. पठी नगरवासी लोकोए नमस्कारादिकशी सत्कार करेला ते वझे राजाउए कमलासहित सोपारपुरमां हर्षशी प्रवेश कस्यो. त्यां केटलाक दिवस गौरवपणे रह्या पठी कीर्तिवर्द्धन राजा पोताना नगरे गयो. रतिवह्वन्न राजाए पण सती कमलानी साथे त्रीवर्ग (ऋर्म-अर्थ अने काम)ना साररूप गृहस्थधर्म पूर्ण रीते पालीने पठी अनुक्रमे ज्यारे राज्यने धारण करवामां समर्थ पुत्र थयो त्यारे तेने राज्य आपीने पोते कमलासहित विषयसुखशी निवृत्त थयो. पठी दानवडे लोकने संतोष पमाडी, संघनो सत्कार करी ते वझे स्त्री-पुरुषे चंदनाचार्यपासे दीक्षा लीधी. अनुक्रमे दीक्षानुं पालन करता अने घातिकर्मनो दाय करता ते वझेजणाने केवलज्ञान प्रगट थयुं. जेम सूर्य कमलाने प्रबोध पमाके तेम अनेक जीवने प्रतिबोध पमाडता रतिवह्वन्न केवली अनुक्रमे मुक्ति पाम्या. महासती कमला पण विहारशी पृथ्वी-तलने सुशोचित करी अने ऋगुकुड नगरमां जइ त्यां पोताना मातापिताने तथा तेमना वंशना सर्व माणसोने प्रतिबोध पमाडीने मुक्तिपद पामी.

इति कमलानी कथा.

कलावतीनी कथा.

आ जंवूछीपने विषे अपार लक्ष्मी, केलना वन अने उत्तम तिलवृक्षशी सुशोचित एवा जे देशे स्वर्गने पण तिरस्कार कस्युं ठे एवो मंगल नामनो देश ठे. ते देशमां शंखपुर नामनुं नगर ठे. त्यां प्रजाना अनुकुल

कार्यने करनारो अने निर्मल मनवालो शंख नामनो राजा राज्य करतो हतो. युद्धमां अनेक शत्रुंने जीतीने पोताने खाधिन करेली जाणे सती स्त्री होय नहिं ? एवी पृथ्वीने ते राजा जोगवतो हतो.

एक दिवस सज्जामां बेठेला ते राजानी पासे कोइ परदेश जइ आ-
वेला गंगशेठना पुत्र दत्तशेठे जेट मूकीने हर्षथी प्रणाम कस्यो. पठी
आपेला आसन उपर बेठेला ते दत्तशेठने आगता स्वागता करीने रा-
जाए पूब्युं के, “ तमे देशने योग्य एवुं कांइ आश्चर्य दीतुं होय तो
कहो. ” दत्तशेठे कहुं. “ हे देव ! हुं समुद्रनी मध्ये देवशाल नगरमां
वेपार करवा गयो हतो के, ज्यां वेपारथी अमारी लक्ष्मी वृद्धि पामे ठे.
हे राजन् ! देवा देवारूप वेपारथी वृद्धि पामी ठे लक्ष्मी जेनी एवो हुं
जेटखामां त्यांथी पाठो वढ्यो तेटखामां में एक आश्चर्य दीतुं; परंतु
तेनो निर्णय करवाने हुं शक्तिमान् न होवाथी ते काम आपने सोपुं तुं.”
एम कहीने ते दत्तशेठे राजानी आगल एक चित्रपट्ट मूक्यो. राजाए ते
चित्रपट्टमां आलेखेली कोइ स्त्रीने जोइ तेने देवी मानता ठता कहुं के,
“ आ कोइ देवी ठे; कारण माणस जातिमां आबुं स्वरूप कोइतुं होतुं
नथी. ” पठी दत्तशेठे जरा हसीने कहुं. “ महाराज ! आ माणस जा-
तिनी स्त्री ठे ठतां जो आप तेने देवी मानता हो तो तेने पट्टदेवी जा-
णो. ” पठी जेम दरिद्री माणस द्रव्यना चंडार सामु एक नजरथी जो-
इ रहे तेम राजा पण ते पट्टमां चितरेली मूर्तिने एक दृष्टिथी जोइ दत्त-
शेठने कहेवा लाग्यो के, “ माणसमां आवी रूप रेखा कोइनी होती न-
थी. ” दत्तशेठे कहुं. “ राजेंद्र ! निश्चय ते मनुष्य जातिनी स्त्री ठे. ब्र-
ह्मानी चातुरीथी नहीं, परंतु घुणाहरन्यायथी ते एवी रूपवंती निवडी
ठे. ” पठी शंखराजाए पूब्युं के, “ ते कोण ठे ? ” दत्तशेठे उत्तर आ-
प्यो के, “ देवशाल नगरना महाराजा विजयसेननी श्रीमति राणीना
उदरथी उत्पन्न थयेली कलावती नामनी ते कन्या ठे. जगत्नी कला,
सौजाग्य अने रूप विगेरेनी ते खरेखरी कसोटी ठे. जेम जेम कलाव-
तीनी युवावस्थारूप लक्ष्मी वृद्धि पामवा लागी तेम तेम विजयसेन
राजाना चित्तने विषे तेना वरनी चिंता पण वृद्धि पामवा लागी. एक

दिवस जैनचक्र एवी ते कलावतीए प्रतिज्ञा करी के, “जे म्हारां चार प्रश्नो नो जाण हशे, तेने हुं वरीश.” पुत्रीनी आवी प्रतिज्ञाथी राजा तेना वरनी महाचिंतामां बूडी गयो अने पुत्रीना वरनी प्राप्ति माटे स्वयंवर मंडपनी तैयारी करवा लाग्यो. एवामां आपणां नगरथी देवशालनगरमां वेपार करवा माटे जतो एवो हुं एक म्होटा अरण्यमां जइ पहोच्यो. ते वखते त्यां विजयसेन राजाना पुत्र जयसेनने दुष्ट अश्व हरण करीने लाव्यो हतो. ते कुमार ते वनमां मूर्छा पामीने पड्यो हतो. तेने में उपचारथी जीवतो कस्यो. पठी राजकुमार मने पालखीमां बेसाडी पोताने घेर लइ गयो. राजा विजयसेन पण ते उपकारथी मने पुत्रनी पेठे मानवा लाग्यो. एक दिवस सज्जामां वेठेला मने विजयसेन राजाए आज्ञा करी के, “दुष्ट अश्वे हरण करेला जयसेन कुमारने अरण्यमां बचावी तें जेवो म्हारा उपर उपकार कस्यो ठे तेवोज आ कलावती बहेनना श्रेष्ठ वरनो विचार करीने तुं चिंतारूप समुद्रमांथी म्हारो उद्धार करवारूप उपकार करवाने योग्यठे.”

दत्तशेठ शंख राजाने कहे ठे के, महाराज ! ते वखते में विजयसेन राजाने कस्युं के, “तमारी कन्याने योग्य शंखराजा ठे.” आ प्रमाणे विचार करी अने पट्टे उपर कलावतीनुं रूप चितरी हुं अहिं आव्यो हुं. वली आ पट्टेमां चितरेली कलावतीनी मूर्ति फक्त आजास मात्र ठे; कारणके ते वरावर चितरी शकाय तेम नथी. जुठ के, सूर्यनी जेवी कांति ठे तेवी प्रतिबिंबने विषे देखाती नथी.” पठी शंखराजा योगीनी पेठे एक ध्यानथी क्षणमात्र पट्टेमां चितरेली मूर्तिने जोडने हर्षथी प्रफुल्लित नेत्रवालो थयो ठतो पोतानुं मस्तक धूणावीने मधुर वचनथी दत्तशेठने कहेवा लाग्यो. “हे वहाला मित्र ! प्रथम तें आ म्हारा उपर बहु सारो उपकार कस्यो ठे; परंतु म्हारुं एवुं जाग्य क्यांथी होय के, मने तेवा पात्रो नो समागम थाय ! !” दत्तशेठे आनंदथी कस्युं. “महाराज ! वृथा खेद न करो. में शुकनथी जाणी लीधुं ठे के, ते निश्चय तमारी स्त्री थशे; परंतु तमे सरस्वती देवीनी आराधना करो के, जेथी ते राजकन्याचे धारेला चार प्रश्नो निर्णय तमारथी थइ शके.” पठी राजाए ब्रह्मचर्यादि नियमथी सरस्वती देवीनी आराधना करी के, जेथी ते सरस्वती देवीए प्रगट थइने तेने कस्युं के, “हे राजन् ! त्हारा हा-

थना स्पर्शथी स्वयंवर मंडपनी पुतली ते कलावती राजकुमारीना चार प्रश्नो तुरत निर्णय करशे.” शंखराजाए ते सरस्वतीनो प्रसाद वे हाथ जोडीने ग्रहण कस्यो. सरस्वती देवी पण ते सर्व कहीने तुरत अदृश्य थइ गया.

पठी कृतार्थ थएलो शंखराजा दत्तशेठसहित सैन्यथी पृथ्वीने कंपावतो ठतो देवशाल नगर तरफ चाल्यो. तेने आवतो सांजली विजयसेन राजाए पोताना पुत्र जयसेनने तेना सामो मोकल्यो. शंखराजा पण पोताने जोवा आवती नगरनी स्त्रीजनां नेत्रोना समूहथी नगरने नीलकमलमय करतो ठतो देवशाल नगरमां आव्यो. पठी कलावतीने वरवामाटे आवेला अनेक राजाजं स्वयंवर मंडपमां आवी पोतपोताना सिंहासन उपर बेठा. शंखराजा पण पोताना उंचा सिंहासन उपर बेठो.

पठी विचित्र एवा अलंकारोथी इंद्रधनुष्यनी रचना करती, चारे तरफ धूपघडीथी निकलता धूमाडाने लीधे मखिन देखातां वस्त्रवाली, जाणे साक्षात् कलानी अधिष्ठायक देवी होय नहिं ? अथवा तो मूर्तिवंत रति पोतेज होय नहिं ? वली विधाताए सर्व सुंदर वस्तुना सारने खेचीने बनावेली होय नहिं ? एवी, तेमज जमरीजंथी विंटलायली कमलिनी पेठे सखीजंथी विंटलायली, दासीजंए ठत्र धारण करेली, चालवाथी नृत्य करता केशवाली, जाणे कामदेवना धनुष्यनी दोरी होय नहिं ? एवी वरमाला दासीपासे धारण करावेली कलावती लक्ष्मीनी पेठे स्वयंवर मंडपमां आवी. पठी जेना हाथमां समस्यानी पत्रिका हती एवी प्रतिहारिणीए कस्युं के, “ हे राजाजं ! आ चार प्रश्नो उत्तर आपो. १ प्रश्न. देव कोण ? २ गुरु कोण ? ३ तत्व शुं ? ४ अने सत्व शुं ? तमे आ कलावतीना चार प्रश्नने कहेवाने योग्य ठो.” पठी सर्वे राजाजंए पोतपोतानी बुद्धि प्रमाणे उत्तर आप्या; पण ते अर्हत धर्मनी जाण एवी कलावतीए मान्य कस्या नहीं. पठी शंखराजा द्रव्यनो जंडार जडेला पुरुषनी पेठे हर्षित थयो ठतो कहेवा लाग्यो के, “ में म्हारा हाथथी स्पर्श करेली आ पुतली राजकन्याना प्रश्नो उत्तर आपशे.” एम कहीने तेणे स्वयंवर मंडपना स्तंजनी पुतलीने माथे हाथवती स्पर्श कस्यो एएले पुतलीए उत्तर आप्यो के, “ १ वीतराग देव, २ महाव्रत धारण

करनार गुरु, ३ जीवदया तत्व अने ४ इंद्रियनो निग्रह ए सत्त्व जाणवुं." पठी मनोरथ पूर्ण थवाने लीधे अत्यंत हर्षवंत थएली कलावतीए शंखराजाना कंठने विषे वरमाला आरोपण करी.

पठी महापराक्रमवंत अने क्रोधयुक्त थएला राजाउ कलावतीना शीलप्रज्ञावथी ते वखते शंखराजानो पराजव करी शक्या नहीं. पठी सारा मुहूर्तने विषे ते वरवहुनो कुलगोरे हस्तमेलाप कराव्यो. ते वखते विजयसेन राजाए शंख राजाने हस्ति, अश्व, वस्त्र, आचूषण विगेरेथी संतोष पमाड्यो. पठी शंख राजाए कलावतीने साथे लइ पोताना नगर तरफ प्रयाण कछुं. जेनी आंखोमांथी आंसु वहेतां हतां एवो विजयसेन राजा केटलेक दूर सूधी वलावा जइ अने पुत्रीने शिखामण दइ पाठो वल्यो. विजयसेन राजानी आझा पालवामां तत्पर एवो दत्तशेठ पण कलावतीने प्रसन्न राखवामाटे शंखराजानी साथे गयो. मार्गमां एक रथ उपर बेसीने जता एवा ते स्त्री पुरुषना दिवस, रात्री, पक्ष अने मास एक ऋणनी पेठे चाड्या गया. ऐरावत हाथी उपर बेठेला इंद्र अने इंद्राणीनी पेठे महासमृद्धिथी हाथी उपर बेठेला ते स्त्री पुरुषे पोताना शंखपुरमां प्रवेश कस्यो. त्यां तेणे कलावतीनी साथे राज्यसुख जोगवतां लीलामात्रमां बहुकाल निवृत्त कस्यो.

एक दिवस शय्यामां सूतेली कलावतीए स्वप्नामां अमृतनो घडो दीठो. पठी तुरत जागी उठेली तेणे ते वात पोताना पतिने कही एटले हर्षथी रोमांचित थयेला शंख राजाए तेने कछुं के, " हे जडे ! तने राज्यरूप हस्तिने स्तंजनी पेठे आधाररूप पुत्र थशे. " पठी ठीप जेम मोतिने धारण करे तेम गर्जने धारण करती एवी राणीए आठ मासने विश दिवस काड्या. पठी " स्त्रीउं प्रथम प्रसूति पिताने घेर करे ठे. " एवो लोक व्यवहार होवाथी विजयसेन राजाए कलावतीने तेडवामाटे माणसो मोकड्या. ते वखते ते माणसोनी साथे जयसेन कुमारें पोतानी व्हेनने माटे जाणे मूर्तिवंत स्नेहज होयनहिं ? एवा वे वाजु मोकड्यां. माणसोए शंखपुरमां थावीने प्रथमथी जाणीता एवा दत्तशेठने ते वाजुउं थाप्यां. तेणे पण ते वाजु अने समाचार कलावतीने थाप्या. कलावतीए पण ते माणसोने सत्कार करीने रजा थापी. पठी कलावतीए

बंधु उपरना स्नेहने दीधे दासी पासे ते बाजु पोताने हाथे बंधाव्या अने बाजुथी सुशोजित एवा पोताना हाथने जोडने हर्ष पामती बती सखीउनी साथे हास्यथी वातो करवा लागी. आ वखते शंखराजा अंतःपुरमां आवतो हतो, ते रस्तामां दूरथी कलावतीना हास्य वचन सांचली “आं शुं बोले ठे ?” एवा विचारथी ते सांचलवामाटे गोखमां उजो रह्यो. कलावती पण हाथने विषे बांधेलां बाजु सखीउने वारंवार देखाडती बती हर्षथी कहेवा लागी के, “हे सखी ! जेणे मने आ अद्रूत बाजु मोकळ्यां ठे ते दीर्घ आयुष्यवालानो म्हारे विषे घणो प्रेम ठे. तेणे आजे घणे दिवसे मोकळेदी वस्तु मने मळी ठे; परंतु ते पोते ज्यारे मने प्रत्यक्ष मळशे त्यारे म्हारो जन्म सफल थशे.” सखीउण कळुं. “हे महादेवि ! जेवो चंद्रनो स्नेह पोयणी उपर होय ठे तेवोज विश्वने वखाणवा योग्य एवाते पुरुषनो स्नेह त्हारा उपर ठे.” आ प्रमाणे कलावतीनां अने सखीउनां वचन सांचली क्रोधथी व्याप्त थएलो शंखराजा विचार करवा लाग्यो के, “निश्चय कलावती देवी बीजा कोइ पुरुषने विषे आसक्त थयेदी जणाय ठे. फक्त चणोठीनी पेठे उपरथी रक्त (राती) एवी आ चपल इंद्रियोवादी स्त्रीउने धिक्कार ठे के, जे स्त्रीउ वांदरानी पेठे कामना जाड्यपणाथी चपल एवा पुरुषनो आश्रय करे ठे. वांदराना पुंढडानी पेठे फक्त देहने विषे आसक्त एवी आ महादुःख आपनारी स्त्रीने त्याग करूं.” आ प्रमाणे विचार करी शंखराजा त्यांथी पाठो वळ्यो. आ वखते कलावतीने त्यजी देवानो अवसर जाणीने जाणे ते जोवाने असमर्थ होय नहिं शुं ? एम राजाना विवेकनी साथे सूर्य अस्त थयो अने राजाना दूराशयनी पेठे चारे तरफ अंधकार वृद्धि पास्युं. पठी राजाए वे चांडालणीउने बोलावीने कळुं के, “वनमां त्यजी दीधेदी देवी कलावतीना बाजुसहित वने हाथ कापीने अहिं मारी पासे लाववा. एमां तमारे कांइ पण विचार करवो नहीं.” पठी राजाए नाम अने परिणामथी निर्दय एवा शय्यापालकने आज्ञा करी के, “कोइ न देखे तेवी रीते आ राणीने वनमां लइ जइ त्यजी दे.” पठी शय्यापालक वेगथी राणीने रथमां बेसारी वनमां लइ गयो. त्यां ते शोक करतो बतो राणीनी सन्मुख उजो रहि गद्गद् वाणीथी

कहेवा लाग्यो के, “ हे देवी ! महाराजाए कोइ दोषथी तमने वनमां त्यजी दीधेला ठे. ” शय्यापालकनां आवां वचन सांजली राणी कलावती तुरत रथमांज मूर्छा पामी. पठी ज्यारे वनना पवनथी महाकष्टे करीने सचेत थइ त्यारे ते वृद्धथी ठेदायली मालनी पेठे तुरत रथथी पृथ्वी उपर पडी गइ. पठी ते पितानुं अने ज्ञाशुनुं वारंवार स्मरण करती ठती गाढ स्वरथी रोवा लागी. निर्दय एवो शय्यापालक पण पोताना आत्मानी निंदा करतो अने रोती एवी ते राणीनी पाठल रोतो ठतो तेने त्यजी दइने प्रजात वखते पोताना नगरमां आववा तैयार थयो. ते वखते शय्यापालकनी साथे राणीए शंख राजाने संदेशो कहेवराव्यो के, “ हे राजन् ! दासी एवी म्हारे विषे आपे जे आ आचरण कखुं ठे, ते तमारा कुलने योग्य ठे ? हे देव ! जो तमारा मनमां कांइ शंका होय तो मने दिव्य विगेरे कराववा हता. हरो ! जेम वनवानुं हतुं ते वन्युं ! तमारुं कल्याण थारुं. ”

पठी जेनी आंखो आंसुथी जींजायली ठे एवो शय्यापालक जेटलामां राणी कलावतीनी आश्वासना करतो ठतो उजो हतो तेटलामां जाणे मूर्तिमान् दुष्टपणुं होय नहिं शुं ? एवी वे चांडालणीउं तुरत त्यां आवीने “ अरे पापणी ! तें त्हारा पतिने ठेतख्यो ठे, तेनुं तुं आ फल जोगव. ” एम कहीने वाजुसहित ते कलावतीना वझे हाथ कापी लइने चाली गइ. एक तो वियोगनुं अने वीजुं हाथ कपायानुं एम वे प्रकारना दुःखथी दुःखी थएली कलावती ठवका सहित शंखराजाने कहेवा लागी के, “ हे नाथ ! पाकेला चिजडानी पेठे फाटी जता एवा म्हारा हृदयनुं रक्षण करो. ” आवी रीते विलाप करती एवी ते सती कलावती नदीने कांठे वन हतुं त्यां गइ. त्यां तेणे एवा दुःखमां सुखना कारणरूप पुत्रने जन्म आप्यो. पठी ते पुत्रने कहेवा लागी. “ हे वत्स ! तुं पोतानी मेळे सुखी अने दीर्घ आयुष्यवालो था; कारणके, देवे म्हारी आशीप एज त्हारा पोषणनुं कारण वनाव्युं ठे. अर्थात् म्हारे हाथ न होवाथी हुं त्हारुं पोषण करी शकुं तेम नथी. अरे ! एक दरिद्री कुटुंबमां पुत्र जन्म आय तो पण उत्सवो आय ठे अने हुं राजखी ठतां म्हारा पुत्रना जन्म निमित्ते उत्सवना वेशनो पण संशय थइ पड्यो ठे. ”

कलावती आवी रीते विलाप करती हती ते वखते नदीनुं पुर एटलुं बधुं वधवा लाग्युं के, जाणे पोताने कांठे रहेला कलावतीना पुत्ररूप कीडाने खेंची जवानी इडा करतुं होय नहिं शुं ? एम देखावा लाग्युं. ते वखते कलावतीए पंचपरमेष्टि नमस्कारनुं स्मरण करीने कहुं के, “ जो में मन, वचन अने कायानी शुद्धि करीने उज्वल एवुं शीलव्रत पाव्युं होय तो हे शासनदेवि ! म्हारा पुत्रने रक्षण करवानो उपाय अने जलनी शांति थजो. ” कलावतीए आ प्रमाणे कहुं एटले तुरत तेना शीलप्रज्ञावशी बन्ने हाथ नवा थया तेमज नदीनो वेग पण शांती पाम्यो. वली ते वखते आकाशमांथी पुष्पवृष्टि थइ. हनुमान जेम समुद्रनो पार पामीने आश्चर्य पामे तेम शीलना प्रज्ञावशी दुःखनो नाश थएलो जोइ कलावती विस्मय पामी.

आ वखते कोइ एक तापसे आवीने कलावतीने कहुं. “ हे वत्से ! पुत्रने जन्म आपनारी स्त्रीए अहिं रहेवुं योग्य नथी; माटे अमारा आ-श्रममां चाल. ” एम कहीने ते तापस कलावतीने कुलपतिनी पासे तेडी गयो. पितातुल्य वृद्ध एवा ते कुलपतिए पण तेने सर्व वात पूठी एटले कलावतीए पोतानुं सर्व वृत्तांत कहुं. कुलपतिए कहुं. “ हे जडे ! ब्रथा खेद न पाम्य. हुं लक्षणोथी जाणुं तुं के, तुं फरीथी इष्ट सुख पामीश. ” आ प्रमाणे कुलपतिए शांत करेली विजयसेन राजानी पुत्री कलावती तापसिडनी साथे पिताना घरनी पेठे सुखे त्यां रहेवा लागी.

हवे अहिं चांडालणीउंए सवारनापहोरमां वाजु सहित कलावतीना बन्ने हाथ राजाने देखाड्या. ते वखते वाजुउं उपर जयसेननुं नाम जोइ शंख राजा आकुल व्याकुल थवा लाग्यो. पठी तेज रहित बनी गयेला तेणे दत्तशेठने बोलावीने पूव्युं के, “ शुं आजे अथवा काले कोइ देवपुरथी अहिं आव्युं हतुं ? ” दत्तशेठे उत्तर आप्यो के, “ हे महाराज ! गइ काले माणसो आव्या हता. वली ते माणसोनी साथे जयसेन राजकु-मारे महादेवी कलावतीने माटे अडूत वे वाजुउं मोकळ्यां हतां. ते में अंतःपुरमां महादेवीने आप्यां ठे. ” दत्तशेठनां आवां वचन सांजली वज्रथी कपायला पर्वतनी पेठे दुःखथी व्याप्त थएलो राजा मूर्छाने लीधे सिंहासन उपरथी पृथ्वी उपर पडी गयो. पठी शीतल चंदन अने

जल विगेरेना उपचारोथी महा कष्टे सचेत थयो त्यारे ते पस्तावो क-
रतो ठतो आ प्रमाणे कहेवा लाग्यो. “ अहो ! म्हारुं मूढपणुं अने मंद-
चाग्य पण आश्चर्यकारी ठे. तेमज अविचारपणुं अने क्रूरपणुं पण आश्चर्य-
कारी ठे. वली विद्वत्ताने अयोग्यपणुं अने दुराचरणपणुं आश्चर्यकारी ठे.
ठेवट नहिं देखातुं एवुं वक्रपणुं अने कुशीलपणुं पण आश्चर्यकारी ठे.
पठी प्रधानोए “ विलापनुं कारण पूब्युं एटवे राजाए लज्जा सहित अने
पस्तावा सहित पोतानुं क्रूर कर्म प्रधानोने कळुं. वली तेणे कळुं के,
“ हाय हाय ! हुं क्यां जाउं ? शुं कहुं ? क्यां पेशी जाउं ? अने शुं
करुं ? के जे में पोतानी मेळे पोतानो आत्मा दुःखने विषे नाख्यो ठे.
अरे ! दुष्ट एवा में कुलाचारने त्यजी दइने पोताना योग्य कार्यनो वि-
चार नहिं करीने अने धर्मनो थतो नाश न जोइने आ शुं आचखुं ठे ?
हा हा !! चंद्रनी लेखाने विषे कलंक अने दूधमां पुरानो असंजव ठतां
में कटपना करी ठे. अरे ! गर्जवती एवी प्रियाने तेना पिताने घेर मो-
कलवी योग्य हती” ठता में तेने त्यांमोकली नहीं अने माणस विनाना
अरण्यमां शा माटे मोकली ? हुं म्हारुं पोतानुं म्हों कोने देखाडी श-
कीश ? हवे तो हुं म्हारा प्राणने धारण करवाथी लज्जा पामु हुं. म्हारे
माटे म्होटी चिता तैयार करावो के, जेमां हुं स्त्री हत्याना पापथी मखिन
अएला आ म्हारा शरीरने वाली नाखुं. ”

राजानां आवां आग्रहवालां वचन सांजली नगरवासी माणसो, गज-
शेठ अने मंत्री विगेरे तेने आ प्रमाणे कहेवा लाग्या. “ हे देव ! प्रथम
महादेवी कलावती पोताना कोइ कर्मथी मृत्यु पामी अने हवे तमे पोते
पोताना मृत्युथी शुं प्रजानो नाश करवानी इष्ठा करो ठो ? वली हे
स्वामिन् ! इवणां मृत्यु पामवामां तमारो आग्रह जाग्रत थये ठते ठिड-
वाळा वैशुच्यमणिने विषे दोरानी पेठे शत्रुना गुणो तमारा राज्यने विषे
प्रवेप करशे. माटे हे विवेकी महाराजा ! मृत्यु पामवानो तमारो वृथा
आग्रह त्यजी थो; कारण अग्निने विषे पतंगीया वली मरे ठे; परंतु सुजट
पुरुषो वली मरना नथी. ”

आवां सामंतादि सर्वे लोकनां युक्तिवालां वचननो पण अनादर करीने
शंखराजा मृत्यु पामवा निमित्त वनमां नासी गयो. त्यां पण समयना जाण

एवा गजशेठे कालक्षेप करवामाटे तेने मधुर वचनथी कळुं के, “हे देव ! जो त्तुमारे कलावती महादेवीनी इडा होय तो पुण्य करो के” जे पुण्यना प्रजावथी पूर्वजवने विषे मेलवेली म्होटी आपत्तिउं दूर थाय. वली आ उद्यानने विषे अंचितित फल आपनारी श्रीजिनेश्वर प्रभुनी मूर्ति ठे, तेनुं पूजन करो. तेमज अहिं महा तेजवंत एवा मुनीश्वर हवणां पोतानुं कट्याण करवानी इडाथी तप करे ठे, तेमने वंदना करो.” गजशेठनां आवां वचन सांजली शंखराजा जिनेश्वरनुं पूजन करी अने मुनिराजने वंदना करी तेमना आगल बेठो. पठी मोक्षनी इडावाला ते मुनिए राजानो जाव जाणीने मधुर वचनथी संसारनो नाश करनारी धर्मदेशना आपी. ते आ प्रमाणे—

हे जव्य जनो ! संसाररूप अरण्यने विषे पूर्वकर्मरूप वायुथी प्रेरायला जीवो त्रांति पामेला मृगनी पेठे वृथा जमे ठे. वली आ सुख ठे, आ सुख ठे, एवी त्रांतिथी पगले पगले दुःखमां पडता जीवो संसारने विषे वायुए उराडेला खाखराना पांदरानी पेठे क्लेश पामे ठे. हा ! संसारथी उद्वेग पामेलो एवो पण प्राणी, आ लोकमां अने परलोकमां कटपवृक्षनी पेठे सुख आपनारा जिनेश्वर प्रभुना उपदेशने सांजलतो नथी. माटे हे राजन् ! आ दुर्ध्वज एवा मनुष्य जवने पामीने तुं वृथा खेद न कर. वली तुं निश्चय थोदा वखतमां इष्ट सुख पामीश.” मुनिराजनां आवां वचन सांजली तुरत हर्ष पामेलो राजा विश्रांति माटे ते रात्री त्यांज रह्यो. पठी पाठली रात्रीए स्वप्न जोशने जागी उठेलो राजा गुरुपासे जशने कहेवा लाग्यो के, “ हे प्रजो ! काचा एक फलवाली वेल कटपवृक्ष उपरथी पकी गइ अने पूर्ण फलवाली ते वेल फरी तेज कटपवृक्ष उपर चडी गइ; एवुं में आजे स्वप्न दीतुं.” गुरुए कळुं. “हे राजेंद्र ! तुं कटपवृक्ष ठे अने त्हारी प्रिया वेलरूप ठे. पुत्रने जन्म आपनारी ते त्हारी प्रिया फरी तने प्राप्त थशे.”

पठी प्रसन्न थयेला राजाए तुरत पोताना नगरप्रत्ये आवीने पायदल अने स्वारीसहित दत्तशेठने पोतानी प्रियाने शोधी लाववानो हुकम कख्यो. दत्तशेठ पण चारेतरफ नजर राखी वनेवन अने वृक्षेवृक्ष प्रत्ये शोध करतो हतो एवामां तेणे समुद्रमां रहेलो माणस जेम वेट देखे

तेम तापसना आश्रमने दीठो. पठी तेणे त्यां जइ तापसने पूब्युं के, “हे ऋगवन् ! तमे आ वनमां कोइ दुःखी एवी एक स्त्रीने दीठी ठे ?” तापसे कळुं. “हे ऋद्र ! त्हाणे तेनुं शुं प्रयोजन ठे ?” दत्तशेठे उत्तर आप्यो के, “म्हारे अग्निमां वली मरता एवा शंखराजाना प्राणनुं ते स्त्रीथी रक्षण करवुं ठे.” पठी तापसे “राजानी सहाय्यथी मुनिउना आश्रमनुं रक्षण थाय ठे.” एम धारीने दत्तशेठने पुत्रसहित कलावती देखाडी. जागता शोकवाली कलावती पण दूरथी दत्तशेठने जोशने आकाशने पूरी देनारा एवा म्होटा शब्दे रोवा लागी. दत्तशेठे कळुं. “हे व्हेन ! तुं रोइश नर्ही; कारण तने आ पूर्वजवनुं फल प्राप्त थयुं हतुं. जिनेश्वरो पण पूर्वजवने विषे करेला कर्मने भोगव्याविना मूकाइ शकता नथी. माटे हे विवेकवाली ! हवे तुं धीरज राखी रथ उपर बेश अने त्हाणा पोताना दर्शनरूप अमृतदृष्टिथी ऊट राजाने शांत कर. वली पस्तावो करता एवा शंखराजा तुरत अग्निमां प्रवेश करवा तैयार थया हता; परंतु त्हारी आशाथी फक्त आजनो दिवस रोक्यी राख्या ठे.” पठी कुलीन एवी कलावती मान त्यजी दइ पोताना पति उपर दया आववाथी कुलपतिनी रजा लइ त्यांथी चाली निकली. कलावतीनुं हित इठनारा कुलपतिए पण आशिष आपीने तेने रजा आपी. पठी पुत्रसहित कलावतीए दत्तशेठनी साथे प्रयाण कळुं. शंखराजाए पोताना नगर पासे कलावतीने आवी सांजली आंखोमां आंसुने वरसावतो ठतो तेना सामो जइने आ प्रमाणे कहेवा लाग्यो.

हे ऋद्र ! तुं निर्दोष ठतां में तने विटवना पमाडी ठे. हे देवि ! में तने वनमां त्यजी दीधी ए म्हारा डुराचरणने माफ कर. ” आ प्रमाणे कहेता एवा शंख राजाए अत्यंत प्रसन्न थइने महोत्सवपूर्वक पोतानी प्रियाने नगरमां प्रवेश कराव्यो. नगरवासी लोको अने अंतःपुरनी स्त्रीउंथी घेरायली कलावती जयंत पुत्रसहित इंद्राणीनी पेठे पुत्रसहित अंतःपुरमां आवी. पठी राजाए स्वप्नना अनुसारथी वारमे दिवसे पुत्रनुं पूर्णकलश एवुं नाम पाळुं.

एक दिवस एकांतमां वेठेली कलावतीए शंखराजाने कळुं के, “हे स्वामिन् ! तमे कया दोषथी मने एवो दंड आप्यो हतो ?” राजाए लज्जाथी

कह्युं. “ हे ऋद्धे ! तं बीजना चंद्रनी पेटे हंमेशा निर्दोष तुं; परंतु तें पूर्वजवने विषे आचरेखा कर्मना वश्यथी में ए अयोग्य कार्य आचखुं हतुं अने तेनुं मूल कारण तो एज हतुं के, तें जयसेननुं नाम लीधा विना बाजु आपनारनां वखाण कस्यां हतां. वली हवणां आपणा नगरना उ-
 द्यानने विषे महा तेजवंत मुनि आवेला ठे, तेमने पूठीने पूर्वकर्म जा-
 णीए.” आ प्रमाणे कहीने पठी शंखराजा कलावतीने साथे लइ मुनिने वंदना करवा माटे उद्यानमां गयो. त्यां प्रथम जिनमंदिरने विषे जइ प्रभुनुं पूजन करीने पठी वंदना करीने मुनिनी आगल बेठो. देशनाने अंते शंखराजाए मुनिने नमस्कार करीने पूछ्युं के, “ हे ऋगवन् ! आ कलावतीए पूर्वजवने विषे एवुं शुं काम कखुं हतुं के, ते निर्दोष ठता में तेना हाथ कपावी नाख्या ? ” पठी मुनिए ज्ञानदृष्टिथी तेनो पूर्व-
 जव जाणीने कखुं.

हे राजन् ! विदेह देशमां महेंद्र नामनुं नगर ठे. त्यां महा पराक्रमी एवो नरविक्रम नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने लीलावती नामे स्त्री हती. तेउने सुलोचना नामनी पुत्री हती. ते पुत्री बाल्यावस्थाथीज धर्ममां रसीक अने कौतुकमां प्रीतिवाली हती. कलानी जाण एवी ते पुत्री मातापिताने प्रेमनुं पात्र हती. अनुक्रमे ते पुत्री बालयुवावस्था पामी. एक दिवस ते राजकुमारी राजसन्नामां पोताना पिताना खोलामां बेठी हती एवामां कोइए एक मनोहर रोजपोपट राजाने जेट आप्यो. पठी आश्चर्यवंत एवा राजाए ते पोपटने बोलाव्यो एटले ते पोपटे पो-
 तानो जमणो पग उंचो करी राजाने आ प्रमाणे आशिर्वाद आप्यो. “ हे राजन् ! स्फुरणायमान एवा अंधकारनो शत्रु अने राजतेजने वृद्धि करनारो तमारो प्रतापरूप सूर्य विश्वने प्रकाश करतो ठतो शोभे ठे. ” पोपटनो आवो आशिर्वाद सांजली प्रसन्न थयेला राजाए पोपट जेट आपनारने पोताना शरीरनां आचूषणो आपीने ते राजपोपट पोतानी पुत्रीने आप्यो. पठी मदोन्मत्त नेत्रवाली राजपुत्री सुलोचनाए पण जेम दरिद्री माणसनो ठोकरो लाडवो मलवाथी हर्ष पामे तेम हर्ष पामती ठती तत्काल अंतःपुरने विषे जइ पोपटने सोनाना पांजरामां राख्यो अने साकरना ककडा, चोखा, दाडम अने डाखना रस विगेरेथी तेनुं

पोषण करवा लागी. राजकुमारी सुलोचना कोइ वखत तेने हाथ उपर बेसारीने कोइ वखत ठाती उपर बेसारीने कोइ वखत खोलामां बेसारीने अने कोइ वखत पांजरामां राखीने जणावती ठती क्रीडा करावती हती. जेम योगी पुरुष पोताना मननुं एकाग्रपणुं त्यजी दे नहीं तेम सुलोचना पण जोजन वखते, सूवा वखते, राजसन्नामां जती वखते, वाहनमां बेसीने व्हार जती वखते अने उद्यानमां जती वखते ते पोपटने पोतार्थी जूदो राखती नहीं.

एक दिवस ते राजपुत्री पोपटने साथे लइ अनेक दासीउ सहित उद्यानने विषे गइ. त्यां ते श्रीमंधर स्वामीनी प्रतिमाने वंदना करवामाटे जिनमंदिरमां गइ. पोपट पण जिनेश्वरनी प्रतिमाने जोइ पोताना मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ में पूर्वे आबुं प्रतिबिंब कोइ ठेकाणे जोयुं ठे.” आ प्रमाणे बहु वखत जहापोह करता तेने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं; तेथी ते विचार करवा लाग्यो के, “ में पूर्वजन्मने विषे सुगतिना कारणरूप चारित्र लीधुं हतुं. ऋयोपशमथी सर्व शास्त्रनो अज्यास कस्यो हतो, परंतु अज्यास करवामां तत्पर एवा में साधुनी क्रिया करी नहोती, जेथी वस्त्रपात्र विगेरेमां मूर्धावंत एवो हुं परोपकार करवारूप कार्यने वृथा हारी गयो. पठी अंतै व्रतने फोगट विराधी हुं आ वनने विषे मृत्यु पामीने राजपोपट थयो हुं. पूर्वजवने विषेज बहु शास्त्राज्यासना वलथी हुं आ तिर्यच जवने विषे पण जणवामां कुशल थयो. हवे ज्ञानदिपक हाथमां प्राप्त थये ठते चारित्रथी ज्रष्ट थयेलो हुं आ तिर्यच जन्मरूप समुद्रने विषे शामाटे पडी रहुं ? हवे पठी हुं आ प्रजुने वंदना करीने हंमेशा जोजन करीश.” आ प्रमाणे नियम लइ राजपोपट सुलोचनानी साथे अंतःपुरमां आव्यो.

एक दिवस राजकन्या सुलोचना जेटलामां पोपटने हाथमां लइ जोजन करवा बेसे ठे तेटलामां पोपटने पोतानो नियम सांजस्यो; तेथी ते ‘ नमो अरिहंताणं ’ एवो शब्द करी आकाशमार्गे उडीने उद्यानमां तीर्थपतिने नमस्कार करवामाटे आव्यो. त्यां ते त्रिवर्गनी शुद्धिथी श्रीसीमंधर प्रजुने इष्टा प्रमाणे नमस्कार करीने प्रसन्न थइ उद्यानमां फल फूल विगेरेने खावा लाग्यो.

हवे अहिं पोपट उडी जवाथी राजकन्या सुलोचना आक्रोश करवा लागी; तेथी केटलाक सुजटो पोपटने पकडवामाटे गारुडीनी पेठे आम-तेम दोडवा लाग्या. कोइ सुजटे उद्यानमां जइ त्यां वृद्धनी डाल उपर बेठेला पोपटने पासथी बांधीने तुरत राजकन्याने सोंप्यो. पठी राज-कन्या प्रेमथी तेने हाथमां लइ मधुर वचनथी कहेवा लागी के, “अरे! मातानी तुल्य एवी मने त्यजी दइने तुं नाशी गयो हतो ? हवे हुं त्हा-रो विश्वास करीश नहीं.” एम कहीने राजकन्याए ते उडी न शके एटलामाटे तेनी बे पाखोने तुरत तोडी नाखी. पठी जाणे महा जयं-कर कर्मवाला जीवने अपार एवा संसार समुद्रमां फेंकी देती होय नहिं शुं ? एम तेणे पोपटने पांजरामां घाड्यो. पोपट पण विचार कर-वा लाग्यो के, “म्हारी पराधीनपणानी वेदनाने धिक्कार ठे के, जे में ते पूर्वजवने विषे स्वाधिन एवी पण क्रिया करी नहीं. अरे जीव ! माटे तुं आ वखते आ गाढ एवी वेदना जोगव. वली पापकर्मवाला तने जि-नेश्वरना मुखनुं दर्शन कयांथी होय ?” इत्यादि चिंताना संतापथी व्यास थयेलो अने वैराग्यवासीत थएलो ते पोपट जाणे कर्मना पासने मूकतो होय नहीं शुं ? एम आंसुने वरसाववा लाग्यो. पठी ते राजपोपट अ-नशनथी केटलेक दिवसे मृत्यु पामीने सौधर्म देवलोकने विषे देवता थयो. राजकन्या सुलोचना पण पोपटना वियोगना दुःखथी अनशनवडे मृत्यु पामी सौधर्म देवलोकने विषे तेनीज स्त्री थइ. त्यां ते बन्ने जणां सुख जोगववा लाग्यां.

(ज्ञानि मुनिराज शंखराजाने अने कलावतीने कहे ठे के,) हे रा-जन् ! पठी सौधर्म देवलोकथी चवीने पोपटनो जीव तुं शंखराजा थयो अने सुलोचनानो जीव आ कलावती थइ ठे. पूर्वजवने विषे कलावतीए पोपटनी पांखो कापी नाखी हती; ते कर्मना फलरूप तें तेना बन्ने हाथ काप्या ठे. सारा अथवा खोटा सघला कर्मनुं फलदश प्रकारे अथवा बहु प्रकारे जोगवाय ठे.

मुनिराजनां आवां वचन सांजली जातिस्मरण ज्ञान पामेला ते शं-खराजा अने कलावती संयम लेवामां उद्यमवंत थइ मुनिने नमस्कार करी पोताने घेर आव्या. पठी पूर्ण कलश नामना पोताना पुत्रने राज्या-

सन उपर वेसारी ते स्त्रीपुरुषे ज्ञानि गुरु पासे दीक्षा लीधी. अनुक्रमे ते स्त्री पुरुष बहुकाल सुधी निरतिचार एवुं चारित्र पाळी स्वर्गने पामी अने त्यांथी चवीने पठी कुकर्मने खपावी मोक्ष पामशे.

इति कलावतीनी कथा समाप्ता.

महर्षिर्जने पण गृहस्थाश्रममां रहेदि कोइ महासतीनुं स्तुति करवा योग्य शीलनुं माहात्म्य कहेवे.

शीलवतीनंदयंतीमनोरमारोहिणीप्रमुखाणां

शीलवद्वनंदयंतीमणोरमारोहिणीप्रमुखाणां ॥

ऋषिणोऽपि सदाकालं महासतीनां स्तुवंति गुणान्
रिसिणोवि सयाकालं, महासईणं श्रुणंति गुणे ॥५६॥

शब्दार्थ—(शीलवद्व के०) शीलवती (नंदयंती के०) नंदवती (मणोरमा के०) मनोरमा अने (रोहिणी प्रमुखाणां के०) रोहिणी प्रमुख (महासईणं के०) मयासतीर्जना (गुणे के०) गुणोने (रिसिणोवि के०) ऋषिर्ज पण (सयाकालं के०) सदा काल (श्रुणंती के०) स्तवे ठे. ॥५६॥

विशेषार्थ— जिनदत्त शेठनी पुत्री शीलवती, नागदत्त शेठनी पुत्री नंदयंती, सुदर्शन शेठनी स्त्री मनोरमा अने धनावह शेठनी स्त्री रोहिणी विगेरे शीलव्रतने धारण करनारी महा सतीर्ज आ जगत्मां जयवंती वत्तो. के, जे महासतीर्जना गुणोने जन्मथी मांडीने शीलव्रत धारण करनारा ऋषिर्ज पण निरंतर स्तुति करे ठे. ॥ ५६ ॥

शीलवतीनी कथा

जंबूद्वीपना मुकुटमणि रूप नंदनवन नामनुं नगर ठे. जे नगरनी स्फटिक मणिमय हवेदीर्जना अग्रजागनी उहळती कांतिना समूहथी दसायलो होय नहिं शुं ? एवो चंद्र आकाशने विषे क्षय पामतो जाय ठे. ते नगरमां जेनो यशरूप चंद्र उत्तम कांतिवालो ठतो विश्वरूप मंडपमां शोचतो हतो एवो अरिमर्दन नामनो राजा राज्य करतो हतो. ते राजाने उत्तम आचारवालो रत्नाकर नामनो मान्यवंत शेठ हतो. ते शेठने उत्तम गुणवाली श्री नामनी स्त्री हती. तेठ वदने जणा उत्तम प्र-

कारे श्रावक धर्म पावता ठता उत्तर अवस्थामां आवी पहोच्या तो पण तेमने सुखना कारणरूप पुत्र विगेरे कांइ पण संतान थयुं नहीं.

एक दिवस पुत्र नहिं होवार्थी महादुःख पामती एवी श्रीए रत्नाकर शेठने कळुं के, “ हे स्वामिन् ! आपणा नगरना उपवनने विषे अजितनाथ प्रभुना मंदिरनी पासे प्रगट महाप्रज्ञाववाली अजितबळा नामनी देवी ठे. ते देवीनी सेवा ऋक्ति करनार जो पोते निर्धन होय तो धन, अपुत्र होय तो पुत्र अने जाग्यरहित होय तो सारुं जाग्य पामे ठे; माटे हे आर्यपुत्र ! तमे ते देवीनी मानता करवा योग्य ठे. कारण के, माणसो पुत्रने अर्थे पोताना प्राणनी पण जेट आपे ठे. ” पठी रत्नाकर शेठे ते देवीनी मानता राखी; जेथी तेमने एक उत्तम पुत्र थयो. कळुं ठे के— आरंजेळी क्रियाउं जाग्ययोगथी अवसरे फलीभूत थाय ठे. पठी जन्मोत्सव करीने रत्नाकर शेठे बारमे दिवसे देवीना महात्म्यने सूचव-नारू पुत्रनुं अजितसेन नाम पाळ्युं. अनुक्रमे बाढ्यावस्थाने उद्वंधी यु-वावस्थाने प्राप्त थयेला ते अजितसेन कुमारनो सरस्वती अने लक्ष्मी ए बन्ने देवीउंए हरिफाइथी एक वखते आश्रय कस्यो. पठी जेम विद्वान् माणस शास्त्रार्थना संदेहने विषे विचार करे तेम रत्नाकर शेठ पुत्रने अर्थे योग्य कन्यानो विचार करवा लाग्यो के, “ जो आ म्हारो पुत्र पोताना गुणने तुदय एवी कन्याने नहिं पामे तो ब्रह्मानो विश्वरच-वानो श्रम निष्फल जाणवो. कळुं ठे के—“ अविवेकी धणी, परवशपणुं, दुष्ट चाकर अने दुष्ट एवी स्त्री ए चार माणसो मननां शक्य ठे. ”

रत्नाकर शेठ आ प्रमाणे विचार करतो हतो, एवामां तेणे प्रथम प-रदेश मोकलेलो कोइ वणिकू पुत्र आवीने तेनी पासे वेठो. शेठे तेने व्यवहारनुं स्वरूप पूढ्युं एटले तेणे लाज अने खरच विगेरेना सर्व स-माचार कह्या. वली तेणे कळुं के, “ हुं मंगला नामनी नगरीने विषे गयो हतो. त्यां म्हारे जिनदत्त शेठनी साथे वेपार थयो हतो. एक दि-वस ते शेठना आग्रहथी हुं तेने घेर जमवा गयो हतो, त्यां में तेना घ-रने विषे स्वर्गथी चवेळी कोइ देवांगना सरखी एक उत्तम कन्याने दी-ठी. पठी आश्चर्य पामेला में ते शेठने पूढ्युं के, “ तमारा घरने विषे आ कन्या कोण ठे ? ” जिनदत्त शेठे उत्तर आप्यो के, “ प्रत्यक्ष चिंताना

सरस्वती ए म्हारी पुत्री ठे. चिंतानुं कारण ए के, ते योग्य वरने पामशे ? तेनुं इच्छित थशे ? वली ते पोताना सासु ससरादि स्वजनोने पोताना गुणोथी हर्षित करशे ? ते उत्तम प्रकारे शील पावशे ? पुत्रने जन्म आपशे ? वली एने वीजी शोक्य न थाउं अने देराणी जेठाणी विगेरेमां कलेश न थाउं. एवी पिताना मनमां हंमेशां चिंता रखा करे ठे. आ म्हारी पुत्री गुणरूप मणिनो साक्षात् रोहणाचल पर्वत ठे. वली ते पक्षीर्जना शब्द जाणवा सुधीनुं ज्ञान धरावे ठे. आ म्हारी शीलवती नामनी पुत्री रूप, कला अने गुणोए करीने प्रसिद्ध ठे; माटे तेना योग्य वरनी चिंता म्हारा मनने दुःख उपजावे ठे. ” तेनां आवां वचन सांजली में कछुं के, “ तमे चिंता न करो; कारणके, नंदनपुरने विषे रत्नाकर शेठनो पुत्र अजितकुमार तेनो योग्य वर ठे. पठी जिनदत्त शेठे कछुं. “ हे ज-द्र ! तें बहु सारुं कछुं ! बहु सारुं कछुं ! ! कारण पुत्रीना योग्य वरनी चिंतारूप समुद्रमां बूडेला एवा म्हारो तें उद्धार कस्यो ठे, ” आ प्रमाणे कहीने पठी ते जिनदत्त शेठे पोतानी पुत्रीनो संबंध अजितसेन कुमारनी साथे करवा माटे पोताना जिनशेखर नामना पुत्रने म्हारी साथे मोकल्यो ठे. बुद्धिनो समुद्र ते जिनशेखर पण म्हारी साथे अहिं आवेलो ठे; माटे हे शेठ ! ते कार्य करवानी मने आज्ञा आपो. ” रत्नाकर शेठे कछुं. “ हे महाजाग !! तें आ म्हारो बहु सारो उपकार कस्यो ठे. मने सर्व लाजथी आ म्होटो लाज थयो ठे. ” पठी सत्कार सहित बोलावेला जिनदत्त शेठना पुत्र जिनशेखरे पोतानी न्हानी व्हेन शीलवतीनो संबंध अजितसेन कुमारनी साथे कस्यो. अजितसेन पण म्होटा आडंबरथी जिनशेखरनी साथे मंगलावती नगरी प्रत्ये गयो; त्यां ते म्होटी समृद्धिथी शीलवतीने परणी पोताना नंदनपुरे आव्यो. त्यां तेणे पोतानी गृहलक्ष्मी सरस्वती तेमज पोताना गोत्रने विषे अमृतना कुंड सरस्वती शीलवतीनी साथे त्रिवर्ग (धर्म, अर्थ अने काम) ना साररूप गृहस्थाश्रमने बहु वर्षे सुधी जोगव्यो.

एक दिवस मध्यरात्रीने वखते सती शीलवती शीयालनो शब्द सांजलीने साथे घडो लइ क्यार्हीं व्हार गइ. आ वखते जुवान स्त्रीए त्यजी दीधेला वृद्ध पुत्रनी पैठे निद्राए त्यजी दीधेलो शीलवतीनो ससरो

रत्नाकर श्रेष्ठ जागतो होवाथी तेणे महासती शीलवतीने बहार जती दी-
ठी; तेथी ते विचाररूप समुद्रने विषे बूढ्यो ठतो चिंतवन करवा लाग्यो
के, “ आवा लक्षणथी आ वहु कुशीला देखाय ठे. सारा गोत्रमां उत्पन्न
थएली तेमज गाढ रसना कळोळथी जरपूर ठतां पण स्त्रीजं घणुं करीने
नदीनी पेठे नीची गतिने पामनारी होय ठे. सोनाथी रसेली ठरीनी पेठे
स्वार्थमां तत्पर एवी आ सर्व स्त्रीजं फक्त उपरथी मनोहर देखाय ठे;
परंतु अंदरथी बहु दारुण होय ठे. ” रत्नाकर श्रेष्ठ आ प्रमाणे विचार
करतो हतो एवामां शीलवती पोतानुं उत्तम कार्य करी अने घडो ठेका-
णे सूकी पोतानी शय्यामां सूइ गइ. जेम पाणीमां तुंबडुं उठले तेम
जेना हृदयमां अनेक तरंगो उठली रह्या हता एवो रत्नाकर श्रेष्ठ थोडी
रात बाकी रही ते वखते उत्साह सहित उठीने पोतानी स्त्रीने पूढवा
लाग्यो के, “ हे वृद्धे ! तने शीलगुणे करीने बहु केवी लागे ठे ? ” स्त्रीए
उत्तर आप्यो के, “ बहु पोतानी मर्यादाने योग्य चाले ठे. ” रत्नाकर
श्रेष्ठे कळुं. “ बहु पोतानुं मुख वस्त्रथी ढांकीने चाले ठे; तेथी तुं वहुनी
चालने जाणती नथी. में तेने आज अर्थि रात्रीए एकली क्रीडा करवा
जती जोइ ठे. बीजा सघला पूरावा करतां आ में खरेखरो पूरावो दीठो
ठे; माटे तुं चंद्रना शरीरनी पेठे आ वहुने कलंकवाली जाण. ”

आ वखते प्रजात थवाथी अजितसेन पण पोतानां माता पिताने वं-
दन करवा माटे त्यां आव्यो. तेने पण रत्नाकर श्रेष्ठे खेदसहित कळुं
के, “ हे वत्स ! हुं शुं कहुं ? परंतु आपणा आंगणामां रोपायली पारी-
जीतक वेळने विधाता सहन करी शक्यो नथी. कारणके, जे तेवा उ-
त्तम वंशने विषे उत्पन्न थयेली तथा श्रेष्ठ गुणवालानो समागम ठता पण
आ वहु चपलपणाने धारण करे ठे. ” पठी लज्जासहित अजितसेने
कळुं के, “ जो जिनधर्मने प्रीतिवाली आ स्त्री दुष्ट चरित्रवाली ठे तो
पठी सर्व गुणो हणायला जाणवा. ” रत्नाकर श्रेष्ठे कळुं. “ हे पुत्र ! आ-
पणा कुलमां हुं आ वहुने कटपवेल समान जाणतो हतो; परंतु हवणां
ते विषनी वेल समान देखाय ठे. कळुं ठे के—

को नाम स्त्रीषु विश्वासः, श्वासस्येव शरीरिणः ।

स्वार्थेकवशतः शीलं, यासां विद्युद्धृतायते ॥

अर्थ— प्राणीजना जीवितनी पेठे स्त्रीजने विषे विश्वास शो ? कारण के, स्वार्थना वशपणाथी जे स्त्रीजनुं शील विजद्वीनी पेठे तुरत अदृश्य थइ जाय ठे. वली पण कछुं ठे के,

न वध्यंते गुणैःपत्युर्न लक्ष्यंते परीक्षकैः ।

धनेन न च धार्यते शीलत्यागोद्यताःस्त्रियः ॥

अर्थ— शीलनो त्याग करवामां उद्यमवंत थयेदी स्त्रीज पतिना गुणो-
धी वंधाती नथी, परीक्षकोथी जाणी शकाती नथी अने धनथी राखी
शकाती नथी.

हे पुत्र ! आ त्हारी स्त्री अर्धे रात्रीए पाणी लाववाना मीषथी क्यांइ
गइ हती अने हुं जागतो हतो एटलामां एक पहरे पाठी आवी हती.
शास्त्रमां संजलाय ठे अने लोकमां कहेवाय ठे के, “ कामथी विद्वल
वनेदी स्त्रीज पोताना डुराचरणने प्रगट करे ठे. हे वत्स ! आ डुराच-
रणवादी स्त्री त्याग करवा योग्य ठे. एम जाण.” पठी माता पितानी
आज्ञामां तत्पर एवो अजितसेन पितानी आज्ञाने कबुल करी ब्हार गयो.

पठी सवारे रत्नाकर शेठे कपटथी शीलवतीने कछुं के, “ हे वत्से !
तने मलवाने उत्साहवंत एवा त्हारा पिताए तने बोलावी ठे. ” शील-
वती पण चातुर्यपणाथी रात्रीनो वृत्तांत जाणीने पिताने घेर जवामाटे
तेयार थइ. कछुं ठे के— जातिवंत सोनुं परीक्षामां शुं कंपे खरुं ? पठी
शेठ रथ तैयार करी शुक्न जोवा विगेरे मंगल आचार करीने शील-
वती सहित चाल्यो. रस्तामां नदी आवी एटले शेठे शीलवतीने कछुं
के, “ हे पुत्री ! पगमांथी जोडा काढी नाखीने पाणीमां चालजे. ” शी-
लवती पण कांइ विचार करीने जोडा पहेरीने पाणीमां चाली; तेथी र-
त्नाकर शेठ तेने प्रथमथी डुराचरणवादी मानतो हतो तेथी वधारे डु-
र्विनीन मानवा लाग्यो. आगल जता शेठे रस्तामां एक मगनुं खेतर फ-
लेयुं जोइ कछुं के, “ अहो ! आ खेतरना धणीना हाथमां हवे धा-
न्यनी संपत्ति आवी गइ ठे. ” शीलवतीए कछुं. “ हा ते एम ठे; पण
जो खेतरना धणीना हाथमां धान्य संपत्ति आव्या पहेलां कोइथी न
खवाइ जाय नो. ” शीलवतीनां आवां वचनथी शेठ विचार करवा ला-
ग्यो के, “ निश्चय ए बहु अविचारुं बोलनारी ठे. ” एम धारी तेणे र-

अने आगल चलाव्यो. रस्तामां समृद्धिची जरपूर अने बहु माणसोवाळुं नगर आव्युं. तेने जोइ शेठ पोतानुं माथुं धूणावतो ठतो ते नगरने वखाणवा लाग्यो एटले शीलवतीए कांइ विचार करीने कहुं के, “आ नगर कांइ सारुं नथी. ” शेठ विचारवा लाग्यो के, “अहो !! कुटिल बुद्धिवादी आ बहु मने पण हसती लागे ठे. ” आगल जतां कोइ एक सुन्नटने शत्रुजना प्रहारथी जर्जरित थयलो देखी शेठ तेना शूरवीरपणाना वखाण करवा लाग्यो. पठी ते सुन्नटने जोइ जेम चैत्र मासमां कोयल बोले तेम शीलवती बोली के, “पामर पुरुषोए आ कायर माणसने सारो कुटी नाख्यो लागे ठे. ” शीलवतीनां आवां वचन सांचली शेठ विचार करवा लाग्यो के, “आ डुराचारिणी बहु म्हारा केवाथी उलटुं बोले ठे. वली प्रत्यक्ष जोया ठता पण ते गांमानी पेठे अवलुंज कहे ठे. ” आ प्रमाणे विचार करतो अने वहुने त्याग करवाथी मनमां हर्ष पामतो रत्नाकर शेठ रस्तामां कोइ वडनां जाडनी नींचे वेठो. शीलवती पण वडने त्यजी दइ तडकामां उंचे लुंगडुं बांधी तेनी नींचे वेठी. पठी जिनदत्त शेठे वहुने कहुं के, “हे ! जिनदत्तपुत्री ! तुं आ ढापामां बेस. ” शेठे आ प्रमाणे कहुं तो पण शीलवतीए न सांचव्युं होय नहिंं शुं ? एम ते त्यांज बेसी रही; तेथी शेठ मनमां विचार करवा लाग्यो के, “अहो ! आ स्त्री कुशिष्यनी पेठे शिखामण आपवा योग्य नथी. ” आम धारी ते शेठ पोते सुखे ढायाने विषे बेसी रह्यो. पठी आगल जतां शेठे कोइ स्थानमां त्रण चार कुंपडीं जोइने ते गामने तुळ गण्युं एटले उत्तम बुद्धिवादी शीलवतीए कांइ विचार करीने म्होटा शब्दथी कहुं के, “आ गाम माणसोथी जरपूर ठे. ” पठी शेठ “आ बहु पुर्विनीत अश्वनी पेठे अवलुं वोलनारी ठे. ” एम खेद पामतो ठतो विचार करे ठे एटलामां ते गाममांथी शीलवतीनो मामो त्यां आव्यो अने ते रत्नाकर शेठने अने शीलवतीने आग्रह करी गाममां तेडी गयो. त्यां तेणे शेठने उत्तम रसोइ जमाडी. शीलवतीना मामाए शेठने ते दिवस राखवा मांड्या; परंतु शीलवतीने तेना मावापने सोपवामां उत्साहवंत एवा रत्नाकर शेठे त्यां न रहेता जवाने माटे तैयारी करवा-मांडी. पठी शीलवतीना मामाए वस्त्र विगेरेथी सत्कार करेला रत्नाकर

शेठे बहुसहित त्यांशी प्रयाण कळुं. आगल जता कोइ वनने विषे वृ-
 द्दनी ठायामां रथने ठोडी शेठ रथ उपर बेसी ज्ञाथुं खाइ विशामां
 खावा माटे सूइ गया. सारा आचारवादी शीलवती पण पोताना पितानुं
 घर पासे आव्युं जाणी हर्षे पामती ठती ज्ञाथुं खावा लागी. आ वखते
 पासेना केरडाना जाडनी उपर बेसीने कोइ कागडो बोलवा लाग्यो. प-
 द्दनी ज्ञाया जाणवामां कुशल एवी शीलवती कागडानी ज्ञापाने सम-
 जीने तेने कहेवा लागी के, “ हे काग ! तुं शा माटे आवुं कठोर बोले
 ठे ? ” शीलवतीना आटला शब्द सांजली जागी उठेलो शेठ सूतो सू-
 तो मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! आ वाचाल डुराचारिणी
 बहु पद्दनी साथे पण वातो करती लागे ठे. ” आवी रीते विचार
 करी शेठ कपट निद्राशी सूतो सूतो बहुनी चेष्टा जोवा लाग्यो. करं-
 व-कने जोइ उत्साहवंत थएला कागडाने जाणी शीलवतीए अवसर जो-
 इने कळुं. “ अरे काग ! प्रथम शीयालना कहेवा प्रमाणे करवाथी हुं
 डुराचारिणीनो अपवाद पामीने पतिनो वियोग पामी हुं अने हवणां
 त्दारा कहेवा प्रमाणे करुं तो पितानो मेलाप थवानो पण शंसय थइ पडे. ”

पठी जागता एवा शेठे आ अज्ञिप्रायवाळुं वचन सांजलीने शीलव-
 तीने पूव्युं के, “ हे वत्से ! तुं दुर्विनीतपणुं केम कहे ठे ? ” शीलव-
 तीए कळुं. “ हे सासरा ! हुं साचुं कहुं तुं; कारण के, सर्व प्रकारे म्हा-
 रा गुणो चंदननी पेठे दोपने अर्थे थया ठे. कळुं ठे के— पुष्पोनो समूह
 वृद्धनी डालोना जंगने अर्थे थाय ठे अने सरल गतिवाला मो-
 र्गने पीठानो चार वधने अर्थे थाय ठे. वली सारी चाळवालो अश्व व-
 लदनी पेठे वारंवार रथमां जोडाय ठे; माटे गुणवान् माणसने विषे गुणो
 निश्चय वेरी सरखा ठे. हुं वाट्यावस्थामां म्हारा ज्ञाना आग्रहथी सर्व
 शास्त्र ज्ञानीतुं, एटलुंज नहिं पण पद्दनी ज्ञाया समजी शकवानुं शास्त्र
 पण ज्ञानी तुं. ” शीलवतीनां आवां वचन सांजली जेम सर्पथी दंश क-
 रायलो माणस गारुडीनां वचन सांजली तेनी पासे दोडी आवे तेम र-
 लाकर शेठ ऊट रथमांशी नीचे उतरि ऊट शीलवतीनी पासे आव्यो.
 शीलवतीए कळुं के, “ ते दिवसे निर्ताग्य एवी हुं मध्यरात्रीए तमारा
 जागता ठता शीयालना शब्द सांजलीने घडो लइ नदीए गइ. त्यां घ-

डाना आधारथी मध्य नदीमां जश्ने पाणीना पूरमां तणाता आवता मडदाने खेंचीने कांठे आवी. ते मडदानी केडे अमूल्य घरेणां अने सोनाम्होरो बांधी हती, ते लश्ने में मडडुं शीयाल आगल फेंकी दीधुं. ते घरेणां में तेमनां तेमज पृथ्वीमां डाटी राखेलां ठे. आ डुराचरणथी हुं पतिनो वियोग पामीने आटली चूमि आवी हुं. वली अत्यारे आ कागडो करंबकने मागतो ठतो मने कहे ठे के— आ केरडाना जोथानी नींचे दश लाख सोना म्होरो ठे. आटलामाटेज हुं कागडाने कहुं हुं के—“हे काग ! तुं आवुं अपवित्र वचन वारंवार न बोल; कारण खारा खेतरमां धान्य वाववाथी शुं ? ”

पठी संत्रमथी पोताना बन्ने कानने कंपावता एवा रत्नाकरशेठे पूब्युं के, “ हे वत्से ! तुं शुं आ साचुं कहे ठे ? ” शीलवतीए उत्तर आप्यो के, “ एमां संशय शो ? ” पठी पोते वृद्ध ठता पण जुवान माणसनी पेठे केरु बांधी, हाथमां कोदालो लश् अने खजननी पेठे कागमाने करंबक अपावी केरडानी नींचे खोदवा लाग्यो एटले जाणे शीलवतीना गुणो होय नहिं शुं ? एम लाख लाख सोनाम्होरथी चरेला दश घडा निकल्या. पठी रत्नाकरशेठ विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! आ बहु म्हारा घरने विषे मूर्तिवंत लक्ष्मी पोतेज ठे. आज सुधी में काचनी त्रांतिथी मरकतमणिनी अवगणना करी ठे. ” आवी रीते विचार करता एवा शेठे सोनाम्होरोना घडाने ऊट रथमां मूकी पोताना अपराधनी बहु पासे क्षमा मागी. वली बहुनां वखाण करतो एवो ते जेम कोइ सुजट रणसंग्राममां विजय करी पाठो वले तेम पाठो घर तरफ वढ्यो ते वखते शीलवतीए कळुं. “ हे तात ! अहिंथी म्हारा पितानुं घर पासे ठे, माटे तेमने मलवानो आ योग्य अवसर ठे. ” रत्नाकरशेठे कळुं. “ हे वत्से ! तुं आग्रह न कर अने अमारा कुलने उज्वल कर. वली ऊट रथ उपर वेस अने अमारा मनोरथने पूर्ण कर. ” पठी शीलवती सासराना दाक्षिण्यपणाथी रथ उपर वेठी एटले हर्षित मनवाला शेठे रथने वेगथी घर तरफ चलाव्यो.

हवे रत्नाकर शेठ शीलवतीए कहेला सर्व वचनने कारण सहित मानतो ठतो ज्यां शीलवतीनो मामो रहेतो हतो ते गामनी पासे आवीने

मधुर वचनथी शीलवतीने कहेवा लाग्यो के, “ हे वत्से ! हुं त्हाऱा वचनने हेतु विनानुं मानतो नथी; तो तें आ उजरु गामने माणसोथी जरपूर शामाटे कळुं ? ” शीलवतीए कळुं. “ हे तात ! आज स्थान प्रसिद्ध ठे. म्होटागामथी शुं ? कारण के ज्यां कोइ पण पोतानो माणस रहेतो होय ते गाम शून्य होय तो पण सुंदर जाणवुं. जुळ के, तमने अहिं आवेला सांजली म्हारो मामो पोताने घेर तेडी गयो अने त्यां तेमणे तमारो सत्कार कस्यो; माटे आपणे तो आ गाम माणसोथी जरपूर जाणवुं. ” पठी रत्नाकर शेठ वहुनां वचनने चाणक्यनां वचननी पेठे सेंकडो हेतुवालां मानवा लाग्यो तेमज तेना चरित्रने पण अत्रिप्रायवालां मानवा लाग्यो. अनुक्रमे चालता प्रथमनो वरु आव्यो के, जेनी नीचे शेठे विशामो लीधो हतो. वडने जोइ शेठे वहुने पूव्यु के, “ हे वत्से ! तें ते वखते आ वडनी ठायानो शामाटे त्याग कस्यो हतो ? ” शीलवतीए कळुं. “ हे शेठ ! शुं तमे प्रथम कोइ वखते एवुं नथी सांजळ्युं के, वडना वृद्ध उपर वेठेलो कागमो स्त्रीना माथा उपर विष्टा करे तो ते स्त्रीनो पति ठ मासनी अंदर मृत्यु पामे ? वडी वृद्धना मूलमां सर्प विगेरेनी उत्पत्ति आदि घणा दोपो रहेला ठे; तो ते उपाय विनाना विघ्नेने स्वाधिन थवुं ए करता पोताने स्वाधिन रहेवुं ए वधारे सारुं ठे. आ प्रमाणे विचार करी हुं वरुनी ठायानो त्याग करीने तडके वेठी हती. ”

शीलवतीनां आवां वचन सांजली रत्नाकर शेठे कळुं. “ सर्व जावने जाणनारी अने कुलने आधार रूप हे वहु ! तें आ वहु सारुं कळुं ठे. वडी वृद्धावस्थाथी बुद्धि रहित एवा मने ते सारो बोध कस्यो ठे. ” आवां रीते वहुना वखाण करता एवा शेठे फरी शीलवतीने पूव्युं के, “ हे वत्से ! तें पला सुजटने कायर कहीने सारो कुटी नाख्यो ठे, एम शा माटे कळुं हतुं ? ” शीलवतीए कळुं. “ हे तात ! सुजटने शत्रुना घा ठातिमां वागे ठे अने तेने पाठल वांसामां वाग्या हता; माटे तेणे नास्ती जता घा खाधा ठे: तेथी में एम कळुं हतुं. ” वहुनां आवां वचनथी चित्तमां चमत्कार पामेला जेठे तेने फरी पूव्युं के, “ तें माणसोथी जरपूर नगरने उजड शामाटे कळुं हतुं ? शीलवतीए उत्तर आप्यो के, “ आ सारा नगरथी आपणने शुं ? के जे नगरमां पोतानो कोइ सगो

नथी के, जे सगो आपणने जोइने बोलावे. कह्युं ठे के—खाजाविक स्नेहनी गाढ प्रिय एवा एक आत्मा विना माणसोथी जरपूर एवुं आ जगत् अरण्य समान देखाय ठे. ” पठी शेठे “ हे वत्से ! तें आ सर्व साचु कह्युं; परंतु पाकेला मगना खेतरने खवाइ गयेलुं शा माटे कह्युं हतुं ? ” डाखना सरखी मधुर वाणीवाली अने मुग्ध एवी शीलवतीए उत्तर आप्यो के, “ हे ससरा ! एनो गुढ अर्थ सांजळो. पाकेला मगना खेतरमां जे खेडुत आमतेम जमतो हतो, ते खेतरनी रक्षामां आदरवालो न ठता पोतानी मेळे मगनी शींगोने खातो हतो. ते खेडुते आ खेतरना मुख्य धणी पासोथी व्याजे धन लीधुं हशे अने तेना बदलामां खेतरनो धणी तेनी पासे पोताना खेतरनी रक्षा करावतो हशे, तेथी ते आदर विनानो पुरुष “प्रथम खाधुं ते पोतानुं,” एम धारीने मगनी शींगोने खातो हतो. ” आवां शीलवतीनां वचन सांजळी तेनी खात्री करवामाटे शेठे खेतरमां फरता एवा ते पुरुषने बोलावीने पूठी जोयुं, तेथी ते पुरुषे कह्युं. “ में शेठ पासोथी व्याजे धन लीधुं ठे, तेना बदलामां हुं आ काम करुं तुं, माटे जे खाधुं ते पोतानुं, कारणके, खेतरमां जे धान्य पाकशे ते सघलुं शेठ लइ जशे अने म्हारी मेहेनतनुं फल हुं आ खाउंलुं तेज ” एम कहीने ते पुरुष चाड्यो गयो. पठी रत्नाकर शेठे नदी जोइने फरी शीलवतीने पूब्युं. “ हे जिनदत्तपुत्री ! पाणीमां चालता तें जोडा शा कारणथी न काढ्या ? ” शीलवतीए उत्तर आप्यो के, “ तेमां रहेला कांटादिकनो जय नजरे देखी शकातो नथी. एवो कोण मूर्ख होय के जे थोडाने माटे पोताना आत्माने महाकष्टमां नाखे. ”

आवी रीतनां पुत्रनी स्त्रीनां युक्तिवालां वचन सांजळी हर्षित मनवालो रत्नाकर शेठ नगरना माणसो जोता ठता अनुक्रमे पोताने घेर आव्यो. पठी शीलवतीए पोते माटेला सर्व आचूषणो काढी ससराने देखाड्यां; तेथी प्रसन्न थयेला शेठे वहुनुं सर्व वृत्तांत पोतानी स्त्री अने पुत्रने कह्युं. पठी शेठे शीलवतीने घरनुं अधिपतिपणुं आप्युं अने तेना कार्यथी निरंतर पोताना घरनेविषे नवी नवी संपत्ति प्राप्त थइ. अनुक्रमे आयुष्यनुं चपलपणुं होवाथी रत्नाकर शेठ कालधर्म पास्यो अने वृद्धनी पाठल ठायानी पेठे तेनी पाठल तेनी स्त्री पण मृत्यु पामी. पठी कुटुंबनां

सर्वे माणसोए अजितसेनने कुटुंबनुं अधिपतिपणुं आप्युं. अजितसेने पण बहुकालसुधी गृहस्थधर्म पाळ्यो.

हवे अरिमर्दन राजाने चारसें नवाणुं प्रधान हता. तेणे पांचसेंभो मोटो-मुख्य प्रधान करवाना हेतुशी नगरना सर्व माणसोनी परीक्षा करवामाटे प्रश्न पूब्युं के, “जेणे मने पाटु मारी होय तेने शी शीक्षा करवी ?” सर्वे माणसोए उत्तर आप्यो के, “तेनो शिरछेद करवो अथवा सर्व दंरु आपवो.” अजितसेने पण राजानो आ प्रश्न पोतानी शीलवती प्रियाने कह्यो; तेथी तेणे कहुं के, “जेणे राजाने पाटु मारी होय तेने राजाए पोताना सर्व आचूषणो आपवा जोइए.” अजितसेने कहुं. “एम केम?” शीलवतीए कहुं के, “पोतानी स्त्रीविना राजाने बीजुं कोण पाटु मारी शके ?” पठी अजितसेने राजाने कहुं के, “आपने जेणे पाटु मारी होय तेने आपे पोताना अंगना सर्व आचूषणो आपवा जोइए.” अजितसे-ननां आवां वचनथी संतोष पामेला राजाए तेने मुख्य प्रधानपद आप्युं.

एक दिवस अरिमर्दन राजाए ठ प्रकारनुं सैन्य साथे लइ सीमाडा-ना सिंहरथ राजा उपर चडाइ करी. महासती शीलवतीना पूठवा उप रथी मनमां चिंता करता एवा अजितसेने तेने कहुं के “हे प्रिये ! जो के तुं उत्तम शीलवाली तुं; तो पण तने एकद्वी घरे मूकीने राजानी सा-थे जवा म्हारुं मन उत्साह पामतुं नथी.” शीलवतीए कहुं. “आपे रा-जकार्य योग्य रीते करवां जोइए अने म्हारा शीलने इंद्रपण खंडन क-रवाने शक्तिवंत नथी; तो पण विश्वासने माटे आ पुष्पनी माला तमारा कंठने विपे नाखुं तुं के, जे मालाने तमे ज्यांसुधी करमाइ गएली न दे-खो त्यांसुधी मने अखंडित शीलवती जाणजो.” आ प्रमाणे कहीने शीलवतीए पोताना गुणोनी मालानी पेठे पुष्पनी माला अजितसेनना कंठने विपे अरोपण करी. अजितसेन पण हर्पे पामीने त्यांथी विदाय थयो.

हवे अरिमर्दन राजा प्रयाण करतो करतो पुष्पविनाना अरण्यमां आवी पद्दोच्यो. त्यां तेणे अजितसेनना कंठमां प्रफुल्लित पुष्पमाला जो-इने पूठ्युं के. “आ पुष्परहित प्रदेशमां तमारा कंठने विपे आवी प्र-फुल्लित पुष्पमाला क्यांथी ?” अजितसेने पण प्रगट उत्तर आप्यो के, “म्हारी प्रियाना शील प्रजावथी म्हारा कंठमां तेणे आरोपण करेदी

आ पुष्पमाला हंमेशां प्रफुल्लित रहे ठे. " अजितसेन आ प्रमाणे कहीने पोताने स्थानके आव्या पठी आश्चर्यवंत थएला विवेकी राजाए पोतानी आगल बेठेला माणसोने ते वात कही; तेथी कामांकुर नामना पुरुषे कह्युं ठे के, " हे देव ! स्त्रीजने शील क्यांथी होय ? " ललितांग नामनो बीजो कोइ पुरुष पण बोली उठ्यो के. "हे देव ! ए कामांकुरनुं कहेवुं सत्य ठे." रतिकेली नामना त्रीजा पुरुषे कह्युं. " महाराज ! एमां कांइ शंसय राखवा जेवुं नथी. " अशोक नामनो चोथो पुरुष बोळ्यो. " राजेंद्र ! आ वातमां आपने संशय रहेतो होय तो ते संशय मटाडवामाटे मने अजितसेननी स्त्री शीलवती पासे मोकलो. "

पठी शीलवतीना शीलने खंडन करवामां कौतुकी एवा राजाए बहु धन आपीने अशोकने पाठो मोकळ्यो. अशोक पण उत्तम वेश धारण करी नंदन पुरमां आव्यो अने शीलवतीना घरनी पासे मकान राखीने रह्यो. पठी ते हंमेशां जमरानी पेठे पंचम रागनुं गायन करतो अने कटाक्षथी शीलवतीने जोतो आमतेम फरवा लाग्यो. सती शीलवती पण बहु प्रकारे चेष्टा करता एवा तेने जोइने विचार करवा लागी के, " आ पुरुष म्हारा शीलने खंडन करवानी इछा करे ठे. निश्चय आ मूर्ख केशरी सिंहनी केशवाल खेंचवानी इछा करे ठे. वली ए मूर्ख ज्वाजद्वय मान एवा अग्निमां पेसवानी इछा करे ठे; परंतु प्रथम कौतुक तो जोउं ! जोइ ते दुष्ट बुद्धिवालो केवी चेष्टा करे ठे. " आ प्रमाणे विचार करीने शीलवती पण तेने कटाक्षथी जोवा लागी. पठी अशोके शंकारहित थइ पोतानो मनोरथ सिद्ध थयो मानी एक दूतीने शीलवती पासे मोकली. दूती पण शीलवती पासे आवीने कहेवा लागी के, " हे जडे ! त्हारो पति राजानी साथे परदेश जवाथी त्हारुं यौवन वनना पुष्पनी पेठे निष्फल जाय ठे. हे जाग्यवती ! वली त्हारा जाग्यथी खेंचायलानी पेठे अहिं आवेलो आ राजमान्य पुरुष प्रीतिथी त्हारो संग करवानी इछा करे ठे. " शीलवतीए कह्युं. " यौवन लक्ष्मीनुं फल लेवुं योग्य ठे; परंतु कुल स्त्रीजने परपुरुषनो संग करवो योग्य नथी, तो पण जो मन इच्छित पामीए तो ए पण आचरीए; कारणके फलने ग्रहण करनारो पुरुष अज्ञद्वय वस्तुने पण स्नेहथी अथवा तो लोचथी ग्रहण करे ठे. "

दूतीए कछुं. “तुं केटखुं धन मागे ठे ?” शीलवतीए कछुं. “आजे प-
हेखुं वानुं आपवाने वदले अर्ध लक्ष धन आपे आने आजथी पांचमे
दिवसे वीजुं अर्ध लक्ष धन लइने अहिं आवे. जेथी हुं तेनी सुखनी इ-
ठा पूर्ण करीश.” पठी दूतीए हर्ष पामीने आ सघली वात अशोकने
कही. अशोके पण अर्ध लक्ष धन दूतीने आप्युं, जेथी दूतीए ते धन शी-
लवतीने आप्युं. पठी उत्तम बुद्धिवाली शीलवतीए पण पोताना घरनी
अंदर पोतानाज माणसो पासे एक उंडी खाइ खोदावी अने तेमा दो-
रीथी जख्याविनानो पदंग मूकी तेना उपर उंठाड पाथस्यो.

हवे पांचमे दिवसे अर्ध लक्ष धन साथे लइ मदोन्मत्त अने तांबुल
ठे हाथमां जेना एवो अशोक पोताना सौजाग्यथी जगतने तृणनी पेठे
मानतो ठतो शीलवतीना घरने विषे आव्यो अने जेवो पदंग उपर वे-
सवा गयो तेवोज तुरत खाइमां पड्यो. पठी शीलवती तेने दोरडाथी
वांधेला माटीना वासणवती खावानुं आपवा लागी. जाणे नरकमां प-
डेवो कोइ जीव होय नहिं शुं ? एम ते अशोकने शीलवतीए ते खा-
इमांज राख्यो.

हवे एक महिनो गया पठी अरिमर्दन राजाए पोताना माणसोने
कछुं के, “अशोक पोतानो मनोरथ सिद्ध करीने अथवा सिद्ध कख्या
विना पण हजी पाठो आव्यो नहीं !” पठी तेणे रतिकेदि नामना वी-
जा पुरुपने बहु धन आपी शीलवती साथे क्रीडा करवा माटे मोकड्यो.
शीलवतीए तेनी पासेथी पण एक लक्ष धन लइ तेने पण तेज खाइमां
पाड्यो. कछुं ठे के—चतुर बुद्धिवालाथी शुं न थइ शके तेवुं होय ठे ?
शीलवतीए एवीज रीते लक्ष लक्ष धन लइने कामांतुर तथा ललितांग
नामना वीजा वे पुरुपने पण अनुक्रमे तेज खाइमां पाड्या, तेथी शील-
वतीए चातुर्गतिक संसारना दुःखोने जाणे चार पुरुपना दंजथी पाता-
लमां नांग्या होय नहिं शुं ? एम ते चार पुरुपो देखावा लाग्या.

हवे सिंहरथ राजाने जिती अरिमर्दन राजा नगरवासी लोकाए श-
णगारिला पोताना नगर प्रत्ये आव्यो ते वखते पेला खाइमां पडेला चार
पुरुपो जून्वर्धी पीडा पामना ठता शीलवतीने कहेवा लाग्या के, “जे
पुरुपो पोताना आत्माने जाणता नथी, तेउ अमारी पेठे दुःखनुं पात्र

थाय ठे. अमे त्हारुं महात्म्य जाएयुं नहोतुं. फक्त राजाना हुकम प्रमाणे चालनारा अमोने तुं आ नरकना सरखा कूवामांथी एकवार काढ. ” शीलवतीए कखुं. “ जो तमे म्हारा कहेवा प्रमाणे करो तो हुं तमने कूवामांथी काढुं. ” ते पुरुषोए ते कबूल कखुं एटले शीलवतीए कखुं के, “ जे हुं बोळुं ते प्रमाणे तमारे पण कहेवुं. ” ते चार पुरुषोए कबूल कखुं. पठी शीलवतीए ते चारे पुरुषोने कूवामांथी बहार काढीने जे बोलवानुं हतुं ते शीखवाड्युं.

एक दिवस राजाने परिवार सहित पोताना घेर जमवामाटे अजितसेने निमंत्रण कखुं. राजा अरिमर्दन पण अवसरे परिवार सहित मुक्ताफलना उलेचथी सुशोजित एवा अजितसेनने घेर आव्यो. शीलवतीए जोजननी सर्व सामग्री बनावीने गुप्त रीते एक बाजुए संताडी राखी हती. राजा परिवार सहित जमवामाटे आसन उपर बेठो; परंतु ते कांइ पण रसोइनी सामग्री न जोइने विचार करवा लाग्यो के, “ अमने बोलाव्या ठे जमवामाटे, पण रसोइ तो कांइ देखाती नथी तो आ कांइ आश्चर्य ठे के शुं !!! ”

पठी शीलवती खाइना म्हों आगळ आवीने आदरथी पेला खाइमां रहेला चार पुरुषोनुं पुष्पथी पूजन करी उंचा शब्दथी बोली के, “ अरे यक्षो ! रसोइ जलदी तैयार करो. ” पठी खाइमां रहेला चार पुरुषो उंचा शब्दथी बोल्या के, “ एम थाउं. ” पठी शीलवतीए तुरत रसोइने प्रगट करी. राजा आश्चर्य पामी जोजन करवा लाग्यो. शीलवतीए पण यक्षोने “ हे यक्षो ! तांबूल तैयार करो, वस्त्र तैयार करो. ” एम यक्षोने बोलावी बोलावीने तांबूल, वस्त्र, अलंकार विगेरेथी राजानो सत्कार कस्यो. पठी राजाए “ आ खाइमांथी निकलता वचनोनीज आ कांइ सिद्धि ठे; कारणके, ते वचनथी आ जोजन विगेरे सर्व तैयार थयुं ठे. ” एम मानी तेणे शीलवतीने पूब्युं के, “ हे ऋद्धे ! त्हारा घरने विषे आ शुं आश्चर्य ठे ? ” शीलवतीए उत्तर आप्यो के, “ हे देव ! म्हारा घरने विषे चार यक्षो सिद्ध थया ठे; तेथी आ सर्व उत्पन्न थाय ठे. ” पठी राजाए वस्त्र विगेरेथी शीलवतीनो सत्कार करी अने तेने पोतानी व्हेन मानी तेनी पासे बहुमानथी यक्षोनी मागणी करी. शीलवतीए पण “ हे

स्वामिन् ! आ अमारुं जीवितपण आपनुं ठे तो पठी यक्षोनी शी वात ? हे प्रज्ञो ! हुं ते तमारी आगल मूकीश. ” एम कहीने तेणे कूवामां रहेला चार पुरुषोपासे पोतानुं कहेवुं कबूल करवानी प्रतिज्ञा करावी तेमने कूवामांथी वहार काढ्या. पठी नवरावी चंदननो लेप करी, पुष्पनी माला पहेरावीने चारेने वांसना करंकीयामां पूरी धूप करवापूर्वक राजानी पासे लइ जवामाटे मंत्रीने सोंप्या; मंत्री पण वाजिंत्रना शब्द-पूर्वक तेउने रथमां वेसारी नगरना सर्वे माणसो जोता ठता राजानी सत्तामां लइ गयो. राजा पण बहुमानपूर्वक सामो आवी जाणे पोताना हाथमां त्रण जगत् रहुं होय नहिं ? एम तेमने पोताना घरने विषे लइ गयो. त्यां तेणे रसोइयाने रसोइ करवानी ना पाडीने कहुं के, “आ यक्षो तमने दिव्य जोजन आपशे.”

पठी जोजनना अवसरे राजाए पुष्पोथी करंडीयानुं पूजन करीने कहुं के “जोजन थाळ.” ते वखते करंकीयामां रहेला पुरुषोए कहुं के, “एम थाळ.” राजा विगेरे सर्वे माणसो ते वखते उंचुं जोवा लाग्या; परंतु कांइ जोजन मळ्युं नहिं; तेथी विलक्ष वनेला राजाए करंडीया उघडावीने जोयुं तो तेमां पोतानी पासे रहेनारा अने शीलवतीनुं शील खंडन करवामाटे मोकलेला चार पुरुषोने दीठा. प्रेत सरखा विकराळ ते पुरुषोने जोइ राजा पण “आ यक्षो नथी; परंतु राक्षसो ठे.” एम कहीने त्यांथी तुरत पाठो नासी गयो. पठी ते पुरुषोए कहुं के, “हे देव ! अमे यक्ष नथी तेम राक्षस पण नथी; परंतु अमे आपनीपासे रहेनारा कामांकुरादि चार पुरुषो ठीए.” पठी राजाए वरावर जोइने अने उलखीने तेमने कहुं के, “हे जज्ञो ! रोगी कागडानी पेठे आ तमारी अवस्था शी ? ” ते पुरुषोए पोतपोतानी वात कही; तेथी राजा अरिमर्दन मायुं धृणावतो ठतो शीलवतीना शीलनां वखाण करवा लाग्यो. तेणे शीलवतीने बोझावीने कहुं के, “हे पतिव्रता ! आ शील पालवाना यत्न्यी तुं खरेखरी वखाणवा योग्य तुं. में ते वखते महा अरण्यमां पण अजितसेनना कंठमां निरंतर प्रफुलित एवी पुष्पमाला जोइने त्हारा शीलवतनुं स्पष्ट महात्म्य जाण्युं इतुं; परंतु अज्ञानथी में जे आ कृत्य कसुं ठे तेने मांटे हुं त्हारी पासे इमा मायुं तुं. त्हारे वंधुरूप म्हारा

उपर कोप करवो नहीं." सती शीलवतीए पण तेने जैनधर्मना उपदेशथी बोध पमाड्यो. पेला चार पुरुषोए पण परस्त्रीनो नियम लीधो. पठी राजाए सत्कार करेली शीलवती पोताना घेर आवी. राजकार्यमां धुरंधर एवो अजितसेन पण विशेषे शीलवतीनी साथे धर्मकार्यमां कालने निवृत्त करवा लाग्यो.

एक वखते ते नगरमां चार ज्ञानने धारण करनारा दमघोष मुनि आव्या. अजितसेन शीलवतीने साथे लइ तेमने वंदन करवा गयो. देशनाने अंते मुनिए शीलवतीने कह्युं के, " हे जडे ! पूर्वजवना अज्यासथी त्हारुं शील उज्वल शोभे ठे." अजितसेने 'एम केम ?' एम पूब्युं एटवे मुनिए कह्युं.

कुसुमपुर नगरमां सुलस नामनो श्रावक रहेतो हतो. तेने सुयशा नामनी स्त्री हती. तेउने स्वजावथी जडक एवो दुर्गत नामनो चाकर हतो. तेने दुर्गिला नामनी स्त्री हती. एक दिवस दुर्गिला सुयशानी साथे उपाश्रये गइ. त्यां दुर्गिला पोतानी शेठाणीने पुस्तकनुं पूजन करवामां तत्पर जोइ साध्वीने पूठवा लागी के, " आजे शुं पर्व ठे ?" साध्वीए कह्युं. "आजे प्रसिद्ध एवी ज्ञानपंचमी ठे. जे माणस आ ज्ञानपंचमीने दिवसे उपवास करी पुस्तकनुं पूजन करवापूर्वक ज्ञाननी प्रजावना करेठे ते बीजा जवमां सुख, सौजाग्य अने बुद्धि विगेरे पामीने अनुक्रमे शुरू शीलवान् थइ मोक्ष पामे ठे." प्रवर्तिनीनां आवां वचन सांजली दुर्गिलाए कह्युं. "आ म्हारी शेठाणीने धन्य ठे. म्हारा सरखी निंघ ठे के, जे पोतानुं हित करवामां पण समर्थ नथी." साध्वीए कह्युं. "जो तुं दान अने तप करवा समर्थ न होय तो जावथी प्रधान एवा शीलवतने पाल. हे विवेकवाली ! परपुरुषनो त्याग कर, तेमज आठम अने चौदशे पोताना पतिने पण त्यजी दे." पठी दुर्गिलाए ते अजिग्रह लइ हर्षथी घेर आवी पोताना पतिने कह्युं. पतिए पण कर्मना लघुपणानेलीधे जावथी तेनो आदर कस्यो. अनुक्रमे ते वने जणाउं जावशुद्धिथी समकीत पाम्या. दुर्गिलाए अनुक्रमे ज्ञानपंचमीनो तप कस्यो. पठी ते वनेजणा मृत्यु पामी सौधर्म देवलोकमां देवता थया. त्यांथी चवीने दुर्गतनो जीव तुं अजितसेन थयो अने दुर्गिलानो जीव शीलवती थइ. ज्ञाननी आराध-

नाना पुण्यथी तमने उत्तम बुद्धि प्राप्त थइ ठे. पठी जातिस्मरण ज्ञान पामेला ते वनेजणाए वैराग्यथी चारित्र लीधुं. बहुकाल चारित्र पाकीने ते वनेजणा पांचमां देवलोकमां गया. त्यांथी चवीने निर्मल एवा शील-व्रतना योगथी केवलज्ञान पामीने सिद्धि पामशे.

इति शीलवतीनी कथा.

अथ नंदयंती सतीनी कथा.

जेनी अनेक प्रकारनी लक्ष्मी जोइने जाणे समुद्र श्यामपणुं पामी गयो होय नहिं शुं? एवुं कल्याणकारी अपार मनुष्योवालुं अने लक्ष्मीथी मनोहर श्रीपोतनपुर नामतुं नगर ठे. ते नगरने विषे जेतुं धाराने धारण करनारुं खड्ग शत्रुर्जने तापकारी ठे एवो अने जागता पराक्रमवालो नर विक्रम नामनो राजा राज्य करतो हतो. त्यां लक्ष्मीर्जना यज्ञ सरखो सागरपोत नामनो शेर रहेतो हतो. तेने पवित्र आचारमां चतुर एवो समुद्रदत्त नामनो पुत्र हतो. पूर्वे उपार्जन करेला पुण्यथी तेणे वाट्य अवस्थामां पण परीक्षक जेम रत्नोने ग्रहण करे तेम सर्व कलाउं ग्रहण करी हती. अनुक्रमे कामे करीने प्रफुल्लित थइ ठे लीला जेनी एवो ते समुद्रदत्त जेम वननो हाथी विंध्याचलना वनने पामे तेम मदना मंदि-रूप यौवनावस्था पास्यो.

हवे ते व्रतते सोपार नगरने विषे महिमाना समुद्ररूप नागदत्त शेरने नंदयंती नामनी पुत्री हती. जिनधर्ममां श्रेष्ठ बुद्धिवाली अने शीलरूप माणिक्य मणिनी जूमि एवी ते पुत्री वाट्यावस्था उद्धंधी अनुक्रमे यौवनावस्था पामी एटले कामदेवरूप राजानी चित्रमवाली राजधानी सगर्बी अने युवान् पुरुषोना मनने आनंद पमाडनारी एवी ते नंदयंतीने सागरपोत शेर पोताना पुत्र समुद्रदत्तनी साथे परणावी; तेथी समुद्र-दत्त पण पूर्ण प्रेमनी छावाली नंदयंतीने चित्रक वेदनी पेठे पामीने पूर्ण मनोरम्यालो थयो. पठी सहदेव नामना बालमित्रनी साथे क्रीडा करना तेणे कंटलोक काल दीक्षामात्रमांज काढी नाख्यो. एक दिवसे देश जोवामां अने उच्च उपार्जन करवामां आश्चर्यवाला समुद्रदत्ते पो-ताना मित्र सहदेवने कशुं. " हे मित्र ! जे पोते मेखवेली लक्ष्मीने जोगवे

ठे तेनेज पुरुष जाणवो; माटे चालो आपणे द्रव्य उपार्जन करवाने अर्थे बीजा देशमां जइए.” सहदेवे कहुं. “तुं पितानी आज्ञा लहे.” ते उपरथी समुद्रदत्ते पितानी पासे जइ परदेशमां वहेपार करवा माटे जवानी मरजी देखाडी एटले सागरपोत शेठे कहुं के, “हे वत्स ! आपणे घरे कोटी द्रव्य ठे, तो तुं तेने जोगव्य; कारणके आगणामां कल्पवृक्ष फले ठते कयो पुरुष वनमां जाय ? ” समुद्रदत्ते कहुं. “हे तात ! जेठ पूर्वजोए संपादन करेलुं द्रव्य जोगवे ठे तेठने हलका पुरुषो जाणवा. वली पिताए मेलवेली लक्ष्मी यौवन अवस्थामां मातानी पेठे जोगववाने अयोग्य ठे.” ए प्रकारनां पुत्रनां उत्साहथी मनोहर वचन सांजलीने शोक तथा आनंदथी व्याप्त थयेला सागरपोत शेठे गद्गद् वाणीथी कहुं. “हे पुत्र ! पिताए मेलवेल द्रव्यथी मदोन्मत्त थयेला तथा दुर्मद एवा घणा पुत्रो ठे; परंतु पोते मेलवेल द्रव्यने जोगवनारा तथा दान करनारा एवा तो कोइकज विरला पुत्रो होय ठे.” इत्यादि वचनने कहेतो एवो सागरपोत शेठ पुत्रना वचनने प्रमाण करी हर्ष पास्यो. पठी मित्रसहित उत्साहवाला समुद्रदत्ते सर्व स्वजनोनी आज्ञा लइ अनेक मालथी जरावेला वहाणमां बेसी सारा मुहूर्ते प्रयाण शरु कहुं. ते वखते तेणे पोताना मित्रने कहुं के, “हे मित्र ! में सर्वे स्वजनोनी आज्ञा लीधी ठे; पण एक रजस्वला धर्मवाली प्रियानी आज्ञा लीधी नथी. ए म्हारा मनमां बहु लागे ठे.” सहदेव मित्रे कहुं. “घणा गाढा स्नेहवालो हुं त्हारी पासे तुं ठतां जो तने चिंता पीडा करती होय तो कल्पवृक्षनी सेवा करनारा दीन वनेला जाणवा. कहुं ठे के— दाक्षिण्य, कुलमर्यादा अने लज्जाथी वंधाइ गया ठे आत्मा जेना एवा पुरुषोने तथा पोतानी प्रीतिना पात्ररूप पुरुषोने मित्रो थकी वीजुं कांई औषध नथी. समुद्रदत्त पण प्रीतिरूप समुद्रनी लेहेरने वश्य थयो ठतो रात्रीए कोइ न देखे तेवी रीते पोताना घरना वारणा आगल आव्यो. त्यां सुरपाल नामनो द्वारपाल जागतो हतो; तेथी तेने पोताना नामवाली वींटी एंधाण माटे आपी अने कांइ गुप्त समाचार कही पोते घरनी अंदर आव्यो. पठी जाद्रीयानी अंदरथी जोयुं तो थोडा जलमां माठलीनी पेठे तेणे पोताना वियोगथी आकुल व्याकुल थयेली नं-

दयंती प्रियाने दीठी. “आ शी चेष्टा करे ठे ?” ए जाणवाने माटे समुद्रदत्त जेटलामां ठानो उन्नो रहीं जूए ठे तेटलामां घणो वखत थवाथी पण जेने निद्रा आवी नथी एवी नंदयंती शय्यामांथी उठीने उपवन (वगीचा) मां गइ अने त्यां चंद्रनी कांतीथी उज्वल एवी शीलाने विषे सूती पण पतिना वियोगथी पीडा पामती अने दीन बनेली ते पतिव्रता शिलाने अंगाराथी तपेली गाडीना सरखी मानवा लागी तथा कोमल अशोकना पत्रोने पाथरीने सूती तो पण चंद्रना किरणोने दंड (लाकडी) ना घा सरखा जाणवा लागी. वली बोलवा लागी के, “हाय हाय ! उतावलथी जता एवा पतिए मने बोलावी पण नहीं; तो हवे म्हारे जीवीने शुं करवुं ?” पठी पतिना गुणोने वारंवार स्मरण करती अने वियोगथी विधुर बनेली नंदयंती फांसो खावाना विचारथी वगीचाना वृद्धनी पासे गइ. त्यां ते “गुणनो समुद्र ते समुद्रदत्त म्हारो जवोजवने विषे पति थाउं.” एम कहींने जेटलामां पोतानुं उठवानुं वस्त्र वृद्धनी डाले बांधीने पोताना गले बांधे ठे तेटलामां समुद्रदत्ते उठलीने ते वस्त्र कापी नाखुं अने तेज दिवसे ऋतुकालथी स्नान करेली तेने तत्काल उठलता स्नेहथी आलिंगन कखुं. पठी प्रसन्न थयेली वहाली प्रियानी रजा लइ समुद्रदत्त पाठो वहाण प्रत्ये आव्यो अने कर्मना अनुकूलपणाथी समुद्रना सामे पार पहोच्यो.

हवे अंतर्वली (गर्जवती) सती नंदयंतीए पण उदरवृद्धि विगेरे गर्जना चिन्ह विना सुखथी त्रण मास निर्गमन कख्या. पठी विदूर जूमिमां वैदूर्यनी शलाकानी पेठे अने जूमिमां डाटीराखेला धननी पेठे अनुक्रमे थोडे थोडे तेनो गर्ज प्रगट थवा लाग्यो. सागरपोत शेठ पण बहुने जोइ विचार करवा लाग्यो के, “निश्चय म्हारा पुत्रनी आ स्त्री असती ठे; कारणके पुत्रना प्रस्थान वखते ते ऋतुमती (रजस्रवा) हती. कळुं ठे के—केवल उपरथी सारा आचरणवाली स्त्रीउंनो विश्वास करवो नहीं; कारणके तेवी स्त्रीउंनो विश्वास करवाथी किंपाक फल जहाण करवानी पेठे थणुंज खराव फल मले ठे. निश्चय आ स्त्रीनो चांडालणीनी पेठे अमारी पंक्तिमांथी त्याग करवो जोइये, केमके कलंक रहित एवा अमारा कुलने विषे गलीनो डाघ न थाउं.” एवो विचार करीने तत्काल

पुत्रनी स्त्रीनो त्याग करवाने इच्छता एवा शेठे एक निःकरुण नामना निर्दय माणसने कहुं के, “ आ स्त्रीने वनमां मूकी आव. ” पठी ते निःकरुण कोइ मीषथी ते नंदयंतीने वनमां तेडी जइ मोतीनी मालानी पेठे ल्यजीने कहुं के, “ हे स्वाध्वी ! तने वनमां त्याग करी ठे; माटे हवे त्हारी मरजी प्रमाणे जा. ” एम कहीने ते जेटलामां पाठो वळ्यो तेटलामां आकस्मीक उत्पातथी जय पामेळी ते महासती मूलमांथी कपायेळी लतानी पेठे मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर पडी. पठी वनना शीतल पवनथी जेनो क्रमोदय नाश थइ गयो ठे एवी ते नंदयंती “ हाय हाय ! शा अपराथी म्हारो त्याग कस्यो ? ” एम कहीने रुदन करवा लागी. ते वखते निःकरुण वृद्धनीउथे उजो रहीने जोवा लाग्यो तो सिंह अने वाघ विगेरे हिंसक जीवो ते महासतीने नमन करीने बीजा मार्गे चाल्या जता तेना जोवामां आवता हता. पठी नंदयंतीए मरण पामवानी इच्छाथी विषनुं जक्षण कस्युं एटले शासनदेवीए तेनुं रक्षण कस्युं. गलाफांसो खावा मांड्यो तेने पण शासन देवीए तोडी नाख्यो. ठेवटे पर्वतना शीखर उपर चडी पंच परमेष्ठीनुं स्मरण करी जंपापात कस्यो त्यां पण निंचे पलंग प्रगट करी शासन देवीएज रक्षण कस्युं. पठी ते महासती विचार करवा लागी के, “ अरे ! पति अने पितादिके त्याग करेळी मने यम राजा पण ग्रहण करतो नथी, तो दैव मने आ थकी पण बीजुं वधारे शुं दुःख आपवानो हशे ? ” ए प्रकारे पोताना जन्मादिकनी निंदा करती तथा जविष्य कर्मने न जाणती एवी ते सती नंदयंती यूथथी ज्रष्ट थयेळी हरिणीनी पेठे वनमां जटकवा लागी. एवामां जरुच नगरनो दयालु पद्मक राजा के जे मृगया रमवा निकळ्यो हतो तेणे नंदयंतीने दीठी; तेथी पोतानी पासे बोलावी अने तेनुं चरित्र जाणी तथा तेने पोतानी ब्हेन मानी पोताना नगर प्रत्ये तेडी गयो. त्यां पद्मक राजाए तेने कहुं के, “ हे जगिनि ! दीन एवा याचक वर्गने दान आपो अने ज्यांसुधी तमारो पति न आवे त्यांसुधी अहीं रहो. ” एम कहीने तेने दानशालामां सुखथी राखी. उद्वेगवाळुं ठे मन जेनुं एवी नंदयंती पण समयने अनुसरतो धर्म करती अने पतिनुं ध्यान करती सुखथी त्यांज रही.

हृवे निःकरुण पण नंदयंतीने वनमां मूकी तत्काल नगरमां आव्यो अने तेना शीलनी सर्व वात शेठने कही; एवामां सुरपाल के जेने समुद्रदत्ते पोताना नामनी वींटि आपी हती, तेने सागरपोत शेठे नंदयती ठतामां कांइ पोताना कार्यने माटे सोपारपुर नगरमां नंदयंतीना पिता नागदत्तने घेर मोकड्यो हतो ते पाठो आव्यो. नागदत्ते पोतानी पुत्रीने माटे आपेलां घरेणां तेने आपवानी इष्वार्थी सुरपाले सागरपोत शेठने पूव्युं के, “नंदयंती केस देखाती नथी?” शेठे उत्तर आप्यो के, “सारी चालनी न होवार्थी तेने त्यजी दीधी ठे.” शेठनां एवां वचन सांजली सुरपाल रोतो ठतो कहेवा लाग्यो के, “अरे तमे पतिव्रता नंदयंतीने वृथा त्यजी दीधी ठे. कारणके, तमारो पुत्र प्रयाण कस्या पठी रात्रीए ठानी रीते आवी प्रियाने मली अने पाठो वहाण प्रत्ये चाळ्यो गयो ठे. ते वखते तेणे पोताना नामनी वींटि मने एंधाण माटे आपी ठे.” एम कहीने ते सुरपाले वींटि वतावी. ते उपरथी शोकरूप समुद्रमां वूडेला सागरपोत शेठ पुत्रनी स्त्रीनी शोधने माटे तेने आझा करी अने पोते पण चाळ्यो. एवामां देवा देवारूप वेहेपारथी जेणे घणुं डव्य मेळव्युं ठे एवो समुद्रदत्त पण थोडा कालमां कुशलताथी पाठो घरे आव्यो. ते पण प्रियाना वृत्तांतने सांजली वेश फेरवी केटलांक माणसोने साथे लइ तेने शोधवा माटे चाली निकड्यो. जूदा जूदा गाम, नगर अने शरण्य जूमिमां जमतो, अनुचरोए त्यजी दीधेलो, एकलो तथा नंदयतीने मित्रनी पेठे स्मरण करतो वली जाथुं खूटी जवाथी कंद, मूल, फल विगेरेने जक्षण करतो ते समुद्रदत्त घणा कालसूधी पृथ्वीमां जम्यो. जमवार्थी तेजरहित अने डुवलो वनी गथेलो ते फरतो फरतो अनुक्रमे जरुच नगरप्रत्ये आवी प्होच्यो. त्यां चुखथी पीडा पामेलो ते दानशालामां गयो, ज्यां तेणे नेत्रने अमृत सरखी पोतानी प्रियाने दीठी. नंदयंती पण तेने जोइने आनंद पामी अने प्रगट एवा अनुरागथी “एज म्हारो पति ठे.” एम तेणे निश्चय कस्यो. पठी संच्रमथी उठीने पोतानुं योग्य कार्य करती अने जाणे तेने वधावती होय नहिं शुं? एम आप्रदृथी जोवा लागी. पठी तेउनां नेत्रानो परस्पर मेलाप थए ठते सती नंदयंती जादरवा मासना वर्षादनी पेठे आंगुने वरसाववा लागी.

ते वखते समुद्रदत्त अमृतवृष्टीनी पेठे पोताना हाथरूप कमळे करीने तेना नेत्रने धोइ नाखी धीरज आपवा लाग्यो. पठी घणां प्रवासथी खेद पामेलो एवो पण ते समुद्रदत्त प्रियाना मुखरूप चंद्रने जोवार्थी समुद्रनी पेठे आनंदरसना कळोलथी पुष्ट थयो. हवे नंदयंतीना पतिने आवेलो सांजलीने पद्मक राजा कामदेव वसंतनी सामो जाय तेम आदरथी तेनी सामो गयो अने कुशल समाचार पूठी पोताना जाइनी पेठे घरे तेडी लाव्यो. पठी सागरपोत शेठ अने सुरपाल वनेजणा प्राणीने कर्मोनी पेठे नंदयंतीनी शोध करता करता अनुक्रमे त्यांज एकठा थया. एवामां ज्ञाने करीने सूर्यनासरखा ज्ञानजानु नामना केवली त्यां समवसख्या; तेथी समुद्रदत्त पोताना सर्व माणसोसहित तेमने वंदन करवा गयो. देशनाने अंते नंदयंतीए केवलीने पोतानो पूर्वजव पूठ्यो अने कळुं के, “ हे जगवन् ! कया कर्मथी मने आ कलंक प्राप्त थयुं ? केवलीए कळुं. “ पूर्वजवनेविषे यज्ञना उत्सवमां जिद्दाने अर्थे आवेला साधुने आ नंदयंतीए “ आ शूद्र ठे. ” एम दूषण आप्युं हतुं. ए उपरथी यज्ञमां रहेला तेना सासरादि सर्वे माणसोए तेना मतने अनुसरी साधुने शूद्र मानी तिरस्कार कस्यो हतो. तेज वखते आ नंदयंतीए सामुदायनुं कर्म उपार्जन कळुं हतुं; जेथी महासती एवी आ नंदयंतीने आ जवमां तेना सासरे खोटुं कलंक चडावेळुं ठे. (केवली देशना आपे ठे) के, मनुष्योने नहिं आलोचना दीधेला पोताना अविचारी जावो तथा कर्मो दुर्विनीत अश्वनीपेठे आ संसाररूप अरण्यमां जमावे ठे. जेठ श्रीजिनेश्वर जगवाने कहेला धर्मनो आदर करी स्वर्ग तथा अपवर्ग (मोक्ष)ना संगथी सारा जाग्यवाला थया ठे. तेउने धन्य ठे. ” आवी संसारथी वैराग्य पमाडनारी केवलीनी देशना सांजली नंदयंतीए ठीपनेविषे मोतीनीपेठे पोताना चित्तनेविषे व्रतना मनोरथने धारण कस्यो. पठी दीन मनुष्योना उद्दारादिक कर्म करीने वार व्रतरूप गृहस्थ धर्मनो अंगीकार करी नागदत्त शेठनी पुत्री नंदयंतीए पोतानो जन्म सफल कस्यो. घणा कालसूधी गृहस्थधर्म पाळी अंते व्रत धारण करी कर्मोना क्य करी महासती नंदयंती मोक्ष पामी.

इति नंदयंतीनी कथा समाप्त.

महासती मनोरमा सुदर्शन शैठनी स्त्री थाय ठे. ते महासतीना शी-
लनुं महात्म्य तो सुदर्शन शैठने अन्नया राणीए करेला उपसर्गवखते
ते मनोरमाए करेला कायोत्सर्गथी प्रसन्न थयेली शासनदेवीए करेली
जिनधर्मनी प्रजावनाथी जाणी लेवुं.

रोहिणीनी कथा.

जेनी समृद्धिए करीने जाणे ड्रव्यने धारण करनारो कुबेर मनमां
खेद पामतो ठतो कुरूप वनी गयो होय नहिं शुं ? एवुं पाटलीपुत्र नामनुं
नगर ठे. त्यां जेनी कीर्ति आकाशमां चंद्रथी पण अधिक शोची रही ठे
एवो तथा जेणे शत्रुर्जने त्रास पमाड्या ठे एवो श्रीनंद नामनो राजा
राज्य करतो हतो. ते नगरमां बीजा द्वीपोनी लक्ष्मीना यज्ञमंरुप सरखो
तथा जाणे कुबेरने पण समृद्धिथी वणिकपुत्र वनावतो होय नहिं शुं ?
एवो धनवंत धनावह नामनो शैठ वसतो हतो. तेने सर्व अंगना सौंदर्य-
पणाथी जगतने मोह पमाडनारी तथा जाणे कलंकित चंद्रनो त्याग
करीने रोहिणी पोतेज पृथ्वी उपर आवी होय नहिं शुं ? एवी रोहिणी
नामनी स्त्री हती.

एक दिवसे धनावह शैठ प्रियानी रजा लक्ष वहाणमां वेसी बीजा
देशमां वेहेपार करवा गयो, कळुं ठे के-वेपारवाला घणुं करीने परदेशमां
रहेनारा थाय ठे. रोहिणी पण ते दिवसथी आरंजी पोताना चोटलाने
जटानीपठे धारण करी सखीर्जसहित धर्मकार्यथी दिवसोने निर्गमन
करवा लागी. अनुक्रमे धूल अने कदंब पुष्पोना रजना सहमूथी आका-
शने मळीन वनावतो एवो उनालो आव्यो; तेथी वर्गीचामां क्रीडा करता
जना एवा नंदराजाए परसेवाथी पीना पामती अने जालीयामां उर्जी
रहेली रोहिणीने द्वीठी. लांबा वखतथी पतिनो वियोग पामेदी अने
सुंदर खावण्यवाली तेने वारंवार जोतो एवो राजा कामथी बहु पीडा
पामवा लाग्यो; तेथी वर्गीचानी क्रीडाने जूली जइ लज्जारहित मन-
वालो अने जेने वमणा संताप उत्पन्न थयो ठे एवो ते राजा त्यांथी तुरत
पाठो घरे गयो. पठी कामज्वरथी ठेदाई गयेला चित्तवाला ते राजाए
दृतीने जेट थारी रोहिणीपासे मोकली. द्वितीए पण रोहिणीपासे जइने

कह्युं के, “ हे देवी ! आजे तने कामदेव प्रसन्न थयो ठे; कारणके, हे सुत्रु ! नंदराजा पोते त्हारी इष्ठा करे ठे तो तुं तेमना संगथी पवित्र एवी यौवनावस्थाने सफल कर. दूतीनां एवां वचन सांजली रोहिणी रोषथी मनमां विचार करवा लागी. “ अहो ! पोताना कुलनो विचार नहिं करनारो आ राजा सांकलना बंधविनाना मदोन्मत्त हाथीनीपेठे म्हारा शीलव्रतरूप वृद्धने उखेडी नाखशे; माटे ते ज्यांसूधीमां पोतानी धारणा न ठोडे त्यांसूधीमां उपायथी तेने समजावुं. ” एम विचार करीने सती रोहिणीए मधुर वाणीथी दूतीने कहुं. “ हे सखी ! स्त्रीउं स्वजावथीज सारा पुरुषोनी इष्ठा करे ठे अने आ तो राजा पोते म्हारी प्रार्थना करे ठे तो दूधमां साकर मळ्या जेवुं थयुं ठे. वली राजानुं अने म्हारुं कुल निर्मल ठे; माटे सौभाग्यवंत राजा आजेज रात्रीनेविषे गुप्त रीते अहिं म्हारा घेर आवे. ” ए प्रकारे प्रगट कहीने अने राजाए मोकलेली जेट लइने तथा पोते बीजी जेट सामी मोकलीने घणीज प्रीतिथी ते दूतीने पाठी मोकली. दूतीए पण रोहिणीना समाचार कहीने राजाने आनंद पमाज्यो; जेथी तेने ते दिवस निर्गमन करवो सो वर्ष जेवो लाग्यो. पठी जाणे नंदराजाना हृदयथीज उत्पन्न थयेला होय नहिं शुं ? एवा गाढ अंधकारथी सर्व दिशाउं व्याप्त थइ एटले शृंगार धारण करीने नंदराजा फक्त एक माणसने साथे लई रोहिणीना घरे गयो. त्यां रोहिणीनी दासीउंए तत्काल तेनो आदरसत्कार कस्यो एटले ते मनोरथनीपेठे उंचा सिंहासनउपर बेठो अने दूतीनीपेठे पोतानी दृष्टिने त्रांसी रीते चारे तरफ फेरववा लाग्यो. पठी पृथ्वी सामी राखी ठे दृष्टि जेणे एवी रोहिणी पण राजानी आगल आवीने उज्जी रही एटले हर्षनां आंसुथी व्याप्त, चकित अने चारेतरफ फरता एवा राजाना नेत्र मृगनासरखा नेत्रवाली ते रोहिणीने जोइ जड वनी गयां. पठी जेटलामां गर्वपणुं धारण करीने राजा रोहिणीने कांइ कहेवानी इष्ठा करे ठे तेटलामां रोहिणीए सखीउंने आज्ञा करी के, “ राजाने माटे रसोइ लावो. ” सखीउंए पण जमवा माटे वेठेला राजानी आगल एक म्होटो थाल मूक्यो. एटले रोहिणीए जाणे पोताना गुणोथी ते थालने जरती होय नहिं शुं ? एम मनोहर फलथी ते थाल जरती दीधो. अने पठी प्रथमथी

शीखवी राखेदी सखीउए नवा नवा वस्त्रथी ढांकी राखेला थालो राजानी आगल मूक्या. राजाए पण आतुरताथी रोहिणी पासे तेना द्वावण्य रसने पीवानी इठा वतावी. पठी जूदा जूदा थालोमांथी रसोइने जमता एवा राजाए सर्व रसोइनो एक खाद जाणीने आश्चर्यथी रोहिणीने पूव्युं. “ हे मुग्धे ! शाकना खादनीपेठे आ सर्वे पदार्थो जोवामां जूदा जूदा देखाय ठे; पण परिणामे खाद तो एकज मालम पडे ठे. ” रोहिणीए कळुं. “ हे राजन् ! विवेकसहित विचारवाथी मालम पडशे के, जाऊवाना जलप्रत्ये दोडता एवा मृगनीपेठे कया पुरुषनी मुग्धता ठे ? जो स्थान अने ढांकणना जेदथी रसमां कांइ विशेष नथी तो पठी रूप अने वेपादिकना जेदथी स्त्रीउनेविपे शो जेद ठे ? जेम कोई माणस भ्रांतिथी आकाशनेविपे अनेक चंद्रो देखे ठे, तेमज कामना त्रमथी त्रांति पामेलो कामी पुरुष स्त्रीनेविपे मोह पामे ठे. वली जेम सूर्य सामुं जोइ रहेवाथी तेजवंत पठर वलतो देखाय ठे. तेमज मूढ पुरुषोने स्त्रीना दर्शनथी कामाग्नि उत्पन्न थाय ठे. हे देव ! तमे प्रजाउने पितातुल्य ठो अने सर्वनुं सरखी रीते रक्षण करनार ठो ठतां जो तमारानीज अन्यायनी प्रवृत्ति उत्पन्न थशे तो पठी अमृतना समूहथी अंगारानी वृष्टि थई एम कहेवाशे. विषय सुख नरकना दुःखोनी खाण, सुगति संपत्तिउनी ग्लानी अने पापीउने पडवानुं स्थानरूप ठे. वली अन्यायमां पाडेलाने वधारे शुं कहीये ? माटे हे राजन् ! पोताना कुलाचारनुं स्मरण करी आ अत्रला मार्गनो त्याग करो. ”

रोहिणीनां आवां वचनो सांजलीने उघडी गयां ठे ज्ञान नेत्र जेना एवा राजाए अन्यायरूप विद्वने मटाडनारी एवी रोहिणीनी ह्मा मार्गी अने कळुं के, “ हे जेद्रे ! पगले पगले दुराचारनो उपदेश करनारा वणां होय ठे; पण सारा आचारनो उपदेश करनारा कोइकज होय ठे. हवे आजथी तत्वे करीने तुं म्हारी वहेन अथवा गुरु तुं. कारणके ते दुष्ट वशरूप अंधारा कूवामांथी तें म्हारो उद्धार कस्यो ठे.” ए प्रकारे सतीने कहेतो एत्रो नंदराजा तेना सत्कार करी अने तेना गुणाने संताननो ठनो पोताना घरप्रत्ये गयो.

दवे वीजा ठीपमां वणुं धन मेखवानारो धनावद् वणा कालथी प्रि-

याने मलवानी उत्कंठा पामतो ठतो घरप्रत्ये आव्यो. रोहिणीए पण पतिना मुखरूप चंद्र ज्योत्स्नाना अमृतरसथी पोताना नेत्ररूप नील कमलने कृतार्थ कख्या. कोइ दिवसे धनावह शेठ वाचाल दासीना मुखथी पोताने त्यां आवेला राजानी वात सांजली मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ शुं चूख्यो थयेला वांदरो प्राप्त थयेला मधपुडाने अने कागडो एकांतमां प्राप्त थयेला दहींनां पात्रने चाख्याविना ढोडीदे खरो ? लावण्यरूप अमृतना घडासरखी आ म्हारी प्रिया नंदराजानां नेत्रना अतिथीपणाने पामी तो पठी ते शुद्ध शीलवाली केम रही हशे ? ” ए प्रकारे मनमां संकटप विकटप करतो एवो धनावह शेठ ते रात्रीने विषे सूतेला मघरवाला धरानीपेठे निश्चल थइने सूइ रह्यो. पठी चोमासामां ते शेठना चित्तना मेलने धोवामाटे तत्पर थया होय नहिं शुं ? एवा गाढ मेघो वरसवा लाग्या. ते वखते रोहिणीना शीलरूप सुवर्णनी परीक्षा करवामाटे ब्रह्माए जाणे कसोटी उत्पन्न करी होय नहिं शुं ? एम विजली शोचवा लागी. सात दिवससूधी अखंड धाराये वर्षाद वरश्यो के जेथी गंगा नदीना पाणीनुं पूर गामना दरवाजापासे आव्युं, तेथी जाणे परचक्रथीज जय पामेला होय नहिं शुं ? एम नगरना सर्व लोकोए ते पाणीना पूरने फल विगेरे अनेक पदार्थोवडे वधाव्युं; परंतु ते पाणीनुं पूर पातुं हठ्युं नहीं, पण दरवाजानी नजीक आवी पहोच्युं. राजाए नगरीनो दरवाजो बंध कराव्यो. समुद्र जेम मर्यादाउपर चडवाने तैयार थाय तेम नदीना पाणीनुं पूर नगरीना कोटउपर चडवाने तैयार थयेलुं जोइ राजाए जयथी पोताना इष्ट देवतानुं स्मरण कखुं. ते वखते इष्ट देवताना कहेवा उपरथी राजाए तत्काल रोहिणीने बोलावीने नगरीना दरवाजा उपर चडावी. पठी रोहिणीए पंच परमेष्ठीने नमस्कार पूर्वक हाथमां जल लइने कखुं के, “ हे गंगे ! जो हुं मन, वचन अने कायाए करी त्हारीपेठे शुद्ध शीलवाली होउं तो गरुडथी नागनी सेनानीपेठे आ नगरथी निवृत्ति पाम्य. ” एम कहीने जेटलामां ते पोताना हाथनेविषे रहेलुं पाणी नदीमा नाखवामाटे तैयार थाय ठे ते-टलामां मायानीपेठे ते पाणीनुं पूर अदृश्य थइ गयुं अने लोकोना चित्तमांथी जय पण निवृत्त थयो. वली धनावह शेठना हृदयमांथी वि-

कटप बुद्धिनो पण नाश थयो. ते वखते “ शीलनुं महात्म्य आश्चर्यकारी ठे. ” एम सर्व दिशामां उंचा शब्दथी देवताउं कहेवा लाग्या. पठी मिथ्यात्वने नाश करनारा रोहिणीना उपदेशथी नंदराजा जैन धर्मनेविषे प्रीतिवालो थयो अने चैत्य परिपाटी करवापूर्वक तेने म्होटा उत्सवथी तेना घरनेविषे तेडी गयो. प्रियाना निर्मल शीलथी गर्जना करता धनावह शेठे पण राजानो अने नगरवासी मनुष्यो सत्कार करी सौ सौने घरे मोकट्या. पठी धनावह शेठ विगेरे सर्वे मनुष्योए शीलना महात्म्यने जोवाथी मोह लक्ष्मीने आकर्षण करनारा जैनधर्मनो अंगीकार कस्यो. ए प्रकारे रोहिणी जैनधर्मनी प्रज्ञावना करी, पोताना मनुष्य जन्मने कृतार्थ करी उत्तम कर्मना फलरूप स्वर्गलोक प्रत्ये गइ.

इति रोहिणीनी कथा समाप्ता.

शीलवंतनो संग करवाथी पण घणा गुणो प्राप्त थाय ठे, ते कहे ठे.

शीलकलितैः सार्द्ध संगोऽपि एव बहुगुणावहो भवति
शीलकलिएहिं सँधि, सँगोवि हुँ बहुगुणावहो होइ ॥

कर्पूरसाध्यात्म्यमपि कुरुते वस्तूनां सुरजित्वं
कँपूरसइञ्जत्तं,—पि कुँणइ, वँचूण सुरहित्तं ॥ ५७ ॥

शब्दार्थ— (शीलकलिएहिं के०) शीलव्रते करीने संयुक्त थएला अर्थात् शीलवालानी (सँधि के०) साथे करेलो (सँगोवि के०) संग पण (हु के०) निश्चे (बहुगुणावहो के०) घणा गुणवालो (होइ के०) थाय ठे. त्यां दृष्टांत कहे ठे— (कँपूरसइञ्जत्तंपि के०) कर्पूरनी साथेनो वास पण (वँचूण के०) स्पर्श थएली वीजी वस्तुउने (सुरहित्तं के०) सुगंधवाली (कुणइ के०) करे ठे. ॥ ५७ ॥

विशेषार्थ— जेम कर्पूरना सुगंधथी स्पर्शित थएली वीजी वस्तुउ सुगंधवाली थाय ठे, तेम शीलवंतनी साथे करेलो संग पण घणा गुणवालो थाय ठे. अर्थात् शीलना गुणने प्रगट करनारो थाय ठे. कस्युं ठे के— जो जारिनेण मिच्छिं करेइ अचिरेण तारिसो होइ ॥ कुसुमेहिं सह वसंता, तिलात्रि नगंधिया हुंति ॥ अर्थ—जे जेनी साथे मित्राइ करे ठे ते ते-

नासरखो थोडा वखतमां थायं ठे. जेम पुष्पनी साथे वसता तिलपुष्पो पण पुष्पनासरखी गंधवाला थायं ठे. ॥ ५७ ॥

हवे शीलरहितने सर्व गुणोनुं हलकापणुं कहे ठे.

सकलोऽपि गुणग्रामः शीलेन विना न शोचान् आवहति
संयलोवि गुणगामो, सीलेण विणा न सोहमावहइ ॥

नयनविहिनं इव मुखं लवणविहीना रसवतीव
नयणविहूणं वं मुहं, लवणविहूणा रसवइव ॥ ५८ ॥

शब्दार्थ— (संयलोवि के०) सकल एवोय पण (गुणगामो के०) गुणनो समूह जे ठे ते (सीलेण विणा के०) शीलव्रत विना (सोहं के०) शोचाने (न आवहइ के०) नथी प्रगट करतो. त्यां दृष्टांत कहे ठे— (नयणविहूणं के०) नेत्रविनाना (मुहं व के०) मुखनीपेठे अने (लवणविहूणा के०) मीठा विनानी (रसवइव के०) रसवतीनीपेठे शीलरहित पुरुष शोचाने पामतो नथी. ॥ ५८ ॥

विशेषार्थ— जेम नेत्रविना मुख अने लवणविना रसोइ शोचती नथी, तेम उदारता, स्थिरता, गांजीर्य, ज्ञान अने विज्ञान विगेरे सर्व गुणोनु समूह पण शीलविना शोचतो नथी. कखुं ठे के— (शार्दूलविक्रिडित वृत्तम्) ऐश्वर्यस्य विचूषणं मधुरता शौर्यस्य वाक्संयमो, रूपस्योपशमः श्रुतस्य विनयो वित्तस्य पात्रे व्ययः ॥ अक्रोधस्तपसः क्षमा प्रज्ञवतो धर्मस्य निर्वाच्यता, सर्वेषामपि सर्वकालनियतं शीलं परचूषणम् ॥ अर्थ— ऐश्वर्यनी शोचा मधुरता, शौर्यनी शोचा वाणीनो नियम, रूपनी शोचा शांति, ज्ञाननी शोचा विनय, द्रव्यनी शोचा पात्रदान, तपनी शोचा अक्रोध, अधिपतीनी शोचा क्षमा, धर्मनी शोचा निर्वाच्यता (मौनपणुं) अने सर्व माणसोनी शोचा सर्वकालने विपे नियमित शील ठे.

हवे शीलव्रत धारण करनाराजने प्रत्यक्ष फल कहे ठे.

विषविषधरकरिकेशरीचौरारिपिशाचशाकिनीप्रमुखाः

विसविसहरकरिकेशरी—चौरारिपिसायसाईणीपमुहा ॥

सर्वेपि अशुचिजावाः प्रचवंति न शीलव्रतां
संवेवि असुहजावाः पंहवंति न शीलव्रताणं ॥ ५९ ॥

शब्दार्थ— (विस के०) जेर (विसहर के०) सर्प विगेरे (करि के०) हस्ति (केसरी के०) केशरी सिंह (चोर के०) चोर (अरि के०) शत्रु (पिसाय के०) पिशाच अने (साइणीपमुहा के०) शाकिनी प्रमुख (सबेवि के०) सर्वे एवाय पण (असुहजावा के०) अशुजाव अर्थात् अमंगलिक पदार्थों जे ठेते (शीलवंताणं के०) शीलव्रतने धारण करनाराने (न पवहंति के०) पराजव करी शकता नथी. ५ए

विशेषार्थ— विष, सर्प विगेरे जेरवाला जीवो, हस्ति, केशरीसिंह, चोर, वैरी, पिशाच अने शाकिनी विगेरे सर्व अशुज करनारा जावो शीलव्रत धारण करनाराने उपद्रव करी शकता नथी. अर्थात् तेउ शीलवंतनुं अशुज करवाने समर्थ थता नथी. कछुं ठे के— तोयत्यग्निरपिस्त्रजत्यहिरपि व्याघ्रोऽपि सारंगति, व्यालोऽप्यश्वति पर्वतोऽप्युपलति द्वेडोऽपि पीयूषति ॥ विघ्नोऽप्युत्सवति प्रियत्यरिरपि क्रीडातडागत्यपां नाथोऽपि स्वगृह्यत्यटव्यपि नृणां शीलप्रजावाद् ध्रुवम् ॥ १ ॥ अर्थ— शीलव्रतना प्रजावथी माणसने निश्चय अग्नि जलसमान, सर्प पुष्पनी मालासमान, वाघ हरिणसमान, हस्ती अश्वसमान, पर्वत पठरसमान, विष अमृत समान, विघ्न उत्सवसमान, शत्रु मित्रसमान, समुद्र क्रीडा करवाना सरोवरसमान अने अरण्य पोताना घरसमान थाथ ठे. ॥ ५ए ॥

शीलव्रत लीधा पठी ब्रष्ट थएलानी दुर्गति कहेठे.

शीलव्रतानां पुनः नामग्रहणमपि पापतरुबीजं
शीलव्रतानां पुनः नामग्रहणमपि पापतरुबीजं ॥

या पुनः तेषां तु गतिः तां जानाति केवली जगवान्
जा पुण तेसिं तुं गई, तं जाणइ केवली जयवं ॥ ६० ॥

शब्दार्थ—(पुण के०) वली (शीलव्रतानां के०) शीलव्रतथी ब्रष्ट थएलानुं (नामग्रहणमपि के०) नाम ग्रहण करवुं ते पण (पापतरुबीजं के०) पापरूप वृक्षनुं बीज ठे. (पुण के०) वली (तेसिंतु के०) ते शीलथी ब्रष्ट थएलानी (जा गइ के०) जे गति थाथ ठे. (तं के०) ते गतिने (जयवं के०) जगवान् गवा (केवली के०) केवलज्ञानी (जाणइ के०) जाणे ठे. ॥५०॥

विशेषार्थ— शीलव्रतथी ब्रष्ट थएलानुं नाम लेवुं, ते पण पापरूप वृ-

कनुं बीज ठे. अर्थात् तेवा पुरुषोनुं नाम देवार्थी पण पाप लागे ठे. तेवा पुरुषोनी संसारमां जमवारूप जे गति थाय ठे ते गतिने तो जगवान् केवली जाणे ठे, पण बीजा कोइ जाणी शकता नथी. ॥ ६० ॥

हवे शीलथी ज्रष्ट थएलाने आलोक परलोकमां जे दुःख प्राप्त थाय ठे, ते कहे ठे.

बंधनठेदनतामनमारणप्रमुखानि विविधदुःखानि
बंधेणठेयणतारुण-मारणपमुहाइ विविहडुस्काइ ॥

इह लोकेऽपि तथा स्थिरं अयशः प्राप्नुवन्ति गतशीलाः
इह लोएवि तहा थिरं- मजसं पावन्ति गयसीला ६१

दारिद्र्यक्लुद्रव्याधिअटपायुःकुरूपतादीनि अशुचानि
दारिद्रखुदवाही-अप्याउकुरवयाइ असुहाइ ॥

नरकांत्यान्यपि वसगानि गलितशीलानां परलोके
नरयंताइवि वसगा-इ गलियसीलाण परलोके ॥६१॥

शब्दार्थ— (गयसीला के०) नाश थयां ठे शीलव्रत जेमनां एवा पुरुषो (इह लोएवि के०) आ लोकने विषे पण (बंधण के०) बंधन एटले दोरी विगेथी बंधावुं (ठेयण के०) ठेदन एटले शस्त्र विगेरेथी नाक कान विगेरेनुं कपावुं (तारुण के०) ताडन एटले लाकडी विगेरेथी मरावुं अने (मारणपमुहाइ के०) मारण एटले जीवथी मारी नंखाववुं प्रमुख (विविहडुस्काइ के०) अनेकप्रकारनां दुःखोने (तहा के०) तेमज (थिरं के०) स्थिर एवा (अजसं के०) अपयशने (पावन्ति के०) पामे ठे. ॥ ६१ ॥ तथा (गलियसीलाण के०) नाश थयां ठे शीलव्रत जेमनां एवा पुरुषोने (परलोए के०) परलोकने विषे (दारिद्र के०) दारिद्र (खुदवाही के०) क्लुद्रव्याधि जयंकर रोग (अप्याउ के०) अटपआयुष्य अने (कुरवयाइ के०) कुरूप विगेरे (असुहाइ के०) अशुच एवा (नरयंताइवि के०) नरकांतादिक अर्थात् जेना अंते नरकज प्राप्त थाय ठे एवाय पण दुःखो (वसगाइ के०) वश्य रहेला ठे अर्थात् हाथमां रहेला ठे.

विशेषार्थ— शीलव्रतथी ज्रष्ट थएला पुरुषो आ लोकने विषे दोरी वि-

गेरेथी वंधावुं, शस्त्रादिकथी नाक कान विगेरेनुं कपावुं, लाकनी विगेरेथी मरावुं अने जीवथी मारी नखावुं प्रमुख अनेक प्रकारनां दुःखोने ते-मज वणा कालसूधी स्थिर थइ रहे एवा अपयशने पामे ठे अने परलो-कने विपे दारिद्र, जयंकर रोग, अल्प आयुष्य अने कुरूप विगेरे अ-शुभ एवा नरक विगेरेनां दुःखोने पामे ठे. ॥ ६१ ॥ ६२ ॥

हवे शीलथी ऋषि थएवा पुरुषनुं दृष्टांत कहे ठे.

निरुपमतपोगुणरंजितसुरोऽपि सः कुलवालकः साधुः
निरुवमतवगुणरंजिय-सुरोवि सो कूलवालउ साधू ॥

मागधिकासंगात् गलितव्रतः प्राप्तः कुगतिं
मागहियासंगाउ, गलियवउ पाविउ कुगइं ॥ ६३ ॥

शब्दार्थ—(निरुवम के०) जेनी उपमा आपी शकाय नहिं एवा (त-वगुण के०) तपना गुणे करीने (रंजियसुरोवि के०) रंजित कस्या ठे देवताउ जेणे एवो (सो के०) ते (कूलवालउ के०) कूलवालक नामनो (साधु के०) साधु जे ठे ते (मागहिया के०) मागधिका नामनी ग-णिकाना (संगारु के०) संग थकी (गलियवउ के०) नाश थयुं ठे चारित्र्य जेनुं एवो थइने (कुगइं के०) कुगति एटवे दुर्गतिने (पाविउ के०) पाम्यो ठे. ॥ ६३ ॥

विशेषार्थ—जेनी उपमा आपी शकाय नहिं एवा तपना गुणथी देव-ताउने पण रंजन करनार अर्थात् वश्य करनार कूलवालक नामनो साधु, मागधिका गणिकाना संसर्गथी शीलव्रतथी ऋषि थयो ठतो कुगति (नरक गति) ने पाम्यो. ॥ ६३ ॥

कूलवालक मुनिनी कथा.

जेमनी क्षमाने जोइ लज्जा पामेलो नागपति शेषराज पातालमां पेशी गयो ठे एवा क्षमावंत केटवाक आचार्यो हुता. गठोनु पालन करता अने विधि प्रमाणे गुणोने धारण करता एवा ते आचार्योने जेम श्री म-हावीर चामीने गोशालो दुर्विनीत शिष्य हुतो तेम एक अविनीत शिष्य प्राप्त थयो हुतो. स्वभावथी दुर्विनीत आत्मावाला, गुरुनी आह्वाने अ-थकी माननाग. वांदगनी पठे उद्वेग करावनारा अने अस्थिर एवा ते

शिष्यने गुरुए कहेली सारणा वारणादिक शिक्षा तावथी पीकाता मा-
णसोने जेम घी विष सरखुं लागे तेम विष सरखी लागती हती.

कोइ दिवसे घणा गुणवाला आचार्यों तीर्थयात्रा करवानी इत्थानी ते
दूर्विनीत शिष्य सहित श्री गिरनार पर्वत उपर गया. त्यां यात्रा करवा
माटे आवेली स्त्रीजना समूहने जोइने चंचल चित्तवाला थएला ते कु-
शिष्यने गुरुजए वास्यो; तेथी ते कुशिष्य मनमां गुरु उपर क्रोध राखवा
लाग्यो. पठी उतरती वखते गुरुनी पाठल चालता ते कुशिष्ये गुरुने चू-
रण करवा माटे (मारवा माटे) यमना गोला सरखो एक म्होटो पथ्थर
पाड्यो, पण चतुर मुनिजए पडता एवा ते पथ्थरना शब्दने सांचली पो-
ताना पग पहोला करी नाख्या; जेथी कुशिष्ये धारेलो मनोरथ फोगट
थयो. पठी प्रगट क्रोधवाला ते आचार्योंए कुशिष्यने श्राप आप्यो के,
“हेडुरात्मन् ! तुं स्त्रीजथी व्रतजंगने पामीश. ” पठी “ हुं ज्यां स्त्रीजना
मुख नहीं देखुं एवा स्थानमां रहि गुरुनां श्रापने मिथ्या करीश. ” एवो
विचार करीने ते दुष्ट बुद्धिवालो कुशिष्य तरश्यो माणसजेम तलाव प्रत्ये
जाय अने अज्ञानी माणस जेम कुमार्ग प्रत्ये जायतेम गुरुनो त्याग करी
कोइ अरण्यमां चाढ्यो गयो. त्यां नदीने कांठे तप करतो, कायोत्सर्ग
करतो तथा पद्मदमण अने मासदमण करतो एवो ते कुशिष्य ते मार्गे
थइने जता आवता कोइ सार्थादिक पासेथी अन्न लइ पारणुं करतो.
हवे वर्षाकाल प्राप्त थयो एटले पर्वतथी निकलेली नदीज कुलटा (वेश्या)
स्त्रीनी पेठे पोतानी मरजी प्रमाणे वृद्धि पामवा लागी. नदीना कांठानो
आश्रय करी रहेला छुट्टकनी पासे पाणीना पूरने आवतुं जोइ जिनशा-
सन देवी विचार करवा लागी के, “ निश्चय कृतघनी पेठे सर्व प्रकारे
वृद्धि पामतो एवो आ नदीनो प्रवाह मुनिने बूझारो ” एम धारीने
शासनदेवीए नदीना प्रवाहने बीजी बाजु तरफ चलाव्यो, तेउपरथी
लोकमां ते मुनिनुं “ कूलवालक ” एवुं नाम प्रसिद्ध थयुं.

हवे श्री श्रेणिकराजाए हार, कुंमल अने वस्त्रसहित सेचनक नामनो
हाथी हल्ल विहल्लने जेट आप्यो हतो अने पठी पोते मरण पाम्यो; जेथी
तेनो पुत्र कोणिक राज्यासन उपर बेठो; पण ते पिताना शोकथी राज-
गृह नगरने विषे रही शक्यो नहीं; तेथी ते वास्तुशास्त्रमां पंक्ति एवा

पुरुषो पासे चंपानगरी करावी पोताना काळादिक दश जाइसहित त्यां रह्यो. पठी पद्मावती पट्टराणीना आग्रहथी कोणिक राजाए हृद्व विहृद्व पासेथी पोताना पिताए आपेला हार, कुंमल वस्त्र अने सेचनक हाथी पठा माग्या एटले बुद्धिवंत एवा ते वे जाइजे ते कोणिकने अशुच बुद्धि-वालो मानी अने सर्व सारवस्तुने लइ रात्रीने विषे विशाला नगरीमां नासी गया. त्यां बुद्धिवंत एवा मातामह (माना बाप) चेम्ना राजाए स्नेहथी तेजने पोताना युवराजना सरखा मान्या. हवे कोणिक राजाहृद्व अने विहृद्व चेडा राजानी शरणे गयेला जाणीने विचार करवा लाग्यो. “अरे! हुंतो वंधु अने रत्तो ए वेयथी ऋष्ट थयो; पण जो हुं श्रेणिक राजानो पुत्र हुं तो तेजने त्यांथी त्याग करावुं.” एम प्रतिज्ञा करीने तेणे चेम्ना राजापासे दूत मोकली हृद्व विहृद्वनी मागणी करी, पण चेम्ना राजाए पोतानी शरणे आवेला तेजने कोणिकराजाने स्वाधिन कस्या नहीं; जेथी क्रोध पामेला कोणिकराजाए पोताना असंख्य सैन्यथी विशाला नगरीने घेरो घाट्यो एटले महावलवंत एवा कोणिक अने चेडा राजाने म्होटुं युद्ध थयुं. जेमां एक क्रोड अने एशीं लाख वीर पुरुषो माख्या गया. वीर एवा हृद्व विहृद्व पण सेचनक हाथी उपर वेसी रात्रीए कोणिकनी सेनाने मारी तत्काल पाठा नाशी जता. कोणिकना सुजटो घणा उपायकरता, पण तेज सेचनकने मारी नाखवाने अथवा पकडवाने समर्थ थया नहीं. ठेवट अंगारानी खा-इना प्रयोगथी सेचनक हाथी मरायो एटले संसारथी निस्पृह थएला अने श्री शासनदेवीए श्रीवीर जगवान् पासे पहोचाडेला तथा आत्मानुं साधन करनारा ते हृद्व अने विहृद्वे दीक्षा धारण करी. महा वलवंत एवो श्रेणिकनो पुत्र पण ज्यारे विशाला नगरी लेवाने समर्थ थयो नहीं त्यारे तेणे एवी प्रतिज्ञा करी के, “जो हुं गधेडाथी जोडायेला हृद्वे करीने आ विशाला नगरी न खोदावी नाखुं तो हुं जंपापात करी अथवा अग्नि-मां प्रवेश करी मृत्यु पामीश. ” आवी प्रतिज्ञा कस्या ठतां पण ज्यारे ते विशाला नगरी लेवा समर्थ थयो नहीं त्यारे मनमां घणोज खेद पा-मवा लाग्यो. आ वखते गुरुनी आज्ञानो जंग करवाथी कूलवालकने विषे क्रोध पामेली शाननदेवीए आकाशमां उजा रहीं कोणिकने कळुं के, गणियं चं मानधियं, समणे कूलवालके ॥ गमित्य कृणिएवाए, तो वेसा-

लिं गहिस्सदि ॥ १ ॥ अर्थ—जो फूलवालकमुनि मागधिका गणिका प्रत्ये गमन करशे, तो कोणिक राजा विशाला नगरीने ग्रहण करी शकशे.” शासनदेवीनी ए प्रकारनी वाणी सांचलीने जयनी आशा पामेला कोणिक राजाए बहु मानपूर्वक मागधिका वेश्याने बोलावीने वस्त्रालंकारथी सत्कार करीने कहुं के, “ हे ऋद्धे ! तें जन्मथी आरंजीने अनेक पुरुषोनी बुद्धि जीवाडी ठे; माटे तुं अमारुं कार्य करीने पोतानी कला सफल कर अने हे कलावती ! ते अमारुं कार्य ए ठे के— फूलवालक मुनिने अहिं तेडी लाव्य. ” राजानी आज्ञा अंगीकार करी मागधिका वेश्याए कपट श्राविकनो वेष धारण कस्यो अने पठी ते तीर्थयात्रा करती करती ज्यां फूलवालक मुनि रहेता हता त्यां आवी पहोची. वैराग्यना गाढवेषथी तेणे मुनिने वंदना करीने कहुं के, “ हुं गीरनार विगेरेनी तीर्थयात्रा करवा निकली तुं तेमां आपनां पण दर्शन थयां.” मुनिए पडिमानो त्याग करी धर्मलाजनी आशिष आपी अने पठी तीर्थोने वंदना करी पूब्युं के, “ हे विवेकीनि ! तमे क्यांथी आव्या ? ” मागधिकाए कहुं. “ हे नाथ ! धर्म एकज ठे शरण जेने एवी हुं चंपानगरीथी निकली तीर्थयात्रा करती करती जंगम तीर्थ (हालता चालता तीर्थ) रूप तमने वंदना करवानी श्वाथी अहिं आवी तुं. हे महर्षे ! म्हारी पासे बेंतालीश दोषरहित ज्ञाथुं ठे; तेने ग्रहण करी म्हारा उपर अनुग्रह करो.” ऋक्तिथी वश थयो ठे आत्मा जेनो एवा मुनि पण तेना अश्रममां गया अने त्यां ते वेश्याए प्रथमथीज नेपालानुं चूर्ण नाखी बनावी राखेला लाडवा मूनिने वहोराव्या. मुनिने पण फक्त ते लाडवा खावाथीज एटलो वधो अतिसार (जाडो) थयो के, पोतानुं शरीर शुद्ध करवाने पण समर्थ थया नहीं. बीजे दिवसे जाणे पूठवाने आवी होय नहिं शुं ? एम मुनिपासे आवेली मागधिकाए तेमने तेवी स्थितिमां पडेला जोशने मुख आरुं वस्त्र राखी गद्गद् वाणीथी कहुं. “ हे मुनि ! तमारी आ अवस्था म्हाराथीज थयेली ठे, तो साधुने आ प्रकारे मृत्यु आपनारी एवी मने धीक्कार ठे. आवा कार्यथी मने नरकमां पण रहेवानुं स्थान नहिं मले. वली एकलाअनेआ प्रकारनी स्थितिये पहोचला तमने आ मनुष्य रहित वनमां मूकीने हवे म्हारे बीजी तीर्थयात्रा करवा जवुं

ए योग्य नथी; माटे तमारी सेवाथी म्हारा आत्माने पवित्र करीश. ” एम कहीने ते वेश्या वारंवारं औषध करवा लागी अने अनुक्रमे मुनिने तेवी रीते नवराववा लागी के, जेवी रीते मुनिना सर्व अंगनो स्पर्श थाय. ए प्रकारे सेवा करीने वेश्याए मुनिने पोताने खाधिन करी लीधा. कळुं ठे के-संकटमां पडेला सर्वे माणसो सुखे वश्य करी शकायठे. ए प्रमाणे कटाक्ष, मुखने मलकावळुं, वाणी युक्ति अने शरीरनी चेष्टाथी मुनिने तपथी ब्रष्ट करी नाख्या. कळुं ठे के-स्त्रीर्तना संग आगल तप नकामुं ठे. पठी ते-र्तने निरंतर साथे वास, साथे जोजन अने हास्य वचनथी स्त्री पुरुषनो व्यवहार बंधायो. धिक्कार ठे मोहनी चेष्टाने !!! पठी मागधिका दोर-डीथी बांधेला मांकडानी पेटें कूलवालक मुनिने ज्यां चंपानगरीनो राजा कोणिक हतो; त्यां तेमी गड अने कळुंके, “ हे देव ! हुं आ कूलवालक मुनिने पति करी आहिं लावेली तुं, माटे हवे जे काम होय ते तेने कहो. ” कोणिके गौरवपणाथी कूलवालकने आज्ञा करी के, “ आ विशालानगरी जेम तत्काल तुटी जाय तेम करो. ” कूलवालक मुनिण राजानां वचननो आदर करी तथा तापसीरूप धारण करी वगलो जेम तलावमां प्रवेश करे तेम विशाल नगरीमां प्रवेश कस्यो. कोणिक राजा पण विशाला नगरीने बंधारे घेरो घालवा लाग्यो. मुनिण पण निरंतर नगरीना धनना संचयने जोवानी इष्टाथी जमता जमता मुनि सुव्रतनाथना स्तूपने जोड विचार करवा मांड्यो के, “ निश्चय आ स्तंजनी प्रतिष्ठाने विषे कोड महा बलवालुं लग्न आवेलुं ठे के, जेना प्रजावथी आ नगरीने इंद्र पण चांगी सकशे नही. जो आ स्तंज उखेडी नखाय तो धारेळुं काम थाय ! ” एम विचार करना ते मुनि स्त्रीर्तने पाणी चरवाना मार्गे वारंवार जमवा लाग्या. ते बखते नगरीने घेरो घालवानी परस्पर वातो करती एवी स्त्रीर्तण मा-गधिकाना पति एवा कूलवालक मुनिने जोडने पूव्युं के, “ हे जगवन् ! नगरीने बहु दिवसथी घेरो घालेलो होवाथी एमे घणां दुःखी थडए ठीए, तो हवे ते घेरो क्यारे बंध थशे ते कहो ? ” मुनिण कळुं. “ ज्यांसूधी नगरीमां आ स्तंज अखंडितपणाथी रह्यो ठे त्यांसूधी खराब रोगनी पेटें ते घेरो बंध थनार नथी. वली तमे म्हारा वचनना विश्वासने माटे तेने थोडो पाठी जूठ के, जेथी समुद्रनी वेलांनी पेटें ते घेरो दूर जवा लागशे थने

सर्व पाडी नाखवाथी तो कृतार्थ पाणुं पामशो; कारणके, ए स्तंजनुं मुहूर्त ह्य करनारा वखते थएलुं ठे.” पठी केटलाक माणसोए प्रथम ते स्तंजने थोडो पाकी नाखवा मांड्यो एटले कूलवालक मुनिए लोकोने विश्वास उपजाववा माटे कोणिक राजा पासे जइ तेनुं सैन्य थोडे दूर लइ जवानुं कछुं. कोणिके तेम कछुं; तेशी लोकोने पुरतो विश्वास आववाथी ते स्तंजने मूलमांथी उखेडी नांख्यो. पठी बार वर्षे कोणिक राजा विशाला नगरीने तोकी शक्यो. त्यांसूधि मुनि सुव्रतनाथना स्तंजनो प्रज्ञाव चाल्यो. कोणिक अने चेना राजाना युद्ध सरखुं बीजो कोइ युद्ध आ अवसरिने विषे प्रमथ क्यारे पण थयो नथी. पठी कोणिक राजाए पोताना देश प्रत्ये जता ठता चेडाराजाने कछुं के, “हे मातामह ! कहो, मने शी आझा ठे?” चेनाराजाए कछुं. “हुं पुष्करिणी नदीमां स्नान करीने पाठो आवुं त्यांसूधी तुं अहिं रहे.” कोणिके ते वात कबूल करी एटले शुचध्यानमां अखंमित बुद्धिवाला चेना राजाए पोताना कंठने विषे प्रतिमा बांधी वाव्यमां परतुं मूक्युं एटले साधर्मिकपणाथी धरणेंद्र तेने जीती लइ पोताने स्थानके तेकी गयो. त्यां अंतनी आराधना करी अनशनपूर्वक मरण पामी ते आठमे सहस्रार देवलोके देवता थयो. पठी चेनाराजानी पुत्री सुजेष्ठानो पुत्र सत्यकी के जे विद्याधर हतो, ते विशाला नगरीमां आवीने सर्व माणसोने नीलवंत पर्वत उपर लइ गयो एटले कोणिक राजाए गधेमाथी जोडेला हलोये करीने विशाल नगरीने खेकी पोतानी प्रतिज्ञा पुरी करी अने पठी ते महोटा उत्सव सहित पोतानी चंपा नगरी प्रत्ये गयो. मागधिकाना संगरूप तरंगवाला समुद्रने विषे वूकी गइ ठे बुद्धि जेनी एवो कूलवालक मुनिपण शीलव्रतना खंनथी उत्पन्न थएला पापे करीने अनेक जन्मपर्यंत आ संसारने विषे चटकरो.

इति कूलवालक मुनिनी कथा,

हवे विषयरसनी तृषाथी आतुर थवामां तपना आचरणनुं पण नि-
र्थरक पणुं कहे ठे.

श्रमण्यपि खलु विषयरसात् पूर्वज्ञवे औपदी कृतनिदाना
सँमणीवि हुँ विसयरसा, पुवज्ञवे दोवई कयनियाणा ॥

शिवदायकमपि खलु तपः मुधा हारयामास धिक् मोहः
सिवदायगंपि हुँ तवं, मुहा इहारिसुं ही मोहो ॥ ६४ ॥

शब्दार्थ—(पुवज्ञवे के०) पूर्वज्ञवने विषे (हु के०) निश्चे (कयनि-
दाना के०) कखुं ठे नियाणुं जेणे एवी अने (समणीवि के०) ग्रहण क-
खुं ठे चारित्र जेणे एवीय पण (दोवई के०) औपदी, ते (विसयरसा
के०) विषयना रसथकी (सिवदायगंपि के०) मोक्षने आपनारा एवाय
पण (तवं के०) तपने (हु के०) निश्चे (मुहा के०) फोगट (इहा-
रिसु के०) हारी गइ ! ते कारण माटे (मोहो के०) मोह (ही के०)
धिकारवा योग्य ठे. ॥ ६४ ॥

विशेषार्थ— पूर्वज्ञवमां पांच पुरुषोनी स्त्री थवानुं नियाणुं करनारी अने
चारित्रधारी एवी सागरदत्त शैठनी पुत्री सुकुमात्मिका के, जे आ जव-
मां औपद राजानी पुत्री औपदी तेणे विषयना रसथी मोक्षने आपनारा
तपने फोगट गमाव्युं; माटे ते मोह खेदकारी ठे. ॥ ६४ ॥

औपदीनी कथा.

जेनो मणिमय किल्लो देवस्त्रीजना दर्पणपणाने पामेलो ठे एवी अने
सर्व गर्वधारी शत्रुजने कंपावनारी चंपा नामनी महा नगरी ठे. तेमां
स्थिर मनवाला सोमदेव, सोमजृति अने सोमदत्तनामना त्रण सगाजाइ
ब्राह्मणो जाणे त्रण गुणोज होय नहिं शुं ? एम वसता हता. तेजने
अनुक्रमे प्रेममां पुष्ट एवी नागथी, जूतथी अने यज्ञथी नामनी त्रण
स्त्रीजं हती. ते त्रणे जाइजं एवी व्यवस्था करी हती के, तेज एक घरने
विषे जेगा जमता अने त्रणे स्त्रीजं वारा फरती एक एक दिवसे रसोइ
करती. एक दिवस ह्यपित मनवाली नागथीए पोताना वाराने दिवसे
नाना प्रकारना रस अने शाक विगेरेथी मनोहर रसोइ बनावी; पण तेणे
अज्ञानपणाथी क्यारे पण न पकाववा योग्य एजुं कडवी तुंवडीनुं शाक

अनेक मशालाथी मनोहर देखाववाळुं करी नाख्युं. रसोइ करी रह्या पठी खबर पडी तोपण मान प्रमाणे रसोइ करनारी ते नागश्रीए पोताना कर्मना डुर्विपाकथी ते कडवी तुंबडीनुं शाक तेनी अंदर थएला पैसाना खरचने संजारी त्याग कखुं नहीं; पण स्वजावथी लोचणी एवी ते ब्राह्मणीए सर्पे रुशेली आंगलीनी पेठे ते करुवी तुंबडीना शाकने रसोडामां कोइ वासणमां राखी मूक्युं. पठी कुटुंबने बीजा पदार्थोथी जोजन कराव्युं एटले पति अने दिथर विगेरे जमीने तत्काल बहार गया. एवामां झाने करीने सूर्य समान एवा दमघोष सूरी ते पुरीना बगीचामां आव्या हता तेमनो धर्मरुचि नामनो शिष्य मासद्धमणाना पारणाने विषे कुतराना घरमां बकरानी पेठे नागश्रीना घरे वहोरवा माटे गयो. नागश्री पण “ मारे आ साधुने बीजी बहु वस्तुउं फोगट आपवी न पडे अने जिहाना अर्थी ते साधु संतोष थाय. ” एम धारी जाग्यना वशथी पोते नरकमां पडवुं सत्य करी आपती होय नहिं शुं ? एम तेणे राखी मूकेळुं कडवी तुंबडीनुं शाक साधुने वहोराव्युं. धर्मरुचिए गुरुपासे आवीने ते शाक बताव्युं. तेने जोइने प्रेमयुक्त हृदयवाला गुरुउंए कखुं. “ नागश्रीए प्राणीजना प्राणने तत्काल नाश करनारुं आ कडवी तुंबडीनुं शाक तने दुष्टपणाथी अथवा अज्ञानपणाथी आप्युं ठे; माटे तुं तेने यत्नथी पृथ्वीमां पठवी दे. ” एवी गुरुनी आज्ञा पामी धर्मरुचि नगरनी बहार गयो. त्यां पात्रमांथी एक टीपुं पृथ्वी उपर पड्युं अने तेनो स्पर्श थवाथी हजारो कीकीउं मरण पामी. ते उपरथी धर्मरुचि विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! आ एक टीपाथी अनेक जीवोनो नाश थयो तो पठी आ सर्वथी केटला जीवोनो नाश थशे ? जले म्हारो एक जीव जाउं; पण कोटि जीवोनी हिंसा न थाउं. ” एम विचार करीने ते धर्मरुचि पोतेज हर्षथी सर्व शाक खाइ गयो अने आराधना पूर्वक समाधिथी मृत्यु पामी सर्वार्थसिद्ध देवलोकने विषे देवता थयो.

हवे अहिं गुरु विचार करवा लाग्या के, “ धर्मरुचिने वार केम लागी ? ” एम धारीने तेमणे केटलाक साधुजने तपास करवा मोकळ्या. ते उपरथी मुनिउं नगरनी बहार गया तो तेमणे धर्मरुचिने त्यां तेवी स्थितिमां पडेली दीठा एटले तेमना उपकरण गुरुनी पासे लावीने तेउंए जेवुं दीवुं हतुं तेवुं कखुं.

पठी ते वात माणसोना मुखथी सोमदेवादिक ब्राह्मणोए सांजली. ते उपरथी तेजए क्रोध करीने नागश्रीने तरत घरमांथी काढी मूकी. लोकमां निं-
दाना पात्ररूप थएली ते नागश्री कुतरीनी पेठे जमवा लागी. वली ताव,
खास अने अतीसार (जाम्ना)ना रोगथी गलि गएला देहवाली, नरक
भूमिनी वेदनाने अनुभवती, भूख तरशथी पीमा पामती अने रौद्र ध्या-
नमां व्यास थएली ते नागश्री मृत्यु पामीने ठठी नरकने विषे गइ.
त्यांथी मांठलाना जवमां आवीने पाठी सातमी नरके गइ. त्यांथी फरी
मांठलाना जवने पामी अने फरीने पण सातमी नरकमां गइ. ए प्रकारे
दुष्ट आत्मावाली ते नागश्री सर्व नरकने विषे ववेवार जमी अने पठी
पृथ्वीकायादि योनिमां उत्पन्न थइ. पठी पर्वतनी नदीना पथ्यरना न्या-
यथी ते नागश्रीनो जीव संसार समुद्रमां जटकी कर्मना लघुपणथी
चंपा नगरीमां सागरदत्त शेठनी स्त्री सुज्जाना उदरथी सुकुमारीका ना-
मनी पुत्रीपणे उत्पन्न थयो. तेज नगरमां जिनदत्त नामनो बीजो शेठ
रहेतो हतो. तेने ज्जाना नामनी स्त्री हती. तेजने कलाज्ञाननो पार पा-
मेलो सागर नामनो पुत्र हतो.

एक दिवसे जिनदत्त शेठ सागरदत्तना घरमां रहेली सुकुमारीकाने
जोइने “आ म्हारो पुत्रने योग्य ठे.” एम विचार करवा लाग्यो. पठी तेणे
पोताना बंधुवर्गने साथे लइ गौरव पणथी सागरदत्त शेठना घरे जइ
पोताना पुत्रने माटे सुकुमारीकानी मागणी करी एटले सागरदत्ते उत्तर
थाप्यो के, “ तेम बहु साहं कळुं. कारण म्हारो तेने परणाववी ठे. पण
ते पुत्री मने प्राण थकी पण वधारे वहाली ठे, जेथी हुं क्षणमात्र तेनाथी
जुदो रही शकतो नथी. जो तमारो सागर पुत्र म्हारो घर जमाइ थइने
रहे तो हुं तेने म्हारी पुत्री परणावुं.” पठी जिनदत्त शेठ “ हुं
पुत्रनी साथे विचार करी जाउं.” एम कही घरे थाव्यो अने सागर
पुत्रने सर्व वात कही. सागर पण बोल्याविनाज उक्तो रह्यो. “ जे कांइ
उत्तर न थापं तेने कहेली वात मान्य ठे.” एम धारीने जिनदत्त शेठे
सागरदत्त शेठ पासो थावीने कळुं के, “ म्हारो पुत्र तमारो घर जमाइ
थइने रदेशे.” पठी तेजने म्हाटी समृद्धिथी विवाह महोत्सव थयो. ह-
स्तमंसाप वधते सागरदत्त शेठे सागरने घणुं ड्रव्य थाप्युं. पठी सुवा

सिनी स्त्रीजण योग्यरीते शणगारेला घरने विषे तेज वझे जणा (सागर-कुमार तथा सुकुमारिका) सूवामाटे गया. संजोगनी सर्व सामग्री ठतां पण पूर्वकर्मना संस्कारथी सागरने ते सुकुमारीकाना अंगनो स्पर्श अंगारा सरखो लाग्यो. जयंकर उनालानी ऋतुमां वलता एवा अग्निमां होय नहिं. शुं ? एम सागरने एक ऋणमात्र पण वर्षना सरखु लाग्युं.

पठी निद्राने वश थयेली सुकुमारिकाने त्याग करी सागर पोताना घरे नाशी गयो; तेथी पति रहित ते सुकुमारिका हारलेखानी पेठे शय्यामांज सूइ रही. पतिए निद्रामां त्यजी दीधेदी सुकुमारीका जागीने आमतेम वारंवार जोवा लागी; पण पतिने दीठो नहीं एटले यूथथी चूली पडेदी मृगलीनी पेठे रोवा लागी. ते सांजलीने दासीए त्यां आवी अने जोयुं तो पतिए त्यजी दीधेदी एवी सुकुमारीकाने दीठी, तेथी ते दासीए सुज्जाने वात करी अने सुज्जाए पति (सागरदत्त शेठ) ने वात करी. सागरदत्ते पण ते वात जिनदत्त शेठने कही; तेथी ते निंदासहित पुत्रनो तिरस्कार करवा लाग्यो अने कहेवा लाग्यो के, “ हे धैर्यना समुद्र ! सागर ! कुलीन एवा तें आ सारुं कखुं नथी, कारण के स्वजनो अपमान आपवा लायक होता नथी. कुलीन माणस, सुगुणने अथवा निर्गुणने जेने अंगीकार करे ठे तेने त्यजी देता नथी. जो के शंकरे अंगीकार करेलो चंद्र कलंकवालो अने वांको ठे, तो पण तेमणे तेने त्याग कख्यो नथी; माटे हे वत्सल ! त्यां जइ अने सुकुमारिकानो आदर करी आपणां दोष रहित कुलमां स्वजनोनी अवज्ञाथी उत्पन्न थएला नविन दोषने नाश कर. ” पितानां आवां वचन सांजली सागर कुमारे स्पष्ट कखुं. “ हुं खुशीथी अग्निमां प्रवेश करीश, पण तेना घरे नहीं जाउं. ” ए वात सांजली सागरदत्त शेठ रोता ठता पुत्री पासे अवीने रहेवा लाग्यो. “ हे वत्से ! सागर त्हारे विषे एटलो वधो शा कारण माटे विरक्त थयो ठे के, जे तने अंगारानी गाडीनी पेठे स्वप्नमां पण इच्छतो नथी ? खेर, हुं म्हारी पुत्रीने माटे वीजो वर शोधिश; कारण के, ” गामडाना अजाण लोकोए दूषित करेलु रत्न कांइ अमूअ थतुं नथी.

एक दिवस गोखमां वेठेला सागरदत्त शेठे हाथमां खप्पर धारण करी रहेला, जमती मांखीजना समूहथी व्याप्त, खराब चौवन अवस्था-

वाला अने फक्त केड उपर एक वस्त्रवाला कोइ एक जिखारीने जाणे मूर्तिमान दारिद्र्यपणुंज होय नहिं शुं ? एम दीगो. पठी तेने पोताने घरे वोलावी, स्नान करावी, चंदन चौपडी अने उत्तम वस्त्र धारण करावीने शेठे कळुं के, “ लक्ष्मीना सरखी आ म्हारी सुकुमारीका पुत्रीने विलास करावतो ठतो सुखेशी अहिंज रहे. ” शेठनां एवां वचन सांजली हर्ष पामेलो ते जिखारी जाणे पोते देवतानुं सुख पाम्यो होय नहिं ? एम मानतो ठतो शेठना घर जमाइनी पेठे त्यां रह्यो. रात्रीए शृंगार धारण करेली सुकुमारीका सहित शयन गृहमां गएला ते जिखारीने तेना अंगनो स्पर्श अग्निना सरखो लाग्यो; तेशी ते “ आ राक्षसी ठे. ” एम मानी तुरत उठी पोतानुं पात्र लहीने नाशी गयो. पठी सुकुमारीका रोवा लागी. ते सांजलीने शेठे धीरज आपता ठतां पुत्रीने कळुं के, “ आ त्हारा पूर्वकर्मनुं फल उत्पन्न थयुं ठे. जो के सूर्य आकाशमां जमे ठे; गुणवंत जटकीने खावानुं मेलवे ठे अने मूर्ख संपत्तिने जोगवे ठे ए सर्व पूर्वना कर्मनुंज फल ठे; माटे हवे मिथ्या शोक न करतां पोताना कर्मनो नाश करवाने अर्थे चल कर अने दीन मनुष्योने दान आपती ठती शांत थइने म्हारा घरने विपे रहे. ” पठी समाधिये करीने निश्चल इंद्रियोवाली अने पोताना कर्मना मर्मने जाणती ते सुकुमारीका जिनेश्वर जगवाने कहेला धर्मनुं आचरण करती ठती पिता सागरदत्त शेठना घरने विपे रही.

एक दिवस शेठना घरने विपे केटलीक साध्वीउं गोचरीने अर्थे आवी. तेउने सुकुमारीकाए जक्तिथी शुद्ध ज्ञात पाणी वहोराव्युं अने पठी निर्धन माणस जेम मणि ग्रहण करे तेम विरक्त आत्मावाली ते सुकुमारीकाए साध्वीउं पासे कर्मरूप बेलने ठेदन करनाहं चारित्र ग्रहण कळुं. वली कर्मने मूलमांथी उखेडी नाखवाने माटे उद्यमवंत थयेली तेणे म्होटुं तप करवानो आरंज कस्यो.

एक दिवसे सर्वथी उग्र एवुं तप करवानी इष्टाथी स्वस्थ चित्तवाली सुकुमारीकाए वंदना करीने प्रवर्तनी (गुरुणी) ने पूव्युं के, “ हुं म्हारा पूर्वना दुष्ट कर्मनो नाश करवा माटे उद्यानमां एकांते रहीने तथा सूर्यसामी दृष्टि गखीने तप करवानी इष्टा कहं हुं. ” प्रवर्तनीए उत्तर

आप्यो के, “उपाश्रयथी बहार मार्गमां तप करवुं ए आपणो धर्म नथी. सा-
धुर्जने पण तेवुं तप कोइ वखते करवुं कटपे ठे, पण साध्वीजने कटपतुं
नथी. ” पठी सुकुमारीका प्रवर्तनीनां वचननो अनादर करीने नगरनी
पासेना बगीचामां जइ जेटलामां सूर्यसामी दृष्टि राखीने तप करवानो
आरंज करे ठे तेटलामां तेणे एक पुरुषना खोलामां जेना पग ठे, बीजो पुरुष
जेनो आधार थयो ठे, त्रीजो पुरुष जेने पवन नाखे ठे, चोथो पुरुष
जेना उर्शींगारूप थयो ठे अने पांचमो पुरुष जेना मस्तक उपर ठत्र धा-
रण करी रह्यो ठे एवी देवदत्ता नामनी गणिकाने त्यां आवेदी दीठी.
ते गणिकाना श्रेष्ठ चाग्यना उत्तमपणानो वैजव जोइने जेनी जोग इछा
पूर्ण थइ नथी एवी सुकुमारीकाए एवुं नीआणुं बांध्युं के “ में आचरण
करेला आ तपनुं जे कांइ फल ठे तेना प्रजावथी हुं आवता जवने विषे
देवदत्ता गणिकानी पेठे पांच पतिवादी थाउं. ” सुकुमारीका आ प्रमाणे
नीयाणुं करवा पूर्वक तप करती हती अने प्रवर्तनी तेने तेम करतां रोकती
हती; तेथी ते सुकुमारीका आ प्रमाणे विचार करवा लागी के—“ प्रथम
आ प्रवर्तनी स्वजननी पेठे मने मान आपती अने हवणां विना कारणे
वैरिणीनी पेठे म्हारो तिरस्कार करे ठे. ” एम चिंतवीने पोतानी मरजी
प्रमाणे चालवार्थी जैनमार्गनुं मखिनपणुं एकतुं करती ते सुकुमारीका
जूदा उपाश्रयने विषे एकदी रहीने व्रतनुं पालन करवा लागी. त्यांआठ
माससूधी विधिप्रमाणे संलेखना करी अने पठी मृत्यु पामीने ते सौ-
धर्म देवलोकने विषे नवपत्योपम आयुष्यवादी देवी थइ. त्यांथी चवीने
ते सुकुमारीकानो जीव, कांपीत्य देशना डुपद राजानी मेनका नामनी
देवांगनाथी पण अधिक रूपवादी दौपदी नामनी पुत्रीपणे उत्पन्न थइ.
अनुक्रमे ते पुत्री यौवन अवस्थाने पामी एटले तेणे पितानी आगळ उ-
त्तम वरनी इछाथी राधावेध करनारने वरवानुं पण लीधुं. डुपद राजाए
पण स्वयंवर मंरुप आरंजी तेमां दूतोने मोकदी अनेक राजाजने वो-
लाव्या. ते वखते पांच पांरुवो (युद्धिष्टिर, जीम, अर्जुन, नकुल सहदेव)
पण स्वयंवर मंरुपरूप मानसरोवरने विषे हंसोनी पेठे आव्या. पठी
अर्जुने राधावेध करवार्थी तेने वरवाने तैयार थएली डौपदीए लज्जाथी
पोतानी दासीना हाथे अर्जुनना कंठने विषे वरमाला आरोपण करी.

दिव्य प्रजावती (पूर्वे वांधेला नीश्राणाना उदयती) वरमाला एक ठता पण पांचे पांडवोना कंठने विषे जूदी जूदी आरोपण करेली देखाइ. ते वखते “ पुण्यवाली आ राजकन्या सारुं वरी! सारुं वरी!! ” एम आकाशवाणी थइ. “ हुं आ एक कन्या पांचे जणाने शी रीते आपीश, अथवा जो आपीश तो सर्वेना हास्यपणाने पामीश, वली वरमाला एक ठतां पांचेना कंठने विषे देखाय ठे तेमज आकाशवाणीए पण आ वातनो आदर कख्यो ठे तो हवे शुं थशे ? ” ए प्रकारनी चिंत्तारूप महा समुद्रमां वूढेलो अने योग्य कार्य करवामां मूढ वनी गएलो डुपद राजा जेटलामां क्षणमात्र विचार करवा लाग्यो तेटलामां आकाशमार्गथी चारण मुनिए आवी ड्रौपदीना पूर्वजवना नीश्राणानी वात डुपद राजाने कही तेना संदेहने निवृत्त कख्यो. पठी हर्षित चित्तवाला पांरु अने डुपद राजाए पांरुवोनो अने ड्रौपदीनो विवाहमहोत्सव कख्यो. ए प्रकारे मोक्ष लक्ष्मीना परिणामरूप तीव्र तपना नीश्राणथी डुपद राजानी पुत्री ड्रौपदी पांरु राजाना पांच पुत्रोनी प्रिया थइ; माटे विषयनी इठाने धिक्कार ठे.

इति ड्रौपदीनी कथा.

म्होटा एवाय पण परस्त्री गमन करनार पुरुषनुं हलकापणुं कहे ठे.

अमरनरामुरविसदसंपोरुपचरित्रोऽपि

पररमणीरसिकः

अमरनरअमुरविसरिसं-पोरिसचरिउवि पररमणिरसिउ ॥

त्रिपमदशां संप्राप्तः लंकाधिपतिःअपि रंकुव

विसमदसं संपत्तो, लंकाहिवईवि रंकुर्व ॥ ६६ ॥

शब्दार्थ— (अमर के०) देवता (नर के०) मनुष्य अने (असुर के०) जुवनपति, तेमना (विसरिस के०) सरखा (पोरिसचरिउवि के०) पुन्यार्थना चरित्रवालो एवाय पण अने (पररमणिरसिउ के०) परस्त्रीने विषे प्रीतिवालो (लंकाहिवईवि के०) लंकानो अधिपति (रावण) पण (रंकुव के०) रंकनी पेट (विसमदसं के०) विसमदशाने (संपत्तो के०) पाम्यो ठे. ॥ ६५ ॥

विशेषार्थ— वीर पुरुषो पण परस्त्रीलंपट थवाची विपम दशाने पा-

म्या ठे. जेम के, देवता, मनुष्य अने जुवनपतिना सरखा पराक्रमवालो अर्थात् त्रण जगत्ने जीतवाना पराक्रमवालो अने सीताना हरणथी वि-
निषणादिक बंधुवर्गे त्यजी दीधेलो लंकानो अधिपति रावण, राम अने
अने लक्ष्मणी साथे युद्ध करवाथी रणभूमिमां ज़ीखारीनी पेठे मरणपाम्यो.

आ रावणनुं विशेष चरित्र आगल महासती सीतानुं चरित्र कहेवाशे
ते उपरथी जाणी लेवुं.

शीलखंडन करवाथी दुर्गतनुं दुःख तो होय, परंतु आ जवमां प्र-
सरेलो दुष्ट अपवाद बंध थतो नथी, ते कहे ठे.

नूपुरपंमितादत्तकडुहिताप्रमुखानां अद्यापि जगति
नेउरपंमियदत्तय-डुहियापमुहाण अज्जवि जयंमि ॥

असतीत्वघोषघंटाटंकारः विरमति न तारः
असईत्तिघोसँघंटा-टंकारो विरमँइ नँ तारो ॥ ६६ ॥

शब्दार्थ- (जयंमि के०) जगत्ने विषे (नेउरपंमिय के०) नूपुरपं-
मिता अने (दत्तयडुहियापमुहाण के०) दत्तकडुहिता प्रमुख असती
स्त्रीज्जनो (तारो के०) घणो म्होटो एवो (असईत्तिघोस के०) असती-
पणारूप जे शब्द, ते रूप (घंटाटंकारो के०) घंटानो टंकार (अज्जवि
के०) आजसूधी पण (न विरमइ के०) विराम पामतो नथी. ॥ ६६ ॥

विशेषार्थ- साधारण घडियाल विगेरेना शब्दो थोडीवार पठी तुरत
बंध थाय ठे, परंतु अपवाद रूप घडियालोना शब्दो तो शंकडो वर्षे वी-
त्या ठता पण बंध नहिं पडता तेवाने तेवाज वाग्या करे ठे. जुज्जके, जे-
ने जगत्मां संकडो वर्षे वीती गयां ठे एवी नूपुरपंडिता अने दत्तकडु-
हिता (शृंगारमंजरी) विगेरेना असतीपणा रूप घडियालनो म्होटो
शब्द आजसूधी पण विराम पामतो नथी. ॥ ६६ ॥

नूपुरपंडितानी कथा.

जेनी लंची हवेदीजं उपर वेठेदी मुग्ध स्त्रीजं मुक्ताफलना लोज्जथी
नक्षत्रोने ग्रहण करवानी इठा करती हती एवुं राजगृह नामनुं नगर ठे. ते
नगरमां सुवर्णना कुंडल वनाववामां कलावान् एवो देवदत्त नामनो उ-
त्तम बुद्धिवालो सोनी रहेतो हतो. जेम राजहंसो मानसरोवरनो आ-

श्रय करे तेम जेना मनरूप मानसरोवरनो विवेक मार्ग रूप चांचो-
वाला राजहंसरूप गुणोए आश्रय कस्यो हतो एवो देवद्विन्न नामनो
पुत्र हतो, तेने रूप, सौजाग्य, शृंगार अने विकारोए आश्रय करेदी त-
था प्रतिबंध रहित दुर्गिला नामनी स्त्री हती.

एक दिवस कामदेवे करीने उन्मत्त एवी ते स्त्री कमलना सरखां ने-
त्रना विभ्रमे करीने युवान् पुरुषोना मनने मथन करती ठती नदीने विषे
न्हावा माटे गइ अने त्यां अलंकारोए करीने सूर्यशकी पण वमणी कां-
तिवाली ते स्त्रीए लक्ष्मी जेम समुद्रना कांठाने शोभावे तेम नदीना कां-
ठाने सुशोभित वनाव्यो. पठी कंचुकी त्याग करी अने केशपास बूटो
मूकीने नदीने तरवा माटे जाणे वे स्तनोरूप घडानेज धारण कख्या
होय नहिं शुं ? एवी ते स्त्रीए पोताना वे हाथ पहोला करीने चंचल
तरंगोवाली नदीमां प्रत्ये प्रवेश कस्यो. गतिए करीने जारे एवी ते दु-
र्गिला पोताना वे हाथरूप पांखोने चलावती अने तट तट प्रत्ये फरती
ठती राजहंसीनी पेठे तरवा लागी; तेथी सर्व अंगने विषे विंटलाइ गयेदी
शेवाळ जाणे तेनो केश पाश होय नहिं शुं ? एम शोभवा लागी. जीणा
अने चीना वस्त्रवाली तथा प्रत्यक्ष देखातुं ठे सर्व अंग जेनुं एवी ते
स्त्रीने जोइ कोइ दुःशील पुरुष क्षोत्रथी पृथ्वी उपर पडी गयो. पठी ते
पुरुषे आ दुर्गिला स्त्रीने कळुं के, “हे चपल नेत्रवाली ! तें सुखेथी स्ना-
न कळुं ? एम नदी तथा वृद्धो तने पूठे ठे. वली हुं पण त्हारा चरण-
कमलने प्रणाम करतो ठतो पण तेमज पूठुं तुं.” दुर्गिलाए कळुं. “म्हारुं
सुख स्नान पूठनाराळ मध्ये नदीनुं कळ्याण थारुं; वृद्धो आनंद पामो
अने त्हारुं मनइछित कार्य करीश.” एवां तेनां वचनथी जाणे कामदे-
वेज आज्ञा करी होय नहिं शुं ? एम गाढ आनंदरसथी पूर्ण थएलो ते
पुरुष मूर्छा पाम्या सरखो थइ गयो. पठी वृद्ध उपर ठे दृष्टि जेमनी एवा
अने फळ पाडवानी इछावाला केटलाक ठोकराळने फल पाडी आपीने
संतोष पमाडी ते पुरुषे पूठुं के, तमे अहिं केम आव्या ठो ?” ठोकरा-
ळण उत्तर आप्यो के, “आ देवदत्त सोनीना पुत्र देवद्विन्ननी प्रिया ठे.
अमे तेना घर पासे गहिण्ठीण अने तेने जोत्रा माटे अहिं आव्या ठीण.”
दुर्गिला पण दाणमात्र जलमां क्रीडा करीने पठी योगिनीनी पेठे ते पुरु-

षट् ध्यान करती पोताने घरे गइ. ते पुरुष पण तेना शृंगाररूप शृंगारानुं निरंतर मनमां ध्यान करतो ढतो क्यारे पण सुख पाम्यो नहीं. परस्पर रात्री दिवसनी पेठे आसक्त थएला अने वियोगथी पीडा पामता तेउं बन्ने जणाए चकला चकलीनी पेठे दुखेकरीने केटलोक काल निर्गमन कस्यो.

एक दिवसे ते नागरिके कुलनी देवतारूप कोइ कुलटा तापसिने विनंती पूर्वक दुर्गिला पासे मोकली. तापसी पण तेउंना परस्पर स्नेहने जाणी जिहाना मिषथी देवदत्त सोनीने घरे गइ. त्यां मायावी एवी ते तापसीए वासण मांजती एवी दुर्गिलाने एकांतमां कहुं के, “नदीमां स्नान करती एवी तने ज्यारथी ते युवान् पुरुषे दीठी ठे त्यारथीज त्हारा गुणमां आसक्त थएलो ते पुरुष बीजी स्त्रीउने नथी जाणतो.” एवां तेनां वचन सांजली ते पुरुष उपर आसक्त एवी चतुर दुर्गिलाए पोताना शरीरने ढांकतां तापसीने कहुं. “अरे कुशीले ! तुं कुलीन एवी मने दुषित करवाने योग्य ठे ? जेम वज्रमणिने विषे कोइ शस्त्र प्रवेश करी शकतुं नथी तेम त्हारुं दुष्कर वचन म्हारे विषे निष्फल थशे. एम कही दुर्गिलाए पोतानो मशवालो हाथ तापसीना वांसामां मास्यो, पठी दुर्गिलाना अजिप्रायने न जाणनारी एवी तापसीए ते युवान पुरुषने कहुं के, “तुं पोताने विषे ते कुलीन स्त्रीने अनुरागवाली न ढता पण अनुरागवाली जाणे ठे. अरे ! वली सत्यवचनवाली ते स्त्रीने हवणां असत्य वचनवाली करे ठे. कहुं ठे के— मणिउने वनावनारो घणो चतुर माणस पण पठरने विषे शुं करे ? अर्थात् कांइ न करी शके. वली कादवयुक्त हाथवाली ते दुर्गिलाए घरनी वहार नीकलती एवी मने अपराधी माणसनी पेठे लपडाक मारी ठे.” एम कहीने ते तापसीए पोतानो वांसो देखाड्यो एटले ते पुरुष तापसीना वांसामां पांच आंगला पडेला जोइ विचार करवा लाग्यो के, “ते चतुरस्त्रीए मने अंधारी पांचमनो वायदो आप्यो ठे. कहुं ठे के—धूर्त माणसोना गुप्त चरित्रने धूर्तज जाणी शके ठे. “हा तेणे मने मलवानुं कहुं ठे खरुं पण कये ठेकाणे ? ते कहुं नथी.” एम विचार करीने धूर्त एवा ते पुरुषे फरीथी तापसीने कहुं. “निश्चय ते मनोहर नेत्रवाली म्हारे विषे आसक्त ठे; पण कोइ कारणने लीधे तेणे त्हारा

उपर क्रोध कस्यो ठे; माटे म्हारुं कहेवुं मानीने फरीथी तुंतेनी पासे एक वार जा. कस्युं ठे के— माणसो अशक्य वस्तुजने पण उपायथी मेलवी शके ठे.” तापसीए कस्युं. “डुर्गिला सती ठे. कारणके, जे त्हारा नामने पण सहन करती नथी. माटे जेम लवणनी खाणमांथी माणिक्य मलवुं डुर्ध्वज ठे तेम त्हारे पण तेनीपासेथी इच्छित पदार्थ मेलववुं ए पण डुर्ध्वज ठे; तोपण माली पासथी रत्नमालानी पेठे जो म्हाराथी त्हारा मनोरथनी सिद्धि यती होय तो फरीथी हुं आ जाउं.” एम कहीने ते तापसीए फरीथी डुर्गिला पासे जइ हसिने कस्युं के, “हे सुत्रु ! त्हारे विषे आसक्त थएला अने विश्वास पामेला ते युवान् पुरुषनुं अपमान कर नहीं.” डुर्गिलाए पण “स्थान जाणवाने माटे तेने फरीथी मोकली ठे.” एम समजीने जाणे क्रोध पामेदी होय नहिं शुं ? एवी रीते ते तापसीने घर पठवाडेना अशोक वनना वारणा तरफथी काढी मूकी. दीन थइ गयुं ठे मुख जेनुं एवी तापसीए पण सर्व वात ते पुरुषने कही, तेथी ते पण मेलापना स्थानने जाणीने मनमां बहु हर्ष पामवा लाग्यो अने पठी तेणे पोतानो अजिप्राय तापसीने जणावीने कस्युं के, “म्हारा माटे तने बहु वेठवुं पड्युं ठे, पण आ वात त्हारे कोझे कहेवी नहीं.”

पठी ते पुरुष अंधारी पांचमने दिवसे रात्रीए अशोक वनमां गयो. तेने देखीने डुर्गिला पण त्यां आवी नेत्ररूप पडियाए करीने परस्पर प्रेमरूप अमृतनुं पान करता, वेगथी हृदयने दवाववापूर्वक आलिंगन करता अने जोगरूप अमृतमय घणा कालना दर्शनथी उत्पन्न थएला स्नेहनी वारता करता तेउ वने जणाने एक घडीनी पेठे वेपहोर त्यां विती गया. जाणे पोताना कर्म करीनेज थाकी गएला होय नहिं शुं ? एम क्रीडाथी थाकी गएला ते वने जणां परस्पर हाथना उशींगा मूकी त्यांज उंधी गयां. एत्रामां कायचित्ताथी अशोकवनमां गएला देवदत्त सोनीए पोताना पुत्रनी स्त्रीनी साथे सूतेला जारने दीठो; तेथी तेणे “आ जारठे.” एम निश्चय करवाने घरे जइने जोयुं तो पोताना पुत्रने शय्यामां सूतेसो दीठो. पठी ते विचार करवा लाग्यो के, “म्हारो पुत्र पोतानी स्त्रीनी असतीपणानी वात मानशे नहीं.” एम धारी ते देवदत्त पंधाने माटे सूतेदी डुर्गिलाना पगमांथी एक जांकर काढी लइने चाश्रौ

गयो. दुर्गिला पण लाघवपणाथी सासरे काढी लीधेला जांजरने जाणी जागी गइ. कहुं ठे के—“ कामिने जय पामेलानी पेठे निश्चल निद्रा होती नथी.” पठी दुर्गिलाए जारने उठाडीने कहुं के, “आपण वन्नेने म्हारा सासराए दीठा ठे; माटे तुं म्हारी साहाय्य करजे. जार पण ते वातने कबुल करी वस्त्र पहेरी पोताने घरे चाढ्यो गयो अने दुर्गिला पण घरमां जइ पतिनुं आलिंगन करीने सूइ गइ. थोडीवार पठी जाणे ताप लागवाथी होय नहिं शुं ? एम ते कामिनीए पतिने जगाडीने कहुं के, “ हे स्वामिन् ! अहिं ताप लागवाथी मने निद्रा आवती नथी; माटे पवनथी शीतल एवा अशोक वनमां चालो. ” देवदिन्न पण प्रियानां एवां वचन सांचलीने त्यांथी अशोकवनमां गयो अने त्यां पण ते तुरतज निद्राने वश थयो. कहुं ठे के—सरल आत्मावाला मनुष्योने पुण्य लक्ष्मीनी पेठे निद्रा सुलज होय ठे. दुर्गिला पतिना सर्व अंगनुं आलिंगन करीने सूती, पण तेने निद्रा आवी नहीं.—कहुं ठे के, “जेम दरिद्री माणसोने लक्ष्मी दुर्लज होय ठे तेम कामी मनुष्योने निद्रा पण दुर्लजज होय ठे.पठी धूर्त एवी दुर्गिलाए पतिने जगाडीने कहुं के, “अरे तमारा कुलमां आ केवो खराब रीवाज के, जे सासरो पोतानी वधू (पुत्रनी बहु)ना जांजरने काढी ले. नहिं ढांकेला शरीरवाली एवी मने धीक्कार ठे के, जे निलज्ज एवो सासरो म्हारा मावा पगमांथी जांजर काढी लइने चाढ्यो गयो.”

देवदिन्ने कहुं. “ हे जडे ! तपी जा नहीं. ऋणमात्र सूइ रहे. सवारे हुं पितानो तिरस्कार करीने जांजर पाहुं अपावीश. ” दुर्गिलाए कहुं. “ हे मूर्ख ! शुं तमे नथी जाणता के, ते सवारे कांइ वीजुं कहेशे ? अने ते एज के में वधू (पुत्रनी बहु)ने जारनी साथे सूतेली दीठी हती. तमारी आ आलसे करीने म्हारो प्राणांत थशे; माटे हे प्रिय ! हवणांज जइने ते वृद्ध पांसेथी जांजर लइ आवो. ” पतिए कहुं. “ हे प्रिये ! तुं शंसय पामीश नहीं, कारण के म्हारा मनमां कांइपण शंका नथी. वली हुं सवारे ते वृद्धने जे कहुं ते तुं सांचलजे. ” पठी “तमे पिताना मुखने जोशो नहीं. नहिंतो तमने वीजुं समजावशे. वली म्हारा जीवितने पण धिक्कार ठे. ” एम कहीने रोती तथा कलंकथी जय पामती प्रियाने देवदिन्न अनेक प्रकारे धीरज देवा लाग्यो अने पोते पिताने तीरस्कार पु-

वैक कहेशे, एम विश्वास पमारुवा माटे बहु सोगन खावा लाग्यो. कछुं ठे के—स्त्रीने स्वाधिन थएला पुरुषो शुं नथी करता ? पठी सवारे देव-दिने क्रोध करीने पिताने कछुं. “अरे ! तमे वधू (पुत्रनी बहु)ना जांजर काढवा रूप निर्लज्ज काम शुं कछुं ?” वृद्ध पिताए कछुं. “ दुःशील एवी वधू रात्रीए अशोकवनमां जारनी साथे सूती हती; तेनुं एंधाण राखवाने माटे में आ काम कछुं ठे. ” पुत्रे कछुं. “ एतो हुं सूतो हतो, बीजो कोइ नहोतो, तमने आवुं अयोग्य काम करतां लाज आवी नहीं ? जो वृद्धपणुं आवुं ने आवुं जालवी राखवुं होय तो म्हारा सूता ठतामां काठी लीधेवुं जांजर तेने पावुं आपी द्यो, कारणके ते निश्चय सती ठे. ” पिताए कछुं, “ ज्यारेहुं तेनुं जांजर लइने घरमां आव्यो त्यारे में तने घरमां सूतेलो दीगो हतो. ” दुर्गिलाए कछुं. हुं आ अयोग्य कलंकने सहन करीश नहीं. दैवीक कमें करीने हुं म्हारा आत्माने पवित्र करीश. कारणके, जातिवंत रत्न उपर पनेला पाणीना टीपानी पेठे अद्वय कलंक पण कुलीन माणसने दूषण पमाडे ठे. अहिं शोचन नामनो यद्द ठे; तेनी जांघ वच्चे थइने हुं नीकली जइश. जे माणस अपवित्र होय ठे ते तेनी जांघ वच्चे थइ नीकलवाने समर्थ थतो नथी. संकटप विकटपमां वृद्धी र-हेला ससरानी समद अने निःशंक एवा पतिनी समद कुटिल एवी ते स्त्रीए ए प्रमाणे प्रतिज्ञा लीधी. पठी स्नान करी श्वेत वस्त्र पहिरी अने हाथमां पुष्प धूप, दीप, बलिदान लइ सर्व लोकनी समद दुर्गिला यद्दनुं पूजन करवा गइ. मार्गमां प्रथम संकेत करी शखेलो पेलो जार वांढरानी पेठे तेना कंठे बलगी पड्यो. “ अहो ! आतो गांडो ठे. ” एम क-हीने लोके तेने काठी मूक्यो अने दुर्गिला पण फरीधी स्नान करी य-दाने पूजीने आप्रमाणे कहेवा लागी. “ हे यद्द ! अहिं आवतां रस्तामां म्हारा कंठने विपे बलगी पडेला आ गांडो, के जेने सर्वे माणसो जाणे ठे ते तथा बीजो म्हारो पति ए वे शिवाय जो कोइ अन्य पुरुषे म्हारो स्पर्श न कय्यो होय तो हे दयानिधे ! मने मद्दासतीने शुद्धि आपनारो चाजे. ” ए प्रकारनां वचन सांचलीने यद्द “ हवे शुं करवुं. ” एम विचार करे ठे एवामां ते धुनारी तेनी जांघ वच्चेची तुरत निकली गइ एटले ते-ज हाणे सर्वे माणसोए “आ शुरु ठे ! आ शुरु ठे !!” एवो शब्द कस्यो

अने राजपुरुषोए तेना कंठमां पुष्पनी माला आरोपण करी. पठी वां-
जिंत्रो वागते ठते खजनोथी विंटलायेली दुर्गिला हर्ष पामेला देवदिन्न
सहित पोताना घरे गइ. ज्यारथी दुर्गिलाए जांजर काढी लेवाथी पो-
ताने लागेला कलंकने उताखुं त्यारथी लोको तेने “ नूपुरपंडिता ” क-
हेवा लाग्या. वधूना आवा चरित्रे करीने विस्मय पाम्युं ठे मन जेतुं एवो
देवदत्त सोनी तेज चिंताने लीधे योगिनी पेठे निद्रा रहित थइ गयो.
पठी अपूर्व कार्यों करवामां तत्पर अने निद्रारहित एवा ते देवदत्तने
जाणीने राजाए तेने पोताना अंतःपुरनो रक्षक निम्यो.

हवे हाथीना महावतनी साथे लुब्ध थयेली कोइ एक राणी रात्रीने
विषे वारंवार उठी जागता एवा ते सोनीने जोइ पाठी वली जती हती.
पठी चतुर एवो देवदत्त सोनी पण तेना चरित्रने जाणवाने माटे घुर घुर
शब्द करतो ठतो कपट निद्राथी सूतो एटले ते राणी चोरनी पेठे उ-
ठीने आम तेम चारे तरफ जोती ठती हंमेश प्रमाणे एक उंचा गोख
उपर चकी. त्यां नींचे बांधेला राजाना पट्ट हस्तिए तेने सूढवडे उपाडीने
नींचे चूमि उपर मूकी. पठी मोडी आववाथी क्रोध पामेला महावते हा-
थीने बांधवानी लोढानी सांकले करीने दासीनी पेठे तेने मारी तेथी रा-
णीए कह्युं. “आजे अंतःपुरनुं रक्षण करवाने माटे राजाए कोइ नवा
माणसने मोकड्यो ठे, ते जागतो होवाथी हुं वेहेली आवी शकी नथी.
हमणां ते दुरात्मा कणमात्र सूइ रह्यो ठे, जेथी हुं तुरत आवेली हुं,
माटे हे स्वामिन् ! म्हारा उपर मिथ्या कोप न करो.” ए प्रकारे रा-
णीए तेने समजाव्यो एटले कामातुर एवो ते महावत पोतानी स्त्रीनी पेठे
राजानी राणीसाथे क्रीडा करवा लाग्यो. रात्री विती जवा आवी एटले
पट्टहस्तिए फरीथी गोखमां मूकेली ते राणी तरत पोताने स्थानके गइ.
ते जोइने निर्मल बुद्धिवालो देवदत्त सोनी विचार करवा लाग्यो के,
“अहो ! मेघनी गर्जना सरखुं स्त्रीजंतुं चरित्र कोण जाणी शके ? जो के
अंतःपुरनी वहार नहिं जनारी एवी राजानी स्त्रीजंतुं पण शीलव्रत जंग
थाय ठे तो पठी जे हमेशां पोताना घरकार्यमाटे मरजी प्रमाणे नग-
रमां फरती फरे ठे तेवी सामान्य स्त्रीजंतुं शीलव्रत जंग थाय तेमां तो
शुं आश्चर्य ? अर्थात् कांइ नहीं.” ए प्रकारे विचार करी तथा वधूना

डुराचारथी उत्पन्न थएला क्रोधने त्याग करी जेम कोइ मजुर माथे र-
हेलो जार निंचे मूके उंधी जाय तेम ते देवदत्त नीश्रव निद्राथी उंधी
गयो. सवार थइ पण ते जाग्यो नहीं एटले सेवकोए राजाने कळुं. ते
उपरथी राजाए तेउने कळुं के, “ ते कांइ कारणथी सूइ रह्यो हशे, माटे
ज्यारे जागे त्यारे तेने म्हारी पासे लावजो. ” एवी राजानी आझा सां-
जली सेवको चाळ्या गया. वृऊ सोनी पण आज घणे दहाडे वखत म-
लवार्थी एकी वखते सात दिवस सूधी सूइ रह्यो.

पठी आठमे दिवसे जाग्यो एटले सेवको तेने राजा पासे लइ गया. त्यां
राजाए तेने पूव्युं के, “ हे सोनी! तुं सात रात्री सूधी केम सूइ रह्यो ? जे का-
रण होय ते साचे साचुं कहे ? हुं तने अजय वचन आपुं तुं. ” ते उपरथी
देवदत्ते रात्रीनुं राणी, हाथी अने महावत्तनुं सर्व वृत्तांत कही संज-
लाव्युं एटले प्रसन्न थएला राजाए सत्कार करीने तेने रजा आपी.

हवे पोतानी डुराचारी राणीनी परीक्षा करवा माटे राजाए सुतार
पासे लाकडानो एक हाथी कराव्यो. पठी अंतःपुरनी सर्व स्त्रीउने बोला-
वीने कळुं के, “ आजे में एवुं खम जोयुं के, सर्व राणीउए म्हारी स-
मझ नम्र थइने आ लाकडाना हाथी उपर वेसवुं. ” ए उपरथी सर्व रा-
णीउए राजाना जोतां ठतां ते प्रमाणे कळुं; पण पेटी एक कुलटा रा-
णीए कळुं के, “ हुं तो आ हाथीथी जय पासुं तुं. ” राणीनां एवां वचन
सांजली क्रोध पामेला राजाए तेने कमलदंडनो प्रहार कस्यो, तेथी ते
मृठा पाम्यानी पेटे ढांग करी पृथ्वी उपर पडी गइ. ते उपरथी राजाए
निश्चय कस्यो के, वृऊ सोनीए कहेली तेज आ डुराचारीणी ठे. ” पठी
तेना वांसामां सांकलना चिन्हो जोइने राजाए हास्यपूर्वक कळुं के, “ तुं
मदोन्मत्त हाथीनी साथे क्रीडा करे ठे अने आ लाकडाना हाथथी जय
पासे ठे ? वली सांकलना मारथी खुशी थाय ठे अने कमलदंडना प्रहारथी
मृठा पामे ठे ? ” एम कहीने क्रोध पामेला राजाए वैजार पर्यंत उपर जइ
त्यां राणी, महावत्त अने हाथीने बोलावीने कळुं के “ तमे आ पर्यतना
शिखर उपर चढीने गंपापात करो के, जेथी करीने म्हारा त्रिवर्ग (धर्म
अर्थ, काम) सफल थाय. ” राजानी एवी आझा सांजली महावत्त ह-
स्तिने वैजार पर्यतना उंचा शिखर उपर लइ गयो. त्यां तेने एक पग उंचो

रखावी त्रण पगे उन्नो राख्यो. ते जोइने लोको हाहाकार शब्द करी राजाने कहेवा लाग्या के, “हे स्वामिन्! आ आझाकारी गजराजने मारी नाखवो योग्य नथी.” लोकोनां एवां वचननो अनादर करीने राजाए क्रोधथी कळुं के, “अरे तेने पाडीज नाखो.” ते उपरथी महावते हस्तिने बे पगे उन्नो राख्यो एटले लोको “हे देव! हाथीनो वध करशो नहीं” एम कहेवा लाग्या; तोपण राजाए तेनो तेज आदेश कस्यो, जेशी महावते हाथीने एक पगे उन्नो राख्यो. पठी कारणविना रत्नरूप हाथीनो वध न जोइ शकवाथी सर्व लोको उंचा हाथ करीने राजाने कहेवा लाग्या के, “हे देव! आ सर्व लक्षणवालो अने सारी रीते शिक्षण आपेलो हाथी दुर्लभ ठे, माटे अने मारी नाखवो ए योग्य नथी. वली तमे अपराधी-उने शिक्षा करवा समर्थ ठे, ए कारण माटे प्रसन्न थइने रत्नरूप हाथीनुं यत्नथी रक्षण करो.” लोकोनां एवां वचन सांजलीने राजाए तेउने कळुं. “तमे म्हारीवती ए महावतने कहो के, तुं हाथीनुं रक्षण करीने पाठो उतारी सकीश.” ते उपरथी लोकोए महावतने तेज प्रमाणे पूळ्युं एटले महावते उतर आप्यो के, “जो राजा अमने वन्नेने अन्नय वचन आपे तो हुं ए हाथीने कुशल पाठो उतारुं.” लोकोना कहेवाथी राजाए तेउने अन्नय वचन आप्युं एटले महावते हाथीने धीमे धीमे नीचे पृथ्वी उपर उतास्यो. पठी राजाए तेउ वन्नेने हाथीनी पीठ उपरथी उतारीने कळुं के, “तमे म्हारो देश त्यजी द्यो. ते उपरथी तेउ वन्ने जणा चाट्यां गयां. अनुक्रमे चालता चालता तेउ संध्या समये एक गाम पासे आवी पहोच्या अने त्यां एक शूना देवालयमां सूता. पठी अर्धरात्रीने समये कोइ एक चोर ते गाममां चोरीकरीने नाठो, पण पाठल आवता एवा रक्षक पुरुषोने जाणी ते तेज देवालयमां पेठो के, ज्यां राणी अने महावत सूता हता. रक्षको पण “चोर देवालयमां पेठो ठे.” एम जाणीने तथा “तेने सवारे निश्चय पकडशुं.” एम धारीने देवालयने घेरो घाट्यो.

हवे चोर पण महा अंधकारथी आंधलानी पेठे फरतो फरतो ज्यां राणी अने महावत सूता हता त्यां आव्यो अने गाढनिद्राने वश थएला महावतने अजाणतां अथडी पड्यो ठतां ते जाग्यो नहीं; पण राणी तो तेना हाथनो जरा स्पर्श थवाथी जागी गइ अने आसक्त पण थइ गइ;

तेथी तेणे धीमेथी पूव्युं के, “तुं कोण तुं ?” चोरे उत्तर आप्यो के, “हुं चोर तुं. हमणां रक्षको म्हारी पाठल आवे ठे; माटे प्राणनुं रक्षण करवानी झ्ठाथी अहिं पेठो तुं.” पठी अनुरागथी ते डुराचारिणीए कळुं के, “जो तुं म्हारुं इठित करे तो हुं तने निश्चय वचावुं.” चोरे कळुं. “हे जडे! तुं म्हारा प्राणनुं रक्षण करवार्थी म्हारो जीवितपर्यंत उपकार करनारी थड्श, जेथी मने सोनुं अने सुगंधि वने प्राप्त थवा जेवुं थयुं. परंतु हे शुजानने ! तुं कइ युक्तिथी म्हारुं रक्षण करीश ? ते मने कहीने शांत कर; कारणके, तुं मने जाग्यथीज प्राप्त थड्शुं.” राणीए कळुं. “सवारे आवेला रक्षकोने हुं कहीश के, “आ म्हारो पति ठे.” चोरे कळुं. “वहु सारुं.” पठी सवारे आयुध सहित रक्षको देवालयमां आव्या अने अकुटी चडावीने ते त्रणे जणाने पूव्युं के, “तमारामां चोर कोण ठे ?” ते वखते साक्षात् मूर्तिमान् डुराचारिणीए चोरनो हाथ पकडीने कळुं के, “आ म्हारो प्राणपति ठे.” वली तेणे एम पण कळुं के, “एमे वीजे गाम जता हता; पण रात्री थड् जवाथी अहिं देवालयमां रह्या ठीए.” एवां तेनां वचन सांजली रक्षको परस्पर विचार करवा लाग्या के, “लुंट करवारूप वृत्तिवाला चोरने घेर आवुं स्त्री रत्न होय नहीं. जेने साक्षात् लक्ष्मीना सरखी आवी उत्तम प्रिया ठे ते पुरुष चोर वृत्तिथी आजीवीका चलावे ए वात योग्य नथी; माटे आ त्रीजोज चोर ठे.” एम कहीने महावत उपर चोरीनो आरोप सूकी तेउए तेने तुरत शूक्तिए चडाव्यो. त्यां शूक्ति उपर तेने तृषा लागवार्थी ते रस्ते जता आवता जेने जेने देखे तेनी तेनी पाने पाणी मागवा लाग्यो; पण कोइए राजाना जयथी तेने पाणी पायुं नहीं. एवामां जिनदास नामनो आवक ते रस्ते थड्ने निकल्यो. तेने जोइ माडवते पाणीनी याचना करी. चोरने जोइने जिनदासे कळुं के, “जो तुं म्हारा कहेवा प्रमाणे करे तो हुं तने पाणी लावी आपुं अने ते एज के ज्यांसूधीमां हुं पाणी लावी आपुं त्यांसूधी त्हारे “नमो अरिहंताणं” ए शब्दना उचार करवो.” महावते पाणीनी झ्ठाथी ते वात कळुं करी जिनदासना कहेवा प्रमाणे उचार करवा लाग्यो अने जिनदास पण राजानी आद्या लड्ने पाणी लड् आव्यो. कळुं ठे के, दयावान् पुरुषो परोकारने माटे दुष्यथी यत्न करे ठे. पठी दूरथी पाणी आवतुं जोइ शांत

थएलो महावत 'नमो अरिहंताणं' ए शब्दनो उच्चार करतां करतां मृत्यु पाम्यो. ते धर्मनुं तत्व जाणतो न होतो, पण केवल नवकारना प्रज्ञावथी अने अंत समये अकामनिर्जराना योगथी व्यंतर देवता थयो.

हवे डुराचारिणी राणी पण त्यांथी चोरनी साथे आगळ चालवा लागी; एवामां रस्ते पाणीना पूरथी जयंकर एक नदी आवी. ते जोडने चोरे राणीने कळुं के, " हे प्रिये ! वस्त्र अने अलंकारो सहित तने एकी वखते सामे पार लइ जवाने हुं शक्तिमान नथी; माटे तुं त्हारां वस्त्र अने अलंकारो मने आप. ते हुं सामे तीरे मूकी आवीने पठी तने सुखेथी लइ जइश. हुं ज्यां सूधीमां आवुं त्यां सूधी तुं निर्जय थइने आ शरना समूहमां संताइ रहे. हे प्राणेश्वरी ! हुं तरतज आवीश अने म्हारा पीठ उपर बेसारी गरूडनी पेठे तने त्यां सामे तीरे पहोचाडीश." पठी म्होटा अपराधथी जाणे दैवेज दंड कस्यो होय नहिंशुं ? एम राणीए पोतानुं सर्व चोरने आपी पोते नश्र थइने शरना समूहमां बेठी. पठी चोर ढणमात्रमां सामे पार जइने विचार करवा लाग्यो के, " जेणे म्हारा उपरना स्नेहने लीधे पोताना पतिने पण मरावी नाख्यो ते स्त्री मने पण मरावी नाखे ए निःशंसय ठे. " एम विचार करीने ते चोर पातुं वाढीने जोतो जोतो जाणी पद्दीनी पेठे उडतो होय नहिंशुं ? एम नाशी जवा लाग्यो. कळुं ठे के—धूर्त माणस पोतानो स्वार्थ साध्या पठी वीजानी अपेक्षा करतो नथी.

पठी नश्र अने गात्रचय एवी राणी पोताने ठेत्तरीने नाशी जता एवा चोरने जोइ उंचा हाथ करी कहेवा लागी. " अरे ! नश्र एवी मने त्याग करीने तुं क्यां नाशी जाय ठे ? " चोरे उत्तर आप्यो. " हे डुराचारिणी ! शरना वनमां राक्षसीनी समान नश्र एवी तने एकलीने अने त्हारा कृत्यने जोइ हुं जय पामुं हुं. " एम कहीने ते चोर मृगनी पेठे क्यांइ नाशी गयो अने वझे वाजुथी ज्रष्ट थएली ते डुराचारिणी तो त्यांज रही.

हवे महावतनो जीव के जे देवपणाने पाम्यो हतो तेणे अवधि ज्ञानथी डुराचारिणी एवी राणीने आवी स्थितिमां जोइ; तेथी ते देवे पोताना पूर्वजन्मनी स्त्रीरूप तेने बोध देवाने माटे मोढामां मांसना कककावाळुं शियाळनुं रूप धारण कळुं. पठी नदीने कांठे ज्यां राणी हती त्यां आवीने

मुखमां रहेला मांसना ककडाने नीचेमूकी पाणीनी व्हार उंचुं मुख रा-
खीने रहेला एक मत्स्यने लेवा माटे दोळ्युं एटले ते मत्स्य पाणीमां
पेसी गयुं अने तेणे व्हार मूकेला मांसना ककडाने समली लइ गइ.

आ प्रकारना कौतुकने जोइ नदीने कांठे शरना वनमां वेठेली राणी
दुःखी ठता पण बोली के, “हे दुर्मति ! तें मांसने त्याग करी मत्स्यनी
इष्टा करी तो वनेथी त्रष्ट थयो तुं. माटे हे शियाल ! हवे शुं जुए ठे ? ”
शियाले कळुं. “ हे नम स्त्री ! पतिने त्याग करी जार पतिनी उपर आ-
सक्त थएली तुं पण ते वनेथी त्रष्ट थइ तुं, तो तुं शुं जुए ठे ? ” एवां
देवनां वचन सांजली जय पामती एवी ते स्त्रीने जोइ व्यंतर देवे पोतानुं
दिव्य स्वरूप धारण करीने कळुं. “ हे पापे ! तें मरावी नाख्यो हतो
तेज हुं महावत जैनधर्मना प्रसादे करीने देवपणाने पाम्यो तुं. तुं मने
मरावी नाखनारी तुं ठतां हुं तने कृपाथी कहुं तुं के, तुं पापने नाश क-
रनारा जैनधर्मनो स्वीकार कर. स्त्रीए ते वात कबुल करवाथी व्यंतर
देवे तेने साध्वी पासे लइ जइने दीक्षा लेवरावी. ए प्रकारे शीलव्रतरूप
रक्षथी त्रष्ट थएली नूपुरपंडिताना असतीपणथी उत्पन्न थएली दुष्ट
कीर्तिरूप वाजित्रनो शब्द आज सूधी सर्व दिशाउंने विपे संजलाय ठे.
इति नूपुरपंडिता कथा समाप्ता.

दत्तदुहिता (शृंगारमंजरी)नी कथा.

जेनी उंची हवेलीउंनां शिखरो देवताउंनी विश्रांतिने अर्थे यता हता
एवुं तथा लक्ष्मीना मंदिर सरखुं मनोहर जयपुर नामनुं नगर ठे. त्यां
जेना खजरूप कमलने विपे निरंतर लक्ष्मी वसती हती एत्रो महा परा-
क्रमी जयरथ नामनो धर्मवंत राजा राज्य करतो हतो. तेने महा बुद्धि-
वालो दत्त नामनो प्रधान हतो. तेने कामवृद्धनी मंजरीना सरखी शृं-
गारमंजरी नामनी पुत्री हती; जे पुत्री कामी पुरुषोना मनने पोताने
विपे लय पमाडती हती. बली प्राप्त थयुं ठे यौवन जेने एवी ते पुत्री
कामरूप केजरीसिंहना पगक्रमे करीने विश्वना मनने तमावनारा पुष्ट
स्तनरूप पर्येतांने धारण कग्वा लागी; परंतु ते पुत्री पूर्वजवना कर्मने
लीये गतिथी तथा चेष्टाथी असतीपणाना मार्गप्रत्ये चालवा लागी. कळुं

ठे के—असती स्त्री मार्गमां जती ठती त्रांसी दृष्टिथी परपुरुषोने जूए ठे, वली न बोलताने पण कठोर शब्दोथी बोलावे ठे.

एक दिवसे उपवनमां क्रीडा करवाने माटे जता एवा जयरथ राजाए गोखमां बेठेदी शृंगारमंजरीने दीठी. ते वखते परवश चित्तवाला अ-एला राजाने जाणीने त्रिद्व जेम गानने वश थइ रहेला मृगने मारे तेम कामदेवे पोताना पुष्यरूप बाणे करीने तेने विंध्यो एटले उपवननी क्रीडा जूली गएलो अने कामदेवने वश थएलो जयरथ राजा पोपट जेम पांजरामां पेसे तेम पाठो घरप्रत्ये आव्यो.

पठी जयरथ राजाए बीजा प्रधाननी मारफते दत्त प्रधान पासे शृंगारमंजरीनुं मागुं कखुं. कखुं ठे के—आत्मरसथी बोध पामेलो पुरुष शुं बीजानी इहा राखे ठे ? अर्थात् नथी राखतो. पठी दत्तप्रधाने पोतानी पुत्री राजानी साथे परणावी, तेथी हर्षित थएलो राजा जेम योगी निवृत्तनी साथे एकपणुं पामे तेम एकपणुं पाम्यो; पण शृंगारमंजरी तो पोताना स्वप्नावना चंचलपणाथी जाणे राजा वृद्ध होय नहिं शुं ? एम धूर्त पणाने लीधे फक्त उपरथी पोताना चित्तनुं आसक्त पणुं देखाडती हती. प्रियाने वश थएलो राजा पण क्यारेक उपवनमां, क्यारेक क्रीडा पर्वत उपर, क्यारेक सातमालना महेलमां तेनी साथे क्रीडा करतो हतो अने पोतानी मरजी प्रमाणे चालवानी इहावाली, नाना प्रकारना विदासमां आदरवाली तथा कामदेवे करीने आतुर मनवाली प्रियाने लक्ष्मीनी पेठे रमाडतो हतो.

पठी सात मालना महेलने विपे सर्व शोक्र्योथी जूदी राखेली शृंगारमंजरीना, चपलपणाथी उद्यमने, वाचाल पणाथी वाक्चातुरीने, निर्लेज्ज पणाथी प्रेमना स्थिरपणाने अने वातोथी कोमलपणाने प्रगट करतो ठतो ते जयरथ राजा प्रियाने आनंद पमाडतो हतो. शृंगारमंजरी पण पतिना वहालपणाथी स्नान, पान, अने नोजनादिक सर्व क्रिया त्यांज करती ठती देवनी पासे देवीनी पेठे पतिनी पासेज रहेती हती.

एक दिवस कामदेवना सरखो रूपवंत कोइ धनंजय नामनो वणिक-पुत्र ते सात मालना महेलनी नींचेना राजमार्गमां थइने जतो हतो. तेने जोइ कामदेवने वश थचेली शृंगारमंजरीए तेना कंठने विपे हस्त-

पाशनी पेटे उपरथी पुष्पमाला नाखी. पठी तेना जावने जाणनारा ते धनंजये गुप्तरीते पोताना घरथी उपवन सूधी अने उपवनथी राजमहेल सूधी पोताना माणसो पासे सुरंग खोदावी, जेथी कामे करीने आकुल थएली श्रृंगारमंजरी त्यां जवा आववानुं करती ठती इहित सुख जोगववा लागी.

एक दिवसे राजवाडीए जता एवा राजाए उपवनमां क्रीडा करती एवी पोताना प्रियाने दीठी; तेथी ते त्यांथीज पाठो वलीने उतावलो पोताने घेर गयो. चतुर एवी श्रृंगारमंजरी पण ते वात जाणी गइ; तेथी ते पण सुरंग मार्गे थइने राजाना पहेलां पोताना मंदिरमां आवी अने राजाना सामी दृष्टि राखीने गोखमां उची रही. राजापण जेवामां उतावळथी महेल उपर चड्यो तेवामां ते पोताना सामुं जोइने उची रहेली प्रफुल्लित मुखवाली प्रियाने जोइ हर्ष पास्यो.

इवे एक दिवसे रात्रीने वखते केटलाक गंधर्वो राजानी आगल गान करवा आव्या. राजा ताल, मान, लय, ग्राम, मूर्ठना अने स्वरोथी मनोहर तेमज वाजिंत्रोथी सुंदर एवुं तेउनुं गान सांजलवा लाग्यो. ते वखते श्रृंगारमंजरी पण गानने सांजलवा माटे राजाथी गुप्तरीते त्यां आवी इती अने ज्यारे गान बंध थयुं त्वारे पोताना घरप्रत्ये गइ तेम राजापण त्यां गयो तो तेणे मदथी वृणित नेत्रवाली शय्यामां एकली सूतेली तथा वगासां खाती एवी प्रियाने जोइने मनमां थयेली शंकाने निवृत्त करी.

कोइ वखते वसंत समयमां जयरथ राजा नगरवासी जनोसहित अंतःपुरने साथे लइ उपवनमां क्रीडा करवा गयो. त्यां पुष्पोना त्रोटवार्थी आकी गण्ळा ते दंपती (जयरथराजा अने श्रृंगारमंजरी राणी) रात्रीचे जेटळामां कोइएक वेलना मंडपमां निश्चल थइने सूना तेटळामां काखरूप सपें राणीने दंश कस्यो; तेथी ते तरत पोकार करती जागी उठी. पठी जेवामां राजाए मंत्रवादीउनेबोलाव्या तेटळामां राणी केरना वेगर्वा मूर्ता ग्वाइने पृथ्वी उपर पडी गइ. (अर्थात् मृत्यु पासी.) पठी मंत्रवादीउण आवीने जेर उतारवाने माटे घणा उपायां कस्या, पण खल पुढपने कसेडा उपाकारनी पेटे ते सवें नीप्फळ थया.

पठी प्रियाना प्रेमथी त्रिवृल्ल थगळो जयरथ राजा धीरपणुं त्याग

करी राज्यने जीर्णघास सरखुं मानतो ठतो विदाप करवा लाग्यो अने प्रधान विगेरे नगरना माणसोए वाख्या ठतां पण प्रियानी साथे चंदनना काष्ठथी बनावेली चितामां प्रवेश करवा तैयार थयो. एवामां नंदी-श्वरनी यात्रा करवा जतो एवो कोइ गंधर्व आकाशमार्गथी ते माणसोना समूहने जोइ अकस्मात् त्यां उतस्यो अने सर्पेडशेली प्रियाना प्रेमना व-शथी अग्निमां प्रवेश करवाने तैयार अएला राजाने जोइ दयावंत थयो. पठी अग्निमां प्रवेश करवा रूप सहसा कार्यथी राजाने निवृत्ति पमाडी ते गंधर्वेतेनी प्रियाने जल ठांटी जीवती करी; तेथी राजा आनंद पाम्यो; मनुष्यो गावा लाग्या; मृदंगो (वाजिंत्रो) वागवा लाग्या अने सर्व जगत् हर्षमय थयुं. पठी राजाए सर्व प्रकारना गुणोना आदरे करीने अकृ-त्रिम उपकार करनार गंधर्वनो सत्कार कस्यो एटले ते गंधर्व पोताना इच्छित स्थाने चाळ्यो गयो तथा राजा तेज स्थानने विषे रात्री रहींने बीजे दिवस सवारे पोताना स्थानके आव्यो. कस्युं ठे के— कामदेवथी जीवनारा पुरुषो मृत्यु पमाडनारा स्थानने सेवे ठे.

हवे धनंजय पूर्वना संकेत स्थान प्रत्ये गयो. कस्युं ठे के— मनुष्योनुं मन ज्यां चोळ्युं होय ते स्थान दूर होय तो पण दूर लागतुं नथी. शृंगार-मंजरी पण त्यां आवीने धनंजय प्रत्ये कहेवा लागी के, “ आपणने अहिं राजाना जयथी पुरतुं सुख जोगवी सकातुं नथी; माटे चालो पर-देश नासी जइए. धनंजये कस्युं. “ हे मुग्धे ! ए वात न कर. कारणके, जयंकर सर्पना साथे रहेला मणिने लेवा माटे कयो पुरुष लांवो हाथ करे ? आ राजा जीवतो ठतो तने मारी नाखशे अने खड्गरूप अग्निमां होमी देशे. शृंगारमंजरीए कस्युं. “ हुं एने मारी नाखुं. ” एम कहींने ज्यां राजा सूतो हतो त्यां आवी अने राजाने मारवानी इच्छाथी तेणे हाथमां तरवार लीधी. पठी जेटलामां म्यानमांथी तरवार खेंचीने राजा उपर घा करवा जाय ठे तेंटलामां धनंजये आवीने तेनी तरवार पकडी लीधी अने विचार करवा लाग्यो के, “ जेणे आ स्त्रीने पट्टराणीना पद उपर वेसारी ठे. वढी जेणे आ स्त्रीने सर्पेडंश थवाथी पोताना प्राणोने अर्पण कस्या हता तेज आ महा जाग्यवंत राजाने आ कुलटा स्त्री मारी नाखवाने तैयार थइ ठे तो पठी ते स्त्री मने मारी नाखे एमां कांइ आ-

श्रय नथी; माटे विपनी वेल सरखी आ अनर्थनी खाश्रूप स्त्रीनो हवे म्हारे खप नथी अने आटला काल सूधी विचास्या विना तेनो संग कस्यो; तेश्री म्हारा आत्माने पण धिक्कार ठे. जे तपस्वी पुरुषो सूका घासनी पेठे संसारनो त्याग करी धर्मरूप फलने विषे आदर करे ठे तेज पुरुषोने धन्य ठे. हा ! जेने माटे अनुत्तर देवलोकमां रहेनारा देवताउं पण तप करे ठे ते प्राप्त थएला मनुष्यपणाने मूढ पुरुषो फोगट हारी जाय ठे. " इत्यादि संसारथी वैराग्यने उपजावनारा वचनोने कहेता अने सर्वथी विरक्त बुद्धिवाला धनंजये तत्वना जाणपणाथी जैनी दीक्षा धारण करी अने राजा पण सवारेपोताने घेर जइ सुखेथी राज्य करवा लाग्यो.

एक दिवसे जयरथ राजा सजामां वेगो हतो एवामां घोडाने वेचनारो केटलाक सोदागरो आव्या. राजाए ते घोडाउंमां एक उत्तम लक्ष्मणवाला अने उंचा एवा घोडाने जोइ कुतुहलथी तेना उपर वेसवानो विचार कस्यो. " विद्वान् माणसे सवल, निर्वल एवा मनुष्य अथवा पशुनी परीक्षा कस्या विना तेनी साथे काम पाडवुं नहीं. " ए प्रकारे कहीने प्रधानोए वास्या ठतां राजा हाथे करीने केशवाली खेंचीने घोडा उपर वेगो. लगाम ढीली मूकी तो पण घोडो धीमे धीमे चाल्यो; पण ज्यारे कांइक खेंची त्यारे तो वायुवेगे चाल्यो. " आ जाय, आ जाय. " एम लोको कहेवा लाग्या एटलामां तो ते अदृश्य थइ गयो. राजा पण विचार करवा लाग्यो के, " आ घोडो मने बहु दूर वनमां लाव्यो ठे; परंतु जे थवानुं होय तेज थाय ठे. " एम विचार करीने तेणे लगाम ढीली मूकी एटले घोडो उचो रह्यो. पठी कुशिक्षित अश्वने जाणी राजा नीचे उतस्यो अने जुख तथा तरशथी आकुल व्याकुल थएलो ते वनमां जमवा लाग्यो. एवामां तेणे मोहरूप अंधकारने नाश करवामां सूर्य समान, तपथी सुर्वल शरीरवाला तथा काउसग्ग करीने रहेला मूर्तिमान् धर्मना सरखा मुनिने दीठा एटले अमृतना स्नानथी हर्षे पामेलानी पेठे आनंद पामेला राजाए मुनिने वंदना करी. मुनिए पण काउसग्ग पारीने धर्मज्ञाननी आजीप दीधी. पठी व्रत ग्रहण करवाने इच्छता एवा ते राजाने जाणीने मुनिए देशना थारी के. " हे राजन् ! नाररहित, क्रूर तथा जेमां निरंतर दुःख रहेलुं ठे एवा आ संसारमां जिनेश्वरे कहेला धर्म

विना बीजुं कोइ रक्षण करनार नथी. ” इत्यादि देशनाथी उत्पन्न थयो ठे वैराग्य जेने एवा जयरथ राजाए राज्यने तृण सरखुं मानी दीक्षारूप मनोरथने धारण कस्यो अने मुनिने पूब्युं के, “हे जगवन् ! जोगने योग्य तथा मनोहर वय बतां तमने व्रत ग्रहण करवामां वैराग्यनुं कारण शुं थयुं हतुं ?” मुनिए कछुं. “हे राजन् ! म्हारा वैराग्यनुं कारण तुंज बुं.” राजाए कछुं. “हुं आपने वैराग्यनुं कारण केम थयो ?” मुनिए कछुं. “हे जनाधिप ! जे वखते त्हारी राणीने सपैं दंश कस्यो हतो अने प्रेमना वशथी तुं तेनी पाठल बली मरवाने तैयार थयो हतो ते वखते आकाशमार्गेशी विद्याधरे आवीने तेने जीवती करी हती एटले अत्यंत हर्ष पामेलो तुं तेनी साथे तेज उपवनमां रात्री रह्यो. ते वखते कृतघनी पेठे राणी तने त्याग करीने म्हारी पासे आवी अने कहेवा लागी के, “ज्यां सूधी राजा जीवतो ठे त्यां सूधी आपणने पुरुं सुख मलवानुं नथी; माटे राजाने मारी नाखुं.” एम कहीने दुष्ट हृदयवादी ते राणी हाथमां तरवार लइ त्हारी पासे दोडी आवी अने तरवार हाथमां लइ जेटलामां उंधी गएला त्हारा उपर घा करवा जाय ठे तेटलामां वेगथी तेनी पाठल आवीने में तरवार खेंची लीधी. पढी हुं विचारकरवा लाग्यो के, “धिक्कार ठे आ राणीने, धिक्कार ठे मने अने धिक्कार ठे संसारनी विटंबनाने के, जे राणीपोताना उपर अत्यंत स्नेह राखनारा राजाने पण मारवा माटे तैयार थइ तो पढी मने मारवाने माटे तैयार थाय एमां तो शुं आश्चर्य ?” हे भूपाल ! एम विचार करीने उद्वेग पाम्यो ठे आत्मा जेनो एवो हुं विषना समूहनी पेठे तेनो त्याग करी तथा दीक्षा धारण करी आ तप करुं बुं.” मुनिनां एवां वचन सांजदी वैराग्यवंत थएदो राजा पोतानी पाठल आवेला सैन्यसहित ध्वजा पताकादिकथी सुशोजित करेला पोताना नगर प्रत्ये गयो. त्यां तेणे पुत्रने राज्य सोंपी दीक्षा धारणकरी.

हवे अनुक्रमे जाण्यो ठे वृत्तांत जेमणे एवा स्वजनोए तथा बीजाउंए काढी मूकेली अने तिरस्कार करेदी दत्तडुहिता (शृंगारमंजरी) अत्यंत दुःख पामी तथा अंते निकाचित कर्म बांधी हस्तिए खेंचेदी पारधीनी जालनी पेठे अधोगति (नरकगति) ने पामी. त्यांथी निकली ति-

यत्र जातिमां उत्पन्न थइ. ते जवमां पण अनेक प्रकारनां पापनुं आचरण करी शील खंडन करवाथी जयंकर जववाली ते श्रृंगारमंजरीनो जीव अनेक जव सूधी आ संसारमां जटकशे. ए प्रकारे समान जावना विपरीतपणाथी निरंतर दुष्ट कर्म करनारी तथा महा पापवाली दत्तदुहिता संसाररूप महा समुद्रने विषे घणा काल सूधी जटकशे.

इति दत्तदुहिता कथा समाप्ता.

हवे उपरनी कथाना उपदेशने निरूपण करता ठता कहे ठे.

एवं शीलाराधनविराधनानां च सुखदुःखानि
एवं^१ सीलाराहण-^२विराहणाणं च^३ सुखदुःखाइं॥

इति ज्ञात्वा ज्ञोन्नव्याः मा शिथिलाः जवत शीले

इयं जाणिय ज्ञोन्नवाँ, माँ शिथिलाँ^३ होहि सीलंमि ॥ ६७ ॥

शब्दार्थ— (एवं के०) ए प्रकारे (सीलाराहण के०) शीलनुं आराधन एटले शील पालनुं ते, अने (विराहणाणं के०) शीलनुं विराधन एटले शीलव्रतनुं खंडन करवुं ते, तेना फलरूप (सुखदुःखाइं के०) सुख दुःखने एटले शील पालवाथी थएला सुखने अने शील खंडन करवाथी थएला दुःखने (इयजाणिय के०) ए प्रकारे जाणीने (ज्ञोन्नवा के०) हे ज्ञव्य जनो ! तमे (सीलंमि के०) शीलव्रतने विषे (शिथिला के०) शिथिल-ढीला (मा होहि के०) न थाउं. अर्थात् शील व्रत सुखनुं कारण ठे एम जाणीने शील पालो. ॥ ६७ ॥

विशेषार्थ— पुर्वे कहेली गाथाउं उपरथी सिद्ध थाय ठे के, मनुष्योने शीलव्रत पालवाथी सुखनी अने खंडन करवाथी दुःखनी प्राप्ति थाय ठे. एम जाणीने हे ज्ञव्यजीवो ! आ लोक अने परलोकमां सुखनुं कारण नो शीलज ठे, एम जाणीने शील पालवामां ढीला न थाउं. अर्थात् शीलव्रत पालवामां नत्पर थाउं. ॥ ६७ ॥

इवे शीलव्रत धारण करनारा पुरुषोने स्त्रीनो संग वर्जवानुं कहेता
ठता कहेठे.

ब्रह्मव्रतधारिणां नारीसंगः अनर्थप्रस्तारी
बंजवयधारीणां, नारीसंगे अण्डपठारी ॥

मूषकानामिव मार्जारी, इति निषिद्धं च सूत्रेऽपि
मूसाणव मंजारी, इयं निषिद्धं च सुत्तेवि ॥ ६७ ॥

शब्दार्थ— (बंजवयधारीणां के०) ब्रह्मव्रत (शीलव्रत) धारण कर-
नाराउने (नारीसंगो के०) स्त्रीउनो संग (अण्डपठारी के०) अन-
र्थनो करनारो ठे. अर्थात् शीलव्रतनो नाश करनारो ठे. त्यां दृष्टांत कहे
ठे के—(मंजारी के०) बिलाडी (मूसाणव के०) उंदरने जेम अनर्थ करे
ठे तेम. (इय के०) ए कारण माटे (सुत्तेवि के०) दशवैकालिकादिक
सुत्रने विषे पण (निषिद्ध के०) निषेध कस्यो ठे. (च) समुच्चयने अर्थे
जाणवो. ॥ ६७ ॥

विशेषार्थ— जेम बिलाडी उंदरोना ऋयनुं कारण ठे तेम ब्रह्मचर्यव्रत
रूप शरीरना ऋयनुं कारण स्त्रीनो संग ठे. एज कारण माटे सिद्धांतने
विषे पण शीलव्रत धारण करनारउने स्त्रीउने संग निषेध कस्यो ठे. ॥६७॥

तेजवात कहेठे.

(अनुष्टुप्वृत्तम्.)

विज्रूषा स्त्रीसंसर्गः प्रणितः रसन्नोजनं
विज्रूसा इत्थिसंसर्गी, पणीयं रसन्नोयणं ॥

नरस्य आत्मगवेषकस्य विषं तालपुटं यथा
नरस्सऽत्तगवेसिस्स, विसं तालउडं जहा ॥ ६८ ॥

शब्दार्थ— (अत्तगवेसिस्स के०) तत्वना जाण एवा (नरस्स के०)
माणसने (विज्रूसा के०) उद्भट वस्त्रादंकारथी शरीरने शणगारवुं, (इ-
त्थिसंसर्गी के०) स्त्रीउनो समागम, (पणीयं के०) स्निग्ध आहार अने
(रसन्नोयणं के०) विगयने सेवन करवुं अर्थात् जेथी विकार उत्पन्न थाय
तेवा पदार्थने नोजन करवुं ए सर्व (विसं के०) विष ठे. (जहा के०) जेम

(तालउडं के०) तालपुट नामनुं विष जे ते प्राणिउनुं अहित करे ठे ॥६९॥

विशेषार्थ— जेम तालपुट नामनुं विष माणसोनुं अहित करनार ठे, तेम तत्वना जाण माणसने उझट वस्त्र अने घरेणां विगेरेथी शरीर श-
णगारवुं, स्त्रीउनो समागम करवो, स्निग्ध आहार जमवो अथवा विग-
यनुं चोजन करवुं ए सर्व अहित करनार (शीलव्रतने खंडन करनार) ठे.
अर्थात् तत्वज्ञानि माणसे उझट वेष, स्त्रीउनो संग, स्निग्ध आहार अने
विगयनुं चोजन ए सर्व तालपुट विषनी पेठे त्यजी देवुं. ॥ ६९ ॥

तेज वातने दृष्टांतथी दृढ करेठे.

यथा कुकुटपोतस्य नित्यं कुललात् जयं
जहा कुकुटपोअस्स, निच्चं कुललउ जयं ॥

एवं खलु ब्रह्मचारिणः स्त्रीविग्रहात् जयं
एवं खुं वंजयारिस्स, इठिविग्गहउ जयं ॥ १० ॥

शब्दार्थ— (जहा के०) जेम (कुकुडपोअस्स के०) कुकडाना वाल-
कने (निच्चं के०) निरंतर (कुललउ के०) विलाडार्थी (जयं के०) जय
ठे. (एवं के०) एज प्रमाणे (खु के०) निश्चे (वंजयारिस्स के०) ब्र-
ह्मचारिने (इठिविग्गहउ के०) स्त्रीना शरीरथी (जयं के०) जय ठे.

विशेषार्थ— जेम विलाको ठलथी कुकडाना वालकने पकडीने मारी-
नाखे ठे अने तेज कारणथी कुकडाना वालकने विलाकाथी हंमेशा जय
रहेठे तेम ब्रह्मचारि पुरुषोने हंमेशां स्त्रीउना शरीरथी जय रहेठे. अ-
र्थात् स्त्रीउना शरीरने जोवाथी ब्रह्मचारिने कामदेव प्रगट थाय ठे. ॥१०॥

विभ्रम करनाहं स्त्रीउनुं स्वरूप तां दूर रखुं; परंतु नीत उपरचितरेलुं
स्त्रीनुं रूप पण ब्रह्मचारिण न जोवुं, ते कहे ठे.

चित्तचित्ति न ध्यायेत् नारीं वा नमस्कृतां
चित्तचित्ति नै निप्राए, नारिं वा समलंकियं ॥

नागरभिय दृष्ट्या दृष्टिं प्रनिममाहरेत्
नैकरंपिव देहूणां, दिठिं पनिसमाहरे ॥ ११ ॥

शब्दार्थ—ब्रह्मचारिण, (चित्तचित्ति के०) नीत उपर चितरेली स्त्रीनी

मूर्ति (न निष्ठाए के०) न जोवी. (वा के०) अथवा (समलंकियं के०) सारी रीते सुशोभित थएली (नारिं के०) स्त्रीने पण न जोवी. कदापि अजाणथी स्त्रीनुं रूप जोवाइ जाय तो (नस्करंपिव के०) सूर्यनी पेठे एटले जेम आपणे सूर्यने जोइ ऊट दृष्टिने बीजी तरफ करीए ठीए, तेम (ददुणं के०) स्त्रीने जोइने (दिठिं के०) दृष्टिने (पफिसमाहरे के०) पाठी खेंची लेवी. ॥ ७१ ॥

विशेषार्थ— ब्रह्मव्रत धारण करनारा पुरुषे चींत उपर चितरेली स्त्रीनी मूर्तिने न जोवी तेमज वस्त्र तथा घरेणां विगेरेथी सुशोभित वनेली स्त्रीनेपण न जोवी. आ ठेकाणे कोइने एम शंका थाय के “स्त्रीनुं स्वरूप न जोवुं, एम तो क्यारे पण बनी शके नहीं. कारण के, चक्षुइंद्रियना चपलपणाथी मार्गादिकने विषे क्यारेक जोवाइ जवाय.” ए ठेकाणे समाधान आपे ठे के, जो कोइ वखते स्त्रीनुं स्वरूप जोवाइ जाय तो सूर्यनी पेठे एटले जेम आपणे सूर्यने जोइ दृष्टिने खेंची लइए ठीए, तेम स्त्रीना स्वरूपने जोइने तुरत दृष्टिने पाठी खेंची लेवी. ॥ ७१ ॥

हवे स्त्रीउना प्रसंगथी थता दोषने दूर राखवा माटे स्त्रीनुं नाम पण न लेवुं, ते वात कहे ठे.

हस्तपादपरिठिन्नां कर्णनासाविकटिपतां
हृत्पयपलिठिन्नं, कंननासविगप्पियं ॥

अपि वर्षशतां नारीं ब्रह्मचारी विवर्जयेत्
अवि वाससयं नारिं, बंजयारी विवज्जए ॥ ७२ ॥

शब्दार्थ— (बंजयारी के०) ब्रह्मव्रत धारण करनारा पुरुषे (हृत्पायपलिठिन्नं के०) हाथ पग कपाइ गएली (कंननासविगप्पियं के०) कान नाक ठेदाइ गएली अने (वाससयं अवि के०) सो वर्षनी एवीय पण (नारिं के०) स्त्रीने (विवज्जए के०) त्यजी देवी. ॥ ७२ ॥

विशेषार्थ— शुरु ब्रह्म व्रतधारी पुरुषे कपाइ गएला हाथपगवाली, ठेदाइ गएला नाककानवाली अने सो वर्षनी एटले बहु वृद्ध थएली एवी पण स्त्रीने त्याग करवी. अर्थात् रूप, वेष अने वर्षादिकथी न इठवा लायक एवी स्त्रीनुं पण नाम त्यजी देवुं. ॥ ७२ ॥

आ ठेकाणे कोइ एम शंका करे के, " तत्वना जाए शीलवंत पुरुषोने स्त्रीनुं स्वरूप न जीवा माटे आटलो वधो आग्रह शा माटे करवो जो-इए ? त्यां कहे ठे के-

(आर्या वृत्तम्.)

विषमा विषयपिपासा अनादिज्वजावनया जीवानां
विसमा विसयपिवासा, अणाइज्वजावणाइ जीवाणं ॥

अतिहर्जेयानि च इंद्रियाणि तथा चंचलं चित्तं
अइहुजेआणि यं इं-द्रियाणि तह चंचलं चित्तं ॥ ७३ ॥

स्तोकं असारं सत्त्वं मोहनवह्वयः महिलाः अपि
थोर्वमसारं सत्तं, मोहणवह्वीअ महिलिआठवि ॥

इति कथमपि चलितचित्तः स्थापयेत् एवं आत्मानं
इइ कहवि चलयचित्तो, ठावए एवमप्याणं ॥७४॥युग्मं॥

शब्दार्थ- (जीवाणं के०) जीवोने (अणाइज्वजावणाइ के०) अ-अनादि एवा अच्यासपणाए करीने (विसमा के०) हुस्तर एवी (वि-सयपिवासा के०) भोगनी तृष्णा ठे. (य के०) अने (अइहुजेआणि के०) अति हर्जय एवी (इंद्रियाणि के०) रसनादि इंद्रिउं ठे. (तह के०) तेमज (चंचलं के०) चपल एवुं (चित्तं के०) चित्त ठे. वली (थोवं के०) बहु थोहुं अने (असारं के०) सार रहित एटले द्वाणजंगुर एवुं (सत्तं के०) सत्व होय ठे. तेमज (महिलिआठवि के०) स्त्रीउं पण (मोह-णवह्वीअ के०) स्वजावथीज मोहने उत्पन्न करनारी लताउं ठे. (इइ के०) ए प्रकारे करीने (चलयचित्तो के०) चपल चित्तवालो प्राणी (कहवि के०) महाकष्ट करीने (एवं के०) पूर्वे कहेला स्त्रीसमागमने त्यजी दे-वाना जांगाए करीने (अप्याणं के०) पोताना आत्माने (ठावए के०) स्थापन करे. स्थिर करे. अर्थात् शीलव्रतनो जंग न करे. ॥ ७३-७४ ॥

विशेषार्थ-जीवोने अनादि कालना अच्यासथी हुस्तर (हुःखे क-रीने पण न तरी शकाय एवी) भोगनी इच्छा, अति हर्जय (हुःखे क-रीने न जीति शकाय) एवी रसनादि इंद्रिउं, चपल चित्त, थोहुं अने मारविनातुं थये अने मोहने उत्पन्न करवामां लता सरखी स्त्रीउं ठे.

आवा प्रकारना अनेक उपद्रवो रहेला ठे, तेथी करीने चपल चित्त-
वाला प्राणीए पूर्वे कहेला स्त्रीना संगने त्यजी देवारूप चांगाए करीने
पोताना आत्माने शीलव्रतमां स्थापन करवो. अर्थात् शीलव्रतनो जंग
न थाय तेम आचारण करवुं. ॥ ७३-७४ ॥

हवे पोते जीवनेज उपदेश करता ठता कहे ठे.

रे जीव समयकटिपतनिमेषसुखलालसः कथं मूढ
रे जीव समयकपिय-निमेषसुहलालसो कंहं मूढ ॥
शाश्वतसुखं असमतमं हारयसि शशिसोदरं च यशः
सासयसुहर्मसमतमं, हारसि र्सिसोयरं च जसं॥७५॥

शब्दार्थ—(रे मूढ जीव के०) *अरे मूर्ख जीव! (समयकपियनिमे-
ससुहलालसो के०) अवसरे फक्त कटपनाथी मानेला निमेषमात्र सुख-
नेविषे लालचु थएलो तुं, (असमतमं के०) जेनी समान वीजुं कोइ पण
सुख नथी एवा (सासयसुहं के०) फक्त शीलव्रत पालवाथी मेलवी शकाय एवा
अक्षयमोक्षसुखने (च के०) अने (सिसोयरं के०) चंद्रना सरखा उज्वल एवा
(जसं के०) यशने (कंहं के०) शा कारणमाटे (हारसि के०) हारी जाय ठे.

विशेषार्थ—अरे मूर्ख जीव! फक्त विषयसेवाने अवसरे कटपनाथी मा-
नेला क्षणमात्रना सुखनेविषे लालचु थइ रहेलो तुं, जेनी वरावर वीजुं
कोइपण सुख नथी एवा फक्त शीलव्रतथी मेलववा योग्य मोक्षसुखने
अने चंद्र समान उज्वल यशने शाकारणमाटे हारी जाय ठे? अर्थात्
तेवुं सुख तुं न हारी जा. ॥ ७५ ॥ कहुं ठे के—

दत्तस्तेन जगत्यकीर्तिपटहो गोत्रे मषीकूर्चकः,
चारित्रस्य जलांजलिर्गुणगुणारामस्य दावानलः ॥
संकेतः सकलापदां शिवपुरद्वारे कपाटो दृढः,
कामार्त्तस्त्यजति प्रबोधयति वा स्वस्त्रीं परस्त्रीं न यः ॥ १ ॥

* आ ठेकाणे 'हे जीव' एवुं संवोधन न आपतां 'रे जीव' एवुं अधम संवोधन आ-
पवातुं कारण ए ठे के, जीवने शीलव्रतादि उत्तम धर्म सहाय्यकारी ठे, ठतां ते तेवा धर्मेने
मूकीने वीजा क्षणमात्रना सुखमां लालचु थइ रहेलो ठे, माटे तेवुं संवोधन आप्युं ठे.

१ आंखने वंध करीने उघाडवी तेने निमेष कहेवाय ठे.

अर्थ— कामथी पीडाएलो जे माणस पोतानी स्त्रीने बोलावतो नथी अने परस्त्रीने तजतो नथी, तेणे जगतने विषे अपकीर्तिरूप ढोल वगडाव्यो ठे, पोताना कुलने मशी (मेश) नो कूचो दीधो ठे, संयमने जलांजलि आपी ठे, गुणरूप उद्यानने वीषे दावानल सलगाव्यो ठे, सर्व आपत्तिने पोतानी पासे आववानो संकेत कस्यो ठे अने मोक्षरूप नगरीना द्वारने विषे कमाड मजबूत बंध कस्यां ठे.

हवे कामने विषे आसक्त थएलानां दूषणो कहे ठे.

कलिमलअरतिअनुसुखाव्याधिदाहादि विविधासुखानि

कलिमलअरइअनुस्का-वाहीदाहाइ विविहअसुहाइ ॥

मरणमपि खलु विरहादिषु संपद्यते कामतप्तानां

मरणंपि ह्ये विरहाइसु, संपङ्कइ कामतवियाणं ॥ ७६ ॥

शब्दार्थ— (कामतवियाणं के०) कामथी तप्त थएला पुरुषोने (कलिमल के०) लंपटपणाथी विषयनी अप्राप्तिमां चित्तनो क्षोत्र, (अरइ के०) अतिशय चित्तमां उद्वेग, (अनुस्का के०) ते ते प्रकारनी चिंताथी अंतरना व्याकुलपणाने दीधे अरूचि, (वाही के०) ताव विगेरेनी उत्पत्ति अने (दाह के०) ताप (आदि शब्दथी मूर्छा विगेरे ग्रहण करवा.) एवा (विविह असुहाइ के०) विविध प्रकारना दुःख अने (विरहाइसु के०) वियोगादिकने विषे (हु के०) निश्चय (मरणंपि के०) मरण पण (संपङ्कइ के०) प्राप्त आय ठे. ॥ ७६ ॥

विशेषार्थ—कामथी तप्त थएला पुरुषने चित्तनो क्षोत्र, उद्वेग, अरूचि, ताव, दाह अने मूर्छा विगेरे विविध प्रकारनां दुःख अने वियोगादि अवस्थामां मरण पण आय ठे. अर्थात् प्राणी कामदेवना व्याकुलपणाथी मरणांन अवस्थाने पण अनुभवे ठे. ॥ ७६ ॥

हवे विषयवंत प्राणीने बहु दुःख प्राप्त आयठे, तेज फरीथी कहे ठे.

विषयिणां दुःखदहाति विषयविरक्तानां अतमगमनाख्यं
विमर्शेण दुःस्कलस्का, विमयविरक्ताण मसमसममुस्कं ॥

यदि निपुत्रं पश्चित्तयनि तन् ममापि अनुभवः एषः

जइ निउणं परिचिंतमि, तां भप्वि अणुजवो पैसा ॥ ७७ ॥

शब्दार्थ— (विसर्गण के०) विषयवंत प्राणीजने (दुःखा के०) लाखो दुःख प्राप्त थाय ठे अने (विसयविरत्ताणं के०) विषयथी विरक्त थएला प्राणीजने (असमसमसुखं के०) जेनी वरावर बीजुं कोइ पण सुख न थइ शके एवुं मोक्षनुं सुख प्राप्त थाय ठे. हे नव्य जीव ! (जइ के०) जो तुं (निजणं के०) निपुणपणाए करीने (परिचिंतसि के०) विचार करे ठे, (ता के०) तो (मध्वि के०) मने पण अने पोताने पण (एसो के०) ए पूर्वे कहेलो सर्व (अणुजवो के०) अनुजव थशे. ॥ ७७ ॥

विषेशार्थ— कामदेवथी आकुल व्याकुल थएला प्राणीजने लाखो दुःख अने कामदेवथी विरक्त थएलाने उपमा रहित एवुं मोक्षसुख प्राप्त थाय ठे. हे नव्य जीव ! जो तुं प्रविणपणाथी विचार करीश तो पोताने पण एज अनुजव थशे. कह्युं ठे के—

तीरात्तीरमुपैति रौति करुणं चिंतां समादंब्यते,

किंचिच्छ्यायति निश्चलेन मनसा योगीव मुक्तेक्षणः ॥

खां ठायामवलोक्य कूजति पुनः कांतेति मुग्धः खगो,

धन्यास्ते जुवि ये निवृत्तमदना धिग्दुःखिताः कामिनः ॥ १ ॥

अर्थ—मूर्ख पक्षी नदीना एक कांठेथी बीजे कांठे जाय ठे, बीजाने दया उपजे तेम रोवे ठे, विचार करे ठे अने योगिनी पेठे दृष्टिने स्थिर राखी निश्चल मनथी कांइ ध्यान करे ठे. वली पोतानी ठायाने जोइने 'हे कांते!' एम शब्द करे ठे. माटे पृथ्वी उपर जेउं कामथी निवृत्ति पा-म्या ठे तेमनेज धन्य ठे अने दुखि एवा कामी पुरुषोने धिक्कार ठे. ॥७७॥

आ प्रमाणे विषयनी आशाने दूर करी ज्ञाननो उपदेश कहे ठे.

यासां च संगवसतः यशोधर्मकुलानि हारयसि मूढ
जासिं च संगवसतं, जसधम्मकुलाइं हारसे मूढ ॥

तासामपि किमपि चित्ते चिंतय नारीणां दुश्चरितं
तासिंपि किंपि चित्ते, चिंतसु नारीणां दुश्चरियं ॥ ७८ ॥

शब्दार्थ—(मूढ के०) हे मूर्ख प्राणी ! तुं (जासिं के०) जे (नारीण के०) स्त्रीजना (संगवसतं के०) संगना वश्यपणाथी (जसधम्मकुलाइं के०) यश, धर्म अने कुलने (हारसे के०) हारी जाय ठे. (तासिंपि के०) ते

स्त्रीर्जना पण (किंपि के०) कांश् पण (दुच्चरियं के०) दुराचरणने (चि-
त्ते के०) चित्तमां (चिंतय के०) चिंतवन कर. ॥ ७७ ॥

विशेषार्थ— हे मूर्ख प्राणी ! तुं जे स्त्रीर्जनो संग करवाथी यश, धर्म
अने कुल हारी जाय ठे, ते स्त्रीर्जना दुराचरणनो त्हाऱा पोताना चित्त-
मां विचार कर. कळुं ठे के— रक्त, दुष्ट, मूढ, बंधाएलो ए चार उपदे-
शना शत्रुं ठे, माटे मध्यस्थपणे रहेवुं. अर्थात् तेउं उपदेशने अयोग्य ठे.
तेथी मध्यस्थपणुं राखीने क्षणमात्र विचार कर. ॥ ७७ ॥

हवे स्त्रीर्जना दोषो कहे ठे.

चपलाः कुटिलाः वंचननिरताः दुष्टधृष्टाः
चवलाउं कुडिलाउं, वंचणनिरयाउं दुष्टधिष्ठाउं ॥

तथा नीचगामिन्यः याः तास्वपि कः मोहः
तह नीचगामिणीउं जाउं, तासिंपि को मोहो ॥ ७८ ॥

शब्दार्थ— (जाउं के०) जे स्त्रीर्ज (चवलाउं के०) चंचल स्वभाव-
वाली (कुडिलाउं के०) मायावी (वंचणनिरयाउं के०) परपुरुषना चि-
त्तने प्रसन्न करवामां निश्चयवाली (दुष्ट के०) वीजाने दुःखमां पाड-
वामां चतुर (धिष्ठाउं के०) निर्द्विज (तह के०) तेमज (नीचगामि-
णीउं के०) कुपात्र, दास, नट विगेरेने विपे प्रीतिवालीउं होय ठे; तो
(तासिंपि के०) तेवी स्त्रीर्जने विपे (को मोहो के०) मोह श्यो ? ॥७८॥

विशेषार्थ— जे स्त्रीर्ज चंचल स्वभाववाली, मायावी, परपुरुषनी चित्तने
प्रसन्न करवामां तत्तर, वीजाउंने दुःखमां पाडवामां चतुर अने लज्जा-
रहित वाली कुपात्र, दास, नट विगेरे हलकी जातना पुरुषोने विपे आ-
सक्त होय ठे. तेवी स्त्रीर्जने विपे मोह श्यो? कळुं ठे के—

उन्मार्गगामिनी सांडं, रसायनिचितांतरा ॥

स्त्री नदीवञ्जित्येव, कृले कृले इव क्षणात् ॥ १ ॥

अर्थ— जेम आवला मार्ग (नीचेमार्गें) जनारी अने गाढ जलरूप
गमना समूहथी जरपूर एवी नदी क्षणमात्रमां कांठे कांठे जेदाय ठे,
तेम आवला मार्गें (कुमार्गें) जनारी अने गाढ शृंगारादि जूदा जूदा
रसना समूहथी जरपूर मनवाली स्त्री क्षणमात्रमां नीच कूल कूलने विपे जे-

दाय ठे. माटे तेवी स्त्रीउने विषे शामाटे मोह करवो जोइए ? कहुं ठे के-

अनुरागो वृथा स्त्रीषु, स्त्रीषु गर्वो वृथेति वा ॥

प्रियोऽहं सर्वदाप्यस्या, ममेषा सर्वदा प्रिया ॥ २ ॥

अर्थ- “हुं तेने हंमेशा प्रिय हुं अने ते हंमेशा मने प्रिय ठे.” एवी स्त्रीउनेविषे प्रीति राखवी ते फोकट ठे. तेमज स्त्रीउने विषे गर्व करवो तेपण फोकट ठे. ॥ २ ॥ कारण स्त्रीउने निरंतर स्नेहविनानी जाणवी. वद्री पण कहुं ठे के-

एता हसन्ति च रुदन्ति च कार्यहेतोर्विश्वासयन्ति च परं न च विश्वसन्ति ॥
तस्मान्नरेण कुलशीलसमन्वितेन, नार्यः श्मशानघटिका इव वर्जनीयाः ॥३॥

अर्थ-ए स्त्रीउ पोताना स्वार्थ माटे हसे ठे अने रुवे ठे. बीजाने विश्वास करावे ठे अने पोते विश्वास करती नथी; माटे कुल अने शील करीने युक्त एवा पुरुषे श्मशानना घडानी पेठे स्त्रीउने त्यजी देवी. ॥३॥

हवे स्त्रीउनुं क्षणरागीपणुं कहे ठे.

गुणसागरमपि पुरुषं चंचलचित्ता वर्जयित्वा पापा

गुणसायरंपि पुरिसं, चंचलचित्ताउ वञ्जितं पावा ॥

रज्यते निरहरेऽपि खलु नीचत्वं अहो महेलायाः

वञ्चइ निरस्करेवि हुं, नीअत्तमहो महेलाए ॥७०॥

शब्दार्थ- (चंचलचित्ताउ के०) चपल चित्तवाली अने (पावा के०) डुरराचारिणी एवी स्त्री (गुणसायरंपि के०) गुणना समुद्र एवाय पण (पुरिसं के०) पुरुषने (वञ्जितं के०) त्यजी दइने (हु के०) निश्चय (निरस्करेवि के०) मूर्ख एवाय पण पुरुषने विषे (वञ्चइ के०) रागवाली थाय ठे, माटे (अहो के०) आश्चर्यकारी ठे (महेलाए के०) स्त्रीनुं (नीअत्तं के०) नीचपणुं. ॥ ७० ॥

विशेषार्थ- चपल चित्तवाली अने डुराचारिणी एवी स्त्री, गुणना समुद्र अर्थात् बहु गुणवाला पोताना पतिने त्याग करीने निश्चे मूर्ख एवाय पण परपुरुषने विषे प्रीति धरे ठे: माटे स्त्रीनुं नीचपणुं आश्चर्यकारी ठे.

एवी स्त्रीजने विपे विरक्त थएला पुरुषोने वारंवार उपदेश करता
ठता कहे ठे.

रूपोपहसितमकरध्वजमपि पृथ्वीश्वरमपि परिहृत्य
रूवोर्वहसियमयर-द्वयंपि पुह्वीसरंपि परिहरिउं
इतरनरेऽपि प्रसज्यते धिक् धिक् महिलानां अधमत्वं
इयरनरेवि पसंज्जइ, हीही महिलीणमहमत्तं ॥ ८१ ॥

शब्दार्थ— स्त्री (रूवोर्वहसिय के०) रूपे करीने हसी काढयो ठे
(मयरद्वयंपि के०) कामदेव जेणे एवाय पण (पुह्वीसरंपि के०) रा-
जाने पण (परिहरिउं के०) त्याग करीने (इयरनरेवि के०) वीजा
रूपरहित पुरुषने विपे पण (पसंज्जइ के०) आसक्त थाय ठे, माटे (म-
हिलाणं के०) स्त्रीजना (अहमत्तं के०) अधमपणाने (ही ही के०)
धिकार थाउं! धिक्कार थाउं !! ॥ ८१ ॥

विशेषार्थ— स्त्री कामदेवथी अधिक रूपवंत एवाय पण राजाने त्यजी
दइ वीजा रूपरहित पुरुष उपर आसक्त थाय ठे, माटे स्त्रीजना अधम-
पणाने धिक्कार थाउं! धिक्कार थाउं!! अर्थात् कामदेवथी व्याकुल थ-
चेली स्त्री रूप अने पात्र रहित एवा जे ते पुरुष उपर आसक्त थाय ठे.
कलुं ठे के—

जो वयस्य यदि स्वस्य, प्रशस्यमपि वांठसि ॥

कृपेरन्यत्र साकार्पीः, प्रमाणं नायकामुखं ॥ १ ॥

अर्थ— हे मित्र! जो तुं पोतानुं कुशल इच्छतो होय तो पृथ्वीरूप
स्त्री विना वीजी स्त्रीना मुखने प्रमाण करीश नहीं. ॥ १ ॥

द्वे स्त्रीनुं स्वरूप दुःखे करीने पण जाणी शकातुं नथी, ते कहेठे.

धीरा इव कातरा वा नारी मुग्धा इव बुद्धिमती वा

धीरा वै कायरा वा, नारी मुग्धा वै बुद्धिमता वा ॥

रत्ना इव विरचा वा मरुता कुटिला इव नो जानामि

रत्ना वै विरत्ता वा, सरला कुटिला वै नो जाणे ॥ ८२ ॥

शब्दार्थ— (नारी के०) स्त्री (धीरा के०) धीर सरस्वी ठे? (वा के०)
अथवा (कायरा के०) वीक्षण स्वभाववाला जेवी ठे? (मुक्ताव के०)

मूर्ख सरखी ठे ? (वा के०) अथवा (बुद्धिमंता के०) बुद्धिवंत सरखी ठे. (रत्ताव के०) आसक्त अएला सरखी ठे ? (वा के०) अथवा (विरत्ता के०) विरक्त सरखी ठे ? (सरला व के०) सरल सरखी ठे ? (कुडिला के०) खोटा आचरणवाली ठे ? ते हुं (नो जाणे के०) नथी जाणतो. ॥ ७२ ॥

विशेषार्थ— स्त्री धीरजवाली ठे के वीकण ठे ? मूर्ख ठे के बुद्धिवंत ठे ? म्हारा उपर प्रीतिवाली ठे के बीजा उपर प्रीतिवाली ठे ? सन्मार्गे चालनारी ठे के खोटा आचरणवाली ठे. ते हुं विशेष जाणी शकतो नथी. ॥ ७२ ॥ कह्युं ठे के—

प्राणप्रदा देहहरा नराणां, नीरुखजावाः प्रविशंति वन्हौ ॥

क्रूराः परं पल्लवपेशलांग्यो, मुग्धा विदग्धानपि वंचयंति ॥ १ ॥

अर्थ— प्राण आपनारी, पुरुषोना देहने हरण करनारी अने वीकण स्वभाववाली एवी स्त्रीउं पण अग्निने विषे प्रवेश करे ठे. वली क्रूर ठता नवा अंकुरना सरखा कोमल अंगवाली ते मुग्ध स्त्रीउं चतुर पुरुषोने पण ठेतरे ठे. ॥ ७२ ॥

बुद्धिवंत पुरुषो पण स्त्रीचरित्रने जाणी शकता नथी, ते कहे ठे.

निजमतिमहात्म्येन ये सकलं त्रिजुवनं परिकलंति

नियमश्माहप्येणं, जे सयलं तिहुंयणं परिकलंति ॥

नारीचरित्रविचारे तेऽपि खलु मूढाश्च मूकाश्च

नारीचरियवियारे तेवि हुं मूढव मूअव ॥ ७३ ॥

शब्दार्थ— (ये के०) जे बुद्धिमंत पुरुषो (नियमश्माहाप्येणं के०) पोतानी बुद्धिना माहात्म्ये करीने (सयलं के०) सर्व एवा (तिहुंयणं के०) त्रण जुवनने अर्थात् त्रण जगत्ना स्वरूपने (परिकलंति के०) जाणे ठे. (तेवि के०) ते बुद्धिमंत पुरुषो पण (नारीचरीयवियारे के०) स्त्रीना चरित्रनो विचार करवामां (हु के०) निश्चय (मूढव के०) मूढना सरखा अने (मूअव के०) मूंगाना सरखा ठे. ॥ ७३ ॥

विशेषार्थ— जे महाबुद्धिमंत पुरुषो, पोतानी बुद्धिना वलथी सर्व त्रण जगत्ना स्वरूपने जाणे ठे, ते बुद्धिमंत पुरुषो पण स्त्रीना चरित्रनो वि-

चार करवामां एटखे 'श्री स्त्री सुशीला ठे के दुःशीला ठे' एनो निर्णय करवामां मूढ सरखा ठे अने कांश्क जाणता होय तो कहेवाने अस-मर्थ होवाथी मूंगाना सरखा ठे. अर्थात् बुद्धिमंत पुरुषो पण स्त्रीना च-रित्रने जाणी शकता नथी अने कांश्क जाणे ठे तो प्रगट नहीं होवाथी कही शकता नथी. कह्युं ठे के—

चत्वारः सृजता पूर्व, मुपायास्तेन वेधसा ॥

नसृष्टः पंचमः कोऽपि, गृह्यंते येन योषितः ॥ १ ॥

अर्थ—विश्वने सृजनारा ते ब्रह्माण प्रथम चार उपाय सरजा ठे; परंतु कोइ पण पांचमो सरजो नथी के, जेथी स्त्रीजने पकडी शकाय. ॥ ०३ ॥

मनुष्यपणुं साधारण ठतां ए स्त्रीज एवी केम होय ठे ? त्यां कहेठे.

अन्यं रमते निरीक्षते अन्यं चिंतयति ज्ञापते अन्यं

अन्नं रमइ निरिस्कइ, अन्नं चिंतेइ नासए अन्नं ॥

अन्यस्य ददाति दोषं कपटकुटी कामिनी विकटा

अन्नस्स देइ दोसं, कवडकुमी कामिणी विअमा ॥ ०४ ॥

शब्दार्थ— स्त्री (अन्नं के०) वीजानी (रमइ के०) स्पृहाथी इष्टा करे ठे. (अन्नं के०) वीजाने (निरिस्कइ के०) व्याकुलपणाथी जोवे ठे. (अन्नं के०) वीजाने (चिंतेइ के०) चिंतवे ठे. (अन्नं के०) वीजा-नी साथे (नासए के०) वातो करे ठे. बली (अन्नस्स के०) वीजाने (दोसं के०) दोष-अपवाद (देइ के०) आपे ठे; माटे (कामिणी के०) स्त्री (विअमा के०) म्होटी एवी (कवडकुमी के०) कपटनी जुपनी ठे. ॥०४॥

विशेषार्थ— स्त्री एक पुरुषनी स्पृहाथी इष्टा करे ठे, वीजाने व्याकुल-पणाथी जोवे ठे. वीजानो मनमां विचार करे ठे अने चोथानी साथे वातां करे ठे. बली रागरहित एवा कोइ वीजाज पुरुषने घुराचारीपणानो अपवाद आपे ठे; माटी स्त्री खरेखरी म्होटी कपटनी जुपनी ठे. कह्युं ठे के—

जल्पन्ति सार्द्धमन्येन, पश्यन्त्यन्यं सविभ्रमा ॥

दत्तं चिंतयत्यन्यं, न स्त्रीणामेकतो रतिः ॥ २ ॥

अर्थ— स्त्री एकनी साथे वात करे ठे; कटाक्ष सहित वीजाने जुण ठे;

वली हृदयमां रहेला त्रीजानो विचार करे ठे; माटे स्त्रीजने एक पुरुषथी प्रीति नथी. ॥ ७४ ॥

हवे पोताना उपर आसक्त एवी स्त्रीजने पण विश्वास न करवो,ते कहेठे.

यत्र अनुरक्तचित्ता सखिघनदेशादिकमपि मुंचति
जैत्थाणुरैत्तचित्ता, सहिधेणदेसाइअंपि ठंडेइ ॥

तमपि खलु ह्यिपति दुःखे महिला मंठस्य नृपचार्या
तंपि हुं खिवेइ डुके, महिला मिंठस्स निवज्जं ॥ ७५ ॥

शब्दार्थ— (महिला के०) स्त्री (जत्थ) जे पुरुषने विषे (अणुरक्त-चित्ता के०) आसक्त चित्तवाली थाय ठे, ते स्त्री (सहिधेणदेसाइअंपि के०) सखि—बहेनपणी, धन अने देशादिकने पण (ठंडेइ के०) त्यजी दे ठे. वली ते स्त्री (तंपि के०) ते पुरुषने पण (हु के०) निश्चे (डुके के०) दुःखने विषे (खिवेइ के०) फेंकी दे ठे. दाखलो कहे ठे के, जेम (निवज्जं के०) राजानी स्त्रीए (मिंठस्स के०) मंठने (हाथीना मावतने) दुःखमां नाख्यो. ॥ ७५ ॥

विशेषार्थ— पुरुषने विषे आसक्त थएला चित्तवाली स्त्री. बहेनपणीने, धनने अने देश विगेरेने पण त्यजी दे ठे. एटलुंज नहिं परंतु जे पुरुष उपर आसक्त थएली होय ठे तेज पुरुषने निश्चे दुःखमां नाखे ठे. जेम राजानी स्त्री महावतनी साथे प्रीति करीने कुटुंब, धन, राज्य अने स्व-जन विगेरेने त्यजी दइ ते महावतनी साथे चाली गइ. रस्तामां चोरने पति करी महावतने पण शूली उपर चडाव्यो आ कथानुं स्वरूप नूपुर-पंडितानी कथामां कहेवायलुं ठे, त्यांधी जाणी लेवुं. ॥ ७५ ॥

हवे स्त्रीजथी विरक्त चित्तवादाने वखाणे ठे.

कुटिलां महिलां ललितां परिकलय्य विमलबुधयः धीराः
कुंफिलं महिलां ललिअं, परिकलिअं विमलबुधिणो धीरा ॥

धन्याः विरक्तचित्ताः ज्वंति यथा अगडदत्तादि
धन्ना विरक्तचित्ता, ह्वंति जइ अगडदत्ताई ॥ ७६ ॥

शब्दार्थ— (ललिअं के०) मनोहर एवी (महिलां के०) स्त्रीने (कु-

मिलां के०) मगरनी दाढनी पेठे वांका हृदयवाली (परिकलिउं के०)
जाणीने (विमलबुद्धिणे के०) निरमल बुद्धिवाला अने (धीरा के०)
धीरजवंत एवा (धन्ना के०) केटलाक . पुण्यवंत पुरुषो (विरत्तचित्ता
के०) वैराग्यवंत चित्तवाला (ह्वंति के०) थाय ठे. (जह के०) जेम
(अगडदत्ताई के०) अगडदत्त विगेरे थया ठे तेम. ॥ ७६ ॥

विशेषार्थ— रूपादिकथी मनोहर एवी पण स्त्रीने मगरनी दाढनी पेठे
वांका हृदयवाली-डुराचरणी जाणीने निरमल बुद्धिवाला अने मेरु-
पर्वतना सरखा धीरजवंत केटलाक पुण्यवंत पुरुषो अगडदत्त, शालि-
नद्र अने जंवूसामी विगेरेनी पेठे वैराग्यवंत थाय ठे. ॥ ७६ ॥

अगडदत्तनी कथा.

जेनी संपत्ति जोड्ने देवताउं पण लक्ष्मीथी स्वर्गने ठेतरायेळुं मानता
हता एवुं शंखपुर नामनुं नगर ठे. त्यां जेना हाथरूप कमलने विषे अ-
मरनी पंक्तिना सरखुं खड्ग शोचतुं हतुं एवो अने महा रूपवंत सुंदर
नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने त्रास पामेला मृगना सरखा नेत्रवाली
सुलसा नामनी स्त्री हती के, जे स्त्री गुणोए करिने सारा दंडवाली ध्व-
जानी पेठे अत्यंत शोचती हती. तेउंने संपूर्ण दोपना स्थानरूप अग-
डदत्त नामनो पुत्र हतो.

एक दिवसे राजा सजामां वेगो हतो, ते वखते अगडदत्त पण था-
वीने वेगो. एवामां केटलाक नगरवासी जनोए थावीने राजाने कळुं
के, “ हे देव ! था तमारो पुत्र अगडदत्त प्रजाने बहु संतापे ठे; तेथी
अमे नगरमां रद्देवाने अस्ममर्थ ठीए. ” प्रजानां एवां वचन सांजलीने
क्रोधथी रानां थयां ठे नेत्र जेनां एवा राजाए कळुं के, “ मनुष्योने वां-
जीया रद्देवुं ए वणुंज साहं ठे; पण दुर्विनीत पुत्रथी पुत्रवंत कहेवरा-
वुं ए साहं नथी. सकुणवाला पुत्रोथी सामान्य कुल शोचा पामे ठे अने
कृपुत्रोथी उज्वल कुल कलंकित थाय ठे. ” ए प्रकारे राजाए तिरस्कार
करेखां कुमार अगडदत्त रात्रीने विषे सिंहनी पेठे निर्जय ठतो पिताना
नगरथी घात्र्यां गयो. अनुक्रमे ते वागाणनी नगरीचे पद्दोच्यो अने त्यां
डंडथी पण अधिक लक्ष्मीवंत पुरुषोनी संपत्ति जोवा लाग्यो. पठी अनु-
क्रमे फरना फरता ते सरल मनवाळां राजकुमार विद्यार्थिउंने नणवानी

पाठशालामां गयो अने त्यां पवनचंड उपाध्यायने नमस्कार करी तेसनी पासे बेठो. उपाध्याये आकृतिमंत ते राजकुमारने जोइने हर्षथी पूब्युं के, “ तुं कोण तुं ? क्यांथी आव्यो तुं ? अने आववानुं कारण शुं ठे ? ” उपाध्यायनां एवां वचन सांजळी राजकुमारे पोतानी सर्व वात कही ए-टले उपाध्याये तेने प्रसन्न करता ठता स्नेहयुक्त वाणीथी कळुं. “ हे राज-कुमार ! पुत्रोए माता पिताने त्याग करवां ए योग्य नथी; कारणके, ते-मणे जेटला आपणा उपकार कस्या ठे तेटला पृथ्वीमां रजकणो पण न-थी. हे वत्स ! जो स्तनपानादिक अनेक प्रकारना उपकार करनारा मा-ता पिताने त्याग करे तो पठी पशुमां अने मनुष्योमां फेर श्यो ? अ-र्थात् कांइ फेर नहीं. ” राजकुमारे कळुं. “ तसाराथी हुं सारी रीते बोध पाम्या तुं. माता पिता पुत्रने जन्म आपे ठे अने गुरु ज्ञान आपे ठे, माटे मने कांइ कार्यनी आझा करो. ” ए प्रकारे कहेता एवा ते राजकुमारने उपाध्याये पोताना घरप्रत्ये तेडी जइ स्नान जोजन विगेरे कराव्युं अने पठी कळुं के, “ हे वत्स ! पिताना घरनी पेठे आ म्हारा घरने विषे रहे अने पुत्रनी पेठे आ म्हारी लक्ष्मीने कृतार्थ कर. ” ते वात अंगी-कार करीने विनयवंत राजकुमारे अनुक्रमे सर्व शस्त्र तथा शास्त्रादिक कलानो अज्यास कस्यो.

एकदिवसे उपवनमां बाणोथी क्रीडा करता एवा ते अगडदत्त राज-कुमारने वांसामां अकस्मात् पुष्पनो दडो वाग्यो एटले जेवामां ते पातुं वाळीने जुए ठे तेवामां तेणे एक युवान् रूपवंती स्त्रीने पोतानी पासे दीठी. ‘शुं आ कामवीर ठे ?’ एम विचार करीने कटाक्षरूप बाणोना मी-षथी युद्ध करवाने तैयार थाय ठे एवामां त्रकुटीरूप धनुष्यथी तुटेला नेत्ररूप बाणे करीने जेदाइ गयुं ठे मन जेनुं एवा राजकुमारने जाणीने ते स्त्रीए कळुं. “ हे सुजग ! ज्यारथी में आ नेत्रोथी तने दीठो ठे त्या-रथी निर्दय एवो कामदेव मने प्रहारे करे ठे; माटे हे नाथ ! तमे आ म्हारी याचनाने फोगट करवाने योग्य नथी. ” एवां ते स्त्रीनां वचन सांजळी राजकुमारे कळुं. “ तुं कोण तुं ? अने कोनीपुत्री तुं ? ” स्त्रीए कळुं. “ हुं वंधुदत्त शैठनी वहाळी पुत्री तुं. म्हारुं नाम मदनमंजरी ठे. वली में न्हान पणथीज सर्व शास्त्रनो अज्यास कस्यो ठे. पिताए मने परणावी ठे, पण

कृपण माणस जेम लक्ष्मीने विटवना पमाडे तेम कृपण पतिए मने विट-
वना पमाडी ठे; जेथी हुं दोरी रहितधनुष्यनी लाकडीनी पेठे पिताना
घरने विपे रहुं वुं. कस्युं ठे के—चतुर स्त्रीउने मूर्ख पति, बुद्धिवंत शि-
ष्योने जड गुरु तथा गूर पुरुषोने कायर अधिपति मृत्यु थकी पण व-
धारे दुःखकर्ता ठे. हे नाथ ! तरश्याने तलावनी पेठे तमे घणे दहाडे
म्हारी दृष्टिये प्राप्त थया ठो; माटे म्हारा जीवनरूप पति तमेज ठो. ”
पठी राजकुमारे मनोहर वाणीवादी ते स्त्रीना रूपथी मोहित थइने कस्युं.
“ हे रंजोरु ! वखत आवे हुं त्हारो मनोरथ सफल करीश. ”

कुमारनां एवां वचन सांजली अत्यंत आनंद पामेली ते स्त्री पो-
ताने घेर गइ अने राजकुमार पण अश्वउपर चडीने नगर तरफ चाल्यो.
रस्ते मनुष्योना कोलाहल शब्दने सांजली तथा शून्य वजारोने
जोइ कुमारे जेटलामां सामी दृष्टि करी तेटलामां सात स्थानथी ऊरता
एवा मदथी पृथ्वीने पलावतो, उंचो कस्यो ठे शुंडरूपी दंड जेणे एवो
तथा क्रोधथी अंध वनेलो अने वली पोतानी सन्मुख आवतो एवो हा-
थी दीठो. पठी घोडा उपरथी उतरी वेगथी हाथीना सामो दोडी पो-
ताना पासे राखवानुं वस्त्र हाथ उपर वींटीने हाथवती हाथीने प्रहार
कस्यो एटले क्रोध पामेलो ते हाथी सोडने उठालतो तेना सामो दोड्यो.
सर्वलोको द्वाहाकार करवा लाग्या. राजकुमार अगडदत्ते फरीथी पण
हाथीने पुछना मूलमां मास्यो तेमज पोतानुं पासे राखवानुं तेना सामुं
फेंकीने तेने नमाव्यो अने नमेला हाथी उपर वेगथी चडी जइ महा-
वतोण स्तुति करेला राजकुमारे तेने आलानस्थंज साथे बांध्यो. पठी
बुधनपाक्ष राजाण हारपाख सोकली अगडदत्तने पोतानी पासे बोलाव्यो.
राज सनामां आवीने प्रणाम करवा एवा तेने गाढ आखिंगन करी र-
जाण पोताना पाने वेसास्यो अने कस्युं के, “ हे वत्स ! जो के में गु-
णोण करीने त्हांकं कुस जाण्युं ठे, तो पण विशेष जाणवाने माटे म्हारं
मन उनावस करे ठे. ” राजानां एवां वचन सांजली जेटलामां राजकु-
मार नीचुं मुस गर्वांने वेसी रह्ये ठे तेटलामां पवनचंन उपाध्याये तेनुं
मर्ये पृतांत राजाने कडी संतलाव्युं, “ जो राजा ठे तो ते म्हारा राव्य

पदने योग्य ठे. ” एम कहीने जुवनपाल राजाए वन्न अने अलंकारो आपी अगडदत्तनो सत्कार कस्यो.

एवामां जेट लइने आवेला केटलाक नगरवासी जनोए राजाने विनंती करी के, “हे देव ! आ तमारी नगरी छुद्र चोरथी पीमा पामेठे. तमे रक्षण करनार ठतां कोइ अदृश्य चोर ज्यारे आ नगरीने पीडा करे त्यारे चंद्रथी अमृत वर्षवाने बदले विष वर्षवा जेवुं आयठे. ” नगरवासी जनोनां एवां वचन सांचली राजाए तलारने तिरस्कारपूर्वक नगरनुं रक्षण करवानुं कह्युं एटले तलारे नमस्कारपूर्वक राजाने कह्युं के, “ हे देव ! ए चोर निश्चय कोइ सिद्ध अथवा मांत्रिक होवो जोइए; कारणके, अमे घणा दिवसथया तेने शोधीए ठीए, तो पण ते अमारी नजरे आवतो नथी. ” पठी चोरने पकडवाना उपायने शोधवाथी थाकी गयेला राजाने जाणी राजकुमार अगडदत्ते कह्युं. “ हे तात ! तमे ते वातनी चिंता त्यजी दइ ते काम मने सोंपो. आझाकारी हुं हाजर ठतां ते काम तमारे बीजा कोइने कहेवा जेवुं नथी. कारणके, कफनो नाश करनार शुंठ हाजर होय तो कयो पुरुष रसायननो उपयोग करे ? ”

पठी राजाए आझा करी एटले हर्ष पाम्यो ठे आत्मा जेनो एवा ते कुमारे श्री पवनचंड उपाध्यायनी रजा लइ जुगारी, माली, कलाल, वेश्या अने कंदोइनी बजारोमां चोरने शोधता शोधता ठ दिवस निर्गमन कस्यो. पठी सातमे दिवसे राजकुमार अगडदत्त विचार करवा लाग्यो के, “ चोरने शोधतां ठ दिवस गया; परंतु तेनी वात पण संचलाती नथी. हवे फक्त आजनो एकज दिवस बाकी रह्यो ठे तेमां म्हारी प्रतिज्ञा शी रीते पुरी अशे ? ” एवो विचार करीने हाथमां ठे तरवार जेना एवो ते राजकुमार प्रेतवन (स्मशान) नो आश्रय करीने जेटलामां एक वडना वृद्धनीनींचे बेसे ठे तेटलामां तेणे रुद्राक्षनी मालाना अलंकारोने धारण करेला, जगवा लुगडांवाला, दंड अने पात्रथी कंपता ठे हाथ जेना एवा, वली विशाल कपाल, रातां नेत्र, लांवा हाथ अने लांवी जांघवाला, एवा कोइ संन्यासीने आवतो दीठो. “ आ चोर ठे. ” एम राजकुमार जेटलामां निश्चय करे ठे तेटलामां ते पाखंडि संन्यासीए आवीने तेने पूब्युं के, “ तुं कोण हुं ? ” राजकुमारे कह्युं. “ हुं द्यूतथी

दारिद्र्यने पामेलो परदेशी तुं, अने नाशी गइ ठे गाय जेनी एवा गोवा-
लनी पेठे ड्रव्यने माटे ज्यां त्यां जटकुं तुं." पाखंडिए कछुं. "जो तुं
म्हारी साथे आवे तो हिम जेम कमलिनीना वननो नाश करेठे तेम
हुं त्हारा दारिद्र्यनो नाश करूं." राजकुमारे ते वात कबूल करी एटले
तेने त्यांज वेसारी पोते संन्यासी स्मशानमां गयो. त्यांथी वे क्लेश अने
एक तरवार लइ पाठो राजकुमार पासे आव्यो अने राजकुमारने पो-
तानी साथे लइ उतावलो नगर तरफ चाळ्यो.

पठी ते पाखंडि संन्यासीए मंत्रविद्याना वलथी नगरवासी लोकोने
निद्रावश करी कोइ धनवंतना घरने विषे खातर पाळ्युं. त्यांथी रत्न,
आभरण अने वस्त्रोथी जरेली अनेक पेटीउं लइ कुमारसहित ते संन्या-
सी तगत एक देवालयमां गयो. त्यां सूतेला परदेशी मुसाफरोने धनना
लोचथी दूर काढी मूकी पोते ते शून्य देवालयमां सर्व पेटीउं लाव्यो. पठी
सर्व सूता गटले ते दंज्नी पण सूतो. ते वखते सूता सूता राजकुमार वि-
चार करवा लाग्यो के, "आनुं डुरात्मपणुं आश्चर्यकारी ठे; माटे म्हारे
एनो विश्वास करवो नहीं." एम धारीने ते राजकुमार पोतानी पथा-
रीने वस्त्र डांकी तरवार हाथमां लइ वडना कोटरमां संताइ रह्यो. संन्या-
सीए पण सूतेला सर्व परदेशीउंने तरवारथी मारी नाखीने पठी राजकु-
मारनी पथारी उपर वा करी डांकेला वस्त्रना ककडा करी नांख्या. पण
पथारी शून्य मालम पडवाथी ते जेटलामां आमतेम जोवा लाग्यो ते-
टलामां तरवार ठे हाथमां जेने एवा राजकुमार अगडदत्ते तेने कछुं.
"अरे डुराशय चोर ! घणा कालथी चोरी करनारो तुं ह्वे क्यां नाशी
जयानो ठे ?" एम कट्टीने तेणे तरवारवडे ते संन्यासीना वस्त्रे पग कापी
नाग्या. पठी चोरे कछुं. "हे मद्राजाग ! त्हारा शौर्यपणाथी प्रसन्न थाएलो
हुं द्विनकारी उपदेश कहुं ते सांचल. आ मंदिरनी पाठल उंचु वडनुं
काड ठे. तेना कोटरने विषे म्हाळ पातालचुवन ठे. त्यां "वीरवती"
एवा शब्द कट्टीने शीलथी टांकलुं चारणुं उघडावजे अने संकेतने माटे
आ म्हारी तरवार तेने आपया साठ ग्रहण कर. हे नरोत्तम ! तुं ते
म्हारी न्हानी जेनने परगजे के, जेथी तने म्हारां ड्रव्यनो जंकार देव्यारुणे."
पठी राजकुमार अगडदत्त तेज प्रमाण करीने तेना घरने विषे पंगो थने

वीरवतीने जोइ विस्मय पाभ्यो. पठी तेना रूपथी मोह पाभेला राजकु-
मारे तेना ज्ञाइनुं सर्व वृत्तांत कही अने निश्चय थवाने माटे संन्यासीए
आपेली तरवार तेने आपी. हर्षथी प्रफुल्लित नेत्रवाली वीरवती पण
आदर सत्कारथी तेने पलंग उपर बेसारी घरनी उपर बीजेमाले गइ एटले
“ शत्रुनो विश्वास करवो योग्य नथी.” एम विचार करीने राजकुमार
पलंगनो त्याग करी एक खुणामां संताइ गयो.

हवे उपर गएली वीरवतीए यंत्रे करीने एक म्होटी शीला पलंग
उपर पडती मूकी; जेथी राजकुमारना जोतां ठतामां तेना ककफा थइ
गया. पठी निःशंकपणाथी नीचे उतरती अने “ म्हारा ज्ञाइने मा-
रीने अत्यारसूधी जीवनारो तुं कोण ? ” एम कहेती ते वीरवतीने केशे
पकनी राजकुमार अगडदत्त बहार लाव्यो अने जेम हतुं तेम शीलाथी
घरनुं बारणु बंध करावी प्रजाते तेने साथे लइ जइने तेणे राजाने प्र-
णाम कस्यो. राजाए पण आश्चर्यसहित कुमारना शौर्यनुं वखाण करता
चोरे चोरी करेलुं धन नगरवासी जनोने पाहुं आप्युं.

पठी प्रसन्न थएला राजाए एक हजार हाथी, दश हजार जातीवंत
घोमाउं, वस्त्र, अलंकार अने रत्नसहित एक ऋड सोना महोरो, दश लाख
गामवालो देश, पालखी अने मनोहर आसनोसहित जंडार अगडदत्तने
आपीने कमलसेना नामनी पोतानी पुत्री परणावी. राजकुमार पण स्व-
जनसहित जूदा महेलमां रहेतो अने पवनचंड उपाध्यायनी आराधना
करतो ठतो जुवनपाल राजाने पिताना सरखो मानवा लाग्यो.

एक दिवसे कोइ एक स्त्रीए अगडदत्तने कहुं के, “हे सुजग ! तें वचन
आपीने आनंद पमाडेली शेठनी पुत्री मदनमंजरी हस्तिने दमन, राजाने
आनंद, चोरने निग्रह अने राजपुत्रीनो विवाह ते रूप त्हारी वात सां-
जलीने घणोज हर्ष पामी ठे अने तेणे मने त्हारी पासे मोकली ठे. ” एम
कहीने ते स्त्रीए राजकुमारना कंठने विषे पुष्पनो हार अर्पण कस्यो अने
फरीथी कहुं के, “ तेणे कहुं ठे के, हुं निजगिय तुं; कारणके, फरीथी
तमे मने संजारी पण नथी. ” कुमारे कहुं, “ तेणे कांइ खेद करवो नहीं.
में जे कहुं ठे ते बीजी रीते थवानुं नथी. हुं ज्यारे देशमां जइश त्त्यारे

तेने साथे तेडी जइश. " एम कहीने तेनो सत्कार करी रत्नजमित विंटीनी जेट आपी पाठी मोकली.

एक दिवसे द्वारपाले आवीने अगडदत्तकुमारनी विनंती करी के, "हे देव ! शंखपुरथी आवेला वे माणसो आपणा द्वारने विषे उजा ठे अने आपना दर्शननी झा करे ठे. " राजकुमारे आझा आपवाथी द्वारपाले तेउने प्रवेश कराव्यो एटले सुवेल तथा सुवेग नामना ते प्रणाम करता एवा पोताना वे प्रधानोने उलखीने तेणे अत्यंत आखिंजन करी पोतानी पासि वेसाख्या. पठी राजकुमारे पितानुं कुशल पूव्युं एटले सुवेगे कखुं के, " हे देव ! सर्वे कुशल ठे; पण एक तमारो वियोग दुःसह ठे. " सुवेगनां एवां वचन सांजली जेनी आंखमांथी आंसुनी धाराउं पडवा लागी इती एवा कुमारे कखुं के, " धिक्कार ठे म्हारा सरखा शत्रुरूप पुत्रोने, के जेना स्मरणथी पिताने दुःख थाय ठे. में पिताने पासि रहेवाथी अने परदेश जवाथी दुःखज कखुं ठे. " एम कहीने खेद पामता एवा कुमारे सुवेगे फरीथी कखुं के, " गुणवंत पुत्रनो प्रवास पिताने दुःखरूप थतो नथी, पण ज्यारे फरीथी सहवास थायठे त्यारे सुगंधी सुवर्णनी प्राप्ति जेवुं वनेठे, जाटे हे देव ! पोताना गुणोए करीने माता पिताने प्रसन्न करो. " घणा कालना वियोगथी माता पिताने मलवाने माटे उत्साहवंत थणलो कुमार वन्न अने अलंकारोनी जेटथी सत्कार करेला तेउने साथे लइ जुवनपाल राजा पासि गयो अने सुवेगना मुखथी नवे वृत्तांत तेने संजलाव्युं एटले जुवनपाल राजाए अगडदत्त राजकुमारने तेना देशप्रत्ये जवानी आझा करीअने पोतानी पुत्री कमलसेनाने घणी सारी जीखामण आपी. पठी उपाध्यायनी आझा लइसामुचे कखुं ठे सांगलिक जेने एवा ते राजकुमारे परिवार सहित प्रयाण शरुं कखुं. सैन्ये प्रयाण कया पठी राजकुमारे गत्रीचे पाठा बली पोतानो रथ दूतीना घणपाने गव्यो अने मदनमंजरीने रथमां वेसारी तरत उतावलथी प्रयाण कखुं. पठी आगल जना विंध्याचलना वनने विषे पडाव करीने रदेला ते कुमार उपर जीम नामना पल्लीपतिनुं धाटुं पट्युं; नेथी कुमार अगडदत्तनुं सैन्य वायुण उराहेला त्याखगना पांदडानी पठे नार्जी जया लाग्युं. तेवट अगडदत्त राजकुमार अने जीमनुं शुद्ध थयुं. तेमां पण को-

इए विजय लक्ष्मी मेलवी नहीं. पढी पतिनो जय इठती एवी मदनमं-
जरी राजकुमारना सारथीने ठेकाणे बेठी एटले तेने जोइ मोह पामवाथी
निर्बल थएला पद्विपतिने राजकुमारे मारी नाख्यो. त्यांथी राजकुमार
आगल चाल्यो. अर्थे मार्गे जतां तेने कोइ बे पुरुषो मढ्या. तेमने शंख-
पुरनो मार्ग पूठवाथी तेउए राजकुमारने कळुं के, “आ वडना वृद्ध पा-
सेथी शंखपुर जवाना बे मार्गो ठे. तेमां जमणि बाजुने मार्गे शंखपुर
घणुं दूर ठे; पण तेमां कांइ नय नथी अने डावी बाजुने मार्गे नजीक ठे;
पण तेमां डुर्योधन नामनो चोर, एक हस्ति अने एक सिंह ठे; जेथी ते
मार्ग घणोज कठण ठे.” एवां तेउनां वचन सांजलीने राजकुमार हंमे-
शना अज्यासथी तेज मार्गे चाल्यो अने तेनी साथे बीजा केटलाक व-
टेमार्गुं पण चाल्या. आगल जता उत्तम बुद्धिवाला ते राजकुमारने,
कपालनी मालारूप अलंकारवाला, हाथमां धारण कळुं ठे कमंडल जेणे
एवा अने शब्द करती घुघुरीउंथी जागता जटाजूथरूप आनुषणवाला
कोइ कापालिके (बावाये) आगल आवीने आशिर्वादपूर्वक कळुं के,
“ तीर्थयात्राने माटे जतो एवो हुं त्हारा संगायनी प्रार्थना करुं तुं.”
राजकुमारे ते वातनी हा कहेवाथी कापालिक तेना रथनी पाठल पाठल
चाल्यो. आगल जतां एक गाम आव्युं ते जोइने कापालिके राजकुमा-
रने कळुं. “ हे धर्मज्ञ ! आ वर्षेने विषे हुं वर्षाऋतुमां आ गामने विषे
रह्यो हतो; माटे सर्वे माणसो म्हारा जवाथी प्रसन्न थशे. हे विवेकि !
तुं पण आ सर्वे माणसो सहित त्यां चाल्य.” राजकुमारे कळुं. “अमारे
मुनिउंनी साथे जोजन करवुं योग्य नथी,” एम ना कह्या ठतां पण
कापालिके कपटथी विष जेदवेळुं केटलुक दुध अने दहीं लावी आप्युं;
ते खाइने सर्वे माणसो एक वृद्धनी नींचे सूता. पढी कुमार जाथुं का-
ढीने जेटलामां खावा बेसे ठे तेटलामां ते कापालीक हाथमां तरवार लइ
कुमारनी पासे आवी कहेवा लाग्यो. “अरे ! तेज हुं डुर्योधन नामनो
चोर तुं. शुं तें म्हारुं नाम सांजळ्युं नथी ? अरे ! हवे तुं म्हारी आग-
लथी लक्ष्मीना सरखी प्रियाने लइ क्यां नाशी जवानो ठे ? में त्हारी सा-
थेनां माणसोने विष खवरावी मारी नाख्या ठे अने आ तरवारथी तने
पण मारी नाखीश,” एम कहीने ते तरवार खेंचीने कुमार सामो दो-

ह्यो. ते जोइने आश्चर्य पामेदा राजकुमारे पोतानी तरवारथी पाकेखि काकडीनी पेटे तेनुं मस्तक कापी नाख्युं. पठी तुषावंत थएदा चोरने राजकुमारे पाणी पायुं एटवे राजकुमारना गुणोथी प्रसन्न थएदा चोरे तेने कहुं. " हे सुजग ! आ पर्वतना कुंजने विषे गुफा ठे. तेमां मनोहर घर ठे. त्यां सुंदरी नामनी म्हारी प्रिया अने उव्यनो जंडार ठे. तेने तुं म्हारी आज्ञाथी ग्रहण कर. कुमारे पण त्यां जइ अने तेनी प्रियाने सर्व वात कही. रतिना सरखी ते छीने जोइने अने कामदेवना सरखा राजकुमारने जोइने परस्पर तेउं वझे जणा अनुरागवंत थया. कहुं ठे के- शुं काम योग्य कार्यनो विचार करे ठे ? अर्थात् नथी करतो. पठी तेउंने परस्पर प्रीतिवादा थएदा जाणीने मदनमंजरी बहु क्रोध पामी; पण तेणे पोतानी मर्यादा लजी दीथी नही. राजकुमार पण सुंदरी अने धननो त्याग करी रथ उपर वेंसी आगळ चाढ्यो. रस्तामां म्होंटा अरण्यने विषे तेने क्रूर काळना सरखी आकृतिवाढो वननो हाथी मळ्यो; पण तेनेतो तेणे फक्त रमतमांज वश्य कळ्यो. वली आगळ जतां तेणे दाढोथी जयंकर सिंह दीठां, पण तेने तो वज्रथी विंटावेळो पोतानो हाथ तेना मुखमां घाळी तरवार वती मारी नाख्यो. पठी श्रेष्ठ ज्ञानी जेम संसाररूप समुद्रने उलंघन करे तेम अनुक्रमे अरण्यने उलंघन करी आगळ गयो एवामां मदरहित एवा तेणे मोक्षसुखना सरखुं पोतानुं सैन्य दीतुं.

पठी सैन्यना मुख्य माणसोने राजकुमारे प्रथमथी सर्व वात पठी एटवे तेउंए कहुं के, " हे देव ! पक्षिपति मृत्यु पान्यो एटवे अमने कोइएक पुरुषे कहुं के, "राजकुमार आगळ गया." ते उपरथी अमे सैन्यने तथा कमलसेनाने लइ आटवे दूर आव्या; पण तमने दीठा नही, तेथी अर्हीज रह्या. " पठी सैन्यसहित अगडदत्त कुमार मातापिताना मनोरथने पूर्ण करतो ठतो शंखपुर प्रत्ये आव्यो. कुमारने आवेळो जाणीने हर्षित एवा सुंदर राजाए आज्ञा करेदा श्रेष्ठ सामंतोए कुमारने नगरवासी जनोए मांगलिक करेदा पुरप्रत्ये प्रवेश कराव्यो. कुमारे पण उत्साहथी पिताना चरणने विषे प्रणाम कळ्यो अने राजा पण सेमांचित थएदा पोताना पुत्रने अत्यंत स्नेहथी मळ्यो. त्यांथी कुमारे अंतःपुरमां

जइने माताने प्रणाम कस्यो एटले जाणे आंसुनी धाराउथी स्नान करावती होय नहीं शुं ? एम तेणे पुत्रना अंगनो स्पर्श कस्यो. ठेवटे प्रधान अने नगरवासी जनोनो यथायोग्य सत्कार करीने पिताए आझा करेलो राजकुमार पोताना घरप्रत्ये गयो.

पढी उत्तम दिवसे राजाए कुमारने युवराज पद्मी आपी तेथी, तेणे पोताना गुणोए करीने सर्व प्रजाने आनंद पमाकी. कुमारे प्रेमने लीधे मदनमंजरीने म्होटी अने कमलसेनाने न्हानी मानी, जेथी ते सर्व कार्यमां मदनमंजरीने प्रथम गणतो, तो पण कमलसेना जराय ईर्ष्या करती नहीं.

पढी कोकिलाना शब्दोथी मनोहर एवी वसंतऋतु आवी एटले सुंदर राजा अंतःपुरसहित आनंदकारी उपवनमां क्रीडा करवा गयो. कांतिथी कामदेवना गर्वने दूर करनारो अगडदत्त कुमार पण मदनमंजरीनी साथे त्यां गयो. त्यां आखो दिवस क्रीडा करवाथी थाकी गेलो राजकुमार जरा दूर जइने प्रियानी साथे रथमांज सूइ गयो. निद्राना वशथी रथनी बहार लांबा थएला मदनमंजरीना हाथने दैवयोगथी जाणे पूर्वना मूर्तिमान् कर्मेज होय नहीं शुं? एम कोइ सापे दंश कस्यो, एटले तत्काल ते “ मने सापे करडी, मने सापे करडी. ” एम पोकार करती जागी उठी अने कुमारे पण जोथुं तो साप दीगो. एवामां विषथी प्रियाने मूर्छा आवी ते जोइने कुमार पण मूर्छा पाम्यो. थोको वखत गया पढी कुमार वननो पवन लागवाथी सचेत थयो अने प्रिया थइ नहीं एटले तेणे मांत्रिकोने बोलावी उपाय करवा मांड्या; पण तेटलामां ते मदनमंजरी मरण पामी; तेथी ते प्रियाने पोताना खोलामां बेसारी विलाप करवा लाग्यो अने प्रियानी साथे अग्निमां प्रवेश करवामाटे चिता करवा मंड्यो. एवामां तीर्थयात्राने अर्थे जतो एवो कोइ विद्याधर कोलाहल सांजलीने त्यां आव्यो. पढी कुमारे प्रार्थना करेला ते विद्याधरे मंत्रेलुं पाणी त्रणवार मदनमंजरीने ठांटी जीवती करी; तेथी आनंद पामेला तेणे विद्याधरनो सत्कार कस्यो एटले ते विद्याधर पोताने इडित स्थानके चाल्यो गयो अने राजकुमार मदनमंजरीने साथे लइ देवालयमां आव्यो.

पढी “ मने बहु टाढ लागे ठे. ” एम मदनमंजरीये कछुं एटले राजकुमार अगडदत्त वनमां जइ अरणीना काष्टने मथन करी अग्नि लइ आव्यो.

हवे जे देवालयमां प्रियाने मूकी राजकुमार काष्ट लेवा गयो हतो, ते देवालयमां गामने विषे चोरी करीने पांच चोरो संताइ रह्या हता. तेउए अजाणपणाथी दीवो कस्यो एटले मदनमंजरी तेउने मध्ये न्हानाने देखीने मोह पामी अने कहेवा लागी के, “ जो तुं म्हारो आदर करे तो हुं त्हारी साथे आवुं. ” चोर ते वातनीहा कही एवामां कुमारकाष्ट लइने आव्यो अने शंकाथी प्रियाने पूब्युं के, “ दीवो शेनो हतो ? ” मदनमंजरीये उत्तर आप्यो के, “ हे स्वामिन् ! तमे अरणिना काष्टनो अग्नि पारुता हता तेनुं तेज चींत उपर लाग्युं तेनुं ए प्रतिबिंब हतुं. ” कुमार ते वात मानी पोतानी तरवार प्रियाना हाथमां आपी पोते अग्निने प्रगट करवा लाग्यो एटले मदनमंजरीए तरवार उघाडी करीने पति उपर पडती मूकी; पण तेने ते वागी नहीं. कुमारे शंकाथी प्रियाने पूब्युं के, “ तरवार केम पडी गई ? ” मदनमंजरीये उत्तर आप्यो के, “ हुं तरवार उघारुती हती; पण टाढने लीधे पकी गइ ठे. ” पढी अग्नि प्रगट करीने कुमारे प्रियानी टाढ निवृत्त करी. सवारे सुंदर राजा सर्व जन सहित नगरमां आव्यो. राजकुमार अगरुदत्त पण पोताना घरप्रत्ये आव्यो अने इंद्रियोने वश करी न्यायधर्ममां तत्पर थइ अनुक्रमे त्रिवर्ग (धर्म अर्थ अने काम) नुं पोषण करवा लाग्यो.

एक दिवसे युवराज सजामां वेठो हतो एवामां कोइ सोदागर तेने घोडाउं देखारुवा लाग्यो. तेमां विशाल ठातिवाला, समान पीठवाला, न्हाना कानवाला, पुष्ट वांसावाला, वेगथी चपल पगवाला अने दशलक्षणोथी युक्त एवा एक घोडाने जोइ तेना उपर ते राजकुमार वेठो अने तेनी चपलगति रोकवाने माटे तेणे लगाम खेंची एटले ते अश्व पंचमी गति चालवा लाग्यो, जेथी तेनी पाठल जता एवा केटलाक घोडाउं थाकीने पाठा वळ्या अने केटलाक तेनी पाठल जवा लाग्या. परंतु ते घोडो तो कुशिष्य जेम गुरुने अवला मार्गे लइ जाय तेम राजकुमारने रूप मात्रमां म्होटा अरण्यने विषे लइ गयो. पढी कुमारे

जेटलामां लगाम ढीली मूकी एटले वननी प्राप्ति करवामां शत्रुरूप ते घोडो तत्काल पृथ्वी उपर पडी गयो.

हवे वनमां फरता एवा ते राजकुमारे आदीश्वर जगवाननुं एक मंदिर दीतुं. पठी मंदिरनी आगल रहेली वाव्यमां स्नान करीने पवित्र थइ मंदिरमां प्रवेश करी तथा तत्काल फल आपनारा जिनेश्वर जगवानने वंदना करी बहार आवेला तेणे धर्मदेशना आपता एवा एक जैन साधुने दीठा. अगडदत्त मुनिने पण प्रदक्षिणा तथा नमस्कार करी तेमनी आगल बेठो, एवामां तेणे व्रतधारण करवामां उत्साहवंत थयेला केटलाक पुरुषोने देखीने साधुने पूज्युं के, “ हे जगवान् ! आ हाथ जोडी रहेला तथा दीक्षा धारण करवामां उत्साहवंत थयेला कोण ठे ? अने तेमने वैराग्यनुं कारण शुं ठे ? ” मुनिए कळुं “ हे जद्र ! सांजद्वय.

विंध्याटवीमां रहेनारा ज्मीम नामना पद्द्वीपतिना आ पांच जाइठ ठे. एक दिवसे त्यां कोइ राजपुत्रे पोताना सैन्यने पडाव कराव्यो, ते उपरथी तेने पद्द्वीपतिनी साथे म्होटो युद्ध थयो. तेमां राजकुमार कांइक आकुल व्याकुल थयो एटले शृंगार धारण करनारी ते राजकुमारनी स्त्री पोते तेनो सारथ थइने बेठी. पठी तेना विज्रमथी त्रांति पामेला पद्द्वीपतिनो नाश करीने राजकुमार पोताने देश चाड्यो गयो. हवे पद्द्वीपतिना आ पांच जाइठ क्रोध करीने पोताना जाइनुं वेर लेवा माटे राजकुमारनी पाठल चाड्या; पण तेउ वनने विषे युद्ध करवा समर्थ थया नहीं, तेथी तेउ एक देवालयमां गुप्तरीते रह्या.

पठी एक दिवसे ते राजकुमारनी साथे उपवनमां क्रीडा करवा गयेली तेनी प्रिया मदनमंजरीने सर्प डश्यो, तेथी ते मरण पामी एटले राजकुमार तेनी साथे अग्निमां प्रवेश करवा तैयार थयो. एवामां कोइ विद्याधरे ते मदनमंजरीने जीवाडी. पठी तेउ वन्ने जणा एक देवालयमां गया के, ज्यां पूर्वे कहेला पांच चोरो संताइ रह्या हता. मदनमंजरीए पतिने कळुं के, “ मने बहु टाढ लागे ठे. ” ते उपरथी राजकुमार अग्नि लेवा गयो. पठी चोरोए दीवो करीने राजकुमारनी पथारी जोवा मांडी, एवामां मदनमंजरीये ते चोरोना न्हाना जाइने दीठो अने तेणे मदनमंजरीने दीठी; तेथी तेउ वन्ने जणा परस्पर प्रेमवंत थया. कळुं ठे के—का-

मिठने लज्जा क्यांथी होय ? पढी प्रार्थना करती एवी मदनमंजरीने चोरे कळुं के, “हे शुभे ! पति जीवता ठतां तने ग्रहण करवाने कोण समर्थ थाय ?” मदनमंजरीये कळुं. “ जो एम होय तो हुं पतिने मारी तने निःशब्द करुं. ” ए प्रकारे तेउ परस्पर वात करे ठे एवामां राजकुमार अग्नि लक्ष्णे आव्यो अने प्रियाने पूव्युं के, “ दीवो शेनो हतो ? ” प्रियाये उत्तर आप्यो. “ तमारा हाथमां रहेला अग्निनुं ए प्रतिबिंब हतुं. ” पढी प्रियाना हाथमां तरवार आपीने राजकुमार जेवामां अग्निने प्रगट करवा जाय ठे तेवामां ते स्त्री पण पतिने मारवा माटे तैयार थइ. ते जो-इने चोर विचार करवा लाग्यो के, “ धिक्कार ठे आ स्त्रीना दुष्ट विचारने ! के जेणे म्हारे विषे क्षणिक रागना हेतुथी पोताना पतिने मारवानो विचार कस्यो. जेणे ते स्त्रीने माटे मरण स्वीकार कस्युं हतुं; तेनो त्याग करनारी आ स्त्री म्हारे विषे केम स्थिरता करशे ? हा ! शौर्यना समुद्ररूप आ नररत्नने मरावी नाखीने हुं केटली दुष्टगतिमां जइश !!! ” एम विचार करीने ते चोरे स्नेहयुक्त बंधु जेम आपत्तिनो नाश करे तेम तत्काल ते मदनमंजरी पासैथी तरवार पडावी नाखी. ”

एवां साधुनां वचन सांजली राजकुमार मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ अहो ! स्त्रीउने धिक्कार ठे अने म्हारा साहसपणाने पण धिक्कार ठे. कारण के, जे में तेने अग्रेसर करी ! में मोहथी जातिवंत पुष्पनी मालाने त्याग करी धंतुराना पुष्पने माथे चडाव्युं के, जे धर्मप्रियाने त्याग करी ते दुष्ट स्त्रीने पट्टराणी मानी. ”

(मुनि राजकुमार अगडदत्तने कहे ठे के,) हे सुजग ! पढी मदनमंजरीये तरवार कुमार उपर पडती मूकी, पण तेने वागी नहीं एटले राजकुमारे पूव्युं के, “तरवार केम पडी गइ ?” प्रियाए उत्तर आप्यो के, “ टाढने लीधे पडी गइ. ” पढी पद्मीपतिना पांचे जाइउं वैराग्यथी पोताना जाइनुं वेर मूकी दइ हितनी इच्छाथी विचार करवा लाग्या. “ जे स्त्रीउने माटे पुरुषो पोताना प्राणोने तृण सरखा करीने सुख जोगवे ठे; ते स्त्रीउनुं आवुं चेष्टित ठे. !!! ” इत्यादि संसार थकी वैराग्य पामीने पोतानी स्त्रीउने मारवानी इच्छा करीने जता एवा ते आ चोरो म्हारी देशना सांजलीने व्रत ग्रहण करवाने तैयार थया ठे. ”

इत्यादि मुनिना मुखशी सर्व वृत्तांत सांजलीने राजकुमारे कळुं. “ हे प्रभु ! तमे आ सर्व वृत्तांत म्हारुंज कळुं. ते राजकुमार हुं अने ते म्हारी प्रिया हती. हे मुनि ! जेवी रीते बहारना अंधकाररूप शत्रुनो नाश करवा मां सूर्य समर्थ ठे तेवी रीते म्हारा अंदरना मोहरूप शत्रुनो क्षय करवामां तमे समर्थ ठो. वली विरोधना दंजशी आ पांच चोरो म्हारा बंधु थयेला ठे के, जेमणे म्हारा प्राणोनुं रक्षण करेळुं ठे. आ अरण्यने धन्य ठे के, ज्यां मने जिनेश्वरजगवान् देव, तत्वज्ञान अने सजुरु ए रूप त्रण रत्न प्राप्त थयां. अनर्थना समुद्ररूप आ संसारने सर्व प्रकारे धिक्कार थाउं ! धिक्कार थाउं !! अने म्हारे चारण मुनिना चरणनुं शरण हो. ” एम कहीने ते राजकुमार अगडदत्त मुनिने वंदना करीने सर्व माणसो सहित पोताने घेर गयो अने पठी तेणे कमलसेना सहित दीक्षा धारण करी. स्त्रीना वैराग्यशी वृद्धि पामी ठे श्रद्धा जेनी एवो ते राजकुमार दीर्घकाल सूधी चारित्रनी आराधन करी अने कर्मोने निर्मूल करी मोक्षना सुखने पाम्यो.

इति अगडदत्त कुमारनी कथा.

हवे स्त्रीउतो विश्वास करनारने दुर्दशा प्राप्त थाय ठे, ते कहे ठे.

मुखमधुरासु निर्घृण मानुषनारीषु मुग्ध विश्वासं
मुहमहुरासु निग्धिण. माणुसनारीसु मुग्ध वीसासं ॥

यान् लप्स्यसे अवश्यं प्रदेशिराज इव विषमदशां
जंतो लंहसि अवस्सं. पएसिराजव विसंमदसं ॥ ८७ ॥

शब्दार्थ— (निग्धिण के०) हे निर्दय ! (मुग्ध के०) हे मूर्ख ! (मुहमहुरासु के०) फक्त आरंजने विषे मधुर एवी (माणुसनारीसु के०) मानुष्य जातिनी स्त्रीने विषे (वीसासं के०) विश्वासने (जंतो के०) पामतो एवो तुं (अवस्सं के०) निश्चे (पएसिराजव के०) प्रदेशी राजानी पेठे (विसंमदसं के०) विषम दशाने (लंहसि के०) पामीश. ॥८७॥

विशेषार्थ— हे निर्दय ! हे मूर्ख ! जो तुं फक्त शरुआतमां मधुर एवी

मानुष्य जातिनी स्त्रीउने विषे विश्वास करीश तो निश्चय प्रदेशी राजा-
नी पेठे महा विषम दशाने पामीश. ॥ ७७ ॥

प्रदेशी राजानी कथा.

जेमां धनवंत रूप अने कटपवृद्धो शोची रह्या हता एवी आमल क-
टपा नामनी नगरी ठे. एक दिवसे ते नगरने विषे समवसरेला श्री म-
हावीर स्वामीनी कोइ सूर्याज नामना देवताए आवीने विनंती करी के,
“ हे स्वामिन् ! आजे हुं आ गौतमादि महर्षिउने नवी नाट्य विधि देखा-
डवामाटे आवेलो तुं. ” ए प्रकारे ते देवताए श्री महावीर स्वामीनी त्र-
ण वखत विज्ञप्ति करी; तो पण प्रभुए तेने कांइ उत्तर आप्यो नहिं.
कह्युं ठे के— बुद्धिवंत पुरुषो बीजाउने दुःख थाय तेवुं कांइ करता न-
थी. पठी ते देवताए ईशान दिशामां उजा रहीने पोताना हाथमांथी
एक सो ने आठ देवताने तथा एक सो ने आठ देवीउने काढीने ना-
टक देखाड्युं. वढी वत्रीश प्रकारना बीजा नाटक देखाडीने ते देवता
बीजलीनी पेठे स्वर्गमां चाड्यो गयो.

पठी श्री गौतम स्वामीए बीजा लोकोने बोध करवा माटे श्री महा-
वीर प्रभुने पूछ्युं. “ हे जगवंत ! आ देवता कोण हतो ? तथा तेने आ-
टलुं बोधी अने आ प्रकारनी संपत्ति क्यांथी प्राप्त थइ ? ” श्री महा-
वीर स्वामीए कह्युं. “ हे वत्स्य गौतम ! सांजद्वय.

आ क्षेत्रने विषे श्वेतवती नामनी नगरी ठे. त्यां प्रदेशी नामनो ना-
स्तिक राजा राज्य करे ठे. तेने सूर्यकांता नामनी स्त्री, सूर्यकांत नामनो
पुत्र अने जैनधर्मने विषे प्रीतिवालो चित्रनामनो उत्तम प्रधान ठे.

एक दिवसे ते चित्र प्रधान कांइ राज्य कार्यना प्रसंगथी आवस्ती न-
गरीमां जितशत्रु राजा पासे गयो. त्यां तेणे केशी गणधरने देखीने प्र-
णाम कस्यो. राज्य कार्य करी रह्या पठी प्रधान केशीगणधरने पोतानी
श्वेतवती नगरीमां आववानी विनंती करी पाठो पोतानी नगरीप्रत्ये आव्यो.

हवे केशी गणधर पण पृथ्वी उपर विहार करता करता अनुक्रमे श्वे-
तवती नगरीना उद्यानमां समवसस्या. एटले उद्यानपालके आवीने प्र-
धानने कह्युं. प्रधान पण हर्ष पामतो ठतो मनथी ते गणधरने नमस्कार
करी विचार करवा लाग्यो. “ हुं प्रधान उतां जो राजा नरकने विषे ग-

ति करनारो थाय; तो तेणे आपेला आ प्रधान पदरूप प्रसादनुं म्हारे माथे ऋण रही जाय. तो कुपुत्रनी पेठे तेम केम थाय ? माटे कोइ उपायथी एने गुरुनी वाणी संजलावुं. ” एवो विचार करीने ते बुद्धिवंत प्रधान राजाने अश्व खेलाववाना मीषथी उद्यान तरफ लइ गयो. राजा अश्व खेलाववाथी आकी गयो एटले एक वृद्धनी नींचे ठायामां वेगो. त्यां ते गुरुनी देशनानी वाणी सांजली रोगी माणस जेम वीणानो शब्द सांजली उद्देग पामे तेम उद्देग पामवा लाग्यो; तेथी तेणे मुख सरडीने चित्र प्रधानने पूळ्युं. “ रोगथी पीडाता माणसनी पेठे आ कोण रस विनानी वाणी बोले ठे ? ” प्रधाने कळ्युं. “ हुं जाणतो नथी. चालो जइने निश्चय करीये के ते कोण ठे ? ” एम कहीने प्रधान राजाने केशी गणधरना आश्रमनी पासे लेइ गयो एटले राजा त्यां एक बाजुये उन्नो उन्नो देशना सांजलवा लाग्यो. केशी गणधर देशना आपे ठे के— “ हा हा ! नाना प्रकारना योग्य अर्थथी मधुर एवा तत्वने न जाणनारा मूर्ख जीवो अश्रद्धाथी पोताना जीवितने मिथ्या हारी जाय ठे. वली मीथ्या कदाग्रहथी नरकना अतिथिपणाने पामे ठे; परंतु तत्वनो आश्रय करीने शुभ एवी ऊर्ध्वगति पामता नथी !!! “ अमे अधिपति (राजा) ठीए. ” फक्त एटलुंज बोलनारा अज्ञानी जीवो अन्य वस्तुना प्रमाणे अप्रमाणे तथा निषेधने कही शकवाने पण समर्थ थता नथी अने योगी पुरुषतो प्रत्यक्षपणाथी अथवा अनुमानथी पोताना आत्मानी साथे बीजा माणसोना आत्माने सरखावे ठे. इडा, द्वेष अने प्रयत्नादि दृष्टिथी देखी शकाता नथी, तो पण यंत्रथी निर्मुक्त थयेली (चिंचोडामां पीलाइ गयेली) शेरडीनी पेठे तेमांथी चैतन्य जतुं रहेतुं नथी. जो के जीवने विषे ज्ञान अने विज्ञाननुं तारतम्यपणुं इष्ट ठे; तो पण तेना जोया विना कोना चित्तने विषे जाव नथी रहेतो ? नेत्रथी फलादिक जोयां पण खाधां विना तेना रसनो स्वाद कोनाथी जाणी शकाय ? अर्थात् कोइथी न जाणी शकाय. तेमज इंद्रियोथी जूदो एवो कोइ अव्यक्त दर्शी पुरुष ठे. जे योग्य एना रसना स्वादने (मोक्षादि सुखना स्वादने) अहिं वारंवार स्मरण करे ठे. वली तेणे वृद्धादि अवस्थामां परिमाणना जेदथी स्मृतिनो योग ते होवाने लीधे कोइ गुप्त कर्ता अनुमान

कराय ठे. नेत्रोष्णी कोइ पण पदार्थने जोये ठते द्वेष तथा 'रागादिक विकार उत्पन्न थाय ठे; पण ते द्वेष तथा रागादिकने उत्पन्न करनार पुरुष प्रसिद्ध ठता अदृश्य कहेवाय ठे. रूपादिकनी पेठे सुखादिकने पण गुण-पणुं निश्चय ठे. अर्थात् रूपादिकना सरखुं सुखादिकमां गुणपणुं रहेलुं ठे; परंतु तेमां जो गुणी जोइये तो अदृश्य एवो आत्मा एकज ठे. आ-त्मा प्रत्यक्ष थये ठते " हुं सुखी तुं अथवा दुःखी तुं. " एवी संसार सं-बंधी वेदना वृथा देखाय ठे. माटे हे ज्ञव्यजनो ! तेवा मोहनो त्याग करो. सत्यवादनी युक्तिथी चंद्र सूर्यना उपराग (गृहण) विगेरेनो अनुमानथी अग्निनी पेठे विचार करवो. सर्वज्ञ पुरुष जाणपणाना अनुमा-नथी बीजापुरुषनी मनना उंडा वीचारोने जीतनी अंदर रहेली वस्तुनी पेठे निश्चय जाणी शके ठे. स्वजन पुरुषोनां वाक्यथी अने अनुमान-थी सर्वज्ञपणुं प्राप्त करीने तेउए कहेला उत्तम मार्गनो मोक्ष लक्ष्मीने माटे आश्रय करवो. "

एवी केशी गणधरनी तत्व गर्जितवाणीथी शीथील थयो ठे आग्रह जेनो एवो तथा संदेहथी दोलायमान थयुं ठे चित्त जेनुं एवो ते प्रदेशी राजा तत्काल ते सन्नामां आव्यो. त्यां दुधनी धारांना सरखी सूरीनी स्नेहद्रष्टिथी धोवाइ गयो ठे मननो मेल जेनो एवा ते प्रदेशी राजाए मधुरवाणीथी सूरीने कहुं. " हे जगवन् ! म्हारो पिता बहु पाप कर-नारो होवार्थी तमारा मत प्रमाणे नरकमां गएलो होवो जोइये अने म्हारी माता तमारा धर्मनी जाण होवार्थी ते तमारा मत प्रमाणे स्वर्गमां गयेली होवी जोइये. वली हुं जेवो तेउने वहालो हतो तेवो बीजा को-इने नथी, जेथी म्हारां मात पिता पोतानां सुख दुःखनी वात मने केम कही जतां नथी ? " सूरीए कहुं. " पोताना कर्मरूप दोरीथी पशुनी पेठे बंधाएलो अने परस्वाधिन रहेलो प्राणी नरकमांथी पोतानी मरजी प्रमाणे अहिं आवी शकतो नथी. वली विषयमां आसक्त अने प-रस्पर गाढ प्रीतिवाला स्वर्गमां रहेला देवताउने पण आ लोकमां आव-वानी घणी मरजी होय ठे, परंतु तेउ रस्तो जाण्या विना शी रीते आ-वी शके ? आ मृत्युलोकनी दुर्गंध चारसैं ने पांच योजन सूधी उंचे जाय ठे, जेथी देवताउ अहिं आवी शकता नथी, पण फक्त अरिहंतना

पांच कल्याणकने विषे तथा कोशना तपना बलथी तेउ अहिं पृथ्वी उ-
पर आवे ठे. बीजे कोइ वखते आवता नथी. हे राजन् ! एज कारणथी
नरकमां गएलो त्हारो पिता अने स्वर्गमां गयेली त्हारी माता पोतपो-
तानां दुःख सुखनी बातो कहेवा माटे त्हारी पासे आवी शकतां नथी.”
राजाए फरीथी पूब्युं. “ हे प्रजो ! मे एक चोरने कोठीमां घाली को-
ठीनुं बारणुं बंध कराव्युं. थोडा दिवसो गया पठी ते चोरने बहार क-
ढाव्यो तो तेने जीव रहित अने तेनुं शरीर अनेक जीवथी व्याप्त थ-
येलुं दीवु. में प्रथमथी जोयुं हतुं तो तेमां कोइ जीव पेशी शके अथवा
बहार निकली शके तेम न होतुं तो कहो ते चोरनो जीव कये रस्ते
थइने गयो अने बीजा जीवो कये रस्ते थइने आव्या ?

वली में एक बीजा चोरने पकडी तेना शरीरनुं चूर्ण करावी नाख्युं;
पण तेमांथी कोइ जीव म्हारे हाथ आव्यो नहीं तेम में अथवा बीजा
कोइए दीवो पण नहीं. तो कहो ते चोरनो जीव केम नहीं देखायो ?
तेमज में बीजा चोरने पकडी तेने तोड्यो. पठी श्वास रोकने मारी
नाख्यो अने फरीथी तोड्यो. तो जेटलो जीवतां थयो हतो तेटलोज ते
मरी गया पठी पण थयो. जीवतां अने मूवामां कांइ फेर पड्यो नहीं.
तो कहो जीवनो तोल केम कांइ न थयो ? ” सूरीए कह्युं. “ जेम ठिड्ड
विनानी कोठीमां पूरेलो माणस शंखने वगाडे अने ते शब्द बहार उ-
जेला माणसो सांचले ठे तेमज मूर्ति विनानो जीव कोठीमांथी बहार
निकलो गयो. अर्थात् शब्दना सरखा शरीरवालो जीव सूक्ष्मपणाथी
पण देखी शकतो नथी. शब्दना पुज्जलपणाथी उत्पन्न थएला बीजा श-
ब्द पुज्जलो कोठीने जेदीने बहार निकली जाय ठे, जेथी तेमना निकल-
वानो मार्ग देखी शकातो नथी. जेम अरणीना काष्ठमां अग्नि रह्यो ठे
ठतां ते काष्ठेने चांगी नाखीये तो पण ते देखातो नथी. तेमज जीव श-
रीरनी अंदर रहेलो ठे ठतां शरीरना ककडा करी नाखीये तो पण दे-
खातो नथी. हे चूप ! जेम पवनथी चरायेली अथवा न चरायेली चा-
मडानी मशकमां तोलनो फेर पडतो नथी तेम जीववाला अथवा जीव
रहित एवा देहमां तोलनो फेर पडतो नथी. ए प्रकारे सूक्ष्म अथवा वा-
दार देहनी पण एवीज गति ठे. हे महाराज ! आत्माने चैतन्यमय, सू-

दम, कर्मथी बंधायेला अने महाबलवाला जाणीनेतुं श्री जैन शासनने विषे बुद्धि कर. " पठी प्रदेशी राजाए पोताना कुलमां परंपराथी चालता आवेल नास्तिक पणानो त्याग करी अने सुवर्णनी पेठे जैनधर्मनी परी-क्षा करी तेनोज आश्रय कस्यो तथा मिथ्यात्वनो त्याग करी सम्यक्त्व-ना मूलरूप बार व्रत धारण कस्या. वली तेणे बाह्य अने आच्यंतर विष-योने विषे वैराग्य धारण कस्यो. ते वखते पर पुरुषने विषे अनुरागवाली थयेली तेनी स्त्री सूर्यकांताए तेने पौषधना पारणामां विष दीधुं. राजाए तेनुं ते कृत्य जाण्युं; पण द्वेष कस्या विना परमेष्ठिने नमस्कार पूर्वक ते चित्तने विषे मोहने त्याग करी महाव्रत धारण करी अने मृत्यु पामी सौधर्म देव लोकने विषे सूर्याक्षनामना वैमानमां देवता थयो.

इति प्रदेशीराजानी कथा समाप्ता.

हवे स्त्रीजनो विश्वास न करवो ते कहे ठे.

अनुकूलसप्रेम्हामपि रमणीनां मा कुर्याः विश्वासं
अणुकूलसपिम्माणवि, रमणीणं मा करिञ्ज वीसासं ॥

यथा रामलक्ष्मणान्यां सूर्पणखायाः महारणे

जह रमलक्षणाहिं, सुप्पणहाए महारणे ॥७७ ॥

शब्दार्थ— (अणुकूलसपिम्माणवि के०) अनुकूल एवा प्रेम सहित ए-
वी (रमणीणं के०) स्त्रीजना (वीसासं के०) विश्वासने (मा करिञ्ज
के०) न कर. (जह के०) जेम (महारणे के०) म्होटा अरण्यमां (दं-
डकारण्यमां) (रामलक्षणाहिं के०) राम अने लक्ष्मणे (सुप्पणहाए
के०) सूर्पणखानो विश्वास न कस्यो. ॥ ७७ ॥

विशेषार्थ— जेम दंडकारण्यमां कामनी इच्छाथी वरवा आवेली सूर्पण-
खानो राम अने लक्ष्मणे विश्वास न कस्यो तेमज अनुकूल प्रेमयुक्त ए-
वी पण स्त्रीजनो विश्वास न करवो. ॥ ७७ ॥ कस्युं ठे के—

न नारीषु न मूर्खेषु, न विराधेषु शत्रुषु ॥

न चाप्यज्ञातशीलेषु, विश्वसंति मनीषिणः ॥ १ ॥

अर्थ— डाह्यापुरुषो स्त्रीजनेविषे, मूर्खनेविषे, राक्षसनेविषे, शत्रुनेविषे
अने नथी जाण्युं शील जेनुं एवाने विषे विश्वास करता नथी. ॥ ७७ ॥

आ सुर्पनखानुं दुंकुं दृष्टांत एम ठे के— जेना पुत्र शंबूकने लक्ष्मणे मारी नाख्यो होवाथी पुत्रना शोकने लीधे महावनमां जटकती एवी रावणनी बेन शुर्पनखा पंचवटीना वनमां निवास करीने रहेला राम अने लक्ष्मणने जोइ तेमना रूप अने सौभाग्यथी मूढ बनी तथा पुत्रनो शोक जूली जइ तेमनी इहा करवा लागी. पठी प्रथम ते राम पासे गइ; पण रामे तो “ म्हारे स्त्री ठे.” एम कहीने तेने काढी मूकी, तेथी ते लक्ष्मण पासे गइ. लक्ष्मणे पण “ तुं प्रथम म्हारा म्होटा जाइ पासे गइ; माटे म्हारी जोजाइ बरोबर थइ. ” एम कहीने विवेकी एवा लक्ष्मणे पण रजा आपी. आ शुर्पनखानुं विशेष चरित्र आगल सीतानी कथामां कहेवाशे, माटे त्यांथी जाणी लेवुं.

पूर्वनी वातने विशेष कहेठे.

पररमणीप्रार्थनायां दाक्षिण्यादपि मुह्य मा मूढ
पररमणीपठणान्, दक्षिन्नांतवि मुप्लं मां मूढ ॥

पतिष्यसि अनर्थे किं किल दाक्षिण्यं राक्षसीभिः समं
पंडसि अणत्थे किं किल, दक्षिन्नं रक्षस्सीहिं संमं ॥ ७ए ॥

शब्दार्थ— (मूढ के०) हे मूढ ! तुं (पररमणिपठणान् के०) परस्त्रीनी प्रार्थना करवामां (दक्षिन्नांतवि के०) दाक्षिण्यपणाथी पण एटले निपुणपणाथी पण (मा मुप्लं के०) न मोह पाम. कारण के, परस्त्रीनी प्रार्थना करवाथी (अणत्थे के०) दुःखने विषे (पतिष्य के०) पडीश, (किल के०) निश्चय (रक्षस्सीहिं के०) राक्षसीनी (समं के०) साथे (दक्षिन्नं के०) दाक्षिण्यपणं (किं के०) शुं ? ॥ ७ए ॥

विशेषार्थ— अरे मूर्ख ! तुं परस्त्रीनी प्रार्थना करवामां चतुराइथी पण मोह न पाम. अर्थात् परस्त्रीने विषे चतुराइथी क्रीडा न कर. कारण के, परस्त्रीनी प्रार्थना करवाथी निश्चय तुं दुःखमां पडीश. वली ए राक्षसींतनी साथे चतुराइ शी ? स्त्रींतने प्रत्यक्ष राक्षसीपणुं ठे. कळुं ठे के—

दर्शने हरते प्राणान्, स्पर्शने हरते वलम् ॥

मैथुने हरते कायं, स्त्री हि प्रत्यक्षराक्षसी ॥ १ ॥

अर्थ— फक्त दर्शनथी प्राणने हरे ठे, स्पर्शथी वलने हरे ठे अने मै-

शुनथी शरीरने हरी जाय ठे; माटे निश्चय स्त्री प्रत्यक्ष राक्षसी ठे. ॥७६॥
हवे परस्त्रीउना संगथी पोतानुं सौजाग्य माननाराने तिरस्कार कर-
ता ठता कहे ठे.

पररमणीरंगात् सौजाग्यं मा गणयस्व निर्जाग्य
पररमणीरंगात्, सोहृगं मां गणेषु निर्जग ॥

यदि सिद्धिबहुरंगं करोति तदा मन्यस्व सौजाग्यं
जइ सिद्धिवहुरंगं, करेइ तां मुणसु सोहृगं ॥ ७७ ॥

शब्दार्थ— (निर्जग के०) हे निर्जाग्य ! (पररमणीरंगात् के०) पर-
स्त्रीना रंगथी (सोहृगं के०) पोताना रूपादिकना गर्वने (मा गणेषु
के०) न गण. (जइ के०) जो (सिद्धिबहुरंगं के०) मोक्ष लक्ष्मीने विषे
रंगने (करेइ के०) करे ठे, (ता के०) तो (सोहृगं के०) पोताना
रूपादि गर्वने (मुणसु के०) मान्य. ॥ ७७ ॥

विशेषार्थ— अरे निर्जाग्य ! परस्त्री त्हारा उपर प्रीतिवादी थाय; तेथी
तुं पोताना रूपादिना गर्वने न पाम. परंतु जो मोक्ष लक्ष्मीरूप स्त्री त्हा-
रा उपर प्रीति करे, तो पोताना रूपादि गर्वने धारण कर. ॥ ७७ ॥

हवे संसारना अजिलाषी माणसने मोक्षनुं दुर्ध्वजपणुं कहे ठे.

बहुमहिलासु प्रसक्तं शिवलक्ष्मीः कथं त्वां समीहेत
बहुमहिलासु प्रसक्तं, शिवलक्ष्मिं कथं तुमं समीहेइ ॥

इतरापि प्रौढमहिला अन्यासक्तं न ईहेते
इयरावि प्रौढमहिला, अंनासक्तं न ईहेइ ॥ ७८ ॥

शब्दार्थ—हे मूर्ख ! (शिवलक्ष्मिं के०) मोक्षलक्ष्मी जे ठे ते (बहु
महिलासु के०) घणी स्त्रीउने विषे (प्रसक्तं के०) आसक्त थयेला
(तुमं के०) तने (कथं के०) केम (समीहेइ के०) इहे ? अर्थात्
न इहे. कारण के, (इयरावि के०) बीजी एवी पण (प्रौढमहिला के०)
म्होटी अथवा म्होटा कुलनी स्त्रीउ (अंनासक्तं के०) परस्त्रीने विषे
आसक्त थयेला पुरुषने (न ईहेइ के०) नथी इवती. ॥ ७८ ॥

विशेषार्थ—हे मूर्ख ! मोक्षलक्ष्मी, घणीस्त्रीउने विषे आसक्त थयेला

तने शी रीते इहे ? कारण के, म्होटी अथवा म्होटाकुलमां उत्पन्न थयेली बीजी सामान्य स्त्रीं पण परस्त्रीने विषे आसक्त थयेला पुरुषने इहती नथी. कह्युं ठे के—

अन्यान्यरमणीरक्तश्चक्रवर्त्यपि मा वरः ॥

परस्त्रीसंगविरतो, हातिकोऽपि वरं वरः ॥ १ ॥

अर्थ—नवी नवी परस्त्रीने विषे आसक्त एवो चक्रवर्ति पण श्रेष्ठ नथी अने परस्त्रीना संगरहित एवो खेडु पण श्रेष्ठ वर ठे. अर्थात् निर्मल शील पालवाथी मोक्ष प्राप्त थाय ठे. ॥ ए१ ॥

तेज वातनो उपदेश करतां कहेठे.

शाश्वतसुखश्रीरम्यां

अविघटप्रेमाणं

समृद्धिसिद्धिवधूं

सासयसुहसिरिरंमं, अविहडपिम्मं समिद्धिसिद्धिवहुं ॥

यदि ईहसे तत् परिहर

इतराः

तुहमहिताः

जइ ईहसि तां परिहर इयराउ तुहमहितान् ॥ ए२ ॥

शब्दार्थ—(जइ के०) जो (सासयसुहसिरिरंमं के०) अविनाशी सुखनी संपत्तिए करीने मनोहर अने (अविहडपिम्मं के०) निश्चल ठे प्रेम जेनो एवी (समिद्धिसिद्धिवहुं के०) समृद्धिवाली मोक्षलक्ष्मीरूप स्त्रीने (ईहसे के०) इहे ठे, (ता के०) तो (इयराउ के०) बीजी (तुहमहितान् के०) आ तुह स्त्रींने (परिहर के०) त्यजी दे. अर्थात् मोक्षलक्ष्मीनी इहा होय तो निर्मल एवं शीलव्रत पाल. ॥ ए२ ॥

विशेषार्थ—हे प्राणी! जो तुं अविनाशी सुखनी संपत्तिथी मनोहर अने निश्चल ठे प्रेम जेनो एवी समृद्धिवाली मोक्षलक्ष्मीरूप स्त्रीने इहे ठे, तो बीजी आ प्रत्यक्ष देखाती एवी तुह स्त्रींने त्याग कर. अर्थात् जो मोक्षलक्ष्मीनी इहा होय तो निर्मल एवं शीलव्रत पाल. ॥ ए२ ॥

कामथी पीडा पामता पुरुषोने दुःखज थायठे, ते कहेठे.

रम्याः

रमणीः

दृष्ट्वा

विविधाः

कामतप्तस्य

रम्यान् रमणीन्, दृष्ट्वा विविधान् कामतप्तस्य ॥

कुत्र

सुखं तव

जविष्यति

जणितं इदं

आगमेऽपि यतः

कत्र

सुहं तुह

होही,

अपियमिषं

आगमेवि जंतुं ॥ ए३ ॥

शब्दार्थ—(विविहाउं के०) विविध प्रकारवाली अने (रम्माउं के०) मनोहर एवी (रमणीउं के०) स्त्रीउने (दहुं के०) जोइने (कामत-वियस्स के०) कामथी तत्त थयेला (तुह के०) तने (सुहं के०) सुख जे ते (कव्व के०) क्यांथी (होही के०) थशे ? (जउं के०) कारण के, (आगमेवि के०) आगमने विषे पण (इणं के०) आ प्रमाणे (जणियं के०) कच्छुं ठे. ॥ ए३ ॥

विशेषार्थ—हे प्राणी ! अनेक प्रकारनी मनोहर स्त्रीउने जोइने कामथी तत्त थयेला तने सुख क्यांथी थशे ? कारण आगममां पण आ प्रमाणे कच्छुं ठे. ॥ ए३ ॥

तेज वात कहेठे.

(अनुष्टुप्चम्)

यदि त्वं करिष्यसि ज्ञावं याःयाः ब्रह्मसि नारीः
जइ तं काहिसि ज्ञावं, जाजा दहिसि नारिउ ॥

वातोद्भूतः इव बृहः अस्थिरात्मा जविष्यसि

वायाइहुव हढो, अण्डिअप्पा जविस्ससि ॥ ए४ ॥

शब्दार्थ—हे प्राणी ! (जइ के०) जो (तं के०) तुं (जाजा के०) जे जे (नारिउं के०) स्त्रीउने (दहिसि के०) जोवे ठे. ते स्त्रीउने विषे (ज्ञावं के०) ज्ञावने (काहिसि के०) करीश तो (वायाइहुव हढो के०) वायुए कंपावेला बृहनी पेठे (अण्डिअप्पा के०) अस्थिरआत्मा-वालो (जविस्ससि के०) थइश. ॥ ए४ ॥

विशेषार्थ—हे प्राणी ! जो तुं जे जे स्त्रीउने जोवे ठे ते ते उपर ज्ञाव करीश, तो निश्चे वायुए कंपावेला बृहनी पेठे अस्थिर आत्मावालो थइश. अर्थात् नरकादि कुगतिने विषे जमनारो थइश. ॥ ए४ ॥

हवे स्त्रीना शरीरने विषे पण वैराग्यनुं कारण देखामता उता कहेठे

रमणीनां रमणीयां देहावयवानां यां श्रियं स्मरसि

रमणीणं रमणीयं, देहावयवाणं जं सिंरिं सरंसि ॥

धैवनविरमे वैराग्यदायिनीं तां चिंतय स्मृत्वा

जुवणविरमे वेरं—गगदाइणिं तं चिर्यं संरेसु ॥ ए५ ॥

शब्दार्थ— (रमणीयं के०) स्त्रीर्जना (देहावयवाण के०) शरीरना हाथ, पग, मुख विगेरे अंगोनी (रमणीयं के०) मनोहर एवी (जं के०) जे (सिरि के०) शोचाने (सरसि के०) संचारे ठे; परंतु (ज्जुवणवीर-मे के०) युवावस्था विराम पामे ठते अर्थात् वृद्धावस्थामां (वेरग्गदाइ-णिं के०) वैराग्य आपनारी (तं के०) ते शोचाने (सरेसु के०) संचारीने (चिय के०) विचार कर. ॥ ए५ ॥

विशेषार्थ— हे प्राणी ! तुं स्त्रीर्जना शरीरना हाथ, पग, मुख विगेरे अंगोनी मनोहर एवी जे शोचाने संचारे ठे, परंतु तेज शोचा वृद्धावस्थामां वैराग्य उत्पन्न करनारी ठे तेनो विचार कर. वृद्धावस्थामां सू-काई गयेला पांढडावाली लतानी पेठे शीथल अंगवाली स्त्रीने जोइ सर्वे विराग पामे ठे; माटे ते वृद्धावस्थानी दशाने आ युवावस्थामां संचारीने शीलव्रतने पाल. ॥ ए५ ॥

हवे शीलव्रतनुं माहात्म्यअने शीलरहितनी निंदा कहे ठे.

शीलपवित्रस्य	सदा	किंकरजावं	कुर्वति	देवाःअपि
शीलपवित्तस्स	सँया,	किंकरजावं	करंति	देवाँवि ॥
शीलन्नष्टः	नष्टः	परमेष्ठीअपि	खलु	यतः
शीलप्रष्टो नँष्टो,	परमिष्ठीवि	हुँ	जँत	नँणियं॥ए६॥

शब्दार्थ— (देवावि के०) देवताउ पण (शीलपवित्तस्स के०) शीलव्रतथी पवित्र एवा पुरुषनुं (किंकरजावं के०) दासपणुं (सया के०) निरंतर (करंति के०) करे ठे अने (शीलन्नष्टो के०) शीलव्रतथी न्नष्ट थयेलो (परमिष्ठीवि के०) ब्रह्मा पण (हु के०) निश्चे (नष्टो के०) नाश पास्यो ठे. (जँत के०) एज कारणमाटे (नँणियं के०) शास्त्रमां कहुं ठे. ॥ ए६ ॥

विशेषार्थ— देवताउ पण शीलव्रतथी पवित्र थयेला पुरुषनुं दासपणुं निरंतर करे ठे अने शीलव्रतथी न्नष्ट थयेलो ब्रह्मापण लोकमां सर्व प्रकारे वगोवायो ठे. एज कारणमाटे शास्त्रमां पण कहुं ठे. ॥ ए६ ॥

शास्त्रमां जे कहुं ठे ते कहे ठे.

यदि	स्थानी	यदि	मौनी	यदि	मुंडी	वट्कली	तपस्त्री	वा
जँइ	ठाँणी	जँइ	मोँणी,	जँइ	मुँडी	वट्कली	तर्वस्सी	वाँ ॥

प्रार्थयन् च अब्रह्म ब्रह्मापि न रोचते मह्यं

पठितो यं अंबंनं, बंभावि न रोचए मङ्ग ॥ ए७ ॥

शब्दार्थ— सर्वज्ञ प्रभु कहे ठे के— (यदि के०) जो (ठाणी के०) कायोत्सर्ग करनारो होय (जइ के०) जो (मोणी के०) वाणीने नियममां राखनारो होय (जइ के०) जो (मुंडी के०) लोच करनार होय (वकली के०) जो जाडनी ठालरूप वस्त्रने धारण करनार होय (तवस्सी के०) जो निरंतर तप करनार होय (वा के०) तेवुं जाति अथवा कुल होय (च के०) पण (अंबंनं के०) मैथुननी (पठितो के०) प्रार्थना करनारो (बंभावि के०) ब्रह्मा होय तो ते पण (मङ्ग के०) मने (न रोचए के०) नथी रुचतो. ॥ ए७ ॥

विशेषार्थ— श्रीसर्वज्ञ प्रभु कहेठे के— गमे तो कायोत्सर्ग करनारो होय के, वाणीने नियममां राखनारो होय, गमे तो लोच करनारो होय के, जाडनी ठालने पहेरनारो होय, वली निरंतर तप करनारो होय के तेवुं कोइ जाति के कुल होय ठेवट ब्रह्मा पोते होय, परंतु जो ते मैथुननी प्रार्थना करनारो होय तो ते मने रुचतो नथी. तो सामान्य माणसनी तो वातज शी ! वली मूल गाथामां वारंवार 'यदि' शब्द मूक्यो ठे, तेशी सर्व गुणवालो माणस होय, परंतु शीलरहित होय तो ते कांइ नथी, एवो अतिशय देखाडवामाटे ठे. ॥ ए७ ॥

सामान्य उपदेश कह्यो. हवे नाम वतावी ते उपदेश कहे ठे.

इति ज्ञावयन् ज्ञावं स्वयोगगुप्तः जितेंद्रियः धीरः

इञ्च ज्ञावतो ज्ञावं, सजोगंजुतो जिइंदित्त धीरो ॥

रहति मुनिः गृहीअपि खलु निर्मलनिजशीलमाणिक्यं

ररंइ मुंणी गिहीवि हुं, निम्मलनिअसीलमाणिकं ॥ ए७ ॥

शब्दार्थ— (इञ्च के०) पूर्वे कहेला (ज्ञावं के०) ज्ञावने (ज्ञावतो के०) ज्ञावतो (सजोगंजुतो के०) पोताना मन, वचन अने कायाने रोकनारो (जिइंदित्त के०) जितेंद्रिय अने (धीरो के०) निश्चल चित्तवालो एवो (मुंणी के०) मुनि अथवा (गिहीवि के०) गृहस्थ पण (हुं के०) निश्चे (निम्मल के०) मलरहित एवो (निअसीलमाणिकं

के०) पोतानां शीलरूप माणिक्यरत्नने (रस्कइ के०) रक्षण करे ठे.॥ए०

विशेषार्थ— पूर्वे कहेला जावने जावनारो, पोतानां मन, वचन अने कायाने रोकनारो, इंद्रियने जितनारो अने निश्चल चित्तवालो मुनि होय अथवा गृहस्थ होय तो पण ते निश्चय पोताना निर्मल शीलरूप माणिक्य रत्नने रक्षण करे ठे. ॥ ए० ॥

हवे मुनिने शीलनुं रक्षण करवानो उपाय कहे ठे.

एकांते मंत्रादि पार्श्वस्थादिकुसंगमपि सततं
एगंते मंताई, पासढाईकुसंगमवि सययं ॥

परिवर्जयन् नवविधब्रह्मगुप्तिगुप्तः चरेत् साधुः
परिवर्जंतो नवविह्वंजगुप्तिगुप्तो चरे साधु ॥ ए० ॥

शब्दार्थ— (एगंते के०) एकांतने विषे (मंताई के०) स्त्रीउने साथे वात अथवा विचार विगेरेने अने (पासढाईकुसंगमवि के०) पासढादिना कुसंगने पण (सययं के०) निरंतर (परिवर्जंतो के०) त्यजी देतो एवो अने (नवविह्वंजगुप्तिगुप्तो के०) नव प्रकारना ब्रह्मचर्यनी गुप्तिथी रक्षण करायलो (साधु के०) साधु (चरे के०) विचरे. ॥ ए० ॥

विशेषार्थ— एकांत स्थानमां स्त्रीउनी साथे वात अथवा विचार विगेरेने अने पासढादिकना कुसंगने निरंतर त्यजी देतो तथा स्त्रीउनी वस्तीमां न रहेवुं, स्त्रीउनी कथा न सांचली, तेमना आसन उपर न वेसवुं विगेरे नव प्रकारना ब्रह्मचर्यनी गुप्तिथी रक्षण करायलो साधु आ पृथ्वी उपर विहार करे ठे. मूल गाथामां “ पासढास्थादि ” एमां आदि शब्द आपेलो ठे; माटे आदि शब्दथी कुशीलीया अथवा तेमनो संग करनारा, मरजी प्रमाणे चालनाराउनो संग, स्त्रीउने रहेवाना स्थाननो संग पण त्यजी देवो. कह्युं ठे के—

खणमवि न खमं काउं, अणाययणसेवणं सुविहियाणं ॥

जग्गंधं होइ वणं, तग्गंधो मारुउं वाई ॥ १ ॥

१ पासढा वे प्रकारना ठे. एक सर्वपासढा अने बीजा देशपासढा. जे ज्ञानदर्शन अने चारित्रनी उपासना करे ठे ठता पण जेने ते ज्ञान, दर्शन, चारित्र स्पर्शु नथी. ते नर्व पासढा जाणवा अने जे कारणविना सज्जातरे आणवुं अन्न, राजानुं अन्न विगेरेने चोजन करेठे ते देश पासढा जाणवा.

अर्थ— सुविहित पुरुषोऽपि बीजाना निवासस्थानमां ह्यणमात्र पण निवास करवो नहीं. द्रष्टांत कहे ठे. वनमां जे जे गंध होय ठे. त्यां त्यां वायु ते ते गंधवालो वायु ठे. ॥ एण ॥

गृहस्थने पण शीलनुं रक्षण करवानो उपाय कहेठे.

वेश्यादास्यसतीप्रमुखाणां

अशेषदुष्टनारीणां

वेसादासीअसई-पमुहाणमसेसडुष्टनारीणां ॥

शीलव्रतरक्षणार्थं

गृही अपि संगं

विवर्जयेत्

शीलवयरक्षणं, गिहीवि संगं विवर्जिजा ॥ १०० ॥

शब्दार्थ— (गिहीवि के०) गृहस्थे पण (शीलवयरक्षणं के०) शीलव्रतना रक्षणने अर्थे (वेसादासीअसईपमुहाणं के०) वेश्या, दासी, असती विगेरे (असेसडुष्टनारीणां के०) समस्त दुष्ट स्त्रीजना (संगं के०) संगने (विवर्जिजा के०) त्यजी देवो. ॥ १०० ॥

विशेषार्थ— गृहस्थाश्रममां रहेला पुरुषे पण शीलव्रतनुं रक्षण करवा माटे वेश्या (पैशा आपीने जोगववा योग्य स्त्री) दासी (काम करनारी) अने असति (पतिने ठेतरी बीजा पुरुषनी साथे क्रीडा करनारी) विगेरे सर्व दुष्ट स्त्रीजना संगने त्यजी देवो. ॥ १०० ॥ कहुं ठे के—

दुर्मंत्र्यानुपतिर्विनश्यति यतिःसंगात्सुतो लालना-

द्विप्रोऽनध्ययनात् कुलं कुतनयाच्छीलं खलोपासनात् ॥

मैत्री चाप्रणयात्समृद्धिरनयात् स्नेहः प्रवासाश्रयात्,

स्त्री मद्यादनपेक्षणादपि कृषिस्त्यागात्प्रमादाद्भ्रमम् ॥ १ ॥

अर्थ— राजा दुष्टमंत्रीशी, साधु संगशी, पुत्र लाड लडाववाशी, ब्राह्मण अज्ञण रहेवाशी, कुल खराब चालवाला ठोकराशी, शील खलनी सोवतशी, मैत्री अविनयशी, समृद्धि अन्यायशी, स्नेह प्रवासशी, स्त्री मद्यशी, खेति तपास न राखवाशी अने धन दान अथवा प्रमादशी नाश पामे ठे. ॥ १ ॥

हवे मुनिने अने गृहस्थने शिखामण आपे ठे.

वेश्यादासीइत्वरिपरांगनालिंगिनीनां

सेवा

वेसादासीईत्तर-परंगणालिंगिणीण

सेवां न

वर्जयेत् उत्तरोत्तरं एताः दूष्याः विशेषेण
वज्जिज्ज उत्तरुत्तर, एँए दोसाँ विसेसेण ॥ १०१ ॥

शब्दार्थ— (वेसा के०) पैशा आपीने जोगववा योग्य स्त्री (दासी के०) काम करनारी स्त्री (इत्तर के०) धन ग्रहण करवानी इच्छाथी पर-पुरुषना संकेतस्थाने क्रीडा करवामाटे जनारी स्त्री (परंगणा के०) धन, रूप, सौजाग्य विगेरेने विषे आसक्त थयेदी स्त्री अने (लिंगिणीण के०) व्रतधारी स्त्री ए सर्वे स्त्रीजनी (सेवाज के०) सेवा (उत्तरोत्तर के०) अ-धिक अधिक (वज्जिज के०) त्यजी देवी. कारण के, (एँए के०) ए स्त्रीज (विसेसेण के०) विशेषे करीने (दोसा के०) दूषित करनारीज ठे. ॥ १०१ ॥

विशेषार्थ— पैशा आपीने जोगववा योग्य स्त्री, काम करनार दासी, धन ग्रहण करवानी इच्छाथी परपुरुषना संकेतस्थानके क्रीडा करवा ज-नारी स्त्री, परपुरुषना धन, रूप, सौजाग्य विगेरेने विषे आसक्त थयेदी स्त्री अने व्रतधारी स्त्री ए सर्वे स्त्रीजनी सेवा अधिक अधिक त्यजी देवी; कारण के, ए सर्वे स्त्रीज विशेषे दूषित करनारीज ठे. ॥ १०१ ॥

हवे मुनिने अने गृहस्थने कुसंग त्यजी देवानो उपदेश कहे ठे.

धूतकारपारदारिकनटविटप्रमुखैः सह कुमित्रैः
जूआरपारदारिअ-नडविडपमुहेहिं सह कुमित्तेहिं ॥

संगं वर्जयेत् सदा संगत् गुणाःअपि दोषाःअपि
संगं वज्जिज्ज संया, संगंउ गुणाँवि दोसाँवि ॥१०२॥

शब्दार्थ— (जूआर के०) जूगारी (पारदारिअ के०) परस्त्री गमन करनार (नड के०) नाटककरनार(विड के०) जार अथवा धूर्त (पमुहेहिं के०) ए विगेरे (कुमित्तेहिं सह के०) कुमित्रनी साथे (संगं के०) संगने (संया के०) निरंतर (वज्जिज्ज के०) त्यजी देवो. कारण के, (संगंउ के०) संगथी ए-टवे सारा संगथी (गुणाँवि के०) गुण पण थाय ठे अने खोटा संगथी (दोसाँवि के०) दोषो पण थाय ठे. ॥ १०२ ॥

विशेषार्थ— बुद्धिवान् माणसे जुगट्ट रमनार, परस्त्री गमन करनार,

नाटक करनार, जार अथवा धूर्त विगेरे कुमित्रनी साथे क्यारे पण संग करवो नहीं; कारण के, सारा संगथी माणसने सारा गुणो प्राप्त थाय ठे अने खोटा संगथी दोषो पण प्राप्त थाय ठे. ॥ कह्युं ठे के—

गुणागुणज्ञेषु गुणीज्वन्ति, ते निर्गुणं प्राप्य ज्वन्ति दोषाः ॥

सुखाडुतोयप्रजवा हि नद्यः, समुद्रमासाद्य ज्वन्त्यपेयाः ॥१॥

अर्थ— गुणो गुणना जाणने विषे गुणसमान थाय ठे; पण ते गुणो निर्गुणने पामीने दोषरूप थाय ठे. दृष्टांत कहे ठे के, उत्तम स्वादवाला पाणीवाली नदीउं द्वार समुद्रने पामीने पीवा योग्य पाणीवाली रहेती नथी. अर्थात् खारी अइ जाय ठे. ॥ १०१ ॥

हवे स्त्रीउंना गुणो कहे ठे.

मित्तापिणी सुदजा कुलदेशवयोनुरूपवेषधरा
मीयन्नासिणी सुलंजा कुलदेसवयाणुरूपवेषधरा ॥

अन्नमणसीला त्यक्तासतीसंगा ज्वेत् नारीअपि
अन्नमणसीला चत्ता-संसंगा हुंज नारीवि ॥ १०३ ॥

शब्दार्थ— (मीयन्नासिणी के०) थोडुं बोलनारी (सुदजा के०) सारी लाजवाली (कुलदेसवयाणुरूपवेषधरा के०) कुल, देश अने अवस्थाने योग्य एवा वेषने धारण करनारी (अन्नमणसीला के०) नथी जमवानो स्वभाव जेनो एवी तथा (चत्तासंसंगा के०) त्याग कस्यो ठे अस-तिस्त्रीनो संग जेणे एवी (नारीवि के०) स्त्रीउं पण (हुंज के०) होय ठे.

विशेषार्थ— थोडुं बोलनारी, सारी लाजवाली, देश, कुल अने अवस्थाने अनुसरतो वेष धारण करनारी, पोताना घरना आंगणे रहेनारी अने असती स्त्रीउंनो संग त्यजी देनारी एवी पण स्त्रीउं होय ठे. ॥१०३॥ स्त्रीउंए सारी लाज राखवी जोइए. न राखे तो हानी थाय ठे कह्युं ठे के—

असंतोषात् द्विजा नष्टाः, संतोषेण तु पार्थिवाः ॥

सदजा गणिका नष्टा, निर्दजाश्च कुलस्त्रियः ॥ १ ॥

अर्थ— ब्राह्मणो असंतोषथी, राजाउं संतोषथी, गणिकाउं लाजवाली होवार्थी अने कुलस्त्रीउं निर्दजा होवार्थी हानी पामे ठे. ॥ १ ॥

वली स्त्रीउए पोताना घरनुं आंगणुं त्यजीने न जवुं जोइए, कारण जवाथी अपवाद लागे ठे. कहुं ठे के, जे स्त्री पोताना घरनुं आंगणुं त्यजी दइने बहार फरे ठे, ते स्त्री सारा कुलमां उत्पन्न थयेली होय तो पण तेने डुराचारिणी जाणवी. अर्थात् उपर गाथामां कहेला गुणवाली स्त्री वखणाय ठे. ॥ १०३ ॥

वली स्त्रीउना गुणेनेज वखाणे ठे.

देवगुरुपितृस्वसुरादिकेषु चक्का स्थिरा वरविवेका

देवगुरुपियरससुरा-इएसु चक्ता थिरा वरविवेया ॥

कांतानुरक्तचित्ता विरला महिला सुदृढचित्ता

कंताणुरक्तचित्ता, विरला महिला सुदृढचित्ता ॥ १०४ ॥

शब्दार्थ— (देव के०) अरिहंतदेव (गुरु के०) सुसाधुगुरु (पियर के०) माता पिता अने (ससुराइएसु के०) सासु सासुरादिकने विषे (चक्ता के०) चक्किवाली (थिरा के०) स्थिर स्वभाववाली (वरविवेया के०) सारा विवेकवाली (कंताणुरक्तचित्ता के०) पतिने विषे प्रीतिवाली अने (सुदृढचित्ता के०) शीलनुं रक्षण करवामां दृढचित्तवाली एवी (महिला के०) स्त्रीउ (विरला के०) बहु थोडी होय ठे. ॥ १०४ ॥

विशेषार्थ— अरिहंत देव, सुसाधु गुरु, मातापिता, अने सासुससुरो वली दियर अने पतिना मित्र विगेरेने विषे चक्किवाली, स्थिर स्वभाववाली, सारा विवेकवाली, पतिने विषे प्रीतिवाली अने पोताना शीलनुं रक्षण करवामां दृढ चित्तवाली एवी स्त्रीउ आ जगत्मां बहु थोडी ठे. ॥

हवे महासतीउना शीलव्रतनुं दृढपणुं कहे ठे.

निर्मलमहासतीनां शीलव्रतं खंडयितुं न शक्कोऽपि

निम्मलमहासईणं, शीलवयं खंडिउं न सक्कोवि ॥

शक्तः येन तासां जीवात् शीलं अन्यधिकं

सक्केइ जेणं ताणं, जीवाउ शीलमप्रहियं ॥१०५॥

शब्दार्थ— (निम्मलमहासईणं के०) पवित्र एवी महासतीउना (शीलवयं के०) शीलव्रतने (खंडिउं के०) खंडन करवाने (सक्कोवि के०)

इंद्रपण (न सक्केइ के०) समर्थ नथी. (येन के०) कारणके, (ताणं के०)
ते महासतीउने (जीवाउ के०) जीवितथी (सीलं के०) शीलव्रत (अ-
प्रहियं के०) अधिक ठे. ॥ १०५ ॥

विशेषार्थ— इंद्र पोते पण पवित्र एवी महासतीउना शीलव्रतने खं-
डन करवा समर्थ नथी; कारण के, ते महासतीउने पोताना जीवितथी
शीलव्रत अधिक ठे. अर्थात् शीलनुं रक्षण करवामाटे पोताना प्राणना
नाशने पण सहन करे ठे. कह्युं ठे के—

वरं त्रांतावर्ते सन्नयजलमध्ये प्रविशनं,

वरं सर्पाकीर्णे तृणगहनकूपे प्रपतनम् ॥

वरं विंध्याटव्यामनशनतृषार्तस्य मरणं,

न शीलाद्विच्रंशो, ऋवति कुलजानामिह पुनः ॥ १ ॥

अर्थ— ऋमरीउवाला ऋयंकर पाणीमां पेसवुं ते सारुं, सर्पवाला अने
घासथी गाढ एवा कुवामां पडवुं ते सारुं, वली विंध्याटवीमां अन्न अने
पाणी विना पीडा पामीने मरी जवुं सारुं, परंतु आ लोकमां कुलवंती
स्त्रीउने शीलव्रतथी ऋष्ट थवुं ते सारुं नथी. ॥ १०५ ॥

हवे सती शब्दनुं यथार्थ नाम कहे ठे.

सा एव सतीति ऋण्यते या विधुरेपि एव न खंडयति शीलं

संच्रियं सँइति ऋन्नंइ, जां विहुँरेवि हुँ नं खंडँए सीलं ॥

तत् किल कनकं कनकं यत् ज्वलनात् विमलयरं

११ तं किल कण्यं कण्यं, १२ जं जलणात् विमलयरं ॥ १०६ ॥

शब्दार्थ— (संच्रिय के०) तेज स्त्री (सँइति के०) सती एम (ऋन्नंइ
के०) कहेवाय ठे. के (जा के०) जे स्त्री (विहुँरेवि के०) दुःखने विषे
पण (हु के०) निश्चे (सीलं के०) शीलने (न खंडए के०) नथी खंडन
करती. दृष्टांत कहे ठे के, (तं के०) तेज (कण्यं के०) सोनुं (किल
के०) निश्चे (कण्यं के०) सोनुं कहेवाय ठे के (जं के०) जे (जलणात्
के०) अग्निथी (विमलयरं के०) वधारे निर्मल थाय ठे. ॥ १०६ ॥

विशेषार्थ— जे स्त्री दुखमां पण पोताना शीलव्रतने खंडन करती
नथी तेज स्त्री सती कहेवाय ठे. दृष्टांत कहे ठे के, तेज सोनुं निश्चे सोनुं

कहेवाय के, जे सोनुं अग्निथी वधारे निर्मल थाय. एवीरीते स्त्रीपण वी-
जाने स्वाधिन थया ठता पण पोताना शीलव्रतने बराबर साचवी राखे
तेज सतीकहेवाय. कह्युं ठे के— रहो नास्ति द्वाणो नास्ति, नास्ति प्रार्थयि-
ता नरः ॥ तेन नारद नारीणां सतीत्वमुपजायते ॥१॥ अर्थ— एकांत नथी,
अवसर नथी अने अर्थना करवायोग्य पुरुषपण नथी. हे नारद! एट-
लाजमाटे स्त्रीजने सतीपणुं उत्पन्न थाय ठे. अर्थात् एकांत, अवसर अने
प्रार्थना करवायोग्य पुरुष मले तो स्त्रीजने सतीपणुं पालवुं ते मुश्कलथाय.

हवे सतीने बीजानुं दुष्टपणुं कहे ठे.

निजसत्ववर्जिताः पापाः नराणां दूषणं ददति
निअसत्तवज्जिआठ, पावाठ नराण दूसणं दिंति ॥

किं कुर्मः वयं निर्गलाः येन इमे पुरुषाः
किं कहामो अम्हे, निर्गला जेणिंमे पुरिसा ॥१०७॥

शब्दार्थ— (निअ के०) पोतानुं (सत्त के०) शीलनुं दृष्टपणुं तेणेक-
रीने (वज्जिआठ के०) रहित तथा (पावाठ के०) दुष्ट आचरणवाली
स्त्रीज (नराण के०) पुरुषोने (दूसणं के०) दोष (दिंति के०) आपे
ठे. वली कहे ठे के, (अम्हे के०) अमे (किं कहामो के०) शुं करीए ?
(जेण के०) जे कारणमाटे (इमे के०) आ (पुरिसा के०) पुरुषो (नि-
रगला के०) पोतानी इहा प्रमाणे चालनारा ठे. ॥ १०७ ॥

विशेषार्थ— पोताना शीलना दृष्टपणाए करीने रहित एवी दूराचर-
णवाली स्त्रीज पुरुषोने दोष आपे ठे अने कहे ठे के, अमे शुं करीए ?
कारण आ पुरुषो पोतेज पोतानी मरजी प्रमाणे चालनारा ठे. अर्थात्
आ पुरुषोनो दोष ठे अमारो दोष नथी. ॥ १०७ ॥

हवे पोतानुं कहेलुं महासतीजना दृष्टांतथी दृढ करता ठता कहे ठे.

त्रिचुवनप्रचुणापि एव रावणेन यस्याः न रोममात्रमपि
तिदुअणपहुणावि दु, रावणेण जीसे न रोममित्तंपि ॥

संचालितं न तस्याः चरित्रं चित्रमिति सीतायाः
संचालियं न तीए, चरियं चित्तिं सीआए ॥ १०८ ॥

शब्दार्थ- (तिहुअणपहुणावि के०) त्रण जुवनना अधिपति एवा पण (रावणेण के०) राक्षसोना अधिपति एवा रावणे (हु के०) निश्चय (जीसे के०) जेनुं (रोममित्तंपि के०) एक रुवाडुं मात्र पण (नसंचालियं के०) न चलाव्युं. (तीए के०) ते (सीआए के०) सीतानुं (चरियं के०) चरित्रं (न चितिति के०) नथी आश्चर्यकारी? अर्थात् आश्चर्यकारी ठे. ॥ १०० ॥

विशेषार्थ- त्रण जुवननो अधिपति एवो रावण पण जेनुं एक रुवाडुं मात्रपण चलावी शक्यो नथी. ते सीतानुं चरित्र शुं आश्चर्यकारी नथी? अर्थात् आश्चर्यकारी ठे.

महासती सीतानी कथा.

जेने विषे रहेनारा सर्वे पुण्यवंत मनुष्यो इंद्रनी राजधानीमां पण जवानी इष्टा करता नथी एवं मिथिला नामनुं नगर ठे. त्यां इंद्रना सरखो पराक्रमी अने महायशवंत जनक नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने जेना देहना सौंदर्यथी सर्व स्त्रीउं विदेह (वैराग्यवंत) थइ हती एवी विदेहा नामनी स्त्री हती. ते स्त्रीये जेम सारीरीते अच्युस करेली उत्तम राज्यनीति यशने अने लक्ष्मीने जन्म आपे तेम एक पुत्रने अने एक पुत्रीने साथे जन्म आप्यो. तेमांथी पूर्व जवना वैरने लीधे गरुड जेम सर्पनुं हरण करे तेम देवताए तरत जन्मेला ते पुत्रने हरण करी तेजना समूहनी पेठे वैताढ्य पर्वत उपर मूक्यो. त्यांथी पडता एवा ते पुत्रने दक्षिण श्रेणिना रथनुपुर नगरना अधिपति चंद्रशेखर विद्याधरे ग्रहण करीने पुत्ररुप मानी पालन कखुं अने तेनुं चामंडल नाम पाड्युं. पठी चामंडल नामनो ते पुत्र बालचंद्रनी पेठे वृद्धि पामवा लाग्यो अने विदेहाये पण पुत्रनुं हरण थवाथी तेनो दीर्घकाल सूधी शोक कख्यो. पठी माता पिताए जोडलामां उत्पन्न थयेला पुत्रनुं हरण थवाथी पुत्रीनुं नाम सीता पाड्युं; जेथी ते सीताना नामथी प्रसिद्ध थइ. वली पुत्रना हरणथी शंका पामेला माता पितादि स्वजनोए पृथ्वीमां डाटी राखेली ते पुत्रीनुं “जूसुता” एवं पण नाम कहेवाय ठे. पठी कलाउंए करीने अने वये करीने वृद्धि पामती एवी ते पुत्री युवान् पुरुषोना मनने उन्माद करनारी यौवन अवस्थाने पामी; जेथी जनक राजा पुत्रीना वरने अर्थे

मनमां चिंता करवा लाग्यो. आ वखते सीमाडाना म्लेच्छ राजा आंतरंगते जनक राजाना देश उपर चडाइ करी.

हवे अयोध्या नगरीने विषे जनक राजानो मित्र दशरथ राजा राज्य करतो हतो. तेने कौशल्या, सुमित्रा, कैकेयी अने सुप्रजा नामनी चार स्त्रीयो हती. तेउंना अनुक्रमे राम, लक्ष्मण, जरात अने शत्रुघ्न एवा नामना चार पुत्रो हता. तेमां राम पद्मना नामथी प्रसिद्ध हतो. जे आठमो बलदेव कहेवाय ठे अने नारायणना महाप्राणरूप लक्ष्मण अर्धो चक्री थयो हतो.

पठी जनक राजाए पोतानो एक दूत दशरथ राजा पासो मोकड्यो. ते दूत पण दशरथ राजानी सत्रामां आवीने उजो रह्यो एटले दशरथ राजाए पोताना मित्र जनक राजानुं कुशल पूठी ते कळुं. " हुं जाणुंते के, तने जनक राजाए म्हारा श्रेयने माटे अहीं मोकड्यो ठे; तो पण हे दूत! त्हाणे अहिं आववानुं जे कारण होय ते ऊट कही दे." दूते कळुं. " हे राजन्! म्हारा राजाने हजारो मित्र ठे; तो पण शत्रुना दुःखने विषे तेमणे तमने पोताना बंधुनी पेठे संजास्या ठे.

वैताल्य अने कैलास पर्वतोनी मध्ये जाणे देहने धारण करनारो क्लेश होय नहीं शुं ? एवो अर्धवर्बर नामनो देश ठे. तेमां मायूरशाला नामना नगरने विषे महातृष्णाना ज्वररूप आंतरगत नामनो दुर्जय म्लेच्छराजा राज्य करे ठे. तेने राज्यनो चार धारण करवामां समर्थ एवा हजार पुत्रो ठे. जेउं वेज, जालेज अने कांवोज विगेरे देशोने वलात्कारथी चोगवे ठे. वली तेउं हमणां तमारा आ मित्रना देशने उपद्रव करवानी इच्छा करे ठे; माटे तमारे विलंबनो त्याग करीने योग्यरीते प्रयत्न करवो." दूतनां एवां वचन सांजली दशरथ राजा प्रयाणनो पटह वगडावी तैयार थवा लाग्यो. एवामां रामे आवीने प्रणाम करी पिताने ना पाडी अने पोते लक्ष्मण सहित सेनाने लइ मिथिला नगरी गया. त्यां तेमणे सूर्य जेम अंधकारनो नाश करे तेम म्लेच्छना अधिपतिनो नाश करी जनकराजाने संतोष पमाडयो. ते उपरथी जनकराजाए पोतानी पुत्री सीताने रामनी साथे परणाववानो विचार कस्यो. एवामां कौतुक जोवाना हेतुथी नारद जनक राजाना अंतःपुरमां आव्या. केवल कोपीनने

धारण करनारा, पिढा वर्णना केशवाला अने ठत्र धारण करनारा नारदने जयंकर आकृतिवाला जोशने जय पामेली सीता संताइ गइ.

ते उपरथी रीसाइने जता एवा नारदने दासीउंए घणा समजाव्या तोपण तेमणे तो क्रोधथी वैताढय पर्वत उपर जइने चित्रपट्टमां सीतानुं स्वरूप आलेखी चंद्रशेखर विद्याधरना पुत्र जामंडलने देखाडयुं. पठी जामंडलने चित्रपट जोवाथी अत्यंत कामार्त थयेलो जाणीने चंद्रशेखर विद्याधरे ते चित्रपट्टमां आलेखेली सीतानुं नाम ठाम विगेरे सर्व जाणी लीधुं. पठी नारदने रजा आपी तेणे जामंरुलने कहुं के, “हे वत्स ! खेद पाम्य नहीं, हुं सीताने त्हारी साथे परणावीश. ”

पठी चंद्रशेखर विद्याधरे रातमां चपल गति नामना विद्याधरने सोकली तत्काल जनकराजाने पोतानी पासे बोलावी जामंरुल पुत्रने माटे सीतानुं मागुं कहुं. “में रामने आपी ठे.” एम जनकराजाए कहुं एटले चंद्रशेखरे जनकने कहुं के, “जो तमे मित्रपणाथी नहिं आपो तो हुं हरण करवाने समर्थ हुं अथवा रामनो पराजय करीने तेकन्याने म्हारो पुत्र परणशे. वली सर्वने योग्य एवुं म्हारुं वचन सांजलो. म्हारा घरने विषे जूदा जूदा सहस्रो यक्षोए आश्रित करेलुं वज्रावर्त नामनुं तथा अर्णवावर्त नामनुं एवां वे देवताए आपेलां धनुष्य ठे. ते धनुष्यने जे पुरुष चडावे ते सीताने परणे एवुं पण करो. जो ते धनुष्यने राम चडावी शके तो तेणे अमने जितेला जाणवा. पठी तेनी साथे सीताने परणाववां अमारे कांइपण हरकत नथी. ” एवां विद्याधरनां वचन सांजली क्णमात्र विचार करी कालक्षेप करवानी इह्याथी जनक राजाए “एम थाउं.” ए प्रकारे तेने कहुं. पठी वज्राणव तथा अर्णवावर्त धनुष्य काढी आपीने चंद्रशेखर विद्याधरे जनकराजाने तेनी मिथिला नगरीमां प्होचाड्यो.

वीजे दिवसे सवारे जनकराजाए सीताना स्वयंवरनो आरंज कस्यो. तेमां अनेक राजाउं तथा अनेक विद्याधरो आव्या अने तेउं पोतपोताने आसने वेठा. राम तथा लक्ष्मण दशरथराजानी पासे वेठा. पठी अलंकारोथी सुशोचित एवी सीता स्वयंवर मंडपमां आवी एटले तेने सर्वे राजाउं जोवा लाग्या. एटलामां प्रतिहारिणीये कहुं के, “हे नृपेंद्रो ! तमारामांथी जे पुरुष आ वज्रावर्त धनुष्यने चढावशे तेने आ उ-

त्तम कन्या निश्चय परणशे. ” एवं प्रतिहारिणीनां वचन सांजलीने सर्वे राजाउ मृगना बालकनी पेठे धनुष्यनी पासे दोड्या. तेमां केटलाक तो धनुष्यने जोवाने पण समर्थ थया नहीं; केटलाक स्पर्श करवाने समर्थ थया नहीं अने केटलाक तो चडावतां पृथ्वी उपर पकी गया. पठी हर्ष सहित सीताये जोयेला रामे पितानी आझाथी धनुष्यने अनेक राजा-जना मुख सहित नमाव्युं; सीताना हृदय सहित खेच्युं अने पठी उ-ताखुं एटले सीताये रामने वरमाला पहेरावी. लक्ष्मणे पण ते अर्णवावर्त धनुष्यने धारण कखुं. ते उपरथी विद्याधरोए पोतानी अठार पुत्रीउ ल-क्ष्मणने परणावी. आ सर्व रीतने जोवाथी क्रोध पामेला जामंडलने कोइ मुनिए “ साथे जन्मेदी आ त्हारी ब्हेन ठे.” एम कहीने बोध पमाड्यो. पठी जनकराजाए हस्ति, अश्व, वस्त्र अने अलंकारोथी सत्कार करेला राम तथा सर्वे राजाउ पोतपोतानी राजधानी प्रत्ये गया.

हवे वृद्ध एवा दशरथ राजाए रामने राज्याभिषेक करवानो विचार कख्यो एवामां कैकेयीए पूर्वे स्वीकारेलो वरदान दशरथ राजापासे माग्यो अने कखुं के, “रामने वनवास मोकली म्हारा पुत्र जरतने राज्य आपो.” एवं कैकेयीनां वचन सांजलीने खेद करता एवा दशरथ राजाए रामने बोलावीने कखुं के, “ हे वत्स ! पूर्वे सारथीना कार्यथी प्रसन्न थयेला में स्वयंवर मंरुपमां आपेलो वरदान कैकेयी पोताना पुत्र जरतने राज्य आपवा रूप मागे ठे.” दशरथनां एवं वचन सांजली विनयवंत रामे ह-र्षथी उत्तर आप्यो के, “ हे तात ! तमारे तो हुं अने जरत वन्ने पुत्रो सरखाज ठीये, माटे जरतने राज्य आपो एम म्हारो मत ठे. कारण के, एक पुष्प मस्तकने निषे धारण कख्ये ठते वाकीनां पुष्पो शुं नथी शो-जतां ? ” एवं रामनां वचन सांजलीने दशरथराजाए जरतने राज्याभि-षेक करवानी आझा करी एटले जरते रामने कखुं के, “ हुं तो तमारी साथे वनमां आवीश; म्हारे राज्यनुं काम नथी.” दशरथे कखुं. “ तुं रा-ज्यने ग्रहण करीने माता पितानी प्रतिज्ञा पूर्ण कर; कारण के, त्हारी माताने पूर्वे आपेलो वरदान तेणे तने राज्य अपाववारूप मागेलो ठे. ” रामे पण जरतने कखुं के, “ हे वंधो ! तमारे राज्यनी इठा नथी, तोपण पितानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवाने माटे हवणां राज्यने ग्रहण करो. ” जरते

प्रणाम करी रामने गद्गद् वाणीशी कछुं. “ पिता म्होटा चाइउने राज्य आपवा योग्य ठे. मने आपवा योग्य नशी. ” पठी राम मनमां विचार करवा लाग्या के, “ ज्यां सुधी हुं अहिं रहीश त्यां सुधी आ जरत राज्यने ग्रहण करशे नहीं. कारण के, कुलिन पुरुषो विनयना क्रमने ठोडता नशी. ” पठी रामे पिताने नमस्कार करी उत्तम धनुष्यबाण हाथमां लइ माता पासे आवी अने प्रणाम करीने कछुं. “ हे मात ! तमारे साची वृत्तिशी जरतने म्हारा सरखा जाणवा. कारणके, म्हारा पिताए पोतानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवाने माटे जरतने राज्य आप्युं ठे. वली हुं अहिं रहीश त्यां सुधी जरत राज्यने ग्रहण करशे नहीं; माटे हुं वनप्रत्ये जवानी इछा करुं तुं. ” एवां पुत्रनां वचन सांचली कौशल्या मूर्छा पामीने पृथ्वी उपर पडी गइ. पठी पवन अने शीतल जलना उपचारोशी सचेत थयेली कौशल्या विलाप करती कहेवा लागी के, “ हुं रामना वियोगनी पीडा केम सहन करी शकीश ? ” रामे कछुं. “ हे मात ! तमे आवी दीनता केम करो ठो ? सिंहनो बालक वनमां गये ठते शुं तेनी मां दुःखणी थाय ठे ? पिताए कैकेयीने वरदानरूप ऋण (देवुं) आपवुं जोइये, तो सत्य प्रतिज्ञावाला पिताना देवाने निवृत्त करवा माटे हुं उत्साहवंत केम न थाउं ? ” ए प्रकारे माताने बोध पमाडी अन्य मातारुने प्रणाम करी सिंहनी पेठे निःशंक एवा राम वन प्रत्ये गया. एटले सीताये पण दशरथनी आज्ञा लइ ना कह्या ठता पोतानां पतिनी पाठल जवाने माटे जक्तिशी सासुनी आज्ञा मार्गी; तेथी जेनी आंखमांथी आंसुनी धाराउं पडवा लागी हती एवी कौशल्याये सीताने पोताना खोलामां वेसारीने कछुं. “ हे वत्से ! त्हारो पति सर्वने सहन करनारो ठे. तो तेने दुष्कर शुं ठे ? हे बाले ! तुं जातिवंत पुष्पोनी माला समानतुं; जेथी वायुए करीने पण ग्लानी पामे ठे; तो पठी वनवासना म्होटा कष्टने शी रीते सहन करीश ? तोपण संकटमां पतिनी पाठल जती एवी पतिव्रताने रोकवाने हुं असमर्थ तुं. ” सीताये कछुं. “ हे मात ! म्हारे त्यां सर्व सुखकारि ठे के, ज्यां हुं कायर थयाविना तमारा पुत्रनी सेवा करीश. ” ए प्रकारे सासुना वर्गने उत्तम प्रीतिशी प्रणाम करीने सीता समुद्रनी वेला जेम चंद्रप्रत्ये जाय तेम तत्काल पतिनी पाठल गइ.

लक्ष्मण पण रामने वनमां गयेला सांजलीने आकुल व्याकुल थयो ठतो मनमां विचार करवा लाग्यो के, “अहो ! कालरात्रीना सरखी जयंकर आकृतिवाली कैकेयी ठे के, जेणे आवा समये उत्पात करावनारा वरदाने माग्यो. पिता जरतने राज्य आपी ऋण (देवा)थी मूकाया ठे. तो हवे तेनी पासेथी राज्य लइ रामने आपुं अथवा जो ते बलवंत जरत पोतानी मेळे रामने राज्य नहीं आपे तो हुं कुलना विरोधपणाने त्याग करी रामनी पाठल जइश. ” ए प्रकारे विचार करीने पितानी आज्ञा लइ सुमित्रा अने कौशल्याने प्रणाम करीने लक्ष्मण सीतायुक्त एवा रामनी पाठल गयो. पठी अपार आंसुनी धारावाला नगरवासी जनोए जोवायेला अने प्रफुल्लिन मुखवाला ते त्रणे जणा अयोध्या नगरी थकी नीकल्या. सीता अने लक्ष्मण सहित राम पृथ्वी उपर फरता फरता दंडका नामना अरण्य (वन)मां जइने पर्वतनी गुहामां रह्या. त्यां वेमासना उपवासी एवा कोइ बे महामुनि अन्न वहोरवा आव्या; तेमने सीताये प्रासुक एवुं अन्न वहोराव्युं एटले देवताउए वाजिंत्रोना शब्दपूर्वक सुगंधी जलनो वर्षाद वरसाव्यो. एवामां कोइ एक दुष्ट गंधवाला कोठना रोगी पक्षीए आवीने मुनिना चरणने प्रणाम करी स्पर्श कस्यो; तेथी गंध नामनो ते पक्षीराज रत्नना अंकुर सरखी जटावालो, सुवर्णना सरखी पांखो वालो अने रोग रहित थयो. तेने जोइने रामे मुनिने नमस्कार करीने पूब्युं के, “आ दूष्ट आत्मावालो पक्षी तमारा चरणनो स्पर्श करवाथी तत्काल रोगरहित केम थयो ? ” मुनिउए कछुं.

“पूर्वे आ स्थानके कुंजकारकृत् नामनुं नगर हतुं. तेमां दंडकि नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने पालक नामनो प्रधान हतो. एक दिवसे ते प्रधाने दंजथी स्कंदकाचार्यने पीडा करी; तेथी ते आचार्य मृत्यु पामीने वन्हिकुमार देवदोकमां देवता थया, पण तेमणे क्रोधथी राजा अने प्रजासहित ते नगर वाली नाख्युं. एज कारणथी “दंडकारण्य” ए नामनुं आ वन प्रसिद्ध थयुं ठे. हवे दंडकि राजा संसारमां जमतो जमतो कोठना रोगवालो आ पक्षी थयो. ते जाति स्मरणथी अमने जोइने तत्काल अमारी पासे आव्यो अने रोगरहित थयो ठे. वली ते जटायु दयारूप सारवाला जैनधर्ममां तत्पर थइने तमारो साधर्मिक थयो ठे. ” पठी

राम पण ते पक्षीने पोताना बंधु सरखो मानीने सीता, लक्ष्मण अने तें पक्षी सहित त्यांथी चाली गोदावरी नदीने कांठे पंचवटी नामना वनमां लतानुं घर करीने त्यां रह्या.

एक दिवसे नदीने कांठे क्रीडा करता एवा लक्ष्मणे वांसना यूथमां एक खज्ज दीतुं. पठी कौतुक सहित ते खज्जने हाथमां लइ तेणे वांसना यूथने कमलना तंतुनी पेठे कापी नाख्युं एटले तेमां धुमाडा सहित एक कुंकु, एक मस्तक अने एक धड (मस्तक विनानुं शरीर) दीतुं; तेथी ते लक्ष्मण विचार करवा लाग्यो के, “ हा ! में कोइ आयुध विनाना निर-परार्थी पुरुषने माख्यो ! ” एम दीर्घ कालसुधी शोक करता एवा लक्ष्मणे ते सर्व वात रामने कही एटले रामे लक्ष्मणने कळुं के, “ हे बंधो ! आ सूर्यहास, ए नामनुं खज्ज ठे. तें एना साधन करनाराने माख्यो ठे; परंतु तेनुं कोइ रक्षण करनार हशे. ”

एवामां पाताललंकाना अधिपति खर राक्षसनी स्त्री के, जे रावणनी व्हेन थती हती ते चंद्रनखा पोताना पुत्रने जोवा माटे आवी. त्यां तो तेणे कपायेली वंशलताना ढगलामां पुत्रना धडने दीतुं. ते जोइने “ हे वत्स ! तने कोणे माख्यो ? तने कोणे माख्यो ? ” एम कहेती ठती ते वि-लाप करवा लागी. पठी ते चंद्रनखा लक्ष्मणनां पगलां जोती जोती राम लक्ष्मणना आश्रमां गइ, त्यां ते बन्ने जाइने जोइने तेणे पुत्रनो शोक मूकी दीधो. पठी कामने वश थइ ठे इंद्रियो जेनी एवी ते चंद्रनखाये पोतानुं स्वरूप कन्याना सरखुं करीने रामनी साथे पाणिग्रहण करवानी (परणवानी) याचना करी. ते उपरथी रामे तेने कळुं के, “ हे जडे ! म्हारी पासे तो आ स्त्री ठे; माटे तुं म्हारा न्हाना जाइ लक्ष्मण पासे जा. ” पठी ते लक्ष्मण पासे गइ. लक्ष्मणे कळुं. “ तुं म्हारा मोटा जा-इनो आश्रय कर के, जेथी पुत्रवाली थइश, ए प्रकारे लक्ष्मणे तिरस्कार करेली चंद्रनखा फरीथी रामपासे गइ. त्यां सीताये हसीकाढेली ते क्रो-धथी जयंकर स्वरूप धारण करीने तत्काल पोताना पति खर राक्षस पासे जइ शंबूक पुत्रना वधनी वात कहेवा लागी. ते उपरथी खर रा-क्षस चौद हजार सुजटोने साथे लइ क्रोधथी राम लक्ष्मणनी साथे युद्ध आ चंद्रनखानुं वीजुं नाम सुर्पनखा ठे.

करवा चाह्यो. लक्ष्मणे पण कौतुकथी तेउनी साथे युद्ध करवा माटे रामनी आज्ञा मागी. रामे “ ज्यारे तने संकट पडे त्यारे सिंहनादथी मने खबर आपजे. ” एम कहीने रजा आपी, तेथी लक्ष्मण गरुड जेम सपौने मारवा तैयार थाय तेम राक्षसोने मारवा माटे तैयार थयो.

पढी चंद्रनखा पतिनी सहाय करवानी इच्छाथी त्रिकुट पर्वत उपर जश्ने रावणने कहेवा लागी. “ हे बंधो ! दंडकारण्यनेविषे दशरथ राजाना बे पुत्रो आवेला ठे. तेमणे त्हारा ज्ञाणेजनुं बलिदान यमराजाने आप्युं ठे, जेथी क्रोध पामेलो त्हारो बनेवी केटलाक राक्षसोने लक्ष् तेउनी साथे युद्ध करवा गयो ठे; पण तेउनी साथे तो निर्जय एवो लक्ष्मण एकलोज युद्ध करे ठे अने राम तो लक्ष्मणना शौर्य तथा पराक्रमथी गर्वने धारण करतो ढतो हस्तिनी पेठे सीता नामनी पोतानी स्त्रीनीसाथे मरजी प्रमाणे क्रीडा करे ठे. वली हे बंधो ! त्हारे घरे सीताना सरखुं स्त्रीरत्न नथी तेमज दुर्मद एवा राम अने लक्ष्मण त्हाराथी जिताय तेम पण नथी; जेथी त्हारी बडाइ टिटोडाना सरखी मानुं हुं.” ए प्रकारनां चंद्रनखा बहेननां वचन सांजलीने कामातुर थयेलो रावण तत्काल पुष्पक वैमानमां बेसीने दंडकारण्यमां आव्यो. त्यां तेणे रामनी पासे बेठेली सीताने दीठी, पण हरण करवाने समर्थ थयो नहीं. तेथी ते सर्प जेम नागदमणथी दूर उजो रहे तेम दूर उजो रह्यो.

पढी रावणे स्मरणथी अवलोकिनी विद्याने बोलावीने कहुं के, “तुं सीतानुं हरण कर. विद्याये कहुं.” त्हारी आज्ञाथी मने कांइ अशक्य नथी; तोपण तने उपाय बतावुं हुं के, “ रामने अने लक्ष्मणने सिंहनादनो संकेत ठे; माटे सिंहनाद करवाथी राम सीताने मूकी लक्ष्मणनी पाठल जशे एटले सीतानुं हरण करी सकाशे. ” रावणे ते वातनी आज्ञा आपवाथी अवलोकिनी विद्याए सिंहनाद कस्यो, ते सांजलीने राम “अरे आशुं ? ” एम कहेवा लाग्या. सीताये कहुं. “ हे स्वानिन् ! हजु वार केम करो ठो ? ऊट जाउ अने संकटथी लक्ष्मणनुं रक्षण करो. ” ए प्रकारे सीताये वलात्कारे कहेवाथी राम तत्काल धनुष्य बाण लश्ने लक्ष्मणनी पाठल चाल्या.

पढी रावणे पृथ्वी उपर उतरीने लक्ष्मणनी चिंताथी आकुल व्याकुल

थयेली सीताने बलात्कारे वैमानमां वेसारी एटले सीता रोवा लागी; ते सांजलीने जटायुए त्यां आवीने सीताने कहुं के, “ हे वत्से ! जय पामीश नहीं. ” एम कहीने ते पोताना कठोर नखना प्रहारथी रावणने मारवा लाग्यो एटले रावणे पोताना खजे करीने तेने पृथ्वी उपर पाडी नाख्यो.

पठी सीताने वैमानमां वेसारी रावण आकाशमार्गे चालवा लाग्यो एटले सीता विलाप करती ठती कहेवा लागी के, “ हे त्रात त्रामंडल ! हे राम ! हे लक्ष्मण ! म्हारुं रक्षण करो, रक्षण करो !!! ” एवामां त्रामंडलनो कोइ अनुचर आकाश मार्गे जतो हतो. ते सीताना रुदनने सांजलीने रावणनी साथे युद्ध करवा आव्यो; पण तेने तो रावणे पृथ्वी उपर पाडी नाख्यो. रस्तामां लंकाना अधिपति रावणे सीताने कहुं के, “ हे जानकि ! त्रण लोकनो अधिपति हुं त्हारो आझाकारी ठतां तुं शा-माटे रुदन करे ठे ? देवताउने पण दुर्ध्वज एवा आ लंकाना उद्यानमां सुवर्ण अने रत्न जडित्र शिलातलनेविषे लज्जानो त्याग करीने क्रीडा कर. वनमां रहेनारा रामना आश्रयथी शुं ? यौवनथी उन्मत्त एवा म्हा-रो आश्रय कर. त्रमरी नंदनवन प्राप्त थये ठते शुं मरुदेशतुं स्मरण करे खरी ? ” ए प्रकारे कहेतो एवो रावण रुदन करती एवी सीताने समुद्र-ना सामे तीरे लइ गयो; पण सीताये तो पोताना मुखथी “ राम राम ” ए प्रकारनुं वचन त्याग कहुं नहीं. पठी रावणे पोताना पिता पौलस्त्य-ना चरणमां प्रणाम कख्यो. ते वखते सीताये परपुरुषना स्पर्शनी शंकाथी पोताना अंगने संकोच्युं. रावणे वारंवार सीतानी प्रार्थना करवाथी प-तिव्रता एवी ते सीताये तेने श्राप आप्यो के, “ आ परस्त्रीनी इच्छाथी तने मृत्युरूप फल प्राप्त थशे. ” पठी “ आ जानकी मने जोती ठती धीमे धीमे प्रसन्न थशे. ” एवी आशाथी हर्ष पामेलो रावण लंकानेविषे आव्यो. कहुं ठे के-वणिक, वेश्या, चोर, जुगारी अने कामी एटला परचित्तने न जाणता ठता हर्ष पामे ठे. पठी सीताये प्रतिज्ञा करी के “ हुं ज्यांसुधी राम लक्ष्मणने कुशल नहीं देखुं त्यांसुधी त्रोजन करीश नहीं. ” रावणे पण सीताने त्रिजटा राक्षणीना रक्षण नीचे अनेक सेवकोथी रक्षण क-रायेला देवरमण उद्यानमां अशोक वृक्षना नीचे राखी.

हवे अहिं पोतानीपासे आवता एवा रामने जोइने त्रांति पामेला लक्ष्मणे कहुं. “हे आर्य! तमे सीताने एकली मूकीने केम आव्या?” रामे कहुं. “तहारा सिंहनादने सांजलीने आव्यो तुं.”

लक्ष्मणे कहुं. “हे त्रात! में सिंहनाद कस्यो नथी. ऊट पाठा जाऊ. तमने कोइये ठेतरेला ठे. हुं शत्रुना समूहने मारीने तमारी पाठल आवुं तुं.” एवां लक्ष्मणां वचन सांजली राम जेटलामां पोताना आश्रममां आव्या तेटलामां सीताने न देखवाथी ते चिंताना तापे करीने कपाये-ला वृद्धनी पेठे मूर्ठा खाइने पृथ्वी उपर पडी गया. पठी वनना पवने करीने प्राप्त थइ ठे स्मृति जेने एवा रामे वनमां आमतेम फरता ठतां घायल थयेला जटायुने जोइ तेनाथी सीताना हरणनी वात सांजली. रामे जटायुने पंचनवकार संजलाव्यो, तेथी अरिहंतनो श्रेष्ठ उपासक ते जटायु मरीने माहेंद्र देवलोकनेविषे देवता थयो. अरण्य, वृद्ध, कुंज, पर्वत अने गुंफामां सीताने शोधता एवा राम तेने कोइ स्थानके न देखवाथी मूर्ठा पामीने पृथ्वी उपर पडी गया. एवामां विद्याधर सहित लक्ष्मण त्यां आव्यो, तो तेणे मूर्ठाथीपृथ्वी उपर पडेला रामने दीठा. पठी लक्ष्मणेआंसुना जलोथी ठांटेला अने वृद्धना पल्लवोथी पवन नाखेला राम संज्ञा पामीने जाणे सीताना वियोगथी गांडा थइ गया होय नहीं शुं? एम कहेवा लाग्या. “हे वनदेवीउ! सर्व ठेकाणे जोया ठता पण में जानकीने दीठी नहीं. जो तमे दीठी होय तो शामाटे मने कहेता नथी? अहो! हुं वनमां तेने एकली मूकी लक्ष्मणनी पाठल गयो. लक्ष्मणे तेने माटे मने पाठो आश्रममां मोकल्यो. धिक्कार ठे आ म्हारी दुष्टबुद्धिने! ए प्रकारे विलाप करता एवा राम वारंवार पृथ्वी उपर पडवा लाग्या, जेथी पक्षि-उ अने हरिणो पण आश्चर्य पाम्या.

लक्ष्मणे नमस्कार करीने कहुं. “हे आर्य! तमे आ शुं बोलो ठे? कारण जित्या ठे शत्रुं जेणे एवो हुं तमारो स्नेहवंत चाइ लक्ष्मण आग-ल उजो तुं.” एवां लक्ष्मणां अमृत सरखां वचन सांजलीने हर्षवंत थयेला रामे तेने वारंवार पोतानी ठाती साथे दवाव्यो. लक्ष्मणे कहुं. “हवणां खेद करवानो वखत नथी, माटे कपटथी हरण थयेली सीता-नी खोल करीये. वली विशेष कहुं ते सांजलो. में हवणां जे खर राक्ष-

सने माख्यो ठे तेहनो शत्रु विराध पाताल लंकानो अधिपति हतो; तेने खरराक्षसे काढी मूकीने राज्य लइ लीधुं हतुं; पण में तेने मारीनाख्यो एटले मुख्य पाताललंकाना अधिपति विराधे आवीने म्हारी साथे मित्राइ बांधी ठे; माटे चालो तेने पोताना पितानुं राज्य सोंपीये." लक्ष्मणनां एवां वचन सांजळी रामे तेने पाताल लंकानुं राज्य आप्युं एटले जय पामेला शुंद अने चंद्रनखा रावणनो आश्रय करीने रह्या. पठी रामे रण-युद्धमां सुग्रीवने मारीने पोतानी शरणे आवेला किष्किंधाना खरा राजा सुग्रीवने तेनुं राज्य आप्युं. ते उपरथी प्रसन्न थयेला सुग्रीवे रामने अटार कन्यासाथे पाणिग्रहण करवानुं (परणवानुं) कळ्युं; पण रामे ते वात न स्वीकारतां सुग्रीवने सीतानी शोधमाटे आज्ञा करी. पठी प्रसन्न थयेला सुग्रीवे पोताना अनेक सुजटोने दशे दिशामां जाणे रामना मनोरथोनेज मोकलतो होय नही शुं ? एम सीतानी शोधने माटे मोकळ्या अने पोते कंबुद्वीप तरफ चाल्यो. रस्तामां तेणे चामंडल विद्याधरनो अनुचर रत्नजटी के, जेने रावणे सीताने लइ जती वखते युद्ध करवाथी पृथ्वी उपर नाखी दीधो हतो तेने दीठो. सुग्रीव तेने रामनी पासे लाव्यो एटले रत्नजटीथे रावणे करेलुं सीतानुं हरण ए विगेरे सर्व वृत्तांत रामनी पासे कळ्युं. रावणे सीतानुं हरण कळ्युं. ए वात जाणीने हर्ष पामेला राम सुग्रीवने वारंवार पूठवा लाग्या के, " ते लंका केटले दूर ठे ? " सुग्रीवादिके कळ्युं. " दूर होय तेनी शी चिंता ? पण त्रण लोकमां सुजट एवो ते पापी रावण दुर्जय ठे. "

रामे कळ्युं. " तेनाथी जय अथवा पराजयनो विचार न करो. " लक्ष्मणने पूठो के, जेनाथी बल जाणी सकाशे. लक्ष्मणे तिरस्कार सहित कळ्युं. " शुं तेनुं पुरुषातन ? के जे कागडो जेम रोटलाने लइने नाशी जाय तेम सीतानुं हरण करीने नाशी गयो. " पठी सुग्रीवना मंत्री जांबुवाने लक्ष्मणने कळ्युं. " जे कोटिशिलाने उपाडी सकाशे ते रावणने मारशे. "

पठी सर्वे जेगा थइने लक्ष्मणने समुद्रने तीरे तेडी गया. त्यां लक्ष्मणे कोटिशिला उपाडी एटले देवताउए जय जय शब्द करीने पुष्पवृष्टिकरी. पठी कोटिशिलाने अने जिनेश्वरोने नमस्कार करीने राम लक्ष्मण विगेरे सर्वे वैमानमां वेसीने पाठा किष्किंधा नगरी प्रत्ये आव्या. ते वखते के-

टलाक वृद्ध वानरो कहेवा लाग्या के, “ तमाराथी रावणनो ह्य थशे, तोपण नीतिनुं मान्य करीने हवणां रावण पासे दूत मोकलीने वष्टि करावो.” पठी “बहु सारुं.” एम कहीने सुग्रीवे सर्व कर्ममां समर्थ एवा हनुमानने सूर्यपत्तन (सूरत)थी तेडाव्यो. पठी हनुमानने आगल करीने सुग्रीवे कळुं. “ हे देव! अर्जुनना रथनी ध्वजा उपर वेसनारो आ हनुमंत म्हारा राज्यनुं जीवीत ठे; माटे तेने सीतानी शोधने अर्थे मोकलो.” सुग्रीवनां एवां वचन सांजली रामे संकेतने माटे मुद्रिका (वींटी) आपी अने कळुं के, “ हे हनुमंत! तुं लंकामां जइने आ मुद्रिका सीताने संकेतने माटे आपीने कहेजे के, “तहारा विना राम सर्व जगतने तहारामय देखे ठे. वली तुं म्हारा वियोगथी प्राणोने त्याग करीश नहीं. कारण जो म्हारुं नाम राम हशे तो हुं तने पाठी लावीश.” एवां रामनां वचननो स्वीकार करीने अने नमन करी हनुमान आकाशमार्गे थइने लंकामां आवी अने विज्ञीषणने कहेवा लाग्यो के, “हे ज्ञात! आ कुलने विषे तहारी आगल न्याय अने अन्याय कहेवा योग्य ठे; माटे तने कहुं तुं के, जो तुं तहारा ज्ञाइनुं कुशल इच्छतो होय तो रामनी स्त्री सीताने ठोडावी मूक. वली तहारो बलवान् ज्ञाइ रावण जेना काराग्रह (केदखाना)मां रह्यो हतो, तेनोपण नाश करनारा रामने जाणीने तत्काल सीता तेमने स्वाधिन कराव्य. ” विज्ञीषणे कळुं. “तुं नगरमां रहीने अमारा ज्ञाइनी एवी वात कहेठे ? हवे फरीथी कहीश नहीं; कारणके, प्राणीजमां पोतानुं श्रेय कोने वहाळुं नथी.” एवां विज्ञीषणनां वचन सांजलीने हनुमान तरत देवरमण उद्यान (वाडी)मां गयो. त्यां तेणे लांबा निशासा मूकती, दुर्बल अंगवाली, महेलां वस्त्रवाली, “ राम राम ” एम बोलती, योगिनीनी पेठे ध्यान धरती अने रूदन करती एवी सीताने अशोक वृद्धनी नींचे वेठेली दीठी. पठी हनुमाने ध्यान करती एवी सीताना खोलामां रामे संकेतने माटे आपेली मुद्रिका मूकीने प्रणाम कस्यो एटले सीताये हर्षना आंसुथी जाणे स्नान करावती होय नहीं शुं ? एम मुद्रिकाने पूव्युं. “हे मुद्रिके! लक्ष्मण सहित राम कुशल ठे ? ” हनुमाने उत्तर आप्यो के, “तमारी शोधने माटे प्रचुण मने मोकल्यो ठे अने हवे हुं त्यां जइश एटले शत्रुनो नाश करनारा श्री राम

अहिं आवशे.” सीताये पूब्युं. “हे वत्स ! तें समुद्र शी रीते उलंघन कस्यो ?” हनुमाने कहुं. “विद्याधरनी विद्याथी.”

पठी सीताये रामनी कुशल वार्ता पूठी एटवे हनुमाने रामे कहेला समाचार विगेरे सर्व कुशल वार्ता कही अने कहुं के, “रामने विश्वास माटे तमारुं चूडारल आपो.” सीताये हनुमानने चूडारल आपीने कहुं. “हे वत्स ! अहिंथी ऊट चाढ्यो जा. कारणके, जेथी आ निर्दय एवा राक्षसोना स्थानकमां त्हारो अनर्थ न थाय.” हनुमाने कहुं. “हे मात ! प्रेमवाला हृदयमां मारी शंका न करो. कारणके, रामना चरणनुं पतिपणुं देखाडीने पठी हुं जइश.” एम कहीने तेणे सीताने नमस्कार कस्यो. पठी अशोकवननो नाश करी, राक्षसोने मारी, लंकाना घरोने पाडी, पोताने थयेला वंधनने तोकी, रावणना मुकुटनुं चुर्ण करी अने ठेवट लंकाने वाली रामनी पासे आवेला हनुमाने सीतानुं चूडारल अर्पण कहुं. रामे पण घणा स्नेहथी हनुमानने जेटीने सीतानी वात पूठी एटवे तेणे सीताना कुशल समाचार अने लंकाना घरोने वालवा विगेरेनी सर्व वात कही.

पठी विराध, जांबुवान्, नील, चामंडल, नल अने अंगद विगेरे अनेक सुजटो सहित राखे लंका उपर चडाइ करी. ते वखते सुग्रीव विगेरे अग्रेसर सुजटोए नियममां राखेली रामनी सेना समुद्र उपर चाली. रस्तामां नल अने नीले मध्य समुद्रना एक वेटना राजा एवा समुद्र अने सेतुने बांधीने रामनी पासे आण्या. रामे तेजने फरीथी राज्यासन उपर वेसास्या; तेथी तेज रामनी सेवा करवाने तैयार थया. वाली सुचेल पर्वत उपर रहेला चेल राजाने पण जीतीने पोतानी साथे लीधो अने लंकानी पासेना हंसद्वीपना हंसरथ राजाने जीतीने त्यां केटलाक दिवसो रह्या.

हवे आवता एवा रामने सांजली युद्धमां जयंकर एवो रावण कुदृष्टि माणस जेम दुर्गतिने एकठी करे तेम पोतानी सेनाने एकठी करवा लाग्यो. ते जोशने विन्नीषणे रावणने कहुं. “हे ज्ञात ! प्रसन्न था अने पोताना शुभ परिणामनो विचार कर. तें प्रथमथीज परस्त्रीना हरणे करीने कुलने लजाव्युं ठे, तो हवणां सर्व कुलनो क्षय न कर अने जानकी रामने स्वाधीन कर.” इत्यादि वचनोथी क्रोध पामेला रावणे विन्नीषणनो तिरस्कार कस्यो; तेथी ते पोताना परिवार सहित रामचंद्रने श-

रणे गयो. समयने जाणनारा रामे पण तेने सत्कारथी पोतानी पासे राख्यो अने निश्चय कस्यो के, आ शुभ परिणामवाला विन्नीषणने हुं लंकानुं राज्य आपीश.

पठी रामनी आझाथी सर्व वानरोए प्रकृतिउं जेम गुणना स्थानरूप जीवने रोके तेम द्दणमात्रमां लंकाने घेरो घाढ्यो एटले हस्त, प्रहस्त, मारीच, शुक अने सारण विगेरे केटलाक सेनापतिउं युद्ध करवानेमाटे लंकाथी बहार निकड्या. पण तेउने तो युद्ध करता एवा महा बलवंत वानरोए क्षोत्र पमाड्या; जेथी राक्षसोनुं सैन्य वायुथी जेम डांगरना फोतरा उडी जाय तेम नाशी गथुं. एवामां कुञ्जकर्ण सहित रावण युद्ध करवा आव्यो एटले राम, लक्ष्मण अने जामंडलादिक तेनी सामा थया. युद्धना वार्जित्री वागवा मांडथे ठते राम अने रावणनुं खड्गथी अने बाणथी घणा वखत सुधी युद्ध चाढ्युं; तेने जोडने देवताउं पण आश्चर्य पाम्या. क्रोधथी व्यास थयेला रावणे विन्नीषण उपर त्रिशुल फेक्युं, पण तेने तो शुभध्यानवाला माणस जेम कर्मनुं चूर्ण करी नाखे तेम लक्ष्मणे चूर्ण करी नाख्युं; जेथी अत्यंत क्रोध पामेला रावणे लक्ष्मणनी ठातीमां शक्ति मारी; तेथी ते मूर्खा खाडने पृथ्वी उपर पडयो. ते वखते राम सहित सर्व सैन्य शोक करवा लाग्युं अने रावण विजयना वार्जित्रीने वगडावतो ठतो लंकामां गयो. आ सर्व वात सीताये सांजळी, तेथी ते मूर्खाथी पृथ्वी उपर पडी गइ. पठी विद्याधरीयोए जद्व ठांटीने सचेत करी एटले ते सीता विलाप करीने कहेवा लागी के, “अरे! डुरात्मा अने मंद ज्ञान्यवाली हुं बालपणमां केम न मरी गइ? जेने माटे पतिने तथा दियरने आ प्रकारनुं महा दुःख प्राप्त थयुं.” इत्यादि विलाप करती एवी सीताने कोइ विद्याधरीथे कळ्युं. “हे देवि! शोक न कर; त्हारो दियर सवारे दुःख रहित थरो.” एवां विद्याधरीनां वचन सांजळी सूर्यना उदयनुं ध्यान करती एवी सीता स्वस्थ थइ.

हवे युद्धमां पडेला एवा लक्ष्मणने जोइ राम पण मूर्खा खाडने पड्या. मूर्खाने अंते राम लक्ष्मणने कहेवा लाग्या के, “हे वत्स! तुं आ अयोग्य अवसरे बोल्याविना केम पडी रह्यो हुं? आ त्हारा अनुचरोनो वाणीथी अने दृष्टिथी सत्कार कर. हे वत्स! तें लंकानुं राज्य विन्नीषणने

आपवानी प्रतिज्ञा करी ठे ते शुं चुली गयो? अरे बंधो? तुं उन्नो रहे. हुं तने मारनारने मारी त्हारी पाठल आवुं बुं.” एम कहीने राम पोताना धनुष्यनो टंकार करी रावणनी पाठल चाळ्या. एवामां विन्नीषणे रामने हाथ जाळीने कळुं. “हे नायक! मोहनो नाश करी धीरजने धारण करो. कारण के, शक्तिथी हणायेलो पुरुष पण सूर्योदय सुधी जीवी शके ठे; माटे मंत्र तंत्रादिकनो कांइ उपाय करो.” रामे विन्नीषणनां वचननो स्वीकार करी लक्ष्मणनी चारे बाजुये उगामेला शस्त्रवाला सुग्रीवादिक सुन्नटोने बेसास्या. एवामां प्रतिचंद्र नामना विद्याधरे आवीने रामने कळुं. “हे प्रन्नो! शक्तिने निकलवानो आ अनुन्नवेलो उपाय साजलो. चरतनो मामो द्रोण नामनो राजा ठे. तेने विशद्व्या नामनी कन्या ठे. तेना स्नानना जलथी शक्ति पोतानी मेळे शरीरमांथी बहार निकले ठे.” एवां प्रतिचंद्रनां वचन सांजलीने रामनी आज्ञाथी जामंडलादिके विशद्व्याना जलथी लक्ष्मणने स्नान कराव्युं एटले सूर्यना सरखी जाज्वल्यमान शक्ति लक्ष्मणना हृदयमांथी बहार निकली, जेथी रामना सैन्यने विषे वाजिंत्रोना शब्दो थवा लाग्या.

हवे वीजे दिवसे सवारे अपशुकनोए वास्या ठता पण जेम बालक सवारमां जोजन करवा आवे तेम रावण रणांगणमां युद्ध करवाने माटे आव्यो. त्यां राम अने रावणनो फरीथी म्होटो युद्ध थयो. जेमां वानरो राक्षसोना मस्तकने गोलानी पेटे ग्रहण करी करीने फेंकवा लाग्या. एवामां लक्ष्मणे उठीने रामने प्रणाम कस्यो अने शक्तिनी वेदनाने त्यागकरी युद्ध करवानी इष्टाथी उन्नो थयो. पठी जेनुं शौर्य वृद्धि पाम्युं हतुं एवा लक्ष्मणने जोइ तेने जितवानी इष्टाथी रावणे बहुरूपकारी (घणां रूपने करनारी) विद्यानुं स्मरण कळुं, जेथी तेना हजारो रूप थयां. पठी लक्ष्मणे आगलथी, पाठलथी, पडखेथी, पृथ्वी उपरथी अने आकाशमांथी शस्त्रोना वरसादने वरसावनारा रावणने दीठो एटले तेणे पण गरुड उपर वेसीने पोताना तिद्वण वाणोथी अनेक रावणोने पृथ्वी उपर पाड्या. पठी अर्धचक्री एवा रावणे चक्रने स्मरण करीने हाथमां धारण कळुं अने जमावीने लक्ष्मण उपर मूक्युं; पण ते चक्रे तो “आ आठमो वासुदेव ठे.” एम कहीने लक्ष्मणना जमणा हाथनो आश्रय कस्यो. पठी ल-

क्ष्मणे तेज चक्रथी रावणनुं मस्तक ठेदी नाख्युं. ते वखते देवताउण
आकाशमांथी लक्ष्मणा उपर पुष्पनो वर्षाद वरसाव्यो.

पठी राम विन्नीषणने लंकानुं राज्य आपी सीताने ग्रहण करवा माटे
परिवार सहित उद्यानमां आव्या. त्यां दूरथी राम लक्ष्मणने आवता
जोइ हर्षथी प्रसन्न थयेली सीता नवा मेघथी ठंटाएला वननी पेठे शो-
न्नवा लागी अने देवताउं पण “अहो! आ सती सीताने धन्य ठे.”
एम कहेवा लाग्या. लक्ष्मणादिकेसीताने प्रणाम कस्यो अने सीताये तेउने
आशीष आपी. रोहिणीथी जेम चंद्र शोन्ने अने कमलीनीथी जेम सूर्य
शोन्ने तेम ते वखते महासती सीताथी राम शोन्नवा लाग्या. पठी सु-
ग्रीव, चामंडल अने विन्नीषणादिक अनेक सुन्नटो सहित राम पुष्पक
विमानमां बेसीने तत्काल साकेत नगर (अयोध्या) प्रत्ये आव्या. त्यां
सुमित्र सहित चरते सामा आवीने सीता सहित रामने प्रणाम कस्यो.
लक्ष्मण पण ते नमन करता एवा बन्ने जाइउने प्रथम गाढ स्नेहथी मढ्यो.
पठी तेउण अनेक वाजिंत्रोना शब्दपूर्वक राज्यमंदिरमां प्रवेश कस्यो.
त्यां सासुउण सीताने “वीर पुत्रने जन्म आपनारी था.” एवी आशीष
आपी. रामे लक्ष्मणने अर्धचक्रीनुं राज्य आप्युं अने पठी सुग्रीवादिक
राजाउने पोतपोताना देशमां जवानी आज्ञा आपी.

हवे सीताये हस्तिना बालकना खन्न सूचित गर्ज धारण कस्यो, तेथी
तेने समेत शिखर यात्रा जवानो दोहद उत्पन्न थयो. एवामां तेनुं ज-
मणुं नेत्र फरकवा लाग्युं, तेथी तेणे आश्चर्य पामीने रामने कळुं. रामे
उत्तर आप्यो के, “हे जडे! आ दुर्निमित्तने प्रगट करनाहं ठे; माटेमं-
दिरमां जइ देवताउंनुं पूजन करी अने पात्रोने दान आपो.” सीताये प-
तिनां शिखारूप वचन सांजलीने ते प्रमाणे कळुं. एवामां नगरने विषे
रहेनारा कोइ वृद्ध पुरुषे आवीने रामने कळुं. “हे देव! लोकमां सत्य
अथवा असत्य जे कहेवाय ठे, ते इच्छित अथवा अनिच्छित होय तोपण
विद्वानोण श्रद्धाथी सांजलवुं जोइए अने ते एज के, “स्त्रीउने विषे च-
पल एवा रावणे हरण करेली सीताने एकली पोताना घरमां ठ मास
सुधी राखी. हवे ते सीता रावण उपर आसक्त हती के न हती ते तो
जाणी सकातुं नथी, पण रावणे तो तेने घलात्कारे जोगवी ठे. एम कोण

शंका नहीं करे ? पाणीमां पडेलां तेलना टिपांना सरखो आ युक्तिवालो वाद ठे, माटे हे राम ! लोकोथी सर्व ठेकाणे प्रसिद्ध थयेली वातने सहन न करो. हे राघव ! पवननी पेठे चारे तरफ प्रसरता एवा आ कलंकनी तमे उपेक्षा करशो नहीं. कारण के, जे कलंकथी पोतानुं कुल अमासना सरखुं मळीन आय ठे. ” ए प्रकारनुं सीताने विषे कलंक सांजलीने राम ढणमात्र स्थीर अइने बोळ्याविना उजा रह्या. पठी धीरज धारण करीने रामे तेमने कळुं. “ तमोए आ वात मने कही ए बहु सारुं कळुं. हुं स्त्री थकी पण प्राप्त थयेला अपयशने सहन करीश नहीं. ” एम कहीने रामे तेमने रजा आपी.

पठी वीर पुरुषोनी पेठे रात्रीने विषे नगरमां फरता एवा राम जेटलामां एक चमारना घरपासे आवीने उजा रह्या तेटलामां ते चमार मोडी रात्रीये घरमां आवेली पोतानी स्त्रीने पाटुउ मारीने तिरस्कार सहित कहेवा लाग्यो. “ तुं अत्यार सुधी क्यां रही हती ? ” स्त्रीये कळुं. तुं बहु चारे नवो पुरुष ! शुं रावणे पोताना घरमां ठ मास सुधी राखेली सीताने रामे नग्रहण करी ? तेणे तो सीतानो वियोग ठ मास सुधी सहन कस्यो अने तुं ढणमात्र पण नथीरही शकतो ? ” चमारे कळुं. “ राम तो स्त्रीथी जीतायेलो ठे. हुं तेना जेवो नथी, माटे केम सहन करुं ? ” आ सर्व वात राम बहार उजा उजा सांजलता हता, तेथी ते दुःखथी विचार करवा लाग्या के, “ अहो ! स्त्रीने वश्य थयेला एवा मने धिक्कार ठे के, जे नीच माणसोए कहेला धिक्कारना शब्दोने में पोतेज सांजळ्या. निश्चय सीता पतिव्रता ठे, रावण दुःशील ठे अने म्हारुं कुल निष्कलंक ठे; तो हवे शुं करुं ? ” एम चिंतवन करता एवा रामे घरने विषे जइ लक्षणेने बोळावी एकांतमां विचार करवा मांड्यो एटले लक्षणे कळुं. “ हे आर्य ! लोकोना कहेवाथी सीता महा सतीनो त्याग करशो नहीं. कारणके, माणस स्वजावथीज बीजाउना दोष कहेवामां रसीक ठे, माटे जे महात्माउने उपेक्ष्य ठे, तेज राजाउने शिद्धणीय ठे. ” ए प्रकारे लक्षणे घणी रीते समजाव्या ठतां पण रामे पोताना कृतांत नामना सेनापतीने तेडावीने कळुं के, “ सीताने वनमां मूकी आव्य. कारण के, लोक जे बोळे ठे ते घणुं करीने सत्य होय ठे. तो यशस्वी पुरुषोए विरुद्ध अर्थनो त्याग

करवो जोड़ए. सीताने समेत शिखर यात्रा जवानो दोहद उत्पन्न थयो ठे, माटे तेने तेज मीषथी गंगाना सामे तीरे मूकी आव्य. ”

कृतांत सेनापति पण रामने नमस्कार करी स्वामिना हुकमथी सीताने रथमां बेसारी समेत शिखरनी यात्रा करावी अने वलते फेरे तेने म्होटा अरण्यमां मूकीने कहेवा लाग्यो. “ हे देवी! लोकोना अपवादथी रामे तमारो त्याग कस्यो ठे. हा! आवा क्रूर कर्मने विषे स्वामीये मने आझा करी. ” एवां सेनापतीनां वचन सांचली सीता मूर्छा खाइने रथमांथी पृथ्वी उपर पडी गइ. घणीवार थया पठी सचेत थयेली ते प्रतिव्रता रामने कहेवा लागी. “ जो तमने लोकोना अपवादथी जय ठे तो जग-तना अने म्हारा समक्ष आकाशवाणीये तेवुं केम कह्युं हतुं? क्रूरथी पण क्रूर एवुं आ कर्म तमारा कुलमां शुं योग्य ठे जे, एकली अने गर्ज-वती प्रियाने वनमां त्यजी दीधी? तोपण आ वनमां हुं जेम तेम करीने रहीश अने लह्मण सहित राम पण दीर्घ कालसुधी विजयवंत वतों. ” एम कहीने सीताये सेनापतिने जवानी आझा करी एटखे जेनी आंखो-मांथी आंसुनी धाराउं पकती हती एवो ते सीताने प्रणाम करीने पाठो नगर तरफ चाढ्यो.

जानकी पण पूर्वजवने विषे आचरण करेला पोताना कर्मने निंदती ठती यूथथी चूली पडेली मृगलीनी पेठे वनवन प्रत्ये जमवा लागी. ए-वामां त्यां आवेलो वज्रजंघ राजा तेने बहेन मानीने पोताना पुंडरीक नामना नगरने विषे तेडी गयो.

हवे कृतांत सेनापतिए अयोध्यामां आवीने सीतानी सर्व वात रा-मने कही; तेथी ते सीताना वीयोगनी पीडा सहन न करी शकवाथी ते-नीज साथे पाठा वनमां आव्या अने सीताने सर्व स्थानके शोधवा मांडी; पण क्यांइ दीठी नहीं; तेथी आशा मूकीने पाठा घरे आव्या तथा “ सीता मरी गइ. ” एम धारीने रामे तेनी प्रेतक्रीया करी. पठी “सीता, सीता, ” एम सीतानुं ध्यान अने जप करता एवा ते राम कालने निर्ग-मन करवा लाग्या.

हवे सीताये पण त्यां अनंगलवण तथा मदनांकुश नामना बे पुत्रोने जन्म आप्यो. तेथी वज्रजंघ राजाए पोताना पुत्रनी पेठे तेउनो जन्म-

महोत्सव कस्यो. सीताना ते बन्ने पुत्रो “ लव अने कुश ” एवा हुलाम-
णाना नामथी प्रसिद्ध थया. अनुक्रमे ते बन्ने पुत्रो कला अने शास्त्रो नो
संपूर्ण अज्यास करी यौवन अवस्था पाम्या; ते वखते तेउ इन्द्र अने उ-
पेद्रने पण जयकारी एवा महा बलवंत थया.

पठी वज्रजंघ राजाए पोतानी शशिचूला नामनी पुत्रीने अने बीजी
वत्रीश पुत्रीने अनंगलवण (लव)नी साथे परणावी अने अंकुश (कुश)ने
माटे पृथुराजानी पुत्रीनी याचना करी एटले पृथुराजाए उत्तर आप्यो
के, “हुं म्हारी पुत्री अजाण्या वंशना पुत्रनी साथे परणावीश नहीं.” ते उ-
परथी वज्रजंघने अने पृथुराजाने म्होडुं युद्ध थयुं, तेमां लव कुशना वा-
णोथी पृथुराजानुं सैन्य नाशी गयुं अने पृथुराजा पोते पण नाशवा
लाग्यो तेने जोशने लव कुशे कहुं. “अरे अजाण्या वंशमां उत्पन्न थ-
येला अमारथी प्रसिद्ध वंशमां उत्पन्न थयेलो तुं केम नाशी जाय ठे ?”
पृथुराजाए पाठा वलीने कहुं. “में शौर्यथीज तमारुं कुल जाण्युं ठे.” एम
कहीने पठी तेणे वज्रजंघनी साथे संधी करी.

एवामां त्यां नारद आव्या. तेमने सर्व राजाउं सहित वज्रजंघे नम-
स्कार करीने पूब्युं. “हे मुने ! आ पृथुराजा पोतानी पुत्री कुशने आपे
ठे; माटे ते बन्ने चाइउंनो वंश कहो, जेथी पृथुराजा संतोष पामे.” ना-
रदे हसीने उत्तर आप्यो. “कयो पुरुष आ बन्ने चाइउंना कुलने नथी
जाणतो ? रावणनो नाश करनारा राम लक्ष्मण जेमना पिता ठे. लोका-
पवादना जयथी रामे आ बन्ने पुत्रो गर्जमां हता ते वखते सीताने गहन
वनमां त्यजी दीधी ठे.” एवां नारदनां वचन सांजली कुशे कहुं. “हे
ब्रह्मन् ! रामे आ काम कांइ सारुं कखुं नथी. लोकवाणीनो विचार कस्या
विना तेमने ते काम करवुं योग्य नहोतुं.” लवे कहुं. “ते नगरी केटले-
क दूर ठे के, ज्यां राम लक्ष्मण वसे ठे ?” नारदे कहुं. “अहिंथी एकसो
ने वीश योजन.”

पठी पृथुराजाए पोतानी कनकमाळा नामनी पुत्री कुशनी साथे पर-
णावी. पठी माताना त्यागथी क्रोधवंत थएला ते बन्ने चाइउं वज्रजंघ
मामानी तथा सीता मातानी आजा लइ केटलाक सैन्य सहित त्यांथी
निकल्या. अनुक्रमे तेउए अयोध्यानी पासे आवीने रणस्तंज रोप्यो. ते

वात सांजद्वीने सैन्य सहित राम लक्ष्मण पण युद्ध करवाने सामा आवाया. तेउनो परस्पर युद्ध थये ठते लव कुशे लीलामात्रे करीने राम-ना सैन्यने दीनदशा पमाडयुं. पठी राम लक्ष्मण अने लव कुशने म्होडुं युद्ध थयुं. तेमां लक्ष्मणे क्रोध करीने कुश उपर चक्र फेखुं; पण चक्रतो वेगथी कुशनी प्रदक्षिणा करी जेम पूर्वे करेलुं कर्म करनारनेज प्राप्त थाय ठे तेम फरीने लक्ष्मणनी पासे आव्युं एटले राम अने लक्ष्मण खेद पामता ठता विचार करवा लाग्या के, “पृथ्वीमां नर नारायण तेउ के अमे? एवामां जामंडल सहित नारद आवाया अने खेद पामेला राम लक्ष्मणने जोइने तेमणे हसीने कखुं. “हे राघव! तमे हर्ष पामवाने ठे-काणे खेद केम करो ठे? पोताना महा पराक्रमवंत पुत्रने जोइ कया पुरुषनुं चित्त आनंद न पामे? सीताना उदरथी उत्पन्न थयेला आ बन्ने पुत्रो तमारा ठे. तेउ युद्धना मीषथी तमारा दर्शन करवा आवाया ठे. तमारा कुलने जाणनारा आ चक्रे तेउनो नाश कख्यो नथी. वली स्वगो-त्र रहित पुरुष उपर फेंकेलुं आ चक्र क्यारे पण निष्फल थतुं नथी.” पठी पुत्रना स्नेहथी राम लक्ष्मण हर्षे करीने लव कुशनी पासे वेगथी आवाया. नम्र एवा लव कुशे पण तत्काल रथथी नीचे उतरी पिताना चरणमां प्रणाम कख्यो, जेथी राम लक्ष्मणे गौरव सहित तेउनां मस्तक सुंध्यां. ते वखते बन्ने सैन्य हर्षमय थया.

पठी रामे पुष्पक वैमानमां वेसीने महा संपत्तिवाली आयोध्यानगरी प्रत्ये प्रवेश कख्यो तथा लक्ष्मण सुग्रीव, वज्रजंघ अने विन्नीषणनी विनंतीथी सीताने तत्काल तेडावी. आवती एवी सीताने लक्ष्मणे सा-मा जइने प्रणाम कख्यो अने कखुं के, “हे देवी! आपना प्रवेशथी आ नगरीने पवित्र करो.” सीताये कखुं ज्यांसुधी म्हारो अपवाद शांति पाम्यो नथी त्यांसुधी हुं शुद्धि कख्या विना नगरी प्रत्ये प्रवेश नहीं करुं अने घरप्रत्ये पण प्रवेश नहीं करुं. में शुद्धिने माटे पांच दिव्य धाख्या ठे. ते एज के, “जो कहो तो ज्वालासहित एवा अग्निमां प्रवेश करुं. १ चोखा चावुं. २ तपेदी कोस मुखमां नाखुं. ३ राजवामां तोलाउं. ४ जीजे करीने तपावेली हलना फालने चाटुं. ५. जे कहो ते करुं.” रामे ते सर्व वात सांजद्वीने सीताना अत्यंत आग्रहथी ज्वाला

सहित अग्निमां पेसवानी वात मान्य करी, पठी रामे त्रणसैं हाथ लांबी अने वे माथोडां उंडी खाइ खोदावी. तेमां चंदननां काष्ठ ज-
रावीने सलगाव्यां. ज्यारे देदिप्य ज्वाला प्रगट थइ त्यारे निर्मल म-
नवाली सीताये पंच नवकारनुं स्मरण करीने कछुं. “हे लोकपालो!
सांजलो. जो में राम वीना अन्य पुरुषने मनमां पण स्मरण कस्यो
होय तो आ अग्नि मने वालज्यो. नहीं तर तेज अग्नि मने अमृतना
कुंड सरखो थज्यो.” एम कहीने तेणे अग्निमां जंपापात कीधो ए-
टले तरत अग्नि शांत थइ गयो अने क्रीडानी वाव्यना सरखी पाणीथी
जरेली खाइ थइ गइ. वली पाणीना मध्ये रहेला सहस्रदलकमलरूप
सिंहासनमां वेठेली सीता शीलना प्रजावथी लक्ष्मीनी पेठे शोजवा लागी.
ते वखते जानकीना मस्तक उपर देवताउण पुष्पनो वर्षाद वरसाव्यो
अने माणसो “शील आश्चर्य करनारुं ठे.” एम कहीने तेनां वखाण
करवा लाग्या. माताना महिमाने जोइ आनंद पामेला लव कुशे राज-
हंसोनी पेठे तेना पगमां प्रणाम कस्यो लक्षण विगेरे सर्वे माणसोए
जक्तिथी वंदना करी अने रामे तो प्रेमपूर्वक जेटिने तथा हाथ जोडीने
कछुं. “हे देवी! में वनमां त्याग करेली तुं पोताना प्रजावथीज जीवी तुं.
वली तेज आश्चर्य थयुं के, हुं तने जाणी शक्यो नहीं. हे जडे! म्हारो
सर्व अपराध क्षमा कर अने पुष्पक वैमानमां वेसी घरे चाल. वली आ
राज्य लक्ष्मीने सफल कर.” सीताये कछुं. एमां तमारो अथवा वीजा
कोइनो दोष नथी, कारण के, जीवे पूर्वे करेला कर्मनुं फल जोगवतुं
जोइये. हवे म्हारे संसारमां रहेतुं योग्य नथी, माटे संसारना उठेदने
अर्थे चारित्र धारण करीश. पठी सीताये उत्सव पूर्वक चारित्र धारण
कछुं अने रामे क्लेशनो नाश करवामाटे तेना केश ग्रहण कस्या.
सीता दीर्घकालसुधी चारित्र पाली अच्युत देवलोकमां देवताना अधि-
पतिपणाने पामी अने राम पण अनुक्रमे निर्मल ध्यानथी कर्मने धोइ
नाखी मोह गतिने पाम्या.

इति महासती सीतानी कथा समाप्ता.

हवे महासतीनुं लक्षण कहेठे.

या शीलचंगसामग्रीसंचवे निश्चला सती एषा
जां शीलचंगसाम-ग्गिसंचवे निश्चला सई एसाँ ॥

इतराः महासत्यः गृहेगृहे संति प्रचुराः
इयरा महासईत, घरेघरे संति पजरांत ॥ १०ए ॥

शब्दार्थ— (या के०) जे स्त्री (शीलचंगसामग्गिसंचवे के०) शी-
लव्रतना चंगनी सामग्री ठते (निश्चला के०) निश्चल ठे. (एसा के०)
एज स्त्री (सई के०) सती जाणवी. (इयरा के०) बीजी (महा सईत
के०) महा सतीत (घरे घरे के०) घर घरने विषे (पजरांत के०) घ-
णीत (संति के०) ठे. ॥ १०ए ॥

विशेषार्थ— जे स्त्री शीलव्रत चंगनी सर्व सामग्री ठतां एटले एकांत
स्थान, स्नेह, मोह अने प्रार्थना इत्यादिक संकटमां आवी पडे ठते पण
पोताना शीलव्रतनुं रक्षण करवाने घणा आग्रहवाली ठे, तेज सती कहेवाय
ठे; पण ज्यां सुधी बीजा कोइए प्रार्थना करी नथी अने संकटमां आवी
पडी नथी त्यां सुधी शील पालवामां तत्पर एवी बीजी महा सतीत तो
घरे घरे घणी ठे. कह्युं ठे के— विरला महिला शील-कलिताः कलि सं-
कटे ॥ प्रायोऽनन्यर्थिता एव, सांप्रतं हि पतिव्रताः ॥ १ ॥ अर्थ— कलेश-
कारी संकट आवी पडवाठतां शुरू शीलवंत स्त्रीत बहु थोडी ठे; परंतु
अत्यारे तो घणुं करीने प्रार्थना करनार न मलवाने लीधे पतिव्रतात ठे.॥

हवे शीलव्रतने रक्षण करवानो उपाय कहे ठे.

तथापि एव एकांतादिसंगः नित्यमपि परिहर्तव्यः

तद्वि दुं एगंताइ-संगो निश्चंपि परिहरेयवो ॥

येन च विशमः इंद्रियग्रामः तुन्नानि. सत्वानि

जेण थं विसमो इंद्रियंगामो तुन्नैः सतांइ ॥ ११० ॥

शब्दार्थ— जो के शीलव्रत पालवुं बहु कठीन ठे (तद्वि के०) तो
पण (एगंताइ के०) एकांतादि (संगो के०) संग (निश्चं के०) निरं-
तर (परिहरेयवो के०) त्याग करवो. (दु के०) निश्चय. (जेण के०)

जे कारण माटे (इन्द्रियगामो के०) इन्द्रियनो समूह (विसमो के०) रक्षण करवो अशक्य ठे (य के०) अने (सत्ताइं के०) प्राणीउ (तुबाइ के०) चित्तनी दृढ शक्ति रहित ठे. ॥ ११० ॥

विशेषार्थ— जो के शीलव्रत पालवुं बहु कठीण ठे, तोपण एकांत, स्नेह, विगेरेनो निरंतर त्याग करवो. कारण के, इन्द्रियनो समूह रक्षण करवो अशक्य ठे अने प्राणीउ चित्तनी अल्प दृढतावाला ठे; माटे पोताना संबधीउनी साथेपण एकांतमां वेसवुं नहीं. कह्युं ठे के— मात्रा स्वस्त्रा दुहित्रा वा, न विविक्षासनो ज्वेत् ॥ बलवानिन्द्रियग्रामो, विद्वांसमपि कर्पति ॥ १ ॥ पुरुषे माता, बहेन अथवा पुत्रीनी साथे एकांतमां वेसवुं नहीं. कारण के, बलवान् एवो इन्द्रियनो समूह विद्वान् पुरुषने पण वश्य करी नाखे ठे. ॥ ११० ॥

पोते निर्दोष होय तो पण स्त्रीना संगथी अपवाद
तो लागे ठे, ते वात कहे ठे.

यद्यपि एव न व्रतचंगः तथापि एव संगत् ज्वेत् अपवादः
जइवि हुँ नो वयचंगो, तहवि हुँ संगोउ होइ अववाउ ॥

दोषनिज्ञावननिपुणः सर्वः प्रायः जनः येन
दोसनिहालणनिउणो, सबो पायं जणो जेण ॥ १११ ॥

शब्दार्थ— (जइवि के०) जो के निष्कपटपणे शीलव्रत धारण करनार पुरुषने (संगोउ के०) संगथी (वयचंगो के०) शीलव्रतनो चंग (हु के०) निश्चे (नो होइ के०) न थाय (तहवि के०) तोपण (अववाउ के०) अपवाद (हु के०) निश्चे थाय. (जेण के०) जे कारण माटे (पायं के०) घणुं करीने (सबो के०) सर्वे (जणो के०) माणस (दोसनिहालणनिउणो के०) वीजाना दोष जोवामां डाह्या होय ठे. ॥ १११ ॥

विशेषार्थ— जो के निष्कपटपणे शीलव्रतधारी महात्मा पुरुषना व्रतनो चंग कदापी न थाय, तोपण निश्चे अपवाद तो लागे ठे. कारण के, घणुं करीने सर्वे माणसो पारको दोष जोवामां चतुर होय ठे. ॥ १११ ॥

हवे फल देखारुवा पूर्वक शीलनो उपदेश पूरो करता ठता कहे ठे.

तस्मात् सर्वथापि शीले उद्यमं तथा कुरुत चोन्नव्याः

तां सर्वहावि सीलं-मि उज्जमं तहं करेहं चोन्नवा ॥

यथा प्राप्तं लघुएव संसारं तीर्त्वा शिवसुखं

जह पावेह लहुच्चिय, संसारं तरियं शिवसुखं ॥ ११७ ॥

शब्दार्थ— (चो नवा के०) हे चव्यजनो ! (ता के०) ते कारणमाटे (सर्वहापि के०) मन, वचन अने कायाये करीने पण (सीलंमि के०) शीलव्रतने विषे (तह के०) ते प्रकारे (उज्जमं के०) उद्यमने (करेह के०) करो के, (जह के०) जेम तमे (लहुच्चिय के०) ऊट (संसारं के०) संसारने (तरिय के०) तरीने (शिवसुखं के०) मोक्षसुखने (पावेह के०) पामो. ॥ ११७ ॥

विशेषार्थ— हे चव्यजनो ! ते कारणमाटे मन, वचन अने कायाये करीने शीलव्रतने विषे तेवीरीते उद्यम करो के, जेथी तमे संसार समुद्र तरी ऊट मोक्ष सुख पामो. आ गाथामां ' नवा ' एवुं सामान्य संबोधन आप्युं ठे, तेथी शीलव्रत पालवाथी स्त्री अने पुरुष वन्ने मोक्षना अधिकारी थाय ठे अने तेउ उपदेश तत्त्वने योग्य ठे. अचव्य जनोने हितने माटे उपदेशेवुं तत्त्ववचन तेमना हृदयमां प्रवेश करतुं नथी. श्री अरिहंत प्रभुए कहुं ठे के— मिथ्यादृष्टि जीव, उपदेशेला तत्त्ववचनने श्रद्धा सांचलता नथी, परंतु उपदेशेला अथवा न उपदेशेला अस जावने श्रद्धा सांचले ठे. ॥ ११७ ॥

हवे ग्रंथ करनार गर्वने त्यजी देवापूर्वक शीलव्रतने विषे प्रवर्तवुं अने शीलव्रतना जंगथी निवर्तवुं इत्यादि उपदेशनी परंपराने पूर्ण करता ठता कहे ठे.

इति शीलजावनया जावयन् नित्यमेव आत्मानं
इयं सीलजावणाए, जावंतो नित्यमेव अप्याणं ॥

धन्यः धरेत् ब्रह्म धर्ममहाशुवनस्थिरस्तंजं
धन्नो धरिज्ज वंजं धम्ममहाशुवनधिरयंजं ॥ ११८ ॥

शब्दार्थ— (इय के०) ए प्रकारे (सीलज्ञावनया के०) शीलव्रतनी ज्ञावनाये करीने (निञ्चंएव के०) निरंतरज (अप्पाणं के०) पोताना आत्माने (ज्ञावंतो के०) ज्ञावतो अर्थात् दृढ करतो एवो (धन्नो के०) धन्य पुरुष जे ठे ते (धम्ममहाज्जवण के०) धर्मरूप म्होटा महेलने आधार एवा (थिरयंजं के०) निश्चल थांजला सरखा (वंजं के०) शीलव्रतने (धरिज्जा के०) धारण करे ठे. ॥ ११४ ॥

विशेषार्थ—पूर्वे कहेला उपदेशनी श्रद्धा सहित शीलव्रतनी ज्ञावनावडे निरंतर पोताना आत्माने शीलपालवामां दृढ करतो एवो कोइ धन्य पुरुष धर्मरूप म्होटा मेहलने उन्नो करी राखवामां निश्चल थांजला सरखा शीलव्रतने धारण ठे. अर्थात् धन्य पुरुष शीलव्रतने धारण करवा समर्थ ठे; पण मारा सरखो पापी ते व्रतने पालवा समर्थ नथी. एम ग्रंथ करनार पोते कहेठे. ॥ ११४ ॥

धनश्रीनी कथा.

जेनी हवेलीउं उपर रहेला सुवर्णना कलशो कल्याणना समूह सरखा शोचे ठे एवी लक्ष्मीना स्वस्तिवाद सरखी उज्जयिनी नामनी नगरी ठे. त्यां जेना हाथरूप स्तंभ (कमलना नाव)ने विषे पंचाल देशनी पृथ्वी रूप लक्ष्मी लय पामी हती अर्थात् पंचाल देशनो अधिपति एवो जित-शत्रु नामनो महा प्रतापी राजा राज्य करतो हतो. ते नगरमां सागर चंद्र नामनो शेष वसतो हतो. पुण्यरूप चंद्र करीने जेनुं चित्त हंमेशा आनंदमय हतुं एवी चंद्रश्री नामनी तेने स्त्री हती. तेउंने समुद्रदत्त नामनो बुद्धिवंत पुत्र हतो. तेने माता पिताये कलाउंनो अज्यास करवा माटे गुरुने त्यां मूक्यो हतो.

एक दिवस अध्यापक (गुरु)नी साये लुब्ध थयेली पोतानी माताने जाणीने स्त्री थकी विरक्त थयेला समुद्रदत्ते विवाहनो अजिग्रह पोताना मनमां धारण करी राख्यो. पठी अनुक्रमे युवावस्था पामेला ते पुत्रने माटे पिता सागरचंद्र रूप, गुण अने कुलवंती एवी सेंकडो कन्याउंने शोधी राखी; परंतु जेम साधु पुरुष लक्ष्मीनो आदर करे नहीं, तेम तेणे ते कन्याउंनो स्वीकार कस्यो. नहीं. आ प्रमाणे विरक्त थयेला ते समुद्रदत्तनो काल योगिनी पेटे जवा लाग्यो. एक दिवस तेनो पिता सागरचंद्र

कंइ कार्य प्रसंगे सौराष्ट्र (सोरठ) देशमां गयो अने ते त्यां गिरिपुर नगरमां धनसार्थवाहने घरे रह्यो. घर संबंधी कार्य करी रह्या पठी तेणे पोताना पुत्र समुद्रदत्तने माटे धनसार्थवाहनी पुत्री धनश्रीनुं मागुं कखुं अने पठी ते पोताना घर प्रत्ये आव्यो.

कोइ एक दिवसे तेणे पुत्र समुद्रदत्तने कखुं के, “ हेवत्स ! गिरिपुर नगरमां म्हारां केटलांक वासणो पड्यां ठे; माटे तुं त्यां जइने ते लइ आव्य. वली तेणे पोतानो मनोरथ पूर्ण करवाने माटे समुद्रदत्तना मित्रने गुप्तरीते विवाह संबंधी सर्व वात निवेदन करीने समजाव्यो. पठी समुद्रदत्त पोताना मित्रसहित पितानी आज्ञा प्रमाण करवाने त्यांथी चाळ्यो. अनुक्रमे तेउ जेम पुण्यवान् पुरुष इष्टवस्तुने पामे तेम गिरिपुर नगरना उद्यानमां आवी पहोच्या. पंठी मित्रे धनसार्थवाहने समुद्रदत्तना आगमननी खबर मोकलावी ते उपरथी धनसार्थवाह विवाहसंबंधी तैयारी करी, परिवार सहित सामो आवीने समुद्रदत्तने पोताने घरे तेडी गयो. त्यां तेणे कपटथी पुत्री धनश्रीनो पाणिग्रहण करावी जमाइने घणुं ड्रव्य आपी संतोष पमाड्यो. पठी मित्रोए योग्य क्रीया करेलो समुद्रदत्त निवास गृहप्रत्ये गयो. त्यां ते धनश्रीने जोइ जेम शिवाळ पाणीने जोइ पाठो वळे तेम पाठो वढ्यो अने ज्यां मित्रो सूता हता त्यां आवीने सूतो. सवार थवानो वखत थयो एटले ते वहार जवाना (जाडे जवाना) मिषथी क्यांइ नाशी गयो. ते वात मित्रे धनसार्थवाहने करी; तेथी तेणे सर्व स्थानके शोध करी पण क्यांइथी जमाइनी शुद्धि मळी नहीं. आ वात सागरचंद्रशेठे जाणी; तेथी ते पण तत्काल त्यां आव्यो अने थोडा दिवस रह्या पठी पोतानी नगरी प्रत्ये गयो.

बार वर्षेने अंते हृष्ट पुष्ट वनेलो समुद्रदत्त कापडीनो वेश धारण करीने फरी ते नगरमां आव्यो अने पोताना घरना उद्यानमां वेठेला धनसार्थवाहने कहेवा लग्यो के, “ मने उद्याननुं रक्षण करवा माटे राखशो ? ” सार्थवाहे हा कही, तेथी वृद्धोनां वैदांने जाणनारा तेणे ते उद्यानने अनुक्रमे नंदन वनना सरखुं वनाव्युं.

एक दिवस सर्व ऋतुर्जनां फलथी सुशोजित एवी उद्याननी लक्ष्मीने जोइने आनंदमां मग्न थयेलो धनसार्थवाह मनमां विचार करवा लाग्यो

के, “आ प्रकारनी कलानो पात्र आ आवा कार्यमां योग्य नथी. शुं चिं-
तामणि रत्न बकरीना गलाने विषे बांधवो योग्य ठे ?” आवा विचार क-
रीने सार्थवाहे तेने डुकाननां कार्यमां जोड्यो; तेथी ते त्यां काम करवा
लाग्यो. कहुं ठे के—चाकरो हंमेशां परतंत्रज होय ठे. पठी लक्ष्मीने
वश्य करवामां औषधरूप एवो ते सर्वने विश्वासपात्र थयो अने वि-
नीतक एवा नामथी प्रसिद्ध पण थयो. “आ सर्व गुणनो पात्र ठे. एवी
जो राजाने मालम परुशे तो ते आने पोताने त्यां लइ जशे. ” एवुं धा-
रीने शेठे ते विनीतकने पोताना घरनुं सर्व कार्य सोंप्युं अने पोतानुं इष्ट-
कार्य करनारा एवा तेने पोताना पुत्रथी पण अधिक मान्यो. कहुं ठे के—
गुणो कोने मान आपनारा नथी थता ? अर्थात् सर्वने थाय ठे. सर्व प्रका-
रना कार्यने करनारो, विनीत अने सत्यरूप धननी संपत्तिवालो ते विनी-
तक अनुक्रमे सर्वने विश्वासपात्र थयो.

एक दिवस गोखमां उजेदी धनश्रीने जोइ कामदेवथी अत्यंत पीडा
पामेलो तलार सर्व विश्वने धनश्रीमय देखवा लाग्यो. पठी कामी एवा
तेणे निरंतर धनश्रीनी पासे रहेनारा विनीतकने प्रार्थनापूर्वक तेनी
पासे मोकळ्यो. विनीतके पण अवसर मलवाथी तलारे कहेला समाचार
धनश्रीने कह्या. कहुं ठे के—बीजानी वस्तुने ग्रहण करवानी इष्टावाला
धूर्त पुरुषो शी शी चेष्टा नथी करता ? अर्थात् सर्व प्रकारनी चेष्टा करे
ठे. पठी सती धनश्रीये पोतानुं मस्तक धूणावतां धूणावतां तेने कहुं के,
“हे विनीतक ! तुं मने प्राणथी वधारे वहालो ठे; परंतु आ संदेशो ला-
ववारूप कर्मथी तो जयंकर शत्रु जेवो थइ पड्यो ठे. कारण म्हारा शी-
लरूप मणिने तुं दूषित करवानी इष्टा करे ठे. में मन, वचन अने का-
याये करीने तेनेज पति मानेलो ठे के, माता पिताए सर्वनी साक्षीमां
मने जे समुद्रदत्त सोंप्ये ठे. ”

धनश्रीनां आवां वचन सांजदी मनमां हर्षे पामेला विनीतके कहुं.
“हे जडे ! जेम कृपण माणस धनने वृथा हारी जाय ठे, तेम तुं पण
पोतानुं जीवित शा माटे वृथा हारी जाय ठे ? जेने विषे तुं आसक्त थइ
हती ते तो तने लज्जीने चाड्यो गयो ठे के जेनी शुद्धि पण लागती
नथी; माटे हवे तो तुं तेनामाटे वृथा जीवित हारी जाय ठे. ” धनश्रीये

कह्युं. “तुं विनीत ठतां पण अविनीत देखाय ठे. कारणके, जे तुं प-
द्वीनीने जीणां जलकण सहित हेमंत ऋतुना पवननी पेठे मने आवां व-
चनो संजलावे ठे. कुलवंत स्त्रीजने शीलव्रतज आ लोकनुं अने परलोकनुं
जीवित ठे. शीलव्रत नाश थया पढी तो जीवतां ठतां पण सुवां सरखां
ठे. घणा दिवसना परिचयथी हवणां तने जीवतो जवा दजं तुं; पण हवे
जो फरीथी एवुं कहीश तो सर्व प्रकारे शिक्षा करीश. ” आ प्रकारे धन
सार्थवाहनी पुत्री धनश्रीये विनीतकनो तिरस्कार कस्यो; तेथी तेणे ध-
नश्रीना पगमां पम्हीने कह्युं के, “म्हारो अपराध क्षमा कर.” वढी तेणे
पूठ्युं के “त्हारो पति समुद्रदत्त कोण ठे ते मने कहे ?” धनश्रीये कह्युं.
“उज्जयिनी नगरीमां सागरचंद्र नामना शेठनो ए पुत्र ठे; के, जे र-
त्नोनी खाणरूप समुद्रनी पेठे गुणोनी खाणरूप अने कलाजना स्थान-
रूप ठे. विनीतके कह्युं. “हुं त्हारा गुणोए करीने प्रसन्न थयो तुं; माटे
हवे त्हारा पतिने ज्यां त्यांथी शोधी लावीश.” एम कहीने ते धनश्रीना
शीलने वखाणतो ठतो त्यांथी चाढी निकडयो. वढी तेणे ज्ञानी पुरुषोनी
पेठे स्त्रीजने विषे दुःशीलना आग्रहने पण त्यजी दीधो.

पढी ते समुद्रदत्त माता पिताना मनने आनंद पमाडतो ठतो उज्ज-
यिनी नगरी प्रत्ये गयो एटले सागरचंडे पण पोताना पुत्रनुं आगमन
धनसार्थवाहने जणाव्युं. माता पिता तथा सासु ससरो तेने फरीथी
जन्म पामेला सरखो मानवा लाग्या अने बन्ने स्थानके वधाइना महो-
त्सव थवा लाग्या, पढी समुद्रदत्त म्होटी समृद्धि सहित गिरिपुर नगर
प्रत्ये गयो. त्यां योगी पुरुष जेस संसार समुद्रना तीरने जोइने आनंद
पामे तेम जमाइने जोइने सर्वे आनंद पाम्या. पढी सती धनश्री पण
पोताला निष्कलंक शीलव्रतना प्रजावथी उत्पन्न थयेला अद्भुत वैभवे
करीने दीर्घ कालसुधी आ लोक अने परलोक संबधी सर्व प्रकारना क-
द्व्याणनां सुखने पामी.

॥ इति सती धनश्रीनी कथा ॥

हवे ग्रंथ समाप्तिमां ग्रंथकार पोताना नाम गर्भित मंगल आशिष कहेठे.

इति जयसिंहमुनीश्वरविनेयजयकीर्तिना कृतां एतां
इयं जयसिंहमुणीसर-विनेयजयकितिणा कयं एयं ॥

शीलोपदेशमाला आराध्य लक्ष्मं बोधिसुखं
शीलोवएसमालं, आराहिय लहह बोहिसुहं ॥ ११४ ॥

शब्दार्थ—हे नव्यजनो! (इयं के०) ए प्रमाणे (जहसिंहमुनीसर के०) श्री जयसिंह नामना मुनीश्वरना (विनेय के०) विनयवंत शिष्य एवा (जयकितिणा के०) जयकीर्तिमुनिए (कयं के०) रचेली एवी (एयं के०) आ (शीलोवएसमालं के०) शीलोपदेशमालाने (आराहिय के०) आराधीने (बोहिसुखं के०) बोधिसुखने (लहह के०) पामो.

विशेषार्थ— हे नव्यजनो! तमे ए प्रकारे श्री जयसिंहमुनीश्वरना विनयवंत शिष्य जयकीर्ति मुनिए रचेली आ शीलोपदेशमालाने आराधीने अथवा तो शीलना उपदेशरूप पुष्यनी मालाने धारण करीने समकितथी प्राप्त थता एवा मोक्षसुखने पामो. ॥ ११४ ॥

अथ प्रशस्तिः

विद्यासत्रं पवित्रं प्रथितगुणगणानेकपात्रं प्रतिष्ठा-

सिद्धांतान्नायसिंधुर्निरवधिनिरहंकारतारलखानिः ॥

विश्वज्जाग्रद्विहारोद्यमनवसरसप्रोद्युद्दामकीर्ति-

निर्देशः सन्महिम्नां जगति विजयते रुद्रपट्टीयगढः ॥ १ ॥

अर्थ—विद्यानुं पवित्र स्थान, प्रसिद्ध एवा अनेक गुणोनुं पात्र, करवा योग्य कार्यना सिद्धांतना उपदेशनो समुद्र, अंतरहित निरन्निमानरूप रत्नोनी खाण, चारे तरफ जागता विहारना उद्यमरूप नवमा रसे करीने देदीप्यमान कीर्तिवालो अने उत्तम महिमाना स्थानरूप रुद्रपट्टीगढ जगत्मां विजयवंत वतों. ॥ १ ॥

चांद्रे कुलेऽञ्जुन्मुनिचक्रवर्ती, गुरुःक्रमेणाञ्जयदेवसूरिः ॥

निधानवद्येन नवांगवृत्तिर्नवीकृता निर्दुतडुःखमेण ॥ २ ॥

अर्थ— चंद्रकुलनेविपे मुनिउमां चक्रवर्ती एवा अञ्जय देवसूरि गुरु

अनुक्रमे थया. त्याग कखुं ठे निंदा करवा योग्य कार्य जेमणे एवा जे गुरुए निधाननी (द्रव्यना जंडारनी) पेठ नव अंगनी टीका नवी रचीठे. ॥

संविज्ञचूडामणयो न केषां, स्युर्वल्लजाः श्रीजिनवल्लजास्ते ॥

मूर्त्तापियज्ञीर्जविनाममूर्त्तमात्मानमुत्तुंगगुणैः ससंज ॥ ३ ॥

अर्थ— श्रीजिनेश्वर ठे प्रीय जेमने एवा ते ज्ञाने करीने चूडामणि रत्न समान मुनि कोने वहाला न होय ? के जेमनी मूर्तिवंत एवी पण वाणी ज-व्यजीवोना अमूर्तवंत एवा आत्माने उत्कृष्ट गुणोए करीने वखाणे ठे. ॥३॥

सोमत्वेन हृतस्वतत्त्व इव यैः शून्यत्रमी चंद्रमाः ॥

स श्रीमान् गुणशेखरः परमतध्वंसी पराचीनवित् ॥

जातस्तत्वमतिस्ततस्ततमहाः श्रीपद्मचंद्रप्रभु- ॥

र्यत्प्रज्ञाप्लवनादिवाप गुरुरप्यस्तातिचारत्रमान् ॥ ४ ॥

अर्थ— जेमना शीतलपणाथी जाणे पोतानुं तत्व नाश थयुं होय नहिं शुं ? एम चंद्रमा निरंतर आकाशने विषे त्रमण करे ठे एवा अने गु-णोथी मनोहर, परमतनो नाश करनारा तथा जविष्यकालना जाण एवा तेमज विस्तारवंत यशवाला तत्वबुद्धिवाला पद्मचंद्र जे अत्रयदेव सू-रिना शिष्य थया. वली जे पद्मचंद्र गुरुनी बुद्धिना वेगथी गुरु पण सूर्यना त्रमने “ आ शुं सूर्य ठे ? ” एवा त्रमने पाम्या. ॥ ४ ॥

तत्पट्टे विजयेंडुरिंडुविमला हेतोरुणादेव य-

त्कीर्त्तिः शुद्धगुणोद्भवा धवलयत्यद्यापि विश्वत्रयीम् ॥

श्रीमंतोऽत्रयसूरयो मम मुदे ते कासिञ्चूमिपते-

रास्थानिमज्जित्तिरेऽथ विरुदं ये वादिसिंहा इति ॥ ५ ॥

अर्थः— तेमना पदने विषे विजयचंद्रमुनि थया. हेतुना गुणथी जे-मनी शुद्ध एने लीधे उत्पन्न थयेली अने चंद्रना सरखी निर्मल एवी कीर्ति आज सुधीपण त्रण लोकने उज्वल करे ठे. ते श्रीमान् अत्रयसू-रिनी पाटे थयेला मुनि मने हर्षने अर्थे थाठ के, जे मुनिए सत्तामां काशी राजा पासेथी ‘वादिसिंह’ एवुं विरुद धारण कखुं ठे. ॥ ५ ॥

तत्पदोदयशैलवासरमणिः श्रीदेवचंद्रःप्रभु-

र्येनायं गुरुणापि तूलकलया तीर्णां त्रवांचोनिधिः ॥

तत्पादांबुजचंचरीकचरितः श्रीमत्प्रज्ञाणंद इ-

त्यासीद्यस्य गुणाः सीता अपि जगच्चेतोऽनुरक्तं व्यधुः ॥ ६ ॥

अर्थ- तेमनी पाटरूप उदयाचल पर्वतने विषे सूर्य समान श्रीदेव-
चंद्र गुरु थया. जे गुरु आ संसाररूप समुद्रने तूलना अंशनी पेठे तरी-
गया. श्रीदेवचंद्र गुरुना चरणकमलने विषे त्रमर सरखा श्री प्रज्ञाणंद
मुनि थया. जे मुनिना उज्वल गुणोए आ जगतनुं चित्त पोताने
वश कखुं हतुं. ॥ ६ ॥

श्रीश्रीचंद्रगुरुः प्रसिद्धमहिमा शुद्धाः स्फुटा यद्गुणाः,

नैर्गुण्याच्चिनिवेशिनः कणञ्जुजो जुंजंति वाचालताम् ॥

तद्वंधुर्विमलैंदुसूरिरुदचूदापीथ यद्देशना-

मानंदाद्दयलंजतो जुवि जना मुक्तात्मतां मेनिरे ॥ ७ ॥

अर्थ- श्री प्रज्ञाणंद गुरुना शिष्य प्रसिद्ध महिमावाला श्रीचंद्र गुरु
थया. जेमना शुद्ध अने प्रकट एवा गुणो निर्गुणपणाने आश्रय करी र-
हेला वालको (अज्ञानीज) ने वाचालपणुं प्रगट करता हता. ते चंद्र-
गुरुना बंधु विमलचंद्र सूरि थया. जे मुनिनी देशना सांजलीने पृथ्वी उ-
पर रहेला माणसो अद्दय एवा आनंदना लाजथी पोताना आत्माने
मुक्त मानता हता. ॥ ७ ॥

(वसंततिलकावृत्तम्)

वादांगणे प्रतिहता प्रतिवादिनो यै-

नम्रा नखेषु पदयोः प्रतिफेलिवांसः ॥

प्राप्ताः शरण्यमिव रेजुरमी मुनीन्द्रा,

ज्ञानं दिशंतु गुरवो गुणशेखराह्वाः ॥ ८ ॥

अर्थ- जेमणे वादमां प्रतिवादीजनो पराजव कख्यो ठे, एटला हे-
तुथी जेठ तेमना पगना नखने विषे नम्र वनीने जाणे शरणे आवेला
होय नहिं शुं? एम शोचता हता. ते गुणशेखर नामना आ मुनीश्वर
गुरुठ अमने ज्ञान आपो. ॥ ८ ॥

(पृथ्वीवृत्तम्)

तदीयचरणद्वयीसरसिजैकपुष्पंधयः,

स संघतिलकप्रभुर्जयति सांप्रतं गह्वराद् ॥

शकद्विपबोधकृत्प्रभुजिनप्रभोऽनुग्रहा-

त्ववाप्तगणनृत्पदप्रमुखतत्वविद्यागमः ॥ ए ॥

अर्थ— ते गुणशेखरमुनिना बे चरणकमलने विषे चमररूप ते श्री-संघतिलकगुरु हवणां गह्वना राजा जयवंता वर्ते ठे. श्रीजिनेश्वर प्रभुनी कृपाथी शक राजाने बोध करनारा ते श्री संघतिलकगुरु गणधर पद पामवा विगेरे तत्वविद्याना पार पामेला थया हता. ॥ ए ॥

(आर्यावृत्तम्)

तत्पादपद्महंसो, विवृत्तिं शीलोपदेशमालायाः ॥

श्रीसोमतिलकसूरिः, श्रीशीलतरंगिणीं चक्रे ॥ १० ॥

अर्थ— ते संघतिलक गुरुना चरणकमलने विषे हंस सरखा श्री-सोमतिलकसूरि थया के, जेमणे शीलोपदेशमालानी शीलतरंगिणी ना-मनी टीका करी ठे. ॥ १० ॥

(स्रग्धरावृत्तम्)

लालासाधोस्तनुजः प्रगुणगुणनिधिः साधुसेढानुमत्या,

ठाजूः शीलोपदेशस्रजममलधिया सूत्रतोऽधीत्य सम्यक् ॥

अर्थ विज्ञानुमस्यायुगनिधिसरवौ वत्सरे विक्रमांके,

वृत्तिं नव्यां स विद्यातिलकमुनिवरात्कारयामास साधुः ॥ ११ ॥

अर्थ— लालासाधुना पुत्र, बहु गुणोना जंडार एवा ठाजू नामना सा-धुए सेढ मुनिनी अनुमतिथी निर्मल बुद्धिवडे आ शीलोपदेशमालानी मूल गाथानो सारी रीते अन्यास करीने तेनो अर्थ जाणवा माटे वि-क्रम संवत १३९४ मां बीजी विद्यातिलक मुनि पासे आ शीलोपदेश-मालानी नवी टीका करावी ठे. ॥ ११ ॥

(उपजातिवृत्तम्)

प्रमाददोषादथ बुद्धिमांध्याह्वास्त्रे निवद्धं यद्युक्तमत्र ॥

मेधावतामंजलिरेष बद्धः, प्रसद्य ते तन्मयि शोधयंतु ॥ १२ ॥

अर्थ— प्रमादना दोषथी अथवा बुद्धिना जाड्यपणाथी आ शास्त्रमां जे कांइ अशुद्ध लखायुं होय तो हुं बुद्धिमान् पुरुषोनी पासे हाथ जोडुं बुं के, जेथी तेमणे प्रसन्न थइ म्हारी जूलोने सुधारी देवी. ॥ १२ ॥

(शार्दूलविक्रीडितम्)

जीवाजीवविचारवारिविचरत्पत्रावलीमंडितं,

तत्त्वज्ञानमधुप्रमेडुरतमं शुद्धक्रियाकेशरम् ॥

यावज्जैनमतांबुजं मुनिमरालोधैः समाश्रीयते,

तावन्नंदतु वाच्यमानमृषिभिः शास्त्रं श्रियो मंदिरम् ॥ १३ ॥

अर्थ— जीव अने अजीवना विचाररूप पाणीमां विचरती एवी प-
त्रोनी पंक्तिथी सुशोचित, तत्त्वज्ञानरूप मकरंदशी अतिशय स्निग्ध अने
शुद्ध क्रियारूप परागवाहुं जैनमतरूप कमल ज्यांसुधी मुनिरूप हंसना
समूहोथी सेवन कराय ठे त्यांसुधी मुनिउण अज्यास करेलुं आ लक्ष्मीना
मंदिररूप शास्त्र आनंद पामो. ॥ १३ ॥

(उपजातिवृत्तम्)

राजीमतिं राज्यमतिं विहाय, विवाहयस्तां दयितां दयाख्याम् ॥

जुजावलापास्तविपक्षपक्षः श्रियेऽस्तु नेमिः शमकटपवृक्षः ॥ १४ ॥

अर्थ— जेमणे राजीमतिने अने राज्यने त्यजी दइ दया नामनी स्त्रीनी
साथे विवाह करेलो ठे. वली जुजाना बलथी शत्रुना पक्षनो नाश कर-
नारा अने शमताना कटपवृक्ष एवा श्री नेमिनाथ लक्ष्मीने अर्थ थाउं. ॥१४॥

॥ इति शीलोपदेशमाला प्रशस्ती समाप्ता ॥

दृष्टिदोषथी अथवा मतिदोषथी थयेली नूट्योनुं

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध	पृ	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
१	५	अभयदेवसूरि	सोमतिलकसूरि	१९२	२२	सी	साँ
३	११	जिनकीर्ति	जयकीर्ति	२०१	२८	छीली	झीली
६	२६	जंपूद्वीप	जंबूद्वीप	२३६	१७	वंत्से	वत्से
१६	३	आपि	अपि	२६४	२२	सूर्योने	सूर्यनो
१६	१९	महामुणि	महामुणिणो	२६६	२३	संभावी	स्तंभावी
४८	२२	मूकती	मूरती	२७४	२८	छायां	छायामां
५५	१	त्रीजो	त्रीजा	२८९	११	श्रेष्ठे	श्रेष्ठ
५५	१७	प्रलिद्ध	प्रसिद्ध	३०५	१९	रोजपोपट	राजपोपट
७२	१६	जडीने	चडीने	३१७	२	स्नेहनी	स्नेहथी
७८	५	कालऽस्य	कालस्य	३३०	२०	सहमूथी	समूहथी
११८	२९	धुवेवा	धुवेवा	३४०	४	प्रमुखानां	प्रमुखाणां
१२५	१२	साहित	सहित	३७४	४	गुणरूप	गुणनासमूहरूप
१३६	८	ययढका	जयढका	३९९	२९	वादार	वादर
१३६	१५	जसढका	जयढका	४०७	२	पासञ्चास्थादि	पासञ्चादि
१६९	६	देवाताए	देवताए	४३५	१६	कलि संकटे	कलिसंकटे
१७७	२८	आग्निनो	अग्निनो				

११० पृष्ठे रहेली गाथा अहिं दाखल करी ठे.

हवे शील पालवाने दृढ करे ठे.

श्रीमद्विनेमिप्रमुखाः स्वाधीनशिवा अपि ब्रह्मव्रतलीनाः

सिरिमद्विनेमिप्रमुहा, साहीणसिवावि बंनवयंलीणा ॥

यदि तावत् किं अन्यजीवाः सिधिलाः संसारवसगा अपि

जइ ता किं-मन्नजीवा, सिठिला संसारवसगावि ॥ ४० ॥

शब्दार्थ- हे जव्यजनो ! (जइ के०) जो (ता के०) प्रथम ते (साहीणसिवावि के०) पोताने स्वाधीन कस्यो ठे मोक्ष जेणे अर्थात् तेज जवने विषे मोक्षे जनारा एवाय पण (सिरिमद्विनेमिप्रमुहा के०) श्री मद्विनाथ प्रमुख जे ठे ते (बंनवयंलीणा के०) ब्रह्मचर्य व्रतने विषे आसक्त थयेला ठे, त्यारे (संसारवसगावि के०) संसारना व्यापारने विषे परायण थयेला एवाय पण (अन्नजीवा के०) बीजा

सामान्य प्राणिजं जे ठे ते (किं सिद्धिदा केण) शील पालवामां शा माटे शिथिल आयं ठे ? ॥ ४० ॥

विशेषार्थ- जो तेज जवने विषे मोक्ष जनारा एवा श्री मद्धिनाथ अने नेमिनार्थ विगेरे पाणिग्रहण (विवाह)नो त्याग करीने ब्रह्मचर्यने- ज सेवन करनारा थया, तो संसारना व्यापारमां पराधीन थयेला एवा सामान्य प्राणिजं ब्रह्मचर्य पालवामां शा माटे शिथिल आयं ठे ? अर्थात् जो तेज जवमां मोक्षसिद्धिने पामनारा पुरुषोए ब्रह्मचर्य व्रत पाव्युं ठे, तो संसारमां वूढी रहेला सामान्य प्राणिजंए मोक्षसिद्धिना फलने माटे तो विशेषथीज ब्रह्मचर्य व्रत पालवुं जोशए. ॥ ४० ॥

समाप्तयेयं शीलोपदेशमाला.

